

Δικαστική ανάλυση

Προϋποθέσεις χορηγησης διεθνούς προστασίας (οδηγία 2011/95/ΕΕ)

*EASO Professional Development Series
for members of courts and tribunals*

Εκπονήθηκε από τον IARLJ-Europe βάσει
σύμβασης με την EASO

2018

EASO professional development materials have been created in cooperation with members of courts and tribunals on the following topics:

- introduction to the Common European Asylum System for courts and tribunals;
- qualification for international protection (Directive 2011/95/EU);
- asylum procedures and the principle of non-refoulement;
- evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System;
- Article 15(c) qualification directive (2011/95/EU);
- exclusion: Articles 12 and 17 qualification directive (2011/95/EU);
- ending international protection: Articles 11, 14, 16 and 19 qualification directive (2011/95/EU);
- country of origin information.

The Professional Development Series comprises Judicial analyses, Judicial trainers' guidance notes and Compilations of jurisprudence for each topic covered, apart from Country of origin information which comprises a Judicial practical guide accompanied by a Compilation of jurisprudence. All materials are developed in English. For more information on publications, including on the availability of different language versions, please visit www.easo.europa.eu/training-quality/courts-and-tribunals.

Δικαστική ανάλυση

Προϋποθέσεις
χορηγησης διεθνούς
προστασίας
(οδηγία 2011/95/ΕΕ)

*Σειρά εκδόσεων της EASO για την
επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών*

2018

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2016

Ούτε η EASO ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματος της EASO ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018

Print ISBN 978-92-9494-658-4 doi:10.2847/033650 BZ-04-16-991-EL-C
PDF ISBN 978-92-9494-657-7 doi:10.2847/76816 BZ-04-16-991-EL-N

© Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, 2018
Εξώφυλλο: baldyrgan/Shutterstock.com

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή.
Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της EASO πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο

Η EASO είναι ένας οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος διαδραματίζει καίριο ρόλο στην απτή ανάπτυξη του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ). Συγκροτήθηκε με σκοπό την ενίσχυση της πρακτικής συνεργασίας σε θέματα ασύλου και την παροχή συνδρομής στα κράτη μέλη για την εκπλήρωση των ευρωπαϊκών και διεθνών τους υποχρεώσεων όσον αφορά τη χορήγηση προστασίας σε πρόσωπα που την έχουν ανάγκη.

Το άρθρο 6 του ιδρυτικού κανονισμού της EASO (*) (εφεξής ο κανονισμός) ορίζει ότι η Υπηρεσία καταρτίζει και αναπτύσσει την κατάρτιση που διατίθεται για τα μέλη των δικαστηρίων στα κράτη μέλη. Για τον σκοπό αυτό, η EASO επωφελείται της εμπειρογνώσις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και άλλων συναφών οργανώσεων και λαμβάνει υπόψη την υφιστάμενη συνεργασία της Ένωσης στον τομέα αυτό με πλήρη σεβασμό στην ανεξαρτησία των εθνικών δικαστηρίων.

Η Διεθνής Ένωση Δικαστών Προσφυγικού Δικαίου

Η Διεθνής Ένωση Δικαστών Προσφυγικού Δικαίου (International Association of Refugee Law Judges, IARLJ) είναι μια διεθνική, μη κερδοσκοπική ένωση που επιδιώκει να αναγνωριστεί περαιτέρω ότι, αφενός, η προστασία από διώξεις λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας αποτελεί ατομικό δικαίωμα το οποίο κατοχυρώνεται βάσει του διεθνούς δικαίου, και, αφετέρου, ότι ο καθορισμός και η παύση του καθεστώτος πρόσφυγα υπάγεται στο κράτος δικαίου. Από την ίδρυσή της, το 1997, η ένωση δραστηριοποιείται ενεργά στην κατάρτιση των ανά τον κόσμο δικαστών που επιλαμβάνονται υποθέσεων ασύλου. Ο Ευρωπαϊκός Τομέας της IARLJ (IARLJ-Europe) είναι ο περιφερειακός φορέας εκπροσώπησης των δικαστών στην Ευρώπη. Ένας από τους ειδικούς στόχους της IARLJ-Europe βάσει του καταστατικού της είναι η «αναβάθμιση των γνώσεων και των δεξιοτήτων, καθώς και η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών μεταξύ των δικαστών σχετικά με όλα τα θέματα που αφορούν την εφαρμογή και τη λειτουργία του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ)».

Συμμετέχοντες

Η παρούσα ανάλυση εκπονήθηκε στο πλαίσιο μιας διαδικασίας με δύο σκέλη: μια ομάδα επιμέλειας απαρτιζόμενη από δικαστές με τη γενική ευθύνη του τελικού προϊόντος και μια συντακτική ομάδα απαρτιζόμενη από εμπειρογνώμονες.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ακεραιότητα της αρχής της δικαστικής ανεξαρτησίας, καθώς και η κατάρτιση και δημοσίευση της σειράς εκδόσεων της EASO για την επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών υπό δικαστική καθοδήγηση, επιλέχθηκε, υπό την αιγίδα κοινής ομάδας παρακολούθησης (ΚΟΠ), μια ομάδα επιμέλειας απαρτιζόμενη από εν ενεργεία δικαστές με εκτεταμένη πείρα και εμπειρογνώσις στον τομέα της νομοθεσίας για το άσυλο. Η ΚΟΠ αποτελείται από εκπροσώπους των συμβαλλομένων μερών, ήτοι της EASO και της IARLJ-Europe. Η ομάδα επιμέλειας έλεγξε προσχέδια, παρείχε αναλυτικές οδηγίες στη συντακτική ομάδα, συνέταξε τροποποιήσεις και ήταν το όργανο λήψης των τελικών αποφάσεων σχετικά με το πεδίο εφαρμογής, τη δομή, το περιεχόμενο και τον σχεδιασμό του έργου. Η ομάδα επιμέλειας εκτέλεσε τις εργασίες της συνδυάζοντας κατ' ιδίαν

(*) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 439/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2010, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο [2010] ΕΕ L 132/11.

συναντήσεις στη Βαλέτα τον Δεκέμβριο του 2015 και στο Λονδίνο τον Σεπτέμβριο του 2016 και τακτικές ηλεκτρονικές/τηλεφωνικές επικοινωνίες.

Ομάδα επιμέλειας απαρτιζόμενη από δικαστές

Τα μέλη της ομάδας επιμέλειας ήταν οι δικαστές **Hugo Storey** (Ηνωμένο Βασίλειο, πρόεδρος), **Jakub Camrda** (Τσεχική Δημοκρατία), **Jacek Chlebny** (Πολωνία), **Katelijne Declerck** (Βέλγιο), **Harald Dörig** (Γερμανία), **Liesbeth Steendijk** (Κάτω Χώρες), **Florence Malvasio** (Γαλλία), **Boštjan Zalar** (Σλοβενία) και (ο αναπληρωτής δικαστής) **Claudiu Dragusin** (Ρουμανία). Η ομάδα επιμέλειας υποστηρίχθηκε και επικουρήθηκε στο έργο της από την **Clara Odofin**, διαχειρίστρια συντονισμού έργου.

Συντακτική ομάδα απαρτιζόμενη από εμπειρογνώμονες

Η συντακτική ομάδα απαρτιζόταν από τον επικεφαλής εμπειρογνώμονα **καθηγητή Kay Hailbronner** (Πανεπιστήμιο Κωνσταντίας, Γερμανία), τη **δρα Céline Bauloz** (Global Migration Centre, Graduate Institute of International and Development Studies, Γενεύη, Ελβετία), την **καθηγήτρια Lyra Jakuleviciene** (International and EU Law Institute, Πανεπιστήμιο Mykolas Romeris, Βίλνιους, Λιθουανία), τον **δρα David Kosař** (Πανεπιστήμιο Masaryk, Μπρνο, Τσεχική Δημοκρατία), την **Elise Russcher** (Συμβούλιο της Επικρατείας, Χάγη, Κάτω Χώρες) και τον **Mark Symes** (Garden Court Chambers, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο).

Ευχαριστίες

Παρατηρήσεις επί του σχεδίου υποβλήθηκαν από τον δικαστή **Lars Bay Larsen** του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και τον δικαστή **Ledi Bianku** του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), υπό την προσωπική τους ιδιότητα.

Τις απόψεις τους επί του σχεδίου του κειμένου διατύπωσαν επίσης η **Carole Simone Dahan** (ανώτερη νομική σύμβουλος, Judicial Engagement), ο **Cornelis (Kees) Wouters** (ανώτερος νομικός σύμβουλος σε θέματα προσφυγικού δικαίου) του Τμήματος Διεθνούς Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και ο **Paul McDonough** (εμπειρογνώμονας-σύνδεσμος σε θέματα ασύλου, γραφείο σύνδεσης UNHCR με την EASO).

Παρατηρήσεις λήφθηκαν επίσης από τους ακόλουθους συμμετέχοντες στο δίκτυο δικαστικών της EASO και στο συμβουλευτικό φόρουμ της EASO: ΑCCEM, Ισπανία· Διοικητικό Δικαστήριο Σόφιας, Βουλγαρία· Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία· Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, Βέλγιο· European Association for the Defence of Human Rights (AEDH)· First-tier Tribunal (Immigration and Asylum) (πρωτοδικείο, αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), Ηνωμένο Βασίλειο· Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Γερμανία· Hana Lupařoná, γραφείο του συνηγόρου του πολίτη της Τσεχικής Δημοκρατίας και Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Masaryk, Τσεχική Δημοκρατία· Ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο, Δημοκρατία της Κροατίας· Refugee Appeals Tribunal (δικαστήριο προσφυγών προσφύγων), Ιρλανδία, και πρωτοδικείο Τορίνο, Ιταλία.

Όλες οι προαναφερόμενες παρατηρήσεις ελήφθησαν υπόψη από την ομάδα επιμέλειας κατά την οριστικοποίηση του προς δημοσίευση κειμένου. Τα μέλη της ομάδας επιμέλειας και η EASO εκφράζουν τις ευχαριστίες τους σε όλους όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις, οι οποίες υπήρξαν ιδιαίτερα χρήσιμες για την οριστικοποίηση της παρούσας δικαστικής ανάλυσης.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας ανάλυσης περιγράφεται στο **προσάρτημα Γ, σ. 164-165**.

Η παρούσα δικαστική ανάλυση θα επικαιροποιείται, ανάλογα με τις ανάγκες, από την EASO σύμφωνα με τη μεθοδολογία της σειράς εκδόσεων της EASO για την επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών.

Περιεχόμενα

Κατάλογος συντομογραφιών	8
Πρόλογος	9
Βασικά ερωτήματα	11
Γενική εισαγωγή	12
Διάρθρωση και αντικείμενο	15
Ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)	17
Μέρος 1: Προστασία πρόσφυγα	24
1.1 Εισαγωγή	24
1.2 Ποιος είναι πρόσφυγας;	24
1.3 Προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής	25
1.3.1 Υπήκοος τρίτης χώρας	25
1.3.2 Ανιθαγενής	27
1.3.3 Εκτός της χώρας ιθαγένειας ή της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής	28
1.4 Πράξεις δίωξης (άρθρο 9 παράγραφοι 1 και 2)	29
1.4.1 Ορισμός των πράξεων δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 1)	29
1.4.1.1 Παραπομπή στο άρθρο 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες	29
1.4.1.2 Κοινός παρονομαστής του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β): επαρκής σοβαρότητα της πράξης δίωξης	30
1.4.1.3 Πράξη αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)]	32
1.4.1.4 Σώρευση μέτρων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β)]	39
1.4.2 Απαρίθμηση ενδεχόμενων πράξεων δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 2)	40
1.4.2.1 Πράξεις σωματικής ή ψυχικής βίας [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α)]	41
1.4.2.2 Νομικά, διοικητικά, αστυνομικά και/ή δικαστικά μέτρα [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο β)]	42
1.4.2.3 Δυσανάλογη ή μεροληπτική ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο γ)]	42
1.4.2.4 Άρνηση ένδικων μέσων [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο δ)]	43
1.4.2.5 Ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε)]	44
1.4.2.6 Πράξεις που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο στ)]	46
1.5 Λόγοι δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 3 και άρθρο 10)	48
1.5.1 Συσχετισμός μεταξύ των λόγων δίωξης και των πράξεων δίωξης ή της έλλειψης προστασίας (άρθρο 9 παράγραφος 3)	49
1.5.1.1 Συσχετισμός με τις πράξεις δίωξης	49
1.5.1.2 Συσχετισμός με την έλλειψη προστασίας	50
1.5.2 Οι διάφοροι λόγοι δίωξης (άρθρο 10)	51
1.5.2.1 Φυλή [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο α)]	52
1.5.2.2 Θρησκεία [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β)]	52
1.5.2.3 Ιθαγένεια [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ)]	53
1.5.2.4 Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ)]	54
1.5.2.5 Πολιτικές πεποιθήσεις [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο ε)]	59
1.6 Υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης (άρθρο 6)	62
1.6.1 Το κράτος [άρθρο 6 στοιχείο α)]	63
1.6.2 Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του [άρθρο 6 στοιχείο β)]	65
1.6.3 Μη κρατικοί υπεύθυνοι [άρθρο 6 στοιχείο γ)]	66

1.7 Υπεύθυνοι προστασίας (άρθρο 7)	67
1.7.1 Υπεύθυνοι προστασίας οι οποίοι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν [άρθρο 7 παράγραφοι 1 και 3])	69
1.7.1.1 Το κράτος [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο α)]	70
1.7.1.2 Ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 3]	72
1.7.2 Ποιότητα της προστασίας (άρθρο 7 παράγραφος 2)	75
1.7.2.1 Αποτελεσματικότητα	75
1.7.2.2 Διάρκεια	79
1.7.2.3 Δυνατότητα πρόσβασης	80
1.8 Εγχώρια προστασία (άρθρο 8)	81
1.8.1 Ποιότητα της εγχώριας προστασίας (άρθρο 8 παράγραφος 1)	82
1.8.1.1 Ασφάλεια σε τμήμα της χώρας καταγωγής	83
1.8.1.2 Πρόσβαση σε τμήμα της χώρας καταγωγής	86
1.8.1.3 Λογική προσδοκία εγκατάστασης του αιτούντος σε τμήμα της χώρας καταγωγής	87
1.8.2 Απαιτήσεις εξέτασης (άρθρο 8 παράγραφος 2)	88
1.8.2.1 Στάδιο της εξέτασης	89
1.8.2.2 Μελλοντοστραφής εκτίμηση	89
1.8.2.3 Γενικές περιστάσεις στο τμήμα της χώρας καταγωγής και προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος	89
1.9 Βάσιμος φόβος	90
1.9.1 Βάσιμος φόβος [άρθρο 2 στοιχείο δ)]	90
1.9.1.1 Διμερές κριτήριο έναντι αντικειμενικού κριτηρίου	92
1.9.1.2 Το μέτρο απόδειξης	93
1.9.2 Ενεστώς κίνδυνος και σημασία της προγενέστερης δίωξης (άρθρο 4 παράγραφος 4)	94
1.9.3 Απόδειξη κινδύνου για πρόσωπα σε παρόμοια κατάσταση	95
1.9.4 Το ζήτημα της διακριτικότητας	96
1.9.5 Εκτίμηση βάσιμου φόβου σε πλαίσιο γενικευμένης βίας	97
1.9.6 Ανάγκες παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες ανακύπτουν επιτόπου (άρθρο 5)	98
1.9.6.1 Αιτήσεις που βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής (άρθρο 5 παράγραφος 1)	99
1.9.6.2 Αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση (άρθρο 5 παράγραφος 2)	100
1.9.6.3 Μεταγενέστερες αιτήσεις (άρθρο 5 παράγραφος 3)	103
1.10 Καθεστώς πρόσφυγα	105
1.10.1 Καθεστώς πρόσφυγα (άρθρο 13)	105
1.10.1.1 Ορισμός του καθεστώτος πρόσφυγα	105
1.10.1.2 Αναγνωριστικός χαρακτήρας του καθεστώτος πρόσφυγα	106
1.10.1.3 Καθεστώς πρόσφυγα, άδεια διαμονής και διεθνής προστασία	107
1.10.1.4 Σχέση του καθεστώτος πρόσφυγα με το καθεστώς επικουρικής προστασίας και το άσυλο	108
1.10.2 Μέλη της οικογένειας προσφύγων που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα (άρθρο 23)	109
1.10.2.1 Παράγωγο καθεστώτος	109
1.10.2.2 Η έννοια της οικογενειακής ενότητας [άρθρο 2 στοιχείο ι)]	110
Μέρος 2: Επικουρική προστασία	112
2.1 Εισαγωγή	112
2.2 Ποιος δικαιούται επικουρική προστασία;	113
2.3 Προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής [άρθρο 2 στοιχείο στ)]	114
2.3.1 Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής	115
2.3.2 Εδαφικό πεδίο εφαρμογής	115
2.4 Σοβαρή βλάβη (άρθρο 15)	116
2.4.1 Αντικείμενο, σκοπός και διάρθρωση	116
2.4.1.1 Ρήτρα ευνοϊκότερων διατάξεων	117
2.4.1.2 Συνεκτικότητα σχέσεων μεταξύ των στοιχείων α), β) και γ) του άρθρου 15	117
2.4.1.3 Απουσία ιεράρχησης και αλληλεπικαλύψεως μεταξύ των στοιχείων α), β) και γ) του άρθρου 15	118

2.4.2 Θανατική ποινή ή εκτέλεση [άρθρο 15 στοιχείο α)]	119
2.4.2.1 Θανατική ποινή	119
2.4.2.2 Εκτέλεση	119
2.4.3 Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του [άρθρο 15 στοιχείο β)]	120
2.4.3.1 Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία	121
2.4.3.2 Απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) σε περιπτώσεις μη ηθελημένης κακομεταχείρισης	123
2.4.3.3 Απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση στη χώρα καταγωγής του αιτούντος	124
2.4.4 Σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης [άρθρο 15 στοιχείο γ)]	125
2.5 Υπεύθυνοι σοβαρής βλάβης (άρθρο 6)	125
2.5.1 Το κράτος [άρθρο 6 στοιχείο α)]	125
2.5.2 Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του [άρθρο 6 στοιχείο β)]	126
2.5.3 Μη κρατικοί υπεύθυνοι [άρθρο 6 στοιχείο γ)]	126
2.6 Υπεύθυνοι προστασίας (άρθρο 7)	126
2.6.1 Υπεύθυνοι προστασίας οι οποίοι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν (άρθρο 7 παράγραφοι 1 και 3)	126
2.6.1.1 Το κράτος [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο α)]	126
2.6.1.2 Ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 3]	126
2.6.2 Ποιότητα της προστασίας (άρθρο 7 παράγραφος 2)	126
2.7 Εγχώρια προστασία (άρθρο 8)	127
2.7.1 Ποιότητα της εγχώριας προστασίας (άρθρο 8 παράγραφος 1)	127
2.7.2 Απαίτηση εξέτασης (άρθρο 8 παράγραφος 2)	128
2.8 Ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι υφίσταται πραγματικός κίνδυνος	129
2.8.1 Πραγματικός κίνδυνος [άρθρο 2 στοιχείο στ)]	129
2.8.2 Προϋπόθεση ενεστώτος κινδύνου [άρθρο 2 στοιχείο στ)] και σημασία προγενέστερης σοβαρής βλάβης (άρθρο 4 παράγραφος 4)	130
2.8.3 Απόδειξη κινδύνου για πρόσωπα σε παρόμοια κατάσταση	131
2.8.4 Το ζήτημα της διακριτικότητας	132
2.8.5 Εκτίμηση σοβαρής βλάβης σε πλαίσιο γενικευμένης βίας	133
2.8.6 Ανάγκες παροχής επικουρικής προστασίας οι οποίες ανακύπτουν επιτόπου (άρθρο 5)	133
2.8.6.1 Αιτήσεις που βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής (άρθρο 5 παράγραφος 1)	134
2.8.6.2 Αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση (άρθρο 5 παράγραφος 2)	134
2.8.6.3 Μεταγενέστερες αιτήσεις (άρθρο 5 παράγραφος 3)	135
2.9 Καθεστώς επικουρικής προστασίας	135
2.9.1 Καθεστώς επικουρικής προστασίας (άρθρο 18)	135
2.9.1.1 Ορισμός του καθεστώτος επικουρικής προστασίας	135
2.9.1.2 Καθεστώς επικουρικής προστασίας και πρόσβαση σε ευεργετήματα (απασχόληση, κοινωνική αρωγή, ιατρική περίθαλψη και υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης) ..	135
2.9.2 Μέλη της οικογένειας δικαιούχων επικουρικής προστασίας που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας [άρθρο 23 και άρθρο 2 στοιχείο ι)]	136
Προσάρτημα Α: Δενδροειδή διαγράμματα αποφάσεων	138
Προσάρτημα Β: Πρωτογενείς πηγές	145
Προσάρτημα Γ: Μεθοδολογία	164
Προσάρτημα Δ: Επιλεγμένη βιβλιογραφία	166
Προσάρτημα Ε: Συλλογή νομολογίας	176

Κατάλογος συντομογραφιών

ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Κανονισμός Δουβλίνο II	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας
ΚΕΣΑ	Κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου
ΜΚΟ	Μη κυβερνητική οργάνωση
ΟΔΑ (αναδιατύπωση)	Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)
Οδηγία για την επιστροφή	Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών
ΟΕΑΑ	Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους
ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)	Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)
ΟΗΕ ή ΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Σύμβαση για τους πρόσφυγες	Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων (1951), όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο αυτής (1967) [στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο αναφέρεται ως «σύμβαση της Γενεύης»]
Σύμβαση της Γενεύης	Βλέπε Σύμβαση για τους πρόσφυγες
EASO	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο
EDAL	European Database of Asylum Law (ευρωπαϊκή βάση δεδομένων της νομοθεσίας περί ασύλου)
EWCA	Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο)
IARLJ	Διεθνής Ένωση Δικαστών Προσφυγικού Δικαίου
UK	Ηνωμένο Βασίλειο
UKIAT	United Kingdom Asylum and Immigration Tribunal (Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης)
UKUT	United Kingdom Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου)
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
UNRWA	Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των Ηνωμένων Εθνών για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή

Πρόλογος

Σε στενή συνεργασία με τα δικαστήρια των κρατών μελών και άλλους βασικούς συντελεστές, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) δημιουργεί μια σειρά εκδόσεων επαγγελματικής εξέλιξης με στόχο να παράσχει στα δικαστήρια πλήρη επισκόπηση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ) βήμα προς βήμα. Από διαβουλεύσεις με το δίκτυο δικαστικών της EASO, συμπεριλαμβανομένης της IARLJ-Europe, κατέστη εμφανής η επιτακτική ανάγκη να τεθεί στη διάθεση των δικαστηρίων υλικό κατάρτισης δικαστικών σχετικά με ορισμένα βασικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά την καθημερινή διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αναγνωρίστηκε ότι η ενδεδειγμένη διαδικασία για τη σύνταξη του εν λόγω υλικού θα έπρεπε να διευκολύνει τη συμμετοχή δικαστικών και άλλων εμπειρογνομόνων κατά τρόπο ώστε, αφενός, να τηρείται πλήρως η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστικών αρχών και, αφετέρου, να εξασφαλίζεται επίσης η ταχύτερη κατάρτιση της σειράς εκδόσεων επαγγελματικής εξέλιξης συνολικά.

Η παρούσα δικαστική ανάλυση είναι το προϊόν ενός έργου που υλοποιήθηκε από κοινού από την IARLJ-Europe και την EASO και αποτελεί μέρος της σειράς εκδόσεων της EASO για την επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών.

Η ανάλυση προορίζεται κυρίως για χρήση εκ μέρους των δικαστικών των κρατών μελών της ΕΕ οι οποίοι εκδικάζουν προσφυγές ή διενεργούν δικαστικό έλεγχο αποφάσεων σχετικά με αιτήσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας. Σκοπός είναι η παροχή δικαστικής ανάλυσης σχετικά με τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)]. Η ανάλυση προορίζεται να είναι χρήσιμη τόσο για εκείνους που διαθέτουν ελάχιστη ή μηδενική πείρα στην εκδίκαση υποθέσεων στον τομέα της διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο του ΚΕΣΑ όσο και για εκείνους που διαθέτουν πείρα ή εξειδίκευση στον συγκεκριμένο τομέα. Ως εκ τούτου, θα αποτελέσει χρήσιμο σημείο αναφοράς για όλους τους δικαστικούς που καλούνται να εξετάσουν τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας. Κατά συνέπεια, η δομή, η μορφή και το περιεχόμενο της παρούσας ανάλυσης καταστρώθηκαν με γνώμονα αυτό το ευρύ κοινό. Επιπλέον, η EASO ευελπιστεί ότι θα συμβάλει στην ανάπτυξη «οριζόντιου δικαστικού διαλόγου». Η παρούσα δικαστική ανάλυση περιέχει:

- Γενική εισαγωγή στην οποία καθορίζονται οι στόχοι και η δομή της ανάλυσης, επισκόπηση των κανόνων ερμηνείας της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) και παρουσίαση της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας και της περιορισμένης δυνατότητας εφαρμογής ευνοϊκότερων διατάξεων.
- Λεπτομερή ανάλυση των προϋποθέσεων αναγνώρισης προσώπου ως πρόσφυγα και των στοιχείων του ορισμού του οικείου καθεστώτος, όπως προβλέπονται στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση).
- Λεπτομερή ανάλυση των προϋποθέσεων αναγνώρισης προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας και των στοιχείων του ορισμού αυτής, όπως προβλέπονται στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση).

Η ανάλυση υποστηρίζεται από συλλογή νομολογίας και προσαρτήματα στα οποία δεν απαριθμούνται μόνο οι συναφείς διατάξεις του πρωτογενούς και παράγωγου δικαίου της ΕΕ και οι σχετικές διεθνείς συνθήκες οικονομικής και περιφερειακής εφαρμογής, αλλά γίνεται επίσης παραπομπή σε βασική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και των δικαστηρίων κρατών μελών της ΕΕ. Παρέχονται επίσης διαγράμματα αποφάσεων, στα οποία προσδιορίζονται τα ερωτήματα τα οποία πρέπει να θέτουν τα δικαστήρια των κρατών μελών όταν εξετάζουν αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας. Χρησιμοποιούνται δε σχετικοί υπερσύνδεσμοι, ώστε να διασφαλίζεται η ευχερής και άμεση πρόσβαση των αναγνωστών στη συναφή νομοθεσία και νομολογία. Άλλες δικαστικές αναλύσεις, οι οποίες έχουν ήδη εκπονηθεί ή βρίσκονται υπό εκπόνηση στο πλαίσιο της σειράς εκδόσεων επαγγελματικής εξέλιξης, διερευνούν άλλους συγκεκριμένους τομείς του ΚΕΣΑ, επιπλέον της παροχής γενικής εισαγωγής στο ΚΕΣΑ ⁽¹⁾.

Στόχος είναι να προσδιοριστεί με σαφήνεια και σε φιλική προς τον χρήστη μορφή η υφιστάμενη κατάσταση της νομοθεσίας. Στην παρούσα δημοσίευση αναλύεται η νομοθεσία ως είχε στις 30 Σεπτεμβρίου 2016. Εντούτοις, ο αναγνώστης θα γνωρίζει ασφαλώς ότι πρόκειται για ένα ταχέως εξελισσόμενο πεδίο δικαίου και πρακτικής. Κατά τον χρόνο σύνταξης, από τον Μάιο του 2015 έως τον Σεπτέμβριο του 2016, τα συστήματα ασύλου διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ δέχθηκαν εξαιρετικές πιέσεις λόγω των αφίξεων πρωτοφανών αριθμών προσώπων

⁽¹⁾ Βλέπε: EASO, *The Implementation of Article 15(c) QD in EU Member States*, Ιούλιος 2015· EASO, *Αποκλεισμός: Άρθρα 12 και 17 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, Ιανουάριος 2016· EASO, *End of Protection – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση· EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, Αύγουστος 2016· EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση· και EASO, *Access to Procedures governing International Protection and the Non-Refoulement Principle – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.

που αιτούνταν διεθνή προστασία. Αξίζει να επισημανθεί σε αυτό το πλαίσιο ότι, μαζί με άλλες δικαστικές αναλύσεις της σειράς εκδόσεων επαγγελματικής εξέλιξης, η παρούσα δικαστική ανάλυση υπόκειται σε τακτική επικαιροποίηση ανάλογα με τις ανάγκες. Ωστόσο, εναπόκειται στους αναγνώστες να ελέγχουν εάν έχουν επέλθει τυχόν τροποποιήσεις στη νομοθεσία. Για τη διευκόλυνση του αναγνώστη εν προκειμένω, η ανάλυση περιλαμβάνει παραπομπές σε διάφορες πηγές.

Βασικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας δικαστικής ανάλυσης είναι η διεξοδική εξέταση των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο της αναδιατυπωμένης οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου 2011/95/ΕΕ [ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)] για τα δικαστήρια των κρατών μελών. Καταβάλλονται προσπάθειες να απαντηθούν τα ακόλουθα βασικά ερωτήματα:

1. Ποιος είναι πρόσφυγας και ποιος είναι δικαιούχος επικουρικής προστασίας (ενότητα 1.2 και ενότητα 2.2) και ποιο είναι το προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), σε σχέση με την αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα (ενότητα 1.3) και την αναγνώριση προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας (ενότητα 2.3);
2. Τι σημαίνει και τι συνεπάγεται η δίωξη βάσει του άρθρου 9 παράγραφοι 1 και 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.4); Ποιες είναι οι σοβαρές βλάβες που συνιστούν τις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 2.4);
3. Με ποιον τρόπο πρέπει να συσχετίζεται μια πράξη δίωξης με έναν ή περισσότερους λόγους δίωξης ή με την έλλειψη προστασίας κατά τέτοιων πράξεων βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.5.1);
4. Ποιοι είναι οι λόγοι δίωξης που ορίζονται στο άρθρο 10 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.5.2);
5. Ποιοι υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης αναγνωρίζονται στο άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.6 και ενότητα 2.5);
6. Τι σημαίνει αποτελεσματική προστασία κατά υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης και ποιοι είναι οι υπεύθυνοι παροχής τέτοιας προστασίας βάσει του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.7 και ενότητα 2.6);
7. Τι σημαίνει και τι συνεπάγεται η εγγώρια προστασία για τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν το άρθρο 8 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.8 και ενότητα 2.7);
8. Τι σημαίνει «βάσιμος φόβος» δίωξης για τους σκοπούς της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων αναγνώρισης ενός προσώπου ως πρόσφυγα βάσει του άρθρου 2 στοιχείο δ), του άρθρου 4 παράγραφος 4 και του άρθρου 5 παράγραφοι 1 και 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.9); Τι σημαίνει η φράση «υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι [...] ο ενδιαφερόμενος [...] θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο» να υποστεί σοβαρή βλάβη για τους σκοπούς της αναγνώρισης ενός προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 2 στοιχείο στ), του άρθρου 4 παράγραφος 4 και του άρθρου 5 παράγραφοι 1 και 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 2.8);
9. Τι συνεπάγεται η χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή καθεστώτος επικουρικής προστασίας (βλέπε αντίστοιχα ενότητα 1.10.1 για το καθεστώς πρόσφυγα και ενότητα 2.9.1 για το καθεστώς επικουρικής προστασίας);
10. Ποια είναι η κατάσταση των μελών της οικογένειας προσφύγων ή δικαιούχων επικουρικής προστασίας που δεν πληρούν οι ίδιοι τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας βάσει του άρθρου 23 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (βλέπε αντίστοιχα ενότητα 1.10.2 για το καθεστώς πρόσφυγα και ενότητα 2.9.2 για το καθεστώς επικουρικής προστασίας);

Γενική εισαγωγή

Σκοπός

Αντικείμενο της παρούσας δικαστικής ανάλυσης είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας βάσει της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου 2011/95/ΕΕ [ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]⁽¹⁾. Η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) αποτελεί βασικό στοιχείο του *κεκτημένου* της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στον τομέα του ασύλου και αντλεί τη νομική της βάση από το πρωτογενές δίκαιο στο άρθρο 78 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β) της *Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (ΣΛΕΕ)⁽²⁾, το οποίο προβλέπει τη λήψη μέτρων για ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ), το οποίο περιλαμβάνει ενιαίο καθεστώς ασύλου και ενιαίο καθεστώς επικουρικής προστασίας. Η σημασία του γεγονότος ότι η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) έχει τη μορφή οδηγίας αναλύεται περαιτέρω στη δικαστική ανάλυση με τίτλο *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*⁽³⁾, αλλά, δεδομένου ότι η ερμηνεία κάθε οδηγίας απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικοί στόχοι και σκοποί της, επιβάλλεται να διατυπωθούν ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις.

Η ΕΕ καταβάλλει από το 1999 προσπάθειες για τη δημιουργία ενός ΚΕΣΑ⁽⁴⁾, το οποίο πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων (1951), όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο αυτής (1967) (σύμβαση για τους πρόσφυγες)⁽⁵⁾ και άλλες συναφείς συμβάσεις (άρθρο 78 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ). Ως νομική πράξη της πρώτης φάσης του ΚΕΣΑ, η *οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου 2004/83/ΕΚ* (ΟΕΑΑ), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 20 Οκτωβρίου 2004, θέσπισε ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων που χρήζουν διεθνούς προστασίας⁽⁶⁾. Ωστόσο, οι ελάχιστες αυτές απαιτήσεις παρείχαν στα κράτη μέλη έναν βαθμό ευελιξίας για την εφαρμογή πρόσθετων μέτρων⁽⁷⁾.

Επομένως, ήδη από το 1999 συμφωνήθηκε ότι, στη δεύτερη φάση της δημιουργίας του ΚΕΣΑ⁽⁸⁾, η νομοθεσία της ΕΕ θα πρέπει να οδηγήσει σε «κοινή διαδικασία για το άσυλο» και σε «ενιαία νομική κατάσταση» για εκείνους στους οποίους χορηγείται διεθνής προστασία⁽⁹⁾.

Ως εκ τούτου, η ΟΑΕΕ (αναδιατύπωση), ως νομική πράξη της δεύτερης φάσης του ΚΕΣΑ η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 21 Δεκεμβρίου 2013, ενισχύει την εναρμόνιση του δικαίου του ασύλου εντός της Ένωσης⁽¹⁰⁾. Η πρόθεση αυτή είναι πρόδηλη στην επιλογή του νομοθέτη να αποφύγει τη φράση «ελάχιστες απαιτήσεις», όπως είναι εμφανές από το γράμμα του άρθρου 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση):

Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση **απαιτήσεων** για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα **ενιαίο καθεστώς** για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας⁽¹¹⁾.

Στην αιτιολογική σκέψη 8 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επισημαίνεται ότι, μετά την έκδοση της ΟΕΑΑ, παραμένουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την παροχή προστασίας και το περιεχόμενο αυτής. Επομένως, σκοπός της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι η επίτευξη υψηλότερου επιπέδου προσέγγισης των κανόνων

⁽¹⁾ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση) [2011] ΕΕ L 337/9.

⁽²⁾ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [2012] ΕΕ C 326/47.

⁽³⁾ ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, Αύγουστος 2016, σ. 66 και 67.

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Συμπεράσματα της Προεδρίας*, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, Tampere, SN 200/99, Βρυξέλλες, σημείο 13 (*Συμπεράσματα του Tampere*). Η νομική βάση του ΚΕΣΑ εξετάζεται διεξοδικότερα στο ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, Μέρος 1, σ. 13-23. Στο μέρος 3 της εισαγωγής εξετάζονται επίσης οι αρχές ερμηνείας των νομοθετικών διατάξεων του ΚΕΣΑ.

⁽⁵⁾ Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων, 189 UNTS 150, 28 Ιουλίου 1951 (έναρξη ισχύος: 22 Απριλίου 1954)· και πρωτόκολλο για το καθεστώς των προσφύγων, 606 UNTS 267 (έναρξη ισχύος: 4 Οκτωβρίου 1967).

⁽⁶⁾ Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους [2004] ΕΕ L 304/12.

⁽⁷⁾ UNHCR, *UNHCR Comments on the European Commission's Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted* (COM(2009)551, 21 October 2009) Ιούλιος 2010, σ. 2.

⁽⁸⁾ ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 1.4, σ. 15 και 16.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Συμπεράσματα του Tampere*, ό.π., υποσημείωση 4, σημείο 15.

⁽¹⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 7ης Ιουνίου 2016 στην υπόθεση C-63/15, Mehrdad Ghezlbash κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, EU:C:2016:409, σκέψη 60.

⁽¹¹⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

για την αναγνώριση και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας βάσει υψηλότερων απαιτήσεων [αιτιολογική σκέψη 10 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]. Κατά την αιτιολογική σκέψη 13, η επίτευξη του σκοπού αυτού θα συμβάλει στον περιορισμό των δευτερογενών μετακινήσεων των αιτούντων διεθνή προστασία μεταξύ κρατών μελών, όταν οι εν λόγω μετακινήσεις οφείλονται αποκλειστικά στις διαφορές μεταξύ των νομικών πλαισίων.

Παρότι σκοπός της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι πλέον η θέσπιση απαιτήσεων για ένα ενιαίο καθεστώς, η οδηγία εξακολουθεί να παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις. Ωστόσο, όπως και προηγουμένως, αυτό τελεί υπό την επιφύλαξη ότι οι εν λόγω διατάξεις συνάδουν με την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) [βλέπε ενότητα κατωτέρω σχετικά με το άρθρο 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), σ. 21].

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ δεσμεύονται από την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), εκτός της Δανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, όπως φαίνεται στον πίνακα 1 κατωτέρω. Η Δανία δεν συμμετέχει στη λήψη μέτρων βάσει του άρθρου 78 της ΣΛΕΕ και, ως εκ τούτου, δεν δεσμεύεται από την ΟΕΑΑ ούτε από την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽¹²⁾. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία δεν συμμετέχουν επίσης στη θέσπιση της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽¹³⁾, αλλά, δεδομένου ότι επέλεξαν να συμμετάσχουν στην ΟΕΑΑ, εξακολουθούν να δεσμεύονται από αυτήν ⁽¹⁴⁾.

Πίνακας 1: Συμμετοχή της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στην ΟΕΑΑ και στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

	ΟΕΑΑ	ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)
Δανία	✘	✘
Ιρλανδία	✓	✘
Ηνωμένο Βασίλειο	✓	✘

Υπενθυμίζεται ότι το ΚΕΣΑ είναι ένα εξελισσόμενο σύστημα. Όσον αφορά τις ενδεχόμενες μελλοντικές εξελίξεις, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, στις 6 Απριλίου 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε τις προτεραιότητές της για την περαιτέρω συνολική διαρθρωτική μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ ⁽¹⁵⁾. Παρότι εκτίμησε ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην ανάπτυξη του ΚΕΣΑ, η Επιτροπή επισήμανε διαρθρωτικές αδυναμίες και ελλείψεις στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή του ΚΕΣΑ. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή τόνισε ότι εξακολουθούν να υφίστανται αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά τα είδη των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται, τις συνθήκες υποδοχής που παρέχονται στους αιτούντες, τα ποσοστά αναγνώρισης και το είδος της προστασίας που παρέχεται στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Κατά την Επιτροπή, οι εν λόγω αποκλίσεις συμβάλλουν στις δευτερογενείς μετακινήσεις και στην αναζήτηση του ευνοϊκότερου κράτους υποδοχής από τους αιτούντες άσυλο, δημιουργούν παράγοντες έλξης και τελικά οδηγούν στην άνιση κατανομή των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών για την παροχή προστασίας σε όσους τη χρειάζονται ⁽¹⁶⁾. Στις 4 Μαΐου και στις 13 Ιουλίου 2016, η Επιτροπή δημοσίευσε προτάσεις για τη μεταρρύθμιση έξι νομοθετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένης της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽¹⁷⁾.

Σκοπός μίας εκ των προτάσεων που υπέβαλε η Επιτροπή στις 13 Ιουλίου 2016 είναι η αντικατάσταση της ΟΑΕΕ (αναδιατύπωση) με κανονισμό ⁽¹⁸⁾, καθώς, εν αντιθέσει με ό,τι ισχύει για τις οδηγίες, οι κανονισμοί ισχύουν άμεσα και, επομένως, η αλλαγή αυτή αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της σύγκλισης κατά την εφαρμογή των διατάξεων ⁽¹⁹⁾. Η Επιτροπή εξηγεί στην πρόταση τους λόγους για τους οποίους θεωρεί κάτι τέτοιο απαραίτητο. Επισημαίνει ότι, παρότι η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) συνέβαλε στην προσέγγιση, σε έναν βαθμό, των εθνικών κανόνων, τα ποσοστά αναγνώρισης μεταξύ των κρατών μελών παραμένουν διαφοροποιημένα και παρατηρείται έλλειψη σύγκλισης όσον αφορά τις αποφάσεις για τον τύπο του καθεστώτος προστασίας που χορηγείται από κάθε κράτος μέλος. Παρατηρείται επίσης σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών όσον αφορά τη διάρκεια των

⁽¹²⁾ Πρωτόκολλο (αριθ. 22) σχετικά με τη θέση της Δανίας, το οποίο προσαρτάται στη ΣΛΕΕ, [2012] ΕΕ C 326/299.

⁽¹³⁾ Πρωτόκολλο (αριθ. 21) για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το οποίο προσαρτάται στη ΣΛΕΕ, [2012] ΕΕ C 326/295.

⁽¹⁴⁾ Αιτιολογικές σκέψεις 38 και 39 της ΟΕΑΑ. Βλέπε επίσης S. Peers, «The Revised Directive on Refugee and Subsidiary Protection Status», tatewatch, 2011, σ. 2-3.

⁽¹⁵⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και πρόωξη των νόμιμων οδών προς την Ευρώπη, της 6ης Απριλίου 2016, COM(2016) 197 final.

⁽¹⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας και για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 2003/109/ΕΚ, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες, 13 Ιουλίου 2016, COM(2016) 466 final (πρόταση κανονισμού για τις απαιτήσεις αναγνώρισης).

⁽¹⁷⁾ Βλέπε http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2433_el.htm

⁽¹⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση κανονισμού για τις απαιτήσεις αναγνώρισης, ό.π., υποσημείωση 16.

⁽¹⁹⁾ EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, σ. 66 και 67.

χορηγούμενων αδειών διαμονής στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, καθώς και όσον αφορά την πρόσβαση σε δικαιώματα. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ισχύουσες διατάξεις για την παύση του καθεστώτος δεν χρησιμοποιούνται συστηματικά στην πράξη. Τέλος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ορισμένοι κανόνες της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), οι οποίοι θεσπίζουν κοινά κριτήρια για τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας, είναι προαιρετικοί (για παράδειγμα, το άρθρο 4 παράγραφος 1, το οποίο προβλέπει ότι εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση· το άρθρο 5 παράγραφος 3, το οποίο αφορά ανάγκες διεθνούς προστασίας που ανακύπτουν επιτόπου· και το άρθρο 8, το οποίο αφορά την εγγώρια προστασία) και παρέχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι απαιτείται μεγαλύτερη σύγκλιση προκειμένου να επιδιωχθεί και να διασφαλισθεί ίση μεταχείριση των αιτούντων σε ολόκληρη την ΕΕ και να αποτραπεί, με τον τρόπο αυτό, η μετακίνηση αιτούντων σε κράτη μέλη τα οποία θεωρείται ότι παρέχουν υψηλότερα πρότυπα διεθνούς προστασίας.

Η πρόταση αντικατάστασης της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) με κανονισμό και οι προτεινόμενες τροποποιήσεις αυτής θα αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου και διαπραγματεύσεως στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας στις ρυθμίσεις που ορίζονται στην πρόταση της Επιτροπής για την κατάργηση της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) θα καθοριστεί κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα πρωτόκολλα ⁽²⁰⁾, και, όσον αφορά συγκεκριμένα το Ηνωμένο Βασίλειο, λαμβάνοντας υπόψη τις διαπραγματεύσεις για την αποχώρησή του από την ΕΕ. Κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος εγγράφου, δεν ήταν γνωστό κατά πόσον η πρόταση της Επιτροπής θα έχει ως αποτέλεσμα έναν νέο κανονισμό και ποιες ακριβώς θα είναι οι διατάξεις του. Ως εκ τούτου, ο αναγνώστης πρέπει απλώς να γνωρίζει ότι, σε κάποιο χρονικό σημείο στο μέλλον, η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας δικαστικής ανάλυσης, ενδέχεται να καταργηθεί και να αντικατασταθεί από κανονισμό με ορισμένες τροποποιημένες διατάξεις.

⁽²⁰⁾ Βλέπε υποσημειώσεις 12 και 13 ανωτέρω.

Διάρθρωση και αντικείμενο

Ο ορισμός της «διεθνούς προστασίας», όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), περιλαμβάνει τόσο το καθεστώς πρόσφυγα όσο και το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) έχει **δύο συνιστώσες**: τις διατάξεις που αφορούν **τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας**, οι οποίες περιέχονται στα κεφάλαια II έως VI και τις διατάξεις που αφορούν **το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας**, οι οποίες περιέχονται στο κεφάλαιο VII [αιτιολογική σκέψη 12 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)] (βλέπε πίνακα 2 κατωτέρω).

Στην παρούσα δικαστική ανάλυση εξετάζονται αποκλειστικά οι προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας. Αναλύονται χωριστά οι προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα και οι προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Επομένως, η ανάλυση αποτελείται από δύο μέρη:

- **Μέρος 1: Προστασία πρόσφυγα** (σ. 24-111), στο οποίο εξετάζονται τα κριτήρια χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα και
- **Μέρος 2: Επικουρική προστασία** (σ. 112-136), στο οποίο αναλύονται τα κριτήρια χορήγησης καθεστώτος επικουρικής προστασίας, στο μέτρο που αυτά διαφέρουν από τα κριτήρια χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα.

Στην παρούσα δικαστική ανάλυση δεν εξετάζονται τα θέματα της αξιολόγησης των αποδείξεων και της αξιοπιστίας, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων σχετικών με το γεγονός ότι εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, καθώς τα ζητήματα αυτά θα αναπτυχθούν σε άλλη δικαστική ανάλυση της παρούσας σειράς ⁽²¹⁾. Επιπλέον, στην παρούσα δικαστική ανάλυση εξετάζονται μόνο στοιχεία της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) τα οποία ενδιαφέρουν την υπαγωγή σε καθεστώς διεθνούς προστασίας. Δεν εξετάζονται οι ρήτρες παύσης και αποκλεισμού. Αυτές εξετάζονται σε χωριστές δικαστικές αναλύσεις, οι οποίες τελούν υπό εκπόνηση στο πλαίσιο της σειράς εκδόσεων της ΕΑΣΟ για την επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών ⁽²²⁾. Στην παρούσα δικαστική ανάλυση δεν εξετάζεται επίσης το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας στο κεφάλαιο VII της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), στο οποίο καθορίζονται ουσιαστικά τα δικαιώματα και τα ευεργετήματα που απολαύουν οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας. Τα προαναφερθέντα θέματα θα εξεταστούν στην παρούσα δικαστική ανάλυση μόνο εάν η μνεία σε αυτά είναι απαραίτητη για την ανάλυση, των διατάξεων που αφορούν την υπαγωγή σε καθεστώς διεθνούς προστασίας. Στον πίνακα 2 κατωτέρω συνοψίζονται η δομή της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) και επισημαίνονται **με έντονους χαρακτήρες** τα στοιχεία τα οποία θα εξεταστούν στην παρούσα δικαστική ανάλυση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, παρότι η δομή που επιλέχθηκε για τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης είναι απλώς μια ενδεχόμενη σειρά με την οποία μπορούν να εξεταστούν τα στοιχεία των ορισμών του «πρόσφυγα» και του «προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία», αντικατοπτρίζει ευρέως τη δομή που έχει υιοθετήσει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Σε σχέση με την αναγκαιότητα να εξετάζεται η συνδρομή των προϋποθέσεων χορήγησης της προστασίας πρόσφυγα πριν από τη συνδρομή των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας, το ΔΕΕ έχει ήδη καταστήσει σαφές ότι κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο, αλλά δεν έχει αποφανθεί ακόμη σχετικά με την υποχρέωση διεξαγωγής λεπτομερέστερης ανάλυσης ⁽²³⁾. Για τον λόγο αυτό, παρότι συνιστάται η εφαρμογή της προσέγγισης της αξιολόγησης των προϋποθέσεων που εκτίθεται στην παρούσα δικαστική ανάλυση (εκτός εάν το ΔΕΕ έχει αποφανθεί επί του θέματος), η πραγματική προσέγγιση που εφαρμόζεται μπορεί να εξαρτάται, από πολλές απόψεις, από τα ειδικά πραγματικά περιστατικά κάθε υπόθεσης. Η προτεινόμενη δομή διαφοροποιείται ελαφρώς στα διαγράμματα αποφάσεων στο **προσάρτημα Α** (σ. 138-144), όπου οι υπεύθυνοι δίωξης και η έλλειψη προστασίας κατά της δίωξης εξετάζονται πριν από τον συσχετισμό μεταξύ της πράξης δίωξης ή της έλλειψης προστασίας και ενός ή περισσότερων λόγων δίωξης.

⁽²¹⁾ Βλέπε ΕΑΣΟ, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.

⁽²²⁾ Βλέπε ΕΑΣΟ, *Αποκλεισμός: Άρθρα 12 και 17 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, 2016· και ΕΑΣΟ, *End of Protection – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.

⁽²³⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ της 8ης Μαΐου 2014 στην υπόθεση C-604/12, H.N. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General, EU:C:2014:302, σκέψεις 29-35. Κατά το ΔΕΕ, «αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας δεν πρέπει, καταρχήν, να εξετάζεται πριν αποφανθεί η αρμόδια αρχή ότι ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν πληροί τις προϋποθέσεις που δικαιολογούν την υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα».

Πίνακας 2: Δομή της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και αντικείμενο της παρούσας δικαστικής ανάλυσης

Στην παρούσα δικαστική ανάλυση εξετάζονται τα άρθρα τα οποία επισημαίνονται με έντονους χαρακτήρες.

Κεφάλαιο I: Γενικές διατάξεις	Άρθρο 1: Σκοπός Άρθρο 2: Ορισμοί Άρθρο 3: Ευνοϊκότερες διατάξεις
Κεφάλαιο II: Αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας	Άρθρο 4: Αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων Άρθρο 4 παράγραφος 4: Προηγούμενη δίωξη ή σοβαρή βλάβη Άρθρο 5: Ανάγκες παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες ανακύπτουν επιτόπου Άρθρο 6: Υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης Άρθρο 7: Υπεύθυνοι προστασίας Άρθρο 8: Εγχώρια προστασία
Κεφάλαιο III: Αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα	Άρθρο 9: Πράξεις δίωξης Άρθρο 10: Λόγοι δίωξης Άρθρο 11: Παύση της επικουρικής προστασίας Άρθρο 12: Αποκλεισμός από την επικουρική προστασία
Κεφάλαιο IV: Καθεστώς πρόσφυγα	Άρθρο 13: Χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα Άρθρο 14: Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα
Κεφάλαιο V: Αναγνώριση προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας	Άρθρο 15: Σοβαρή βλάβη Άρθρο 16: Παύση της επικουρικής προστασίας Άρθρο 17: Αποκλεισμός από την επικουρική προστασία
Κεφάλαιο VI: Καθεστώς επικουρικής προστασίας	Άρθρο 18: Χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας Άρθρο 19: Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας
Κεφάλαιο VII: Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας	Άρθρο 20: Γενικοί κανόνες Άρθρο 21: Προστασία από την επαναπροώθηση Άρθρο 22: Ενημέρωση Άρθρο 23: Διατήρηση της οικογενειακής ενότητας Άρθρο 24: Άδειες διαμονής Άρθρο 25: Ταξιδιωτικό έγγραφο Άρθρο 26: Πρόσβαση στην απασχόληση Άρθρο 27: Πρόσβαση στην εκπαίδευση Άρθρο 28: Πρόσβαση σε διαδικασίες για την αναγνώριση τίτλων Άρθρο 29: Κοινωνική αρωγή Άρθρο 30: Ιατρική περίθαλψη Άρθρο 31: Ασυνόδευτοι ανήλικοι Άρθρο 32: Πρόσβαση σε κατάλυμα Άρθρο 33: Ελεύθερη κυκλοφορία εντός του κράτους μέλους Άρθρο 34: Πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης Άρθρο 35: Επαναπατριsmός
Κεφάλαιο VIII: Διοικητική συνεργασία	Άρθρο 36: Συνεργασία Άρθρο 37: Προσωπικό
Κεφάλαιο IX: Τελικές διατάξεις	Άρθρο 38: Εκθέσεις Άρθρο 39: Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο Άρθρο 40: Κατάργηση Άρθρο 41: Έναρξη ισχύος

Ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

Καθώς πρόκειται για πράξη θεσπισθείσα βάσει του πρωτογενούς δικαίου της ΕΕ (άρθρο 78 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ), η ορθή ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) εναπόκειται κυρίως στο ΔΕΕ, του οποίου οι αποφάσεις έχουν δεσμευτική ισχύ για όλα τα κράτη μέλη. Στη νομολογία του, το ΔΕΕ έχει καταστήσει σαφές ότι η ερμηνεία των διατάξεων της ΟΕΑΑ –και, κατ’ επέκταση, της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)– «πρέπει να πραγματοποιείται υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και του σκοπού της, τηρουμένων της Συμβάσεως [για τους πρόσφυγες] και των άλλων συναφών συμβάσεων τις οποίες αφορά το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ»⁽²⁴⁾. Όσον αφορά την εφαρμογή που έχει η σύμβαση για τους πρόσφυγες στην ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το ΔΕΕ αποφάνθηκε στην πρόσφατη απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Alo και Osso*⁽²⁵⁾ ότι είναι σαφές από τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 23 και 24 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ότι η σύμβαση για τους πρόσφυγες αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων. Το ΔΕΕ τόνισε ότι οι διατάξεις της οδηγίας σχετικά με τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα και σχετικά με το περιεχόμενο του καθεστώτος αυτού θεσπίστηκαν για να βοηθούνται οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της Σύμβασης αυτής στηριζόμενες σε κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια⁽²⁶⁾. Επιπλέον, κατά το ΔΕΕ:

Καταρχήν, [οι παρατηρήσεις όσον αφορά την εφαρμογή της σύμβασης για τους πρόσφυγες στην ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)] ασκούν επιρροή αποκλειστικώς όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορηγίσεως του καθεστώτος του πρόσφυγα καθώς και το περιεχόμενο του εν λόγω καθεστώτος, στο μέτρο κατά το οποίο το καθεστώς που προβλέπει η σύμβαση αυτή εφαρμόζεται μόνο στους πρόσφυγες και όχι στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, η δε προαναφερθείσα προστασία έχει ως αντικείμενο, όπως απορρέει από τις αιτιολογικές σκέψεις 6 και 33 της οδηγίας 2011/95, τη συμπλήρωση της προστασίας των προσφύγων που κατοχυρώνει η εν λόγω Σύμβαση [...]. Πάντως, οι αιτιολογικές σκέψεις 8, 9 και 39 της οδηγίας 2011/95 αναφέρουν ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε, απαντώντας στην πρόσκληση του προγράμματος της Στοκχόλμης, να δημιουργήσει ένα ενιαίο καθεστώς υπέρ του συνόλου των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και, κατά συνέπεια, επέλεξε να χορηγήσει στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας τα ίδια δικαιώματα και ευεργετήματα με αυτά που απολαμβάνουν οι πρόσφυγες, εκτός των εξαιρέσεων που είναι αναγκαίες και αντικειμενικά δικαιολογημένες. Συνεπώς, το κεφάλαιο VII της οδηγίας 2011/95 σχετικά με το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας έχει εφαρμογή, δυνάμει του άρθρου 20 παράγραφος 2 αυτής, και στους πρόσφυγες και στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, εκτός αν ορίζεται άλλως⁽²⁷⁾.

Ως εκ τούτου, μπορεί να γίνεται παραπομπή στη σύμβαση για τους πρόσφυγες σε σχέση με τις διατάξεις για τη διεθνή προστασία όσον αφορά τόσο τους πρόσφυγες όσο και τα πρόσωπα που δικαιούνται επικουρική προστασία. Αυτό καταδεικνύει επίσης η εφαρμογή από το ΔΕΕ των παρατηρήσεων αυτών στις υποθέσεις που αφορούσαν τις προϋποθέσεις τόπου διαμονής που συνδέονταν με τις άδειες διαμονής δύο σύριων υπηκόων στους οποίους χορηγήθηκε καθεστώς επικουρικής προστασίας, καθώς το ΔΕΕ αποφάνθηκε ως εξής:

Καίτοι ορισμένα άρθρα του κεφαλαίου αυτού περιλαμβάνουν τέτοιου είδους ενδείξεις, διαπιστώνεται ότι τούτο δεν συντρέχει όσον αφορά το άρθρο 33 της οδηγίας 2011/95. Αντιθέτως, το άρθρο αυτό διευκρινίζει ότι εγγυάται την ελεύθερη «κυκλοφορία» την οποία κατοχυρώνει για τους «δικαιούχους διεθνούς προστασίας», όπερ επάγεται ότι οι πρόσφυγες και οι δικαιούχοι του καθεστώτος επικουρικής προστασίας υπάγονται, συναφώς, στο ίδιο καθεστώς. Ωστόσο, το άρθρο 26 της Συμβάσεως της Γενεύης, το οποίο εγγυάται στους πρόσφυγες το ευεργέτημα της ελεύθερης κυκλοφορίας, προβλέπει ρητώς ότι η εν λόγω ελευθερία δεν περιλαμβάνει μόνον το δικαίωμα ελεύθερης μετακινήσεως στο έδαφος του κράτους που χορήγησε το καθεστώς του πρόσφυγα, αλλά και το δικαίωμα επιλογής του τόπου διαμονής του επί του εδάφους αυτού. Κανένα στοιχείο δεν καταδεικνύει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε να περιλάβει στην οδηγία 2011/95 μόνον το πρώτο και όχι το δεύτερο από τα δικαιώματα αυτά⁽²⁸⁾.

⁽²⁴⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *X, Y και Z*, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 40· απόφαση του ΔΕΕ της 19ης Δεκεμβρίου 2012 στην υπόθεση *C-364/11, El Kott και λοιποί κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2012:826, σκέψη 43· και απόφαση του ΔΕΕ της 1ης Μαρτίου 2016 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις *C-443/14 και C-444/14, Kreis Warendorf κατά Ibrahim Alo και Amira Osso κατά Region Hannover*, EU:C:2016:127, σκέψη 29. Η ερμηνευτική εφαρμογή της σύμβασης για τους πρόσφυγες εξετάζεται περαιτέρω στο *EASO, Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.1, σ. 61-63.

⁽²⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Alo και Osso*, ό.π., υποσημείωση 25.

⁽²⁶⁾ Ό.π., σκέψη 28.

⁽²⁷⁾ Ό.π., σκέψεις 31-33.

⁽²⁸⁾ Ό.π., σκέψεις 34 και 35.

Κατά την ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ο «δικαστής της ΕΕ»⁽²⁹⁾ πρέπει να λαμβάνει υπόψη το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης της ΕΕ)⁽³⁰⁾, και τις «άλλες συναφείς συμβάσεις», οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 78 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Το θέμα εξετάζεται αναλυτικότερα στη δικαστική ανάλυση *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*⁽³¹⁾, αλλά, κατά το ΔΕΕ, η ερμηνεία της ΟΕΑΑ πρέπει να συνάδει με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον Χάρτη της ΕΕ⁽³²⁾. Στην αιτιολογική σκέψη 16 τονίζεται επίσης ότι η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) «σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, στον [Χάρτη της ΕΕ]»⁽³³⁾. Σύμφωνα με το προοίμιό του, ο Χάρτης της ΕΕ «επιβεβαιώνει [...] τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, την [ΕΣΔΑ], τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και από τη νομολογία του [ΔΕΕ] και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [ΕΔΔΑ]».

Στο άρθρο 78 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ δεν ορίζονται οι «άλλες συναφείς συμβάσεις» και το ΔΕΕ δεν έχει αποφανθεί ακόμη ποιες είναι αυτές. Ενδέχεται να περιλαμβάνουν τις συμβάσεις που προσδιορίζονται στο άρθρο 9 και στις αιτιολογικές σκέψεις 17, 18, 31 και 34, καθώς και άλλες συμβάσεις οι οποίες θεωρούνται ότι έχουν εφαρμογή στην ερμηνεία της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Στον πίνακα 3 κατωτέρω παρέχεται ενδεχόμενος (μη εξαντλητικός) κατάλογος· οι συμβάσεις που αναφέρονται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επισημαινούνται με μπλε χρώμα.

Πίνακας 3: «Άλλες συναφείς συμβάσεις» οι οποίες έχουν εφαρμογή στην ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

1	ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, 1945 ⁽³⁴⁾
2	η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), 1950 ⁽³⁵⁾
3	η Σύμβαση περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, 1954 ⁽³⁶⁾
4	το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, 1966 ⁽³⁷⁾
5	η Διεθνής Σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων, 1966 ⁽³⁸⁾
6	η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, 1979 ⁽³⁹⁾
7	η Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων), 1984 ⁽⁴⁰⁾
8	η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989 ⁽⁴¹⁾
9	το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, 1998 ⁽⁴²⁾
10	η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, 2006 ⁽⁴³⁾

⁽²⁹⁾ Όταν τα εθνικά δικαστήρια καλούνται να ερμηνεύουν τις διατάξεις του δικαίου της ΕΕ, ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να ενεργεί ως «δικαστής της ΕΕ», όπως εκτίθεται στο ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, σ. 61.

⁽³⁰⁾ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 18ης Δεκεμβρίου 2000, όπως εγκρίθηκε το 2007, [2012] ΕΕ C 326/391 (έναρξη ισχύος: 1 Δεκεμβρίου 2009).

⁽³¹⁾ ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 2.1.3, σ. 28-32.

⁽³²⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μειζονος συνθέσεως) της 5ης Σεπτεμβρίου 2012 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-71/11 και C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland κατά Y και Z*, EU:C:2012:518, σκέψη 48· απόφαση του ΔΕΕ, *El Kott και λουτοί*, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψη 43· και απόφαση του ΔΕΕ, *Alo και Osso*, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψη 29.

⁽³³⁾ Στην αιτιολογική σκέψη 16 επισημαινείται επίσης ότι η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) «[ε]ιδικότερα [...] σκοπεύει να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογένειάς τους που τους συνοδεύουν και να προωθήσει την εφαρμογή των άρθρων 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 και 35 του Χάρτη και θα πρέπει επομένως να εφαρμοστεί αναλόγως».

⁽³⁴⁾ 1 UNTS 16, 26 Ιουνίου 1945 (έναρξη ισχύος: 24 Οκτωβρίου 1945).

⁽³⁵⁾ 213 UNTS 222, ETS No 005, 4 Νοεμβρίου 1950 (έναρξη ισχύος: 3 Σεπτεμβρίου 1953).

⁽³⁶⁾ 360 UNTS 117, 28 Σεπτεμβρίου 1954 (έναρξη ισχύος: 6 Ιουνίου 1960).

⁽³⁷⁾ 999 UNTS 171, 16 Δεκεμβρίου 1966 (έναρξη ισχύος: 23 Μαρτίου 1976).

⁽³⁸⁾ 660 UNTS 195, 7 Μαρτίου 1966 (έναρξη ισχύος: 4 Ιανουαρίου 1969).

⁽³⁹⁾ 1249 UNTS 13, 18 Δεκεμβρίου 1979 (έναρξη ισχύος: 3 Σεπτεμβρίου 1981).

⁽⁴⁰⁾ 1465 UNTS 85, 10 Δεκεμβρίου 1984 (έναρξη ισχύος: 26 Ιουνίου 1987).

⁽⁴¹⁾ 155 UNTS 3, 20 Νοεμβρίου 1989 (έναρξη ισχύος: 2 Σεπτεμβρίου 1990).

⁽⁴²⁾ 2187 UNTS 3, 17 Ιουλίου 1998 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 2002). Στο ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, (ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.4, σ. 70-80) εξετάζονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η σημασία των διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με την ερμηνεία της παράγωγης νομοθεσίας που περιλαμβάνεται στο ΚΕΣΑ.

⁽⁴³⁾ 2187 UNTS 3, 17 Ιουλίου 1998 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 2002).

Η σχέση μεταξύ του δικαίου της ΕΕ και της νομολογίας του ΕΔΔΑ ⁽⁴⁴⁾ εξετάζεται αναλυτικότερα στη δικαστική ανάλυση *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση* ⁽⁴⁵⁾, αλλά εν προκειμένω πρέπει να αναδειχθούν ιδιαίτερα τρία σημεία.

Πρώτον, το ΔΕΕ έχει αποφανθεί ότι τα κείμενα τα οποία συνθέτουν το ΚΕΣΑ υποδεικνύουν ότι αυτό εντάσσεται σε ένα πλαίσιο από το οποίο συνάγεται ότι όλα τα κράτη μέλη σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα δικαιώματα που βασίζονται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες, στο πρωτόκολλό της και στην ΕΣΔΑ ⁽⁴⁶⁾. Όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία προβλέπονται στον Χάρτη της ΕΕ, αυτά αποτελούν μέρος του πρωτογενούς δικαίου της ΕΕ. Ωστόσο, το άρθρο 52 παράγραφος 3 του Χάρτη της ΕΕ εμποδίζει τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, καθώς και τα κράτη μέλη, να μειώσουν την προστασία που παρέχει η ΕΣΔΑ, όταν οι διατάξεις του Χάρτη της ΕΕ αντιστοιχούν σε αυτές της ΕΣΔΑ, παρότι αυτό δεν πρέπει να «εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία».

Δεύτερον, όπως επισημαίνεται στη δικαστική ανάλυση *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση* ⁽⁴⁷⁾, η ΕΣΔΑ έχει μια ορισμένη ερμηνευτική εφαρμογή στο πλαίσιο του ορισμού της δίωξης. Στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) γίνεται άμεση παραπομπή στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ σε σχέση με δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση (βλέπε ενότητα 1.4.1.3 κατωτέρω, σ. 32-39), ο δε ορισμός που παρέχεται στο άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) για μια μορφή σοβαρής βλάβης, η οποία ορίζεται ως «βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του», αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό στο γράμμα του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ (βλέπε ενότητα 2.4.3 κατωτέρω, σ. 120-125).

Τρίτον, στις υποθέσεις που εκδικάζει το ΔΕΕ σχετικά με τις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής προστασίας ενδέχεται να ανακύπτουν ζητήματα σε σχέση με τα οποία υπάρχει σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ όσον αφορά το άρθρο 2, το άρθρο 3, το άρθρο 4 παράγραφος 1 και το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ ⁽⁴⁸⁾.

Πέραν των άμεσων παραπομπών στην ΕΣΔΑ ή των δικαιωμάτων που αντιστοιχούν σε δικαιώματα της ΕΣΔΑ στα άρθρα 9 και 15 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), η σπουδαιότητα των αρχών της ΕΣΔΑ είναι πιθανότερο να απορρέει από την εφαρμογή τους στην ερμηνεία των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία ορίζονται στον Χάρτη της ΕΕ ως πηγή έμπνευσης για τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της ΕΕ.

Εκτός από την ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ ως ερμηνευτικές πηγές για τις συγκεκριμένες πτυχές που προσδιορίζονται ανωτέρω, η μεγάλη σημασία του «οριζόντιου δικαστικού διαλόγου» όσον αφορά την ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ υπογραμμίζεται στη δικαστική ανάλυση *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση* ⁽⁴⁹⁾. Για τους δικαστικούς στους οποίους ανατίθεται το καθήκον να ενεργούν ως «δικαστές της ΕΕ» και να ερμηνεύουν διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), η εθνική νομολογία άλλων κρατών μελών μπορεί να είναι σημαντική, ιδίως εάν η ερμηνεία ορισμένης διάταξης δεν έχει αποσαφηνισθεί ακόμη από το ΔΕΕ. Πράγματι, στο πλαίσιο αυτό η νομολογία άλλων κρατών μελών αποκτά σημασία την οποία δεν έχει η νομολογία του ΕΔΔΑ επειδή, ενώ οι «δικαστές της ΕΕ» ερμηνεύουν το δίκαιο της ΕΕ, το ΕΔΔΑ ερμηνεύει μόνον το δίκαιο της ΕΣΔΑ. Η εθνική νομολογία άλλων κρατών μελών μπορεί επίσης να αποτελεί παράδειγμα για τον τρόπο εφαρμογής μιας απόφασης του ΔΕΕ σε συγκεκριμένη υπόθεση. Ωστόσο, όταν εγείρεται ζήτημα σχετικό με την ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου κράτους μέλους, το εν λόγω δικαστήριο δύναται, αν κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος αυτού είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο, για να αποφανθεί επ' αυτού. Εάν οι αποφάσεις του εν λόγω δικαστηρίου δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, αυτό οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο ΔΕΕ ⁽⁵⁰⁾.

⁽⁴⁴⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΔΕΕ της 17ης Φεβρουαρίου 2009 στην υπόθεση C-465/07, Meki Elgafaji και Noor Elgafaji κατά Staatssecretaris van Justitie, EU:C:2009:94, σκέψη 28· και απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-542/13, Mohamed M'Bodj κατά Βελγικού Δημοσίου, EU:C:2014:2452, σκέψη 40.

⁽⁴⁵⁾ EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.4.1, σ. 71-75.

⁽⁴⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 21ης Δεκεμβρίου 2011 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-411/10 και C-493/10, N.S. κατά Secretary of State for the Home Department και M.E. και λουτών κατά Refugee Applications Commissioner και Minister for Justice, Equality and Law Reform, EU:C:2011:865, σκέψη 78.

⁽⁴⁷⁾ EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.4.1, σ. 71-75.

⁽⁴⁸⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση N.S. και M.E., ό.π., υποσημείωση 47, σκέψεις 88 και 112· και απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση Elgafaji, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψεις 28 και 44. Με τη σειρά του, το ΕΔΔΑ μπορεί να κληθεί να εκτιμήσει τον βαθμό στον οποίο η επικουρική προστασία είναι ανάλογη της προστασίας που παρέχεται βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ: βλέπε για παράδειγμα ΕΔΔΑ, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2011, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 8319/07 και αριθ. 11449/07, σκέψεις 225 και 226.

⁽⁴⁹⁾ EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.6, σ. 84-89.

⁽⁵⁰⁾ Άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

Η ερμηνεία των νομοθετικών διατάξεων του ΚΕΣΑ καθώς και ο ρόλος του ΔΕΕ και των εθνικών δικαστηρίων εξετάζονται διεξοδικότερα στη δικαστική ανάλυση *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση* ⁽⁵¹⁾.

Μείζον συμφέρον του παιδιού

Η αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού αποτελεί γενική αρχή του (διεθνούς και του) δικαίου της ΕΕ (άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη της ΕΕ), η οποία ενσωματώνεται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση): αιτιολογική σκέψη 18, τελευταία περίοδος αιτιολογικής σκέψης 27, αιτιολογική σκέψη 28, άρθρο 20 παράγραφος 5 και άρθρο 31 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην περίπτωση αιτούντος που είναι παιδί, η αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα κατά την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των κριτηρίων για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Η αρχή έχει επίσης σημασία για την ερμηνεία και την εφαρμογή διαδικαστικών κανόνων και προτύπων. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω αρχή, βλέπε ενότητες 1.4.2.6.2 (σ. 47) και 1.5.2.4.2 (σ. 47).

Αίτηση διεθνούς προστασίας

Στο άρθρο 2 στοιχείο η) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) η «αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας» ορίζεται ως:

η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας, μη εμπόνησα στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς.

Από τον συγκεκριμένο ορισμό, σε συνδυασμό με τον ορισμό του «αιτούντος» στο άρθρο 2 στοιχείο θ), καθίσταται σαφές ότι ως αιτών νοείται ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής. Αυτό εξετάζεται περαιτέρω στην ενότητα 1.3 κατωτέρω (σ. 25).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), **ως διεθνής προστασία μπορεί να νοηθεί μόνο το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχεία ε) και ζ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)**. Αίτημα για τη χορήγηση οποιουδήποτε εκ των δύο καθεστώτων συνιστά αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο η) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Όσον αφορά την επικουρική προστασία, η χρήση του όρου «επικουρική» και η φράση του άρθρου 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) «που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας» υποδεικνύουν ότι το καθεστώς επικουρικής προστασίας προορίζεται για υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα ⁽⁵²⁾. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση ΗΝ, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι «αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας δεν πρέπει, καταρχήν, να εξετάζεται πριν αποφανθεί η αρμόδια αρχή ότι ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν πληροί τις προϋποθέσεις που δικαιολογούν την υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα» ⁽⁵³⁾. Επιπλέον, το ΔΕΕ τόνισε ότι, καθώς ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας «δεν έχει κατ' ανάγκη την ικανότητα να εκτιμήσει το είδος προστασίας το οποίο αφορά η αίτησή του» ⁽⁵⁴⁾, εναπόκειται στην αρχή του κράτους μέλους «να καθορίσει το καταλληλότερο καθεστώς στο οποίο πρέπει να υπαχθεί η περίπτωση του αιτούντος» ⁽⁵⁵⁾. Αυτό σημαίνει ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει αίτηση, αλλά εναπόκειται στη συνέχεια στην αποφαινόμενη αρχή του κράτους μέλους να αποφασίσει κατά πόσον ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα ή, αντ' αυτού, καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

⁽⁵¹⁾ EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3, σ. 61-89.

⁽⁵²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Η.Ν., ό.π., υποσημείωση 24, σκέψεις 29 και 30. Βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 33.

⁽⁵³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Η.Ν., ό.π., υποσημείωση 24, σκέψη 35.

⁽⁵⁴⁾ Ο.π., σκέψη 34.

⁽⁵⁵⁾ Ο.π.

Το άρθρο 3 παράγραφος 1 της αναδιατυπωμένης οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου 2013/32/ΕΕ ⁽⁵⁶⁾ [ΟΔΑ (αναδιατύπωση)] ορίζει το **εδαφικό πεδίο εφαρμογής** ⁽⁵⁷⁾ της αίτησης διεθνούς προστασίας: η αίτηση πρέπει να υποβληθεί «στο έδαφος, περιλαμβανομένων των συνόρων, στα χωρικά ύδατα ή στις ζώνες διέλευσης των κρατών μελών» ⁽⁵⁸⁾. Η ΟΔΑ (αναδιατύπωση) δεν εφαρμόζεται επί αιτήσεων διπλωματικού ή εδαφικού ασύλου που υποβάλλονται σε αντιπροσωπείες των κρατών μελών [άρθρο 3 παράγραφος 2 της ΟΔΑ (αναδιατύπωση)]. Το ΔΕΕ δεν έχει αποφανθεί ακόμη επί του θέματος αυτού, αλλά είναι πιθανό ο συγκεκριμένος ορισμός του εδαφικού πεδίου εφαρμογής να εφαρμόζεται και για τους σκοπούς της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽⁵⁹⁾.

Ευνοϊκότερες διατάξεις (άρθρο 3)

Το άρθρο 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει τα εξής:

Τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις, για να καθορίζουν το ποιος δικαιούται να θεωρηθεί πρόσφυγας ή πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την παρούσα οδηγία.

Η συγκεκριμένη διάταξη εφαρμόζεται μόνο σε περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών ζητεί διεθνή προστασία προβάλλοντας ότι είναι πρόσφυγας, κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ή ότι είναι δικαιούχος επικουρικής προστασίας [αιτιολογική σκέψη 14 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]. Οι αιτούντες άσυλο στους οποίους παρέχεται προστασία βάσει **διακριτικής ευχέρειας** για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους συμπόνιας δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αιτιολογική σκέψη 9) και της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (αιτιολογική σκέψη 15), όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ στις υποθέσεις Β και D ⁽⁶⁰⁾ και M' Bodj ⁽⁶¹⁾.

Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Β και D, το ΔΕΕ έδωσε απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα του κατά πόσον το άρθρο 3 της ΟΕΑΑ έχει την έννοια ότι περιορίζει ένα κράτος μέλος (στη συγκεκριμένη υπόθεση, τη Γερμανία) να αναγνωρίσει ότι ένα πρόσωπο το οποίο αποκλείστηκε από το καθεστώς πρόσφυγα, βάσει της ρήτρας αποκλεισμού της ΟΕΑΑ, δικαιούται άσυλο βάσει των εθνικών συνταγματικών του διατάξεων. Το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι «[λ]αμβανομένου υπόψη του σκοπού των λόγων αποκλεισμού της [ΟΕΑΑ], που συνίσταται στη διαφύλαξη της αξιοπιστίας του συστήματος διεθνούς προστασίας που αυτή προβλέπει, τηρουμένης της Συμβάσεως [για τους πρόσφυγες]», διάταξη με την οποία χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα σε ένα τέτοιο πρόσωπο δεν θα ήταν συμβατή με την ΟΕΑΑ ⁽⁶²⁾. Ωστόσο, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε ότι η χορήγηση «άλλης μορφής προστασίας», μη εμπιπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, σε πρόσωπο το οποίο αποκλείστηκε από το καθεστώς πρόσφυγα δεν απαγορεύεται από την ΟΕΑΑ, εφόσον **η εν λόγω προστασία διακρίνεται** από το καθεστώς πρόσφυγα ή το καθεστώς επικουρικής προστασίας ⁽⁶³⁾.

Η υπόθεση M' Bodj ⁽⁶⁴⁾ αφορούσε υπήκοο τρίτης χώρας, του οποίου η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας είχε απορριφθεί, αλλά στον οποίο είχε χορηγηθεί άδεια διαμονής στο έδαφος του κράτους μέλους βάσει της εθνικής νομοθεσίας, δεδομένου ότι έπασχε από ασθένεια που ενείχε σοβαρό κίνδυνο για τη ζωή ή τη φυσική ακεραιότητά του και δεν υπήρχε κατάλληλη θεραπευτική αγωγή στη χώρα καταγωγής του. Το ερώτημα που υποβλήθηκε στο ΔΕΕ αφορούσε το κατά πόσον το εν λόγω πρόσωπο δικαιούνταν ευεργετήματα κοινωνικής

⁽⁵⁶⁾ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) [2013] ΕΕ L 180/60.

⁽⁵⁷⁾ Διεξοδικές παρατηρήσεις σχετικά με το εδαφικό πεδίο εφαρμογής της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας περιέχονται στο EASO, *Access to Procedures governing International Protection and the Non-Refoulement Principle – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.

⁽⁵⁸⁾ Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ΕΔΔΑ αποφάνθηκε στην υπόθεση *Hirsi Jamaa* ότι η επιστροφή μεταναστών στη Λιβύη μετά την αναχαίτισή τους από τις ιταλικές αρχές στην ανοικτή θάλασσα, χωρίς να τους παρασχεθεί πρόσβαση σε διαδικασία εξέτασης της αίτησής τους περί μη επαναπροώθησης, ισοδυναμούσε με παράβαση, μεταξύ άλλων, των άρθρων 3 και 13 της ΕΣΔΑ. Κατά το ΕΔΔΑ, οι μετανάστες ευρίσκονταν «κατά το διάστημα από την επιβίβαση στα σκάφη των ιταλικών ένοπλων δυνάμεων έως την παράδοση στις λιβυκές αρχές, [...] υπό τον συνεχή και αποκλειστικό *de jure* και *de facto* έλεγχο των ιταλικών αρχών» και, ως εκ τούτου, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι η Ιταλία άσκησε εξωεδαφική αρμοδιότητα κατά την έννοια του άρθρου 1 της ΕΣΔΑ (απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2012, *Hirsi Jamaa* κ.λπ. κατά Ιταλία, προσφυγή αριθ. 27765/09, σκέψη 81). Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε επίσης απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Οκτωβρίου 2014 στην υπόθεση *Sharifi* κ.λπ. κατά Ιταλία και Ελλάδα, προσφυγή αριθ. 16643/09, σκέψεις 210-212, στην οποία το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε επίσης ότι η αναχαίτιση μεταναστών στην ανοικτή θάλασσα συνιστά παράβαση, μεταξύ άλλων, των άρθρων 3 και 13 της ΕΣΔΑ.

⁽⁵⁹⁾ Εκτός από το άρθρο 3, το άρθρο 2 στοιχείο β) και το άρθρο 6 της ΟΔΑ (αναδιατύπωση) περιέχουν επίσης διατάξεις που αφορούν τις αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας.

⁽⁶⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 9ης Νοεμβρίου 2010 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-57/09 και C-101/09, *Bundesrepublik Deutschland* κατά Β και D, ΕΥ:C:2010:661, σκέψη 118.

⁽⁶¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 46.

⁽⁶²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Β και D, ό.π., υποσημείωση 61, σκέψη 115.

⁽⁶³⁾ Ό.π., σκέψεις 113-121.

⁽⁶⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45.

αρωγής και ιατρικής περίθαλψης βάσει της ΟΕΑΑ. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 της ΟΕΑΑ, δεν καλύπτει περίπτωση κατά την οποία τυχόν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά τα προβλεπόμενα στην επίμαχη εθνική νομοθεσία, την οποία ενδέχεται να υποστεί αιτών διεθνή προστασία σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του είναι απόρροια της έλλειψης κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη συγκεκριμένη χώρα, εκτός εάν συντρέχει περίπτωση εκ προθέσεως άρνησης χορήγησης ιατρικής περίθαλψης στον εν λόγω αιτούντα ⁽⁶⁵⁾. Το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι η φράση του άρθρου 3 της ΟΕΑΑ «υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την [ΟΕΑΑ]» απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διάταξη με την οποία χορηγείται επικουρική προστασία στη συγκεκριμένη περίπτωση ⁽⁶⁶⁾. Κατά το ΔΕΕ, είναι αντίθετη στην όλη οικονομία και στους σκοπούς της ΟΕΑΑ η χορήγηση των καθεστώτων που αυτή προβλέπει σε υπηκόους τρίτων χωρών ευρισκόμενους σε καταστάσεις που ουδόλως σχετίζονται με τη λογική της διεθνούς προστασίας ⁽⁶⁷⁾. Ως εκ τούτου, διάταξη με την οποία χορηγείται άδεια διαμονής στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί, για τους σκοπούς του άρθρου 3, ευνοϊκότερη διάταξη, προκειμένου να καθορισθεί ποιος δικαιούται επικουρική προστασία ⁽⁶⁸⁾. Επιπλέον, το ΔΕΕ επανέλαβε ότι πρόσωπα στα οποία χορηγείται άδεια διαμονής στη συγκεκριμένη περίπτωση, βάσει διακριτικής ευχέρειας για λόγους συμπόνιας ή για ανθρωπιστικούς λόγους, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ ⁽⁶⁹⁾.

Το ΔΕΕ είχε την ευκαιρία να επιβεβαιώσει την απόφασή του ότι αιτήματα για προστασία άλλου είδους δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ στην υπόθεση *Abdida*, παρότι η απόφασή του στη συγκεκριμένη υπόθεση σχετιζόταν στην πραγματικότητα με την οδηγία 2008/115/ΕΚ για την επιστροφή ⁽⁷⁰⁾. Η υπόθεση *Abdida* αφορούσε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος προσέφυγε κατά της απόφασης με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του για χορήγηση άδειας διαμονής για ιατρικούς λόγους. Παρότι δεν είχε υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, ένα από τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο ΔΕΕ ήταν κατά πόσον το κράτος μέλος υποχρεούται, βάσει της ΟΕΑΑ, της οδηγίας 2005/85/ΕΚ για τις διαδικασίες ασύλου ⁽⁷¹⁾ και της οδηγίας 2003/9/ΕΚ για τις συνθήκες υποδοχής ⁽⁷²⁾ να προβλέπει προσφυγή με ανασταλτικό αποτέλεσμα σε σχέση με την απόφαση άρνησης χορήγησης άδειας διαμονής και κατά πόσον πρέπει να αναλαμβάνει την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών του υπηκόου της τρίτης χώρας έως ότου εκδοθεί απόφαση επί της προσφυγής κατά της εν λόγω απόφασης. Το ΔΕΕ επισήμανε ότι οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας δεν ήταν αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας βάσει της ΟΕΑΑ. Παραπέμποντας στην απόφασή του στην υπόθεση *M'Bodj*, το ΔΕΕ επανέλαβε τα εξής:

{το άρθρο 2 στοιχεία γ) και ε), το άρθρο 3 και το άρθρο 15 της ΟΕΑΑ [νυν άρθρο 2 στοιχεία δ) και στ), άρθρο 3 και άρθρο 15 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]} έχουν την έννοια ότι οι αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει της εν λόγω εθνικής νομοθεσίας δεν συνιστούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ), της προαναφερθείσας οδηγίας [νυν άρθρο 2 στοιχείο η) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]. Ως εκ τούτου, η περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας που έχει υποβάλει τέτοιου είδους αίτηση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 αυτής ⁽⁷³⁾.

Οι αρχές που διατυπώθηκαν στις αποφάσεις που εκδόθηκαν στις υποθέσεις *M'Bodj* και *Abdida* μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την κατάρτιση του πλαισίου των μορφών εθνικής προστασίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Γενικά, η διεθνής προστασία η οποία καλύπτεται από την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), προϋποθέτει **υπεύθυνο δίωξης ή σοβαρή βλάβη** (άρθρο 6) (βλέπε ενότητες 1.6 και 2.5 κατωτέρω, αντίστοιχα στη σ. 62 και στη σ. 125). Αυτό σημαίνει ότι περιπτώσεις από τις οποίες απουσιάζει **υπεύθυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης**, δεν έχουν γενικά σχέση με τη λογική της διεθνούς προστασίας. Επομένως, η στέρηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω ακραίας φτώχειας, παραδείγματος χάριν σε συνέχεια καταστροφικού γεγονότος, δεν πληροί τις προϋποθέσεις της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Επίσης, η χορήγηση καθεστώτος εθνικής προστασίας σε υπήκοο τρίτης χώρας που βίωσε τραυματική εμπειρία ή τραυματικό συμβάν στη χώρα καταγωγής του, το οποίο ουδόλως σχετίζεται με ενεστώτα φόβο δίωξης ή ενεστώτα πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, ενδέχεται να συνιστά άλλου είδους προστασία.

⁽⁶⁵⁾ Ο.π., σκέψη 41.

⁽⁶⁶⁾ Ο.π., σκέψη 43.

⁽⁶⁷⁾ Ο.π., σκέψη 44.

⁽⁶⁸⁾ Ο.π., σκέψη 45.

⁽⁶⁹⁾ Ο.π., σκέψη 46.

⁽⁷⁰⁾ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών [2008] ΕΕ L 348/98.

⁽⁷¹⁾ Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα [2005] ΕΕ L 326/13.

⁽⁷²⁾ Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη [2003] ΕΕ L 31/18.

⁽⁷³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve* κατά *Moussa Abdida*, EU:C:2014:2453, σκέψεις 32-33.

Ένα τέτοιο καθεστώς εθνικής προστασίας μπορεί να θεωρηθεί ότι χορηγείται βάσει διακριτικής ευχέρειας για λόγους συμπόνιας ή για ανθρωπιστικούς λόγους, αλλά δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Επομένως, η οδηγία δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές.

Οι προαναφερθείσες αποφάσεις του ΔΕΕ αποτελούν απλώς παραδείγματα καταστάσεων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Επομένως, παραμένει ασαφές πότε ευνοϊκότερες διατάξεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), ιδίως όταν το ζήτημα αφορά ευνοϊκότερους κανόνες, οι οποίοι περιγράφουν τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας και καθορίζουν ποιος δικαιούται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας⁽⁷⁴⁾. Συναφώς, θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ο σκοπός της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), ο οποίος συνίσταται στη θέσπιση κοινών απαιτήσεων και στην επίτευξη υψηλότερου επιπέδου προσέγγισης των κανόνων σχετικά με την αναγνώριση και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας. Το σλοβενικό Upravno Sodišče (Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάνθηκε ότι δεν μπορούσε να θεσπίσει υψηλότερες απαιτήσεις προστασίας από εκείνες που καθορίζονται στο άρθρο 9 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) για τις πράξεις δίωξης, επειδή το άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) χρησιμοποιεί τη φράση «πρέπει να είναι». Επιπλέον, η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) δεν βασίζεται πλέον σε ελάχιστες απαιτήσεις, αλλά μάλλον σε κοινές απαιτήσεις⁽⁷⁵⁾.

⁽⁷⁴⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law: Commentary* (2η έκδοση, C.H. Beck, Hart & Nomos, 2016), σ. 1128 (παράγραφος 4).

⁽⁷⁵⁾ Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 2014, στην υπόθεση *Berisha και Pireva*, I U 766/2013, ECLI:SI:UPRS:2014:I.U.766.2013, σκέψη 42. Η απόφαση επικυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο στην αναμετρική διαδικασία.

Μέρος 1: Προστασία πρόσφυγα

1.1 Εισαγωγή

Όπως προαναφέρθηκε, το πρώτο μέρος της παρούσας ανάλυσης αφορά την έννοια του καθεστώτος πρόσφυγα. Οι διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) σχετικά με το δικαίωμα στο καθεστώς πρόσφυγα και τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα αντλούνται από τη σύμβαση για τους πρόσφυγες. Σε σχέση με τη σύμβαση για τους πρόσφυγες, το ΔΕΕ έχει αποφανθεί συχνά ότι «η Σύμβαση [για τους πρόσφυγες] αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων» και ότι στόχος της ΟΕΑΑ είναι να βοηθούνται οι αρχές των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της σύμβασης για τους πρόσφυγες «στηριζόμενες σε κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια»⁽⁷⁶⁾. Ομοίως, στις αιτιολογικές σκέψεις 24 και 25 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επισημαίνεται ότι πρέπει να θεσπισθούν «κοινά κριτήρια» σε σχέση με την αναγνώριση των αιτούντων άσυλο ως προσφύγων κατά την έννοια του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Αυτό αφορά ειδικότερα τις έννοιες «της επιτόπου ανακύπτουσας ανάγκης παροχής προστασίας, των πηγών βλάβης ή προστασίας, της εγχώριας προστασίας και της δίωξης, περιλαμβανομένων των λόγων δίωξης». Στην αιτιολογική σκέψη 22 αναφέρεται ότι η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) μπορεί να παρέχει «πολύτιμες οδηγίες» για τη χορήγηση ή μη του καθεστώτος πρόσφυγα, σύμφωνα με το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες⁽⁷⁷⁾. Ο ρόλος της UNHCR αναλύεται περαιτέρω στη δικαστική ανάλυση *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*⁽⁷⁸⁾.

Οι προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) εξετάζονται στις ακόλουθες ενότητες:

- ενότητα 1.2 (σ. 24-25): ποιος είναι πρόσφυγας;
- ενότητα 1.3 (σ. 25-28): το προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα [άρθρο 2 στοιχείο δ)];
- ενότητα 1.4 (σ. 29-48): πράξεις δίωξης (άρθρο 9);
- ενότητα 1.5 (σ. 48-61): λόγοι δίωξης (άρθρο 10);
- ενότητα 1.6 (σ. 62-67): υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης (άρθρο 6);
- ενότητα 1.7 (σ. 67-81): υπεύθυνοι προστασίας κατά δίωξης ή σοβαρής βλάβης (άρθρο 7);
- ενότητα 1.8 (σ. 81-90): εγχώρια προστασία σε άλλο τμήμα της χώρας καταγωγής (άρθρο 8);
- ενότητα 1.9 (σ. 90-104): η προϋπόθεση βάσιμου φόβου δίωξης [άρθρο 2 στοιχείο δ), άρθρο 4 παράγραφος 4 και άρθρο 5]; και
- ενότητα 1.10 (σ. 105-111): η χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα (άρθρο 13).

1.2 Ποιος είναι πρόσφυγας;

Το άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει τον «πρόσφυγα» ως εξής:

[...] υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος, ευρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους, δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 12.

⁽⁷⁶⁾ Π.χ. απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 39· και απόφαση του ΔΕΕ, Alo και Osso, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψη 28. Βλέπε αιτιολογική σκέψη 23 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁷⁷⁾ Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ της 30ής Μαΐου 2013 στην υπόθεση C-528/11, *Zuheyir Freyher Halaf κατά Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerski savet*, EU:C:2013:342, σκέψη 44, στην οποία το ΔΕΕ αποφάνθηκε, σε σχέση με τις δημοσιεύσεις της UNHCR, ότι «υπενθυμίζεται ότι τα έγγραφα που εκδίδει η UNHCR, συνιστούν ορισμένα από τα μέσα που μπορούν να καταστήσουν εφικτή στα κράτη μέλη την αξιολόγηση της λειτουργίας του συστήματος ασύλου στο κράτος μέλος που ορίζεται ως υπεύθυνο δυνάμει [του κανονισμού Δουβλίνου II]» και ότι τα εν λόγω έγγραφα «αποκτούν ιδιαίτερη σημασία υπό το πρίσμα της αποστολής που έχει αναθέσει στην UNHCR η [σύμβαση για τους πρόσφυγες]».

⁽⁷⁸⁾ EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.1, σ. 62 και 63.

Ο ορισμός αυτός αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό στον ορισμό του «πρόσφυγα» στο άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες ⁽⁷⁹⁾.

1.3 Προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής

Στον ορισμό του «πρόσφυγα» στο άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) διευκρινίζεται ότι το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) **περιορίζεται σε υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς** που υπέβαλαν αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, και αυτή είναι η πρώτη προϋπόθεση για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα. Οι συγκεκριμένοι περιορισμοί εξετάζονται στις ενότητες 1.3.1 (σ. 25) και 1.3.2 (σ. 27).

Όσον αφορά το εδαφικό πεδίο εφαρμογής, η ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) εφαρμόζεται σε αιτούντες οι οποίοι **ευρίσκονται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς τους**, στην περίπτωση υπηκόων τρίτων χωρών, **ή εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους**, στην περίπτωση ανιθαγενών. Αυτή είναι η δεύτερη προϋπόθεση χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα και εξετάζεται στην ενότητα 1.3.3 (σ. 28).

1.3.1 Υπήκοος τρίτης χώρας

Ο ορισμός του πρόσφυγα διά παραπομπής σε υπήκοο τρίτης χώρας σημαίνει ότι οι υπήκοοι κρατών μελών της ΕΕ –ήτοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)– αποκλείονται από τον ορισμό του πρόσφυγα βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση). Ο αποκλεισμός των υπηκόων των κρατών μελών της ΕΕ απορρέει από το πρωτόκολλο (αριθ. 24) για το άσυλο των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (γνωστό επίσης ως πρωτόκολλο Aznar), το οποίο προβλέπει ότι «τα κράτη μέλη θεωρούνται ότι συνιστούν έναντι αλλήλων ασφαλείς χώρες καταγωγής, για όλα τα νομικά και πρακτικά ζητήματα σχετικά με τις υποθέσεις ασύλου» (άρθρο μόνο). Ωστόσο, δεν μπορεί να αποκλειστεί αίτηση στο πλαίσιο της σύμβασης για τους πρόσφυγες, εκτός του ΚΕΣΑ, από υπήκοο κράτους μέλους. Υπήκοος κράτους μέλους της ΕΕ ο οποίος φοβάται ότι θα υποστεί διώξεις στο κράτος μέλος της ιθαγένειάς του και ζητεί προστασία κατά της επιστροφής στο εν λόγω κράτος μέλος, μπορεί να υποβάλει αίτηση αναγνώρισης ως πρόσφυγα βάσει της σύμβασης για τους πρόσφυγες σε άλλο κράτος μέλος. Παρότι ανακύπτει πολύ σπάνια ως σχετικό ζήτημα σε υποθέσεις, το πρωτόκολλο προβλέπει ότι μια τέτοια αίτηση «μπορεί να ληφθεί υπόψη ή να κηρυχθεί παραδεκτή σε διαδικασία άλλου κράτους μέλους» μόνον στις ακόλουθες τέσσερις περιπτώσεις ⁽⁸⁰⁾:

- α) εάν το κράτος μέλος του οποίου ο αιτών είναι υπήκοος προβαίνει σε λήψη μέτρων στο έδαφός του τα οποία αποκλίνουν από τις υποχρεώσεις του βάσει της ΕΣΔΑ·
- β) εάν το Συμβούλιο κίνησε τη διαδικασία αναστολής η οποία προβλέπεται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ⁽⁸¹⁾·
- γ) εάν το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 ή το άρθρο 7 παράγραφος 2 (σοβαρή και διαρκής παραβίαση από το οικείο κράτος μέλος των αξιών που αναφέρονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ)·
- δ) εάν το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση θα πρέπει να αποφασίσει κατ' αυτόν τον τρόπο μονομερώς σε σχέση με την αίτηση υπηκόου άλλου κράτους μέλους, το Συμβούλιο ενημερώνεται και η αίτηση εξετάζεται βάσει του τεκμηρίου ότι είναι προφανώς αβάσιμη ⁽⁸²⁾.

Όπως καθίσταται σαφές από την εδαφική προϋπόθεση να ευρίσκεται ο ενδιαφερόμενος «εκτός της χώρας» ιθαγένειας ή (εάν είναι ανιθαγενής) εκτός της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής (βλέπε κατωτέρω ενότητα 1.3.3, σ. 28), ο αιτών διεθνή προστασία πρέπει να αποδείξει βάσιμο φόβο ότι θα υποστεί διώξεις στη χώρα ιθαγένειας ή (εάν είναι ανιθαγενής) στη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.

⁽⁷⁹⁾ Κατά το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες και το πρωτόκολλο αυτής του 1967, ο όρος «πρόσφυγες» εφαρμόζεται επί παντός προσώπου όπερ συνεπεία δεδικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχουν υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τιοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψει εις ταύτην.

⁽⁸⁰⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 30ής Δεκεμβρίου 2009, *OFPPA κατά ΜC*, προσφυγή αριθ. 305226· και εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 30ής Μαρτίου 2011, *ML*, προσφυγή αριθ. 10013804, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011, 2012*, σ. 17 και 18.

⁽⁸¹⁾ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση [ενοποιημένη απόδοση όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (έναρξη ισχύος: 1 Δεκεμβρίου 2009)] [2012] ΕΕ C 326/13. Πρόκειται για πολύπλοκη και ακραία διαδικασία, η οποία προϋποθέτει την κατάθεση αιτιολογημένης πρότασης από το ένα τρίτο των κρατών μελών και την πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών του Συμβουλίου, με την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σε περιπτώσεις σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης των αξιών του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, βάσει του άρθρου 2 ΣΕΕ. Δεν έχει γίνει ποτέ επίκληση της εν λόγω διαδικασίας στην πράξη.

⁽⁸²⁾ Άρθρο μόνο του πρωτοκόλλου (αριθ.) 24. Για περαιτέρω εξέταση του πρωτοκόλλου, βλέπε ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 2.1.4, σ. 33.

Σε πολλές αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας που κατατίθενται από υπηκόους τρίτων χωρών, η ιθαγένεια του αιτούντος δεν αμφισβητείται, αλλά υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο. Το ΔΕΕ δεν έχει κληθεί ακόμη να απαντήσει σε ερώτημα σχετικά με τον τρόπο καθορισμού περίπτωσης στην οποία η ιθαγένεια του αιτούντος αμφισβητείται ή είναι απροσδιόριστη ή στην οποία ο αιτών άλλαξε ιθαγένεια. Το εθνικό δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει κατά πόσον η δηλωθείσα ιθαγένεια του ενδιαφερομένου μπορεί να γίνει δεκτή για τους σκοπούς της εκτίμησης της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) σχετικά με την αξιολόγηση γεγονότων και περιστάσεων ⁽⁸³⁾. Συναφώς, τα δικαστήρια μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται στον πίνακα 4 κατωτέρω.

Πίνακας 4: Κατευθυντήριες γραμμές για τον καθορισμό της ιθαγένειας του ενδιαφερομένου

1	Εθνική νομοθεσία των κρατών σχετικά με την επίσημη απόδοση ιθαγένειας	<p>Αποτελεί αναγνωρισμένη αρχή του διεθνούς δικαίου ότι κάθε κράτος καθορίζει ποιοι είναι οι υπήκοοί του βάσει του δικαίου του ⁽⁸⁴⁾. Αυτό πρέπει να γίνεται δεκτό από τα κράτη, στο μέτρο που συνάδει με τις ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις, το διεθνές εθιμικό δίκαιο και τις γενικώς αναγνωρισμένες αρχές του δικαίου όσον αφορά την ιθαγένεια.</p> <p>Οι κύριοι τρόποι κτήσης ιθαγένειας είναι λόγω καταγωγής από υπήκοο ή λόγω γέννησης στο έδαφος συγκεκριμένου κράτους, επιπλέον της πολιτογράφησης, η οποία βασίζεται συνήθως στη συνήθη διαμονή και στην εκπλήρωση προϋποθέσεων ενσωμάτωσης ή άλλων πραγματικών δεσμών με ένα κράτος.</p> <p>Το γεγονός ότι ένα πρόσωπο ενδέχεται να δικαιούται μια ιθαγένεια λαμβανομένων υπόψη των προϋποθέσεων επιλεξιμότητας για πολιτογράφηση βάσει κριτηρίων που απόκλινουν στη διακριτική ευχέρεια του κράτους, θεωρείται συνήθως αλυσιτελές για τους σκοπούς της σύμβασης για τους πρόσφυγες ⁽⁸⁵⁾. Έμφαση πρέπει να δίνεται μάλλον στην αυτόματη κτήση της ιθαγένειας βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των εθνικών πρακτικών.</p>
2	Πρακτική των κρατών	<p>Ωστόσο, ο καθορισμός της ιθαγένειας δεν είναι ένα απλό ζήτημα ανάγνωσης της εθνικής νομοθεσίας της οικείας χώρας καταγωγής. Όταν επιδιώκεται να καθορισθεί κατά πόσον ένα πρόσωπο θεωρείται ή δεν θεωρείται υπήκοος βάσει του δικαίου συγκεκριμένου κράτους, ο όρος «δίκαιο» πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και να περιλαμβάνει και άλλες μορφές της οιονεί νομοθετικής διαδικασίας, όπως τα υπουργικά διατάγματα και την «εθιμική πρακτική» ⁽⁸⁶⁾.</p> <p>Ταυτόχρονα, αιτών ο οποίος έχει εμφανές αυτόματο δικαίωμα σε μια ιθαγένεια, αλλά την αρνείται, μπορεί να υποχρεωθεί να λάβει εύλογα μέτρα για να εξασφαλίσει την αναγνώριση και την απόδειξη της ιθαγένειάς του ⁽⁸⁷⁾.</p>
3	Σε περίπτωση αμφιβολίας	<p>Εάν το δικαίωμα σε μια ιθαγένεια είναι αμφίβολο, μπορούν να ληφθούν υπόψη κριτήρια παρόμοια με εκείνα που χρησιμοποίησε το Διεθνές Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση <i>Nottebohm</i> ⁽⁸⁸⁾. Κατά το δικαστήριο, για να δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμα διπλωματικής προστασίας, ένα κράτος πρέπει να αποδεικνύει την ύπαρξη «γνήσιου συνδέσμου». Προκειμένου να καθορισθεί εάν η ιθαγένεια έχει «πραγματικό και ουσιαστικό» χαρακτήρα, το δικαστήριο μπορεί να στηριχθεί σε παράγοντες όπως η συνήθης διαμονή, το κέντρο ενδιαφερόντων και οι οικογενειακοί δεσμοί. Ωστόσο, το δικαστήριο δεν αποφάνθηκε σχετικά με τους περιορισμούς ενός κράτους όσον αφορά την πολιτογράφηση, αλλά με το κατά πόσον η ιθαγένεια που αναγνωρίζεται σε ένα πρόσωπο μέσω πολιτογράφησης παρέχει στο κράτος δικαίωμα άσκησης προστασίας. Στο πλαίσιο αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας, τα συγκεκριμένα κριτήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατ' αναλογία, εάν, για παράδειγμα, απουσιάζει σαφώς οποιοσδήποτε γνήσιος σύνδεσμος με το κράτος του οποίου ο αιτών υποστηρίζει ότι είναι υπήκοος.</p>

⁽⁸³⁾ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽⁸⁴⁾ Βλέπε άρθρο 1 της Σύμβασης σχετικά με ορισμένα ζητήματα για τη σύγκρουση νόμων περί ιθαγένειας, 179 LNTS 89, 13 Απριλίου 1930 (έναρξη ισχύος: 1η Ιουλίου 1937)· βλέπε επίσης Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης, συμβουλευτική γνώμη της 7ης Φεβρουαρίου 1923, *Nationality Decrees in Tunis and Morocco*, PCIJ Series B, No 4.

⁽⁸⁵⁾ Upper Tribunal (UKUT) (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2011, *KK and others (Nationality: North Korea)* Korea CG [2011] UKUT 92 (IAC), σκέψεις 79 και 80.

⁽⁸⁶⁾ Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 25ης Μαρτίου 2015, *Pham κατά Secretary of State for the Home Department* [2015] UKSC 19, σκέψη 25.

⁽⁸⁷⁾ Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, *MA (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department* [2009] EWCA Civ 289. Βλέπε επίσης UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, *ST (Ethnic Eritrean – Nationality – Return) Ethiopia CG* [2011] UKUT 252 (IAC).

⁽⁸⁸⁾ Διεθνές Δικαστήριο, απόφαση της 6ης Απριλίου 1955, υπόθεση *Nottebohm (Liechtenstein v Guatemala)*: Second Phase, ICJ Reports 1955, σ. 4.

Τα ζητήματα που σχετίζονται με το είδος των αποδείξεων που μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τα δικαστήρια που επιλαμβάνονται υποθέσεων ασύλου, όταν κρίνουν κατά πόσον ένα πρόσωπο είναι υπήκοος ενός συγκεκριμένου κράτους ή δύο ή περισσότερων κρατών, ή ανιθαγενής, ή απροσδιόριστης ιθαγένειας, εξετάζονται στο *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis* ⁽⁸⁹⁾.

Όπως επιβεβαιώνεται στο άρθρο 2 στοιχείο ιδ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το οποίο στον ορισμό της «χώρας καταγωγής» αναφέρεται σε «χώρα ή χώρες ιθαγένειας», ο αιτών μπορεί να έχει **περισσότερες από μία χώρες ιθαγένειας**. Στην περίπτωση αυτή, ο αιτών δικαιούται το καθεστώς πρόσφυγα μόνο εάν δεν είναι σε θέση ή, λόγω βάσιμου φόβου δίωξης, δεν επιθυμεί να εξασφαλίσει την προστασία αμφοτέρων ή όλων των οικείων χωρών ⁽⁹⁰⁾. Προκειμένου να καθορίσει το δικαίωμα προστασίας σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο θα πρέπει να εκτιμήσει κατά πόσον ο αιτών απέδειξε ότι πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας σε αμφότερες ή όλες τις οικείες χώρες ⁽⁹¹⁾.

Ένα άλλο ενδεχόμενο είναι να έχει ο αιτών την ιθαγένεια ορισμένης χώρας και, επιπλέον, να είχε τη **συνήθη διαμονή του σε άλλη χώρα**. Για παράδειγμα, το τσεχικό Nejnvyšší srgánní soud (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) κλήθηκε να κρίνει μια τέτοια περίπτωση και αποφάνθηκε ότι το ζήτημα του κατά πόσον ο αιτών έχει βάσιμο φόβο δίωξης θα πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με τη χώρα ιθαγένειας ⁽⁹²⁾. Αυτό συνάδει με το γράμμα του άρθρου 2 στοιχεία δ), στ) και ιδ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), σύμφωνα με το οποίο η χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής έχει σημασία ως κράτος αναφοράς μόνο για τους ανιθαγενείς.

Ωστόσο, η χώρα προηγούμενης διαμονής ενός υπηκόου τρίτης χώρας μπορεί να έχει σημασία σε σχέση με την εφαρμογή της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας ⁽⁹³⁾. Εάν ο αιτών έχει την ιθαγένεια μιας ορισμένης χώρας, αλλά έχει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτη χώρα [βλέπε άρθρο 38 παράγραφος 2 στοιχείο α) της ΟΔΑ (αναδιατύπωση)], θα πρέπει να αξιολογείται κατά πόσον δικαιούται να εισέλθει εκ νέου και να διαμείνει μόνιμα στη χώρα συνήθους διαμονής ⁽⁹⁴⁾. Μόνον αφού εκτιμηθεί η συγκεκριμένη παράμετρος, μπορεί να αξιολογηθεί εάν η χώρα συνήθους διαμονής είναι ασφαλής τρίτη χώρα. Για παράδειγμα, το βελγικό Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών) αποφάνθηκε σε υπόθεση η οποία αφορούσε αιτούντα που ισχυρίστηκε ότι ήταν Σομαλός υπήκοος, αλλά είχε γεννηθεί και είχε ζήσει στο Τζιμπουτί, ότι, εάν δεν είναι εφικτό να διαπιστωθεί η ιθαγένεια του αιτούντος, πρέπει να ληφθεί υπόψη η χώρα συνήθους διαμονής του. Κατά το Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, ο υπεύθυνος λήψης απόφασης είχε παραμελήσει να εξετάσει κατά πόσον ο αιτών είχε πρόσβαση σε προστασία από τις αρχές του Τζιμπουτί ⁽⁹⁵⁾. Επιπλέον, το σουηδικό Migrationsdomstolen (Δικαστήριο Μετανάστευσης) έκρινε ότι, σε σχέση με τρεις αιτούντες οι οποίοι ισχυρίστηκαν ότι ήταν Ερυθραίοι, αλλά είχαν προηγουμένως τη διαμονή τους στη Σαουδική Αραβία, η Σαουδική Αραβία δεν μπορούσε να θεωρηθεί ασφαλής τρίτη χώρα για τους αιτούντες, επειδή, εάν μπορούσαν να εισέλθουν στη Σαουδική Αραβία, θα διέτρεχαν κίνδυνο επιστροφής στην Ερυθραία ⁽⁹⁶⁾.

1.3.2 Ανιθαγενής

Η ΟΑΕΕ (αναδιατύπωση) δεν περιέχει ορισμό του ανιθαγενούς, αλλά στο άρθρο 1 παράγραφος 1 της Σύμβασης περί του καθεστώτος των ανιθαγενών ⁽⁹⁷⁾, ο ανιθαγενής ορίζεται ως «πρόσωπον το οποίον ουδέν Κράτος θεωρεί ως υπήκοόν του κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του». Κατά το άρθρο 67 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, οι ανιθαγενείς εξομοιώνονται με τους υπηκόους των τρίτων χωρών στο πλαίσιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προβλέπει την ισότιμη προστασία των ανιθαγενών, καθώς

⁽⁸⁹⁾ EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽⁹⁰⁾ Άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Βλέπε επίσης, Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 26ης Απριλίου 2016, αριθ. 166.543, σκέψη 3.8: «[Από το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες] προκύπτει ότι η αίτηση ασύλου πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με καθεμία από τις χώρες ιθαγένειας του αιτούντος. Εάν ο αιτών δεν έχει φόβο δίωξης ή δεν αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης σε μια από τις χώρες αυτές, [...] αυτό αρκεί για να απορριφθεί η αίτηση ασύλου» (μετάφραση του συντάκτη).

⁽⁹¹⁾ Βλέπε Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2010, αριθ. 48.327, σκέψη 4.2.

⁽⁹²⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2010, *VS κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, υπόθεση αριθ. 6 Azs 29/2010-85 [βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην ευρωπαϊκή βάση δεδομένων της νομοθεσίας περί ασύλου (EDAL)].

⁽⁹³⁾ Βλέπε άρθρο 38 της ΟΔΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁹⁴⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 44 της ΟΔΑ (αναδιατύπωση): «Τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει να υποχρεωθούν να αξιολογούν μια αίτηση διεθνούς προστασίας επί της ουσίας ούτε, όταν ο αιτών, ως εκ της επαρκούς συνδέσεώς του με τρίτη χώρα, όπως ορίζεται από την εθνική νομοθεσία, αναμένεται ευλόγως να αναζητήσει προστασία στην τρίτη αυτή χώρα, και υφίστανται λόγοι για να θεωρηθεί ότι ο αιτών θα τύχει εισδοχής ή επανεισδοχής στην εν λόγω χώρα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενεργήσουν έτσι, μόνο αν ο συγκεκριμένος αιτών θα είναι ασφαλής στη συγκεκριμένη τρίτη χώρα.»

⁽⁹⁵⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 19ης Μαΐου 2011, αριθ. 61.832 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁹⁶⁾ Δικαστήριο Μετανάστευσης (Διοικητικό Δικαστήριο Malmö, Σουηδία), απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2011, UM 1796-11 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁹⁷⁾ Σύμβαση περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, 360 UNTS 117, 28 Σεπτεμβρίου 1954 (έναρξη ισχύος: 6 Ιουνίου 1960). Η Εσθονία, η Κύπρος, η Μάλτα και η Πολωνία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στην εν λόγω Σύμβαση.

δικαιούνται και αυτοί καθεστώς πρόσφυγα και καθεστώς επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, σε μερικές περιπτώσεις ο ισχυρισμός του αιτούντος ότι είναι ανιθαγενής αμφισβητείται από τις αρχές του κράτους μέλους του οποίου ζητεί την προστασία.

Έως σήμερα, το ΔΕΕ δεν έχει αποσαφηνίσει με ποιον τρόπο πρέπει να εξετάζεται περίπτωση στην οποία αμφισβητείται η ανιθαγένεια του αιτούντος. Οι αρχές που διέπουν τον καθορισμό της ανιθαγένειας, αντλούνται από το διεθνές δίκαιο και από τον προαναφερόμενο ορισμό του «ανιθαγενούς». Όπως και για την ιθαγένεια, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει κατά πόσον η προβαλλόμενη ανιθαγένεια του ενδιαφερομένου μπορεί να γίνει δεκτή για τους σκοπούς της εκτίμησης της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) σχετικά με την αξιολόγηση γεγονότων και περιστάσεων. Σύμφωνα με το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) του Ηνωμένου Βασιλείου, όταν επιδιώκεται να καθορισθεί κατά πόσον ένα πρόσωπο δεν θεωρείται υπήκοος βάσει του δικαίου του κράτους ιθαγένειάς του, ο όρος «δίκαιο» πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και να περιλαμβάνει και άλλες μορφές της οιονεί νομοθετικής διαδικασίας, όπως τα υπουργικά διατάγματα και την «εθιμική πρακτική»⁽⁹⁸⁾.

Από το άρθρο 4 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρούν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την ανιθαγένειά του. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της φύσης της ανιθαγένειας, ο αιτών συχνά δεν θα είναι σε θέση να προσκομίσει τεκμηρίωση για να στηρίξει τον ισχυρισμό του⁽⁹⁹⁾. Όταν διαπιστώνεται ότι ο αιτών διεθνή προστασία είναι ανιθαγενής, πρέπει να καθορίζεται η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής⁽¹⁰⁰⁾. Σύμφωνα με το γερμανικό Bundesverwaltungsgericht (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο), η συνήθης διαμονή ενός ανιθαγενούς δεν είναι απαραίτητο να ήταν νόμιμη⁽¹⁰¹⁾. Αντιθέτως, η συνήθης διαμονή μπορεί να επαρκεί, όταν ο ανιθαγενής δεν έμεινε απλώς για σύντομο χρονικό διάστημα σε μια χώρα, αλλά το κέντρο της ζωής του ήταν στη συγκεκριμένη χώρα⁽¹⁰²⁾. Κατά το ίδιο δικαστήριο, στην περίπτωση αυτή απαιτείται επίσης οι αρχές της συγκεκριμένης χώρας να μην έλαβαν μέτρα για να θέσουν τέλος στη διαμονή του⁽¹⁰³⁾. Το γεγονός ότι ο αιτών γίνεται αποδεκτός ως ανιθαγενής δεν σημαίνει ότι απαλλάσσεται από την εκπλήρωση των ίδιων προϋποθέσεων που ισχύουν για τους υπηκόους τρίτης χώρας σε σχέση με τη διαπίστωση βάσιμου φόβου δίωξης σύμφωνα με την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)⁽¹⁰⁴⁾.

1.3.3 Εκτός της χώρας ιθαγένειας ή της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής

Η προϋπόθεση να ευρίσκεται ο αιτών εκτός της χώρας ιθαγένειας ή της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής είναι το δεύτερο στοιχείο για τον καθορισμό του καθεστώτος πρόσφυγα. Όταν προσδιοριστεί η χώρα ιθαγένειας ή η χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής, το ερώτημα κατά πόσον ο αιτών ευρίσκεται εκτός της συγκεκριμένης χώρας είναι απλώς ένα πραγματικό ζήτημα. Ο όρος «εκτός» υποδηλώνει ένα αμιγώς φυσικό κριτήριο απουσίας. Η συγκεκριμένη προϋπόθεση σημαίνει ότι ο αιτών που ζητεί άσυλο σε ξένη πρεσβεία, ενώ ευρίσκεται ακόμη στη χώρα καταγωγής του, δεν εμπίπτει στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας (βλέπε ανωτέρω ενότητα σχετικά με την αίτηση διεθνούς προστασίας, σ. 20)⁽¹⁰⁵⁾.

⁽⁹⁸⁾ Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), Pham κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 87, σκέψη 25.

⁽⁹⁹⁾ Το ζήτημα αυτό εξετάζεται στο EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22. Βλέπε επίσης UNHCR, *Handbook on Protection of Stateless Persons under the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons*, 2014.

⁽¹⁰⁰⁾ Βλέπε για παράδειγμα: Immigration and Asylum Tribunal (UKIAT) (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2005, *SG (Stateless Nepalese: Refugee? Removal Directions) Buthan* [2005] UKIAT 00025, σκέψεις 8-11, και Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2009, BVerwG 10 C 50.07, BVerwG:2009:260209U10C50.07.0, σκέψεις 29-30, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de

⁽¹⁰¹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 50.07, ό.π. υποσημείωση 101, σκέψεις 31-33, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de. Βλέπε επίσης Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 18ης Ιουνίου 2014, προσφυγή αριθ. 362703, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 61 και 62.

⁽¹⁰²⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 50.07, ό.π. υποσημείωση 101. Βλέπε επίσης Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 24ης Ιουνίου 2010, αριθ. 45.396 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL), στην οποία έκρινε ότι το Κοσσυφοπέδιο μπορούσε να θεωρηθεί χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής, καθώς ο αιτών είχε δηλώσει ότι ήταν Ρομ ως προς την εθνοτική καταγωγή του, ότι τόπος γέννησής του ήταν το Κοσσυφοπέδιο και ότι είχε ζήσει επίσης εκεί μεγάλο μέρος της ζωής του.

⁽¹⁰³⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 50.07, ό.π. υποσημείωση 101, σκέψη 34, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de. Βλέπε επίσης Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 24ης Ιουνίου 2014, αριθ. 126.144, σκέψη 2.8.

⁽¹⁰⁴⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 31ης Ιουλίου 2000, *Revenko κατά Secretary of State for the Home Department* [2000] EWCA Civ 500.

⁽¹⁰⁵⁾ Για ένα παράδειγμα κράτους μέλους το οποίο προβλέπει στην εθνική του νομοθεσία ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας στις πρεσβείες και στα προξενία του σε τρίτες χώρες, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι δεν είναι υπήκοοι της χώρας στην οποία ευρίσκεται η διπλωματική αντιπροσωπεία, βλέπε άρθρο 38 της ισπανικής νομοθεσίας (νόμος 12/2009 σχετικά με το δικαίωμα στο άσυλο και στην επικουρική προστασία).

1.4 Πράξεις δίωξης (άρθρο 9 παράγραφοι 1 και 2)

Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), πρόσφυγας είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, μεταξύ άλλων, έχει βάσιμο φόβο δίωξης. Το άρθρο 9 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) σχετικά με τις πράξεις δίωξης περιλαμβάνει τρία μέρη όπως φαίνεται στον πίνακα 5 κατωτέρω.

Πίνακας 5: Διάρθρωση του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

1	Άρθρο 9 παράγραφος 1	ορισμός των πράξεων δίωξης
2	Άρθρο 9 παράγραφος 2	μη εξαντλητικός κατάλογος πράξεων οι οποίες ενδέχεται να συνιστούν δίωξη
3	Άρθρο 9 παράγραφος 3	συσχετισμός μεταξύ των πράξεων δίωξης και των λόγων δίωξης ή της έλλειψης προστασίας κατά των εν λόγω πράξεων

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται τα δύο πρώτα στοιχεία, και συγκεκριμένα ο ορισμός των πράξεων δίωξης που προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 (ενότητα 1.4.1, σ. 29) και ο ενδεικτικός κατάλογος πράξεων δίωξης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 (ενότητα 1.4.2, σ. 40). Όπως είναι εμφανές στα διαγράμματα αποφάσεων (βλέπε προσάρτημα Α, σ. 138-144), ο καθορισμός οποιουδήποτε συσχετισμού μεταξύ των πράξεων δίωξης και των λόγων δίωξης ή της έλλειψης προστασίας πρέπει να γίνεται σε μεταγενέστερο στάδιο, όταν αναλύονται οι λόγοι δίωξης. Επομένως, ο συσχετισμός αυτός εξετάζεται κατωτέρω στην ενότητα 1.5.1 (σ. 49).

1.4.1 Ορισμός των πράξεων δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 1)

Στη σύμβαση για τους πρόσφυγες δεν παρέχεται ορισμός του όρου «δίωξη», αλλά στο δίκαιο της ΕΕ παρέχεται ορισμός μέσω του άρθρου 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), σύμφωνα με το οποίο:

1. Μία πράξη, για να θεωρηθεί ως πράξη δίωξης κατά την έννοια του άρθρου 1Α της σύμβασης της Γενεύης, πρέπει:
 - α) να είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών¹⁰⁶ ή
 - β) να αποτελεί σώρευση διαφόρων μέτρων συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή, ούτως ώστε να θίγεται ένα άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο στοιχείο α).

Επομένως, η διάταξη αυτή παραπέμπει ρητώς στο άρθρο 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες (ενότητα 1.4.1.1, σ. 29) και θέτει ακολούθως δύο προϋποθέσεις, οι οποίες προβλέπουν ότι η πράξη πρέπει να είναι αρκούντως σοβαρή, ώστε να ισοδυναμεί με δίωξη (ενότητα 1.4.1.2, σ. 30) και οι οποίες πρέπει να πληρούνται διαζευκτικά (ενότητες 1.4.1.3, σ. 32, και 1.4.1.4, σ. 39).

1.4.1.1 Παραπομπή στο άρθρο 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες

Η ΟΕΑΑ είναι στην πραγματικότητα η πρώτη διεθνής πράξη στην οποία αναπτύσσεται διεξοδικά η έννοια της «δίωξης» στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Στο άρθρο 1 Α δεν προσδιορίζονται οι πράξεις οι οποίες ενδέχεται να συνιστούν δίωξη. Οι απόπειρες ορισμού της δίωξης δεν τελεσφόρησαν λόγω (όπως ειπώθηκε) της αδυναμίας απαρίθμησης, εκ των προτέρων, όλων των μορφών κακομεταχείρισης, οι οποίες μπορούν να παρέχουν θεμιτά το δικαίωμα σε ένα πρόσωπο να επωφεληθεί της προστασίας άλλου κράτους¹⁰⁶. Ως εκ τούτου, η ερμηνεία του θεμελιώδους αυτού όρου αφέθηκε στα συμβαλλόμενα κράτη, γεγονός

¹⁰⁶ UNHCR, Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και του Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 1979, επανεκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2011, σ. 14 (Εγχειρίδιο UNHCR).

που οδήγησε ενίοτε σε αποκλίνουσες νομολογίες ⁽¹⁰⁷⁾. Η οδηγία προορίζεται να θεραπεύσει την έλλειψη αυτή καθοδηγώντας τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στην εφαρμογή της σύμβασης για τους πρόσφυγες με βάση κοινές έννοιες και κριτήρια ⁽¹⁰⁸⁾.

Τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) αντικατοπτρίζουν σε μεγάλο βαθμό τις κοινές απόπειρες προσδιορισμού του όρου «δίωξη» του άρθρου 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες σε κρατικές πρακτικές και ακαδημαϊκά κείμενα. Το κατά πόσον παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή άλλες πράξεις ή σώρευση πράξεων όπως ορίζονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) συνιστούν δίωξη πρέπει να αξιολογείται βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) σε εξατομικευμένη βάση λαμβάνοντας υπόψη όλα τα συναφή στοιχεία που σχετίζονται με τη χώρα ιθαγένειας ή προηγούμενης συνήθους διαμονής κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση, τις συναφείς δηλώσεις και τα έγγραφα που προσκόμισε ο αιτών και την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος ⁽¹⁰⁹⁾.

1.4.1.2 Κοινός παρονομαστής του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β): επαρκής σοβαρότητα της πράξης δίωξης

Είναι σαφές από την παραπομπή στο άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες ότι στο άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) γίνεται απόπειρα ορισμού της έννοιας της δίωξης κατά το άρθρο 1 Α παράγραφος 2. Στο πλαίσιο αυτό, η διάταξη καθορίζει δύο εναλλακτικές προϋποθέσεις για να ισοδυναμεί μια πράξη με δίωξη. Κοινό στοιχείο στις δύο αυτές εναλλακτικές προϋποθέσεις είναι η απαίτηση να **είναι η πράξη αρκούντως σοβαρή** ώστε να μπορεί να θεωρηθεί πράξη δίωξης. Το κατώτατο όριο επαρκούς σοβαρότητας μπορεί να ξεπεραστεί λόγω της φύσης μεμονωμένης πράξης η οποία συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή εναλλακτικά λόγω της επανάληψης τέτοιων πράξεων οι οποίες, εάν τελούνταν μεμονωμένα, μπορεί να μην πληρούσαν τις προϋποθέσεις της σοβαρής παραβίασης. Η διαφορά μεταξύ του δεύτερου σκέλους της διάζευξης του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) (επαναλαμβανόμενες πράξεις) και του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β) (σώρευση διαφόρων μέτρων) είναι ότι το δεύτερο έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής. Τα μέτρα κατά το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β) δεν είναι απαραίτητο να συνιστούν «παραβιάσεις βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων», εφόσον είναι αρκούντως σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ούτως ώστε να θίγεται ένα άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο.

Για την εφαρμογή του άρθρου 9 στην πράξη, δεν απαιτείται αυστηρή διάκριση μεταξύ του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) και του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β), ιδίως εάν είναι αμφίβολο εάν τυχόν προσβολή των ατομικών δικαιωμάτων ισοδυναμεί με παραβίαση «βασικών» ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αποφασιστικό στοιχείο της δίωξης είναι η **σοβαρότητα του αντικτύπου μιας πράξης στα δικαιώματα του προσώπου** και όχι η τυπική κατάταξη των παραβιάσεων των δικαιωμάτων ⁽¹¹⁰⁾. Σε συμφωνία με την αντίληψη αυτή, το ΔΕΕ δεν προβαίνει σε αυστηρή διάκριση μεταξύ των διαφόρων μορφών πράξεων δίωξης που περιγράφονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) και στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β). Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι σκοπός της οδηγίας είναι να βοηθηθούν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στην εφαρμογή της σύμβασης για τους πρόσφυγες ⁽¹¹¹⁾ και ερμηνεύει τις διατάξεις του άρθρου 9 ως ορισμό των στοιχείων που υποστηρίζουν τη διαπίστωση ότι πράξεις συνιστούν δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες ⁽¹¹²⁾.

Αμφότερες οι διαζευκτικές προϋποθέσεις απαιτούν τη διενέργεια ειδικής εκτίμησης από τα δικαστήρια των κρατών μελών, όπως περιγράφεται αναλυτικά στην παρούσα ενότητα και σχηματικά στον πίνακα 6 κατωτέρω. Για μεθοδολογικούς σκοπούς, στον πίνακα παρέχεται σχηματική παρουσίαση των ερωτημάτων που συνεπάγεται το κριτήριο της επαρκούς σοβαρότητας, ώστε μια πράξη να πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως δίωξης κατά το άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση). Ωστόσο, στην πράξη διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχουν αυστηρές διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων ερωτημάτων και των απαντήσεων σε αυτά, οι οποίες συχνά αλληλεπικαλύπτονται.

⁽¹⁰⁷⁾ Βλέπε G.S. Goodwin-Gill, *The Refugee in International Law* (2η έκδοση, OUP, 1996) σ. 62· H. Storey, «Persecution: Towards a Working Definition», στο V.Chetail και C.Bauloz (επιμ.), *Research Handbook on International Law and Migration* (Edward Elgar, 2014), σ. 462-463.

⁽¹⁰⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψεις 39 και 51.

⁽¹⁰⁹⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ της 26ης Φεβρουαρίου 2015 στην υπόθεση C-472/13, Andre Lawrence Shepherd κατά Bundesrepublik Deutschland, EU:C:2015:117, σκέψη 25.

⁽¹¹⁰⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 66.

⁽¹¹¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 39.

⁽¹¹²⁾ Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση X, Y και Z, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως εξής: «Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, για να συνιστά μια προσβολή των βασικών δικαιωμάτων δίωξη υπό την έννοια του άρθρου 1, τμήμα Α, της Συμβάσεως της Γενεύης [για τους πρόσφυγες], η προσβολή αυτή πρέπει να έχει κάποιο επίπεδο σοβαρότητας» (ό.π., σκέψη 52).

Πίνακας 6: Το κριτήριο της επαρκούς σοβαρότητας για να πληροί μια πράξη τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 1) ⁽¹¹³⁾

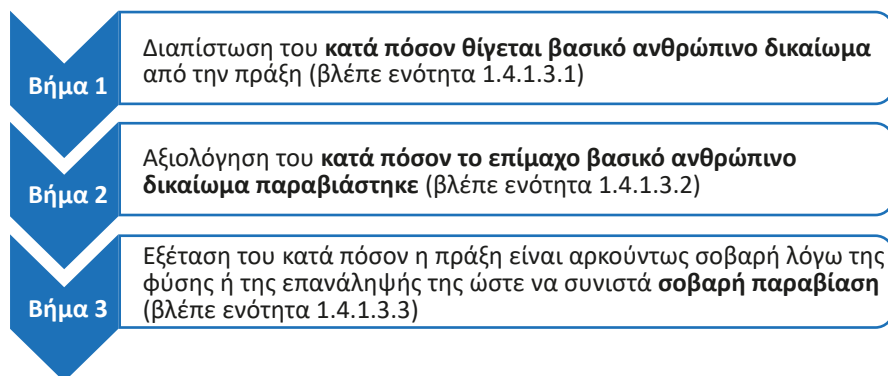
<p>1. Είναι η πράξη αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)];</p>	<p>i) Υπάρχει κίνδυνος παραβίασης βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος ή έχει ήδη παραβιαστεί βασικό ανθρωπίνου δικαίωμα;</p>	<p>α) Πρόκειται για δικαίωμα από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση; Εάν το δικαίωμα συγκαταλέγεται σε αυτά που απαριθμούνται ως δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ, πρέπει να θεωρείται αυτομάτως βασικό ανθρωπίνου δικαίωμα. Φαίνεται ότι και άλλα δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση, πέραν εκείνων που απαριθμούνται στην ΕΣΔΑ, ενδέχεται επίσης να πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν βασικά ανθρωπίνου δικαίωμα.</p> <p>β) Εάν δεν πρόκειται για δικαίωμα από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση, έχει θεμελιώδη χαρακτήρα και είναι επομένως ανάλογο δικαιώματος από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση; Ενώ για τα δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση, κανένας περιορισμός δεν είναι ποτέ θεμιτός (άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ), για τα δικαιώματα από τα οποία χωρεί παρέκκλιση πρέπει να αξιολογείται κατά πόσον η εικαζόμενη παράβαση μπορεί να δικαιολογείται από νομική άποψη ως παρέκκλιση ή ως περιορισμός.</p>
	<p>ii) Υπάρχει κίνδυνος η παραβίαση να είναι σοβαρή ή είναι πράγματι σοβαρή; Εκτιμάται λαμβάνοντας υπόψη τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος [άρθρο 4 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)].</p>	<p>α) Είναι η πράξη αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση; Ενώ η παραβίαση δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση μπορεί να θεωρηθεί σοβαρή, η σοβαρότητα της παραβίασης δικαιωμάτων από τα οποία χωρεί παρέκκλιση πρέπει να είναι αντίστοιχη της παραβίασης δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση.</p> <p>β) Εάν η πράξη δεν είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση, είναι η πράξη αρκούντως σοβαρή λόγω της επανάληψής της;</p>
	<p>Εάν η πράξη πληροί τις δύο αυτές σωρευτικές προϋποθέσεις [προϋποθέσεις i) και ii)], πρέπει να θεωρείται πράξη δίωξης κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) και κατά την έννοια του άρθρου 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Εάν η πράξη δεν πληροί τις δύο αυτές σωρευτικές προϋποθέσεις, μπορεί παρ' όλα αυτά να ισοδυναμεί με πράξη δίωξης, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο βήμα 2 κατωτέρω [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β)].</p>	
<p>2. Αποτελεί η πράξη σώρευση διαφόρων μέτρων συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή, ούτως ώστε να θίγεται το άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β)];</p>	<p>Ο συνδυασμένος αντίκτυπος των μέτρων πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος λαμβανομένων υπόψη όλων των πράξεων στις οποίες εκτέθηκε ή κινδυνεύει να εκτεθεί ο αιτών (άρθρο 4 παράγραφος 3). Ο όρος «μέτρα» καλύπτει με ευρύ τρόπο όλα τα μέτρα τα οποία μπορούν να θίγουν ένα πρόσωπο κατά τρόπο αντίστοιχο με μια σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η σώρευση διαφόρων μέτρων συνιστά δίωξη, μόνον εάν θίγει τον αιτούντα κατά τρόπο αντίστοιχο με παραβίαση η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α). Αποφασιστικό στοιχείο είναι η σοβαρότητα της παραβίασης των δικαιωμάτων ενός προσώπου.</p>	

⁽¹¹³⁾ Ο πίνακας διαβάζεται από τα αριστερά προς τα δεξιά.

1.4.1.3 Πράξη αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)]

Για την εφαρμογή του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) απαιτείται να διενεργείται η τριπλή αξιολόγηση που παρουσιάζεται στο σχήμα 1 κατωτέρω.

Σχήμα 1: Τριπλή αξιολόγηση για τον καθορισμό του κατά πόσον μια πράξη είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)]

1.4.1.3.1 Βασικός χαρακτήρας του ανθρώπινου δικαιώματος

Η εφαρμογή του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προϋποθέτει παραβίαση «βασικών» ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από τη συγκεκριμένη διατύπωση καθίσταται σαφές ότι μόνο η παραβίαση συγκεκριμένης κατηγορίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να χαρακτηριστεί δίωξη. Η έννοια των «βασικών» ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν ορίζεται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), αλλά οι διατάξεις της παρέχουν μερικές διευκρινίσεις σχετικά.

Το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) αναφέρεται ειδικότερα σε **δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ**. Πρόκειται για το δικαίωμα στη ζωή, την απαγόρευση των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής ποινής ή μεταχείρισης, της δουλείας και της ειλωτείας, καθώς και της αναδρομικής ποινικής ευθύνης (άρθρο 2, άρθρο 3, άρθρο 4 παράγραφος 1 και άρθρο 7 της ΕΣΔΑ). Επομένως, η παραβίαση δικαιώματος από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁽¹¹⁴⁾.

Ωστόσο, η παραπομπή στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ **δεν έχει αποκλειστικό χαρακτήρα**, όπως προκύπτει από τη χρήση του όρου «ειδικά». Επομένως, και άλλα δικαιώματα, εκτός από εκείνα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση, μπορούν να συνιστούν «βασικά ανθρώπινα δικαιώματα» κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)⁽¹¹⁵⁾. Επιπλέον, στην απαρίθμηση των δυνητικών πράξεων δίωξης του άρθρου 9 παράγραφος 2 περιλαμβάνονται πράξεις όπως νομικά, διοικητικά, αστυνομικά και δικαστικά μέτρα, τα οποία δεν συνιστούν συνήθως αφ' εαυτών δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Επομένως, το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) δεν περιορίζεται στα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ⁽¹¹⁶⁾. Η παραπομπή σε δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση φαίνεται να υποδηλώνει ότι οι παραβιάσεις των εν λόγω δικαιωμάτων είναι αρκούντως σοβαρές αφ' εαυτών και για τον λόγο αυτό συνιστούν

⁽¹¹⁴⁾ A. Klug, «Harmonization of Asylum in the European Union – Emergence of an EU Refugee System?», German Yearbook of International Law (2004) σ. 594 και 602. Βλέπε εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 24ης Μαρτίου 2015, Mlle EF, προσφυγή αριθ. 10012810 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL), η οποία αφορούσε Νιγηριανή από την πολιτεία Edo (Benin City) και στην οποία το δικαστήριο χαρακτήρισε δίωξη την εμπορία ανθρώπων. Στην απόφαση γίνεται παραπομπή στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος [2225 UNTS 209, 15 Νοεμβρίου 2000 (έναρξη ισχύος: 29 Σεπτεμβρίου 2003)], στο Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών [2237 UNTS 319, 15 Νοεμβρίου 2000 (έναρξη ισχύος: 25 Δεκεμβρίου 2003)] και στο Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα [2241 UNTS 507, 15 Νοεμβρίου 2000 (έναρξη ισχύος: 28 Ιανουαρίου 2004)].

⁽¹¹⁵⁾ Βλέπε Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 5ης Μαρτίου 2009, BVerwG 10 C 51.07, BVerwG:2009:050309U10C51.07.0, Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht 2009, 1167, σ. 1168, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

⁽¹¹⁶⁾ H. Battjes, *European Asylum Law and International Law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2006), σ. 234, παράγραφος 291.

πάντοτε δίωξη, αλλά δεν περιορίζει τα «βασικά ανθρώπινα δικαιώματα» σε δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση⁽¹¹⁷⁾. Τούτου λεχθέντος, κάθε ευρύτερο περιεχόμενο υπόκειται στο κριτήριο της συγκρισιμότητας.

Εκτός από την παραπομπή στα δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει της ΕΣΔΑ, το άρθρο 9 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν προβλέπει κριτήρια ή μια συγκεκριμένη μέθοδο βάσει της οποίας ένα ανθρώπινο δικαίωμα το οποίο απαριθμείται σε πράξη σχετική με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή αναγνωρίζεται από το διεθνές εθιμικό δίκαιο μπορεί να προσδιοριστεί ως «βασικό» κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) για τη θεμελίωση αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας. Εκτός εάν το επίμαχο ανθρώπινο δικαίωμα αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) ως δικαίωμα από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ, απαιτείται εκτίμηση της **συγκρισιμότητας του επίμαχου ανθρώπινου δικαιώματος με τα δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση** βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ.

Στην απόφαση που εξέδωσε το 2012 στην υπόθεση Y και Z, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, παρότι υπόκειται σε παρεκκλίσεις βάσει της ΕΣΔΑ, η θρησκευτική ελευθερία αποτελεί «ένα από τα θεμέλια μίας δημοκρατικής κοινωνίας και συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου». Κατά το ΔΕΕ, αυτό σημαίνει ότι:

[Ε]νδεχόμενη προσβολή του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας μπορεί να είναι τόσο σοβαρή ώστε να παρέχει τη δυνατότητα εξομοίωσής της με τις παρατιθέμενες στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ περιπτώσεις, τις οποίες μνημονεύει ενδεικτικώς το άρθρο 9 παράγραφος 1 της οδηγίας, για να προσδιορίσει ποιες πράξεις πρέπει κυρίως να εκλαμβάνονται ως δίωξη⁽¹¹⁸⁾.

Παρόμοια συλλογιστική εφάρμοσε το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο σε σχέση με το δικαίωμα στην ιθαγένεια και την απαγόρευση αυθαίρετης στέρησης ενός προσώπου από την ιθαγένειά του βάσει του άρθρου 15 της **Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**⁽¹¹⁹⁾. Παρότι το δικαίωμα στην ιθαγένεια δεν είναι απεριόριστο και ένα κράτος μπορεί να στερήσει από ένα πρόσωπο την ιθαγένειά του για λόγους όπως η απάτη ακόμη και αν το πρόσωπο θα καταστεί ανιθαγενής⁽¹²⁰⁾, η αυθαίρετη αφαίρεση της ιθαγένειας στερεί από το πρόσωπο το θεμελιώδες καθεστώς του ως πολίτη καθώς και δικαιώματα διαμονής και προστασίας. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί αρκούντως σοβαρή παραβίαση, ώστε να συνιστά δίωξη⁽¹²¹⁾. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι η στέρηση της ιθαγένειας εξομοιώνεται αυτομάτως με δίωξη· το κατά πόσον συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι πραγματικό ζήτημα και ζήτημα βαθμού σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση⁽¹²²⁾.

Η συλλογιστική του ΔΕΕ στην υπόθεση Y και Z υποδεικνύει ενδεχόμενη αλληλεπικάλυψη όσον αφορά τον ορισμό των *πράξεων* δίωξης και των *λόγων* δίωξης⁽¹²³⁾. Η δίωξη για θρησκευτικούς λόγους παραβιάζει πάντοτε, σε τελική ανάλυση, τη θρησκευτική ελευθερία, αλλά η ίδια η πράξη της δίωξης ενδέχεται να είναι κακομεταχείριση ή άλλη σοβαρή ποινή, η οποία επιβάλλεται για την άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η δίωξη συνίσταται σε παραβίαση βασικού ανθρώπινου δικαιώματος, όπως το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα μη κακομεταχείρισης, το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια κ.λπ. Αυτά είναι τα δικαιώματα τα οποία ενδέχεται να είχαν πρωτίστως κατά νου οι συντάκτες του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ, όταν όρισαν τη δίωξη, αντί να ορίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των οποίων η άσκηση προκαλεί τη δίωξη. Στην πράξη, ωστόσο, συνήθως δεν ανακύπτει σύγκρουση, καθώς το κριτήριο της επαρκούς σοβαρότητας της παραβίασης ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως της θρησκευτικής ελευθερίας ή της έκφρασης, θα πληρούται,

⁽¹¹⁷⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner και Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, D III, Art. 9, 168, σ. 1194· R. Marx, *Handbuch zum Flüchtlingsschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie* (2η έκδοση, Wolters/Kluwer Law International, 2012) σ. 30, παράγραφος 27.

⁽¹¹⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 57. Βλέπε, υπό αυτή την έννοια, την απόφαση του αιτούντος Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου (Γερμανία), της 10ης Δεκεμβρίου 2010, BVerwG 10 C 19.09, BVerwG:2010:091210B10C19.09.0, σκέψη 20, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de

⁽¹¹⁹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 50.07, ό.π. υποσημείωση 101, σκέψη 18, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de. Βλέπε επίσης, για παράδειγμα, EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2007, JV κατά Secretary of State for the Home Department [2007] EWCA Civ 1532 σκέψεις 6 και 10· EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1997, Boban Lazarevic κατά Secretary of State for the Home Department [1997] EWCA Civ 1007· και EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 31ης Ιουλίου 2007, EB (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department [2007] EWCA Civ 809, σκέψεις 54 και 75. Βλέπε επίσης H. Dörig, «German Courts and their Understanding of the Common European Asylum System», IJRL (2013) σ. 770.

⁽¹²⁰⁾ Άρθρο 7 παράγραφος 3 της Ευρωπαϊκής σύμβασης για την ιθαγένεια, ETS No 166, 6 Νοεμβρίου 1997 (έναρξη ισχύος: 1 Μαρτίου 2000). Βλέπε K. Hailbronner, στο K. Hailbronner, G. Renner και H.-G. Maaßen (επιμ.), *Staatsangehörigkeitsrecht* (3η έκδοση, C.H. Beck, 2010) σ. 96 και 210· R. de Groot, «Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law», CEPS Paper No 57, 2013, σ. 20 κ. επ.

⁽¹²¹⁾ Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο δεν εξέτασε κατά πόσον η παραβίαση μπορεί να θεωρηθεί αρκούντως σοβαρή, εάν το πρόσωπο διαθέτει δεύτερη ιθαγένεια: BVerwG 10 C 50.07, ό.π., υποσημείωση 101, σκέψη 66, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de. Βλέπε επίσης γαλλικό εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου σχετικά με τη μειονότητα Lothshampa του Μπουτάν, από την οποία οι αρχές στέρησαν την ιθαγένειά της: απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2009, M P, προσφυγή αριθ. 643384/09002208, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2009*, 2010, σ. 90 και 91.

⁽¹²²⁾ Βλέπε EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), MA (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 88, σκέψη 59.

⁽¹²³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33.

μόνο εάν η απαγόρευση ή ο περιορισμός επιβάλλεται με κυρώσεις οι οποίες συνιστούν σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην απόφαση που εξέδωσε το 2013 στην υπόθεση Χ, Υ και Ζ, το ΔΕΕ έκρινε ότι το δικαίωμα των προσώπων να ζουν σύμφωνα με τον γενετήσιο προσανατολισμό τους, ως έκφραση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου (άρθρο 7 του Χάρτη της ΕΕ, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ), είναι θεμελιώδες, αλλά δεν εμπίπτει στα θεμελιώδη δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Παρότι το ΔΕΕ δεν ερμήνευσε ρητώς το άρθρο 7 του Χάρτη της ΕΕ, η συλλογιστική του δείχνει ότι το κριτήριο που χρησιμοποιήθηκε είναι κατά πόσον οι παραβιάσεις του δικαιώματος μπορεί να είναι τόσο σοβαρές, ώστε να πληρούν το κατώτατο όριο που προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α). Το κρίσιμο ερώτημα είναι κατά πόσον η παραβίαση μπορεί να θεωρηθεί «αρκούντως σοβαρή»⁽¹²⁴⁾. Κάθε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν πληροί κατ' ανάγκη το συγκεκριμένο κατώτατο όριο⁽¹²⁵⁾. Υπό τις συνθήκες αυτές, το ΔΕΕ εκτιμά ότι η ύπαρξη απλώς και μόνον νομοθεσίας που ποινικοποιεί ομοφυλοφιλικές πράξεις «δεν δύναται να θεωρηθεί πράξη θίγουσα τον αιτούντα κατά τόσο σημαντικό τρόπο, ώστε να επιτυγχάνεται το επίπεδο σοβαρότητας που είναι αναγκαίο για να θεωρηθεί ότι η ποινικοποίηση αυτή συνιστά δίωξη» υπό την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1⁽¹²⁶⁾. Ωστόσο, η ποινή φυλάκισης από την οποία συνοδεύεται μια τέτοια νομοθετική διάταξη και η οποία εφαρμόζεται όντως στη χώρα καταγωγής, μπορεί να είναι δυσανάλογη ή να εισάγει διάκριση και, επομένως, να συνιστά δίωξη⁽¹²⁷⁾. Εάν η ποινική νομοθεσία που προβλέπει τη φυλάκιση δεν εφαρμόζεται πραγματικά στην πράξη, η παραβίαση ενδέχεται να μην θεωρηθεί αρκούντως σοβαρή για τη διαπίστωση πράξης δίωξης. Από τη συλλογιστική του ΔΕΕ συνάγεται ότι παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα οποία χωρεί παρέκκλιση, όπως τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 7 του Χάρτη της ΕΕ/στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, πρέπει να υπερβαίνουν ένα υψηλότερο κατώτατο όριο σοβαρότητας, ενώ η παραβίαση δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση, μπορεί να συνιστά δίωξη λόγω της ίδιας της φύσης της πράξης.

Για τον προσδιορισμό άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως βασικών δικαιωμάτων είναι σκόπιμη η παραπομπή στις προπαρασκευαστικές εργασίες και στην όλη οικονομία και στον σκοπό της οδηγίας, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται τηρουμένων του Χάρτη της ΕΕ, της σύμβασης για τους πρόσφυγες και των άλλων συναφών συμβάσεων που αναφέρονται στο άρθρο 78 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ⁽¹²⁸⁾.

Ενδεχόμενη πηγή για την ερμηνεία των «βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων» αποτελεί το **ιστορικό νομοθετικής θέσπισης του άρθρου 9**. Στην αρχική εκδοχή του άρθρου αναφέρονταν **η ζωή, η ελευθερία και η σωματική ακεραιότητα** ως παραδείγματα βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁽¹²⁹⁾, διατύπωση η οποία προερχόταν από το κεφάλαιο 4 της κοινής θέσης του 1996⁽¹³⁰⁾. Η φράση «ζωή και ελευθερία» αντιστοιχεί στο άρθρο 33 παράγραφος 1 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Στην επόμενη εκδοχή περιέχονταν ως παραδείγματα «το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα ενός προσώπου να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή το δικαίωμα ενός προσώπου στην ελευθερία και την ασφάλεια»⁽¹³¹⁾. Ακολούθως, το σχέδιο του άρθρου 11 παράγραφος 1 στοιχείο α) τροποποιήθηκε και έκανε μνεία στα «δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ»⁽¹³²⁾. Το δικαίωμα στη ζωή περιλαμβάνεται ακόμη στην εν λόγω εκδοχή, ενώ η «ελευθερία» αναφέρεται μόνο στην ελευθερία κατά της δουλείας και της ειλωτείας (άρθρο 4 παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ). Από το γράμμα του άρθρου 33 παράγραφος 1 της σύμβασης για τους πρόσφυγες συνάγεται ότι απειλή κατά της ζωής ή της ελευθερίας,⁽¹³³⁾ τουλάχιστον εάν είναι αρκούντως σοβαρή, συνιστά πάντοτε δίωξη⁽¹³⁴⁾.

⁽¹²⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 53.

⁽¹²⁵⁾ Ο.π.

⁽¹²⁶⁾ Ο.π., σκέψη 55.

⁽¹²⁷⁾ Ο.π., σκέψεις 54-56.

⁽¹²⁸⁾ Βλέπε ό.π. σκέψη 40· και απόφαση του ΔΕΕ, Shepherd, ό.π., υποσημείωση 110, σκέψη 22. Βλέπε επίσης EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, Μέρος 3, σ. 61-89.

⁽¹²⁹⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 9 Σεπτεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 11356/02 ASILE 40, σ. 13.

⁽¹³⁰⁾ Κοινή θέση, της 4ης Μαρτίου 1996, που καθόρισε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την εναρμονισμένη εφαρμογή του ορισμού του «πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 1 της σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων (96/196/ΔΕΥ) [1996] ΕΕ L 63/2.

⁽¹³¹⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 23 Οκτωβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12620/02 ASILE 54, σ. 13.

⁽¹³²⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο»/SCIFA/EMA, Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 8 Νοεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 13648/02 ASILE 61, σ. 13.

⁽¹³³⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 51.

⁽¹³⁴⁾ Πρβλ. H. Storey, «Persecution», ό.π., υποσημείωση 108, σ. 492 κ. επ.

Μια άλλη ενδεχόμενη πηγή για τον προσδιορισμό του βασικού χαρακτήρα ενός ανθρώπινου δικαιώματος, εκτός εκείνων που απαριθμούνται ως δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση στην ΕΣΔΑ, μπορεί να είναι η **εγγύτητα ενός ανθρώπινου δικαιώματος προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια**. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 του Χάρτη της ΕΕ, πρέπει να θεωρείται αφ' εαυτής βασικό ανθρώπινο δικαίωμα και ταυτόχρονα η υποκείμενη βάση των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁽¹³⁵⁾, όπως εκείνων που προβλέπονται στον τίτλο Ι του Χάρτη της ΕΕ.

Επιπλέον, το άρθρο 78 της ΣΛΕΕ επιτρέπει την παραπομπή σε «**άλλες συναφείς συμβάσεις**» και αυτές μπορούν να αποσαφηνίσουν ενδεχομένως την έννοια των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α). Στο πλαίσιο αυτό, στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, των οποίων η παραβίαση, εάν είναι αρκούντως σοβαρή, ενδέχεται να συνιστά δίωξη, μπορεί να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνονται τα δικαιώματα που απαριθμούνται στο ΔΣΑΠΔ από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση, ακόμη και σε περίπτωση επιτακτικού εξαιρετικού εθνικού κινδύνου (όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι συμβαλλόμενα μέρη στο ΔΣΑΠΔ)⁽¹³⁶⁾. Επιπλέον των δικαιωμάτων που προβλέπονται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ, το άρθρο 4 παράγραφος 2 του ΔΣΑΠΔ αναφέρει ως δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση το δικαίωμα αναγνώρισης της νομικής προσωπικότητας ενός προσώπου⁽¹³⁷⁾, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας⁽¹³⁸⁾ και την απαγόρευση φυλάκισης αποκλειστικά και μόνο λόγω της αδυναμίας εκπλήρωσης συμβατικής υποχρέωσης. Επομένως, πράξεις οι οποίες απειλούν τα εν λόγω δικαιώματα μπορούν να εξετάζονται όσον αφορά το κατά πόσον ισοδυναμούν με πράξεις δίωξης⁽¹³⁹⁾.

Επιπλέον, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο πράξεις οι οποίες απειλούν δικαιώματα από τα οποία χωρεί παρέκκλιση, τα οποία κατοχυρώνονται στο ΔΣΑΠΔ, να μπορούν να εξεταστούν όσον αφορά το κατά πόσον συνιστούν πράξεις δίωξης, εάν οι προϋποθέσεις παρέκκλισης από τα εν λόγω δικαιώματα δεν πληρούνται και η στέρηση των δικαιωμάτων υπερβαίνει το αυστηρά απαραίτητο μέτρο για την ανταπόκριση στον εξαιρετικό κίνδυνο ή έχει δυσανάλογο αντίκτυπο σε ορισμένες επιμέρους ομάδες του πληθυσμού⁽¹⁴⁰⁾.

Μπορεί να θεωρηθεί ότι και άλλα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να αντλούνται από το **διεθνές εθιμικό δίκαιο και από τις πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα**. Οι πράξεις αυτές παρατίθενται στον πίνακα 7 κατωτέρω μαζί με το ΔΣΑΠΔ.

Πίνακας 7: Πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τις οποίες μπορούν να αντλούνται άλλα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα

1	η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 1948 ⁽¹⁴¹⁾
2	το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, 1966 ⁽¹⁴²⁾
3	η Διεθνής Σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων, 1966 ⁽¹⁴³⁾
4	η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, 1979 ⁽¹⁴⁴⁾
5	η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, 1989
6	η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, 2006 ⁽¹⁴⁵⁾

⁽¹³⁵⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, Art. 9 Directive 2011/95, παράγραφος 2 όπου γίνεται παραπομπή στις Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ([2007] OJ C 303/17).

⁽¹³⁶⁾ J.C. Hathaway και M. Foster, *The Law of Refugee Status* (2η έκδοση, CUP, 2014) σ. 109· Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), 999 UNTS 171, 16 Δεκεμβρίου 1966 (έναρξη ισχύος: 23 Μαρτίου 1976), άρθρο 4: «1. Σε περίπτωση εξαιρετικού δημόσιου κινδύνου, ο οποίος απειλεί την ύπαρξη του έθνους και αναγνωρίζεται από επίσημη πολιτειακή πράξη, τα Συμβαλλόμενα Κράτη στο παρόν Σύμφωνο μπορούν να λάβουν, στο βαθμό που οι περιστάσεις το απαιτούν, μέτρα που παρεκκλίνουν των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο παρόν Σύμφωνο, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα είναι ασυμβίβαστα προς τις άλλες υποχρεώσεις που τους επιβάλλει το διεθνές δίκαιο και δεν θα συνεπάγονται καμία διάκριση που βασίζεται αποκλειστικά στη φυλή, το χρώμα, το γένος, τη γλώσσα, το θρήσκευμα ή την κοινωνική προέλευση. 2. Η προηγούμενη διάταξη δεν επιτρέπει καμία παρέκκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 6, 7, 8 (παρ. 1 και 2), 11, 15, 16 και 18.»

⁽¹³⁷⁾ Άρθρο 16 του ΔΣΑΠΔ.

⁽¹³⁸⁾ Άρθρο 18 του ΔΣΑΠΔ.

⁽¹³⁹⁾ J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 109.

⁽¹⁴⁰⁾ Ό.π., σ. 110. Βλέπε επίσης G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, *The Refugee in International Law* (3η έκδοση, OUP, 2007) σ. 93, οι οποίοι αναφέρονται στο δικαίωμα ελευθερίας και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων της ελευθερίας κατά της αυθαίρετης σύλληψης και κράτησης και του δικαιώματος προστασίας κατά των αυθαίρετων παρενοχλήσεων της ιδιωτικής ζωής, της οικογένειας και της κατοικίας, λόγω της συχνά στενής σχέσης μεταξύ δίωξης και προσωπικής ελευθερίας.

⁽¹⁴¹⁾ Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, απόφαση 217 (III), 10 Δεκεμβρίου 1948.

⁽¹⁴²⁾ 999 UNTS 171, 16 Δεκεμβρίου 1966 (έναρξη ισχύος: 23 Μαρτίου 1976).

⁽¹⁴³⁾ 660 UNTS 195, 7 Μαρτίου 1966 (έναρξη ισχύος: 4 Ιανουαρίου 1969).

⁽¹⁴⁴⁾ 1249 UNTS 13, 18 Δεκεμβρίου 1979 (έναρξη ισχύος: 3 Σεπτεμβρίου 1981).

⁽¹⁴⁵⁾ 2515 UNTS 3, 13 Δεκεμβρίου 2006 (έναρξη ισχύος: 3 Μαΐου 2008).

Το κατά πόσον μπορεί να θεωρηθεί ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα που απαριθμούνται στις εν λόγω συμβάσεις πληρούν τις προϋποθέσεις του χαρακτηρισμού τους ως «βασικών» πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ανάλυσης, αλλά γενικά αυτό συμβαίνει, μόνο εάν πληρούν το κριτήριο της θεμελιώδους σημασίας.

Το κατά πόσον **οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα** τα οποία κατοχυρώνονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του 1961 ⁽¹⁴⁶⁾ ή στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα του 1966 ⁽¹⁴⁷⁾ μπορούν να θεωρηθούν «βασικά» ανθρώπινα δικαιώματα εξαρτάται από τη δυνητική σοβαρότητα της επέμβασης στις βασικές συνθήκες διαβίωσης ενός προσώπου. Γενικά, τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα δεν πληρούν το κριτήριο δυνητικής σοβαρότητας συγκρίσιμης με παράβαση δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Όσον αφορά τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο μέρος II του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης πρόσθετης δήλωσης των συμβαλλόμενων κρατών, για να θεωρούν ότι δεσμεύονται από τουλάχιστον πέντε από τα δικαιώματα των άρθρων 1, 5, 6, 12, 13, 16 και 19, το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής στην ΕΕ πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό του θεμελιώδους χαρακτήρα των εν λόγω δικαιωμάτων.

Με τη σώρευση διαφόρων μέτρων, οι παραβιάσεις οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων που προβλέπονται σε συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν υπό εξαιρετικές περιστάσεις να ισοδυναμούν με δίωξη, εφόσον τα μέτρα είναι αρκούντως σοβαρά. Δεν υποστηρίζει τη διαπίστωση δίωξης κάθε παράνομη ή άδικη μεταχείριση η οποία σχετίζεται με ένα από τα απαριθμούμενα δικαιώματα ⁽¹⁴⁸⁾. Τα συσσωρευμένα μέτρα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα αρκούντως σοβαρή στέρηση συνθηκών διαβίωσης ισοδύναμη με παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Επιπλέον, γενικά, για να πληρούν τις προϋποθέσεις του χαρακτηρισμού τους ως δίωξης, οι σοβαρές παραβιάσεις οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων πρέπει να αποδίδονται σε υπεύθυνο δίωξης [βλέπε **ενότητα 1.6**, σ. 62 κατωτέρω σχετικά με τους υπευθύνους δίωξης ή σοβαρής βλάβης βάσει του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)].

1.4.1.3.2 Παραβίαση

Πρέπει να υπήρξε ή να υπάρχει πραγματικός κίνδυνος παραβίασης του προσδιορισθέντος δικαιώματος. Ακόμη και σε σχέση με βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, ενδέχεται να υπάρχουν **αιτιολογήσεις για τον περιορισμό του**, εκτός εάν το δικαίωμα συγκαταλέγεται σε αυτά από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι πράξεις οι οποίες συνιστούν περιορισμούς της άσκησης βασικού ανθρώπινου δικαιώματος που καλύπτονται από το άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη δεν μπορούν να θεωρηθούν πράξεις δίωξης ⁽¹⁴⁹⁾. Ωστόσο, δεν έχει αποσαφηνισθεί ακόμη η σημασία πράξεων που δεν καλύπτονται από το συγκεκριμένο άρθρο του Χάρτη, αλλά οι οποίες ενδέχεται να επιτρέπονται βάσει ρητρών παρέκκλισης σε περίπτωση πολέμου ή άλλου δημόσιου κινδύνου (άρθρο 15 παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ) ή βάσει ρήτρας περιορισμού προβλεπόμενης από την ΕΣΔΑ ή από άλλη πράξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το ΔΕΕ δεν έχει αποφανθεί ακόμη για την ερμηνεία που θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τέτοια περίπτωση. Το Upper Tribunal (UKUT) (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου) αποφάνθηκε ότι «[ε]άν εφαρμόζεται το άρθρο 15 [της ΕΣΔΑ], δεν μπορεί να αναμένεται ότι ένα κράτος θα παράσχει προστασία κατά της μη διασφάλισης δικαιωμάτων από τα οποία χωρεί παρέκκλιση, καθώς μια τέτοια μη διασφάλιση δεν ισοδυναμεί με δίωξη» ⁽¹⁵⁰⁾.

Στην περίπτωση περιορισμών που βασίζονται στη δημόσια τάξη και ασφάλεια, ο χαρακτήρας της παράβασης ως παραβίασης βασικού ανθρώπινου δικαιώματος πρέπει να εξετάζεται λαμβάνοντας υπόψη τη γενική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος διεθνή προστασία.

Για παράδειγμα, το γαλλικό Cour nationale du droit d'asile (εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου) αρνήθηκε να χορηγήσει προστασία σε ακτιβιστές αφρικανικού αντιστασιακού κινήματος, το οποίο προάγει τα συμφέροντα λευκής μειονότητας στη Ναμίμπια, οι οποίοι είχαν φυλακισθεί αρκετές φορές βάσει της νομοθεσίας για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος και την πρόληψη της υποκίνησης φυλετικού μίσους ⁽¹⁵¹⁾.

⁽¹⁴⁶⁾ Βλέπε Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, ETS No 35, 18 Οκτωβρίου 1961 (έναρξη ισχύος: 26 Φεβρουαρίου 1965)· και Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, ETS No 163, 3 Μαΐου 1996 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 1999).

⁽¹⁴⁷⁾ 993 UNTS 3, 16 Δεκεμβρίου 1966 (έναρξη ισχύος: 3 Ιανουαρίου 1976).

⁽¹⁴⁸⁾ J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 120.

⁽¹⁴⁹⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 60. Το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι το δικαίωμα θρησκευτικής ελευθερίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του Χάρτη αντιστοιχεί στο δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 της ΕΣΔΑ και αποφάνθηκε ως εξής: Υπό την έννοια αυτή, αποκλείονται ευθύς εξ αρχής οι πράξεις οι οποίες συνιστούν περιορισμούς, προβλεπόμενους από τη νομοθεσία, της άσκησης του θεμελιώδους δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, του Χάρτη, αλλά δεν παραβιάζουν το συγκεκριμένο δικαίωμα, δοθέντος ότι καλύπτονται από το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

⁽¹⁵⁰⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2013, *MS (Coptic Christians) Egypt CG* [2013] UKUT 00611 (IAC), σκέψη 120.

⁽¹⁵¹⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 12ης Μαΐου 2012, προσφυγή αριθ. 8919247.

Όσον αφορά τη θρησκευτική ελευθερία, στη νομολογία του ΕΣΔΑ περιορισμοί στη χρήση πέπλων που καλύπτουν όλο το πρόσωπο ή θρησκευτικών συμβόλων σε δημόσιους χώρους θεωρήθηκαν δικαιολογημένοι λόγω του δημόσιου συμφέροντος της συμβίωσης⁽¹⁵²⁾. Επομένως, πράξεις οι οποίες περιορίζουν την άσκηση του βασικού δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας οι οποίες προβλέπονται από τον νόμο και δεν παραβιάζουν το εν λόγω δικαίωμα εξαιρούνται αυτομάτως από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9⁽¹⁵³⁾.

1.4.1.3.3 Σοβαρότητα της παραβίασης

Η πράξη πρέπει να είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για τον καθορισμό της επίτευξης του συγκεκριμένου επιπέδου, η αίτηση πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα του άρθρου 4 παράγραφος 3 λαμβανομένης υπόψη της ατομικής κατάστασης και των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος. Η έννοια της προσωπικής ακεραιότητας και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, καθώς και ο τρόπος και ο βαθμός οποιασδήποτε βλάβης ή απειλής βλάβης που θίγει την ατομική κατάσταση του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, είναι στοιχεία λυσιτελή για την εκτίμηση αυτή⁽¹⁵⁴⁾. Η παραβίαση βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος μπορεί να χαρακτηριστεί σοβαρή λόγω του ιδιαίτερου αντικτύπου της σε συγκεκριμένο αιτούντα. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι πράξεις στις οποίες εκτέθηκε ή κινδυνεύει να εκτεθεί ο ενδιαφερόμενος [βλέπε άρθρο 4 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*⁽¹⁵⁵⁾.

Η σοβαρότητα καθορίζεται βάσει είτε της **φύσης** είτε της **επανάληψης** της οικείας πράξης δίωξης. Ενώ η «φύση» αποτελεί ποιοτικό κριτήριο, η «επανάληψη» έχει ποσοτική διάσταση. Μεμονωμένη πράξη η οποία από τη φύση της ενδέχεται να μην είναι αρκούντως σοβαρή, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μπορεί λόγω της επανάληψής της, να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εάν έχει παρόμοια σοβαρή επίπτωση σε ένα πρόσωπο⁽¹⁵⁶⁾.

Το κατά πόσον παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι, λόγω του είδους της πράξης και των συνεπειών της στον ενδιαφερόμενο αιτούντα, αρκούντως σοβαρή, ώστε να συνιστά δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α), πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Παραβιάσεις βασικών δικαιωμάτων, όπως του δικαιώματος στη ζωή ή στην ελευθερία λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας⁽¹⁵⁷⁾, ή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, θεωρείται συχνά ότι πληρούν αυτομάτως το κριτήριο της σοβαρότητας⁽¹⁵⁸⁾. Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αναγνώρισε ότι «σε περίπτωση προσβολής της σωματικής ακεραιότητας ή της φυσικής ελευθερίας, πρέπει να τεκμαίρεται αυτομάτως δίωξη, υπό τον όρο ότι η προσβολή καλύπτεται από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ»⁽¹⁵⁹⁾. Το ίδιο συμπέρασμα μπορεί να συναχθεί κατ' αναλογία σε σχέση με σοβαρές παραβάσεις του διεθνούς ποινικού δικαίου, όπως η γενοκτονία ή εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας⁽¹⁶⁰⁾. Ομοίως, η παραβίαση δικαιώματος από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει της ΕΣΔΑ υποδεικνύει μια τέτοια σοβαρή παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ωστόσο, γενικά, η απαίτηση επαρκούς σοβαρότητας πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Ήσσονος σημασίας στερήσεις της ελευθερίας, όπως μεμονωμένη περίπτωση παράνομης σύλληψης σύντομης διάρκειας, ενδέχεται να μην πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν σοβαρή παραβίαση⁽¹⁶¹⁾, ενώ η επανάληψη τέτοιων μέτρων ενδέχεται να ισοδυναμεί με δίωξη. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Χ, Υ και Ζ⁽¹⁶²⁾, το ΔΕΕ αναγνώρισε επίσης ως λυσιτελή για την εκτίμηση της δίωξης την επιβολή στην πράξη ποινής φυλάκισης η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική. Ως εκ τούτου, η παραβίαση ανθρωπίνου δικαιώματος, ακόμη και αν μπορεί

⁽¹⁵²⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 1ης Ιουλίου 2014, Τμήμα Ευρείας Σύλληψης, SAS κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 43835/11.

⁽¹⁵³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 60.

⁽¹⁵⁴⁾ Βλέπε ό.π. σκέψη 68· H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, Art. 9 Directive 2011/95, παράγραφος 27.

⁽¹⁵⁵⁾ EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽¹⁵⁶⁾ Βλέπε Immigration Appeal Tribunal (Εφετείο Μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 19ης Ιουλίου 2000, *Mustafa Dogmus κατά Secretary of State for the Home Department* [2000] HX-80112-99· και παρατηρήσεις Kirby J επί High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Αυστραλία), απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, *Minister for Immigration and Multicultural Affairs κατά Haji Ibrahim* [2000] HCA 55.

⁽¹⁵⁷⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, σκέψη 51.

⁽¹⁵⁸⁾ R. Bank, «The Transposition of the Qualification Directive in Germany», στο K. Zwaan (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007) σ. 124.

⁽¹⁵⁹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 51.07, ό.π. υποσημείωση 94, σκέψη 116, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de

⁽¹⁶⁰⁾ G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 94.

⁽¹⁶¹⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Δικαστικό Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας (Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, Κάτω Χώρες), απόφαση της 30ής Ιουλίου 2002, 200203043/1, στην οποία αναφέρεται ότι: «ορθώς ο υπουργός Ασφάλειας και Δικαιοσύνης έκρινε ότι η διάκριση κατά της αιτούσας δεν ήταν τόσο σοβαρή, ώστε η κατάστασή της να είναι αβάσταχτη ή να καταστεί αβάσταχτη σε εύλογο χρονικό διάστημα».

⁽¹⁶²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 56.

να χαρακτηριστεί βασικό, πρέπει να πληροί το κριτήριο της σοβαρότητας βάσει του συγκεκριμένου αντικτύπου που έχει στον αιτούντα ⁽¹⁶³⁾.

Όσον αφορά τις παραβιάσεις του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο άρθρο 10 του Χάρτη της ΕΕ και στο άρθρο 9 της ΕΣΔΑ (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας), το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα του συγκεκριμένου δικαιώματος ως βασικού, δεν μπορούν να εκληφθούν ως δίωξη, κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 της οδηγίας οι πράξεις οι οποίες παραβιάζουν μετά βεβαιότητας το δικαίωμα, αλλά η σοβαρότητα των οποίων δεν ισοδυναμεί με εκείνη της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ ⁽¹⁶⁴⁾. Ως εκ τούτου, δεν συνιστά δίωξη, κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), κάθε παραβίαση του δικαιώματος θρησκευτικής ελευθερίας.

Για να καθοριστεί η συγκρισιμότητα, δεν μπορεί να γίνεται καμία διάκριση μεταξύ παρενόχλησης κατ' ιδίαν θρησκευτικών δραστηριοτήτων (*forum internum*) και δημόσιων θρησκευτικών δραστηριοτήτων (*forum externum*). Ο περιορισμός της θρησκευτικής ελευθερίας μπορεί να συνιστά σοβαρή παραβίαση ανεξάρτητα από το αν θίγει το δικαίωμα του αιτούντος να ομολογεί την πίστη του σε ιδιωτικό κύκλο ή δημόσια, κατά μόνος ή μαζί με άλλους. Επομένως, σύμφωνα με την απόφαση που εξέδωσε το ΔΕΕ το 2012 στην υπόθεση Υ και Ζ, η σοβαρότητα των μέτρων και των κυρώσεων που ελήφθησαν ή μπορούν να ληφθούν, λόγω της εγγενούς σοβαρότητάς τους από κοινού με εκείνη των συνεπειών τους για το θιγόμενο πρόσωπο, είναι καθοριστική για το αν συνιστά δίωξη η προσβολή του δικαιώματος της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του Χάρτη ⁽¹⁶⁵⁾.

Ο πραγματικός κίνδυνος, μεταξύ άλλων, να διωχθεί ή να υποβληθεί σε μεταχείριση ή ποινές απάνθρωπες ή εξευτελιστικές εκ μέρους ενός από τους κατά το άρθρο 6 της ΟΑΕΕ (αναδιאτύπωση) φορείς πρόσωπο που συμμετέχει σε επίσημη δημόσια λατρεία, καθορίζει τον βαθμό της σοβαρότητας που απαιτείται για να υφίσταται δίωξη ⁽¹⁶⁶⁾.

Το ΔΕΕ απέρριψε την αναγκαιότητα να ληφθεί υπόψη η δυνατότητα του αιτούντος να αποφύγει τον κίνδυνο δίωξης παραιτούμενος από το να θρησκεύει εμπράκτως και, συνακόλουθα, από την προστασία που η οδηγία σκοπεί να εξασφαλίσει στον αιτούντα (βλέπε **ενότητα 1.9.4**, σ. 96, σχετικά με το ζήτημα της διακριτικότητας) ⁽¹⁶⁷⁾. Η θεμελιώδης σημασία της θρησκευτικής πρακτικής για το άτομο είναι σημαντικός παράγοντας για να καθοριστεί κατά πόσον οι κυρώσεις ενδέχεται να συνιστούν πραγματικό κίνδυνο δίωξης:

Η αξιολόγηση του κινδύνου αυτού προϋποθέτει ότι η αρμόδια αρχή θα συνεκτιμήσει σειρά στοιχείων, τόσο αντικειμενικών όσο και υποκειμενικών. Το υποκειμενικό στοιχείο ότι η τήρηση ορισμένης θρησκευτικής πρακτικής δημοσίως, αντικείμενο των αμφισβητούμενων περιορισμών, **ενέχει ιδιαίτερη σημασία για τον ενδιαφερόμενο**, όσον αφορά τη διατήρηση της θρησκευτικής ταυτότητάς του, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο κατά την εκτίμηση του βαθμού του κινδύνου στον οποίο ο αιτών θα εκτεθεί στη χώρα καταγωγής του εξαιτίας της θρησκείας του, έστω και αν η τήρηση της συγκεκριμένης θρησκευτικής πρακτικής δεν συνιστά βασικό στοιχείο για την οικεία θρησκευτική κοινότητα ⁽¹⁶⁸⁾.

Εφαρμόζοντας την απόφαση του ΔΕΕ, το αιτούν γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάσισε να αναπέμψει τις υποθέσεις στα κατώτερα ιεραρχικά δικαστήρια, προκειμένου να αναζητήσουν τον βαθμό αντικειμενικής και υποκειμενικής σοβαρότητας. Επισήμανε ότι πράξεις οι οποίες στρέφονται κατά τέτοιων εκδηλώσεων πίστης πρέπει να θεωρούνται αρκούντως σοβαρές εάν ασκούν έντονες πιέσεις στην απόφαση ενός προσώπου να ομολογεί την πίστη του κατά τρόπο τον οποίο θεωρεί αναγκαίο για να διατηρήσει τη θρησκευτική του ταυτότητα ⁽¹⁶⁹⁾.

⁽¹⁶³⁾ Το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας αποφάνθηκε στην απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2014, I U 1627/2013-17, σκέψη 87, την οποία επικύρωσε το Ανώτατο Δικαστήριο κατά την ανααιρετική διαδικασία, ότι ο όρος «σοβαρή» παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) είναι «νομικά προβληματικός», δεδομένου ότι η διάταξη αναφέρεται πρωτίστως σε απόλυτα ανθρώπινα δικαιώματα. Επομένως, κατά το Διοικητικό Δικαστήριο, ο όρος «σοβαρή» δεν μπορεί να γίνεται αντιληπτός βάσει της γραμματικής ερμηνείας –η οποία δεν είναι η σημαντικότερη μέθοδος ερμηνείας βάσει του δικαίου της ΕΕ– αλλά μάλλον βάσει της τελεολογικής ερμηνείας, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό της διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο του δικαίου της ΕΕ στο σύνολό του σε συνδυασμό με τις συγκεκριμένες περιστάσεις του αιτούντος και τη νομολογία του ΕΔΔΑ σε σχέση με την απόλυτη προστασία που παρέχεται βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ (άρθρο 6 παράγραφος 3 της ΖΕΕ και άρθρο 52 παράγραφος 3 του Χάρτη της ΕΕ).

⁽¹⁶⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 61.

⁽¹⁶⁵⁾ Ο.π., σκέψεις 65 και 66.

⁽¹⁶⁶⁾ Ο.π., σκέψη 67.

⁽¹⁶⁷⁾ Ο.π., σκέψη 78.

⁽¹⁶⁸⁾ Ο.π., σκέψη 70 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽¹⁶⁹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2013, BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0, σκέψη 70, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de, σκέψη 39. Βλέπε H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, Art. 9 Directive 2011/95, παράγραφος 26.

1.4.1.4 Σώρευση μέτρων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β)]

1.4.1.4.1 Διαδικασία δύο σταδίων

Γενικά, για την εξέταση του άρθρου 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) απαιτείται μια διαδικασία δύο σταδίων. Εάν μια πράξη, λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, δεν πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως σοβαρής παραβίασης βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος, πρέπει να εξετάζεται **κατά πόσον οι σωρευτικές συνέπειες διαφόρων πράξεων ή μέτρων συνιστούν δίωξη** κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β). Για παράδειγμα, η στέρηση της κοινωνικής/τοπικής ιδιότητας μέλους κοινότητας ή ο αποκλεισμός από αυτήν χωρίς δικαίωμα εργασίας και δυνατότητα άσκησης δικαιωμάτων ενώπιον των δικαστηρίων έχει κριθεί ότι μπορεί να συνιστά δίωξη ⁽¹⁷⁰⁾. Ενώ το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) προϋποθέτει σοβαρή παραβίαση βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος, άλλες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και/ή «μέτρα» που προκαλούν βλάβη ή έχουν κατασταλτικές συνέπειες σε ένα πρόσωπο μπορεί να συνιστούν δίωξη βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β). Αποφασιστικό στοιχείο της δίωξης είναι η σοβαρότητα της παραβίασης των δικαιωμάτων ενός προσώπου. Ο συνδυασμένος αντίκτυπος των μέτρων πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος λαμβανομένων υπόψη όλων των πράξεων στις οποίες ο αιτών έχει εκτεθεί ή κινδυνεύει να εκτεθεί ⁽¹⁷¹⁾. Δεν απαιτείται αυστηρή διάκριση μεταξύ της δίωξης με τη μορφή υπό α) ή υπό β), εάν οι σωρευτικές συνέπειες των πράξεων ή των μέτρων συνιστούν δίωξη. Ωστόσο, είναι απαραίτητη η συγκριτική εκτίμηση ότι ο ενδιαφερόμενος αιτών θίγεται με αντίστοιχο τρόπο όπως στην περίπτωση σοβαρής παραβίασης βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος ⁽¹⁷²⁾.

1.4.1.4.2 Ευρεία ερμηνεία του όρου «μέτρα»

Ο όρος «μέτρα» στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) καλύπτει με ευρύ τρόπο **όλα τα μέτρα τα οποία μπορεί να θίγουν ένα πρόσωπο με τον ίδιο τρόπο με μια σοβαρή παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων**. Σε αυτά μπορούν να περιλαμβάνονται παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν βασικά. Το κατά πόσον μέτρα που εισάγουν διακρίσεις σε σχέση με γενικευμένο κλίμα ανασφάλειας, όπως εισηγείται η UNHCR ⁽¹⁷³⁾, πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν δίωξη, μπορεί να κριθεί μόνο βάσει του κριτηρίου της επαρκούς σοβαρότητας, ώστε να θίγεται ένα πρόσωπο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β). Ωστόσο, δεν είναι εφικτό να θεσπισθεί ένας γενικός κανόνας για τους σωρευτικούς λόγους που μπορούν να στηρίξουν βάσιμη αίτηση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. Το κατά πόσον ένας συνδυασμός μέτρων μπορεί να χαρακτηριστεί δίωξη εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένου του συγκεκριμένου γεωγραφικού, ιστορικού και εθνολογικού πλαισίου ⁽¹⁷⁴⁾.

1.4.1.4.3 Ο αιτών πρέπει να θίγεται κατά τρόπο αντίστοιχο με την περίπτωση σοβαρής παραβίασης βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος

Η σώρευση διαφόρων μέτρων συνιστά δίωξη, μόνον εάν **θίγει τον αιτούντα κατά τρόπο αντίστοιχο με παραβίαση η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)**. Ο όρος «αντίστοιχος» δεν σημαίνει ότι επιτυγχάνεται η ίδια συνέπεια. Ο όρος «αντίστοιχος» πρέπει να ερμηνεύεται βάσει των αναγκών προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 1 Α της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο παραπέμπει στη σωρευτική προσέγγιση του εγχειριδίου της UNHCR επισημαίνοντας ότι, όσον αφορά τη σοβαρότητα παραβίασης του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διάφορες πράξεις ή μέτρα με μεροληπτικές συνέπειες – όπως περιορισμοί στην πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ή υγειονομικές υπηρεσίες ή σημαντικοί περιορισμοί στις επαγγελματικές ή οικονομικές δυνατότητες βιοπορισμού ⁽¹⁷⁵⁾. Ομοίως, το αυστριακό Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) έκρινε ότι τα διάφορα μεροληπτικά μέτρα εις βάρος των γυναικών στο Αφγανιστάν, τα οποία εμποδίζουν την πρόσβαση

⁽¹⁷⁰⁾ Βλέπε σε σχέση με πρώην ιερόδουλη από τη Νιγηρία, εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), *Mlle EF*, ό.π., υποσημείωση 115 (βλέπε περιληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽¹⁷¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 68.

⁽¹⁷²⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 23.12, ό.π. υποσημείωση 170, σκέψη 37, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de. Βλέπε επίσης εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), *Mlle EF*, ό.π. υποσημείωση 115, υπόθεση η οποία αφορούσε Νιγηριανή θύμα δικτύου πορνείας, στην οποία το δικαστήριο θεώρησε τα διάφορα αντίποινα, τις απειλές, τον στιγματισμό και τον εξοστρακισμό που θα αντιμετώπιζε εάν επέστρεφε στη χώρα της ως σώρευση πράξεων οι οποίες συνιστούν συνολικά δίωξη.

⁽¹⁷³⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 55.

⁽¹⁷⁴⁾ Ο.π.

⁽¹⁷⁵⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 23.12, ό.π. υποσημείωση 170, σκέψη 36, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de

τους σε ιατρική περίθαλψη, θίγουν τις γυναίκες κατά τρόπο αντίστοιχο με σοβαρή παραβίαση βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) ⁽¹⁷⁶⁾.

Η διάκριση μπορεί να συνιστά δίωξη, εάν τα μεροληπτικά μέτρα έχουν σημαντικές επιζήμιες συνέπειες για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, όπως για παράδειγμα στέρηση του δικαιώματος βιοπορισμού, του δικαιώματος άσκησης της θρησκείας ή άρνηση κάθε πρόσβασης σε κανονικά διαθέσιμες εκπαιδευτικές υπηρεσίες ⁽¹⁷⁷⁾. Συνάφως, το ζήτημα του κατά πόσον υφίσταται σώρευση μπορεί να έχει ιδιαίτερη σημασία ⁽¹⁷⁸⁾.

1.4.2 Απαρίθμηση ενδεχόμενων πράξεων δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 2)

Σκοπός του άρθρου 9 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) είναι να προσδιοριστούν ενδεικτικά οι πράξεις ή τα μέτρα που ενδέχεται, μεταξύ άλλων, να πληρούν δυνητικά τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν δίωξη. Ο κατάλογος περιλαμβάνει τόσο γενικές όσο και ειδικές πράξεις ⁽¹⁷⁹⁾ και παρατίθεται στον πίνακα 8 κατωτέρω.

Πίνακας 8: Μη εξαντλητικός κατάλογος πράξεων δίωξης στο άρθρο 9 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)

α)	πράξεις σωματικής ή ψυχικής βίας, συμπεριλαμβανομένων πράξεων σεξουαλικής βίας·	βλέπε ενότητα 1.4.2.1, σ. 41
β)	νομικά, διοικητικά, αστυνομικά ή/και δικαστικά μέτρα, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφ' εαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο μεροληπτικό·	βλέπε ενότητα 1.4.2.2, σ. 42
γ)	ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική·	βλέπε ενότητα 1.4.2.3, σ. 42
δ)	άρνηση ένδικων μέσων με αποτέλεσμα την επιβολή δυσανάλογης ή μεροληπτικής ποινής·	βλέπε ενότητα 1.4.2.4, σ. 43
ε)	ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη, εάν η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα συμπεριλάμβανε εγκλήματα ή πράξεις που εμπίπτουν στους λόγους εξαιρέσεως που προβλέπονται στο άρθρο 12 παράγραφος 2·	βλέπε ενότητα 1.4.2.5, σ. 44
στ)	πράξεις που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά.	βλέπε ενότητα 1.4.2.6, σ. 46

Η διατύπωση «μεταξύ άλλων» υποδεικνύει ότι η απαρίθμηση των πράξεων δίωξης δεν είναι εξαντλητική. Επομένως, και άλλα είδη πράξεων μπορούν επίσης να συνιστούν πράξεις δίωξης ⁽¹⁸⁰⁾. Πιθανό παράδειγμα αποτελεί η αυθαίρετη στέρηση της ιθαγένειας. Για παράδειγμα, τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίζουν εδώ και καιρό ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, η στέρηση της ιθαγένειας ενδέχεται να ισοδυναμεί με δίωξη, εάν μπορεί να θεωρηθεί ότι η πράξη της στέρησης ή της ανάκλησης συνιστά δόλια άρνηση ιθαγένειας για «απρόβλεπτο ή μεροληπτικό λόγο» και η άρνηση αφορά λόγο που προβλέπεται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες ⁽¹⁸¹⁾.

Κύριος σκοπός του άρθρου 9 παράγραφος 2 είναι να βοηθηθούν τα δικαστήρια να προσδιορίσουν το είδος των πράξεων που εμπίπτουν δυνητικά στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9. Η παρουσία στον κατάλογο

⁽¹⁷⁶⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Αυστρία), απόφαση της 16ης Απριλίου 2002, προσφυγή αριθ. 99/20/0483, σκέψη 5. Βλέπε επίσης UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 18ης Μαΐου 2012, *AK (Article 15(c)) Afghanistan CG* [2012] UKUT 00163 (IAC).

⁽¹⁷⁷⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, σκέψη 54.

⁽¹⁷⁸⁾ Ο.π., σκέψη 55.

⁽¹⁷⁹⁾ G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 91.

⁽¹⁸⁰⁾ Για παράδειγμα, το γαλλικό εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου θεώρησε ότι η κίνηση δικαστικής διαδικασίας κατά ινδουιστή υπηκόου Μπανγκλαντές, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη στέρηση της περιουσίας του στο πλαίσιο των γνωστών συνθηκών διαφθοράς που επικρατούν στη χώρα, ισοδυναμούσε με δίωξη: απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2013, *M C*, προσφυγή αριθ. 12024083 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 53 και 54.

⁽¹⁸¹⁾ Βλέπε ενδεικτικά: EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *JV (Tanzania) κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 120, σκέψεις 6 και 10· και EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Boban Lazarevic κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 120. Βλέπε επίσης: Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), *BVerwG 10 C 50.07*, ό.π. υποσημείωση 101· και εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2010, *M D*, προσφυγή αριθ. 09002572, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011, σ. 33-36 σχετικά με Νεγρο-Μαυριτανούς από τη Μαυριτανία που στερήθηκαν τα δικαιώματα και την ιθαγένειά τους το 1988, στην οποία το γαλλικό εθνικό αρμόδιο για θέματα ασύλου δικαστήριο δεν δέχθηκε, όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, ότι η εν λόγω στέρηση αποδείχθηκε. Βλέπε επίσης το ακόλουθο πολύ ενδιαφέρον έγγραφο: H. Lambert, «Refugee Status, Arbitrary Deprivation of Nationality, and Statelessness within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees», UNHCR, Legal and Protection Policy Research Series, 2014.

που παρατίθεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 απαλλάσσει τον υπεύθυνο για τη λήψη της απόφασης από το καθήκον να εξετάζει κατά πόσον ένα είδος πράξης μπορεί να συνιστά δυνητικά δίωξη. Ο κατάλογος πράξεων δεν καταργεί την αναγκαιότητα εξέτασης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση του κατά πόσον πράξη που απαριθμείται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) ή β).

1.4.2.1 Πράξεις σωματικής ή ψυχικής βίας [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α)]

1.4.2.1.1 Προσβολή σωματικής ή ψυχικής ακεραιότητας

Οι πράξεις προσβολής της σωματικής ή της ψυχικής ακεραιότητας μπορούν συχνά να θεωρηθούν **κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 ΕΣΔΑ**. Πράξεις σωματικής ή ψυχικής βίας πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1, εάν είναι τέτοιας έντασης, ώστε να θίγουν σημαντικά τη σωματική ακεραιότητα ή την πνευματική ικανότητα του προσώπου να λαμβάνει ανεξάρτητα αποφάσεις. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε ενότητα 2.4.3 κατωτέρω (σ. 120).

1.4.2.1.2 Πράξεις σεξουαλικής βίας

Οι πράξεις σεξουαλικής βίας περιλήφθηκαν ρητώς, για να μην υπάρχει αμφιβολία ότι τέτοιες πράξεις μπορούν να θεωρούνται πράξεις δίωξης. Η συμπερίληψή τους αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι ο **βιασμός** αναγνωρίζεται πλέον ως χαρακτηριστική μορφή σεξουαλικής βίας, η οποία πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί δίωξη ⁽¹⁸²⁾, εφόσον μπορεί να συνδεθεί με λόγο δίωξης ⁽¹⁸³⁾. Για παράδειγμα, το βελγικό Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών αναγνώρισε πράξεις βιασμού ως δίωξη, λόγω της φύσης, της έντασης και του επαναλαμβανόμενου χαρακτήρα της σεξουαλικής κακοποίησης αιτούσας στο Αφγανιστάν ⁽¹⁸⁴⁾, και, σωρευτικά με άλλες πράξεις, ως συνήθη μέθοδο η οποία χρησιμοποιείται στο Σουδάν κατά των γυναικών ⁽¹⁸⁵⁾. **Άλλες λιγότερο σοβαρές μορφές σεξουαλικής βίας** μπορούν επίσης να συνιστούν δίωξη, εάν πληρούν το κριτήριο της επαρκούς σοβαρότητας ή έχουν αντίστοιχη συνέπεια στο πλαίσιο διαφόρων μέτρων, βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β). Κάθε πράξη βίας, απόπειρα ή απειλή σεξουαλικής φύσης η οποία έχει ως αποτέλεσμα, ή ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα, αρκούντως σοβαρή σωματική, ψυχολογική ή συναισθηματική βλάβη πληροί τις προϋποθέσεις, ώστε να χαρακτηριστεί πράξη δίωξης ⁽¹⁸⁶⁾. **Ενδοοικογενειακή σεξουαλική βία** η οποία πληροί το κριτήριο της επαρκούς σοβαρότητας ενδέχεται να συνιστά δίωξη, εάν πληρούνται οι πρόσθετες προϋποθέσεις του άρθρου 9 παράγραφος 3 ⁽¹⁸⁷⁾.

Η σεξουαλική βία συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σοβαρή παράβαση του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, εάν διαπράττεται στο πλαίσιο ένοπλης σύρραξης ⁽¹⁸⁸⁾. Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Καταστατικού της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου του 1998, βιασμός, γενετήσια δουλεία,

⁽¹⁸²⁾ Βασίζόμενο σε παραπομπή στο έγγραφο *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 9 για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στο σεξουαλικό προανατολισμό και/ή στην ταυτότητα του γένους (φύλου) στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων* της UNHCR, 23 Οκτωβρίου 2012, UN Doc HCR/GIP/12/09, σ. 7, καθώς και στην απόφαση που εξέδωσε το ΔΕΕ στην υπόθεση X, Y και Z (ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 53), το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας αποφάνθηκε στην απόφαση που εξέδωσε στις 24 Απριλίου 2015 στην υπόθεση I U 411/2015-57, σκέψη 70, την οποία επικύρωσε το Ανώτατο Δικαστήριο κατά την ανααιρετική διαδικασία, ότι βιασμός, υπό τις περιστάσεις τις οποίες εξέθεσε η αιτούσα στη συγκεκριμένη υπόθεση, συνιστά σεξουαλική βία κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) και μπορεί, ως εκ τούτου, να χαρακτηριστεί πράξη δίωξης. Σε προηγούμενη απόφαση που εξέδωσε στις 16 Μαρτίου 2005, στην υπόθεση U 153/2005-6, το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας χρησιμοποίησε στην τελεσίδικη απόφαση την ταξινόμηση των μορφών σεξουαλικής βίας που παρέχεται στο έγγραφο *Guidelines for Prevention and Response: Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons* της UNHCR (Μάιος 2003) ως κατάλογο δυνητικών πράξεων δίωξης στο πλαίσιο της ΟΕΑΑ. Στην ίδια υπόθεση και διά παραπομπής στην απόφαση που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Aydin κατά Τουρκίας* (απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1997, Τμήμα Ευρείας Σύληψης, προσφυγή αριθ. 23178/94), το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας αποφάνθηκε ότι βιασμός, ο οποίος διαπράχθηκε στους χώρους της τοπικής αρχής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ιδιωτική πράξη μη κρατικού παράγοντα.

⁽¹⁸³⁾ Ελλείψει τέτοιου συνδέσμου, ο βιασμός πληροί παρ' όλα αυτά τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί σοβαρή βλάβη, βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), η οποία δικαιολογεί τη χορήγηση επικουρικής προστασίας. Βλέπε για παράδειγμα: Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2012, αριθ. 73.344, στην οποία κρίθηκε ότι σεξουαλική επίθεση δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί πράξη δίωξης, επειδή δεν συνδεόταν με έναν από τους λόγους δίωξης, αλλά αναγνωρίστηκε ως σοβαρή βλάβη βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β). Βλέπε επίσης Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2010, αριθ. 38.977.

⁽¹⁸⁴⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2013, αριθ. 96.572.

⁽¹⁸⁵⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, αριθ. 93.324. Βλέπε επίσης Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2015, αριθ. 156.927, στην οποία βιασμός θεωρήθηκε πράξη δίωξης για πολιτικούς λόγους.

⁽¹⁸⁶⁾ Βλέπε Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2015, αριθ. 157.905. Βλέπε επίσης UNHCR, *Guidelines for Prevention and Response*, ό.π., υποσημείωση 183, Κεφάλαιο 1, σ. 10.

⁽¹⁸⁷⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 30ής Ιουνίου 2010, αριθ. 45.742, στην οποία πράξεις ενδοοικογενειακής σεξουαλικής βίας διαπραχθείσες από τον σύζυγο της αιτούσας θεωρήθηκαν πράξεις δίωξης λόγω ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας οριζόμενης βάσει του φύλου. A. Zimmermann και C. Mahler, «Article 1 A, para. 2 (Definition of the Term "Refugee"/Définition du terme "réfugiés")», στο A. Zimmermann (επιμ.), *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol: A Commentary* (OUP, 2011), σ. 413. Βλέπε Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Πολωνία), απόφαση της 8ης Μαΐου 2008, αριθ. II OSK 237/07 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽¹⁸⁸⁾ Εκτελεστική Επιτροπή UNHCR, *Refugee Protection and Sexual Violence*, ExCom Conclusion No 73 (XLIV), 8 Οκτωβρίου 1993.

εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, σε στέρωση ή άλλη μορφή γενετικής βίας ανάλογης σοβαρότητας χαρακτηρίζονται «εγκλήματα πολέμου» σε διεθνείς ή μη διεθνείς ένοπλες συρράξεις⁽¹⁸⁹⁾. Διάφορες διεθνείς πράξεις χαρακτηρίζουν έγκλημα κατά της ανθρωπότητας τη συστηματική ή διαδεδομένη χρήση μορφών σεξουαλικής βίας κατά του άμαχου πληθυσμού στο πλαίσιο ένοπλης σύρραξης⁽¹⁹⁰⁾.

1.4.2.2 Νομικά, διοικητικά, αστυνομικά και/ή δικαστικά μέτρα [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο β)]

Η δίωξη πρέπει να διακρίνεται από την ποινική δίωξη ή την ποινή που επιβάλλεται για αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου. Οι φυγόδοκοι ή οι φυγόποινοι δεν είναι κανονικά πρόσφυγες⁽¹⁹¹⁾. Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρχει δίωξη, όταν ένα πρόσωπο το οποίο κρίθηκε ένοχο για αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου, ενδέχεται να υπόκειται σε υπερβολική ή μεροληπτική ποινή, η οποία μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη κατά την έννοια του ορισμού [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση)]. Επιπλέον, ποινική δίωξη για λόγο που αναφέρεται στον ορισμό, μπορεί να ισοδυναμεί αφ' εαυτής με δίωξη⁽¹⁹²⁾.

Το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο β) αφορά **μέτρα τα οποία ή στοιχειοθετούν δίωξη από μόνα τους ή είναι μεν φαινομενικά νόμιμα, αλλά χρησιμοποιούνται κατά αθέμιτο τρόπο με σκοπό τη δίωξη ή, τέλος, εφαρμόζονται κατά παράβαση του νόμου**⁽¹⁹³⁾. Το κατά πόσον η νομοθεσία ισοδυναμεί με δίωξη εξαρτάται από το αν εφαρμόζεται στην πράξη⁽¹⁹⁴⁾. Γενικά μέτρα για την προστασία της δημόσιας τάξης, της ασφάλειας του κράτους ή της δημόσιας υγείας δεν συνιστούν δίωξη, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμιμου περιορισμού των σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα υποχρεώσεων που θεσπίζονται από το διεθνές δίκαιο ή της νόμιμης παρέκκλισης από αυτές⁽¹⁹⁵⁾. Το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο β), καθώς και το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο γ) αναφέρονται σε μέτρα των οποίων ο μεροληπτικός ή δυσανάλογος χαρακτήρας είναι αρκούτσως σοβαρός, ώστε να θεωρούνται παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, που συνιστά δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες⁽¹⁹⁶⁾.

Λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ως αποτέλεσμα διαφορών στη μεταχείριση διαφόρων ομάδων δεν συνιστά αφ' εαυτής δίωξη⁽¹⁹⁷⁾. Μεροληπτική νομοθεσία ή εφαρμογή του νόμου μπορεί να πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως δίωξης, μόνο εάν υφίστανται πολύ σοβαρές επιβαρυντικές περιστάσεις, όπως σημαντικές επιζήμιες συνέπειες για τον αιτούντα. Σοβαροί περιορισμοί του δικαιώματος βιοπορισμού, του δικαιώματος άσκησης της θρησκείας ή της πρόσβασης σε εκπαιδευτικές υπηρεσίες⁽¹⁹⁸⁾ ενδέχεται, λόγω των σωρευτικών συνεπειών τους σε συνδυασμό με άλλους περιορισμούς, να ισοδυναμούν με δίωξη, εάν θίγουν ένα πρόσωπο κατά τρόπο αντίστοιχο με σοβαρή παραβίαση βασικού ανθρώπινου δικαιώματος βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α). Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι προσωπικές περιστάσεις και ιδίως ο αντίκτυπος της σώρευσης μεροληπτικών μέτρων στις συνθήκες διαβίωσης του προσώπου.

1.4.2.3 Δυσανάλογη ή μεροληπτική ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο γ)]

Η ποινική δίωξη ή η επιβολή ποινής για παράβαση κοινού νόμου γενικής εφαρμογής δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί δίωξη⁽¹⁹⁹⁾. Οι φυγόδοκοι ή οι φυγόποινοι σε σχέση με τέτοιο αδίκημα δεν είναι κανονικά πρόσφυγες, αλλά αυτό μπορεί να μην ισχύει σε περίπτωση **υπερβολικής ποινής ή εάν η ποινική δίωξη**

⁽¹⁸⁹⁾ Άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο ζ) του Καταστατικού της Ρώμης.

⁽¹⁹⁰⁾ Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Απόφαση 1820(2008) (19 Ιουνίου 2008) UN Doc S/Res/1820(2008), παράγραφος 1· άρθρο 27 της σύμβασης της Γενεύης (IV) περί προστασίας των πολιτών εν καιρώ πολέμου, 75 UNTS 287, 12 Αυγούστου 1949 (έναρξη ισχύος: 21 Οκτωβρίου 1950).

⁽¹⁹¹⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2012, *MN and Others (Ahmadis – Country Conditions – Risk) Pakistan CG* [2012] UKUT 00389 (IAC). Βλέπε επίσης Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 56.

⁽¹⁹²⁾ Βλέπε UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 28ης Ιουνίου 2002, *Muzafar Iqbal (Fair Trial – Pre-Trial Conditions) Pakistan CG* [2002] UKIAT 02239. Βλέπε επίσης Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 57.

⁽¹⁹³⁾ Βλέπε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, της 12ης Σεπτεμβρίου 2001, COM(2001) 510 τελικό, σ. 20 (πρόταση ΟΕΑΑ).

⁽¹⁹⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 55, πρβλ. H. Storey, «Persecution», ό.π., υποσημείωση 108, σ. 500.

⁽¹⁹⁵⁾ απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 60.

⁽¹⁹⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Shepherd, ό.π., υποσημείωση 110, σκέψη 49.

⁽¹⁹⁷⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 54.

⁽¹⁹⁸⁾ Ό.π., παράγραφοι 54 και 55.

⁽¹⁹⁹⁾ Ό.π., παράγραφος 56.

μπορεί να ισοδυναμεί αφ' εαυτής με δίωξη ⁽²⁰⁰⁾. Επομένως, τα εν λόγω μέτρα ενδέχεται να ισοδυναμούν με δίωξη, εάν η χώρα καταγωγής **ασκεί δυσανάλογη ή μεροληπτική ποινική δίωξη ή επιβάλλει δυσανάλογη ή μεροληπτική ποινή** ⁽²⁰¹⁾. Δίωξη ενδέχεται να υφίσταται επίσης εάν η άσκηση θεμελιώδους διεθνούς ανθρωπίνου δικαιώματος τιμωρείται ή εάν ένα πρόσωπο εξαναγκάζεται να τελέσει πράξεις οι οποίες παραβιάζουν βασικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου ⁽²⁰²⁾.

Ο όρος «**δυσανάλογη**» ενδέχεται να δημιουργεί δυσκολίες όσον αφορά τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται για την εκτίμηση της αναλογικότητας σε διαφορετικά νομικά συστήματα και νομικές φιλοσοφίες. Το άρθρο 9 –και, στην πραγματικότητα, όλες οι διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)– πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τη σύμβαση για τους πρόσφυγες ως «ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων», της οποίας συμβαλλόμενα μέρη είναι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ (βλέπε αιτιολογική σκέψη 4). Η προσφυγή στον Χάρτη της ΕΕ, στις γενικά αναγνωρισμένες συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στις γενικές αρχές του δημόσιου διεθνούς δικαίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αναζήτηση περαιτέρω κατευθυντήριων γραμμών για την εκτίμηση της αναλογικότητας των ποινικών κυρώσεων.

Όσον αφορά το **κατά πόσον η ποινική δίωξη και/ή οι ποινές για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας είναι δυσανάλογη(-ες)**, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι είναι απαραίτητο να εξεταστεί εάν οι εν λόγω πράξεις υπερβαίνουν το μέτρο που είναι απαραίτητο προκειμένου το οικείο κράτος να ασκήσει το νόμιμο δικαίωμά του να διατηρεί ένοπλες δυνάμεις ⁽²⁰³⁾. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται τη συνεκτίμηση διαφόρων παραγόντων πολιτικού και στρατηγικού χαρακτήρα, επί των οποίων βασιζονται η νομιμότητα του συγκεκριμένου δικαιώματος και οι προϋποθέσεις άσκησης του. Η επιβολή ποινής φυλάκισης διάρκειας έως πέντε ετών και η ατιμωτική απόλυση από τον στρατό δεν υπερβαίνουν το μέτρο που είναι απαραίτητο για να ασκήσει το οικείο κράτος τα νόμιμα δικαιώματά του. Ωστόσο, κατά το ΔΕΕ, εναπόκειται στις εθνικές αρχές των κρατών μελών να εξετάσουν όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά στη χώρα καταγωγής ⁽²⁰⁴⁾.

Σε πολλές περιπτώσεις, δεν ανακύπτει το ζήτημα του κατά πόσον η δίωξη ή η ποινή έχουν μεροληπτικό χαρακτήρα. Δυνάμει του άρθρου 9 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το γεγονός ότι πρέπει να υπάρχει συσχετισμός με τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 10 υποδεικνύει ότι η ποινική δίωξη πρέπει να είναι μεροληπτική. Επομένως, η ποινική δίωξη πολιτικών αντιπάλων η οποία βασίζεται σε διατάραξη της δημόσιας τάξης λόγω τέλεσης πράξεων οι οποίες προστατεύονται από συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι οποίες έχουν δυνητικά σοβαρές συνέπειες μπορεί να θεωρηθεί μεροληπτική και να πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί δίωξη.

1.4.2.4 Άρνηση ένδικων μέσων [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο δ)]

Η άρνηση ένδικων μέσων μπορεί να συνιστά **προσβολή του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη**, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη της ΕΕ και στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Βάσει πάγιας νομολογίας του ΕΔΔΑ, κατ' εξαίρεση και βάσει του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, ενδέχεται να εγείρεται ζήτημα από απόφαση απέλασης ή έκδοσης σε περιστάσεις στις οποίες ο φυγόδικος ή φυγόποινος αντιμετώπισε ή κινδυνεύει να αντιμετωπίσει κατάφωρη αρνησιδικία σε κράτος προορισμού ⁽²⁰⁵⁾. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ εφάρμοσε αυστηρό κριτήριο μεροληψίας, αποφαινόμενο ότι «[α]παιτείται παράβαση των αρχών της δίκαιης δίκης που κατοχυρώνονται στο άρθρο 6, η οποία είναι τόσο θεμελιώδης, ώστε ισοδυναμεί με αναίρεση ή εξάλειψη της ίδιας της ουσίας του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο εν λόγω άρθρο» ⁽²⁰⁶⁾. Το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο δ) αποκλίνει σε κάποιον βαθμό από τον κανόνα αυτό προϋποθέτοντας (μόνο) άρνηση ένδικων μέσων. Στην πράξη η διαφορά μπορεί να είναι μικρή, καθώς η άρνηση ένδικων μέσων μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη, μόνο εάν συνεπάγεται δυσανάλογη ή μεροληπτική ποινή ⁽²⁰⁷⁾.

⁽²⁰⁰⁾ Ό.π.

⁽²⁰¹⁾ Βλέπε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ, ό.π., υποσημείωση 194, σ. 20.

⁽²⁰²⁾ Βλέπε ό.π. Βλέπε επίσης UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Muzafar Iqbal (Fair Trial – Pre-Trial Conditions) Pakistan CG*, ό.π., υποσημείωση 193.

⁽²⁰³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Shepherd*, ό.π., υποσημείωση 110, σκέψη 52.

⁽²⁰⁴⁾ Ό.π., σκέψη 53.

⁽²⁰⁵⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 7ης Ιουλίου 1989, *Soering* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 14038/88, σκέψη 113· απόφαση του ΕΔΔΑ της 17ης Ιανουαρίου 2012, *Othman (Abu Qatada)* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 8139/09, σκέψη 258.

⁽²⁰⁶⁾ ΕΔΔΑ, *Othman (Abu Qatada)* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 206, σκέψη 260.

⁽²⁰⁷⁾ Το ΕΔΔΑ δεν εξέτασε το ζήτημα του κατά πόσον κατάφωρη αρνησιδικία ανακύπτει μόνο όταν η συγκεκριμένη δίκη θα είχε σοβαρές συνέπειες για τον αιτούντα (ό.π. σκέψη 262), επειδή στην εν λόγω υπόθεση δεν αμφισβητήθηκε ότι οι συνέπειες θα ήταν σοβαρές.

1.4.2.5 Ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε)]

Το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) είναι αποτέλεσμα συμβιβασμού διαφόρων προσεγγίσεων όσον αφορά τη σημασία της άρνησης εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας και την αναγνώριση του δικαιώματος αντίρρησης συνείδησης. Η αρχική πρόταση της Επιτροπής απηχούσε το εγχειρίδιο της UNHCR και τις κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 10 σχετικά με αιτήσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα που σχετίζονται με στρατιωτική θητεία, σύμφωνα με τις οποίες η ποινική δίωξη ισοδυναμεί με δίωξη εάν ο λιποτάκτης ή ο ανυπότακτος αντιμετωπίζει δυσανάλογα αυστηρή ή μεροληπτική ποινή ⁽²⁰⁸⁾ ή εάν η στρατιωτική θητεία απαιτεί συμμετοχή σε στρατιωτικές ενέργειες αντίθετες προς τις πραγματικές πολιτικές, θρησκευτικές, ηθικές ή συνειδησιακές αντιρρήσεις του αιτούντος ⁽²⁰⁹⁾. Η διάταξη αμφισβητήθηκε έντονα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στο Συμβούλιο. Πολλά κράτη μέλη διαφώνησαν με την αναγνώριση άρνησης εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας βάσει υποκειμενικών απόψεων ή πολιτικών πεποιθήσεων του αιτούντος σχετικά με τη νομιμότητα ή τον θεμιτό χαρακτήρα στρατιωτικής ενέργειας ⁽²¹⁰⁾. Πρότειναν τη θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων διά παραπομπής, για παράδειγμα, στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο ⁽²¹¹⁾.

Η διάταξη τροποποιήθηκε ακολούθως ως εξής:

Ποινική δίωξη ή επιβολή ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη, την οποία έχουν καταδικάσει τα οικεία όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ή εάν η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα συμπεριλάμβανε πράξεις που εμπίπτουν στους λόγους αποκλεισμού που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία ⁽²¹²⁾.

Ωστόσο, η αναφορά στην καταδίκη από όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών διαγράφηκε στη συνέχεια ⁽²¹³⁾: το δε άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) ορίζει πλέον ότι οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 1, μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή «ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη, εάν η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα συμπεριλάμβανε εγκλήματα ή πράξεις που εμπίπτουν στους λόγους εξαιρέσεως που προβλέπονται στο άρθρο 12 παράγραφος 2» ⁽²¹⁴⁾. Επομένως, στο άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) υιοθετήθηκε όσον αφορά την αντίρρηση συνείδησης προσέγγιση στενότερη από εκείνη που υποστηρίζεται στο εγχειρίδιο της UNHCR, στις κατευθυντήριες οδηγίες αυτής για τη διεθνή προστασία αριθ. 10 καθώς και στην πρακτική μερικών κρατών μελών, καθώς εξετάζονται μόνο περιπτώσεις στις οποίες η εκπλήρωση στρατιωτικής θητείας περιλαμβάνει πράξεις οι οποίες εμπίπτουν στο άρθρο 12 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και κατά μείζονα λόγο στο άρθρο 1 ΣΤ της σύμβασης για τους πρόσφυγες ⁽²¹⁵⁾.

⁽²⁰⁸⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 169· και UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 10: Ισχυρισμοί αιτημάτων ασύλου που αναφέρονται στη στρατιωτική θητεία στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 12 Νοεμβρίου 2014, HCR/GIP/13/10/Corr. 1.

⁽²⁰⁹⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 170· και UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 10*, ό.π., υποσημείωση 209, παράγραφοι 17 κ. επ.

⁽²¹⁰⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 17 Ιουνίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 9038/02 ASILE 25, σ. 15· και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 9 Ιουλίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 10596/02 ASILE 36, σ. 17.

⁽²¹¹⁾ Βλέπε τα έγγραφα που αναφέρονται στην υποσημείωση 209.

⁽²¹²⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών (ΕΕ αριθ. εγγράφου 11356/02), ό.π., υποσημείωση 130, σ. 14· Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών (ΕΕ αριθ. εγγράφου 12620/02), ό.π., υποσημείωση 132, σ. 14.

⁽²¹³⁾ Παρά την αντίθεση των Κάτω Χωρών. Βλέπε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σχέζιμα της Προεδρίας προς την Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 15 Νοεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 14308/02 ASILE 65, σ. 13.

⁽²¹⁴⁾ Το ΔΕΕ δεν έχει εξετάσει ακόμη άμεσα κατά πόσον πρέπει να υιοθετηθεί διαφορετική προσέγγιση ως προς την αντίρρηση συνείδησης λαμβανομένης υπόψη της απόφασης του ΕΑΔΑ της 7ης Ιουλίου 2011, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, στην υπόθεση *Bayatyan κατά Αρμενίας*, προσφυγή αριθ. 23459/03.

⁽²¹⁵⁾ H. Battjes, ό.π., υποσημείωση 117, σ. 234, παράγραφος 292· UNHCR, *Σχόλια της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, «Για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους» (ΕΕ L 304/12 της 30.9.2004)*, Ιανουάριος 2005, σ. 21· A. Klug, ό.π., υποσημείωση 115, σ. 604. Εκτός της σύρραξης, το γαλλικό εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου χορηγεί τακτικά καθεστώς πρόσφυγα σε υπηκόους Ερυθραίας οι οποίοι εγκατέλειψαν τη χώρα τους για να αποφύγουν τη στρατιωτική θητεία ή διέφυγαν από στρατόπεδο [βλέπε, για παράδειγμα, εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 6ης Μαρτίου 2012, *M DS*, προσφυγή αριθ. 11023420]. Ομοίως, καθεστώς πρόσφυγα μπορεί να χορηγηθεί σε Κούρδους από την Τουρκία, οι οποίοι αρνήθηκαν να εκπληρώσουν τη στρατιωτική θητεία τους υποστηρίζοντας ότι θα αποστέλλονταν σε περιοχές σε σύρραξη και ότι δεν ήθελαν να πολεμήσουν εναντίον μελών της κοινότητάς τους [εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 13ης Μαρτίου 2014, *M FG*, προσφυγή αριθ. 13016100]. Βλέπε επίσης House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 23ης Μαρτίου 2003, *Sepe & Anor, R (on the application of) κατά Secretary of State for the Home Department* [2003] UKHL 15.

Το ΔΕΕ αποσαφήνισε την ερμηνεία της συγκεκριμένης πράξης δίωξης στην απόφαση που εξέδωσε το 2015 στην υπόθεση *Shepherd*, η οποία αφορούσε πολίτη των ΗΠΑ που υπέβαλε αίτηση ασύλου λόγω της ποινικής δίωξης που ασκήθηκε εναντίον του για μη εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας του ⁽²¹⁶⁾. Όπως υπογράμμισε το ΔΕΕ, **τέσσερα στοιχεία** πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία της συγκεκριμένης πράξης δίωξης (βλέπε πίνακα 9 κατωτέρω).

Πίνακας 9: Τέσσερα στοιχεία για τον ορισμό ως πράξης δίωξης της ποινικής δίωξης ή της επιβολής ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη

1	η ύπαρξη σύρραξης·
2	το καθολικό προσωπικό πεδίο εφαρμογής το οποίο καλύπτει το σύνολο του στρατιωτικού προσωπικού·
3	ο κίνδυνος να εμπλακεί πράγματι ο αιτών σε εγκλήματα πολέμου· και
4	οι διαθέσιμες εναλλακτικές δυνατότητες στην άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας.

1.4.2.5.1 Ύπαρξη σύρραξης

Το ΔΕΕ αποφάνθηκε καταρχάς ότι το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) αφορά **μόνο συρράξεις**. Επομένως, εκτός από την περίπτωση συρράξεων, κάθε άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας, ανεξαρτήτως των λόγων, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου ⁽²¹⁷⁾. Αυτό δεν εμποδίζει την προσφυγή σε άλλη διάταξη του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχεία α) έως στ), εάν ο αιτών θίγεται από πράξη εκτός σύρραξης, η οποία ενδέχεται να πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ως δίωξη βάσει άλλων διατάξεων του άρθρου 9 παράγραφος 2 ή άμεσα βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1.

1.4.2.5.2 Κάλυψη του συνόλου του στρατιωτικού προσωπικού

Ένα από τα κύρια ερωτήματα που παραπέμφθηκαν στο ΔΕΕ αφορούσε την κατάσταση στρατιωτικού προσωπικού που, όπως ο αιτών, δεν ανήκει σε ενεργά μάχιμη μονάδα, αλλά σε μονάδα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης. Συναφώς, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) καλύπτει **το σύνολο του στρατιωτικού προσωπικού, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης** ⁽²¹⁸⁾. Δεν προϋποθέτει να ανήκει ο ενδιαφερόμενος σε ενεργά μάχιμη ομάδα. Το συμπέρασμα αυτό συνάγεται από τη γραμματική και τελεολογική ανάλυση της διάταξης. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης είναι να λαμβάνεται αντικειμενικά υπόψη το γενικό πλαίσιο στο οποίο εκπληρώνεται η στρατιωτική υπηρεσία. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι κατά του αιτούντος δεν θα ήταν δυνατό, λόγω της έμμεσης μόνο συμμετοχής του στην τέλεση εγκλημάτων πολέμου, να ασκηθεί ατομικά δίωξη με βάση τα κριτήρια του ποινικού δικαίου δεν εμποδίζει την παροχή της προστασίας που προβλέπει το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) ⁽²¹⁹⁾.

1.4.2.5.3 Κίνδυνος να εμπλακεί πράγματι ο αιτών σε εγκλήματα πολέμου

Μολαταύτα, οι αιτούντες μπορούν να επικαλεστούν την πιθανότητα να τελέσουν τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 12 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), μόνο εάν «είναι ευλόγως πιθανό ότι θα μπορούσαν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, να αναγκαστούν, κατά αρκούντως άμεσο τρόπο, να μετάσχουν στην τέλεση τέτοιων πράξεων» ⁽²²⁰⁾. Δεν απαιτείται η μονάδα στην οποία ανήκει ο αιτών να έχει ήδη διαπράξει εγκλήματα πολέμου ούτε να έχουν ήδη επιβληθεί κυρώσεις για τις πράξεις της εν λόγω στρατιωτικής μονάδας από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το δικαστήριο αυτό είχε δικαιοδοσία στη συγκεκριμένη υπόθεση ⁽²²¹⁾.

Το κατά πόσον είναι επαρκώς πιθανό να δημιουργηθεί πραγματικός κίνδυνος πραγματικής εμπλοκής ή συμμετοχής στην τέλεση εγκλήματος πολέμου για τους σκοπούς του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) αποτελεί ζήτημα το οποίο πρέπει να διαπιστώνεται από τα δικαστήρια των κρατών μελών. Στόχος της αξιολόγησης των πραγματικών περιστατικών από τις εθνικές αρχές, υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων, πρέπει να είναι ο καθορισμός της κατάστασης της οικείας στρατιωτικής θητείας και η αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται σε σύνολο αποδείξεων. Από τις αποδείξεις πρέπει να μπορεί να τεκμηριωθεί ότι, λαμβανομένων

⁽²¹⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Shepherd*, ό.π., υποσημείωση 110, σκέψη 21.

⁽²¹⁷⁾ Ό.π., σκέψη 35.

⁽²¹⁸⁾ Ό.π., σκέψεις 33 και 46.

⁽²¹⁹⁾ Ό.π., σκέψη 37.

⁽²²⁰⁾ Ό.π., σκέψεις 38 και 39.

⁽²²¹⁾ Ό.π., σκέψη 39.

υπόψη όλων των περιστάσεων της υπόθεσης, η επίμαχη κατάσταση καθιστά πιθανή την τέλεση των εικαζόμενων εγκλημάτων πολέμου. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά τα οποία αφορούν την χώρα καταγωγής κατά τη λήψη της απόφασης επί της αίτησης, καθώς και την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος ⁽²²²⁾.

Παρότι η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών εμπίπτει στη δικαιοδοσία των εθνικών δικαστηρίων, το ΔΕΕ επισημαίνει ότι ορισμένα γεγονότα, όπως, μεταξύ άλλων, η στο παρελθόν συμπεριφορά της μονάδας ή οι ποινικές καταδίκες μελών της μονάδας αυτής, ενδέχεται να αποτελούν ενδείξεις που καθιστούν πιθανή τη διάπραξη νέων εγκλημάτων πολέμου. Ωστόσο, τέτοια γεγονότα δεν μπορούν αφ' εαυτών να στοιχειοθετούν αυτομάτως την πιθανότητα διάπραξης τέτοιων εγκλημάτων. Το ΔΕΕ επισήμανε ότι, κατά την αξιολόγηση στην οποία καλούνται να προβαίνουν οι εθνικές αρχές, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το γεγονός ότι η στρατιωτική επέμβαση άρχισε με εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή με τη συναίνεση της διεθνούς κοινότητας και το γεγονός ότι το κράτος ή τα κράτη που διεξάγουν τις πολεμικές επιχειρήσεις τιμωρούν τα εγκλήματα πολέμου ⁽²²³⁾.

1.4.2.5.4 Διαθέσιμη εναλλακτική δυνατότητα στην άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας

Τέλος, η άρνηση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας πρέπει να αποτελεί **τον μόνο τρόπο με τον οποίο ο αιτών μπορούσε να αποφύγει να συμμετάσχει στα εικαζόμενα εγκλήματα πολέμου**. Συναφώς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον ο αιτών κατατάχθηκε εθελοντικά στο στράτευμα, το οποίο άλλωστε είχε ήδη εμπλακεί στη σύρραξη, και κατά πόσον ο αιτών μπορούσε να ζητήσει να υπαχθεί σε καθεστώς αντιρρησία συνείδησης, εκτός εάν αποδείξει ότι δεν είχε τη δυνατότητα να επιτύχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, την εφαρμογή τέτοιας διαδικασίας ⁽²²⁴⁾.

1.4.2.6 Πράξεις που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο στ)]

1.4.2.6.1 Πράξεις δίωξης που στοχεύουν το φύλο

Το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) απηχεί τις προϋποθέσεις του άρθρου 4 παράγραφος 3 στοιχείο γ) βάσει του οποίου εναπόκειται στα κράτη μέλη να προβαίνουν σε συνεκτίμηση:

της ατομικής κατάστασης και των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί, ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη.

Οι πράξεις που στοχεύουν το φύλο είναι μορφές δίωξης οι οποίες αφορούν ειδικά ένα φύλο. Προκειμένου να γίνει κατανοητή η φύση τους, είναι κρίσιμο να οριστούν οι όροι «κοινωνικό φύλο» και «βιολογικό φύλο» και να γίνει διάκριση μεταξύ αυτών. Ο όρος κοινωνικό φύλο αναφέρεται στη σχέση μεταξύ γυναικών και ανδρών βάσει ταυτοτήτων, υποστάσεων, ρόλων και ευθυνών που αποδίδονται σε κάθε βιολογικό φύλο και έχουν καθοριστεί με την εφαρμογή κοινωνικών ή πολιτισμικών κριτηρίων, ενώ το βιολογικό φύλο είναι γενετικά καθορισμένο. Το κοινωνικό φύλο δεν είναι στατικό ή συγγενές, αλλά αποκτά κοινωνική και πολιτισμική έννοια με την πάροδο του χρόνου. Αυτό είναι εμφανές από το γράμμα της αιτιολογικής σκέψης 30 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), κατά την οποία «θέματα που απορρέουν από το φύλο του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου και του γενετήσιου προσανατολισμού, [...] μπορεί να σχετίζονται με ορισμένες νομικές παραδόσεις και έθιμα». Η ταυτότητα του φύλου είναι πράγματι πτυχή του κοινωνικού φύλου, ενώ ο γενετήσιος προσανατολισμός συνδέεται στενά με το κοινωνικό φύλο. Οι δύο αυτές έννοιες ορίζονται στις αρχές της Yogyakarta του 2007 ως εξής:

- 1) ο σεξουαλικός προσανατολισμός θεωρείται ότι αναφέρεται στην ικανότητα κάθε ατόμου να αισθάνεται βαθιά συναισθηματική, τρυφερή και/ή σεξουαλική έλξη προς και να έχει ερωτικές και σεξουαλικές σχέσεις με άτομα διαφορετικού φύλου ή του ίδιου φύλου ή περισσότερων του ενός φύλων·

⁽²²²⁾ Ο.π., σκέψη 40.

⁽²²³⁾ Ο.π., σκέψη 41, 42 και 46. Βλέπε, για παράδειγμα, εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2015, *M MS*, προσφυγή αριθ. 14014878, στην οποία το δικαστήριο χορήγησε καθεστώς πρόσφυγα σε Παλαιστίνιο αιτούντα ο οποίος είχε τη συνήθη διαμονή του στη Συρία και εγκατέλειψε τη χώρα, επειδή αρνήθηκε να καταταγεί για τη στρατιωτική θητεία του στις αρχές της Συρίας, λόγω των εγκληματικών ενεργειών τους. Το δικαστήριο παρέπεμψε σε αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με τις οποίες καταδικάστηκαν οι βιαιότητες των δυνάμεων της Συρίας στην τρέχουσα σύρραξη.

⁽²²⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Shepherd*, ό.π., υποσημείωση 110, σκέψεις 44 και 45.

- 2) η ταυτότητα του φύλου θεωρείται ότι αναφέρεται στο βαθύ, εσωτερικό και ατομικό βίωμα κάθε προσώπου ως προς το φύλο του, το οποίο μπορεί να ανταποκρίνεται ή να μην ανταποκρίνεται προς το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής αίσθησης του σώματος (η οποία μπορεί να οδηγήσει, κατ' επιλογή του ατόμου, σε αλλαγή της εμφάνισης ή λειτουργίας του σώματος χρησιμοποιώντας ιατρικά, χειρουργικά ή άλλα μέσα) και άλλων εκφράσεων του φύλου, όπως το ντύσιμο, η ομιλία και οι ιδιαίτεροι τρόποι συμπεριφοράς ⁽²²⁵⁾.

Παρότι συμβάλλει σε κάποιο βαθμό στην αποσαφήνιση της έννοιας του κοινωνικού φύλου, η προαναφερθείσα αιτιολογική σκέψη 30 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν αφορά πράξεις που στοχεύουν το φύλο, αλλά τη δίωξη λόγω της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας η οποία ορίζεται βάσει του φύλου (βλέπε **ενότητα 1.5.2.4.2** κατωτέρω, σ. 56). Οι πράξεις που στοχεύουν το φύλο, πρέπει να διακρίνονται από τη δίωξη λόγω φύλου. Συγκεκριμένα, παρότι πράξεις δίωξης που στοχεύουν το φύλο μπορεί να τελούνται λόγω της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας η οποία ορίζεται με βάση το φύλο, οι δύο έννοιες δεν συνδέονται κατ' ανάγκη μεταξύ τους. Επομένως, πράξεις που στοχεύουν το φύλο, μπορούν επίσης να συνιστούν πράξεις δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, όταν η κοινωνική ομάδα ορίζεται με βάση άλλη από το φύλο. Εξ αντιδιαστολής, η δίωξη λόγω φύλου μπορεί να είναι αποτέλεσμα πράξεων που δεν αφορούν ένα ορισμένο φύλο. Αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να ισχύει στην περίπτωση διεμφυλικής γυναικάς, η οποία υφίσταται τόσο σοβαρή διάκριση στο κοινωνικό, οικονομικό ή θρησκευτικό της περιβάλλον, ώστε να καθίσταται αβάσταχτο για αυτήν να παραμείνει στη χώρα καταγωγής της ⁽²²⁶⁾.

Μολαταύτα, η διάκριση μεταξύ πράξεων που στοχεύουν το φύλο και δίωξης λόγω φύλου παραμένει λεπτή. Πράγματι, πράξεις οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν ότι στοχεύουν το φύλο, έχουν συχνά εξεταστεί ως δίωξη λόγω φύλου στη νομολογία δικαστηρίων των κρατών μελών. Ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, ο οποίος μπορεί βάσιμα να θεωρηθεί πράξη που στοχεύει το φύλο, υπήρξε συχνά αποφασιστικός παράγοντας ο οποίος οδήγησε στην αποδοχή της ύπαρξης ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας η οποία ορίζεται με βάση το φύλο ⁽²²⁷⁾. Σε πολλές περιπτώσεις, πράξεις δίωξης που στοχεύουν το φύλο τελούνται για λόγους δίωξης που βασίζονται στο φύλο. Μολαταύτα, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο πράξεων που στοχεύουν το φύλο, όπως η σεξουαλική βία ή η υποχρεωτική αποβολή, να τελούνται για άλλους λόγους διάκρισης, όπως η φυλή, η θρησκεία, η ιθαγένεια ή οι πολιτικές πεποιθήσεις.

Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι, παρότι η μεγάλη πλειονότητα των αιτήσεων για πράξεις που στοχεύουν το φύλο αφορούν γυναίκες, πράξεις που στοχεύουν το φύλο μπορούν επίσης να τελεστούν κατά ανδρών. Οι πράξεις που στοχεύουν το φύλο μπορούν, για παράδειγμα, να περιλαμβάνουν ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, υποχρεωτική στείρωση ή υποχρεωτική αποβολή [όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 30 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]. Η σεξουαλική βία, ο εξαναγκασμός σε πορνεία και ο καταναγκαστικός γάμος μπορούν επίσης να χαρακτηρισθούν πράξεις δίωξης που στοχεύουν το φύλο.

1.4.2.6.2 Πράξεις δίωξης που στοχεύουν τα παιδιά

Οσάκις αξιολογούνται αιτήματα ανηλίκων για παροχή διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις μορφές δίωξης που αφορούν ειδικά τα παιδιά [αιτιολογική σκέψη 28 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)]. Τα παιδιά μπορούν να υποστούν **ειδικές μορφές δίωξης, οι οποίες επηρεάζονται από την ηλικία, την έλλειψη ωριμότητας ή την ευπάθειά τους** ⁽²²⁸⁾. Το γεγονός ότι ο αιτών είναι παιδί μπορεί να αποτελεί κεντρικό παράγοντα στη βλάβη που προκαλείται ή απειλείται ⁽²²⁹⁾. Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή η εικαζόμενη δίωξη αφορά μόνο, ή επηρεάζει δυσανάλογα, τα παιδιά ή επειδή μπορεί να προσβάλλονται ειδικά δικαιώματα των παιδιών ⁽²³⁰⁾. Στις πράξεις δίωξης ενδέχεται να περιλαμβάνονται η στρατολόγηση ανηλίκων, η εμπορία παιδιών και η σοβαρή διάκριση κατά παιδιών που γεννιούνται εκτός των αυστηρών κανόνων του οικογενειακού προγραμματισμού ⁽²³¹⁾.

⁽²²⁵⁾ The Yogyakarta Principles, Principles on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation and Gender Identity, 2007, σ. 6.

⁽²²⁶⁾ Όπως έκρινε το Δικαστήριο για θέματα ασύλου (Αυστρία), απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2013, Ε1 432053-1/2013 (βλέπε μετάφραση στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²²⁷⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2012, αριθ. 89.927 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2012, UM 1173-12 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²²⁸⁾ A. Zimmermann και C. Mahler, ό.π., υποσημείωση 188, σ. 407 κ. επ.

⁽²²⁹⁾ Βλέπε για παράδειγμα Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 29ης Ιουνίου 2016, αριθ. 170.819. Βλέπε επίσης UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 8: Κατευθυντήριες οδηγίες για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου των παιδιών στο πλαίσιο των άρθρων 1(A)2 και 1(ΣΤ) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 22 Δεκεμβρίου 2009, UN Doc HCR/GIP/09/08, σ. 9.

⁽²³⁰⁾ Ό.π.

⁽²³¹⁾ Ό.π.

Στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, στην οποία γίνεται ειδικώς αναφορά στην αιτιολογική σκέψη 18 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), προβλέπονται αρκετά ειδικά ανθρώπινα δικαιώματα. Η προσβολή ορισμένων από τα δικαιώματα αυτά μπορεί, είτε λόγω της φύσης είτε λόγω της επανάληψής της, να συνιστά παραβίαση βασικού ανθρώπινου δικαιώματος, κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α), ή να θεωρείται, με σώρευση διαφόρων μέτρων, παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων που συνιστά δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β). Ο χαρακτήρας τους ως «βασικού ανθρώπινου δικαιώματος» μπορεί να προκύπτει από τη θεμελιώδη σημασία ενός συγκεκριμένου δικαιώματος για τις συνθήκες διαβίωσης του παιδιού και την εγγύτητα προς τα δικαιώματα που προβλέπονται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Τα δύο προαιρετικά πρωτόκολλα της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, για την απαγόρευση της υποχρεωτικής στρατολόγησης παιδιών στις ένοπλες δυνάμεις κατά τη διάρκεια ένοπλης σύρραξης και για την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, υποστηρίζουν την παραδοχή ότι τα δικαιώματα των παιδιών που προβλέπονται στα εν λόγω πρωτόκολλα πρέπει να θεωρούνται εκ φύσεως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα ⁽²³²⁾. Η προσβολή άλλων ανθρώπινων δικαιωμάτων ενδέχεται να πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως δίωξης βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο β).

Σε κάθε περίπτωση, περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων του παιδιού τα οποία υπόκεινται σε τέτοιους περιορισμούς, όπως η ελευθερία της εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων (άρθρο 14 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού) ή η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι ή του συνέρχεσθαι (άρθρο 15 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού), συνιστούν δίωξη, μόνο εάν η παραβίαση του δικαιώματος είναι αρκούτως σοβαρή. Το κριτήριο για το κατά πόσον η σώρευση πράξεων ή μέτρων θίγει το παιδί κατά τρόπο αντίστοιχο με παραβίαση βασικού ανθρώπινου δικαιώματος από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση, ισχύει όσον αφορά την προσβολή ατομικών ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθώς και των δικαιωμάτων του παιδιού να τυγχάνει κατάλληλης προστασίας κατά κάθε μορφής βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης (άρθρο 19 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού).

Το ΔΕΕ δεν έχει αποσαφηνίσει ακόμη τον ακριβή χαρακτήρα και την έκταση του αντικτύπου του άρθρου 24 παράγραφος 2 του Χάρτη της ΕΕ (κατά το οποίο «[σ]ε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, [...], πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού») στην αξιολόγηση πράξεων δίωξης που στοχεύουν τα παιδιά και στην αξιολόγηση της επαρκούς σοβαρότητάς τους υπό το πρίσμα του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Για ενδεχόμενη σύγκριση με τον αντίκτυπο του εν λόγω δικαιώματος στις πράξεις δίωξης που στοχεύουν τα παιδιά, βλέπε, για παράδειγμα, την ερμηνεία του ΔΕΕ στην υπόθεση MA, BT και DA, η οποία αφορούσε τη μεταφορά ασυνόδευτων ανηλίκων από ένα κράτος μέλος σε άλλο στο πλαίσιο του κανονισμού Δουβλίνο II ⁽²³³⁾. Στην εν λόγω υπόθεση, το ΔΕΕ επισήμανε ότι το άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού Δουβλίνο II δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη ⁽²³⁴⁾. Το ΔΕΕ πρόσθεσε τα εξής:

Επομένως, μολονότι το συμφέρον του ανηλικού αναφέρεται ρητώς μόνον στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 6 [του κανονισμού Δουβλίνο II], το άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 51 παράγραφος 1 αυτού, συνεπάγεται ότι σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα κράτη μέλη βάσει του δεύτερου εδαφίου του εν λόγω άρθρου 6 πρέπει να προσδίδεται πρωταρχική σημασία στο μείζον συμφέρον του παιδιού ⁽²³⁵⁾.

1.5 Λόγοι δίωξης (άρθρο 9 παράγραφος 3 και άρθρο 10)

Όπως και η σύμβαση για τους πρόσφυγες στην οποία βασίζεται, η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) παρέχει την προστασία του καθεστώτος πρόσφυγα μόνο στα πρόσωπα εκείνα τα οποία έχουν βάσιμο φόβο ότι θα υποστούν διώξεις «λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» [άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)] ⁽²³⁶⁾. Όπως προβλέπεται στην αιτιολογική σκέψη 29

⁽²³²⁾ Βλέπε Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη, 2173 UNTS 222, 25 Μαΐου 2000 (έναρξη ισχύος: 12 Φεβρουαρίου 2002)· και Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, 2171 UNTS 227, 25 Μαΐου 2000 (έναρξη ισχύος: 18 Ιανουαρίου 2002).

⁽²³³⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας [2003] ΕΕ L 50/1· αντικαταστάθηκε πλέον από τον κανονισμό Δουβλίνο III [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιατύπωση) [2013] ΕΕ L 180/31].

⁽²³⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ της 6ης Ιουνίου 2013 στην υπόθεση C-648/11, MA, BT και DA κατά Secretary of State for the Home Department, EU:C:2013:367, σκέψη 58.

⁽²³⁵⁾ Ο.π., σκέψη 59.

⁽²³⁶⁾ Βλέπε επίσης άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Η ίδια διατύπωση χρησιμοποιείται στο άρθρο 2 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ.

της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), οι συγκεκριμένοι λόγοι δίωξης πρέπει να συσχετίζονται με τις πράξεις δίωξης ή την έλλειψη προστασίας κατά των εν λόγω πράξεων σύμφωνα με τη σύμβαση για τους πρόσφυγες. Κατά την αιτιολογική σκέψη 29:

Μία από τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 1(Α) της σύμβασης της Γενεύης έγκειται στην ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ των λόγων της δίωξης, δηλαδή η φυγή, η θρησκεία, η ιθαγένεια, οι πολιτικές πεποιθήσεις ή η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και των πράξεων δίωξης ή της έλλειψης προστασίας κατά παρόμοιων πράξεων.

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται καταρχάς η εν λόγω απαίτηση αιτιώδους συνάφειας (ενότητα 1.5.1, σ. 49-51) και ακολούθως οι πέντε λόγοι δίωξης που ορίζονται στο άρθρο 10 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ενότητα 1.5.2, σ. 51-61).

1.5.1 Συσχετισμός μεταξύ των λόγων δίωξης και των πράξεων δίωξης ή της έλλειψης προστασίας (άρθρο 9 παράγραφος 3)

Το άρθρο 9 παράγραφος 3 ορίζει τα εξής:

Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο δ), πρέπει να υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των λόγων που αναφέρονται στο άρθρο 10 και των πράξεων δίωξης όπως ορίζονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου ή της έλλειψης προστασίας κατά των πράξεων αυτών.

Με άλλα λόγια, η απαιτούμενη αιτιώδης συνάφεια μπορεί να είναι δύο ειδών, καθώς οι λόγοι δίωξης πρέπει να συσχετίζονται είτε με:

- τις **πράξεις δίωξης** (ενότητα 1.5.1.1, σ. 49)- είτε με
- την **έλλειψη προστασίας κατά των εν λόγω πράξεων** (ενότητα 1.5.1.2, σ. 50).

1.5.1.1 Συσχετισμός με τις πράξεις δίωξης

Ο συσχετισμός καθιστά σαφές ότι οι πράξεις δίωξης δεν αρκούν αφ' εαυτών για τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως πρόσφυγα, εκτός εάν τελέστηκαν **για έναν από τους λόγους δίωξης**. Γίνεται γενικά δεκτό ότι, για τη διαπίστωση της απαιτούμενης αιτιώδους συνάφειας, δεν είναι απαραίτητο οι πράξεις να υποκινούνται μόνο από έναν εκ των πέντε λόγων. Ενδέχεται να υπάρχουν άλλοι λόγοι για τους οποίους τελείται μια πράξη δίωξης, πέραν των λόγων της φυγής, της θρησκείας, της ιθαγένειας, της ιδιότητας του μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή των πολιτικών πεποιθήσεων.

Ο απαιτούμενος συσχετισμός βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 3, όπως και ο προβλεπόμενος στη σύμβαση για τους πρόσφυγες, αποδεικνύεται, εάν ένας εκ των λόγων είναι **σημαντικός συμβάλλων παράγοντας** ⁽²³⁷⁾. Επομένως, εάν ένας εκ των λόγων δίωξης είναι σημαντικός συμβάλλων παράγοντας, δεν απαιτείται να είναι ο μόνος ή ο πρωταρχικός παράγοντας. Στο ίδιο πνεύμα, αν και αναφερόμενο σε αποφασιστικό παράγοντα, το τσεχικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι:

Η πολλαπλότητα των λόγων των αρχών δεν σημαίνει ότι οι αιτών δεν πληροί τους λόγους δίωξης και ότι πρέπει να αποκλεισθεί από το καθεστώς πρόσφυγα. Δεν χρειάζεται να είναι η φυγή, η θρησκεία, η ιθαγένεια, η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, οι πολιτικές πεποιθήσεις ή το φύλο οι μόνοι και αποκλειστικοί λόγοι για τους οποίους διώκεται ο αιτών. Αρκεί ένας εξ αυτών να είναι ο αποφασιστικός λόγος για την πρόκληση σοβαρής βλάβης ή την άρνηση προστασίας ⁽²³⁸⁾.

⁽²³⁷⁾ Βλέπε House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 25ης Μαρτίου 1999, *Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah* [1999] UKHL 20. Βλέπε επίσης J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Kagan κ.λπ., «*The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground*», Michigan Journal of International Law (2002) 211-221, παράγραφος 13.

⁽²³⁸⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2008, *SN κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 66/2008-70 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Βλέπε επίσης «*The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground*», ό.π., υποσημείωση 238, σκέψη 13.

Πώς πρέπει να καθορίζεται η ύπαρξη λόγου δίωξης; Ο αιτών ενδέχεται να μην είναι σε θέση να αποδείξει υποκειμενική πρόθεση δίωξης εκ μέρους του δράστη της δίωξης, ιδίως όταν η δίωξη πραγματοποιείται ως στοιχείο γενικής πολιτικής διακριτικής μεταχείρισης, η οποία εμπίπτει σαφώς στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9 παράγραφος 3. Η αιτιώδης συνάφεια με τις συνέπειες δίωξης μιας πράξης ή μέτρων μπορεί να αποδειχθεί είτε από το **υποκειμενικό κίνητρο του υπευθύνου της δίωξης είτε από τον αντικειμενικό αντίκτυπο του επίμαχου μέτρου** ⁽²³⁹⁾. Κατά τη Βουλή των Λόρδων του Ηνωμένου Βασιλείου: «Η μεταχείριση που συνιστά δίωξη δεν χρειάζεται να υποκινείται από εχθρότητα, κακία ή αρνητική διάθεση εκ μέρους του υπευθύνου της δίωξης, του οποίου τα δηλωθέντα ή φαινομενικά κίνητρα ενδέχεται να αποτελούν ή να μην αποτελούν τον πραγματικό λόγο της δίωξης. Αυτό που έχει σημασία είναι ο πραγματικός λόγος» ⁽²⁴⁰⁾. Όταν αξιολογούνται τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία, ενδέχεται να μην είναι ρεαλιστικό να αναμένεται ότι οι υπεύθυνοι της δίωξης θα έχουν δηλώσει σαφώς την ταυτότητά τους ή θα έχουν αναλάβει την ευθύνη των πράξεών τους: ένα κατάλληλο συμπέρασμα μπορεί να συναχθεί από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων ⁽²⁴¹⁾.

1.5.1.2 Συσχετισμός με την έλλειψη προστασίας

Για την αντιμετώπιση δυνητικών κενών προστασίας, στην πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση της οδηγίας προβλέπεται ρητά ότι η απαίτηση σύνδεσης μεταξύ των πράξεων δίωξης και των λόγων δίωξης πληρούται επίσης όπου υπάρχει σύνδεση μεταξύ των πράξεων δίωξης και της έλλειψης προστασίας κατά ανάλογων πράξεων ⁽²⁴²⁾. Η πρόταση εγκρίθηκε και η αιτιολογική σκέψη 29 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) τροποποιήθηκε ανάλογα, για να προβλεφθεί η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ ενός λόγου δίωξης και της πράξης δίωξης ή της έλλειψης προστασίας κατά τέτοιων πράξεων. Επομένως, ενώ το άρθρο 9 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ αναφέρεται μόνο στον συσχετισμό με πράξεις δίωξης, το άρθρο 9 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προβλέπει μια άλλη εναλλακτική δυνατότητα: οι λόγοι δίωξης μπορούν επίσης να **συσχετίζονται με την έλλειψη προστασίας κατά πράξεων δίωξης**.

Με τη συγκεκριμένη προσθήκη, η οποία θεσπίστηκε για πρώτη φορά με την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το άρθρο 9 παράγραφος 3 εξετάζει το ζήτημα της αιτιώδους συνάφειας, εάν η δίωξη ασκείται μόνο από μη κρατικούς υπευθύνους ή από συνδυασμό μη κρατικών και κρατικών υπευθύνων. Η Επιτροπή επισήμανε ότι σε πολλές περιπτώσεις στις οποίες η δίωξη προέρχεται από μη κρατικούς υπεύθυνους, όπως παραστρατιωτικές οργανώσεις, φατρίες, εγκληματικά δίκτυα, τοπικές κοινότητες ή οικογένειες, η πράξη της δίωξης ενδέχεται να μην τελείται για λόγους που αφορούν τη σύμβαση για τους πρόσφυγες, αλλά, για παράδειγμα, λόγω εγκληματικών κινήτρων ή ιδιωτικής αντεκδίκησης. Ωστόσο, σε τέτοιες περιπτώσεις συμβαίνει συχνά το **κράτος να μην είναι σε θέση ή να μην είναι διατεθειμένο να παράσχει προστασία στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο για λόγο ο οποίος σχετίζεται στην πραγματικότητα με τη σύμβαση για τους πρόσφυγες**. Εάν, για παράδειγμα, ένα κράτος δεν παρέχει αστυνομική προστασία σε εθνοτικές ή φυλετικές ομάδες κατά εγκληματικών δραστηριοτήτων ιδιωτικών ομάδων ή προσώπων, η απροθυμία παροχής προστασίας μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη ⁽²⁴³⁾. Αυτό καταδείχθηκε εύστοχα από τη Βουλή των Λόρδων του Ηνωμένου Βασιλείου στην υπόθεση *Shah and Islam*, στο πλαίσιο της οποίας ο λόρδος Hoffmann επισήμανε τα εξής:

Εβραίος καταστηματούχος δέχεται επίθεση συμμορίας οργανωμένης από ανταγωνιστή εκπρόσωπο της άριας φυλής, η οποία καταστρέφει το κατάστημά του, τον χτυπά και απειλεί να επαναλάβει τις πράξεις της, εάν αυτός δεν κλείσει το κατάστημά του. Το κίνητρο του ανταγωνιστή και της συμμορίας του είναι η επιχειρηματική αντιπαλότητα και η επιθυμία να τακτοποιήσουν παλιούς προσωπικούς λογαριασμούς, αλλά δεν θα ενεργούσαν όπως ενήργησαν, εάν δεν γνώριζαν ότι οι αρχές θα τους επιτρέψουν να δράσουν ατιμώρητα. Ο λόγος για τον οποίο ενήργησαν ατιμώρητα είναι ότι το θύμα είναι Εβραίος. Διώκεται το θύμα λόγω φυλής; Και πάλι, κατ' εμέ, ναι. Ένα ουσιαστικό στοιχείο της δίωξης, η μη παροχή

⁽²³⁹⁾ Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 10ης Ιουλίου 1989, 2 BvR 502/86, τόμος 80, 315, 335. Βλέπε H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, Art. 9 Directive 2011/95, παράγραφος 57.

⁽²⁴⁰⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2006, *Secretary of State for the Home Department κατά K. Farnah κατά Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 46, σκέψη 17. Βλέπε επίσης «*The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground*», ό.π., υποσημείωση 238, παράγραφος 9, και High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Αυστραλία), *Chen Shi Hai κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs* [2000] 170 ALR 553, σκέψη 73.

⁽²⁴¹⁾ Βλέπε «*The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground*», ό.π., υποσημείωση 238, παράγραφοι 12 και 13.

⁽²⁴²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, 21 Οκτωβρίου 2009, COM(2009) 551 τελικό, σ. 7-8 [πρόταση ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)].

⁽²⁴³⁾ Βλέπε Verwaltungsgericht München (Διοικητικό Δικαστήριο Μονάχου, Γερμανία), απόφαση της 19ης Απριλίου 2016, M 12 K 16.30473, σκέψη 28· Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο) απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, αριθ.109.598· Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2009, αριθ. 32.222· Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2010, αριθ. 49.339· και Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, αριθ. 158.868.

προστασίας από τις αρχές, βασίζεται στη φυλή. Είναι αλήθεια ότι μία απάντηση στο ερώτημα «για ποιον λόγο δέχθηκε επίθεση;» θα είναι «επειδή ένας ανταγωνιστής του ήθελε να του κλείσει το κατάστημά του». Αλλά μια άλλη απάντηση, και κατά την άποψή μου η ορθή απάντηση στο πλαίσιο της Σύμβασης, θα είναι «δέχθηκε επίθεση από ανταγωνιστή που γνώριζε ότι δεν θα τύγχανε προστασίας, επειδή είναι Εβραίος» (244).

Όπως αναλύεται κατωτέρω στην ενότητα 1.7 (σ. 67), η έλλειψη κρατικής προστασίας κατά της δίωξης σημαίνει ότι το κράτος δεν είναι διατεθειμένο και/ή δεν είναι σε θέση να παράσχει στον αιτούντα αποτελεσματική, διαρκή και προσωρινή προστασία.

1.5.2 Οι διάφοροι λόγοι δίωξης (άρθρο 10)

Οι διάφοροι λόγοι δίωξης οι οποίοι απαριθμούνται στο άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) παρατίθενται στον πίνακα 10 κατωτέρω.

Πίνακας 10: Οι διάφοροι λόγοι δίωξης που προβλέπονται στο άρθρο 2 στοιχείο δ) και στο άρθρο 10 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

1	φυλή·	βλέπε ενότητα 1.5.2.1, σ. 52
2	θρησκεία·	βλέπε ενότητα 1.5.2.2, σ. 52
3	ιθαγένεια·	βλέπε ενότητα 1.5.2.3, σ. 53
4	ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας· και/ή	βλέπε ενότητα 1.5.2.4, σ. 54
5	πολιτικές πεποιθήσεις.	βλέπε ενότητα 1.5.2.5, σ. 59

Ούτε στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ούτε στη σύμβαση για τους πρόσφυγες αποδίδεται οποιαδήποτε σημασία στην σειρά με την οποία απαριθμούνται οι λόγοι· δεν υπάρχει ιεραρχική κατάταξη. Επιπλέον, οι λόγοι ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται, όπως όταν πολιτικός αντίπαλος είναι μέλος θρησκευτικής ή εθνοτικής ομάδας, γεγονός το οποίο δημιουργεί επίσης αντιπαλότητα.

Εάν δεν είναι σε θέση να αποδείξει την ύπαρξη τουλάχιστον ενός λόγου δίωξης, ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί πρόσφυγας. Για παράδειγμα, τα θύματα λιμού ή φυσικής καταστροφής δεν μπορούν να υποβάλουν βάσιμη αίτηση διεθνούς προστασίας χωρίς να επικαλεστούν την ύπαρξη κάποιου πρόσθετου παράγοντα, καθώς δεν θα υφίσταται ο απαιτούμενος σύνδεσμος με έναν από τους λόγους της οδηγίας (και επιπλέον η αίτησή τους δεν είναι πιθανό να βασίζεται σε απειλή δίωξης)· ομοίως, δεν θα είναι βάσιμη η αίτηση αμάχων οι οποίοι διατρέχουν κίνδυνο πραγματικής αδιάκριτης άσκησης βίας σε περιπτώσεις στις οποίες η βλάβη την οποία φοβούνται δεν οφείλεται σε λόγο δίωξης.

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), η κρίσιμη έμφαση πρέπει να δίνεται στις **πράξεις του δράστη της δίωξης**:

Κατά την αξιολόγηση του βασίμου του φόβου του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από το φυλετικό, θρησκευτικό, εθνικό, κοινωνικό ή πολιτικό στοιχείο, το οποίο προκαλεί τη δίωξη, υπό την προϋπόθεση ότι το χαρακτηριστικό αυτό του αποδίδεται από τον δράστη της δίωξης.

Το γράμμα του άρθρου 10 αντικατοπτρίζει το βασικό αξίωμα του προσφυγικού δικαίου ότι, τελικά, αυτό που έχει σημασία, όταν εκτιμάται ο κίνδυνος «δίωξης» για έναν σχετικό λόγο, **δεν είναι η ταυτότητα ή η ιδιότητα των ενδιαφερομένων, αλλά το πώς γίνονται αντιληπτοί από τους υπευθύνους δίωξης**. Πράγματι, ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η ίδια η υποβολή αίτησης ασύλου (π.χ. εάν μια τέτοια ενέργεια θεωρείται ότι συνιστά εχθρική στάση προς την κυβέρνηση της χώρας καταγωγής και, επομένως, συνιστά εκδήλωση άποψης, σκέψης ή πεποίθησης σε ένα θέμα που σχετίζεται με τους ενδεχόμενους υπευθύνους δίωξης) οδηγεί στον καταλογισμό αντίθετων πολιτικών πεποιθήσεων: η πείρα δείχνει ότι αυτό συμβαίνει σπάνια στην πράξη, αλλά

(244) House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, ό.π., υποσημείωση 238, κατά τον λόρδο Hoffmann.

επίσης ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί⁽²⁴⁵⁾. Οι δράστες και τα θύματα της δίωξης ενδέχεται μάλιστα να μοιράζονται το ίδιο προσδιορισθέν χαρακτηριστικό, το οποίο αποτελεί τον λόγο της δίωξης, χωρίς αυτό να εμποδίζει να συνιστά η κακομεταχείριση των δε από τους μεν λόγο δίωξης (όπως όταν οι ιθύνουσες του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων έχουν υποβληθεί και οι ίδιες στη διαδικασία): «Αυτοί που ήδη υπέστησαν δίωξεις αναμένεται συχνά ότι θα συνεχίσουν τη δίωξη των επόμενων γενεών [...]»⁽²⁴⁶⁾.

Στο άρθρο 10 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προσδιορίζεται μια σειρά στοιχείων τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των λόγων της δίωξης. Με τα στοιχεία αυτά ορίζονται λεπτομερέστερα οι λόγοι που προβλέπονται στο άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες (τους οποίους η Σύμβαση δεν ορίζει). Πρόκειται για ουσιώδη στοιχεία του ορισμού του πρόσφυγα ελλείψει των οποίων η αίτηση δεν γίνεται δεκτή, ανεξάρτητα από την ύπαρξη δίωξης κατά της οποίας δεν διατίθεται ούτε κρατική προστασία ούτε εγχώρια προστασία (για τα κράτη μέλη τα οποία εφαρμόζουν το άρθρο 8). Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, απαιτείται η ύπαρξη τόσο λόγου δίωξης όσο και **συσχετισμού** μεταξύ του λόγου και της δίωξης. Κάθε στοιχείο συνοδεύεται από τον όρο «ιδίως», γεγονός που υποδεικνύει ότι οι παράγοντες αυτοί είναι σχετικοί αλλά η απαρίτησή τους δεν είναι εξαντλητική⁽²⁴⁷⁾.

1.5.2.1 Φυλή [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο α)]

Κατά το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), «η έννοια της φυλής περιλαμβάνει, ιδίως, το στοιχείο του χρώματος, της καταγωγής ή του γεγονότος ότι το άτομο ανήκει σε συγκεκριμένη εθνοτική ομάδα». Το εύρος της έννοιας της φυλής υποδεικνύεται στη Διεθνή Σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων, στην οποία γίνεται λόγος για διάκριση βασιζόμενη επί «της φυλής, του χρώματος, της καταγωγής ή της εθνικής ή εθνολογικής προελεύσεως»⁽²⁴⁸⁾.

Οι σκοποί καταπολέμησης των διακρίσεων κατέχουν κεντρική θέση στο ευρωπαϊκό καθεστώς ανθρωπίνων δικαιωμάτων: στο άρθρο 2 της ΣΕΕ τονίζεται η κεντρική θέση που κατέχει η απαγόρευση των διακρίσεων στις κοινές αρχές των κρατών μελών και το άρθρο 21 του Χάρτη της ΕΕ απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω φυλής, ενώ μια τέτοια διάκριση μπορεί, όταν εξετάζεται προσφυγή στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ, να αποτελεί παράγοντα που οδηγεί στη διαπίστωση εξευτελιστικής μεταχείρισης⁽²⁴⁹⁾. Παράδειγμα υπόθεσης σχετικής με τη φυλή αποτελεί η απόφαση που εξέδωσε το ελληνικό Συμβούλιο της Επικρατείας, στην οποία κρίθηκε ότι ο υπεύθυνος για τη λήψη της απόφασης κρατικός λειτουργός δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι ο Αφγανός υπήκοος ανήκε στην εθνότητα των Χαζάρων, προτού απορρίψει την αίτησή του για χορήγηση ασύλου⁽²⁵⁰⁾.

1.5.2.2 Θρησκεία [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β)]

Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει τα εξής:

η έννοια της θρησκείας περιλαμβάνει ιδίως την υιοθέτηση θειστικών, αγνωστικιστικών ή αθειστικών πεποιθήσεων, τη συμμετοχή σε τυπική λατρεία, σε ιδιωτικό ή δημόσιο χώρο, είτε κατά μόνους είτε σε κοινωνία με άλλους, την αποχή από τη λατρεία αυτή, άλλες θρησκευτικές πράξεις ή εκδηλώσεις απόψεων

⁽²⁴⁵⁾ Για παράδειγμα, βλ. Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 83.

⁽²⁴⁶⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο) *Secretary of State for the Home Department κατά K. Forna κατά Secretary of State for the Home Department* ό.π., υποσημείωση 241, σκέψη 110.

⁽²⁴⁷⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 25 Σεπτεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12199/02 ASILE 45· και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών (ΕΕ αριθ. εγγράφου 12620/02), ό.π., υποσημείωση 132, αναφέρονται αμφότερα από τους K. Hailbronner και S. Alt, «Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on Minimum Standards for the Qualification and Status of Third Country Nationals or Stateless Persons as Refugees or as Persons Who Otherwise Need International Protection and the Content of the Protection Granted, Articles 1-10», στο K. Hailbronner (επιμ.), *European Immigration and Asylum Law: A Commentary* (Hart, 2010) σ. 1080.

⁽²⁴⁸⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) όρισε την άμεση φυλετική διάκριση ως οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση η οποία «βασίζεται σε λόγους όπως η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η ιθαγένεια ή η εθνική ή εθνοτική καταγωγή»: βλ. *Επίσημη Σύσταση Γενικής Πολιτικής υπ' αριθ. 7 της ECRI περί εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων*, 13 Δεκεμβρίου 2002, παρατίθεται από το ΕΔΔΑ, απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2007, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *D.H. κ.λπ. κατά Τσεχικής Δημοκρατίας*, προσφυγή αριθ. 57325/00, σκέψη 60. Στην πρόταση ΟΕΑΑ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ό.π., υποσημείωση 194, σ. 21) αναφέρεται ότι «[η] ερμηνεία της έννοιας [της φυλής] πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη, ώστε να καλύπτονται όλα τα είδη εθνοτικών ομάδων και ολόκληρο το φάσμα κοινωνιολογικών προσεγγίσεων του όρου».

⁽²⁴⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έκθεση της 14ης Δεκεμβρίου 1973, *Ασιάτες Ανατολικής Αφρικής κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγές αριθ. 4403/70-4419/70, 4423/70, 4423/70, 4434/70, 4443/70, 4476/70-4478/70, 4486/70, 4501/70 και 4526/70-4530/70· ΕΔΔΑ, απόφαση της 10ης Μαΐου 2001, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *Κύπρος κατά Τουρκίας*, προσφυγή αριθ. 25781/94, σκέψη 306· απόφαση του ΕΔΔΑ της 15ης Ιουνίου 2010, *SH κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 19956/06.

⁽²⁵⁰⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα), απόφαση της 31ης Δεκεμβρίου 2008, 4056/2008.

ή μορφές ατομικής ή συλλογικής συμπεριφοράς που στηρίζονται σε ή υπαγορεύονται από θρησκευτικές πεποιθήσεις.

Κατά το ΔΕΕ, βάσει της οδηγίας η έννοια της θρησκείας ενσωματώνει «το σύνολο των συνιστωσών της, δημόσιων ή ιδιωτικών, συλλογικών ή ατομικών»⁽²⁵¹⁾. Η έννοια επεκτείνεται στον αθεϊσμό. Στις προτάσεις του στην υπόθεση Y και Z, ο γενικός εισαγγελέας Y. Βοτ επισήμανε ότι η θρησκευτική ελευθερία του ανθρώπου περιλαμβάνει την «ελευθερία του να ασπάζεται κάποια θρησκεία, να μην έχει θρησκεία ή να αλλάζει θρησκεία»⁽²⁵²⁾. Μολαταύτα, οι πράξεις του ενδιαφερομένου πρέπει να εκφράζουν πραγματικά τη σχετική πεποίθηση, ανεξάρτητα από το κατά πόσον υποκινούνται από αυτήν⁽²⁵³⁾.

Για παράδειγμα, σε απόφασή του το αυστριακό Asylgerichtshof (Δικαστήριο για θέματα ασύλου) αναγνώρισε ότι μπορεί να υφίσταται δίωξη για θρησκευτικούς λόγους, όταν Αφγανή ενδέχεται να υποστεί σοβαρή βλάβη, επειδή αρνήθηκε να υποβληθεί σε τελετουργίες και έθιμα που σχετίζονται με τη θρησκεία⁽²⁵⁴⁾.

Όπως επισημάνθηκε προηγουμένως στην ενότητα 1.4.1 (σ. 29), η ευρεία αυτή προστασία των θρησκευτικών δικαιωμάτων, με έμφαση τόσο στις πεποιθήσεις όσο και στο δικαίωμα εκδήλωσης των πεποιθήσεων αυτών [χωριστά έννομα συμφέροντα τα οποία χαρακτηρίζονται ενίοτε *forum internum* και *forum externum* και αναγνωρίζονται αμφότερα ως προστατευόμενα⁽²⁵⁵⁾] αντικατοπτρίζει τις διάφορες πράξεις του διεθνούς δικαίου στον συγκεκριμένο τομέα, συμπεριλαμβανομένου ιδίως του άρθρου 10 του Χάρτη της ΕΕ. Στις προτάσεις του στην υπόθεση Y και Z ο γενικός εισαγγελέας Y. Βοτ επισήμανε ότι δεν θα είχε νόημα να οριστεί ως προστατευόμενος σκληρός πυρήνας απλώς και μόνο η ενδόμυχη σφαίρα ελευθερίας, χωρίς να προστατεύεται ομοίως η εξωτερική εκδήλωση της εν λόγω ελευθερίας⁽²⁵⁶⁾. Στην απόφασή του το ΔΕΕ συμφώνησε ότι στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) περιλαμβάνονται και οι σοβαρές πράξεις που θίγουν την ελευθερία του αιτούντος όχι μόνο να ομολογεί την πίστη του εμπράκτως στη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής του αλλά και να τη βιώνει δημοσίως⁽²⁵⁷⁾.

1.5.2.3 Ιθαγένεια [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ)]

Κατά το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση):

η έννοια της ιθαγένειας δεν περιορίζεται μόνο στην ιδιότητα του πολίτη ή την έλλειψή της, αλλά περιλαμβάνει, ιδίως, την ιδιότητα του μέλους μιας ομάδας η οποία προσδιορίζεται από την πολιτιστική, εθνοτική ή γλωσσική της ταυτότητα, τις κοινές γεωγραφικές ή πολιτικές καταβολές ή τη σχέση της με τον πληθυσμό άλλης χώρας.

Ο συγκεκριμένος λόγος δίωξης φαίνεται ότι σπάνια έχει απασχολήσει τα δικαστήρια των κρατών μελών,⁽²⁵⁸⁾ το δε ζήτημα δεν έχει εξετασθεί καθόλου από το ΔΕΕ. Στις ιδιαίτερες αυτές συνθήκες, είναι σκόπιμο να εξεταστούν οι ερμηνείες που προτάθηκαν σε δευτερογενείς μη δεσμευτικές πηγές. Η ευρεία διατύπωση του περιεχομένου της ιθαγένειας στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) αντικατοπτρίζει αυτήν που παρουσιάστηκε πριν από πολλά χρόνια στο εγχειρίδιο της UNHCR:

Στο πλαίσιο αυτό ο όρος «ιθαγένεια» δεν πρέπει να νοείται μόνον ως «υπηκοότητα». Αναφέρεται επίσης στην ιδιότητα του μέλους εθνοτικής ή γλωσσικής ομάδας και μπορεί ενίοτε να αλληλεπικαλύπτεται με τον όρο «φυλή». Η δίωξη λόγω ιθαγένειας μπορεί να συνίσταται σε δυσμενείς στάσεις και μέτρα τα οποία στοχεύουν εθνική (εθνοτική, γλωσσική) μειονότητα και σε ορισμένες περιπτώσεις η ιδιότητα του μέλους μιας τέτοιας μειονότητας μπορεί να δημιουργεί αφ' εαυτής βάσιμο φόβο δίωξης⁽²⁵⁹⁾.

⁽²⁵¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 63. Βλέπε επίσης Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 71.

⁽²⁵²⁾ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Βοτ της 19ης Απριλίου 2012, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-71/11 και C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland* κατά Y και Z, EU:C:2012:224, σημείο 34.

⁽²⁵³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έκθεση της 12ης Οκτωβρίου 1978, *Arrowsmith* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 7050/75, παράγραφος 71.

⁽²⁵⁴⁾ Δικαστήριο για θέματα ασύλου (Αυστρία), απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2012, C16 427465-1/2012 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²⁵⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 62.

⁽²⁵⁶⁾ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Βοτ στην υπόθεση Y και Z, ό.π., υποσημείωση 252, σημείο 46.

⁽²⁵⁷⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 63.

⁽²⁵⁸⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *ST (Ethnic Eritrean – Nationality – Return) Ethiopia CG*, ό.π., υποσημείωση 88: στην απόφαση εξετάζεται το ζήτημα της αυθαίρετης στέρησης ιθαγένειας και, παρότι η υπόθεση αποτελεί ενδιαφέρον παράδειγμα των περιστάσεων υπό τις οποίες μια τέτοια στέρηση θα θεωρείται *δίωξη*, δεν εξετάζεται η διάσταση του προβλεπόμενου στη Σύμβαση λόγου.

⁽²⁵⁹⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 74.

Ο συγκεκριμένος λόγος συμβάλλει στην κάλυψη κενών τα οποία ενδέχεται διαφορετικά να υπήρχαν στο καθεστώς προστασίας. Σύμφωνα με εθνικά δικαστήρια εκτός της ΕΕ και ακαδημαϊκούς, ο όρος μπορεί να αφορά τη δίωξη που υφίστανται πρόσφυγες ή ανιθαγενείς λόγω του καθεστώτος τους ως «αλλοδαπών» ⁽²⁶⁰⁾ ή μπορεί να αναφέρεται στα πολλά προβλήματα που σχετίζονται με τα πρόσωπα εκείνα στα οποία αναγνωρίζονται μόνο «δεύτερης κατηγορίας υπηκοότητα» ή δευτερεύουσες μορφές «ιθαγένειας» και την κατάσταση που δημιουργείται, όταν νέα εδάφη αποσχίζονται από προηγουμένως υφιστάμενα και τα πρόσωπα που δηλώνουν πίστη στους προηγούμενους κυβερνώντες υφίστανται δίωξη ⁽²⁶¹⁾.

1.5.2.4 Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ)]

Κατά το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση):

η ομάδα θεωρείται ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα όταν, μεταξύ άλλων:

- τα μέλη της ομάδας αυτής έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει και
- η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Ο γενετήσιος προσανατολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως περιλαμβανών πράξεις θεωρούμενες αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, συμπεριλαμβανόμενης της ταυτότητας του φύλου, κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας.

1.5.2.4.1 Ορισμός της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Όπως καθίσταται εμφανές από το γράμμα του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ορίζεται από δύο στοιχεία, όπως καταδεικνύεται στον πίνακα 11 κατωτέρω.

Πίνακας 11: Δύο στοιχεία ορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

1	κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή κοινά χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει· και
2	ιδιαίτερη ταυτότητα βασισμένη στην αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου ότι πρόκειται περί διαφορετικής ομάδας.

Παράδειγμα των δύο αυτών στοιχείων αποτελεί η απόφαση του τσεχικού Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου η οποία αφορά πρώην μέλη των ενόπλων δυνάμεων του Ιράκ και στην οποία επισημαίνονται τα εξής:

[Η ομάδα μπορούσε] να οριστεί εύκολα, καθώς πρόκειται για τα πρόσωπα τα οποία, πριν από την πτώση του καθεστώτος του Saddam Hussein, ήταν μέλη του ιρακινού στρατού και άλλων ένοπλων σωμάτων ή είναι αυτοί που συμμετείχαν στην άσκηση της εξουσίας. Για τον λόγο αυτό, γίνονται αντιληπτοί από τον υπόλοιπο πληθυσμό ως υποστηρικτές ή εκπρόσωποι του πρώην καθεστώτος, ιδίως εάν είναι σουνίτες στο θρήσκευμα. Είναι επίσης μια ομάδα προσώπων που μπορούν να αναγνωριστούν με ακρίβεια, καθώς έχουν ταυτόσημο ή παρόμοιο καθεστώς, και τα εν λόγω πρόσωπα θα μπορούσαν να εκτεθούν, σύμφωνα

⁽²⁶⁰⁾ Refugee Status Appeals Authority (Αρχή προσφυγών σχετικά με το καθεστώς πρόσφυγα) (Νέα Ζηλανδία), απόφαση της 30ής Απριλίου 1992, προσφυγή αριθ. 1/92 *Re SA*, βλέπε ιδίως τις σκέψεις υπό τον τίτλο που αφορά την ανιθαγένεια.

⁽²⁶¹⁾ J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 398.

με την προαναφερθείσα σύσταση της UNHCR, σε κίνδυνο δίωξης από ένοπλες ομάδες και επιθέσεις, κατάσταση την οποία η ιρακινή κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να εμποδίσει επί του παρόντος ⁽²⁶²⁾.

Στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) χρησιμοποιείται ο συμπλεκτικός σύνδεσμος «και», ωσάν να πρέπει να πληρούνται αμφότερες οι προϋποθέσεις στο δίκαιο της ΕΕ. Το ΔΕΕ έχει αποφανθεί ότι πρέπει να πληρούνται αμφότερες οι προϋποθέσεις, παρότι δεν έχει υποβληθεί έως τώρα αίτηση προδικαστικής απόφασης η οποία να αφορά πραγματικά το συγκεκριμένο ζήτημα ⁽²⁶³⁾. Τουλάχιστον ένα εθνικό ανώτατο δικαστήριο, η Βουλή των Λόρδων στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκδήλωσε προβληματισμό για την απαίτηση συνδρομής αμφοτέρων των προϋποθέσεων, καθώς κάτι τέτοιο «θέτει ένα κριτήριο πιο αυστηρό από εκείνο που επιβάλλει η διεθνής αρχή» ⁽²⁶⁴⁾. Παρότι η άποψη της UNHCR δεν είναι δεσμευτική, η UNHCR έχει διαπιστώσει εδώ και καιρό ότι η νομολογία των χωρών του κοινού δικαίου αναλύεται σε δύο προσεγγίσεις: «προστατευόμενα χαρακτηριστικά» και «κοινωνική αντίληψη», και ότι οι δύο προσεγγίσεις πρέπει να συνδυαστούν, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η σύμβαση για τους πρόσφυγες παρέχει συνολική προστασία βασισμένη σε αρχές ⁽²⁶⁵⁾. Η σύνθεση των δύο προσεγγίσεων που προτείνει η UNHCR έχει ως εξής:

η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από το φόβο δίωξης, ή που αντιμετωπίζονται ως ομάδα από την κοινωνία. Το χαρακτηριστικό είναι συχνά έμφυτο, αναλλοίωτο ή θεμελιώδες για την ταυτότητα, τη συνείδηση ή την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μελών της ⁽²⁶⁶⁾.

Η «ιδιαίτερη ταυτότητα» μπορεί να αποδεικνύεται λόγω της **διακριτικής μεταχείρισης**. Κατά τη Βουλή των Λόρδων του Ηνωμένου Βασιλείου:

[Η] έννοια της διακριτικής μεταχείρισης σε υποθέσεις που αφορούν θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες κατέχει κεντρική θέση για την κατανόηση της Σύμβασης. Δεν αφορά όλες τις περιπτώσεις δίωξης, ακόμη και αν περιλαμβάνουν την άρνηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά τη δίωξη που βασίζεται σε διάκριση. Στο πλαίσιο μιας πράξης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διάκριση σημαίνει διακριτική συμπεριφορά η οποία, βάσει των αρχών των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θεωρείται ότι δεν συνάδει με το δικαίωμα κάθε ανθρώπου σε ίση μεταχείριση και σεβασμό. [...] Επιλέγοντας τη χρήση του γενικού όρου «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» αντί της απαρίθμησης συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, οι συντάκτες της Σύμβασης επιχείρησαν, κατά τη γνώμη μου, να συμπεριλάβουν κάθε ομάδα η οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στους σκοπούς καταπολέμησης των διακρίσεων της Σύμβασης ⁽²⁶⁷⁾.

Σε σύγκριση με το εγγενές/κοινό χαρακτηριστικό ή την κοινή πεποίθηση ή το κοινό ιστορικό παρελθόν, η ιδιαίτερη ταυτότητα της κοινωνικής ομάδας αφορά τον τρόπο με τον οποίο μια **ομάδα γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο**. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, καθώς, σύμφωνα με το γαλλικό Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας), «πέρα από το δίκτυο μαistroπείας από το οποίο κινδύνευαν, ο περιβάλλον κοινωνικός χώρος ή οι θεσμοί [ενδέχεται να] τα αντιλαμβάνονται [...] ως έχοντα ιδιαίτερη ταυτότητα η οποία συνιστά κοινωνική ομάδα κατά την έννοια της Σύμβασης [για τους πρόσφυγες]» ⁽²⁶⁸⁾.

⁽²⁶²⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 2ας Αυγούστου 2012, HR κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 5 Azs 2/2012-49 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²⁶³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 45.

⁽²⁶⁴⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο) *Secretary of State for the Home Department κατά K. Fornah κατά Secretary of State for the Home Department* ό.π., υποσημείωση 241, σκέψη 16.

⁽²⁶⁵⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 2: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, UN Doc HCR/GIP/02/02. Μια άλλη σημαντική μελέτη είναι αυτή της M. Foster, «The “Ground with the Least Clarity”: A Comparative Study of Jurisprudential Developments relating to “Membership of a Particular Social Group»», UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, 2012.

⁽²⁶⁶⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 2*, ό.π. υποσημείωση 266, παράγραφος 11.

⁽²⁶⁷⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, ό.π., υποσημείωση 238, κατά τον λόρδο Hoffmann.

⁽²⁶⁸⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 25ης Ιουλίου 2013, προσφυγή αριθ. 350661, σκέψη 5 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Η υπόθεση αναπεμφθηκε στο γαλλικό εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου κατόπιν αναίρεσης της προηγούμενης απόφασης. Το εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου εφάρμοσε την προσέγγιση του γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας, προσδιόρισε την κοινωνική αντίληψη και αποφάνθηκε ότι υφίστατο ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα [βλέπε εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), *Mlle EF*, ό.π., υποσημείωση 115 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)].

Ωστόσο, όπως επισημαίνεται σε υπόθεση του Ηνωμένου Βασιλείου, το γεγονός της δίωξης δεν μπορεί να είναι το μόνο στοιχείο το οποίο δίνει υπόσταση στα μέλη μιας ομάδας, καθώς αυτό θα στερούσε τον συγκεκριμένο λόγο από κάθε νόημα:

Εάν μια ομάδα μπορεί να υφίσταται μόνο βάσει του φόβου ότι θα υποστεί δίωξη, κάθε πρόσωπο το οποίο μπορεί να αποδείξει ότι θα υποστεί δίωξη για λόγο διαφορετικό από τη φυλή, τη θρησκεία, την ιθαγένεια ή τις πολιτικές πεποιθήσεις θα μπορούσε αυτομάτως να ισχυριστεί ότι είναι μέλος της κοινωνικής ομάδας και ότι πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1. Εάν αυτή ήταν η σκοπούμενη ερμηνεία, η φράση «ή οποιοσδήποτε άλλος λόγος» θα μπορούσε να είχε αντικατασταθεί με τη φράση «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» ⁽²⁶⁹⁾.

Μολαταύτα, όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ, η ύπαρξη νόμων που στιγματίζουν μια ιδιαίτερη κατηγορία ατόμων μπορεί να αποδεικνύει ότι αναγνωρίζονται και στοχοποιούνται από έναν συγκεκριμένο κοινωνικό χώρο: «[η] ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας [...], η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα η οποία από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική» ⁽²⁷⁰⁾.

1.5.2.4.2 Παραδείγματα ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων

Στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) γίνεται ειδική αναφορά στον γενετήσιο προσανατολισμό και στο φύλο ως κοινά χαρακτηριστικά τα οποία ενδέχεται να ορίζουν μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Τα δικαστήρια έχουν προσδιορίσει και άλλες κοινωνικές ομάδες, όπως την οικογένεια, τα παιδιά ή τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Όσον αφορά τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα του φύλου, στην αιτιολογική σκέψη 30 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) παρουσιάζεται μια πτυχή του ορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας για λόγους όπως οι ακόλουθοι:

Για τους σκοπούς του καθορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη θέματα που απορρέουν από το φύλο του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου και του γενετήσιου προσανατολισμού, τα οποία μπορεί να σχετίζονται με ορισμένες νομικές παραδόσεις και έθιμα, που οδηγούν επί παραδείγματι σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, υποχρεωτική στειρώση ή υποχρεωτική αποβολή, στον βαθμό που έχουν σχέση με τον βάσιμο φόβο του αιτούντος για δίωξη σε βάρος του ⁽²⁷¹⁾.

Στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) αναγνωρίζεται ρητώς ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός μπορεί να είναι κοινό χαρακτηριστικό ⁽²⁷²⁾. Κατά το ΔΕΕ:

[ο] γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει [...] διαπιστώνεται ότι το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν ⁽²⁷³⁾.

Δίωξη μπορεί να προκύπτει, όταν η ταυτότητα ή η συμπεριφορά προκαλεί δίωξη: δεν αναμένεται από τους ενδιαφερομένους να δέχονται οποιονδήποτε περιορισμό της συμπεριφοράς τους (βλέπε επίσης την εξέταση του ζητήματος της διακριτικότητας κατωτέρω στην ενότητα 1.9.4, σ. 96), με την επιφύλαξη αιτήσεων που συνδέονται με σεξουαλική συμπεριφορά η οποία είναι ποινικά κολάσιμη στα κράτη μέλη. Το ΔΕΕ επισήμανε ότι, όπως το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) προστατεύει τη δημόσια και την ιδιωτική σφαίρα σε σχέση με τη θρησκεία, «στο γράμμα του εν λόγω άρθρου 10, παράγραφος 1 στοιχείο δ), δεν υπάρχει κανένα στοιχείο

⁽²⁶⁹⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 30ής Ιουνίου 1995, *Savchenkov κατά Secretary of State for the Home Department* [1995] EWCA Civ 47, σκέψη 28.

⁽²⁷⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψεις 48 και 49.

⁽²⁷¹⁾ Το άρθρο 10 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προβλέπει ομάδα «που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού».

⁽²⁷²⁾ Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ: «Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού.»

⁽²⁷³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψεις 46 και 70.

από το οποίο να προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε τη βούληση να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής ορισμένα άλλα είδη πράξεων ή εξωτερικεύσεων που συνδέονται με τον γενετήσιο προσανατολισμό»⁽²⁷⁴⁾.

Η απαγόρευση αιτήσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, όταν ο γενετήσιος προσανατολισμός αφορά συμπεριφορά η οποία είναι αξιόποινη στα κράτη μέλη, έχει ερμηνευθεί αυστηρά. Ωστόσο, όπως επισήμανε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Χ, Υ και Ζ, η εν λόγω διάταξη δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να αποκλείει από το πεδίο προστασίας άλλα είδη πράξεων ή εξωτερικεύσεων που συνδέονται με τον γενετήσιο προσανατολισμό⁽²⁷⁵⁾.

Στη Γαλλία, η ύπαρξη ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού έχει αναγνωρισθεί για αιτούντες από ορισμένες χώρες στις οποίες η ομοφυλοφιλία είναι αξιόποινη πράξη, όπως το Καμερούν⁽²⁷⁶⁾, η Τζαμάικα⁽²⁷⁷⁾ και το Πακιστάν⁽²⁷⁸⁾.

Έχει αναγνωρισθεί ότι οι **γυναίκες** μπορεί να υφίστανται δίωξη λόγω της ιδιότητάς τους ως μελών ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας τόσο λόγω του φύλου τους και μόνο όσο και ειδικότερα, εάν αποτελούν επιμέρους ομάδες ως γυναίκες που κατηγορούνται ότι παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη (ιδίως μοιχεία και ανυπακοή σε σύζυγο) και δεν προστατεύονται από τους συζύγους τους ή άλλους άρρενες συγγενείς⁽²⁷⁹⁾. Σε υπόθεση που αφορούσε την τελευταία αυτή επιμέρους ομάδα, η Βουλή των Λόρδων του Ηνωμένου Βασιλείου επισήμανε τα εξής:

Οι μη αμφισβητούμενες αποδείξεις στη συγκεκριμένη υπόθεση δείχνουν ότι οι γυναίκες υφίστανται διακρίσεις στο Πακιστάν. Πιστεύω ότι η φύση και η κλίμακα της διάκρισης είναι τέτοια ώστε μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι οι γυναίκες στο Πακιστάν υφίστανται διακρίσεις από την κοινωνία στην οποία ζουν. Ο λόγος για τον οποίο οι προσφεύγουσες φοβούνται ότι θα υποστούν δίωξη δεν είναι απλώς επειδή είναι γυναίκες. Είναι επειδή είναι γυναίκες σε μια κοινωνία η οποία εφαρμόζει διακρίσεις κατά των γυναικών⁽²⁸⁰⁾.

Όπως τονίζεται στη συγκεκριμένη υπόθεση, ο προσδιορισμός ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας εξαρτάται από τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία της επίμαχης κοινωνίας. Επομένως, οι γυναίκες δεν αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στις κοινωνίες που δεν εφαρμόζουν διακρίσεις εις βάρος τους.

Οι αιτήσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, οι οποίες αφορούν ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, γίνονται δεκτές ως βασισμένες στην ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάνθηκε ότι:

[...] σε έναν πληθυσμό στον οποίο ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων εφαρμόζεται ευρέως σε σημείο να συνιστά κοινωνικό κανόνα, τα παιδιά και οι έφηβες που δεν υποβάλλονται στον ακρωτηριασμό συνιστούν κοινωνική ομάδα. Ωστόσο, για τη διαπίστωση της ουσιαστικής βασιμότητας της αίτησης, το Συμβούλιο της Επικρατείας ζήτησε από την ενδιαφερόμενη να προσκομίσει λεπτομερείς

⁽²⁷⁴⁾ Ο.π., σκέψη 67. Βλέπε επίσης Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία), απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2012, 65/2012, ECLI:ES:TS:2012:5907· και Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2012, 75/2012, ECLI:ES:TS:2012:5908.

⁽²⁷⁵⁾ Ο.π., σκέψη 67.

⁽²⁷⁶⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2011, *M Nombro*, προσφυγή 09012710 C+, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 80· απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2011, *Mlle Megne Mbobda*, προσφυγή αριθ. 11010494 C, ό.π., σ. 81 και 82· απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2012, *M Biyack Nyemeck*, προσφυγή αριθ. 12013647 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013, σ. 62 και 63· και προσφυγή 3ης Ιουνίου 2014, *M Noutemwou Mouaffo*, προσφυγή αριθ. 14000522 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 48 και 49.

⁽²⁷⁷⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 29ης Ιουλίου 2011, *M Watson*, προσφυγή 08015548 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 86 και 87· και απόφαση της 26ης Ιουνίου 2014, *Mme Douglas*, προσφυγή αριθ. 13023823 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 46 και 47.

⁽²⁷⁸⁾ Βλέπε εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 4ης Ιουλίου 2011, *M Khurshid*, προσφυγή αριθ. 11002234 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 90 και 91· και απόφαση της 16ης Μαρτίου 2015, *M Ashfaq*, προσφυγή αριθ. 14032693.

⁽²⁷⁹⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, ό.π., υποσημείωση 238. Η ελληνική Ειδική Επιτροπή Προσφύγων [απόφαση της 26ης Ιουνίου 2011, προσφυγή αριθ. 95/126761 (βλέπε EDAL)] έκρινε ότι η αντικομφορμιστική συμπεριφορά γυναίκας σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς και πολιτισμικούς κανόνες και τις πρακτικές του Ισλάμ καταδεικνύει ότι είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Στη Γερμανία, το Διοικητικό Δικαστήριο του Augsburg (απόφαση της 16ης Ιουνίου 2011, Au 6 K 30092, βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) αποφάνθηκε ότι: «Η δίωξη με την οποία απειλείται η αιτούσα συνδέεται με τον λόγο δίωξης του φύλου της και την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας – άγαμες γυναίκες από οικογένειες των οποίων η παραδοσιακή εικόνα του εαυτού τους προϋποθέτει επίσης καταναγκαστικό γάμο». Βλέπε επίσης Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση της 6ης Ιουλίου 2012, 6426/2011, ECLI:ES:TS:2012:4824· και Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση της 15ης Ιουνίου 2011, 1789/2009, ECLI:ES:TS:2011:4013.

⁽²⁸⁰⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, ό.π., υποσημείωση 238, κατά τον λόρδο Craighead.

πληροφορίες, ιδίως σε σχέση με οικογενειακούς, γεωγραφικούς και κοινωνιολογικούς παράγοντες, σχετικά με τους κινδύνους τους οποίους διατρέχει η ίδια προσωπικά ⁽²⁸¹⁾.

Ομοίως, η Βουλή των Λόρδων του Ηνωμένου Βασιλείου (και πάλι σε σχέση με ένα ιδιαίτερο κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο οι γυναίκες υφίστανται διακρίσεις και στο οποίο προσδιορίστηκε σαφώς αντικομφορμιστική συμπεριφορά στη συγκεκριμένη κοινωνία) αποφάνθηκε ότι:

[...] ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων αποτελεί ακραία εκδήλωση διακριτικής μεταχείρισης στην οποία υπόκεινται όλες οι γυναίκες στη Σιέρα Λεόνε, τόσο εκείνες που έχουν ήδη υποβληθεί στη διαδικασία όσο και εκείνες που δεν έχουν υποβληθεί στη διαδικασία. Δεν δυσκολεύομαι να θεωρήσω τις γυναίκες στη Σιέρα Λεόνε ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα για τους σκοπούς του άρθρου 1 Α παράγραφος 2. [...] Εάν, ωστόσο, η ευρύτερη αυτή κοινωνική ομάδα ήθελε θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτει στην πάγια νομολογία, άποψη την οποία δεν συμμερίζομαι, θα δεχόμουν τον εναλλακτικό και λιγότερο προτιμώμενο ορισμό που πρότειναν η δεύτερη προσφεύγουσα και η UNHCR της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας της οποίας είναι μέλος η δεύτερη προσφεύγουσα: γυναίκες της Σιέρα Λεόνε οι οποίες δεν έχουν υποβληθεί σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων. [...] Υπάρχει ένα κοινό χαρακτηριστικό μη ακρωτηριασμού. Η κοινωνία αντιλαμβάνεται τις εν λόγω γυναίκες ως ιδιαίτερη ομάδα. Και δεν είναι μια ομάδα η οποία ορίζεται λόγω δίωξης: θα ήταν μια αναγνωρίσιμη ομάδα ακόμη και αν ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων ήταν απολύτως οικειοθελής, δεν τελούνταν διά της βίας ή ως αποτέλεσμα κοινωνικών πιέσεων ⁽²⁸²⁾.

Όσον αφορά την οικογένεια, η αίτηση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα πρέπει να βασίζεται στο γεγονός ότι οι αιτούντες στοχοποιούνται λόγω της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης οικογένειας. Οι «οικογενειακές βεντέτες» μπορούν να αποτελούν παράδειγμα δίωξης βασισμένης στην ιδιότητα μέλους μιας οικογένειας. Αυτό μπορεί να συμβαίνει ανεξάρτητα από το κατά πόσον η αρχική αιτία του ανταγωνισμού ανακύπτει από έναν εκ των λόγων δίωξης.

Συναφώς, η Βουλή των Λόρδων του Ηνωμένου Βασιλείου εξήγησε τα εξής:

Οι δεσμοί που ενώνουν τα μέλη μιας οικογένειας, είτε εξ αίματος είτε εξ αγχιστείας, ορίζουν την ομάδα. Οι δεσμοί αυτοί τη διαχωρίζουν από την υπόλοιπη κοινωνία. Η δίωξη ενός προσώπου απλώς και μόνο επειδή είναι μέλος της ίδιας οικογένειας με ένα άλλο πρόσωπο είναι τόσο αυθαίρετη και παρορμητική, και τόσο κακόβουλη, όσο και η δίωξη λόγω φυλής ή θρησκείας. Ως κοινωνική ομάδα η οικογένεια εμπίπτει αυτονόητα στην κατηγορία των περιπτώσεων στις οποίες επεκτείνεται η προστασία της σύμβασης για τους πρόσφυγες ⁽²⁸³⁾.

Πρακτική εφαρμογή της προσέγγισης αυτής παρατηρείται σε απόφαση του πολωνικού Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Βαρσοβία):

[Το δικαστήριο] έκρινε ότι η δίωξη δεν αφορά άμεσα τον αιτούντα. Επισημαίνεται ότι η σύμβαση της Γενεύης συνδέει την αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα με βάσιμο φόβο δίωξης για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτήν. Ένας τέτοιος λόγος είναι η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Επομένως, η αναγνώριση ότι ο αιτών είναι μέλος ομάδας η οποία διατρέχει κίνδυνο δίωξης σημαίνει ότι η δίωξη έχει ατομικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, εάν υπάρχουν λόγοι να πιστευτεί ότι η ιδιότητα μέλους οικογένειας αναγνωρισμένου πρόσφυγα πληροί την προϋπόθεση της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, η απόρριψη της αίτησης μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο εάν αποδειχθεί η έλλειψη βάσιμου φόβου δίωξης για τον συγκεκριμένο λόγο ⁽²⁸⁴⁾.

Όσον αφορά τα παιδιά, το μείζον συμφέρον τους αποτελεί κεντρικό παράγοντα για τον καθορισμό του καθεστώτος, δεδομένου ότι στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προβλέπεται ως πρωταρχικός παράγοντας ⁽²⁸⁵⁾ και ότι πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις μορφές δίωξης που στοχεύουν τα παιδιά (βλέπε ανωτέρω ενότητα σχετικά με το μείζον συμφέρον του παιδιού, σ. 20, και ενότητα 1.4.2.6.2 σχετικά με τις πράξεις δίωξης που

⁽²⁸¹⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2012, Ms DF, προσφυγή αριθ. 332491 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²⁸²⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο) *Secretary of State for the Home Department κατά K. Fornah κατά Secretary of State for the Home Department* ό.π., υποσημείωση 241, σκέψη 31.

⁽²⁸³⁾ Ο.π., σκέψη 45.

⁽²⁸⁴⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Πολωνία), απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, II OSK 126/07, βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL στην οποία το δικαστήριο αναφέρεται στο τρίτο πρόσωπο.

⁽²⁸⁵⁾ Αιτιολογική σκέψη 18 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

στοχεύουν τα παιδιά, σ. 47) ⁽²⁸⁶⁾. Η ιδιότητα του παιδιού είναι εγγενές χαρακτηριστικό και, όταν τα παιδιά έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, η αίτησή τους για χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι οφείλεται στην ιδιότητα τους ως μελών ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ⁽²⁸⁷⁾ (βλέπε γενικά ενότητα σχετικά με το μείζον συμφέρον του παιδιού, σ. 20).

Όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, είναι πιθανό τα χαρακτηριστικά τους, τα οποία ενδέχεται να περιλαμβάνουν την προέλευση από ομάδα που έχει υποστεί διακριτική μεταχείριση, την ένωση από την κοινή εμπειρία της εμπορίας («κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί») και τον επακόλουθο στιγματισμό και την αποξένωση (με αποτέλεσμα να γίνονται «αντιληπτά ως διαφορετική ομάδα») από την κοινωνία, να πληρούν αμφοτέρως τις προϋποθέσεις του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ).

Αυτή είναι, για παράδειγμα, η άποψη του UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου):

Όστόσο, πιστεύουμε ότι η προσφεύγουσα εμπίπτει σε μια στενότερη κοινωνική ομάδα· αυτήν των «νεαρών γυναικών που υπήρξαν θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση». Δεν επιδιώκουμε να ορίσουμε μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, αλλά είναι σαφές ότι η προσφεύγουσα, γυναίκα στα πρώτα χρόνια της τρίτης δεκαετίας της ζωής της όταν αποτέλεσε αντικείμενο εμπορίας, μπορεί να χαρακτηριστεί νεαρή. Πιστεύουμε [...] ότι οι γυναίκες οι οποίες υπήρξαν θύματα σεξουαλικής βίας στο παρελθόν συνδέονται από ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό το οποίο είναι, αφενός, ανεξάρτητο από την παρούσα κακομεταχείρισή τους και, αφετέρου, η αιτία αυτής [...] μπορούν οπωσδήποτε να συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βάσει της Σύμβασης ⁽²⁸⁸⁾.

Την προσέγγιση αυτή ακολούθησε και το γαλλικό αρμόδιο για θέματα ασύλου εθνικό δικαστήριο, αναιρώντας την απόφαση του Office français de protection des réfugiés et apatrides (γαλλικό γραφείο προστασίας προσφύγων και απατρίδων) και χορηγώντας καθεστώς πρόσφυγα σε υπόθεση που αφορούσε Νιγηριανή η οποία είχε αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας. Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα θύματα εμπορίας από την πολιτεία Edo έχουν πράγματι κοινό ιστορικό παρελθόν και ιδιαίτερη ταυτότητα. Για να καθορίσει ότι πληρούνταν ο ορισμός της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, το δικαστήριο αναφέρθηκε στην τελετουργία juju που χρησιμοποιείται για να διασφαλιστεί η αφοσίωση στο δίκτυο εμπορίας ανθρώπων, στην πολυετή εκμετάλλευση, στις απειλές προς τα θύματα που επιχειρούν να εγκαταλείψουν το δίκτυο και στην ενδεχόμενη κοινωνική αποξένωση κατά την επιστροφή στη Νιγηρία ⁽²⁸⁹⁾.

1.5.2.5 Πολιτικές πεποιθήσεις [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο ε)]

Κατά το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση):

η έννοια των πολιτικών πεποιθήσεων περιλαμβάνει, ιδίως, την υποστήριξη άποψης, ιδέας ή πεποιθήσεως επί ζητήματος που σχετίζεται με τους ενδεχόμενους φορείς δίωξης του άρθρου 6 και με τις πολιτικές ή τις μεθόδους τους, ανεξαρτήτως του εάν ο αιτών έχει εκδηλώσει εμπράκτως την εν λόγω άποψη, ιδέα ή πεποίθηση.

1.5.2.5.1 Ευρεία φύση των πολιτικών πεποιθήσεων

Αναγνωρίζεται εδώ και καιρό ότι οι πολιτικές πεποιθήσεις πρέπει να **ερμηνεύονται ευρέως**, προκειμένου να υλοποιείται πλήρως ο σκοπός της σύμβασης για τους πρόσφυγες περί προστασίας ορισμένων συμφερόντων: για παράδειγμα, έχει υποστηριχθεί, μολονότι από δευτερεύουσες πηγές, ότι πολιτική πεποίθηση μπορεί να συνιστά «κάθε γνώμη σε οποιοδήποτε θέμα στο οποίο ενδέχεται να εμπλέκεται ο κρατικός, κυβερνητικός και πολιτικός μηχανισμός» ⁽²⁹⁰⁾. Η σύμβαση για τους πρόσφυγες εντάσσεται σε ένα ευρύτερο διεθνές καθεστώς

⁽²⁸⁶⁾ Άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο στ) και αιτιολογική σκέψη 28 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽²⁸⁷⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 8*, ό.π., υποσημείωση 230, παράγραφοι 49-51.

⁽²⁸⁸⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 8ης Απριλίου 2010, *AZ (Trafficked Women) Thailand CG* [2010] UKUT 118 (IAC), σκέψη 140 όπου παρατίθεται η απόφαση της House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), της 10ης Μαρτίου 2005, *In re B Regina κατά Special Adjudicator, ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19, σκέψη 37, κατά τη βαρόνη Hale of Richmond.

⁽²⁸⁹⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), *Mlle EF*, ό.π. υποσημείωση 115 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Βλέπε επίσης: Επιτροπή Προσφύγων (Βύρωνας) (Ελλάδα), απόφαση της 23ης Απριλίου 2013, προσφυγή αριθ. 4/1188365 (βλέπε EDAL).

⁽²⁹⁰⁾ J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 406 όπου παρατίθεται η απόφαση του Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Καναδάς), *Attorney General κατά Ward* [1993] 2 SCR. 689, η οποία παραθέτει με τη σειρά της το G.S. Goodwin-Gill, *The Refugee in International Law* (OUP, 1983).

για τα ανθρώπινα δικαιώματα και, επομένως, οι πολιτικές πεποιθήσεις πρέπει να ερμηνεύονται έχοντας κατά νου τα εξής:

Η αναγκαιότητα ευρείας ερμηνείας του όρου «πολιτικές πεποιθήσεις» προκύπτει εν μέρει από τον ρόλο της σύμβασης για τους πρόσφυγες στην προστασία θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχουν το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης και συνείδησης, γνώμης και έκφρασης καθώς και τα δικαιώματα του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι ⁽²⁹¹⁾.

Στα παραδείγματα σχετικών υποθέσεων στις οποίες αναγνωρίζονται οι πολιτικές πεποιθήσεις συγκαταλέγονται υποθέσεις των γαλλικών δικαστηρίων οι οποίες αφορούσαν:

- μέλος οργάνωσης για την καταπολέμηση της δουλείας, του ρατσισμού, της καταπίεσης και των διακρίσεων κατά των μαύρων·
- γυναίκα δικηγόρο από την Αλγερία η οποία υποστήριζε τα δικαιώματα των γυναικών στην εν λόγω χώρα·
- δικαστή ο οποίος αρνήθηκε να τελέσει πράξεις αντίθετες προς τους κανόνες του επαγγέλματός του ⁽²⁹²⁾.

Δεδομένου ότι η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επικεντρώνεται στην απόδοση πολιτικών πεποιθήσεων σε πρόσωπα (άρθρο 10 παράγραφος 2), οι πράξεις μπορεί να θεωρούνται πολιτικές στην επίμαχη χώρα καταγωγής ανεξάρτητα από το γεγονός ότι μπορεί να είναι χαμηλού πολιτικού επιπέδου ή όχι εμφανώς πολιτικού χαρακτήρα. Πράξεις οι οποίες δεν έχουν εμφανώς πολιτικό χαρακτήρα μπορεί να είναι η περιθάλψη άρρωστων ανταρτών ή συμπεριφορά η οποία θεωρείται ότι αμφισβητεί την άσκηση της εξουσίας των αρχών στη χώρα καταγωγής, παρότι η πολιτική διάστασή της δεν είναι κατ' ανάγκη εμφανής ⁽²⁹³⁾.

Μη κρατικοί φορείς μπορούν να **καταλογίζουν πολιτικές πεποιθήσεις** σε κρατικούς αντιπροσώπους, όταν «ο κρατικός οργανισμός [...] εξαρτά την πρόσβαση σε απασχόληση σε αυτόν από την προσήλωση σε τέτοιες πεποιθήσεις, ή ενεργεί μόνο βάσει του συγκεκριμένου λόγου, ή στρέφεται αποκλειστικά κατά όλων των προσώπων που εναντιώνονται στις εν λόγω πεποιθήσεις» ⁽²⁹⁴⁾. Παρόμοια άποψη έχει διατυπώσει το Immigration and Asylum Tribunal (UKIAT) (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου του Ηνωμένου Βασιλείου):

[...] πρόσωπο το οποίο είναι το ίδιο κρατικός υπάλληλος, π.χ. δημόσιος υπάλληλος ή αστυνομικός, ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο δίωξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων εάν οι περιστάσεις είναι τέτοιες ώστε μη κρατικοί φορείς να του καταλογίζουν πολιτικές πεποιθήσεις αντίθετες προς τις δικές τους. Η απόφαση σχετικά με το κατά πόσον ο δημόσιος υπάλληλος διατρέχει κίνδυνο δίωξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων δεν πρέπει ποτέ να λαμβάνεται διά παραπομπής σε εκ προοιμίου επιχείρημα βασισμένο στην πάγια αντίληψη ότι το μόνο που μπορεί να καταλογιστεί σε ένα πρόσωπο σε τέτοια θέση είναι ότι κάνει τη δουλειά του. Θα πρέπει να εξετάζεται πάντοτε κατά πόσον στη συγκεκριμένη χώρα οι κανονικοί δίαυλοι πολιτικής και διοικητικής ευθύνης στρεβλώθηκαν από την ιστορία και τα γεγονότα ⁽²⁹⁵⁾.

Όταν καταλογίζονται πεποιθήσεις, η ύπαρξη πραγματικής πολιτικής δραστηριότητας δεν είναι απαραίτητη: το κρίσιμο ζήτημα είναι η **αντίληψη του δράστη της δίωξης** όσον αφορά το θύμα της δίωξης και τις δραστηριότητες τις οποίες ο δράστης της δίωξης ορίζει και θεωρεί ως «πολιτικές δραστηριότητες» ⁽²⁹⁶⁾. Δεδομένης της επικέντρωσης στις απόψεις του δράστη της δίωξης, δεν πρέπει να αποδίδεται αδικαιολόγητη έμφαση στο κατά πόσον ο αιτών ήταν πραγματικά μέλος κόμματος ή εν ενεργεία πολιτικός:

⁽²⁹¹⁾ UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2000, *Gomez (Non-state actors: Acero-Garces disapproved)* (Colombia) [2000] UKIAT 00007, σκέψη 30, η οποία επικυρώθηκε γενικά από το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) του Ηνωμένου Βασιλείου στην υπόθεση *RT (Zimbabwe) & Ors κατά Secretary of State for the Home Department* [2012] UKSC 38.

⁽²⁹²⁾ Οι τρεις αυτές υποθέσεις προέρχονται αντίστοιχα από: Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2014, *M B*, προσφυγή αριθ. 14007634, στο *Contientieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 30-32· επιτροπή προσφυγών προσφύγων (Γαλλία), απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1995, *Ms M*, προσφυγή αριθ. 94006878· και επιτροπή προσφυγών προσφύγων (Γαλλία), απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1995, *MA*, προσφυγή αριθ. 94010533.

⁽²⁹³⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 1: Δίωξη λόγω γένους στα πλαίσια ερμηνείας του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, UN Doc HCR/GIP/02/01, παράγραφος 33· Αρχή προσφύγων σχετικά με το καθεστώς πρόσφυγα (Νέα Ζηλανδία), απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, προσφυγή αριθ. 76044· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *πρόταση ΟΕΑΑ*, ό.π., υποσημείωση 194: «Η εκδήλωση πολιτικού φρονήματος μπορεί επίσης να αποτελεί πράξη ή να θεωρηθεί ως πράξη από έναν διώκτη.»

⁽²⁹⁴⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 14ης Ιουνίου 2010, OFPRA κατά *M A*, προσφυγή αριθ. 323669 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²⁹⁵⁾ UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Gomez (Non-state actors: Acero-Garces disapproved)* (Colombia), ό.π., υποσημείωση 292, σκέψη 46.

⁽²⁹⁶⁾ Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2010, 429/2007 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Η συμμετοχή σε πολιτικό κόμμα είναι μια (αλλά όχι η μόνη) δυνατότητα συμμετοχής στον δημόσιο βίο και διατύπωσης πολιτικών απόψεων. Το γεγονός ότι ο αιτών δεν ήταν μέλος, αλλά μόνον υποστηρικτής του κόμματος της αντιπολίτευσης, δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν διατύπωσε επαρκώς τις πολιτικές απόψεις του. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο εάν στη συγκεκριμένη χώρα η απλή συμμετοχή σε διαδηλώσεις, τις οποίες οργανώνουν κόμματα της αντιπολίτευσης, οδηγεί συνήθως σε δίωξη από εκπροσώπους της κρατικής εξουσίας. Επομένως, μια εκ των προϋποθέσεων είναι να έχει ο αιτών κάποια πολιτική πεποίθηση, να μπορεί να την παρουσιάσει κατάλληλα και να περιγράψει αξιόπιστα την αδικία που υπέστη εκ του λόγου τούτου ⁽²⁹⁷⁾.

Για παράδειγμα, σε πρώην παιδιά-στρατιώτες ενδέχεται να καταλογιστούν πολιτικές πεποιθήσεις λόγω των πράξεων με τις οποίες συνδέονται κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας τους ⁽²⁹⁸⁾.

1.5.2.5.2 Ποινική δίωξη και λόγος δίωξης: η περίπτωση της ανυποταξίας

Η διατύπωση απόψεων σχετικά με κυβερνητικές πολιτικές με τη μορφή της άρνησης εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας μπορεί να έχει πολιτική διάσταση. Στην απόφαση που εξέδωσε το Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) του Ηνωμένου Βασιλείου στην υπόθεση *Sepet and Bulbul*, επισημαίνονται τα εξής:

[...] η Σύμβαση πρέπει να ερμηνεύεται με επαρκώς ευρύ τρόπο ώστε να τοποθετεί στην ίδια βάση, για τους σκοπούς του άρθρου 1 Α παράγραφος 2, τον λαϊκό ειρηνισμό και τον θρησκευτικό ειρηνισμό· για τον σκοπό αυτό πρέπει να αποδίδεται πολιτική αξία στον λαϊκό ειρηνισμό ⁽²⁹⁹⁾.

Οι διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) σχετικά με την ποινική δίωξη και τη δίωξη (βλέπε ενότητα 1.4.2 ανωτέρω, σ. 40) καταδεικνύουν ότι η διακριτική μεταχείριση ή η επιβολή δυσανάλογων κυρώσεων στην ποινική διαδικασία μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να καταστούν πράξεις δίωξης τυχόν νομικά, διοικητικά, αστυνομικά και/ή δικαστικά μέτρα [άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχεία β) και γ)]. Εάν το σχετικό κίνητρο είναι η φυγή, η θρησκεία, η ιθαγένεια, η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή οι πολιτικές πεποιθήσεις, αυτό μπορεί επίσης να καταδεικνύει ότι συντρέχει λόγος δίωξης ο οποίος προβλέπεται στη Σύμβαση. Για παράδειγμα, στην υπόθεση *Shepherd* ⁽³⁰⁰⁾, το ΔΕΕ εξέτασε την περίπτωση αιτούντος που αρνήθηκε να υπηρετήσει στις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ στο Ιράκ, επειδή πίστευε ότι θα στήριζε τη συστηματική, αδιάκριτη και δυσανάλογη χρήση όπλων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο άμαχος πληθυσμός ⁽³⁰¹⁾. Η γενική εισαγγελέας επισήμανε ότι η άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας λόγω προβληματισμού σχετικά με συμμετοχή σε εγκλήματα πολέμου ισοδυναμεί με λυσιτελείς πολιτικές πεποιθήσεις οι οποίες προϋποθέτουν γνώμη, απόψεις ή πεποιθήσεις σχετικά με ζήτημα το οποίο άπτεται του κράτους και των πολιτικών ή των μεθόδων που εφαρμόζει ⁽³⁰²⁾. Υπογράμμισε περαιτέρω ότι μπορεί να καθιστά ένα πρόσωπο μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, εάν τα αποδεικτικά στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει σοβαρή και ανυπερέβλητη αντίθεση αυτού που ευλόγως ανέμενε ότι θα συνεπαγόταν η υποχρέωση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας και της συνείδησής του και ότι μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα που έχουν τέτοιες πεποιθήσεις αντιμετωπίζονται διαφορετικά και υφίστανται γενικώς διαφορετική μεταχείριση από την κοινωνία ⁽³⁰³⁾.

⁽²⁹⁷⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), *SN κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, ό.π., υποσημείωση 239 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽²⁹⁸⁾ Βλέπε εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2010, *M N*, προσφυγή αριθ. 10004872, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011, σ. 48.

⁽²⁹⁹⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 11ης Μαΐου 2001, *Sepet and Bulbul κατά Secretary of State for the Home Department* [2001] EWCA Civ 681, σκέψη 82. Παρόμοια θέση υιοθέτησε το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας στην απόφαση που εξέδωσε στις 23 Ιανουαρίου 2015 (*Hussein*, I U 923/2014-34, σκέψη 101), την οποία επικύρωσε το Ανώτατο Δικαστήριο κατά την αναρτητική διαδικασία, στην υπόθεση αιτούντος άσυλο μέλους της κουρδικής κοινότητας της Συρίας, ο οποίος κατέστη φυγόστρατος, εν μέρει επειδή δεν ήθελε να πολεμήσει κατά Κούρδων. Η οδηγία επιτρέπει σαφώς την αποδοχή αιτήσεων βασισμένων στην άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας υπό ορισμένες περιστάσεις, βλέπε άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχεία ε) και ενότητα 1.4.2 ανωτέρω, σ. 40.

⁽³⁰⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Shepherd*, ό.π., υποσημείωση 110.

⁽³⁰¹⁾ Ό.π.

⁽³⁰²⁾ Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Ε. Sharpston της 11ης Νοεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd κατά Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2014:2360, σημείο 48.

⁽³⁰³⁾ Ό.π., σκέψεις 49-60.

1.6 Υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης (άρθρο 6)

Διατηρώντας τη διατύπωση της ΟΕΑΑ, το άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει τα εξής:

Στους υπεύθυνους δίωξης ή σοβαρής βλάβης συμπεριλαμβάνονται:

- α) το κράτος·
- β) ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους·
- γ) μη κρατικοί υπεύθυνοι, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι οι υπεύθυνοι που αναφέρονται υπό τα στοιχεία α) και β), περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7.

Όπως τόνισε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *M' Bodj*, η δίωξη ή η σοβαρή βλάβη «πρέπει να απορρέουν από συμπεριφορά τρίτου»⁽³⁰⁴⁾, δηλαδή να είναι αποτέλεσμα ηθελημένης ανθρώπινης ενέργειας. Επομένως, αποκλείεται η δίωξη ή η σοβαρή βλάβη που απορρέει από δυσχερείς κοινωνικοοικονομικές ή υγειονομικές συνθήκες στη χώρα καταγωγής, χωρίς να μπορεί να προσδιορισθεί κανένας υπεύθυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης⁽³⁰⁵⁾. Στη βάση αυτή, το βελγικό Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών απέρριψε, για παράδειγμα, αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας λόγω της επιδημίας του ιού Ebola στη Γουινέα και στη Λιβερία⁽³⁰⁶⁾.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης υπευθύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης αναγνωρίζεται ρητά στον κατάλογο που παρέχεται στο άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (βλέπε πίνακα 12 κατωτέρω).

Πίνακας 12: Υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης στο άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

α)	Το κράτος.
β)	Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους.
γ)	Μη κρατικοί υπεύθυνοι, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι οι υπεύθυνοι που αναφέρονται υπό τα στοιχεία α) και β), περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7.

Το άρθρο 6 έχει τις ρίζες του στο γεγονός ότι η πηγή της δίωξης δεν ορίζεται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες, η οποία αναφέρεται απλώς στους πρόσφυγες ως τα πρόσωπα που, συνεπεία δικαιολογημένου φόβου δίωξης για έναν συγκεκριμένο λόγο, δεν επιθυμούν ή δεν μπορούν να απολαύουν της προστασίας της χώρας καταγωγής τους (άρθρο 1 Α παράγραφος 2). Λόγω της σιγής της σύμβασης, παραμένει ασαφές κατά πόσον οντότητες εκτός του κράτους μπορούν να είναι υπεύθυνοι δίωξης. Τα κράτη μέλη έδωσαν διαφορετικές ερμηνείες⁽³⁰⁷⁾. Με τη θέσπιση του άρθρου 6, ο νομοθέτης της ΕΕ αποφάσισε να κωδικοποιήσει τη γνώμη της πλειοψηφίας, στο μέτρο που αποφάινεται ότι διεθνής προστασία μπορεί να χορηγείται σε περιπτώσεις τόσο κρατικής όσο

⁽³⁰⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 35.

⁽³⁰⁵⁾ Ό.π. Κατά το ΔΕΕ, οι σοβαρές βλάβες «δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να αποτελούν απλώς και μόνο συνέπεια των γενικών ανεπαρκειών του συστήματος υγείας της χώρας καταγωγής». Παρότι η απόφαση αφορούσε την επικουρική προστασία, το άρθρο 6 εφαρμόζεται σε αμφότερες τις μορφές διεθνούς προστασίας. Επομένως, το συμπέρασμα του ΔΕΕ ισχύει εξίσου, όταν πρόκειται για το καθεστώς πρόσφυγα. Κατά την απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, στην οποία ερμηνεύεται το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, ηθελημένη ανθρώπινη ενέργεια αποδεικνύεται εφόσον συνιστά «κυρίαρχο αίτιο» της κακομεταχείρισης. Επομένως, η κακομεταχείριση ως αποτέλεσμα ζηρασίας μπορεί να πληροί τις προϋποθέσεις, εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι κυρίαρχα αίτια της ζηρασίας ήταν οι πράξεις ισχυρών παραγόντων, π.χ. πολεμάρχων. Βλέπε ΕΔΔΑ, *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 282: «Εάν οι δυσχερείς ανθρωπιστικές συνθήκες στη Σομαλία μπορούσαν να αποδοθούν αποκλειστικά ή έστω κυρίαρχα στη φτώχεια ή στην έλλειψη πόρων του κράτους για την αντιμετώπιση ενός φυσικού φαινομένου, όπως η ζηρασία, το κριτήριο που θεσπίζεται στην απόφαση *N. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* θα μπορούσε να θεωρηθεί πρόσφορο».

⁽³⁰⁶⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο): απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, αριθ. 143.271· και απόφαση της 19ης Μαρτίου 2015, αριθ. 141.258.

⁽³⁰⁷⁾ Γενικά, πριν από την έκδοση της ΟΕΑΑ υπήρχαν δύο κύριες προσεγγίσεις: η προσέγγιση της ευθύνης, η οποία περιορίζει το ευεργέτημα του καθεστώτος πρόσφυγα στα πρόσωπα που κινδυνεύουν να υποστούν δίωξη από *de jure* ή *de facto* κρατικές οντότητες, και η προσέγγιση της προστασίας, η οποία επικεντρώνεται στην ύπαρξη αποτελεσματικής προστασίας κατά της δίωξης στη χώρα καταγωγής και όχι στον υπεύθυνο της δίωξης [βλέπε, για παράδειγμα, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 6ης Ιουλίου 2000, *Horvath κατά Secretary of State for the Home Department*[2001] AC 489 [2000] UKHL 37, κατά τον λόρδο Hope of Craighead]. Για λεπτομερή περιγραφή των δύο αυτών προσεγγίσεων, βλέπε ιδίως: C. Phuong, «Persecution by Non-State Agents: Comparative Judicial Interpretations of the 1951 Refugee Convention», EJML (2003) 531· V. Türk, «Non-State Agents of Persecution», στο V. Chetail και V. Gowlland-Debbas (επιμ.), *Switzerland and the International Protection of Refugees / La Suisse et la protection internationale des réfugiés* (Kluwer Law International, 2002) 95· και W. Kälin, «Non-State Agents of Persecution and the Inability of the State to Protect», *Georgetown Immigration Law Journal* (2000-2001) 415.

και μη κρατικής δίωξης, εφόσον δεν μπορεί να παρασχεθεί προστασία στη χώρα καταγωγής⁽³⁰⁸⁾. Επομένως, το άρθρο 6 συμπληρώνεται από το άρθρο 7 σχετικά με την προστασία κατά δίωξης και σοβαρής βλάβης, στο οποίο απαριθμούνται οι υπεύθυνοι προστασίας και καθορίζεται ο απαιτούμενος βαθμός προστασίας (βλέπε κατωτέρω ενότητα 1.7, σ. 67)⁽³⁰⁹⁾. Τα δύο αυτά άρθρα συνδέονται στενά μεταξύ τους: η εκτίμηση του κατά πόσον υφίσταται αποτελεσματική προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης στη χώρα καταγωγής και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, το από ποιον μπορεί να παρέχεται εξαρτάται από τον προσδιορισμό της πηγής της εν λόγω δίωξης ή σοβαρής βλάβης.

Το ζήτημα δεν έχει εξετασθεί ακόμη από το ΔΕΕ, αλλά, δεδομένου ότι το άρθρο 6 παρέχει **μη εξαντλητικό, ήτοι ενδεικτικό, κατάλογο υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης**⁽³¹⁰⁾, οι τρεις προβλεπόμενες σε αυτό περιπτώσεις φαίνεται ότι μπορούν να συμπεριλάβουν κάθε τύπο υπευθύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Αυτό αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι προορίστηκε να ερμηνεύεται ευρέως⁽³¹¹⁾.

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι τρεις οντότητες που απαριθμούνται στο άρθρο 6, τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να αναγνωρίζουν ως υπευθύνους δίωξης ή σοβαρής βλάβης: το κράτος (ενότητα 1.6.1, σ. 63), ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους (ενότητα 1.6.2, σ. 65) και μη κρατικοί υπεύθυνοι (ενότητα 1.6.3, σ. 65). Όπως θα γίνει εμφανές, η διάκριση μεταξύ των υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης δεν είναι πάντοτε σαφής. Ενδέχεται στην ίδια περίπτωση να υπάρχουν υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης οι οποίοι εμπίπτουν σε περισσότερες από μία από τις επιμέρους κατηγορίες του άρθρου 6 στοιχεία α) έως γ)⁽³¹²⁾.

1.6.1 Το κράτος [άρθρο 6 στοιχείο α)]

Το άρθρο 6 στοιχείο α) περιλαμβάνει πρώτο το κράτος στους ενδεχόμενους υπευθύνους δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Αυτό αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι, παρά την εμφάνιση μη κρατικών υπευθύνων στο πλαίσιο αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας, το κράτος παραμένει ο **παραδοσιακός και πρωταρχικός υπεύθυνος δίωξης**, καθώς διαθέτει κυριαρχικά καθήκοντα, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης βίας.

Στο άρθρο 6 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν παρέχεται ορισμός του «κράτους». Ωστόσο, η συνήθης έννοια του συγκεκριμένου όρου, λαμβανομένων υπόψη της οικονομίας και του σκοπού της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), υποστηρίζει μια ευρεία ερμηνεία. Πράγματι, εάν το άρθρο 6 προορίζεται να παρέχει μη εξαντλητικό κατάλογο των υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης, η έννοια του κράτους δεν μπορεί να περιορίζεται σε ορισμένες εκφάνσεις κρατικών δραστηριοτήτων.

⁽³⁰⁸⁾ Βλέπε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ, ό.π., υποσημείωση 194, σ. 17. Την προσέγγιση αυτή ακολούθησε επίσης το ΕΔΔΑ, το οποίο αναγνωρίζει τους κινδύνους που απορρέουν από μη κρατικούς υπευθύνους ως πρόβλημα βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε περίπτωση μη επαναπροώθησης. Βλέπε, ιδίως, απόφαση του ΕΔΔΑ, της 29ης Απριλίου 1997, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, HLR κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 24573/94, σκέψη 40. Για πιο πρόσφατη νομολογία του ΕΔΔΑ, η οποία υποστηρίζει τη συγκεκριμένη θέση, βλέπε για παράδειγμα: απόφαση του ΕΔΔΑ της 4ης Ιουνίου 2015, J.K. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 59166/12, σκέψη 50· απόφαση του ΕΔΔΑ της 14ης Απριλίου 2015, Tatar κατά Ελβετίας, προσφυγή αριθ. 65692/12, σκέψη 41· απόφαση του ΕΔΔΑ της 24ης Ιουλίου 2014, A.A. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 34098/11, σκέψη 50· απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Ιουλίου 2014, M.E. κατά Δανίας, προσφυγή αριθ. 58363/10, σκέψη 50· απόφαση του ΕΔΔΑ της 3ης Απριλίου 2014, A.A.M. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 68519/10, σκέψη 59· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Μαρτίου 2014, W.H. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 49341/10, σκέψη 57· απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Δεκεμβρίου 2013, B.K.A. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 11161/11, σκέψη 34· απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Δεκεμβρίου 2013, T.A. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 48866/10, σκέψη 34· απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Δεκεμβρίου 2013, T.K.H. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 1231/11, σκέψη 41· απόφαση του ΕΔΔΑ της 5ης Σεπτεμβρίου 2013, K.A.B. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 886/11, σκέψη 69· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, S.A. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 66523/10, σκέψη 42· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, M.Y.H. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 50859/10, σκέψη 53· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, N.A.N.S. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 68411/10, σκέψη 24· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, D.N.M. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 28379/11, σκέψη 44· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, N.M.Y. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 72686/10, σκέψη 24· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, M.K.N. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 72413/10, σκέψη 26· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, N.M.B. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 68335/10, σκέψη 28· απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Ιουνίου 2013, A.G.A.M. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 71680/10, σκέψη 30.

⁽³⁰⁹⁾ Βλέπε High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), απόφαση της 25ης Ιουνίου 2012, WA κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General [2012] IEHC 251, σκέψη 36.

⁽³¹⁰⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Detailed Explanation of the Proposal», σ. 3 [παράρτημα της πρότασης ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ό.π., υποσημείωση 243], όπου η Επιτροπή διακρίνει τον εξαντλητικό κατάλογο των υπευθύνων προστασίας βάσει του άρθρου 7 από τον ανοικτό κατάλογο υπευθύνων δίωξης του άρθρου 6.

⁽³¹¹⁾ Βλέπε, υπό την έννοια αυτή, High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), απόφαση της 1ης Μαρτίου 2012, JTM κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General [2012] IEHC 99, σκέψεις 32-34 και 46.

⁽³¹²⁾ Βλέπε EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2002, Rolandas Svazas κατά Secretary of State for the Home Department [2002] EWCA Civ 74.

Πίνακας 13: Το κράτος ως υπεύθυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης

De jure όργανα	1	Κάθε όργανο του κράτους το οποίο ασκεί νομοθετικά, εκτελεστικά, δικαστικά ή οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα και ενεργεί σε οποιοδήποτε επίπεδο.
De facto όργανα	2	Πρόσωπα ή οντότητες που εξουσιοδοτούνται να ασκούν κρατική εξουσία.
	3	Ιδιώτες ή ομάδες που ενεργούν υπό τον έλεγχο ή τις οδηγίες του κράτους.
	4	Όργανα τα οποία τίθενται στη διάθεση του κράτους από άλλο κράτος και ασκούν κρατική εξουσία.

Όπως καταδεικνύεται στον πίνακα 13 ανωτέρω, η έννοια του κράτους ως υπευθύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης περιλαμβάνει **κάθε πράξη δίωξης ή σοβαρής βλάβης η οποία απορρέει από de jure ή de facto κρατικά όργανα**. Σε αυτά περιλαμβάνεται κάθε υπάλληλος που ασκεί κρατικά καθήκοντα ⁽³¹³⁾, ανεξάρτητα από το κατά πόσον αυτά αφορούν τη δικαστική, την εκτελεστική ή τη νομοθετική εξουσία, και εργάζεται σε οποιοδήποτε επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων επομένως των τοπικών αρχών ⁽³¹⁴⁾. Οι πράξεις που μπορούν να αποδοθούν στο κράτος μπορούν επίσης να επεκταθούν σε ορισμένες περιπτώσεις, ώστε να περιλαμβάνουν: i) πράξεις προσώπων ή οντοτήτων που εξουσιοδοτούνται να ασκούν κρατική εξουσία ⁽³¹⁵⁾ και ii) πράξεις που τελούνται από ιδιώτες ή ομάδες που ενεργούν υπό τον έλεγχο ή τις οδηγίες οργάνων ή οντοτήτων εξουσιοδοτημένων να ασκούν κρατική εξουσία ⁽³¹⁶⁾. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η κρατική εξουσία μπορεί να ασκείται από όργανα άλλου κράτους που τίθενται στη διάθεση του κράτους ⁽³¹⁷⁾.

Οργανική ερμηνεία του κράτους παρέχεται στην απόφαση που εξέδωσε το ΔΕΕ στην υπόθεση Y και Z, όταν αποφάνθηκε ότι η απαγόρευση δημόσιας συμμετοχής σε λατρευτικές τελετές μπορεί να συνιστά δίωξη, οσάκις «επάγεται για τον αιτούντα πραγματικό κίνδυνο, ιδίως διώξεώς του ή υποβολής του στη χώρα καταγωγής του σε μεταχείριση ή ποινές απάνθρωπες ή εξευτελιστικές εκ μέρους ενός από τους κατά το άρθρο 6 της οδηγίας φορείς» ⁽³¹⁸⁾. Παρότι το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η ποινικοποίηση ομοφυλοφιλικών πράξεων και μόνο δεν συνιστά αφ' εαυτής δίωξη, εάν η ποινικοποίηση συνοδεύεται από ποινή φυλάκισης που τιμωρεί τις εν λόγω πράξεις και όντως εφαρμόζεται, αυτό συνιστά πράξη δίωξης. Αυτό σημαίνει ότι η νομοθετική εξουσία της κυβέρνησης μπορεί να θεωρηθεί πηγή πράξης δίωξης ⁽³¹⁹⁾, στον ίδιο βαθμό με τη δικαστική εξουσία, όταν θεσπίζει νόμους που απαγορεύουν τη δημόσια συμμετοχή σε λατρευτικές τελετές με συνέπεια την επιβολή δυσανάλογων ή μεροληπτικών ποινών, όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση X, Y και Z ⁽³²⁰⁾.

Η δίωξη ή η σοβαρή βλάβη προκαλείται συχνά από υπαλλήλους που δικαιούνται να κάνουν χρήση βίας, και συγκεκριμένα από υπαλλήλους επιβολής του νόμου και στρατιωτικό προσωπικό ⁽³²¹⁾. Για παράδειγμα, το ουγγρικό Fővárosi Törvényszék (Μητροπολιτικό Δικαστήριο) χορήγησε καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα, φαρμακοποιό, ο οποίος διέτρεχε κίνδυνο να υποστεί διώξεις από τις συριακές δυνάμεις ασφαλείας που τον θεωρούσαν ύποπτο παροχής συνδρομής στους στασιαστές μέσω της πώλησης σε αυτούς φαρμάκων ⁽³²²⁾. Όπως προκύπτει από απόφαση που εξέδωσε το 2009 το τσεχικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, δίωξη από το κράτος μπορεί

⁽³¹³⁾ Βλέπε εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2012, *Mlle K*, προσφυγή αριθ. 12015618 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) και εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 14ης Απριλίου 2010, *M K*, προσφυγή αριθ. 09004366 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL), οι οποίες αμφότερες αφορούν πολιτικές αρχές.

⁽³¹⁴⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, Commentary on Article 6, παράγραφος 8. Βλέπε ομοίως Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status*, 6 Ιανουαρίου 2015, σ. 25, όπου το κράτος ορίζεται ως «ο μηχανισμός διακυβέρνησης ή τα μέσα με τα οποία η κυβέρνηση υλοποιεί τη βούλησή της. Περιλαμβάνει την κεντρική κυβέρνηση (εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία), τον μηχανισμό της κεντρικής κυβέρνησης (για παράδειγμα, τις δημόσιες υπηρεσίες, τις ένοπλες δυνάμεις, τις δυνάμεις ασφαλείας και τις αστυνομικές δυνάμεις) και οργανώσεις που ελέγχονται από το κράτος». Σε ένα διαφορετικό πλαίσιο κρατικής ευθύνης βάσει του διεθνούς δικαίου, ως όργανο του κράτους νοείται «κάθε πρόσωπο ή οντότητα που έχει το συγκεκριμένο καθεστώς βάσει του εσωτερικού δικαίου του κράτους» και το οποίο «ασκεί νομοθετικά, δικαστικά ή άλλα καθήκοντα, ανεξάρτητα από τη θέση που κατέχει στην οργάνωση του κράτους και ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα του ως οργάνου της κεντρικής κυβέρνησης ή εδαφικής μονάδας του κράτους». Βλέπε άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 της έκθεσης της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου (ILC) *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, απόφαση 56/83 της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, 12 Δεκεμβρίου 2001.

⁽³¹⁵⁾ ILC, *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, ό.π., υποσημείωση 315, Art. 5.

⁽³¹⁶⁾ Ο.π., άρθρο 8.

⁽³¹⁷⁾ Ο.π., άρθρο 6.

⁽³¹⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 69.

⁽³¹⁹⁾ Βλέπε επίσης Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2013, *BVerwG 10 C 23.12*, ό.π., υποσημείωση 170 (διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de).

⁽³²⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 61. Βλέπε επίσης εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 2013, *M F*, προσφυγή αριθ. 13007332 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 54 και 55· και εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 23ης Μαΐου 2013, *M U*, προσφυγή αριθ. 11010862 C+, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 71.

⁽³²¹⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 21ης Απριλίου 2009, *SH κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 2 Azs 13/2009-60 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL), στην οποία το δικαστήριο αναγνώρισε τον Λαϊκό Αλβανικό Στρατό στο Κοσσυφοπέδιο ως δυναμικό υπεύθυνο δίωξης.

⁽³²²⁾ Μητροπολιτικό Δικαστήριο (Ουγγαρία), απόφαση της 11ης Ιουλίου 2013, *MAA κατά Office of Immigration and Nationality*, 6.K.31830/2013/6 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

να υπάρχει, ακόμη και όταν κρατικοί υπάλληλοι ενεργούν εκτός της σφαίρας της αρμοδιότητάς τους ⁽³²³⁾. Σε αντιστοιχία προς τους κανόνες της ευθύνης του κράτους βάσει του διεθνούς δικαίου, σύμφωνα με τους οποίους πράξεις που τελούνται καθ' υπέρβαση της εξουσίας του κράτους (*ultra vires*) αποδίδονται αυτομάτως στο κράτος ⁽³²⁴⁾, κάθε υπάλληλος του κράτους, ανεξάρτητα από το κατά πόσον ενεργεί εντός ή εκτός των ορίων της αρμοδιότητάς του (ως παράγοντας «κράτους-παρία») ⁽³²⁵⁾, θα θεωρείται ότι περιλαμβάνεται στο κράτος βάσει του άρθρου 6 για τους σκοπούς της πλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας. Το ζήτημα θα είναι τότε κατά πόσον το κράτος παρεμβαίνει «ταχέως και αποτελεσματικά» για την πρόληψη τέτοιων βλαβών, κατά την έννοια του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (βλέπε ενότητα 1.7, σ. 67, κατωτέρω για τους υπευθύνους προστασίας) ⁽³²⁶⁾.

1.6.2 Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του [άρθρο 6 στοιχείο β)]

Δεύτερον, το άρθρο 6 στοιχείο β) αναφέρεται σε ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του. Όπως απεικονίζεται στον πίνακα 14 κατωτέρω, διακρίνονται δύο περιπτώσεις.

Πίνακας 14: Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του ως υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης

1	ομάδες ή οργανώσεις που ισοδυναμούν με de facto κρατικούς υπευθύνους επειδή ασκούν στοιχεία κρατικής εξουσίας · ή
2	ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους στο πλαίσιο ένοπλης σύρραξης .

Το **πρώτο σενάριο των de facto κρατικών υπευθύνων** περιλαμβάνει περιπτώσεις στις οποίες ομάδες ή οργανώσεις ισοδυναμούν με *de facto* κρατικούς υπευθύνους, ασκώντας στοιχεία κρατικής εξουσίας στο έδαφος του κράτους ή σε μέρος αυτού απουσία *de jure* κρατικής εξουσίας. Αυτό μπορεί βάσιμα να θεωρηθεί ότι συμβαίνει στις περιοχές του Puntland και του Somaliland, οι οποίες έχουν εγκαθιδρύσει αμφότερες τις δικές τους διοικήσεις, διακριτές και αυτόνομες από αυτές της Σομαλίας ⁽³²⁷⁾. Παρόμοιο συμπέρασμα μπορεί βάσιμα να συναχθεί όσον αφορά την Αυτόνομη Κουρδική Αρχή στο βόρειο Ιράκ κατά την περίοδο του καθεστώτος του Saddam Hussein και μετά την πτώση του, δεδομένου ότι το ιρακινό κράτος δεν ασκούσε πλέον στην πράξη εξουσία στο κατεχόμενο από την Αυτόνομη Κουρδική Αρχή έδαφος.

Το **δεύτερο σενάριο** αφορά **ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους στο πλαίσιο ένοπλης σύρραξης**. Κατά τη γαλλική *Commission des recours des réfugiés* (επιτροπή προσφύγων προσφύγων) και το εθνικό αρμόδιο για θέματα ασύλου δικαστήριο, αυτό συνέβη, για παράδειγμα, στην περίπτωση της φατρίας Da'od στη Σομαλία το 2005 ⁽³²⁸⁾ και των ανταρτών στην επαρχία Kunduz στο βόρειο Αφγανιστάν το 2013 ⁽³²⁹⁾. Οι Επαναστατικές Ένοπλες Δυνάμεις της Κολομβίας (FARC) αναγνωρίστηκαν επίσης ως

⁽³²³⁾ Βλέπε, υπό την έννοια αυτή, Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 22ας Μαΐου 2009, *AR κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 7/2009-98 (βλέπε περιληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³²⁴⁾ ILC, *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, ό.π., υποσημείωση 315. Βλέπε επίσης *Estate of Jean-Baptiste Caire (France)* κατά Ηνωμένων Πολιτειών του Μεξικού, 5 RIAA 516, σ. 530.

⁽³²⁵⁾ Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status*, ό.π., υποσημείωση 315, σ. 26.

⁽³²⁶⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Rolandas Svazas κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 313, σκέψη 16. Βλέπε ομοίως J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 301. Στην υπόθεση *PS (Sri Lanka)* κατά *Secretary of State for the Home Department* (απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2008 [2008] EWCA Civ 1213, σκέψη 8), ο λόρδος δικαστής Sedley επισήμανε ότι, καθώς η αιτούσα είχε υποστεί επανειλημμένως σεξουαλική κακοποίηση από στρατιωτικό προσωπικό στη Jaffna, «δεν υπήρχε καμία εύλογη δυνατότητα κρατικής προστασίας κατά συμπεριφοράς που έφερε σαφείς ενδείξεις ανοχής και ατιμωρησίας, και για τον λόγο αυτό εγκατέλειψε τη χώρα».

⁽³²⁷⁾ Βλέπε υπό την έννοια αυτή UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 31ης Μαρτίου 2005, *NM κ.λπ. (Lone Women – Ashraf) Somalia CG [2005] UKIAT 00076*, σκέψεις 84 και 101, στην οποία, παρά τον προβληματισμό σχετικά με τη δυνατότητα εγγύτητας προστασίας στο Somaliland και στο Puntland, παρέχει ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικά με τον βαθμό αυτονομίας και εξουσίας που ασκούν οι δύο αυτές περιοχές. Η απόφαση δεν μεταβλήθηκε από επακόλουθη καθοδήγηση σχετικά με τη χώρα, όσον αφορά την κατάσταση στο Puntland και στο Somaliland. Βλέπε για παράδειγμα, UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2011, *AMM κ.λπ. (Conflict; Humanitarian Crisis; Returnees; FGM) Somalia CG [2011] UKUT 445 (IAC)* και UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2014, *MOI κ.λπ. (Return to Mogadishu) Somalia CG [2014] UKUT 00442 (IAC)*. Βλέπε επίσης EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia: Country Overview*, Αύγουστος 2014, σ. 27.

⁽³²⁸⁾ Επιτροπή προσφύγων προσφύγων (Γαλλία), απόφαση της 29ης Ιουλίου 2005, *Mlle A*, προσφυγή αριθ. 487336, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Commission des recours des réfugiés, Année 2005*, 2006, σ. 65 και 66.

⁽³²⁹⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, *M YK*, προσφυγή αριθ. 12025577 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 83 και 84.

ομάδα ή οργάνωση που ελέγχει σημαντικό μέρος του εδάφους της Κολομβίας ⁽³³⁰⁾. Θα μπορούσε βάσιμα να υποστηριχθεί ότι αυτή ήταν η περίπτωση των Τίγρων για την Απελευθέρωση του Tamil Eelam (LTTE) κατά τη διάρκεια της σύρραξης με την κυβέρνηση της Σρι Λάνκα και, πιο πρόσφατα, της Al-Shabaab στη Σομαλία, παρότι στην περίπτωση αυτή απαιτείται ιδιαίτερη εξέταση του βαθμού ελέγχου που ασκεί, καθώς αυτός εμφανίζει διακυμάνσεις ⁽³³¹⁾. Κατά την περίοδο από το 2014 έως τις αρχές του 2016, το λεγόμενο Ισλαμικό Κράτος Ιράκ και Συρίας (ISIS) θα μπορούσε βάσιμα να θεωρηθεί ομάδα ή οργάνωση βάσει του άρθρου 6 στοιχείο β), λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού ελέγχου που ασκούσε σε μέρη του εδάφους του Ιράκ και της Συρίας ⁽³³²⁾.

Επισημαίνεται ότι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ ομάδων ή οργανώσεων που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του και μη κρατικών υπευθύνων δεν είναι πάντοτε σαφής. Παρότι η διάκριση αυτή δεν κατέχει κεντρική θέση στον προσδιορισμό του υπευθύνου της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, παραμένει ωστόσο σημαντική για τον καθορισμό της ύπαρξης αποτελεσματικής προστασίας στη χώρα καταγωγής (βλέπε ενότητα 1.7 κατωτέρω, σ. 67) καθώς και της ύπαρξης εγχώριας προστασίας (βλέπε ενότητα 1.8 κατωτέρω, σ. 81). Το κύριο κριτήριο για τη διάκριση μεταξύ των εν λόγω ομάδων ή οργανώσεων και μη κρατικών υπευθύνων είναι, επομένως, ο έλεγχος που ασκούν οι πρώτες στο κράτος ή σε σημαντικό μέρος του εδάφους του. Χωρίς τον έλεγχο αυτό, η οντότητα δεν εμπίπτει στο άρθρο 6 στοιχείο β), αλλά στο άρθρο 6 στοιχείο γ) ως μη κρατικός υπεύθυνος.

1.6.3 Μη κρατικοί υπεύθυνοι [άρθρο 6 στοιχείο γ)]

Το άρθρο 6 στοιχείο γ) εντάσσει τους μη κρατικούς υπευθύνους στον κατάλογο των υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διάταξη, οι μη κρατικοί υπεύθυνοι δεν μπορούν αφ' εαυτών να αναγνωρίζονται ως υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης παρά μόνο **όταν δεν υπάρχει αποτελεσματική προστασία εναντίον τους** στη χώρα καταγωγής. Το άρθρο 6 στοιχείο γ) προσδιορίζει ως υπευθύνους δίωξης ή σοβαρής βλάβης:

μη κρατικούς υπευθύνους, **εάν** μπορεί να καταδειχθεί ότι οι υπεύθυνοι που αναφέρονται υπό τα στοιχεία α) και β) [ήτοι το κράτος ή ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του], περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7 ⁽³³³⁾.

Σε περίπτωση δίωξης ή σοβαρής βλάβης από μη κρατικούς υπευθύνους, τα δικαστήρια των κρατών μελών πρέπει να καθορίζουν κατά πόσον υφίσταται προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης κατά το άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽³³⁴⁾. Όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla, η ικανότητα των υπευθύνων προστασίας να διασφαλίζουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης «συνιστά καθοριστικό στοιχείο της αξιολόγησης» για τον καθορισμό του καθεστώτος ⁽³³⁵⁾. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο σε περίπτωση δίωξης ή σοβαρής βλάβης από μη κρατικούς υπευθύνους καθώς, εν αντιθέσει προς ό,τι ισχύει στην περίπτωση της κρατικής δίωξης ή σοβαρής βλάβης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 27 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και ενότητα 1.7.1.1 κατωτέρω, σ. 70), δεν τεκμαίρεται ότι δεν υπάρχει διαθέσιμη προστασία. Επομένως, όπως επισήμανε το High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) της Ιρλανδίας και υποστήριξε επίσης το πολωνικό Περιφερειακό Δικαστήριο Βαρσοβίας ⁽³³⁶⁾, «μη κρατικοί υπεύθυνοι» μπορούν να καταστούν «υπεύθυνοι [δίωξης ή] σοβαρής βλάβης» μόνο όταν αποδεικνύεται ότι το κράτος ιθαγένειας δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να εμποδίσει τη βλάβη που προκαλούν οι μη κρατικοί υπεύθυνοι» ⁽³³⁷⁾. Όπως αναλύεται περαιτέρω στην

⁽³³⁰⁾ Βλέπε βάσιμα Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2009, 6894/2005, σ. 10.

⁽³³¹⁾ Όσον αφορά την Al-Shabaab στο Μουκντίσο, σύγκριση για παράδειγμα UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), MOJ κ.λπ. (Return to Mogadishu) Somalia CG, ό.π., υποσημείωση 328, σκέψη 368, όπου επισημαίνεται ότι η ένοπλη ομάδα αποσύρθηκε από το Μουκντίσο, με UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), AMM κ.λπ. (conflict; Humanitarian Crisis; Returnees; FGM) Somalia CG, ό.π., υποσημείωση 328, ιδίως σκέψεις 75 και 90-91, όπου αναλύεται ο βαθμός ελέγχου που ασκούσε τότε η Al-Shabaab. Βλέπε επίσης EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia*, ό.π., υποσημείωση 328, ιδίως σ. 83-95.

⁽³³²⁾ Όσον αφορά την έκταση του εν λόγω ελέγχου, βλέπε για παράδειγμα Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Country Information and Guidance, Iraq: Security Situation*, Νοέμβριος 2015, ιδίως τον χάρτη στη σ. 10· και Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Country Information and Guidance, Syria: Security and Humanitarian Situation*, Δεκέμβριος 2014, παράγραφοι 2.13.19-2.3.21.

⁽³³³⁾ Η επισήμανση των συντακτών. Βλέπε υπό την έννοια αυτή Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2010, αριθ. 49.821, σκέψη 4.8.1· Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2008, *SiCh κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 1 AzS 86/2008-101 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³³⁴⁾ Βλέπε Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 15ης Μαΐου 2013, *AS κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 3 AzS 56/2012-81 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³³⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μειζονος συνθέσεως) της 2ας Μαρτίου 2010 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla κ.λπ. κατά Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2010:105, σκέψη 68.

⁽³³⁶⁾ Περιφερειακό Διοικητικό Δικαστήριο Βαρσοβίας (Πολωνία), απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2015, IV SA/Wa 961/15.

⁽³³⁷⁾ High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), *WA κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General*, ό.π., υποσημείωση 310, σκέψη 40.

ενότητα 1.7.1.2 κατωτέρω (σ. 72), αυτό συμβαίνει επίσης, εάν ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)].

Όπως ο όρος «κράτος» δεν ορίζεται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), έτσι δεν ορίζεται ούτε η έννοια του μη κρατικού υπευθύνου. Υπό το πρίσμα του γράμματος, της οικονομίας και του σκοπού του άρθρου 6, ο όρος πρέπει παρ' όλα αυτά να ερμηνεύεται ευρέως, καθώς σκοπός του άρθρου 6 είναι πράγματι να μην περιορίζεται το καθεστώς πρόσφυγα, αλλά να διασφαλίζεται ότι χορηγείται στα πρόσωπα που πράγματι υφίστανται δίωξη. Όπως τόνισε το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Γερμανίας, στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται όλοι οι μη κρατικοί υπεύθυνοι χωρίς περιορισμό, συμπεριλαμβανομένων μεμονωμένων προσώπων, εφόσον τελούν πράξεις που συνιστούν δίωξη⁽³³⁸⁾. Τον ευρύ αυτό ορισμό συμμερίζονται τα δικαστήρια και άλλων κρατών μελών, όπως φανερώνει το εύρος των μη κρατικών οντοτήτων που αναγνωρίζονται ως μη κρατικοί υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης και παρατίθενται στον πίνακα 15 κατωτέρω.

Πίνακας 15: Παραδείγματα μη κρατικών οντοτήτων που αναγνωρίζονται ως μη κρατικοί υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης

1	φατρίες και φυλές ⁽³³⁹⁾
2	αντάρτες και παραστρατιωτικοί ⁽³⁴⁰⁾
3	πολέμαρχοι, εξτρεμιστικές θρησκευτικές ομάδες ή τρομοκράτες ⁽³⁴¹⁾
4	εγκληματίες, συμμορίες και μαφία ⁽³⁴²⁾
5	πολιτικά κόμματα ⁽³⁴³⁾
6	μέλη της οικογένειας και μέλη της οικογένειας υπό την ευρεία έννοια ⁽³⁴⁴⁾

1.7 Υπεύθυνοι προστασίας (άρθρο 7)

Όπως αναφέρεται στην ενότητα 1.6 ανωτέρω (σ. 62), η ΟΕΑΑ και η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) υιοθέτησαν την προσέγγιση της προστασίας για την ερμηνεία του ορισμού του πρόσφυγα. Επομένως, δίνεται πλέον έμφαση στην **ύπαρξη αποτελεσματικής και μη προσωρινής προστασίας κατά των υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης** στη χώρα καταγωγής. Αυτό συνάδει με το γράμμα του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά το οποίο, συνεπεία δικαιολογημένου φόβου δίωξης, οι πρόσφυγες δεν επιθυμούν ή δεν μπορούν να απολαύουν της προστασίας της χώρας ιθαγένειάς τους (ή της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής τους). Αυτό συνάδει επίσης με τον σκοπό της σύμβασης για τους πρόσφυγες, ο οποίος συνίσταται στην

⁽³³⁸⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 18ης Ιουλίου 2006, ΒVerwG 1 C 15.05, σκέψη 23. Βλέπε ομοίως Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 65, όπου επισημαίνεται ότι στους μη κρατικούς υπευθύνους περιλαμβάνονται επίσης τμήματα του ευρύτερου ή του τοπικού πληθυσμού.

⁽³³⁹⁾ Βλέπε για παράδειγμα Δικαστήριο Cagliari (Ιταλία), απόφαση της 3ης Απριλίου 2013, αριθ. RG 8191/12, σ. 7 και 8 (βλέπε EDAL περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) σχετικά με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων ως τρέχουσα πρακτική της φυλής στην οποία ανήκει η αιτούσα.

⁽³⁴⁰⁾ Βλέπε για παράδειγμα Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2010, 5051/2006 με την οποία χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα λόγω δίωξης από τις FARC στην Κολομβία. Όσον αφορά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, βλέπε για παράδειγμα: Απόφαση του ΕΔΔΑ της 17ης Δεκεμβρίου 1996, Ahmed κατά Αυστρίας, προσφυγή αριθ. 25964/94, σκέψη 22· και ΕΔΔΑ, D.N.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 54.

⁽³⁴¹⁾ Βλέπε για παράδειγμα, Διοικητικό Δικαστήριο Βουδαπέστης (Ουγγαρία), απόφαση της 18ης Ιουνίου 2013, RY (Afghanistan) κατά Office of Immigration and Nationality, 17.K.31893/2013/3-IV (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) σχετικά με δίωξη από τους Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν· εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), M C, ό.π., υποσημείωση 181 σχετικά με δίωξη από μουσουλμάνους φονταμενταλιστές· και δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2013, M M, προσφυγή αριθ. 13018952 C+, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 63 και 64, σχετικά με πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων, από θρησκευτικούς εξτρεμιστές. Για νομολογία του ΕΔΔΑ, βλέπε για παράδειγμα, ΕΔΔΑ, AAM κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 66.

⁽³⁴²⁾ Βλέπε για παράδειγμα Συμβούλιο προσφύγων (Πολωνία), απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2010, RdU-439-1/S/10 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) και UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 2010, AM και BM (Trafficked Women) Albania CG [2010] UKUT 80 (IAC), σκέψεις 165 και 167-170, οι οποίες αφορούσαν αμφότερες δίκτυο εμπορίας ανθρώπων· και Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2008, αριθ. 18.419 στο πλαίσιο Βεντέτας.

⁽³⁴³⁾ Βλέπε για παράδειγμα Διοικητικό Δικαστήριο Βερολίνου (Γερμανία), απόφαση της 7ης Ιουλίου 2011, 33 K 79.10 A.

⁽³⁴⁴⁾ Βλέπε για παράδειγμα Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 89.927, ό.π., υποσημείωση 228, σκέψη 4.9· εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, *Mme HK épouse G*, προσφυγή αριθ. 12017176 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 72 και 73· Διοικητικό Δικαστήριο Augsburg (Γερμανία), Au 6 K 30092, ό.π., υποσημείωση 280 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), JTM κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General, ό.π., υποσημείωση 312· Συμβούλιο προσφύγων (Πολωνία), απόφαση της 23ης Αυγούστου 2012, RdU-82/8/S/10 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), απόφαση της 21ης Απριλίου 2011, UM 7851-10 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), απόφαση της 9ης Μαρτίου 2011, UM 3363-10 και 3367-10 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), AM και BM (Trafficked Women) Albania CG, ό.π., υποσημείωση 343, σκέψη 171. Για νομολογία του ΕΔΔΑ, βλέπε για παράδειγμα: ΕΔΔΑ, B.K.A. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 42· ΕΔΔΑ, S.A. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 49.

παροχή από τη διεθνή κοινότητα υποκατάστατης προστασίας «[...] στο πρόσωπο που δεν διαθέτει πλέον το ευεργέτημα της προστασίας κατά δίωξης, για λόγο προβλεπόμενο στη Σύμβαση, στη δική του χώρα [...]»⁽³⁴⁵⁾.

Στο άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προσδιορίζονται τόσο οι υπεύθυνοι προστασίας όσο και η μορφή που πρέπει να λαμβάνει η προστασία ως εξής:

1. Η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης μπορεί να παρέχεται μόνο από:
 - α) το κράτος· ή
 - β) ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους,

υπό την προϋπόθεση ότι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία σύμφωνα με την παράγραφο 2 και είναι σε θέση να το πράξουν.

2. Η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης πρέπει να είναι αποτελεσματική και μη προσωρινή. Η προστασία αυτή παρέχεται κατά κανόνα όταν οι υπεύθυνοι της παραγράφου 1 στοιχεία α) και β) λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και όταν ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.
3. Οσάκις τα κράτη μέλη αξιολογούν εάν διεθνής οργάνωση ελέγχει ένα κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του και παρέχει προστασία όπως περιγράφεται στην παράγραφο 2, λαμβάνουν υπόψη τυχόν κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται σε οικείες πράξεις της Ένωσης⁽³⁴⁶⁾.

Το συγκεκριμένο άρθρο αποτελεί **διάταξη αναγκαστικού δικαίου** για τα κράτη μέλη και είναι καθοριστικής σημασίας για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας. Όπως έκρινε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε το 2010 στην υπόθεση Abdulla,

[...] οι περιστάσεις που καταδεικνύουν τη δυνατότητα ή μη της χώρας καταγωγής να παράσχει προστασία έναντι πράξεων δίωξης συνιστά καθοριστικό στοιχείο της αξιολογήσεως, η οποία καταλήγει στη χορήγηση ή, κατά συμμετρικό τρόπο, ενδεχομένως στην παύση [ή στην άρνηση] του καθεστώτος πρόσφυγα⁽³⁴⁷⁾.

Παρότι η υπόθεση Abdulla αφορά την παύση καθεστώτος πρόσφυγα βάσει του άρθρου 11 της ΟΕΑΑ [πλέον άρθρο 11 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)], η συλλογιστική του ΔΕΕ όσον αφορά την έννοια της προστασίας φαίνεται να εφαρμόζεται, τηρουμένων των αναλογιών, στο άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

Το άρθρο 7 αντικατοπτρίζει επίσης την έμφαση που αποδίδει το ΕΔΔΑ στην ύπαρξη αποτελεσματικής προστασίας⁽³⁴⁸⁾. Κατά το ΕΔΔΑ, φατρίες, φυλές και οικογένειες μπορούν να ασκούν προστατευτικά καθήκοντα και, επιπλέον, μπορεί να υπάρχουν πολύ σημαντικοί προσωπικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την προστασία,

⁽³⁴⁵⁾ Βλέπε House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), Horvath κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 308, 495, κατά τον λόρδο Hope of Craighead. Βλέπε επίσης House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1987, R κατά Secretary of State for the Home Department; Ex parte Sivakumaran [1988] 1 AC 958, 992-993 κατά τον λόρδο Keith of Kinkel και, πιο πρόσφατα, Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 7ης Ιουλίου 2010, HJ (Iran) και HT (Cameroun) κατά Secretary of State for the Home Department [2010] UKSC 31, σκέψεις 13-15, κατά τον λόρδο Hope.

⁽³⁴⁶⁾ Βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 26 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) κατά την οποία: «Προστασία μπορεί να παρέχεται, στις περιπτώσεις που υπάρχει βούληση και δυνατότητα παροχής προστασίας, είτε από το κράτος, είτε από ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που πληρούν τις προϋποθέσεις της παρούσας οδηγίας και ελέγχουν περιοχή ή ευρύτερο χώρο εντός του εδάφους του κράτους. Η προστασία αυτή θα πρέπει να είναι αποτελεσματική και όχι προσωρινή.»

⁽³⁴⁷⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 68. Βλέπε ομοίως House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), Horvath κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 308, σ. 3, κατά τον λόρδο Hope of Craighead.

⁽³⁴⁸⁾ Βλέπε, ιδίως, απόφαση του ΕΔΔΑ, της 11ης Ιανουαρίου 2007, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 1948/04, σκέψη 147, όπου το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι: «[...] η ύπαρξη της υποχρέωσης μη απέλασης δεν εξαρτάται από το κατά πόσον ο κίνδυνος δυσμενούς μεταχείρισης οφείλεται σε παράγοντες που επισύρουν, άμεσα ή έμμεσα, την ευθύνη των δημόσιων αρχών της χώρας προορισμού και, επομένως, το άρθρο 3 μπορεί να εφαρμόζεται επίσης σε καταστάσεις στις οποίες ο κίνδυνος απορρέει από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που δεν είναι δημόσιοι λειτουργοί [...]. Αυτό που έχει σημασία στο πλαίσιο αυτό είναι κατά πόσον ο προσφεύγων μπόρεσε να εξασφαλίσει προστασία κατά των πράξεων που τελέστηκαν εναντίον του και να ζητήσει αποκατάσταση για τις πράξεις αυτές». Βλέπε επίσης: ΕΔΔΑ, S.A. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 51· και ΕΔΔΑ, D.N.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 53.

όπως η υγεία, η ηλικία, το φύλο, η γνώση ξένης γλώσσας και οι ικανότητες του αιτούντος άσυλο ⁽³⁴⁹⁾. Ωστόσο, το ΔΕΕ δεν έχει εξετάσει ακόμη την έκταση στην οποία η προσέγγιση του ΕΔΔΑ μπορεί να ληφθεί υπόψη για την ερμηνεία του ποιος πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί υπεύθυνος προστασίας βάσει του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) ⁽³⁵⁰⁾. Μολαταύτα, είναι σαφές από το γράμμα του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) ότι οι υπεύθυνοι προστασίας περιορίζονται στο κράτος ή σε ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του κράτους.

Αντικατοπτρίζοντας τη διάρθρωση του άρθρου 7, στην παρούσα ενότητα εξετάζεται το ζήτημα της προστασίας: εξετάζονται πρώτα οι υπεύθυνοι προστασίας (ενότητα 1.7.1, σ. 69) και ακολούθως η απαιτούμενη ποιότητα της προστασίας (ενότητα 1.7.2, σ. 75). Όπως θα καταστεί εμφανές, το άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) τροποποιήθηκε σημαντικά σε σχέση με την ΟΕΑΑ, ώστε να διασφαλίζεται περιορισμένη ερμηνεία των υπευθύνων προστασίας και της αποτελεσματικής προστασίας. Οι τροποποιήσεις αυτές παρουσιάζονται στη συνέχεια, κάθε φορά που παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

1.7.1 Υπεύθυνοι προστασίας οι οποίοι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν [άρθρο 7 παράγραφοι 1 και 3]]

Όπως υπενθυμίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽³⁵¹⁾, στο άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) παρατίθεται **εξαντλητικός κατάλογος των υπευθύνων προστασίας**. Επομένως, μόνο το κράτος και ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του, μπορούν να θεωρούνται από τα κράτη μέλη υπεύθυνοι προστασίας.

Πέραν του κλειστού αυτού καταλόγου, στο άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) τονίζεται ότι οι εν λόγω υπεύθυνοι μπορούν να αναγνωρίζονται ως πραγματικοί υπεύθυνοι προστασίας, μόνο **εάν επιθυμούν να προσφέρουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν**. Η πρόσθετη αυτή προϋπόθεση θεσπίστηκε στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), επειδή κρίθηκε ότι το άρθρο 7 της ΟΕΑΑ δεν ήταν σαφές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα υπερβολικά ευρείες ερμηνείες των υπευθύνων προστασίας οι οποίες δεν «πληρούν τις απαιτήσεις που θεσπίζονται από τη Σύμβαση της Γενεύης [για τους πρόσφυγες] σχετικά με το τι συνιστά δέουσα προστασία» ⁽³⁵²⁾.

Για την αποφυγή υπερβολικά ευρείας ερμηνείας των υπευθύνων προστασίας, αυτοί περιορίζονται πλέον ρητώς στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) στο κράτος (ενότητα 1.7.1.1, σ. 70) ή σε ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους (ενότητα 1.7.1.2, σ. 72), εφόσον επιθυμούν να παράσχουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν. Παρότι ο κατάλογος είναι εξαντλητικός, τα στοιχεία που περιλαμβάνει δεν αποκλείουν το ένα το άλλο. Όπως συνάγεται από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση Abdulla και τη φράση «ο φορέας ή οι φορείς προστασίας» ⁽³⁵³⁾, μπορούν να υπάρχουν πολλαπλοί υπεύθυνοι προστασίας κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης στην ίδια περίπτωση. Στην πράξη, παρότι τα δικαστήρια των κρατών μελών θεωρούν το κράτος πρωταρχικό παράγοντα προστασίας, δεν αποκλείουν τον συμπληρωματικό προστατευτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι άλλοι υπεύθυνοι οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β).

⁽³⁴⁹⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, *Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών*, ό.π., υποσημείωση 349, σκέψεις 139 και 140: «[...] υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ της θέσης, αφενός, προσώπων που προέρχονται από τις εν λόγω περιοχές και έχουν δεσμούς φαρτρία ή/και οικογενειακούς δεσμούς εκεί και, αφετέρου, προσώπων που προέρχονται από άλλα μέρη της Σομαλίας και δεν έχουν τέτοιους δεσμούς στο Somaliland ή στο Puntland. Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, το ΕΔΔΑ είναι διατεθειμένο να δεχθεί ότι η απέλαση στο Somaliland ή στο Puntland αιτούντος του οποίου η αίτηση ασύλου δεν έγινε δεκτή και ο οποίος ανήκει στην πρώτη ομάδα δεν εκθέτει κατά κανόνα τον ενδιαφερόμενο σε πραγματικό κίνδυνο να υποβληθεί σε μεταχείριση η οποία παραβαίνει το άρθρο 3. [...] Το ΕΔΔΑ εκτιμά ότι είναι πολύ απίθανο ο αιτών, ο οποίος είναι μέλος της μειονότητας Ashraf –μία εκ των ομάδων που συνθέτουν τη μειονοτική ομάδα των Benadiri (ή Reer Hamar) [...] και προέρχεται από τη νότια Σομαλία, να μπορέσει να εξασφαλίσει προστασία από φαρτρία στις “σχετικά ασφαλείς” περιοχές». Βλέπε επίσης: απόφαση του ΕΔΔΑ της 7ης Ιουνίου 2016, R.B.A.B. και λοιποί κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 7211/06, σκέψη 57 (η οικογένεια ως υπεύθυνος προστασίας)· απόφαση του ΕΔΔΑ της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, RH κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 4601/14, σκέψη 73 (δίκτυο προστασίας ανδρών)· ΕΔΔΑ, KAB κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 82-85 (δεσμοί με φαρτρία/οικογένεια)· και ΕΔΔΑ, AA κ.λπ. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 57-59 (δεσμός με φαρτρία).

⁽³⁵⁰⁾ Βλέπε Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2014, Rahimi, I U 424/2014-11, σκέψεις 107 και 109.

⁽³⁵¹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Detailed Explanation of the Proposal», σ. 3, παράρτημα της πρότασης ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), ό.π., υποσημείωση 243.

⁽³⁵²⁾ Ό.π.

⁽³⁵³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 70.

1.7.1.1 Το κράτος [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο α)]

Η έννοια του «κράτους» ως υπευθύνου προστασίας δεν ορίζεται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τον ορισμό που παρατίθεται στην ενότητα 1.6.1 ανωτέρω (σ. 63), όπως αναπαράγεται στον πίνακα 16 κατωτέρω.

Πίνακας 16: Το κράτος ως υπεύθυνος προστασίας

De jure όργανα	1	Κάθε όργανο του κράτους το οποίο ασκεί νομοθετικά, εκτελεστικά, δικαστικά ή οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα και ενεργεί σε οποιοδήποτε επίπεδο.
De facto όργανα	2	Πρόσωπα ή οντότητες που εξουσιοδοτούνται να ασκούν κρατική εξουσία.
	3	Ιδιώτες ή ομάδες που ενεργούν υπό τον έλεγχο ή τις οδηγίες του κράτους.
	4	Όργανα τα οποία τίθενται στη διάθεση του κράτους από άλλο κράτος και ασκούν κρατική εξουσία.

Καταρχάς, το κράτος περιλαμβάνει **de jure όργανα και υπαλλήλους, από τη δικαστική, την εκτελεστική ή τη νομοθετική εξουσία** της κυβέρνησης. Μέσω των νόμων και των πολιτικών του, το κράτος μπορεί πράγματι να ρυθμίζει διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να συμβάλλουν στην ύπαρξη αποτελεσματικής προστασίας κατά της δίωξης (βλέπε περαιτέρω ενότητα 1.7.2, σ. 75, σχετικά με την ποιότητα της παρεχόμενης προστασίας). Επιπλέον, η εν λόγω άσκηση κρατικών καθηκόντων αφορά όλα τα επίπεδα, εθνικό, ομοσπονδιακό ή τοπικό ⁽³⁵⁴⁾.

Κατ' αναλογία προς τη θεωρία της ευθύνης του κράτους, η έννοια του κράτους μπορεί επίσης να επεκταθεί, ώστε να περιλαμβάνει **de facto όργανα τα οποία προσλαμβάνονται για την άσκηση κρατικής εξουσίας** ⁽³⁵⁵⁾. Επομένως, σε ορισμένες περιπτώσεις, το κράτος μπορεί επίσης να καλύπτει i) πράξεις προσώπων ή οντοτήτων που εξουσιοδοτούνται να ασκούν κρατική εξουσία ⁽³⁵⁶⁾ και ii) πράξεις που τελούνται από ιδιώτες ή ομάδες που ενεργούν υπό τον έλεγχο ή τις οδηγίες οργάνων ή οντοτήτων εξουσιοδοτημένων να ασκούν κρατική εξουσία ⁽³⁵⁷⁾. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η κρατική εξουσία μπορεί να ασκείται από όργανα άλλου κράτους που τίθενται στη διάθεση του κράτους ⁽³⁵⁸⁾.

Ως εγγυητής του νόμου και της τάξης, το κράτος γίνεται αντιληπτό ως **ο κύριος ή ο παραδειγματικός φορέας που μπορεί να παράσχει προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης** ⁽³⁵⁹⁾. Εξ ορισμού, έχει κανονικά τόσο την ικανότητα όσο και το καθήκον να προστατεύει τα πρόσωπα που υπάγονται στη δικαιοδοσία του. Ωστόσο, στο άρθρο 7 παράγραφος 1 αναγνωρίζεται ότι αυτό μπορεί να μην συμβαίνει πάντοτε και, επομένως, για να αναγνωρίζεται ως υπεύθυνος προστασίας, το κράτος πρέπει τόσο να επιθυμεί να παράσχει προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης όσο και να μπορεί να το πράξει ⁽³⁶⁰⁾.

Η διάκριση μεταξύ της επιθυμίας (ή μη) και της ικανότητας (ή μη) ενός κράτους να παράσχει προστασία δεν είναι πάντοτε σαφής στις αποφάσεις των δικαστηρίων των κρατών μελών. Όπως επισήμανε το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), «[π]αρέλκει να κρίνουμε σε ποιον βαθμό η αδυναμία αυτή απορρέει από μη επιθυμία ή ανικανότητα παροχής προστασίας, παρότι φρονούμε ότι το κατά πόσον πρόκειται για τον ένα ή για τον άλλο λόγο ή για αμφότερους τους λόγους εξαρτάται από τον συγκεκριμένο χρόνο και τόπο και τους συγκεκριμένους εμπλεκόμενους παράγοντες» ⁽³⁶¹⁾. Για τον σκοπό της παρούσας δικαστικής ανάλυσης, παρουσιάζονται ωστόσο στον πίνακα 17, με σχηματικό τρόπο, τέσσερα σενάρια τα οποία εξηγούνται υπό το πρίσμα σχετικής νομολογίας.

⁽³⁵⁴⁾ Βλέπε για παράδειγμα Διοικητικό Δικαστήριο Στουτγάρδης (Γερμανία), απόφαση της 30ής Δεκεμβρίου 2011, A 11 K 2066/11, σ. 10, σχετικά με δημοτικό γραφείο καταχώρισης, παρότι δεν θεωρήθηκε στην προκειμένη περίπτωση ότι παρείχε αποτελεσματική προστασία.

⁽³⁵⁵⁾ Βλέπε J. Crawford, A. Pellet και S. Olleson (επιμ.), *The Law of International Responsibility* (OUP, 2010).

⁽³⁵⁶⁾ ILC, *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, ό.π., υποσημείωση 315, Art. 5.

⁽³⁵⁷⁾ Ο.π., άρθρο 8.

⁽³⁵⁸⁾ Ο.π., άρθρο 6.

⁽³⁵⁹⁾ Βλέπε House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), Horvath κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 308, σ. 8 και High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), WA κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General, ό.π., υποσημείωση 310, σκέψη 34. Βλέπε επίσης ECRE (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξοριστούς), Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland and Hungarian Helsinki Committee, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, 2014, σ. 53.

⁽³⁶⁰⁾ Αυτό αναγνωρίζεται επίσης από το ΕΔΔΑ. Βλέπε, ιδίως, απόφαση του ΕΔΔΑ, της 26ης Ιουλίου 2005, N κατά Φινλανδίας, προσφυγή αριθ. 38885/02, σκέψη 164.

⁽³⁶¹⁾ UKUT, MS (Coptic Christians) Egypt CG, ό.π., υποσημείωση 151, σκέψη 123.

Πίνακας 17: Επιθυμία (ή μη) και ικανότητα (ή μη) του κράτους να παράσχει προστασία: διάφορα σενάρια

	Ικανότητα	Ανικανότητα
Επιθυμία	Σενάριο 1 Άρνηση διεθνούς προστασίας	Σενάριο 3 Χορήγηση διεθνούς προστασίας
Μη επιθυμία	Σενάριο 2 Χορήγηση διεθνούς προστασίας	Σενάριο 4 Χορήγηση διεθνούς προστασίας

Το **σενάριο 1** αφορά περιπτώσεις στις οποίες το κράτος **επιθυμεί και είναι σε θέση να παράσχει προστασία** κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης. Στις περιπτώσεις αυτές, και εφόσον η προστασία είναι αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη στον αιτούντα, δεν πρέπει να παρέχεται καθεστώς πρόσφυγα και επικουρικής προστασίας, καθώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο αιτών χρήζει διεθνούς προστασίας ⁽³⁶²⁾.

Το **σενάριο 2** αφορά περιπτώσεις στις οποίες, παρότι είναι σε θέση να το πράξει, το κράτος **δεν επιθυμεί να παράσχει προστασία**, ιδίως όταν είναι το ίδιο ο υπεύθυνος της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης ή ανέχεται πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης ⁽³⁶³⁾. Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 27 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) καθιστά σαφές ότι «[σ]τις περιπτώσεις που το κράτος ή τα όργανα του κράτους είναι οι υπεύθυνοι της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, θα πρέπει να τεκμαίρεται ότι δεν παρέχεται ουσιαστική προστασία στον αιτούντα». Στο Βέλγιο, για παράδειγμα, το Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών αποφάνθηκε ότι το άρθρο 7 δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση δίωξης από το κράτος και ότι, ως εκ τούτου, το βάρος απόδειξης του αντιθέτου έφεραν οι αρμόδιες για το άσυλο αρχές ⁽³⁶⁴⁾.

Το **σενάριο 3** αφορά καταστάσεις στις οποίες το κράτος επιθυμεί ή μπορεί να επιθυμεί να παράσχει προστασία, αλλά **δεν είναι σε θέση να πράξει κάτι τέτοιο αποτελεσματικά**, για παράδειγμα, λόγω ανεπαρκών οικονομικών ή ανθρώπινων πόρων ή έλλειψης ελέγχου σε τμήμα του εδάφους του λόγω ένοπλης σύρραξης ή κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή κατάστασης ενισχυμένης ασφάλειας ⁽³⁶⁵⁾. Όπως τόνισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «η απλή “επιθυμία προστασίας” δεν επαρκεί, εάν ελλείπει η “ικανότητα προστασίας”» ⁽³⁶⁶⁾. Αυτό αναγνώρισε η γαλλική επιτροπή προσφύγων προσφύγων σε απόφαση που εξέδωσε το 2005 σχετικά με δίωξη στη Σομαλία. Η ικανότητα παροχής αποτελεσματικής προστασίας δεν μπορούσε να τεκμαρθεί από την εγκαθίδρυση μεταβατικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης, καθώς αυτή προσπαθούσε να ασκήσει εκ νέου αποτελεσματικά την εξουσία της στο έδαφός της ⁽³⁶⁷⁾. Το γαλλικό αρμόδιο για θέματα ασύλου εθνικό δικαστήριο κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι η Αλγερία δεν ήταν σε θέση να προστατεύσει αλγερινό αιτούντα ο οποίος είχε προσηλυτιστεί στον χριστιανισμό και υφίστατο δίωξη από εξτρεμιστές μουσουλμάνους ⁽³⁶⁸⁾. Όταν τίθεται ζήτημα ικανότητας προστασίας εκ μέρους κράτους σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου

⁽³⁶²⁾ Βλέπε House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), Horvath κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 308, 495 κατά τον λόρδο Hope of Craighead.

⁽³⁶³⁾ Σχετικά με τη δίωξη την οποία ανέχεται η επιτρέπει το κράτος, βλέπε για παράδειγμα: Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 27ης Ιουλίου 2012, M B, προσφυγή αριθ. 349824, σκέψη 3· EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), PS (Sri Lanka) κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 327, σκέψη 8· και Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 30ης Σεπτεμβρίου 2013, *IJ κατά Minister of the Interior*, 4 Azs 24/2013-34 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Βλέπε επίσης, εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2013, M A, προσφυγή αριθ. 13018825 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d’Etat et de la Cour nationale du droit d’asile, Année 2013*, 2014, σ. 59 και 60.

⁽³⁶⁴⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2009, αριθ. 22.175, σκέψη 3.3. Για τη δίωξη από το κράτος και την προστασία από το κράτος, βλέπε επίσης Ειδική Επιτροπή Προσφύγων (Ελλάδα), απόφαση της 20ής Ιουνίου 2012, *HK κατά Γενικού Γραμματέως Υπουργείου (πρώην) Δημοσίας Τάξης*, προσφυγή αριθ. 95/48882 (βλέπε EDAL).

⁽³⁶⁵⁾ Βλέπε για παράδειγμα Διοικητικό Δικαστήριο Βερολίνου (Γερμανία), απόφαση 33 K 79.10 A, ό.π., υποσημείωση 344, σχετικά με την ανικανότητα του Αφγανιστάν να παράσχει προστασία κατά της δίωξης, λόγω της απουσίας ελέγχου και κυρώσεων κατά των προσβολών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· Ανώτατο Δικαστήριο (Ισπανία), απόφαση 6894/2005, ό.π., υποσημείωση 331, σ. 10, σχετικά με την απουσία ελέγχου των FARC από την κολομβιανή κυβέρνηση· εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2012, M και Mme M, προσφυγές αριθ. 09002796 και αριθ. 09002797 C, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d’Etat et de la Cour nationale du droit d’asile, Année 2012*, 2013, σ. 55 και 56· Επιτροπή προσφύγων προσφύγων (Γαλλία), απόφαση της 25ης Ιουνίου 2004, σύννοδος ολομέλειας, M B, προσφυγή αριθ. 446177 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Βλέπε, υπό την έννοια αυτή, UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4* «Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής» στα πλαίσια του άρθρου 1 A (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 23 Ιουλίου 2003, UN Doc HCR/GIP/03/04, παράγραφος 15.

⁽³⁶⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Detailed Explanation of the Proposal», σ. 3, παράρτημα της πρότασης ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ό.π., υποσημείωση 243.

⁽³⁶⁷⁾ Επιτροπή προσφύγων προσφύγων (Γαλλία), Mlle A, ό.π. υποσημείωση 329.

⁽³⁶⁸⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 9ης Μαρτίου 2016, M NY, προσφυγή αριθ. 15024258.

Βασιλείου) αποφάνθηκε (σε σχέση με την Αίγυπτο τότε) ότι, όταν εκτιμάται η καταλληλότητα της προστασίας σε μια χώρα στην οποία υπάρχει αποδεδειγμένη κατάσταση έκτακτης ανάγκης, τουλάχιστον σε σχέση με ληφθέντα μέτρα τα οποία είναι απολύτως απαραίτητα βάσει των απαιτήσεων της κατάστασης, δεν μπορεί να αναμένεται ότι το κράτος θα διασφαλίζει τα δικαιώματα των πολιτών του από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση ⁽³⁶⁹⁾. Η ανικανότητα του κράτους να παράσχει προστασία μπορεί επίσης να εκδηλώνεται, μεταξύ άλλων, σε καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας ⁽³⁷⁰⁾, καταναγκαστικού γάμου των αιτούντων από τις οικογένειές τους ⁽³⁷¹⁾ ή ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων στον ιδιωτικό κύκλο φυλών ή οικογενειών ⁽³⁷²⁾.

Τέλος, το **σενάριο 4** αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες το κράτος **δεν επιθυμεί ή μπορεί να μην επιθυμεί να παράσχει προστασία κατά της δίωξης ή δεν είναι σε θέση ή μπορεί να μην είναι σε θέση να το πράξει** ⁽³⁷³⁾. Αυτό διαπιστώθηκε, για παράδειγμα, στην περίπτωση αποφάσεων γερμανικών διοικητικών δικαστηρίων που έκριναν ότι οι αφγανικές και οι ιρανικές αρχές δεν επιθυμούσαν να παρέχουν προστασία κατά του καταναγκαστικού γάμου και δεν ήταν σε θέση να το πράξουν ⁽³⁷⁴⁾. Ομοίως, το γερμανικό Verwaltungsgericht Köln (Διοικητικό Δικαστήριο Κολωνίας) αποφάνθηκε ότι η Γουινέα δεν ήταν σε θέση ούτε επιθυμούσε να παράσχει προστασία στον αιτούντα κατά της δίωξης λόγω γενετήσιου προσανατολισμού λόγω της ισλαμικής κουλτούρας και των ισλαμικών νόμων της χώρας ⁽³⁷⁵⁾. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι μερικά από τα παραδείγματα αυτά αφορούν γενική έλλειψη ικανότητας και προθυμίας του κράτους να παράσχει προστασία σε ορισμένες ομάδες ή σε ορισμένα είδη καταστάσεων, ενώ άλλα αφορούν την ειδική έλλειψη ικανότητας και προθυμίας του κράτους να παράσχει προστασία σε συγκεκριμένη περίπτωση.

Στην πράξη, τα δικαστήρια των κρατών μελών έχουν εκτιμήσει έως τώρα τις προϋποθέσεις της προθυμίας και της ικανότητας λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η διάδοση της διαφθοράς ⁽³⁷⁶⁾, η αδιαφορία των κρατικών αρχών και η πραγματική ανικανότητα ⁽³⁷⁷⁾. Επιπλέον, η πραγματική ικανότητα (ή μη) του κράτους να παράσχει προστασία συνδέεται στενά με το είδος της προστασίας που πρέπει να παρέχεται βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2, η οποία όπως αναπτύσσεται στην ενότητα 1.7.2 κατωτέρω (σ. 75), πρέπει να είναι αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη.

1.7.1.2 Ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 3]

Ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους, είναι η δεύτερη κατηγορία οντοτήτων που αναγνωρίζονται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ως δυνητικοί υπεύθυνοι προστασίας. Εντάσσοντας τους συγκεκριμένους υπευθύνους προστασίας στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β), οι συντάκτες της οδηγίας κατέδειξαν ότι δεν δέχονται το επιχείρημα της UNHCR και ορισμένων άλλων σχολιαστών ότι, βάσει της σύμβασης για τους πρόσφυγες, μόνο τα κράτη μπορούν να παρέχουν προστασία και όχι ομάδες ή οργανώσεις όπως ορίζονται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) ⁽³⁷⁸⁾.

⁽³⁶⁹⁾ UKUT, MS (Coptic Christians) Egypt CG, ό.π., υποσημείωση 151, σκέψεις 119 και 120.

⁽³⁷⁰⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 24ης Ιουλίου 2013, DB κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 4 Azs 13/2013-34 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³⁷¹⁾ Βλέπε Διοικητικό Δικαστήριο Gelsenkirchen (Γερμανία), απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, 5a K 4418/11.A, σ. 10.

⁽³⁷²⁾ Δικαστήριο Cagliari (Ιταλία), RG 8191/12 απόφαση, ό.π., υποσημείωση 340, σ. 7 και 8-εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 2ας Απριλίου 2008, *Mlle N*, προσφυγή αριθ. 574495, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2008*, Απρίλιος 2009, σ. 59 και 60.

⁽³⁷³⁾ Βλέπε για παράδειγμα Διοικητικό Δικαστήριο Βερολίνου (Γερμανία), απόφαση 33 K 79.10 A, ό.π., υποσημείωση 344, σ. 13.

⁽³⁷⁴⁾ Διοικητικό Δικαστήριο Augsburg (Γερμανία), Au 6 K 30092, ό.π., υποσημείωση 280 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³⁷⁵⁾ Διοικητικό Δικαστήριο Κολωνίας (Γερμανία), απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2011, 15 K 6103/10.A. Βλέπε επίσης Δικαστήριο Ρώμης (Ιταλία), απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2013, αριθ. RG 4627/2010 και εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 6ης Απριλίου 2009, *M K*, προσφυγή αριθ. 616907.

⁽³⁷⁶⁾ Βλέπε για παράδειγμα Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 49.821, ό.π., υποσημείωση 334, σκέψεις 4.8.3 και 4.9 σχετικά με τον σύνδεσμο μεταξύ του δικτύου πορνείας και τις αρχές της πΓΔΜ· UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *AM και BM (Trafficked Women) Albania CG*, ό.π., υποσημείωση 343, ιδίως σκέψεις 182 και 216 σχετικά με τη διαφθορά στην Αλβανία και, επομένως, την ανικανότητα του κράτους να παράσχει προστασία κατά της δίωξης. Ωστόσο, βλέπε Court of Session (Ανώτατο Δικαστήριο) (Σκωτία), *SAC & MRM κατά The Secretary of State for the Home Department* [2014] CSOH 8, σκέψη 52, όπου το δικαστήριο επικύρωσε τη θέση του Secretary of State for the Home Department, επισημαίνοντας ότι, παρά τις περιπτώσεις διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας και του δικαστικού σώματος στο Μπαγκλαντές, «δεν γίνεται δεκτό ότι αυτό υποδεικνύει ότι οι αρχές του Μπαγκλαντές δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να βοηθήσουν [τον αιτούντα]. Θεωρείται ότι το Μπαγκλαντές διαθέτει αποτελεσματικό νομικό σύστημα για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη και ότι [ο αιτών] θα έχει πρόσβαση στο σύστημα».

⁽³⁷⁷⁾ ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 49.

⁽³⁷⁸⁾ Βλέπε για παράδειγμα UNHCR, *UNHCR Comments on the European Commission's Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted (COM(2009)551, 21 October 2009)*, Ιούλιος 2010, σ. 5· J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 289-292· M. O'Sullivan, «Acting the Part: Can Non-State Entities Provide Protection under International Refugee Law?», *IJRL* (2012) 85-110.

Οι όροι «ομάδες και οργανώσεις» δεν ορίζονται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), με εξαίρεση την απλή αναφορά σε «**διεθνείς οργανισμούς**». Το γεγονός ότι οι ομάδες ή οι οργανώσεις περιλαμβάνουν διεθνείς οργανισμούς επα-ναβεβαιώθηκε ιδίως από το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε το 2010 στην υπόθεση Abdulla, όταν αποφάνθηκε ως εξής: «το άρθρο 7 παράγραφος 1 της οδηγίας δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να διασφαλίζεται η προστασία εκ μέρους διεθνών οργανισμών, μεταξύ άλλων, μέσω παρουσίας πολυεθνικής δυνάμεως στο έδαφος της τρίτης χώρας»⁽³⁷⁹⁾. Αυτό σημαίνει ότι οι ομάδες ή οι οργανώσεις ως υπεύθυνοι προστασίας δεν περιορίζονται σε διε-θνείς οργανισμούς, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που εξετάζονται κατωτέρω.

Παρά την έλλειψη γενικού ορισμού, το άρθρο 7 θέτει δύο σωρευτικές προϋποθέσεις για την αναγνώριση ομά-δων ή οργανώσεων ως υπευθύνων προστασίας (βλέπε πίνακα 18 κατωτέρω).

Πίνακας 18: Δύο σωρευτικές προϋποθέσεις για την αναγνώριση ομάδων ή οργανώσεων ως υπευθύνων προστασίας

1	πρέπει να ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του· και
2	πρέπει να επιθυμούν και να είναι σε θέση να παράσχουν αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη προστασία κατά των διώξεων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 7 παράγραφος 2.

Πρώτον, όσον αφορά την προϋπόθεση οι εν λόγω ομάδες ή οργανώσεις να **ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του**, το είδος του ελέγχου που πρέπει να ασκείται δεν ορίζεται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Στην αιτιολογική σκέψη 26 γίνεται απλώς αναφορά σε έλεγχο «περιοχής ή ευρύτερου χώρου εντός του εδά-φους του κράτους». Δεδομένου ότι οι ομάδες ή οργανώσεις πρέπει επιπλέον να είναι σε θέση –και όχι μόνο να επιθυμούν– να παράσχουν αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη προστασία, μπορεί να θεωρηθεί ότι πρέπει να ασκούν αποτελεσματικό έλεγχο. Πράγματι, απουσία τέτοιου αποτελεσματικού ελέγχου, μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι η ομάδα ή η οργάνωση δεν είναι σε θέση να παράσχει προστασία όπως ορίζεται στο άρθρο 7 παράγραφος 2 (βλέπε [ενότητα 1.7.2](#) κατωτέρω, σ. 75).

Όσον αφορά ειδικότερα τους διεθνείς οργανισμούς, το άρθρο 7 παράγραφος 3 διευκρινίζει περαιτέρω ότι, για να καθορίζουν κατά πόσον αυτοί ελέγχουν ένα κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του και παρέχουν προ-στασία, τα κράτη μέλη «λαμβάνουν υπόψη τυχόν κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται σε οικείες πράξεις της Ένωσης». Δεδομένου ότι το άρθρο 7 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ έκανε αναφορά σε «οικείες πράξεις του Συμ-βουλίου», ισχύει η ίδια λογική. Κατά την κατάρτιση της ΟΕΑΑ, διευκρινίστηκε ότι:

[Η ΕΕ] θα καταβάλλει προσπάθειες για την παροχή καθοδήγησης σχετικά με το ζήτημα του κατά πόσον διεθνής οργανισμός ελέγχει όντως ένα κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του και κατά πόσον ο εν λόγω διεθνής οργανισμός παρέχει προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, βάσει εκτίμησης της κατάστασης στο οικείο κράτος ή έδαφος⁽³⁸⁰⁾.

Όποτε είναι διαθέσιμη, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, επομένως, να αναζητούν καθοδήγηση από τέτοιες πρά-ξεις της ΕΕ. Εάν δεν υπάρχει τέτοια καθοδήγηση ούτε καθοδήγηση από το ΔΕΕ, τα δικαστήρια θα πρέπει να εκτιμούν το θέμα τα ίδια ή να υποβάλλουν αίτηση προδικαστικής αποφάσεως επί του θέματος στο ΔΕΕ.

Δεύτερον, η προϋπόθεση οι ομάδες ή οι οργανώσεις να **επιθυμούν και να είναι σε θέση να παράσχουν προ-στασία κατά της δίωξης** όπως ορίζεται στο άρθρο 7 παράγραφος 2 περιορίζει σημαντικά το πεδίο των εν λόγω υπευθύνων. Επομένως, το πεδίο των ομάδων ή οργανώσεων ως υπευθύνων προστασίας είναι αντίστοιχα πιο περιορισμένο από εκείνο των ομάδων ή οργανώσεων ως υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης βάσει του άρθρου 6 στοιχείο β), καθώς οι πρώτες πρέπει επιπλέον να επιθυμούν και να είναι σε θέση να παράσχουν απο-τελεσματική και μη προσωρινή προστασία. Αυτή η πιο περιορισμένη ερμηνεία δεν είναι μόνο σύμφωνη με τη συνήθη έννοια της διάταξης και την οικονομία της οδηγίας, αλλά και με τον σκοπό του άρθρου 7 και της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ο οποίος είναι, μεταξύ άλλων, να χορηγείται διεθνής προστασία στα πρόσωπα που διώκονται ή διατρέχουν κίνδυνο σοβαρής βλάβης και δεν διαθέτουν οποιαδήποτε αποτελεσματική προστασία στη χώρα ιθαγένειας ή στη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.

⁽³⁷⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και Λουϊτόι, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 75.

⁽³⁸⁰⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων (ΕΕ αριθ. εγγράφου 14308/02), ό.π., υποσημείωση 214, σ. 11, υποσημείωση 1. Στην αρχική μνεία, γινόταν αναφορά σε οικείες πράξεις του Συμβουλίου, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 7 παράγραφος 3 ΟΕΑΑ.

Σε σχέση με τις δύο αυτές απαιτήσεις του ορισμού, **τρία κύρια είδη ομάδων ή οργανώσεων** έχουν εξετασθεί έως τώρα στην πρακτική των δικαστηρίων των κρατών μελών βάσει του άρθρου 7.

Πρώτον, λαμβανομένης υπόψη της απόφασης που εξέδωσε το ΔΕΕ το 2010 στην υπόθεση *Abdulla*, οι **διεθνείς οργανισμοί** μπορούν να χαρακτηρίζονται υπεύθυνοι προστασίας, μόνο εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους. Στην πράξη, οι διεθνείς οργανισμοί δεν θεωρούνται μοναδικοί υπεύθυνοι προστασίας αφ' εαυτών, αλλά λαμβανομένης υπόψη της πραγματικής προστατευτικής λειτουργίας τους, η οποία υποστηρίζει αυτήν του κράτους. Για παράδειγμα, κατά την εκτίμηση της επάρκειας της προστασίας κατά απειλών της *Al Shabaab* στη Σομαλία, το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου) δεν έλαβε υπόψη μόνο τις ένοπλες επιχειρήσεις του Εθνικού Στρατού της Σομαλίας, αλλά και εκείνες της αποστολής της Αφρικανικής Ένωσης στη Σομαλία ⁽³⁸¹⁾.

Δεύτερον, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) δεν θεωρούνται καταρχήν υπεύθυνοι προστασίας για τους σκοπούς του άρθρου 7, δεδομένου ότι είναι ουσιαστικά αδύνατον για αυτές να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 7 παράγραφος 1, ήτοι να ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους και να επιθυμούν και να είναι σε θέση να παράσχουν προστασία. Αυτό επιβεβαίωσαν το τσεχικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο ⁽³⁸²⁾ και το βελγικό Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών μη δεχόμενα ως υπεύθυνο προστασίας ΜΚΟ με αντικείμενο την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την καταπολέμηση της δουλείας ⁽³⁸³⁾. Η συγκεκριμένη ερμηνεία απηχεί επίσης τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία εξαιρεί από το πεδίο του υπευθύνου προστασίας «οντότητες (όπως πολιτικά κόμματα ή μη κυβερνητικές οργανώσεις), οι οποίες μπορεί να επιθυμούν και να προσπαθούν να παράσχουν προστασία, αλλά δεν έχουν τη (στρατιωτική, νομική κ.λπ.) δύναμη να πράξουν πραγματικά κάτι τέτοιο» ⁽³⁸⁴⁾.

Τρίτον, παρότι έχουν κυρίως σημασία, μόνο όταν εκτιμάται η εγχώρια προστασία (βλέπε περαιτέρω ενότητα 1.8 κατωτέρω, σ. 81), μερικά δικαστήρια των κρατών μελών έχουν επίσης αναγνωρίσει **φατρίες και φυλές** ως υπευθύνους προστασίας, ιδίως όταν οι εν λόγω φατρίες ασκούν *de facto* εξουσία σε περιοχές, όπως στην περίπτωση του Puntland και του Somaliland. Στο πλαίσιο αυτό, η νομολογία του Ηνωμένου Βασιλείου το 2009-2010 θεώρησε ότι οι φατρίες και οι φυλές στη Σομαλία είναι «οι πρωταρχικές οντότητες στις οποίες απευθύνονται για προστασία τα άτομα» ⁽³⁸⁵⁾. Ωστόσο, για να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι οι φατρίες μπορούν να παράσχουν προστασία, τα δικαστήρια εξετάζουν δεόντως το είδος της φατρίας –δηλαδή μειοψηφούσα ή πλειοψηφούσα φατρία– και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος. Για παράδειγμα, στην υπόθεση *HH* το Court of Appeal (Εφετείο) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο αιτών δεν θα εξασφάλιζε προστασία επιστρέφοντας στο Μουκντίσο, διότι «ανήκε σε φατρία η οποία αποτελούσε μειονότητα στο Μουκντίσο [...] και] δεν είχε ζήσει εκεί εδώ και περίπου 15 χρόνια [...]» ⁽³⁸⁶⁾. Επομένως, η (συνεχιζόμενη) ιδιότητα μέλους συγκεκριμένης φατρίας του αιτούντος είναι σημαντικός παράγοντας, ο οποίος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για να εκτιμηθεί κατά πόσον θα επωφεληθεί τέτοιας προστασίας κατά την επιστροφή του. Από την άλλη πλευρά, η έκταση της προστασίας που χορηγείται στον αιτούντα φαίνεται να εξαρτάται από το είδος της φατρίας και το είδος του ελέγχου που αυτή ασκεί: οι πλειοψηφούσες φατρίες βρίσκονται σε καλύτερη θέση να παρέχουν προστασία από ό,τι οι μειοψηφούσες φατρίες. Κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με την αρχή της μη επαναπρώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, η προστασία που παρέχουν οι φατρίες, ιδίως οι πλειοψηφούσες φατρίες, θεωρείται αποτελεσματική

⁽³⁸¹⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *MOJ* κ.λπ. (*Return to Mogadishu*) *Somalia CG*, ό.π., υποσημείωση 328, σκέψη 358.

⁽³⁸²⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2011, *DK* κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 6 *Azs* 22/2011 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³⁸³⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 9ης Ιουνίου 2011, αριθ. 62.867, σκέψη 4.8.2. Βλέπε επίσης Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 49.821, ό.π., υποσημείωση 334, σχετικά με ομάδες που καταπολεμούν τον εξαναγκασμό σε πορνεία στην πΓΔΜ.

⁽³⁸⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Detailed Explanation of the Proposal», σ. 3, παράρτημα της πρότασης ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ό.π., υποσημείωση 243. Για νομολογία των κρατών μελών, σχετικά με τις ΜΚΟ ως δυνητικούς υπευθύνους προστασίας, βλέπε: Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), *DK* κατά Υπουργείου Εσωτερικών, ό.π., υποσημείωση 383 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 62.867, ό.π., υποσημείωση 384, σκέψη 4.8.2. Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 49.821, ό.π., υποσημείωση 334, σκέψη 4.8.2. Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 45.742, ό.π., υποσημείωση 188, σκέψη 5.8.1. Για την πρακτική των κρατών μελών, βλέπε επίσης: ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 52.

⁽³⁸⁵⁾ UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2009, *AM* και *AM* (*Armed Conflict: Risk Categories*) *Somalia CG* [2008] UKIAT 00091, σκέψη 164. Βλέπε επίσης EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 23ης Απριλίου 2010, *HH* (Somalia) κ.λπ. κατά Secretary of State for the Home Department [2010] EWCA Civ 426, σκέψη 113.

⁽³⁸⁶⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *HH* (Somalia) κ.λπ. κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 386, σκέψη 119.

προστασία, για παράδειγμα, στο πλαίσιο εσωτερικής μετεγκατάστασης στις «σχετικά ασφαλείς» περιοχές του Puntland και του Somaliland ⁽³⁸⁷⁾.

Όσον αφορά το άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β), στην προπαρατεθείσα νομολογία μερικών κρατών μελών, οι φατρίες χαρακτηρίζονται ωστόσο υπεύθυνοι προστασίας, μόνο εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους και επιθυμούν και είναι σε θέση να παράσχουν προστασία. Σε διαφορετική περίπτωση, δεν αναγνωρίζονται ως υπεύθυνοι προστασίας, παρά το γεγονός ότι τα προστατευτικά καθήκοντα που ενίοτε ασκούν, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όταν εκτιμάται κατά πόσον το κράτος παρέχει αποτελεσματική προστασία βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 στοιχείο α) ⁽³⁸⁸⁾.

1.7.2 Ποιότητα της προστασίας (άρθρο 7 παράγραφος 2)

Σε σύγκριση με την ΟΕΑΑ ⁽³⁸⁹⁾, το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει ρητώς την προστασία στη χώρα ιθαγένειας ή στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής βάσει τριών προϋποθέσεων (βλέπε πίνακα 19 κατωτέρω).

Πίνακας 19: Τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις όσον αφορά την ποιότητα της προστασίας που πρέπει να παρέχουν οι υπεύθυνοι προστασίας

1	Η προστασία πρέπει να είναι αποτελεσματική	βλέπε ενότητα 1.7.2.1, σ. 75-79
2	Η προστασία πρέπει να είναι μη προσωρινή	βλέπε ενότητα 1.7.2.2, σ. 79-80
3	Η προστασία πρέπει να είναι προσβάσιμη στον αιτούντα	βλέπε ενότητα 1.7.2.3, σ. 80-81

Επομένως, προστασία κατά την έννοια του άρθρου 7 θεωρείται ότι υπάρχει όταν πληρούνται σωρευτικά οι τρεις αυτές προϋποθέσεις ⁽³⁹⁰⁾.

1.7.2.1 Αποτελεσματικότητα

Η αποτελεσματικότητα της προστασίας ορίζεται στο άρθρο 7 παράγραφος 2 ως εξής:

Η προστασία [...] παρέχεται κατά κανόνα όταν οι υπεύθυνοι της παραγράφου 1 στοιχεία α) και β) λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και όταν ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.

Επομένως, τα **εύλογα μέτρα που λαμβάνουν οι υπεύθυνοι προστασίας για να αποτρέψουν τη δίωξη ή τη σοβαρή βλάβη** αποτελούν κεντρικό στοιχείο για τον καθορισμό του κατά πόσον η προστασία που παρέχεται γενικά στη χώρα ιθαγένειας ή στη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής είναι αποτελεσματική. Το ΔΕΕ περιέγραψε αναλυτικά την εκτίμηση που πρέπει να διενεργούν τα δικαστήρια των κρατών μελών στην απόφαση που εξέδωσε το 2010 στην υπόθεση Abdulla. Κατά το ΔΕΕ:

⁽³⁸⁷⁾ ΕΔΔΑ, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, ό.π., υποσημείωση 349, σκέψη 139, όπου το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι «[η] ιδιότητα μέλους φατρίας [...] περιγράφηκε ως το πιο σημαντικό κοινό στοιχείο προσωπικής ασφάλειας σε ολόκληρη τη Σομαλία [...]». Το ΕΔΔΑ επισήμανε επίσης ότι «υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ της θέσης, αφενός, προσώπων που προέρχονται από τις εν λόγω περιοχές και έχουν δεσμούς φατρίας ή/και οικογενειακούς δεσμούς εκεί και, αφετέρου, προσώπων που προέρχονται από άλλα μέρη της Σομαλίας και δεν έχουν τέτοιους δεσμούς στο Somaliland ή στο Puntland». Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο αιτών ενέπιπε στη δεύτερη κατηγορία προσώπων και ότι ήταν, επομένως, «πολύ απίθανο» να «εξασφαλίσει προστασία από φατρία στις σχετικά «ασφαλείς περιοχές»». Ό.π., σκέψη 140. Για άλλες παρόμοιες αποφάσεις του ΕΔΔΑ, βλέπε: ΕΔΔΑ, AA και λουιτοί κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 57-59· ΕΔΔΑ, K.A.B. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 80-85· απόφαση του ΕΔΔΑ της 16ης Οκτωβρίου 2012, MS κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 56090/08, σκέψη 26· απόφαση του ΕΔΔΑ της 18ης Σεπτεμβρίου 2012, Hassan Ahmed Abdi Ibrahim κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 14535/10, σκέψεις 34 και 35· και ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψεις 272-277 και 295-304.

⁽³⁸⁸⁾ Βλέπε για παράδειγμα UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 29ης Μαΐου 2015, NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India [2015] UKUT 00432 (IAC), σκέψη 14, η οποία αναλύεται στην ενότητα 1.7.2.1 κατωτέρω, σ. 75.

⁽³⁸⁹⁾ Το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ ορίζει τα εξής: «Προστασία παρέχεται κατά κανόνα όταν, οι φορείς της παραγράφου 1 λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.»

⁽³⁹⁰⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λουιτοί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 70.

Μέσω της επαληθεύσεως αυτής οι αρμόδιες αρχές αξιολογούν, κυρίως, τις συνθήκες λειτουργίας, αφενός, των θεσμών, των διοικήσεων και των δυνάμεων ασφαλείας, αφετέρου, κάθε ομάδας ή οντότητας της τρίτης χώρας, η οποία ενδέχεται, μέσω ενεργειών ή παραλείψεων της, να προκαλέσει πράξεις δίωξης εις βάρος του προσώπου που απολαύει καθεστώτος πρόσφυγα, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή ⁽³⁹¹⁾.

Παρότι ο εύλογος χαρακτήρας των εν λόγω μέτρων δεν ορίζεται στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), η απόφαση που εξέδωσε η House of Lords (Βουλή των Λόρδων) του Ηνωμένου Βασιλείου το 2000 στην υπόθεση *Horvath* παρέχει χρήσιμες πληροφορίες, πόσω μάλλον καθώς το γράμμα του άρθρου 7 παράγραφος 2 «αντικοπντρίζει σε μεγάλο βαθμό» τα συμπεράσματα που εξάγονται στην απόφαση *Horvath* ⁽³⁹²⁾. Στην απόφαση αυτή ο εύλογος χαρακτήρας ορίζεται ως «πρακτικό μέτρο», με το οποίο αναγνωρίζεται ότι δεν μπορεί να αναμένεται πλήρης προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης από υπευθύνους προστασίας ⁽³⁹³⁾. Επομένως, «κάποια επίπεδα κακομεταχείρισης ενδέχεται να υπάρχουν, ακόμη και αν λαμβάνονται μέτρα για να αποτραπεί κάτι τέτοιο από το κράτος από το οποίο ζητείται προστασία» ⁽³⁹⁴⁾.

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 7 παράγραφος 2, τέτοια εύλογα μέτρα μπορούν να έχουν τη μορφή της «λειτουργίας αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη [...]». Για παράδειγμα, στην υπόθεση αιτούσας η οποία υπήρξε θύμα βιασμού, το σλοβενικό Διοικητικό Δικαστήριο θεώρησε εξαιρετικά σημαντικό για τον καθορισμό της ύπαρξης τέτοιου αποτελεσματικού νομικού συστήματος το γεγονός ότι αμφότεροι οι υπεύθυνοι της δίωξης της αιτούσας δεν τιμωρήθηκαν και εξακολουθούσαν να εργάζονται ως αστυνομικοί στην πόλη της ⁽³⁹⁵⁾. Το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου) επισήμανε το «ευρύ φάσμα μέτρων» που μπορεί να περιλαμβάνεται εν προκειμένω, όπως:

«αποτελεσματικό σύστημα προστασίας μαρτύρων»· «οικιακή ασφάλεια, ενισχυμένη αστυνομική προστασία· απλές προειδοποιήσεις και συμβουλές ασφάλειας στον ενδιαφερόμενο· χορήγηση άδειας σπλοφορίας· ή, ως ύστατη λύση, [...] αλλαγή ταυτότητας συνοδευόμενη από κατάλληλη οικονομική και πρακτική στήριξη» ⁽³⁹⁶⁾.

Όπως υποδηλώνει ο όρος «**μεταξύ άλλων**», η αποτελεσματική προστασία δεν περιορίζεται σε ένα τέτοιο αποτελεσματικό νομικό σύστημα. Αφενός, ανάλογα με τον υπεύθυνο προστασίας και με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που προσδιορίζονται ανωτέρω στην **ενότητα 1.7.1.2** (σ. 72), η αποτελεσματική προστασία μπορεί να εκδηλωθεί σε ένα σύστημα βασισμένο στο έθιμο, όπως ενδέχεται να συμβαίνει όταν φατρίες ή φυλές ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του ⁽³⁹⁷⁾. Αφετέρου, όπως τόνισε το ολλανδικό Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας), η λειτουργία ενός τέτοιου αποτελεσματικού νομικού συστήματος δεν συνιστά ανεξάρτητο κριτήριο για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της προστασίας ⁽³⁹⁸⁾. Επομένως, η απουσία τέτοιου συστήματος δεν ισοδυναμεί αυτομάτως με έλλειψη αποτελεσματικής προστασίας ⁽³⁹⁹⁾.

Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της διατύπωσής της, η διάταξη επιτρέπει την προσέγγιση του ζητήματος του κατά πόσον το κράτος παρέχει προστασία με πιο ολιστικό τρόπο, δηλαδή ως το άθροισμα όλων των περιπτώσεων προστασίας που είναι όντως διαθέσιμες στα πρόσωπα, είτε παρέχονται άμεσα είτε επιτρέπονται απλώς από το κράτος. Από την άποψη αυτή, μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη ορισμένες μορφές προστασίας που παρέχονται, για παράδειγμα, από φορείς της κοινωνίας των πολιτών, όταν οι μορφές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα

⁽³⁹¹⁾ Ο.π., σκέψη 71.

⁽³⁹²⁾ UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 31ης Ιουλίου 2007, *IM (Sufficiency of Protection) Malawi* [2007] UKIAT 00071, σκέψη 50· UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2010, *AW (Sufficiency of Protection) Pakistan* [2011] UKUT 31 (IAC), σκέψη 22.

⁽³⁹³⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Horvath κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 308, κατά τον λόρδο Hope of Craighead. Βλέπε επίσης UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *IM (Sufficiency of Protection) Malawi*, ό.π., υποσημείωση 393, σκέψη 45. Βλέπε επίσης Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status*, ό.π., υποσημείωση 315, σ. 36, όπου επισημαίνονται τα εξής: «Το μέτρο προστασίας που πρέπει να εφαρμόζεται δεν είναι η εξάλειψη όλων των κινδύνων για τους πολίτες. [...] Καμία χώρα δεν μπορεί να παράσχει 100 % προστασία, και ορισμένα επίπεδα κακομεταχείρισης ενδέχεται να υπάρχουν, ακόμη και αν η κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα για την αποτροπή της». Το πρακτικό μέτρο για την εκτίμηση του κατά πόσον λαμβάνονται εύλογα μέτρα από το κράτος επιβεβαιώνεται επίσης από το ΕΔΔΑ. Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΕΔΔΑ της 28ης Οκτωβρίου 1998, Τμήμα Ευρείας Σύλληψης, *Osman κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 23452/94, σκέψεις 115-116.

⁽³⁹⁴⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Horvath κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 308, κατά τον λόρδο Hope of Craighead.

⁽³⁹⁵⁾ Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), I U 411/2015-57, ό.π., υποσημείωση 183.

⁽³⁹⁶⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India*, ό.π., υποσημείωση 389, σκέψη 17 (επισήμανση στο πρωτότυπο).

⁽³⁹⁷⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75.

⁽³⁹⁸⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Κάτω Χώρες), απόφαση της 5ης Αυγούστου 2008, *AJDCoS*, 200708107/1 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL). Βλέπε επίσης Συμβούλιο της Επικρατείας (Κάτω Χώρες), απόφαση της 29ης Μαΐου 2012, *ABRvS*, 201108872/1/V1 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽³⁹⁹⁾ Βλέπε Συμβούλιο της Επικρατείας (Κάτω Χώρες), *ABRvS*, ό.π., υποσημείωση 399 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

να μπορεί γενικά να θεωρηθεί ότι το κράτος παρέχει αποτελεσματική προστασία ⁽⁴⁰⁰⁾. Όπως αποφάνθηκε το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), ενώ φορείς άλλοι από το κράτος δεν είναι πιθανό να αναγνωρισθούν ως υπεύθυνοι προστασίας, ενδέχεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική προστασία κατά της δίωξης μέσω ενός «μηχανισμού προστασίας» ⁽⁴⁰¹⁾. Τον μηχανισμό αυτό μπορεί να απαρτίζουν «οι ένοπλες δυνάμεις, η αστυνομία, η τοπική αστυνομία την οποία απαρτίζουν κυρίως μέλη της φατρίας, η “πυρηνική οικογένεια”, ένοπλοι ιδιωτικοί φύλακες και μια λειτουργική κεντρική κυβέρνηση» ⁽⁴⁰²⁾. Το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου) αναφέρει επίσης το παράδειγμα «της ύπαρξης καταφυγίων για γυναίκες» στο Πακιστάν, τα οποία φρουρούν ένοπλοι σωματοφύλακες ⁽⁴⁰³⁾.

Η εκτίμηση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται λαμβανομένων υπόψη όχι μόνο των συνθηκών στη χώρα της ιθαγένειας ή στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής, αλλά και των **προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος** ⁽⁴⁰⁴⁾. Μια τέτοια κατά περίπτωση εκτίμηση υποστηρίζεται από το γράμμα του άρθρου 7 παράγραφος 2, κατά το οποίο η «προστασία αυτή παρέχεται **κατά κανόνα**», εάν λαμβάνονται εύλογα μέτρα ⁽⁴⁰⁵⁾. Όπως επισήμανε το UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), «δεν δηλώνεται ότι η λήψη “εύλογων μέτρων για να αποτραπεί η δίωξη [...] με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος [...]” θα ισοδυναμεί με την παροχή κατάλληλης προστασίας σε κάθε περίπτωση, παρότι αναφέρεται ότι αυτό θα συμβαίνει κατά κανόνα» ⁽⁴⁰⁶⁾. Η συγκεκριμένη περίπτωση ενός αιτούντος μπορεί να υποδεικνύει την αναγκαιότητα πρόσθετης προστασίας, προκειμένου αυτή να είναι αποτελεσματική ⁽⁴⁰⁷⁾.

Κατά το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), ο συνδυασμός των όρων «μεταξύ άλλων» και «κατά κανόνα» έχει «ορισμένες άλλες συνέπειες» ⁽⁴⁰⁸⁾. Το δικαστήριο τις περιέγραψε ως εξής:

Πρώτον, αναγνωρίζεται σαφώς η επιλογή, ή η διακριτική ευχέρεια, του ενδιαφερόμενου κράτους. Το άρθρο 7 παράγραφος 2 δεν υποχρεώνει ένα κράτος να αναπτύξει οποιοδήποτε συγκεκριμένο μέτρο προστασίας. Δεύτερον, το άρθρο 7 παράγραφος 2 δεν θέτει ούτε ελάχιστες ούτε μέγιστες απαιτήσεις. Επομένως, σε ορισμένα κράτη, μπορεί να θεωρηθεί ότι πρακτική και αποτελεσματική προστασία μπορεί να παρέχεται με μέτρα και ρυθμίσεις που, υπό το πρίσμα προηγμένης χώρας του πρώτου κόσμου, δεν ισοδυναμούν με αποτελεσματικό νομικό σύστημα για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και την πρόσβαση σε αυτό από τον ενδιαφερόμενο. Για παράδειγμα, ένα μέτρο απλής αποτροπής ή πρόληψης το οποίο βασίζεται στον φόβο αντιπoiών από φατρία ή οικογένεια ενδέχεται να πρέπει να αναγνωρισθεί σε ένα δεδομένο πλαίσιο. Αυτό συνάδει με τον εγγενώς ατομικό χαρακτήρα κάθε περίπτωσης και το ευαίσθητο προς τα πραγματικά περιστατικά πλαίσιο στο οποίο θα στραφεί η δικαστική έρευνα ⁽⁴⁰⁹⁾.

Επομένως, βάσει της περαιτέρω εννοιολόγησης του UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου) και των αποφάσεων που εξέδωσε το Court of Appeal (εφετείο) στις υποθέσεις *Atkinson* και *Bagdanavicius* ⁽⁴¹⁰⁾, ο καθορισμός της ύπαρξης αποτελεσματικής προστασίας κατά της δίωξης ή, εξ αντιδιαστολής εν προκειμένω,

⁽⁴⁰⁰⁾ Αξίζει να σημειωθεί ότι στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση RH κατά Σουηδίας (ό.π., υποσημείωση 350, σκέψη 70), το ΕΔΔΑ παρατήρησε ότι «[ο]ι γυναίκες δεν είναι σε θέση να εξασφαλίζουν προστασία από την αστυνομία, και τα εγκλήματα που διαπράττονται μένουν συχνά ατιμώρητα, καθώς οι αρχές δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να διεξαγάγουν έρευνα και να ασκήσουν ποινική δίωξη κατά των φερόμενων ως δραστών. Είναι επίσης σαφές ότι οι γυναίκες υφίστανται γενικά διακριτική μεταχείριση στη σωματική κοινωνία και κατέχουν θέση υποδεέστερη των ανδρών». Ωστόσο, το ΕΔΔΑ κατέληξε στο συμπέρασμα στην περίπτωση της RH ότι δεν θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης προς στο άρθρο 3, επειδή τα αποδεικτικά στοιχεία δείχνουν ότι έχει πρόσβαση «τόσο σε οικογενειακή στήριξη όσο και σε δίκτυο προστασίας ανδρών» (ό.π., σκέψη 73).

⁽⁴⁰¹⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India*, ό.π., υποσημείωση 389, σκέψη 15 που παραθέτει την απόφαση του UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *MOJ κ.λπ. (Return to Mogadishu) Somalia CG*, ό.π., υποσημείωση 328, σκέψεις 358-363.

⁽⁴⁰²⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India*, ό.π., υποσημείωση 389, σκέψη 15 που παραθέτει την απόφαση του UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *MOJ κ.λπ. (Return to Mogadishu) Somalia CG*, ό.π., υποσημείωση 328, σκέψεις 358-363.

⁽⁴⁰³⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India*, ό.π., υποσημείωση 389, σκέψη 15.

⁽⁴⁰⁴⁾ Ό.π., σκέψεις 70 και 71. Βλέπε επίσης EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2003, *Bagdanavicius & Anor, R (on the application of) κατά Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1605, σκέψη 55, επιμέρους σκέψη 6· UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *AW (Sufficiency of Protection) Pakistan*, ό.π., υποσημείωση 393, σκέψεις 24-33· Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), UM 3363-10 και 3367-10, ό.π., υποσημείωση 345 (βλέπε περιλήψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· και UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *AM και BM (Trafficked Women) Albania CG*, ό.π., υποσημείωση 343, σκέψη 182.

⁽⁴⁰⁵⁾ Η επισήμανση των συντακτών. Βλέπε UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India*, ό.π., υποσημείωση 389, σκέψη 13.

⁽⁴⁰⁶⁾ UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *IM (Sufficiency of Protection) Malawi*, ό.π., υποσημείωση 393, σκέψη 50

⁽⁴⁰⁷⁾ Ό.π., σκέψη 45.

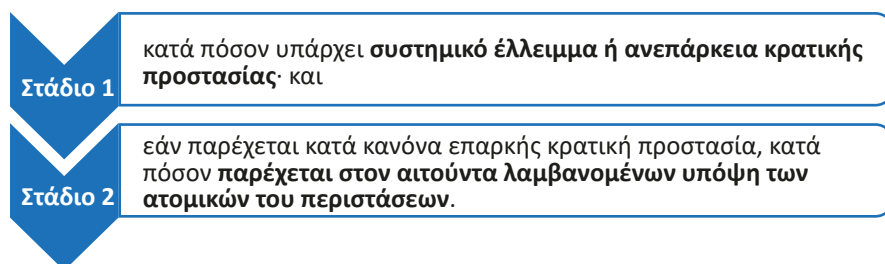
⁽⁴⁰⁸⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *NA και VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India*, ό.π., υποσημείωση 389, σκέψη 14.

⁽⁴⁰⁹⁾ Ό.π. (επισήμανση στο πρωτότυπο).

⁽⁴¹⁰⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 1ης Ιουλίου 2004, *Michael Atkinson κατά Secretary of State for the Home Department* [2004] EWCA Civ 846, σκέψη 21· και EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Bagdanavicius & Anor, R (on the application of) κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 405, σκέψη 55.

της μη ύπαρξης τέτοιας προστασίας είναι μια διαδικασία δύο σταδίων, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 2 κατωτέρω.

Διάγραμμα 2: Εκτίμηση δύο σταδίων για τον καθορισμό της (μη) ύπαρξης αποτελεσματικής προστασίας ⁽⁴¹¹⁾

Παρότι παρουσιάζεται εν προκειμένω στο πλαίσιο της κρατικής προστασίας, μπορεί να υποστηριχθεί βάσιμα ότι η συγκεκριμένη εκτίμηση δύο σταδίων είναι εξίσου έγκυρη στην περίπτωση προστασίας που παρέχεται από ομάδες ή οργανώσεις βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 στοιχείο β).

Το πρώτο στάδιο αφορά τις **συνθήκες στη χώρα καταγωγής**. Συναφώς, το ΔΕΕ υπενθύμισε στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla ότι, «[κ]ατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας, που αφορά την αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων, οι αρχές [...] μπορούν να συνεκτιμούν, μεταξύ άλλων, τους νόμους και τους κανονισμούς της χώρας καταγωγής, καθώς και του τρόπου εφαρμογής τους, όπως επίσης του μέτρου στο οποίο διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα αυτή» ⁽⁴¹²⁾. Κατά το ιρλανδικό High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), η απλή ύπαρξη διαδικασίας υποβολής καταγγελίας στην αστυνομία δεν επαρκεί, εάν δεν συνοδεύεται από αποτελεσματικό σύστημα για τον εντοπισμό, την έρευνα, την άσκηση ποινικής δίωξης και την έκδοση καταδικαστικών αποφάσεων για τα εγκλήματα ⁽⁴¹³⁾. Η ποινικοποίηση ορισμένων εγκλημάτων στην εθνική νομοθεσία δεν θεωρείται επίσης προστασία υπό την έννοια του άρθρου 7 παράγραφος 2, όταν δεν επιβάλλεται αποτελεσματικά και επαρκώς μέσω ποινικής δίωξης ⁽⁴¹⁴⁾. Δίνεται επίσης έμφαση στην προληπτική πτυχή του συστήματος, με αποτέλεσμα η απλή ποινικοποίηση να θεωρείται ανεπαρκής προστασία, εάν δεν υπάρχουν μηχανισμοί πρόληψης των εγκλημάτων εξαρχής ⁽⁴¹⁵⁾. Επιπλέον, εκτός από το σύστημα του ποινικού δικαίου, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι ρυθμίσεις του αστικού δικαίου «(π.χ. ασφαλιστικά μέτρα απαγόρευσης κακομεταχείρισης) [οι οποίες] μπορούν να διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στο συνολικό σύστημα προστασίας» ⁽⁴¹⁶⁾. Εάν υπάρχει συστημικό έλλειμμα προστασίας εκ μέρους του κράτους, ο αιτών που αντιμετωπίζει πράξεις δίωξης ή σοβαρής βλάβης θα είναι σε θέση να αποδείξει βάσιμο φόβο δίωξης ή πραγματικό φόβο σοβαρής βλάβης, αντίστοιχα. Εάν, ωστόσο, υπάρχει κατά κανόνα επαρκής κρατική προστασία, η εκτίμηση θα πρέπει να προχωρά στο δεύτερο στάδιο.

Το δεύτερο στάδιο αφορά τις **ατομικές περιστάσεις του αιτούντος** και είναι απαραίτητο, επειδή, ανεξάρτητα από την κατά κανόνα επάρκεια της κρατικής προστασίας, ο αιτών μπορεί να είναι ακόμη σε θέση να αποδείξει βάσιμο φόβο δίωξης ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης λόγω των περιστάσεων αυτών. Το δεύτερο αυτό στάδιο αλληλεπικαλύπτεται σε κάποιον βαθμό με τον καθορισμό βάσιμου φόβου δίωξης ή πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης (βλέπε **ενότητα 1.9, σ. 90, και ενότητα 2.8, σ. 90**), παρότι οι δύο εκτιμήσεις παραμένουν «δύο χωριστά στάδια ανάλυσης» ⁽⁴¹⁷⁾. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ο αιτών μπορεί να υπέστη στο παρελθόν δίωξη ή σοβαρή βλάβη κατά των οποίων δεν έτυχε αποτελεσματικής προστασίας είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τον καθορισμό του κατά πόσον θα του παρασχεθεί τέτοια προστασία κατά τον χρόνο της ακροαματικής διαδικασίας ⁽⁴¹⁸⁾. Επιπλέον, όπως αναφέρεται στην **ενότητα 1.7.2.3 κατωτέρω (σ. 80)**, η εξέταση των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος απαιτεί επίσης να καθορισθεί κατά πόσον αυτός έχει αποτελεσματική πρόσβαση στην

⁽⁴¹¹⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *AW (Sufficiency of Protection) Pakistan*, ό.π., υποσημείωση 393, ιδίως σκέψεις 34 και 35.

⁽⁴¹²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 71.

⁽⁴¹³⁾ High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2009, *ASO κατά Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2009] IEHC 607, σκέψη 12.

⁽⁴¹⁴⁾ Δικαστήριο Cagliari (Ιταλία), απόφαση της 3ης Απριλίου 2013, αριθ. RG 8192/2012 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) και Συμβούλιο ενδίκων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση 62.867, ό.π., υποσημείωση 384, σκέψη 4.8.4.

⁽⁴¹⁵⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Bagdanavicius & Anor, R (on the application of) κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 405, σκέψη 55, επιμέρους σκέψη 5. Βλέπε επίσης Μητροπολιτικό Δικαστήριο (Ουγγαρία), απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2011, *KH κατά Office of Immigration and Nationality*, 6.Κ. 34.440/2010/20 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁴¹⁶⁾ UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2007, *AB (Protection – Criminal Gangs – Internal Relocation) Jamaica CG* [2007] UKIAT 00018, σκέψη 143.

⁽⁴¹⁷⁾ Ό.π., σκέψη 141.

⁽⁴¹⁸⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), *AW (Sufficiency of Protection) Pakistan*, ό.π., υποσημείωση 393, σκέψεις 37-40. Σχετικά με τη σημασία δίωξης στο παρελθόν βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιεύθυνση), βλέπε **ενότητα 1.9.2 κατωτέρω, σ. 94**.

προστασία που παρέχεται κατά κανόνα. Όπως αποφάνθηκε το σουηδικό *Migrationsöverdomstolen* (Εφετείο Μετανάστευσης), αυτό μπορεί να μην ισχύει, για παράδειγμα, για ανηλίκους που παραμένουν εξαρτώμενοι από τους γονείς τους και ενδέχεται έτσι να αποκλείονται από την εξασφάλιση προστασίας κατά δίωξης ή σοβαρής βλάβης ⁽⁴¹⁹⁾.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει ενδεικτικό κατάλογο παραγόντων τους οποίους πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα δικαστήρια των κρατών μελών για τον καθορισμό του κατά πόσον παρέχεται αποτελεσματική προστασία. Οι παράγοντες αυτοί παρατίθενται στον πίνακα 20 κατωτέρω.

Πίνακας 20: Ενδεικτικός κατάλογος παραγόντων για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της προστασίας ⁽⁴²⁰⁾

α)	Γενικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής.
β)	Τυχόν συνηγορία του κράτους σε σχέση με την πρόκληση της εκάστοτε βλάβης.
γ)	Χαρακτήρας των πολιτικών του κράτους σε σχέση με την εκάστοτε βλάβη, π.χ. το κατά πόσον υπάρχει σε ισχύ ποινική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι οι βίαιες πράξεις δίωξης επισύρουν ποινικές κυρώσεις τόσο αυστηρές όσο η σοβαρότητα του εκάστοτε αδικήματος.
δ)	Επιρροή που οι φερόμενοι ως διώκτες ασκούν σε κρατικούς αξιωματούχους.
ε)	Κατά πόσον οι ενέργειες του επίσημου κράτους είναι ουσιαστικές ή έχουν απλώς προσχηματικό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να εξετάζεται η προθυμία των υπηρεσιών που είναι επιφορτισμένες με την επιβολή του νόμου να εντοπίσουν, να διώξουν ποινικώς και να τιμωρήσουν όσους διαπράττουν αδικήματα.
στ)	Κατά πόσον παρατηρείται συστηματικά το φαινόμενο της κρατικής απραξίας.
ζ)	Τυχόν άρνηση παροχής κρατικών υπηρεσιών.
η)	Κατά πόσον το κράτος έχει λάβει μέτρα με σκοπό την αποτροπή της πρόκλησης βλάβης.

Ο ως άνω κατάλογος περιορίζεται σε παράγοντες κρατικής πράξης ή απραξίας, αλλά η αποτελεσματικότητα της προστασίας μπορεί να επηρεάζεται επίσης, για παράδειγμα, από τον ρόλο παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών. Παρότι οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών δεν μπορούν να είναι υπεύθυνοι προστασίας, μπορούν, με τα προστατευτικά καθήκοντα που ασκούν, να μειώσουν ή να καταστήσουν περιττή την ανάγκη κρατικής προστασίας σε ορισμένες περιπτώσεις. Όπως και στην περίπτωση της αξιολόγησης της ύπαρξης δίωξης, πρέπει να υπάρχει ολιστική προσέγγιση για την αξιολόγηση του αποτελεσματικού χαρακτήρα της προστασίας που παρέχει το κράτος. Επομένως, άλλοι παράγοντες μπορούν να περιλαμβάνουν την έκταση και τον βαθμό των προστατευτικών καθηκόντων που ασκούν παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών.

1.7.2.2 Διάρκεια

Παρότι το άρθρο 7 στοιχείο β) απαιτεί ρητώς να είναι η προστασία που παρέχεται στον αιτούντα μη προσωρινής φύσης για την εξάλειψη του πραγματικού κινδύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης, η διάταξη δεν παρέχει κανέναν ορισμό του συγκεκριμένου κριτηρίου διάρκειας. Καθώς το άρθρο 11 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) χρησιμοποιεί τον ίδιο όρο για τον χαρακτηρισμό της μεταβολής των συνθηκών που θεμελιώνει την παύση του καθεστώτος πρόσφυγα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η απόφαση που εξέδωσε το ΔΕΕ το 2010 στην υπόθεση *Abdulla* επί του ζητήματος αυτού. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ως εξής:

Η μεταβολή των συνθηκών είναι «ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 2, της οδηγίας, όταν οι παράγοντες που προκάλεσαν τον φόβο του προσφεύγοντα ότι θα υποστεί δίωξη μπορούν να θεωρηθούν ως μονίμως εξαλειφθέντες. Η αξιολόγηση της ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως της μεταβολής των συνθηκών προϋποθέτει επομένως την απουσία βασίμου φόβου εκθέσεως σε πράξεις δίωξεως, οι οποίες συνιστούν σοβαρή προσβολή θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 της οδηγίας ⁽⁴²¹⁾.

⁽⁴¹⁹⁾ Ανώτατο Δικαστήριο Μετανάστευσης (Σουηδία), UM 3363-10 και 3367-10, ό.π., υποσημείωση 345 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁴²⁰⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ, ό.π., υποσημείωση 194, σ. 17 και 18.

⁽⁴²¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Abdulla* και *λοιποί*, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 73.

Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο εξέτασε, και πάλι στο πλαίσιο της παύσης του καθεστώτος, κατά πόσον ο κίνδυνος είχε παύσει κατά διαρκή τρόπο. Το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο συγκεκριμένος κίνδυνος δίωξης, ο οποίος υπήρχε υπό το καθεστώς του Saddam Hussein, είχε «παύσει μόνιμα να υφίσταται», επειδή η **ανατροπή του δικτάτορα από την εξουσία** και η πτώση του καθεστώτος του ήταν «μη αναστρέψιμες» ⁽⁴²²⁾. Ωστόσο, αυστηρότερα κριτήρια εφαρμόζονται, όταν δεν υπάρχει ριζική αλλαγή στο κράτος δίωξης, αλλά απλή **φιλελευθεροποίηση στο πλαίσιο πρώην συστήματος δίωξης**. Κατά την απόφαση που εξέδωσε το 2011 το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο σε υπόθεση που αφορούσε αλγερινό αιτούντα, μια τέτοια περίπτωση απαιτεί **υψηλότερα πρότυπα**:

Όσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος δίωξης, ακόμη και αν παραμένει κάτω του ορίου της σημαντικής πιθανότητας, τόσο πιο μόνιμη και τόσο πιο προβλέψιμη πρέπει να είναι αφ' εαυτής η σταθερότητα της μεταβολής των συνθηκών. Εάν –όπως στην προκειμένη περίπτωση– μεταβολές οι οποίες θεωρούνται ότι επιφέρουν τον τερματισμό του καθεστώτος πρόσφυγα πρέπει να εκτιμηθούν στο πλαίσιο καθεστώτος το οποίο παραμένει στην εξουσία, πρέπει να απαιτείται επίσης αυστηρότερο κριτήριο όσον αφορά τη μονιμότητά τους. [...] Ωστόσο, δεν μπορεί επίσης να απαιτείται η παροχή εγγυήσεων ότι οι μεταβληθείσες πολιτικές συνθήκες θα διατηρηθούν επ' αόριστον στο μέλλον ⁽⁴²³⁾.

Εφαρμόζοντας τη συλλογιστική αυτή στο άρθρο 7 παράγραφος 2, η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης πρέπει να είναι **διαρκής**. Συναφώς, το βελγικό συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών έκρινε ότι η προστασία που παρέχεται στους Θιβετιανούς στην Ινδία δεν είναι προσωρινή, παρά το γεγονός ότι οι Θιβετιανοί δεν έχουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην Ινδία, αλλά πρέπει να κατέχουν ανανεώσιμα πιστοποιητικά καταχώρισης προσωρινής ισχύος ⁽⁴²⁴⁾.

1.7.2.3 Δυνατότητα πρόσβασης

Η δυνατότητα πρόσβασης σε προστασία αποτελεί ρητή προϋπόθεση βάσει του γράμματος του άρθρου 7 παράγραφος 2 και προσδιορίστηκε από το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla ως στοιχείο του ορισμού της προστασίας ⁽⁴²⁵⁾. Η τρίτη αυτή προϋπόθεση δεν αποτέλεσε αντικείμενο διαφωνίας σε αποφάσεις των δικαστηρίων των κρατών μελών ⁽⁴²⁶⁾. Κατά το βελγικό συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, η προσιτότητα πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα **τόσο των νομικών όσο και των πρακτικών εμποδίων στην προστασία** ⁽⁴²⁷⁾, παρότι η έλλειψη χρηματικών μέσων για την προσφυγή στα δικαστήρια θεωρείται «ανεπαρκής λόγος για τη διαπίστωση της αδυναμίας του αιτούντος να αποκτήσει πρόσβαση σε προστασία από τις αρχές» ⁽⁴²⁸⁾. Εξ αντιδιαστολής, η δυνατότητα πρόσβασης σε προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης δεν μπορεί να εξαρτάται από την εξάντληση των εγχώριων ένδικων μέσων στη χώρα καταγωγής. Ωστόσο, σε περιπτώσεις απειλών του κοινού ποινικού δικαίου (π.χ. απειλή βίαιων επιθέσεων ως αντίποινα για τις εικαζόμενες οφειλές του αιτούντος, «προστασία» έναντι χρημάτων κ.λπ.) από μη κρατικούς παράγοντες (όπως η τοπική μαφία) σε κράτη στα οποία λειτουργεί κατά κανόνα ένα εκ πρώτης όψεως αποτελεσματικό νομικό σύστημα για τον κολασμό τέτοιων αξιόποινων δραστηριοτήτων, η νομολογία του τσεχικού Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου απαιτεί να αποδεικνύει ο αιτών ότι ζήτησε πρώτα ανεπιτυχώς προστασία από την αστυνομία ή άλλες αρμόδιες αρχές στη χώρα καταγωγής ή να παρέχει πειστική εξήγηση των λόγων για τους οποίους δεν έπραξε κάτι τέτοιο ⁽⁴²⁹⁾. Μολαταύτα, η προσέγγιση αυτή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γενικεύεται είτε σε όλες τις περιπτώσεις μη κρατικών παραγόντων είτε σε όλες τις

⁽⁴²²⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2011, BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0, σκέψη 20, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverw.de. Βλέπε ομοίως εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2011, *M K*, αριθ. προσφυγής 10008275 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) σχετικά με την κατάσταση στο Κοσσυφοπέδιο από το 1986.

⁽⁴²³⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 1ης Ιουνίου 2011, BVerwG 10 C 25.10, BVerwG:2011:010611U10C25.10.0, σκέψη 24, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverw.de.

⁽⁴²⁴⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 17ης Μαρτίου 2015, αριθ. 141.198.

⁽⁴²⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Abdulla και Λουτοί*, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 70.

⁽⁴²⁶⁾ Επ' αυτού, βλέπε την περιγραφή της πρακτικής των κρατών μελών από το ECRE κ.ά., στην οποία αναφέρεται ότι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Σουηδία εξετάζουν τη συγκεκριμένη απαίτηση στις αποφάσεις τους (*Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 45). Βλέπε επίσης Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2011, *RS κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 6 Azs 36/2010-274 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁴²⁷⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 14ης Μαρτίου 2012, αριθ. 77.179. Βλέπε τη μετάφραση στην αγγλική γλώσσα των σχετικών μερών της απόφασης στο ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative, National Report, Belgium*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 9, υποσημείωση 20: «Η εκτίμηση του συγκεκριμένου ζητήματος προϋποθέτει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο τα νομικά ή δικαστικά εμπόδια, αλλά και τα πρακτικά εμπόδια τα οποία μπορούν να εμποδίζουν ένα πρόσωπο να αποκτήσει πρόσβαση σε αποτελεσματική προστασία [...]. Η φύση της δίωξης και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και ειδικότερα τις αρχές του μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να συνιστά τέτοιο πρακτικό εμπόδιο. Η προσωπική κατάσταση του αιτούντος, ιδίως η ευάλωτη θέση του, μπορεί επίσης να συμβάλει στην παρεμπόδιση, στην πράξη, της πρόσβασης [...] σε προστασία από τις αρχές».

⁽⁴²⁸⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 6ης Μαρτίου 2012, αριθ. 76.642, σκέψη 5.3.3.

⁽⁴²⁹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2008, *IG κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 50/2008-62.

χώρες καταγωγής⁽⁴³⁰⁾. Όπως τόνισε το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Πολωνίας, αυτό που έχει σημασία είναι «κατά πόσον, υπό τις δεδομένες περιστάσεις, [ο αιτών] θα είχε εξασφαλίσει βοήθεια από το κράτος εάν την είχε ζητήσει», δηλαδή «κατά πόσον υπάρχει πραγματικά η δυνατότητα να ζητηθεί βοήθεια»⁽⁴³¹⁾.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει ενδεικτικό κατάλογο παραγόντων τους οποίους πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα δικαστήρια των κρατών μελών για την εκτίμηση της δυνατότητας πρόσβασης σε προστασία. Οι παράγοντες αυτοί παρατίθενται στον πίνακα 21 κατωτέρω.

Πίνακας 21: Ενδεικτικός κατάλογος παραγόντων για την εκτίμηση της δυνατότητας πρόσβασης σε προστασία⁽⁴³²⁾

θ)	Τυχόν αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται ο αιτών προς επίρρωση του ισχυρισμού του ότι οι φερόμενοι ως διώκτες δεν τελούν υπό τον έλεγχο του κράτους
ι)	Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της πρόσβασης του αιτούντος στα όποια μέσα προστασίας είναι διαθέσιμα, λαμβανομένου υπόψη ότι οι αιτούντες ως κατηγορία δεν πρέπει να εξαιρούνται από την προστασία του νόμου
ια)	Τυχόν ενέργειες στις οποίες έχει προβεί ο αιτών, προκειμένου να λάβει προστασία από κρατικούς αξιωματούχους, και η ανταπόκριση του κράτους στις προσπάθειες αυτές

1.8 Εγχώρια προστασία (άρθρο 8)

Το άρθρο 8 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι **προαιρετική διάταξη**, την οποία δύνανται να εφαρμόζουν τα κράτη μέλη και η οποία προβλέπει τα εξής:

- Στο πλαίσιο της αξιολόγησης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι ο αιτών δεν χρήζει διεθνούς προστασίας, εάν σε τμήμα της χώρας καταγωγής:
 - δεν υπάρχει βάσιμος φόβος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, ή
 - έχει πρόσβαση σε προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζονται στο άρθρο 7,

και μπορεί νόμιμα και με ασφάλεια να ταξιδέψει και να γίνει δεκτός σε εκείνο το τμήμα της χώρας και μπορεί λογικά να αναμένεται να εγκατασταθεί εκεί.

- Εξετάζοντας εάν ο αιτών έχει βάσιμο φόβο ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης ή έχει πρόσβαση σε προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης σε τμήμα της χώρας καταγωγής σύμφωνα με την παράγραφο 1, τα κράτη μέλη, κατά τον χρόνο λήψης της αποφάσεως επί της αιτήσεως, λαμβάνουν υπόψη τις γενικές περιστάσεις που επικρατούν στο εν λόγω τμήμα της χώρας και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, σύμφωνα με το άρθρο 4. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη λήψη ακριβών και ενημερωμένων πληροφοριών από σχετικές πηγές, όπως την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο.

Ωστόσο, εάν ένα κράτος μέλος επιλέξει να εφαρμόζει την έννοια της εγχώριας προστασίας, τότε το άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 2 τυγχάνει εφαρμογής και πρέπει να τηρείται στο σύνολό του. Όπως τόνισε το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο:

Στην περίπτωση που η περιοχή καταγωγής [...] δεν μπορεί να αποτελέσει προορισμό λόγω του κινδύνου που απειλεί τον αλλοδαπό εκεί, αυτός μπορεί να απελαθεί σε άλλη περιοχή της χώρας [...] μόνο βάσει των περιοριστικών προϋποθέσεων του άρθρου 8⁽⁴³³⁾.

⁽⁴³⁰⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), *SiCh κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, ό.π., υποσημείωση 331 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁴³¹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο Πολωνίας, OSK 237/07, ό.π., υποσημείωση 188 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁴³²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ, ό.π., υποσημείωση 194, σ. 18.

⁽⁴³³⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, BVerwG 10 C 15.12, BVerwG:2013:300713U1C5.12.0, σκέψη 14, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwag.de.

Η ΟΕΑΑ πρόβλεπε την έννοια της εγχώριας προστασίας στο άρθρο 8. Στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) τέθηκαν λεπτομερή προαπαιτούμενα για τη βιωσιμότητα της εγχώριας προστασίας (τα οποία απορρέουν κυρίως από την απόφαση που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Salah Sheekh) ⁽⁴³⁴⁾ και καταργήθηκε το άρθρο 8 παράγραφος 3, το οποίο επέτρεπε την εφαρμογή της έννοιας παρά τα τεχνικά εμπόδια στην επιστροφή στη χώρα καταγωγής. Λόγω της χρήσης του όρου «εγκατασταθεί» στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ο οποίος διαφέρει από τον όρο «παρμένει» της ΟΕΑΑ, ενδέχεται να απαιτείται μια πιο σταθερή κατάσταση ⁽⁴³⁵⁾. Η έννοια της εγχώριας προστασίας στο άρθρο 8 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) περιέχει επίσης πλέον παραπομπή στην πρόσβαση σε προστασία ως εναλλακτικό προαπαιτούμενο για την επίκληση της εν λόγω έννοιας. Στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) περιέχεται επίσης παραπομπή στην υποχρέωση των αρχών να εξασφαλίζουν ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τη γενική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής (άρθρο 8 παράγραφος 2).

Το άρθρο 8 αφορά την αξιολόγηση της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας και παρέχει, επομένως, κοινά κριτήρια τα οποία εφαρμόζονται σε σχέση με αμφότερες τις μορφές διεθνούς προστασίας, ήτοι το καθεστώς πρόσφυγα και την επικουρική προστασία.

Το ΔΕΕ δεν είχε ακόμη την ευκαιρία να εξετάσει άμεσα ζητήματα που σχετίζονται με το άρθρο 8, με εξαίρεση τις έμμεσες παραπομπές στην εγχώρια προστασία στην υπόθεση *Elgafaji*, όπου έκρινε ότι:

κατά την [...] εξατομικευμένη αξιολόγηση της αιτήσεως επικουρικής προστασίας, μπορεί, ιδίως, να λαμβάνεται υπόψη [...] η έκταση από γεωγραφικής απόψεως της καταστάσεως αδιακρίτως ασκούμενης βίας, καθώς και ο πραγματικός προορισμός του αιτούντος σε περίπτωση που αυτός επιστρέψει στην οικεία χώρα ⁽⁴³⁶⁾.

Κατά την εφαρμογή του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε υποθέσεις απέλασης, το ΕΔΔΑ έχει επίσης δεχθεί ότι:

[...] το άρθρο 3 δεν εμποδίζει, αφ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να στηρίζονται στην ύπαρξη εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου όταν αξιολογούν το επιχείρημα του ενδιαφερομένου ότι η επιστροφή στη χώρα καταγωγής του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από την εν λόγω διάταξη [...] ⁽⁴³⁷⁾.

Κατά την περαιτέρω ανάλυση του άρθρου 8 θα εξεταστεί καταρχάς η ποιότητα της εγχώριας προστασίας (ενότητα 1.8.1, σ. 82). Ακολούθως θα εξεταστούν οι προϋποθέσεις της εξέτασης, καθώς και το στάδιο της εξέτασης (ενότητα 1.8.2, σ. 88).

1.8.1 Ποιότητα της εγχώριας προστασίας (άρθρο 8 παράγραφος 1)

Η έννοια της εγχώριας προστασίας, όπως καθορίζεται στο άρθρο 8, προβλέπει ουσιαστικά ότι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας, **όταν μπορεί να τύχει προστασίας στη χώρα καταγωγής του**. Ο όρος «προστασία» σημαίνει ότι η επίκληση της έννοιας είναι δυνατή μόνο εάν διαπιστώνεται ή θεωρείται, καταρχάς, ότι ο αιτών έχει βάσιμο φόβο να υποστεί διώξεις ή διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης στην περιοχή καταγωγής του. Εάν στη συνέχεια διαπιστωθεί ότι η εγκατάσταση σε «τμήμα της χώρας καταγωγής» πληροί τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 8, ένα κράτος μέλος δικαιούται να συμπεράνει ότι ο αιτών δεν χρήζει διεθνούς προστασίας.

Συναφώς, η αναγκαιότητα **σαφούς προσδιορισμού συγκεκριμένης περιοχής ή περιοχών της χώρας καταγωγής** όπου είναι διαθέσιμη εγχώρια προστασία αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο για την εφαρμογή της έννοιας ⁽⁴³⁸⁾.

⁽⁴³⁴⁾ ΕΔΔΑ, *Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών*, ό.π., υποσημείωση 349.

⁽⁴³⁵⁾ ΕΑΣΟ, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, Δεκέμβριος 2014, σ. 35.

⁽⁴³⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 40.

⁽⁴³⁷⁾ ΕΔΔΑ, *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 266.

⁽⁴³⁸⁾ Συνταγματικό Συμβούλιο (Γαλλία), απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2003, αριθ. 2003-485-DC, σκέψη 17, *Journal officiel*, 11 Δεκεμβρίου 2003, 21085· Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2015, *Ms S*, προσφυγή αριθ. 374167· και Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2009, UM 4118-07, MIG:2009:4 (βλέπε περιλήψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Κατά το αυστριακό Verfassungsgerichtshof (Συνταγματικό Δικαστήριο), η αξιολόγηση του κινδύνου πρέπει να βασίζεται στον πραγματικό προορισμό του αιτούντος ⁽⁴³⁹⁾. Ομοίως, κατά τη σουηδική νομολογία, είναι απαραίτητο να βρεθεί μια περιοχή στην οποία ο υπεύθυνος της δίωξης δεν μπορεί να απειλεί τον ενδιαφερόμενο ⁽⁴⁴⁰⁾.

Επίσης, κατά την UNHCR το γράμμα του άρθρου 8 της ΟΕΑΑ υποδηλώνει ότι, πρώτον, πρέπει να διαπιστώνεται βάσιμος φόβος και, δεύτερον, να εξετάζεται η δυνατότητα εγχώριας προστασίας σε συγκεκριμένη περιοχή. Όταν εξετάζεται η εγχώρια προστασία, πρέπει να προσδιορίζεται μια συγκεκριμένη περιοχή ή περισσότερες συγκεκριμένες περιοχές ⁽⁴⁴¹⁾. Εάν ο αιτών πρόκειται να επιστρέψει σε περιοχή της χώρας καταγωγής του διαφορετική από την περιοχή στην οποία ζούσε προηγουμένως, η νέα αυτή περιοχή πρέπει να αξιολογείται σύμφωνα με τα κριτήρια της εγχώριας προστασίας ⁽⁴⁴²⁾.

Ωστόσο, φαίνεται ότι το δικαστήριο μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι εγχώρια προστασία είναι διαθέσιμη σε συγκεκριμένη περιοχή, χωρίς κατ' ανάγκη να συνάγεται ότι αυτή είναι η μόνη ασφαλής περιοχή στη χώρα. Αυτό συμβαίνει επειδή, βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ο αιτών δεν χρίζει διεθνούς προστασίας, όταν «τμήμα της χώρας καταγωγής» πληροί τα σχετικά ουσιαστικά κριτήρια.

Συναφώς, στο άρθρο 8 παράγραφος 1 θεσπίζονται **τρία κριτήρια** για τον καθορισμό του κατά πόσον μπορεί να παρέχεται εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής του αιτούντος (βλέπε πίνακα 22 κατωτέρω).

Πίνακας 22: Τρία σωρευτικά κριτήρια της εγχώριας προστασίας

1	Τμήμα της χώρας καταγωγής πρέπει να είναι ασφαλές για τον αιτούντα .	βλέπε ενότητα 1.8.1.1, σ. 83-86
2	Ο αιτών πρέπει να έχει πρόσβαση στο συγκεκριμένο τμήμα της χώρας καταγωγής και	βλέπε ενότητα 1.8.1.2, σ. 86-87
3	Ο αιτών μπορεί λογικά να αναμένεται ότι θα εγκατασταθεί εκεί .	βλέπε ενότητα 1.8.1.3, σ. 87-88

1.8.1.1 Ασφάλεια σε τμήμα της χώρας καταγωγής

Η **ύπαρξη ασφαλούς περιοχής στη χώρα καταγωγής** αποτελεί κεντρικό στοιχείο της έννοιας της εγχώριας προστασίας, όπως καθορίζεται στο άρθρο 8. Το πρώτο κριτήριο ασφάλειας, το οποίο καθορίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α), αφορά την προϋπόθεση ότι για τον αιτούντα «δεν υπάρχει βάσιμος φόβος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης» στο συγκεκριμένο τμήμα της χώρας καταγωγής (ενότητα 1.8.1.1.1, σ. 83). Εναλλακτικά, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν ότι ο αιτών δεν χρίζει διεθνούς προστασίας, εάν σε τμήμα της χώρας καταγωγής «έχει πρόσβαση σε προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζονται στο άρθρο 7» βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 1 στοιχείο β) (ενότητα 1.8.1.1.2, σ. 85).

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η έννοια της εγχώριας προστασίας βασίζεται στη διάκριση μεταξύ της περιοχής καταγωγής του ενδιαφερομένου και εναλλακτικού τμήματος ή εναλλακτικών τμημάτων της χώρας. Όταν προσδιορίζεται η περιοχή καταγωγής, πρέπει να αξιολογείται η ένταση των δεσμών του αιτούντος με τη συγκεκριμένη περιοχή, ενώ στους σχετικούς παράγοντες της αξιολόγησης αυτής περιλαμβάνεται το κατά πόσον ο αιτών έζησε και εγκαταστάθηκε μεταγενέστερα σε άλλο τμήμα ή άλλα τμήματα της χώρας πριν από την αναχώρηση. Σε περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώνονται στενοί δεσμοί με νέα περιοχή, αυτή θεωρείται συνήθως ως περιοχή καταγωγής του ενδιαφερομένου και όχι η περιοχή στην οποία αυτός γεννήθηκε και μεγάλωσε.

1.8.1.1.1 Απουσία δίωξης ή σοβαρής βλάβης [άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α)]

Το άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α) απαιτεί να μην υπάρχει για τον αιτούντα βάσιμος φόβος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι θα διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης στο τμήμα της χώρας στο οποίο προτείνεται να παρασχεθεί εγχώρια προστασία. Η αρχική ή οποιαδήποτε νέα μορφή δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε τμήμα

⁽⁴³⁹⁾ Συνταγματικό Δικαστήριο (Αυστρία), απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, U1674/12, σκέψη 2.1 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).
⁽⁴⁴⁰⁾ Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), UM 4118-07, ό.π., υποσημείωση 439 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) όπως αναφέρεται στο ECRE κ. ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 59.
⁽⁴⁴¹⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4*, ό.π., υποσημείωση 366, παράγραφοι 34 και 35.
⁽⁴⁴²⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75.

της χώρας εμποδίζει την εφαρμογή της έννοιας της εγχώριας προστασίας [εκτός εάν υπάρχει πρόσβαση σε προστασία βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Η ερμηνεία αυτή μπορεί να υποστηριχθεί περαιτέρω, τηρουμένων των αναλογιών, από τις διαπιστώσεις του ΔΕΕ στην υπόθεση *Abdulla*, η οποία αφορούσε την ερμηνεία του άρθρου 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ [επίσης άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)] σχετικά με την παύση. Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όχι μόνο δεν πρέπει να υφίστανται πλέον οι αρχικές περιστάσεις που δικαιολογούσαν τον φόβο του ενδιαφερομένου ότι θα υποστεί δίωξη, αλλά «δεν [πρέπει να] υφίστανται άλλοι λόγοι που να του προκαλούν φόβο ότι θα “υποστεί δίωξη”»⁽⁴⁴³⁾.

Παρόμοια προσέγγιση εφαρμόζεται στη νομολογία των δικαστηρίων των κρατών μελών. Κατά τη νομολογία του σουηδικού Εφετείου Μετανάστευσης, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλίζεται ότι, στην προτεινόμενη περιοχή εγχώριας προστασίας, ο αιτών δεν θα αντιμετωπίσει άλλου είδους απειλές ή άλλες μορφές δίωξης⁽⁴⁴⁴⁾. Στο ίδιο πνεύμα, το 2011-2012 το γαλλικό αρμόδιο για θέματα ασύλου εθνικό δικαστήριο αποφάνθηκε σε δύο περιπτώσεις ότι δεν υπήρχε διαθέσιμη εγχώρια προστασία για τις ενδιαφερόμενες αιτούσες από τη Σομαλία, διότι οι γυναίκες που διαφεύγουν από τη βία στις νότιες και στις κεντρικές περιοχές της χώρας υφίστανται κακομεταχείριση ή απαγωγή, όταν βρίσκουν καταφύγιο σε στρατόπεδα για εσωτερικά εκτοπισθέντες⁽⁴⁴⁵⁾. Ομοίως, κατά την UNHCR, η εκτίμηση του κατά πόσον ο αιτών εκτίθεται σε κίνδυνο δίωξης ή άλλης σοβαρής βλάβης σε περίπτωση μετεγκατάστασης περιλαμβάνει την αρχική ή οποιαδήποτε νέα μορφή δίωξης ή άλλης σοβαρής βλάβης στην περιοχή μετεγκατάστασης⁽⁴⁴⁶⁾.

Το κράτος θεωρείται ότι διαθέτει επιχειρησιακή ικανότητα να ενεργεί σε ολόκληρη την εθνική επικράτεια. Ως εκ τούτου, σε περιπτώσεις που αφορούν το κράτος ως υπεύθυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης, τα κριτήρια ασφάλειας, όπως καθορίζονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α), κανονικά δεν πληρούνται. Ωστόσο, η κατάσταση μπορεί να διαφέρει, όταν το κράτος δεν είναι σε θέση να εκτελεί πράξεις που ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε ορισμένες περιοχές της χώρας, για παράδειγμα, στην περίπτωση ομοσπονδιακού κράτους με χαλαρή δομή⁽⁴⁴⁷⁾.

Όταν ο υπεύθυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης είναι μη κρατικός φορέας (βλέπε ενότητα 1.6.3, σ. 66), πρέπει να αξιολογείται πρώτα η εδαφική εμβέλεια του κινδύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Επιπλέον, πρέπει να απαντάται το ερώτημα κατά πόσον ο υπεύθυνος της δίωξης ενδέχεται να ακολουθήσει τον αιτούντα στην περιοχή της εγχώριας προστασίας. Βάσει της νομολογίας του σουηδικού Εφετείου Μετανάστευσης, το ενδεχόμενο εγχώριας προστασίας μπορεί να εξετάζεται μόνο σε περιοχή στην οποία ο υπεύθυνος της δίωξης δεν μπορεί να απειλήσει τον ενδιαφερόμενο. Εάν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να μπορεί ο υπεύθυνος της δίωξης να απειλήσει τον ενδιαφερόμενο, πρέπει να εξακριβώνεται ότι στην περιοχή υπάρχει διαθέσιμη κρατική προστασία⁽⁴⁴⁸⁾. Κατά την εξέταση της ικανότητας του υπευθύνου δίωξης να απειλήσει τον αιτούντα, το ολλανδικό Συμβούλιο της Επικρατείας έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η επιρροή του εργοδότη στον αιτούντα δεν εκτεινόταν σε ολόκληρη τη χώρα⁽⁴⁴⁹⁾. Στη Γερμανία, σε υπόθεση που αφορούσε αιτούσα που υποστήριξε ότι διέτρεχε κίνδυνο καταναγκαστικού γάμου, το *Verwaltungsgericht Augsburg* (Διοικητικό Δικαστήριο Augsburg) επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι ο πατέρας της αιτούσας θα πληροφορούνταν σύντομα την επιστροφή της θυγατέρας του στην Καμπούλ, διότι το γεγονός αυτό θα γινόταν αργά ή γρήγορα γνωστό μέσω των διασυνδέσεων της φυλής⁽⁴⁵⁰⁾.

Στο ίδιο πνεύμα, στις υποθέσεις *DNM κατά Σουηδίας* και *SA κατά Σουηδίας*, το ΕΔΔΑ εξέτασε, στο πλαίσιο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, την εδαφική εμβέλεια του κινδύνου κακομεταχείρισης που δημιουργούσαν μέλη της οικογένειας στο Ιράκ, τα οποία ήθελαν να πάρουν εκδίκηση για να αποκαταστήσουν την τιμή της οικογένειας. Το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι ένας παράγοντας ο οποίος αντικρούει ενδεχομένως τον εύλογο χαρακτήρα της εσωτερικής μετεγκατάστασης είναι το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος διώκεται από ισχυρή φατρία ή φυλή, με επιρροή σε κυβερνητικό επίπεδο. Ωστόσο, εάν η εν λόγω φατρία ή φυλή δεν ασκεί ιδιαίτερη επιρροή, η εγχώρια προστασία μπορεί να είναι εύλογη σε πολλές περιπτώσεις. Το ΕΔΔΑ επισήμανε την απουσία αποδεικτικών στοιχείων που να στηρίζουν τα επιχειρήματα του αιτούντος ότι οι εν λόγω οικογένειες ασκούσαν ιδιαίτερη επιρροή ή είχαν μεγάλη ισχύ ή είχαν δεσμούς με τις αρχές στο Ιράκ και, επομένως, θα είχαν τα μέσα και τις διασυνδέσεις για

⁽⁴⁴³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Abdulla και λουτοί*, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 76.

⁽⁴⁴⁴⁾ Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), UM 4118-07, ό.π., υποσημείωση 439 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) όπως αναφέρεται στο ECRE κ. ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 59.

⁽⁴⁴⁵⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 24ης Ιουλίου 2012, προσφυγή αριθ. SOM08FSPVUL, και εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, προσφυγή αριθ. SOM09FSPVUL, όπως παρατίθενται στο ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 15.

⁽⁴⁴⁶⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4*, ό.π., υποσημείωση 366, παράγραφος 7.

⁽⁴⁴⁷⁾ Για παράδειγμα περίπτωσης στην οποία θεωρήθηκε ότι οι κρατικοί υπάλληλοι δεν είχαν εμβέλεια δράσης σε ολόκληρη τη χώρα, βλέπε High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, *KMA (Algeria) κατά Refugee Appeals Tribunal & Anor* [2015] IEHC 472.

⁽⁴⁴⁸⁾ Με παραπομπή στην απόφαση του Εφετείου Μετανάστευσης (Σουηδία), UM 4118-07, ό.π., υποσημείωση 439 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL) όπως αναφέρεται στο ECRE κ. ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 59.

⁽⁴⁴⁹⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Κάτω Χώρες), απόφαση της 21ης Μαρτίου 2013, αριθ. 201105922/1 (Kazakhstan), όπως παρατίθεται στο ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 59.

⁽⁴⁵⁰⁾ Διοικητικό Δικαστήριο Augsburg Au 6 K 30092, ό.π., υποσημείωση 280 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

να εντοπίσουν τον αιτούντα στην περιοχή εγχώριας προστασίας ⁽⁴⁵¹⁾. Στην υπόθεση AAM, το ΕΔΔΑ δέχθηκε ότι η μετεγκατάσταση στην περιοχή του Κουρδιστάν στο Ιράκ στις αρχές του 2014 ήταν βιώσιμη εναλλακτική λύση για τον αιτούντα που φοβόταν ότι θα υφίστατο κακομεταχείριση από την Αλ Κάιντα στη Μοσούλη και άλλα τμήματα του Ιράκ, στα οποία η παρουσία της οργάνωσης ήταν ισχυρή ⁽⁴⁵²⁾.

Κατά την UNHCR:

[Δ]εν αρκεί να διαπιστώνεται απλώς ότι ο αρχικός φορέας δίωξης δεν έχει ακόμη παρουσία στην προτεινόμενη περιοχή. Αντιθέτως, πρέπει να υπάρχει λόγος να πιστεύεται ότι η εμβέλεια δράσης του υπευθύνου δίωξης είναι πιθανό να παραμείνει τοπική και εκτός του ορισθέντος τόπου εσωτερικής μετεγκατάστασης ⁽⁴⁵³⁾.

1.8.1.1.2 Προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης [άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο β)]

Ως εναλλακτική δυνατότητα στην προϋπόθεση που θεσπίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α) να μην υπάρχει βάσιμος φόβος ότι ο αιτών θα υποστεί δίωξη ή ότι θα διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, το άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο β) απαιτεί να έχει ο αιτών πρόσβαση σε προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζονται στο άρθρο 7 στην προτεινόμενη περιοχή εγχώριας προστασίας. Ως εκ τούτου, η εγχώρια προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης πρέπει να παρέχεται από **τους υπευθύνους προστασίας που προβλέπονται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) και να είναι αποτελεσματική και μη προσωρινή σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση)**. Επομένως, η ανάλυση που παρατίθεται στην **ενότητα 1.7** ανωτέρω (σ. 67) εφαρμόζεται εξίσου, όταν αξιολογείται η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης για τους σκοπούς της εγχώριας προστασίας.

Η αποτελεσματική προστασία πρέπει να είναι **προσβάσιμη** για τον αιτούντα στην περιοχή εγχώριας προστασίας, επιτρέποντας σε αυτόν να ζει, για παράδειγμα, χωρίς να αποκρύπτει τον γενετήσιο προσανατολισμό του, τις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις του ή να περιορίζεται σε άλλες σημαντικές πτυχές της ιδιωτικής ζωής του, στην ελευθερία της έκφρασης, στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, στη θρησκευτική ελευθερία κ.λπ. ⁽⁴⁵⁴⁾.

Επιπλέον, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 27 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), «[σ]τις περιπτώσεις που το κράτος ή τα όργανα του κράτους είναι οι υπεύθυνοι της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, θα πρέπει να τεκμαίρεται ότι δεν παρέχεται ουσιαστική προστασία στον αιτούντα» (βλέπε **ενότητα 1.6** ανωτέρω, σ. 62). Όπως διευκρίνισε το βελγικό συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, όταν το κράτος είναι ο υπεύθυνος δίωξης, υπάρχει τεκμήριο απουσίας αποτελεσματικής προστασίας, δεδομένου ότι το κράτος θεωρείται ότι ασκεί εκτελεστική εξουσία επί του συνόλου της επικράτειας ⁽⁴⁵⁵⁾.

Όταν εξετάζει την καταλληλότητα της εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου σε υποθέσεις απέλασης που εμπίπτουν στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το ΕΔΔΑ εφαρμόζει παρόμοια προσέγγιση. Επομένως, στην υπόθεση Chahal το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο αιτών, Σιχ στην καταγωγή, διέτρεχε ιδιαίτερο κίνδυνο κακομεταχείρισης στην επαρχία Punjab, ενώ δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι θα είναι ασφαλής αλλού στην Ινδία, διότι υπήρχαν πληροφορίες ότι και σε άλλες περιοχές η αστυνομία συμμετείχε σε σοβαρές προσβολές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως, το ΕΔΔΑ δεν πείστηκε ότι η εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου παρέχει αξιόπιστη εγγύηση κατά του κινδύνου κακομεταχείρισης, όταν η προσβολή ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ορισμένα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας αποτελεί επίμονο και διαρκές πρόβλημα στη χώρα ⁽⁴⁵⁶⁾. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Hilal, το ΕΔΔΑ επισήμανε ομοίως ότι, λόγω των θεσμικών δεσμών μεταξύ της αστυνομίας στην ηπειρωτική Τανζανία και της αστυνομίας στη Ζανζιβάρη, ως τμήμα της Ενωμένης Δημοκρατίας της Τανζανίας, η αστυνομία δεν μπορεί να θεωρηθεί εγγύηση προστασίας κατά της αυθαίρετης δράσης ⁽⁴⁵⁷⁾.

Ομοίως, η UNHCR θεωρεί ότι, όταν ο φόβος δίωξης προέρχεται από ή δεν αποτρέπεται ή γίνεται ανεκτός από κρατικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του κρατούντος κόμματος σε μονοκομματικά κράτη, δεδομένου

⁽⁴⁵¹⁾ ΕΔΔΑ, D.N.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 57· ΕΔΔΑ, S.A. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 56.

⁽⁴⁵²⁾ ΕΔΔΑ, A.A.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 66-74.

⁽⁴⁵³⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4*, ό.π., υποσημείωση 366, σκέψη 18.

⁽⁴⁵⁴⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2011, SA (Political Activist – Internal Relocation) Pakistan [2011] UKUT 30 (IAC), σκέψη 15· High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2014, MCA κατά Refugee Appeals Tribunal & Ors [2014] IEHC 504, σκέψη 14.

⁽⁴⁵⁵⁾ Με παραπομπή στην απόφαση του βελγικού συμβουλίου ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών της 31ης Αυγούστου 2013, προσφυγή αριθ. DRC37FNSNO, όπως παρατίθεται στο ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 66.

⁽⁴⁵⁶⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 15ης Νοεμβρίου 1996, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 22414/93, σκέψεις 104 και 105.

⁽⁴⁵⁷⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 6ης Μαρτίου 2001, Hilal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 45276/99, σκέψεις 67 και 68.

ότι αυτοί τεκμαίρονται ότι ασκούν εξουσία σε όλα τα τμήματα της χώρας, συνήθως δεν υφίσταται εγχώρια προστασία. Οι τοπικοί ή περιφερειακοί φορείς, όργανα ή διοικήσεις σε ένα κράτος αντλούν την εξουσία τους από το κράτος. Επομένως, κατά την UNHCR:

Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας μόνον εάν με σαφήνεια αποδεικνύεται ότι η διώκουσα αρχή δεν ασκεί εξουσία πέρα από συγκεκριμένη γεωγραφικά περιοχή και από τις ειδικότερες συνθήκες δικαιολογείται η παράλειψη της κυβέρνησης να αποτρέψει την απειλούμενη βλάβη ⁽⁴⁵⁸⁾.

1.8.1.2 Πρόσβαση σε τμήμα της χώρας καταγωγής

Ακόμη και αν τμήμα της χώρας καταγωγής είναι ασφαλές για τον αιτούντα κατά την έννοια του άρθρου 8 παράγραφος 1 στοιχείο α) ή β), το άρθρο 8 παράγραφος 1 επιβάλλει επίσης στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διαπιστώνουν κατά πόσο ο αιτών μπορεί «νόμιμα και με ασφάλεια να ταξιδέψει και να γίνει δεκτός σε εκείνο το τμήμα της χώρας και μπορεί λογικά να αναμένεται να εγκατασταθεί εκεί». Έτσι, το γράμμα του άρθρου 8 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) αναφέρει ρητώς **τρεις προϋποθέσεις** για την αξιολόγηση της πρόσβασης σε εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας, οι οποίες παρατίθενται στον πίνακα 23 κατωτέρω.

Πίνακας 23: Τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις για την αξιολόγηση της πρόσβασης σε εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής βάσει του άρθρου 8 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)

Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι σε θέση:	1)	να ταξιδέψει με ασφάλεια σε εκείνο το τμήμα της χώρας·
	2)	να ταξιδέψει νόμιμα εκεί· και
	3)	να γίνει δεκτός εκεί.

Σε σχέση με τις τρεις προϋποθέσεις, στην πρόταση της Επιτροπής γίνεται παραπομπή στην αναγκαιότητα να διασφαλισθεί ότι η έννοια της εγχώριας προστασίας συμμορφώνεται με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύθηκε στην απόφαση που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Salah Sheekh ⁽⁴⁵⁹⁾. Οι τρεις προϋποθέσεις για την αξιολόγηση της πρόσβασης σε εγχώρια προστασία τηρούνται αυστηρά από το ΕΔΔΑ στις αποφάσεις που εξέδωσε στις υποθέσεις Salah Sheekh, Sufi και Elmi, MYH, KAB, AAM και άλλες υποθέσεις που εμπίπτουν στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ ⁽⁴⁶⁰⁾. Στην υπόθεση Salah Sheekh, το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι οι αρχές σε τρεις σχετικά ασφαλείς περιοχές της Σομαλίας δεν δέχονται πολίτες που δεν προέρχονται από τις εν λόγω περιοχές ή δεν είναι μέλη φατρίας στη συγκεκριμένη επικράτεια ⁽⁴⁶¹⁾. Στην υπόθεση Sufi και Elmi, το ΕΔΔΑ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο επαναπατριζόμενος δεν μπορούσε να ταξιδέψει με ασφάλεια στην περιοχή του προορισμού του εντός της Σομαλίας, εάν έπρεπε να διέλθει από περιοχή ελεγχόμενη από την Al-Shabaab ⁽⁴⁶²⁾. Στην περίπτωση του κουρδικού βόρειου Ιράκ, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι υπάρχουν απευθείας πτήσεις από τη Σουηδία στην εν λόγω περιοχή και ότι όλοι οι Ιρακινοί, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής ή θρησκευτικών πεποιθήσεων, μπορούσαν να εισέλθουν ελεύθερα στα τρία κουρδικά κυβερνεία ⁽⁴⁶³⁾.

Τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν επίσης την προϋπόθεση αυτή. Κατά το γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας, είναι δυνατή η άρνηση χορήγησης προστασίας σε ενδιαφερόμενη που διατρέχει κίνδυνο ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, εάν διαθέτει εναλλακτική προστασία στη χώρα της, η οποία πρέπει να πληροί τα κριτήρια της ασφαλούς πρόσβασης, της εγκατάστασης και της φυσιολογικής οικογενειακής ζωής ⁽⁴⁶⁴⁾. Σε σχέση με την αρχική ΟΕΑΑ, το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο τόνισε ότι ο αιτών πρέπει να είναι σε θέση να φθάσει στην περιοχή της εγχώριας προστασίας με εύλογο τρόπο. Το δικαστήριο απαιτήσε αξιόπιστη πρόβλεψη πραγματικής δυνατότητας πρόσβασης, η οποία να βασίζεται σε πραγματικά περιστατικά. Πρέπει να εξετάζονται όχι μόνο οι υπάρχουσες δυνατότητες απέλασης, αλλά και οι παραλλαγές της διαδρομής για την εθελοντική αναχώρηση στη χώρα καταγωγής. Δεδομένου του ανθρωπιστικού σκοπού του προσφυγικού δικαίου, πρέπει να

⁽⁴⁵⁸⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4*, ό.π., υποσημείωση 366, σκέψεις 13 και 14.

⁽⁴⁵⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), ό.π., υποσημείωση 243, σ. 7.

⁽⁴⁶⁰⁾ ΕΔΔΑ, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, ό.π., υποσημείωση 349, σκέψεις 143 και 144· ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 267· ΕΔΔΑ, M.Y.H. και λοιποί κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 64-66· ΕΔΔΑ, K.A.B. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 80-85· ΕΔΔΑ, A.A.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 70-73.

⁽⁴⁶¹⁾ ΕΔΔΑ, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, ό.π., υποσημείωση 349, σκέψη 142.

⁽⁴⁶²⁾ ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 277.

⁽⁴⁶³⁾ ΕΔΔΑ, A.A.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 70 και 72.

⁽⁴⁶⁴⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Γαλλία), *Ms DF*, ό.π., υποσημείωση 282 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

καταδεικνύεται ότι υπάρχει ασφαλής διαδρομή, η οποία πρέπει να είναι εύλογη για τον ενδιαφερόμενο, ώστε να μπορεί να έχει πρόσβαση στον σχετικό προορισμό χωρίς να αντιμετωπίσει σοβαρές απειλές ⁽⁴⁶⁵⁾. Ωστόσο, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποχρεωθεί να συνεργαστεί για την απόκτηση των θεωρήσεων διέλευσης ⁽⁴⁶⁶⁾. Δεν ασκεί επιρροή τυχόν προσωρινή μη διαθεσιμότητα ασφαλών περιοχών, για παράδειγμα, λόγω διακοπών στις μεταφορικές συνδέσεις ή δυσκολιών στην εξασφάλιση ταξιδιωτικών εγγράφων και θεωρήσεων διέλευσης οι οποίες μπορούν συνήθως να ξεπεραστούν ⁽⁴⁶⁷⁾. Η House of Lords (Βουλή των Λόρδων) του Ηνωμένου Βασιλείου απαιτεί να είναι ο αιτών σε θέση να φθάσει στην περιοχή εγχώριας προστασίας «χωρίς αδικαιολόγητη ταλαιπωρία ή αδικαιολόγητες δυσκολίες» ⁽⁴⁶⁸⁾. Κατά το φινλανδικό Korkein hallinto-oikeus (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο), πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον ενδεχόμενη βία και επιθέσεις σε γειτονικές περιοχές μπορούν να εμποδίζουν ή να δυσχεραίνουν σημαντικά την ικανότητα επιστροφής στην περιοχή εγχώριας προστασίας ⁽⁴⁶⁹⁾.

1.8.1.3 Λογική προσδοκία εγκατάστασης του αιτούντος σε τμήμα της χώρας καταγωγής

Η προϋπόθεση της λογικής προσδοκίας απορρέει από το άρθρο 8 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν την έννοια της εγχώριας προστασίας κατά την αξιολόγηση μιας αίτησης, μόνο εάν ο αιτών «μπορεί **λογικά** να αναμένεται να εγκατασταθεί» στην προτεινόμενη περιοχή εγχώριας προστασίας. Ωστόσο, η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) δεν παρέχει σχετικά κριτήρια τα οποία να μπορούν να χρησιμοποιηθούν, όταν εξακριβώνεται κατά πόσον θα ήταν πράγματι λογικό για τον αιτούντα να εγκατασταθεί σε τμήμα της χώρας καταγωγής το οποίο πληροί κατά τα άλλα τις προϋποθέσεις που απορρέουν από την έννοια της εγχώριας προστασίας. Απουσία σχετικής νομολογίας του ΔΕΕ, μερικές πληροφορίες μπορούν να αντληθούν από την προσέγγιση π88ου εφαρμόζουν τα δικαστήρια των κρατών μελών· τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ στις οποίες αυτό εφάρμοσε πολύ παρόμοια κριτήρια· τις προσεγγίσεις που προτάθηκαν σε εθνικό επίπεδο· και τις κατευθυντήριες οδηγίες της UNHCR. Γενικά, όλες αυτές οι πηγές τείνουν να βασίζονται σε μια **προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα** κατά την εφαρμογή του κριτηρίου της λογικής προσδοκίας, αλλά ο βαθμός στον οποίο πρέπει να προστατεύονται βασικά ανθρώπινα δικαιώματα δεν καθορίζεται σαφώς και παραμένει αντικείμενο συζήτησης ⁽⁴⁷⁰⁾.

Η απόφαση στην υπόθεση Salah Sheekh φαίνεται να υποδεικνύει ότι για το ΕΔΔΑ το βασικό κριτήριο είναι κατά πόσον εγείρεται ζήτημα το οποίο εμπίπτει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, επειδή ο αιτών θα εκτεθεί σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ στην περιοχή εγχώριας προστασίας ⁽⁴⁷¹⁾. Η προσέγγιση αυτή αναπτύχθηκε περαιτέρω στην υπόθεση Sufi και Elmi, στην οποία το ΕΔΔΑ δεν αναγνώρισε την προτεινόμενη περιοχή εγχώριας προστασίας, επειδή οι συνθήκες εκεί ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ:

[Οι εσωτερικά εκτοπισθέντες] στον λεγόμενο «διάδρομο Afgooye» έχουν πολύ περιορισμένη πρόσβαση σε τρόφιμα και νερό, και η στέγαση φαίνεται ότι αποτελεί αναδυόμενο πρόβλημα, καθώς οι ιδιοκτήτες ακινήτων επιδιώκουν να εκμεταλλευθούν τη δύσκολη θέση τους με σκοπό το κέρδος. Παρότι παρέχεται ανθρωπιστική βοήθεια στους καταυλισμούς του Dadaab, λόγω του υπερβολικού συνωστισμού, η πρόσβαση σε κατάλυμα, νερό και εγκαταστάσεις υγιεινής είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Οι κάτοικοι αμφοτέρων των καταυλισμών είναι ευάλωτοι σε βίαια εγκλήματα, εκμετάλλευση, κακομεταχείριση και αναγκαστική στρατολόγηση. [...] Στους πρόσφυγες στους καταυλισμούς του Dadaab δεν επιτρέπεται να φύγουν και, επομένως, μοιάζουν εγκλωβισμένοι στους καταυλισμούς έως ότου τερματιστεί η σύρραξη στη Σομαλία. Στο μεταξύ, ο συνωστισμός στους καταυλισμούς αυξάνεται συνεχώς, καθώς οι πρόσφυγες εξακολουθούν να αναγκάζονται σε φυγή λόγω της κατάστασης που επικρατεί στη Σομαλία ⁽⁴⁷²⁾.

⁽⁴⁶⁵⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 29ης Μαΐου 2008, BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508U10C11.07.0, p. 186, σκέψη 19.

⁽⁴⁶⁶⁾ Βλέπε συναφώς, EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2013, HF (Iraq) κ.λπ. κατά Secretary of State for the Home Department [2013] EWCA Civ 1276, σκέψεις 99-104 κατά τον Lord Justice Elias.

⁽⁴⁶⁷⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 11.07, ό.π. υποσημείωση 466, σκέψεις 19 και 20.

⁽⁴⁶⁸⁾ House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2006, Januzi κατά Secretary of State for the Home Department, [2006] UKHL 5, σκέψη 47.

⁽⁴⁶⁹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Φινλανδία), απόφαση της 18ης Μαρτίου 2011, KHO:2011:25.

⁽⁴⁷⁰⁾ Όπως επισήμανε σχολιαστής, «φαίνεται να υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι, εάν η ζωή για τον εκάστοτε αιτούντα σε [καθεστώς εγχώριας προστασίας] σημαίνει οικονομική εξόντωση, πλήρη καταστροφή ή ζωή κάτω από το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης (*Existenzminimum*), ή άρνηση “αξιοπρεπούς διαβίωσης”, κάτι τέτοιο δεν είναι λογικό. Στον αντίποδα, η απλή υποβάθμιση του επιπέδου διαβίωσης ή η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης είναι κάτι λογικό»: H. Storey, «The Internal Flight Alternative Test: The Jurisprudence Re-Examined», IJRL (1998), σ. 516 και 527, παρατίθεται στην απόφαση της House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), Januzi κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 469, σκέψη 20.

⁽⁴⁷¹⁾ ΕΔΔΑ, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, ό.π., υποσημείωση 349.

⁽⁴⁷²⁾ ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 291.

Ωστόσο, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *AAM*, το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι η εσωτερική μετεγκατάσταση περιλαμβάνει αναπόφευκτα ορισμένες δυσκολίες και δεν εντόπισε καμία ένδειξη, βάσει των περιστάσεων της υπόθεσης, ότι οι γενικές συνθήκες διαβίωσης για τον αιτούντα στην περιοχή μετεγκατάστασης «δεν θα ήταν λογικές ή θα ισοδυναμούσαν με οποιονδήποτε τρόπο με μεταχείριση που απαγορεύεται από το άρθρο 3»⁽⁴⁷³⁾. Ταυτόχρονα, θα ήταν υπερβολικά αυστηρό να θεωρείται ότι η εγχώρια προστασία αποκλείεται, μόνο εάν ο αιτών αντιμετωπίζει προσβολή δικαιώματος από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση, όπως το προβλεπόμενο στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ⁽⁴⁷⁴⁾. Αυτό προκύπτει λογικά από το γεγονός ότι, ακόμη και αν ο αιτών δεν αντιμετωπίζει νέο ή ανανεωμένο (πραγματικό) κίνδυνο δίωξης στο άλλο τμήμα της χώρας, εξακολουθεί να μπορεί να αποδείξει ότι δεν διαθέτει βιώσιμη εγχώρια προστασία, εάν είναι σε θέση να αποδείξει ότι δεν θα ήταν λογικό για αυτόν να εγκατασταθεί εκεί.

Βάσει της νομολογίας του Ηνωμένου Βασιλείου⁽⁴⁷⁵⁾, ο όρος «λογικά» σημαίνει ότι δεν πρέπει να είναι αδικαιολόγητα δύσκολο να αναμένεται ότι ο αιτών θα μετεγκατασταθεί. Η House of Lords (Βουλή των Λόρδων) του Ηνωμένου Βασιλείου εξέτασε διάφορα κριτήρια «λογικής προσδοκίας». Στην υπόθεση *Januzi*, ο λόρδος Bingham περιέγραψε την προσέγγιση ως εξής:

Ας υποθέσουμε ότι ένα πρόσωπο υφίσταται στη χώρα ιθαγένειάς του δίωξη για λόγους που προβλέπονται στη Σύμβαση. Η χώρα είναι φτωχή. Το επίπεδο κοινωνικής προστασίας είναι χαμηλό. Το επίπεδο στερήσεων και ελλείψεων είναι υψηλό. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ελάχιστος. [...] Θα μπορούσε, χωρίς φόβο δίωξης, να ζήσει αλλού στη χώρα ιθαγένειάς του, αλλά θα υφίστατο εκεί όλα τα μειονεκτήματα της ζωής σε μια φτωχή και καθυστερημένη χώρα. Θα ήταν παράξενο εάν το τυχαίο γεγονός της δίωξης του παρείχε τη δυνατότητα να διαφύγει όχι μόνο από τη συγκεκριμένη δίωξη, αλλά και από τις στερήσεις που γνωρίζει η χώρα καταγωγής του. Φυσικά, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά εάν η έλλειψη σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δημιουργούσε απειλές για τη ζωή του ή τον εξέθετε σε κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας⁽⁴⁷⁶⁾.

Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε σε αρκετές περιπτώσεις ότι ο αιτών μπορεί λογικά να αναμένεται ότι θα παραμείνει στην περιοχή της εγχώριας προστασίας, μόνο εάν διασφαλίζεται επαρκώς η βάση επιβίωσής του⁽⁴⁷⁷⁾. Το συγκεκριμένο μέτρο οικονομικής επιβίωσης βαίνει πέραν της απουσίας υπαρκτών δυσκολιών. Δεν μπορεί να αναμένεται λογικά από τον προσφεύγοντα ότι θα ζήσει μια ζωή κάτω του ελάχιστου επιπέδου επιβίωσης. Ο προσφεύγων δεν χρειάζεται να διασφαλίζει το επίπεδο οικονομικής επιβίωσης μέσω εγκληματικής δραστηριότητας⁽⁴⁷⁸⁾. Ωστόσο, το δικαστήριο δεν διευκρίνισε ποια πρόσθετα οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια πρέπει να πληρούνται⁽⁴⁷⁹⁾.

1.8.2 Απαιτήσεις εξέτασης (άρθρο 8 παράγραφος 2)

Στο άρθρο 8 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) περιγράφονται αναλυτικά οι προϋποθέσεις για τα κράτη μέλη (και, επομένως, για όλα τα όργανα λήψης απόφασης στα κράτη μέλη) που εφαρμόζουν το άρθρο 8 για τον καθορισμό του κατά πόσον υπάρχει διαθέσιμη εγχώρια προστασία για τον αιτούντα σε τμήμα της χώρας καταγωγής του. Αυτές αφορούν τη μελλοντική φύση της εκτίμησης που πρέπει να πραγματοποιηθεί (ενότητα 1.8.2.2, σ. 89)· και τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, δηλαδή τις γενικές περιστάσεις στο τμήμα της χώρας καταγωγής και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος (ενότητα 1.8.2.3, σ. 89). Ωστόσο, προτού εξετάσουμε διαδοχικά τις προϋποθέσεις, είναι σκόπιμο να εξεταστεί σε ποιο στάδιο του καθορισμού του καθεστώτος πρέπει να πραγματοποιείται η εξέταση της εγχώριας προστασίας (ενότητα 1.8.2.1, σ. 89).

⁽⁴⁷³⁾ ΕΔΔΑ, *A.A.M.* κατά *Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψη 73.

⁽⁴⁷⁴⁾ Βλέπε *House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο)*, απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2007, *Secretary of State for the Home Department κατά AH (Sudan) and Others* [2007] UKHL 49.

⁽⁴⁷⁵⁾ Βλέπε *House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο)*, *Januzi κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 469· και *House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο)*, *Secretary of State for the Home Department κατά AH (Sudan) κ.λπ.*, ό.π., υποσημείωση 475.

⁽⁴⁷⁶⁾ *House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο)*, *Januzi κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 469, κατά τον λόρδο Bingham.

⁽⁴⁷⁷⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), *BVerwG 10 C 15.12*, ό.π. υποσημείωση 434, σκέψη 20, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

⁽⁴⁷⁸⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2007, *BVerwG 1 C 24.06*, *BVerwG:2007:010207U1C24.06.0*, σκέψη 11.

⁽⁴⁷⁹⁾ Βλέπε *Dörig* στο: *Hailbronner/Thym*, ό.π., υποσημείωση 75, Art. 8 para. 16.

1.8.2.1 Στάδιο της εξέτασης

Δεδομένου ότι, όπως εξηγείται ανωτέρω, η εφαρμογή της έννοιας της εγχώριας προστασίας μπορεί να εξετάζεται, μόνο όταν διαπιστώνεται καταρχάς ότι ο αιτών έχει βάσιμο φόβο δίωξης ή διατρέχει κίνδυνο σοβαρής βλάβης στην περιοχή καταγωγής του, η ύπαρξη τοπικού φόβου (κινδύνου) πρέπει να διαπιστώνεται, **προτού** εξεταστεί η ύπαρξη εγχώριας προστασίας σε άλλη συγκεκριμένη περιοχή. Η προσέγγιση αυτή είναι απαραίτητη για την κατάλληλη αξιολόγηση της ύπαρξης εγχώριας προστασίας, ιδίως όσον αφορά την εκτίμηση της ικανότητας υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης να εντοπίσουν τον αιτούντα σε άλλο τμήμα της χώρας και την εφικτότητα ασφαλούς και νόμιμης μετάβασης στην εν λόγω περιοχή. Η προσέγγιση αυτή σημαίνει επίσης ότι, εάν ο αιτών δεν αποδεικνύει βάσιμο φόβο δίωξης ή σοβαρής βλάβης στην περιοχή καταγωγής του, το εθνικό δικαστήριο δεν χρειάζεται να εξετάσει την εγχώρια προστασία.

1.8.2.2 Μελλοντοστραφής εκτίμηση

Το άρθρο 8 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) υποχρεώνει τα κράτη μέλη να εκτιμούν καταρχάς την ύπαρξη εγχώριας προστασίας «**κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση**» ⁽⁴⁸⁰⁾.

Ακολούθως, από την αναγκαιότητα διαπίστωσης του κατά πόσον υπάρχει βάσιμος φόβος ή πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης και από την απαίτηση να είναι η προστασία μη προσωρινή και διαρκής, προκύπτει ότι η εκτίμηση είναι μελλοντοστραφής. Όπως επισήμανε ουγγρικό δικαστήριο:

[Η] αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι ο αιτών δεν θα διατρέχει κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης στην προτεινόμενη περιοχή [...] όχι μόνο κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης, αλλά και στο μέλλον. Οι χώρες που αντιμετωπίζουν ένοπλες συρράξεις δεν μπορούν συνήθως να παρέχουν ασφαλή εναλλακτική λύση εγχώριας προστασίας, διότι η μετακίνηση των γραμμών του μετώπου μπορεί να καθιστά προηγουμένως ασφαλείς περιοχές μη ασφαλείς, καθώς η κατάσταση μεταβάλλεται ⁽⁴⁸¹⁾.

1.8.2.3 Γενικές περιστάσεις στο τμήμα της χώρας καταγωγής και προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος

Το άρθρο 8 παράγραφος 2 υποχρεώνει τα κράτη μέλη, κατά την εφαρμογή του άρθρου 8 παράγραφος 1, να «**λαμβάνουν υπόψη τις γενικές περιστάσεις που επικρατούν στο εν λόγω τμήμα της χώρας και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος**, σύμφωνα με το άρθρο 4» ⁽⁴⁸²⁾. Για την εκτίμηση αυτή πρέπει να διασφαλίζεται η λήψη «**ακριβών και ενημερωμένων πληροφοριών από σχετικές πηγές, όπως την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο**».

Παρότι το ΔΕΕ δεν έχει ακόμη αποφανθεί επ' αυτού, η απαίτηση εξέτασης των προσωπικών περιστάσεων επιπλέον των πληροφοριών για τη χώρα καταγωγής αντικατοπτρίζεται στη νομολογία των δικαστηρίων των κρατών μελών που εφαρμόζουν την ΟΕΑΑ ⁽⁴⁸³⁾. Κατά το τσεχικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, κατά την αξιολόγηση της εγχώριας προστασίας, πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον υπάρχει διαθέσιμη προστασία από νομική και πραγματική άποψη σε σχέση με την ιδιαίτερη κατάσταση του αιτούντος ⁽⁴⁸⁴⁾. Όπως καταδεικνύεται από αρκετές αποφάσεις σε διάφορα κράτη μέλη, περιοχές οι οποίες μπορεί, γενικά, να θεωρούνται δυνητικές περιοχές εγχώριας προστασίας, ενδέχεται να μην αποτελούν περιοχή βιώσιμης εγχώριας προστασίας για τον

⁽⁴⁸⁰⁾ Δυνάμει του άρθρου 46 παράγραφος 3 της ΟΔΑ (αναδιτύπωση), η πραγματική προσφυγή κατά αρνητικής απόφασης απαιτεί να υπάρχει «πλήρης και εκ των εξετάσει τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων, ιδίως, κατά περίπτωση, εξέταση των αναγκών διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την [ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)], τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου μέσου ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου».

⁽⁴⁸¹⁾ Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο Βουδαπέστης (Ουγγαρία), απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2011, 6.κ.34.830/2010/19, όπως παρίθεται στο ECRE κ.ά., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, ό.π., υποσημείωση 360, σ. 59. Ο χρόνος της εκτίμησης της εναλλακτικής λύσης εγχώριας προστασίας εξετάζεται αναλυτικότερα στο UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4*, ό.π., υποσημείωση 366, σκέψη 8: «Προκειμένου να καθορισθεί εάν είναι πραγματικά εφικτή η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής απαιτείται διαχρονική αξιολόγηση των ειδικότερων στοιχείων των εξατομικευμένα εξεταζόμενων αιτήσεων ασύλου, κατά την οποία ερευνώνται όχι μόνον οι περιστάσεις που αποτέλεσαν τη βάση της δίωξης που φοβάται ο αιτών άσυλο και αυτές που τον ανάγκασαν να αναχωρήσει από την αρχική περιοχή διαμονής αλλά επίσης εάν η προτεινόμενη για εγκατάσταση περιοχή πληροί τις προϋποθέσεις για βιώσιμη στο μέλλον λύση προστασίας».

⁽⁴⁸²⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

⁽⁴⁸³⁾ Βλέπε για παράδειγμα UKUT (IAC) (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, *CM (EM Country Guidance; Disclosure) Zimbabwe CG* [2013] UKUT 00059 (IAC).

⁽⁴⁸⁴⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), ΙJ κατά Υπουργείου Εσωτερικών, ό.π., υποσημείωση 364 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

συγκεκριμένο αιτούντα λόγω των προσωπικών περιστάσεών του. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, η εγχώρια προστασία δεν αναγνωρίστηκε ως βιώσιμη εναλλακτική λύση για αιτούντα από τη Γεωργία με σημαντικό ιστορικό ψυχοπαθολογικών και ψυχολογικών προβλημάτων⁽⁴⁸⁵⁾. Στην Τσεχική Δημοκρατία, το δικαστήριο επισήμανε ότι η αιτούσα από το Κονγκό ήταν ασυνόδευτη γυναίκα και σύζυγος εξέχοντος πολιτικού ηγέτη που εκπροσώπωσε συμφέροντα των εθνικών ομάδων της χώρας⁽⁴⁸⁶⁾. Στη Φινλανδία κρίθηκε ότι ο αιτών, ο οποίος είχε ζήσει το πρώτο μέρος της ζωής του σε χωριό Χαζάρων στο Αφγανιστάν και το υπόλοιπο της ζωής του στο Ιράν, δεν μπορούσε λογικά να αναμένεται ότι θα εγκατασταθεί σε άλλα τμήματα του Αφγανιστάν⁽⁴⁸⁷⁾. Στη Νορβηγία κρίθηκε ότι δεν μπορούσε λογικά να αναμένεται ότι αιτών από τη Σομαλία θα εγκατασταθεί στο Puntland ή στο Somaliland, επειδή δεν ανήκε στην πλειοψηφούσα φατρία και, επομένως, δεν θα μπορούσε να συντηρήσει τον εαυτό του εκεί⁽⁴⁸⁸⁾. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, θεωρήθηκε ότι συνέτρεχαν πιο ευάλωτες προσωπικές περιστάσεις για αιτούσα η οποία είχε βιώσει τραυματικές εμπειρίες και έπασχε από άγχος και κατάθλιψη από ό,τι για άλλες γυναίκες στην Καμπάλα, και στην Ουγκάντα γενικότερα⁽⁴⁸⁹⁾.

Το ΕΔΔΑ εφάρμοσε παρόμοια κριτήρια σε υποθέσεις απέλασης στο πλαίσιο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Για παράδειγμα, στην υπόθεση DNM, το ΕΔΔΑ εξέτασε επίσης, επιπλέον της γενικής κατάστασης και της βίας στο Ιράκ, τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, ο οποίος ήταν Κούρδος και σουνίτης μουσουλμάνος, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο αιτών δεν εκτίθετο σε πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης, ούτε λόγω της γενικής κατάστασης ούτε λόγω των προσωπικών περιστάσεών του, εντός της περιοχής εγχώριας προστασίας⁽⁴⁹⁰⁾. Στην υπόθεση ΜΥΗ, το ΕΔΔΑ έλαβε υπόψη τέτοιες προσωπικές περιστάσεις των αιτουσών, όπως τη χριστιανική θρησκεία, την προχωρημένη ηλικία, την κακή κατάσταση της υγείας, το γεγονός ότι ήταν γυναίκες, καθώς και τους λιγοστούς οικονομικούς και κοινωνικούς δεσμούς με την περιοχή του Κουρδιστάν, αλλά έκρινε ότι ούτε η γενική κατάσταση στην εν λόγω περιοχή ούτε οποιαδήποτε από τις προσωπικές περιστάσεις των αιτουσών υποδείκνυε την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου κακομεταχείρισης⁽⁴⁹¹⁾.

Κατά την UNHCR, «[ο]ι προσωπικές περιστάσεις του αιτούντα άσυλο πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του εύλογου χαρακτήρα της δυνατότητάς του να εγκατασταθεί σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής»⁽⁴⁹²⁾.

Όταν ο αιτών είναι **ασυνόδευτος ανήλικος**, η παροχή κατάλληλης φροντίδας και η πρόβλεψη ρυθμίσεων για την επιμέλειά του, οι οποίες είναι προς το μείζον συμφέρον του ασυνόδευτου ανήλικου, θα πρέπει να αποτελούν μέρος της αξιολόγησης του κατά πόσον υπάρχει πραγματικά προστασία [αιτιολογική σκέψη 27 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)].

1.9 Βάσιμος φόβος

1.9.1 Βάσιμος φόβος [άρθρο 2 στοιχείο δ)]

Ο όρος «βάσιμος φόβος» σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει έγκυρη αντικειμενική βάση για τον φόβο δίωξης του αιτούντος. Το συγκεκριμένο στοιχείο του ορισμού του πρόσφυγα αφορά **τον κίνδυνο ή την πιθανότητα να υποστεί δίωξη**. Ο φόβος θεωρείται βάσιμος, εάν διαπιστώνεται ότι υπάρχει «εύλογη» πιθανότητα να υλοποιηθεί στο μέλλον⁽⁴⁹³⁾. Για τη διαπίστωση αυτή, είναι απαραίτητο να αξιολογούνται οι δηλώσεις του αιτούντος υπό το πρίσμα όλων των σχετικών περιστάσεων της υπόθεσης [άρθρο 4 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)] και να

⁽⁴⁸⁵⁾ Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, αριθ. 64.233, σκέψη 5.4.2.

⁽⁴⁸⁶⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2008, *EM κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 4 Azs 99/2007-93 (βλέπε περιλήψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

⁽⁴⁸⁷⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Φινλανδία), KHO:2011:25, ό.π., υποσημείωση 470.

⁽⁴⁸⁸⁾ Εφετείο Borgarting (Νορβηγία), απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2011, *Abid Hassan Jama κατά Utlendingsnemnda*, 10-142363ASD-BORG/01 (βλέπε UNHCR μετάφραση της υπόθεσης).

⁽⁴⁸⁹⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, *AA (Uganda) κατά Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 579, σκέψεις 22-33.

⁽⁴⁹⁰⁾ ΕΔΔΑ, D.N.M. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 50 και 58.

⁽⁴⁹¹⁾ ΕΔΔΑ, M.Y.H. και λοιποί κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 309, σκέψεις 68-73.

⁽⁴⁹²⁾ Κατά την UNHCR, «[α]νάλογα με τις συνθήκες που επικαλείται ο αιτών άσυλο μπορεί [τα στοιχεία αυτά] να είναι σημαντικότερα από άλλα στοιχεία που διασφαλίζουν την υλική και ψυχολογική ευημερία του ανθρώπου, όπως είναι η παρουσία των μελών της οικογένειάς του και η ύπαρξη άλλων στενών κοινωνικών δεσμών στην προτεινόμενη περιοχή εγκατάστασης. [...] Τα ψυχολογικά τραύματα από προηγούμενη δίωξη μπορεί να έχουν άμεση σχέση με την αξιολόγηση του εύλογου χαρακτήρα της δυνατότητας εγκατάστασης του αιτούντα άσυλο σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής». UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4*, ό.π., υποσημείωση 366, σκέψεις 25 και 26.

⁽⁴⁹³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 51· απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 43.

ελέγχονται οι περιστάσεις που επικρατούν στη χώρα καταγωγής του, καθώς και η συμπεριφορά των υπευθύνων δίωξης ⁽⁴⁹⁴⁾. Επομένως, η διαπίστωση του βάσιμου φόβου συνδέεται στενά με το καθήκον της αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων και της αξιοπιστίας που διέπεται πρωτίστως από το άρθρο 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Η αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης της αξιοπιστίας, είναι το πρώτο στάδιο. Εάν τα αποδεικτικά στοιχεία που υπέβαλε ο αιτών γίνουν δεκτά ως αξιόπιστα, ο υπεύθυνος για τη λήψη της απόφασης προχωρά στο δεύτερο στάδιο και εξετάζει κατά πόσον τα γεγονότα και οι περιστάσεις που έγιναν δεκτά ισοδυναμούν με βάσιμο φόβο. Το ΔΕΕ ενέκρινε αυτή την προσέγγιση δύο σταδίων:

Στην πραγματικότητα, η «αξιολόγηση» αυτή γίνεται σε δύο αυτοτελή στάδια. Το πρώτο στάδιο αφορά τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αιτήσεως, ενώ το δεύτερο στάδιο αφορά τη νομική εκτίμηση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων, προκειμένου να αποφασισθεί αν πληρούνται, υπό το φως των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υποθέσεως, οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που θέτουν τα άρθρα 9 και 10 ή 15 της οδηγίας 2004/83 για την παροχή διεθνούς προστασίας ⁽⁴⁹⁵⁾.

Ωστόσο, τα ζητήματα που αφορούν τα αποδεικτικά στοιχεία και την αξιοπιστία θα εξεταστούν πρωτίστως στη χωριστή δικαστική ανάλυση: *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the CEAS – A Judicial Analysis* ⁽⁴⁹⁶⁾.

Όπως και η σύμβαση για τους πρόσφυγες, η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν περιέχει κανέναν ορισμό του όρου «βάσιμος φόβος». Επίσης δεν προβλέπει το εφαρμοστέο μέτρο απόδειξης. Ο ορισμός του «πρόσφυγα» στο άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι παρόμοιος με τον αντίστοιχο ορισμό στη σύμβαση για τους πρόσφυγες ⁽⁴⁹⁷⁾ και αναφέρεται, ειδικότερα, σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος ευρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του «συνεπεία βάσιμου φόβου δίωξης» λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και δεν είναι σε θέση ή, «λόγω του φόβου αυτού», δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την «προστασία» της εν λόγω χώρας ⁽⁴⁹⁸⁾.

Κατά το ΔΕΕ, για να πληρούται ο ως άνω ορισμός:

[ο αιτών πρέπει] να αντιμετωπίζει, εξαιτίας περιστάσεων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής του και της συμπεριφοράς των δικτών, φόβο διώξεώς του για έναν τουλάχιστον εκ των πέντε λόγων που απαριθμούνται στην [ΟΕΑΑ] και στη Σύμβαση [για τους πρόσφυγες] [...] ⁽⁴⁹⁹⁾.

Η απόδειξη των ως άνω περιστάσεων «καταδεικνύ[ει] ουσιαστικά ότι η τρίτη χώρα δεν προστατεύει τον υπήκοό της έναντι πράξεων διώξεως» ⁽⁵⁰⁰⁾ και ότι:

Αποτελούν δε την αιτία της αδυναμίας του ενδιαφερόμενου, ή της δικαιολογημένης του αρνήσεως να θέσει εαυτόν υπό την «προστασία» της χώρας καταγωγής του, κατά την έννοια του [άρθρου 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)], ήτοι κατά την έννοια της δυνατότητας της χώρας αυτής να εμποδίσει ή να κολλάσει τις πράξεις διώξεως ⁽⁵⁰¹⁾.

Εκτός από τον ορισμό του «πρόσφυγα» στο άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), δύο ακόμη διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την ερμηνεία της έννοιας του «βάσιμου φόβου»: στην αιτιολογική σκέψη 36 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) εξετάζεται ο βάσιμος φόβος των μελών της οικογένειας του πρόσφυγα και στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) διευκρινίζεται η σημασία της προγενέστερης δίωξης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ

⁽⁴⁹⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 51· απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 43. Βλέπε επίσης την προηγούμενη διατύπωση του ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla κ.λπ., ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 57 (χωρίς ρητή παραπομπή σε υπευθύνους δίωξης).

⁽⁴⁹⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ της 22ας Νοεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-277/11, Μ. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ιρλανδίας, Attorney General, EU:C:2012:744, σκέψη 64. Αυτή η προσέγγιση δύο σταδίων έχει σημαντικές συνέπειες, καθώς σε κάθε στάδιο μπορεί να εφαρμόζεται διαφορετικό μέτρο απόδειξης. Παρότι γίνεται πλέον ευρέως δεκτό ότι το ενδεδειγμένο μέτρο απόδειξης για το δεύτερο στάδιο είναι ο «βάσιμος φόβος» μελλοντικής δίωξης (βλέπε ενότητα 1.9.1.2 για το μέτρο απόδειξης, σ. 93), δεν υπάρχει αποδεκτό μέτρο απόδειξης για το πρώτο στάδιο και κάθε χώρα φαίνεται να εφαρμόζει το δικό της μέτρο απόδειξης.

⁽⁴⁹⁶⁾ EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽⁴⁹⁷⁾ Βλέπε άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες.

⁽⁴⁹⁸⁾ Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 50· απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 42. Βλέπε επίσης την προηγούμενη διατύπωση του ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla κ.λπ., ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 56.

⁽⁴⁹⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 51· απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 43. Βλέπε επίσης την προηγούμενη διατύπωση του ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla κ.λπ., ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 57.

⁽⁵⁰⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λουίτοι, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 58.

⁽⁵⁰¹⁾ Ό.π., σκέψη 59.

(αναδιατύπωση) αφορά τόσο το καθεστώς πρόσφυγα όσο και την επικουρική προστασία, ενώ το άρθρο 2 στοιχείο δ) και η αιτιολογική σκέψη 36 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) εφαρμόζονται μόνο στους αιτούντες καθεστώς πρόσφυγα. Το ΔΕΕ παρείχε περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με την έννοια του βάσιμου φόβου ειδικότερα με τις αποφάσεις που εξέδωσε στις υποθέσεις *Υ και Ζ* ⁽⁵⁰²⁾, *Abdulla* ⁽⁵⁰³⁾ και *Χ, Υ και Ζ* ⁽⁵⁰⁴⁾.

1.9.1.1 Διμερές κριτήριο έναντι αντικειμενικού κριτηρίου

Παραδοσιακά, υποστηρίζεται ότι η έννοια του «βάσιμου φόβου» περιλαμβάνει δύο στοιχεία:

- 1) ένα **υποκειμενικό στοιχείο**· η ύπαρξη φόβου στη σκέψη του αιτούντος υπό την έννοια του τρόμου· και
- 2) ένα **αντικειμενικό στοιχείο**· έγκυρη βάση για τον συγκεκριμένο φόβο λόγω της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα καταγωγής και άλλων παραγόντων.

Για παράδειγμα, στο εγχειρίδιο της UNHCR αναφέρονται τα εξής:

Στο στοιχείο του φόβου –πνευματική κατάσταση και υποκειμενική κατάσταση– προστίθεται ο χαρακτηρισμός «βάσιμος». Αυτό σημαίνει ότι το καθεστώς πρόσφυγα δεν καθορίζεται μόνο από την πνευματική κατάσταση του ενδιαφερομένου, αλλά η εν λόγω κατάσταση πρέπει να υποστηρίζεται από αντικειμενική κατάσταση. Επομένως, ο όρος «βάσιμος φόβος» περιέχει ένα υποκειμενικό και ένα αντικειμενικό στοιχείο και, κατά τον καθορισμό του κατά πόσον υπάρχει βάσιμος φόβος, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη **αμφότερα τα στοιχεία** ⁽⁵⁰⁵⁾.

Αυτή η αξιολόγηση με δύο σκέλη του βάσιμου φόβου αποκαλείται συχνά διμερές ή υποκειμενικό/αντικειμενικό κριτήριο. Το διμερές κριτήριο έχει υιοθετηθεί από αρκετά εθνικά ανώτατα δικαστήρια χωρίς περαιτέρω ανάλυση ή τροποποίηση ⁽⁵⁰⁶⁾.

Ωστόσο, η χρησιμότητα του υποκειμενικού στοιχείου έχει επίσης αμφισβητηθεί από τα εθνικά δικαστήρια για διάφορους λόγους ⁽⁵⁰⁷⁾. Πρώτον, υπάρχει εγγενής κίνδυνος εξομοίωσης της έλλειψης αξιοπιστίας με την απουσία υποκειμενικού φόβου. Πράγματι, ακόμη και όταν διαπιστώνεται ότι η κατάσταση του αιτούντος δεν είναι αξιόπιστη, στο σύνολό της ή εν μέρει, ο υπεύθυνος λήψης της απόφασης πρέπει, παρ' όλα αυτά, να αξιολογεί τον πραγματικό κίνδυνο που διατρέχει ο αιτών βάσει άλλων ουσιαστικών αποδείξεων. Δεύτερον, η εξέταση μόνο του αντικειμενικού στοιχείου επιτρέπει να αποφευχθούν οι τεράστιοι πρακτικοί κίνδυνοι που είναι εγγενείς στην απόπειρα αντικειμενικής εκτίμησης των αισθημάτων και των συναισθημάτων των αιτούντων. Τρίτον, η απουσία υποκειμενικού φόβου δεν είναι αφ' εαυτής καθοριστική, διότι μερικοί αιτούντες, όπως μικρά παιδιά και άτομα με νοητική αναπηρία, μπορεί να μην είναι καν σε θέση να αντιληφθούν ή να εκφράσουν τον φόβο.

Στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν υιοθετείται κάποια θέση όσον αφορά το κατά πόσον ο «βάσιμος φόβος» συνεπάγεται ένα υποκειμενικό καθώς και ένα αντικειμενικό στοιχείο. Ούτε και το ΔΕΕ έχει ξετάσει ρητώς το ζήτημα. Ωστόσο, το γεγονός ότι στις σχετικές αποφάσεις του ΔΕΕ στις οποίες εξετάζεται η έννοια του «βάσιμου φόβου» δεν αναφέρεται το υποκειμενικό στοιχείο φαίνεται να υποδεικνύει ότι, κατά το ΔΕΕ, η εκτίμηση του βάσιμου φόβου δεν απαιτεί την αξιολόγηση της πνευματικής κατάστασης του αιτούντος και, επομένως, το αντικειμενικό κριτήριο και μόνο επαρκεί ⁽⁵⁰⁸⁾. Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι το ΔΕΕ δεν απαιτεί να πληρούται το υποκειμενικό στοιχείο **επιπλέον** του αντικειμενικού.

⁽⁵⁰²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33.

⁽⁵⁰³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Abdulla* και *Λουτοί*, ό.π., υποσημείωση 336.

⁽⁵⁰⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20.

⁽⁵⁰⁵⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 38 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁵⁰⁶⁾ Βλέπε π.χ. Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), *BVerwG 10 C 23.12*, ό.π. υποσημείωση 170, σκέψη 19, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de· High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Ιρλανδία), απόφαση της 29ης Μαρτίου 2001, *Zgnat'ev κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2001] IHNC 70, σκέψη 6· και Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), *HJ (Iran) και HT (Cameroun) κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 346, σκέψη 17.

⁽⁵⁰⁷⁾ Βλέπε π.χ. House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), *R κατά Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran κ.λπ.*, ό.π., υποσημείωση 346, 998 κ. επ.· επιτροπή προσφύγων προσφύγων (Γαλλία), απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1999, *Straracexka*, προσφυγή αριθ. 140222· και High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) (Αυστραλία), απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 1989, *Chan κατά Minister for Immigration and Ethnic Affairs* [1989] HCA 62. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε Α. Zimmermann και C. Mahler, ό.π., υποσημείωση 188, σ. 338-341· J.C. Hathaway και M. Foster, υποσημείωση 137, σ. 95-105· J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Foster, K. Hailbronner κ.ά., «*The Michigan Guidelines on Well-Founded Fear*», Michigan Journal of International Law (2005) 492-502, παράγραφοι 3-6· G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 63 και 64.

⁽⁵⁰⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33· απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20· και απόφαση του ΔΕΕ, *Abdulla* και *Λουτοί*, ό.π., υποσημείωση 336.

Ωστόσο, η εφαρμογή του αντικειμενικού κριτηρίου απαιτεί προσεκτική εξέταση θεμάτων τα οποία ενδέχεται να είναι μοναδικά για τον ενδιαφερόμενο, συμπεριλαμβανομένων των πεποιθήσεων και των δεσμεύσεών του, όταν αξιολογείται κατά πόσον οι πράξεις του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του «επάγονται για τον αιτούντα **πραγματικό κίνδυνο** [...] διώξεώς του»⁽⁵⁰⁹⁾. Με άλλα λόγια, τα προσωπικά χαρακτηριστικά και οι προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό του βαθμού κινδύνου στον οποίο θα εκτεθεί ο αιτών στη χώρα καταγωγής. Στην υπόθεση Y και Z το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι:

Το υποκειμενικό στοιχείο ότι η τήρηση ορισμένης θρησκευτικής πρακτικής δημοσίως [...] **ενέχει ιδιαίτερη σημασία για τον ενδιαφερόμενο**, όσον αφορά τη διατήρηση της θρησκευτικής ταυτότητάς του, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο κατά την **εκτίμηση του βαθμού του κινδύνου** στον οποίο ο αιτών θα εκτεθεί στη χώρα καταγωγής του εξαιτίας της θρησκείας του, έστω και αν η τήρηση της συγκεκριμένης θρησκευτικής πρακτικής δεν συνιστά βασικό στοιχείο για την οικεία θρησκευτική κοινότητα⁽⁵¹⁰⁾.

Το ζήτημα του αντικειμενικού κριτηρίου για την αξιολόγηση του βάσιμου φόβου εξετάζεται αναλυτικότερα στο *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the CEAS – A Judicial Analysis*⁽⁵¹¹⁾.

1.9.1.2 Το μέτρο απόδειξης

Στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) δεν ορίζεται το μέτρο απόδειξης που απαιτείται ώστε, ο φόβος να θεωρείται «βάσιμος». Ωστόσο, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Y και Z το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι, όταν εκτιμών κατά πόσον ο αιτών διακατέχεται βασίμως από τον φόβο ότι θα διωχθεί, οι αρμόδιες αρχές οφείλουν:

στο πλαίσιο του συστήματος της [ΟΕΑΑ] [...] να διερευνήσουν αν οι στοιχειοθετημένες περιστάσεις συνιστούν ή όχι τέτοια απειλή, ώστε ο ενδιαφερόμενος να φοβάται *βασίμως*, λαμβανομένης υπόψη της εξατομικευμένης καταστάσεώς του, ότι αποτελεί πράγματι αντικείμενο πράξεων διώξεως⁽⁵¹²⁾.

Το **κριτήριο του «βάσιμου φόβου»** που εφαρμόζει το ΔΕΕ συνάδει με τα κριτήρια για την εκτίμηση του βάσιμου φόβου που έχουν αναπτύξει τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών. Για το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, ο φόβος δίωξης είναι βάσιμος, εάν, λαμβανομένης υπόψη της ατομικής κατάστασής του, ο υπήκοος τρίτης χώρας απειλείται πραγματικά, δηλαδή με αξιοσημείωτη **πιθανότητα ή πραγματικό κίνδυνο**, με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο δ), λόγω των περιστάσεων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής του⁽⁵¹³⁾. Δεδομένου ότι, παρά τη διατύπωση αυτή, το ίδιο δικαστήριο καθιστά σαφές ότι το συγκεκριμένο κριτήριο είναι λιγότερο απαιτητικό από ένα κριτήριο που απαιτεί άνω του 50 % πιθανότητα, φαίνεται να είναι σε μεγάλο βαθμό το ίδιο κριτήριο με εκείνο που εφαρμόζουν τα βρετανικά δικαστήρια. Για το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) του Ηνωμένου Βασιλείου, ο φόβος είναι βάσιμος εάν υπάρχει **«πραγματικός και σημαντικός κίνδυνος»** ή **«εύλογος βαθμός πιθανότητας»** δίωξης για λόγο που προβλέπεται στη Σύμβαση⁽⁵¹⁴⁾.

Το σημαντικότερο είναι ότι και τα τρία αυτά κριτήρια θεωρούν ότι ο φόβος είναι βάσιμος, ανεξάρτητα από το κατά πόσον η πιθανότητα δίωξης είναι κατώτερη του 50 %. Ομοίως, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Saadi κατά Ιταλίας στο πλαίσιο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι ο αιτών δεν υποχρεούται «[να αποδείξει] ότι είναι περισσότερο πιθανό να υποβληθεί παρά να μην υποβληθεί σε κακομεταχείριση»⁽⁵¹⁵⁾. Επομένως, το **κριτήριο του «βάσιμου φόβου»** σημαίνει ότι, παρότι η απλή ή απομακρυσμένη πιθανότητα δίωξης αποτελεί ανεπαρκή κίνδυνο για να αποδειχθεί βάσιμος φόβος, ο αιτών δεν χρειάζεται να αποδείξει ότι η πιθανότητα να υποστεί δίωξη υπερβαίνει το 50 %⁽⁵¹⁶⁾. Το ζήτημα του αντικειμενικού κριτηρίου για την αξιολόγηση

⁽⁵⁰⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 69 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁵¹⁰⁾ Ό.π., σκέψη 70 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁵¹¹⁾ Βλέπε EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽⁵¹²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 76 (η επισήμανση των συντακτών). Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και Λουϊτό, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 89· και απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 72.

⁽⁵¹³⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 23.12, ό.π. υποσημείωση 170, σκέψη 19, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

⁽⁵¹⁴⁾ Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), RT (Zimbabwe) κ.λπ. κατά Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 292, σκέψη 55.

⁽⁵¹⁵⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Saadi κατά Ιταλίας, προσφυγή αριθ. 37201/06, σκέψη 140.

⁽⁵¹⁶⁾ Βλέπε παρατιθέμενες υποθέσεις στις πέντε προηγούμενες υποσημειώσεις. Βλέπε επίσης J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Foster, K. Hailbronner κ.ά., «*The Michigan Guidelines on Well-Founded Fear*», ό.π., υποσημείωση 508, παράγραφος 6.

του βάσιμου φόβου εξετάζεται αναλυτικότερα στο *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the CEAS – A Judicial Analysis* ⁽⁵¹⁷⁾.

1.9.2 Ενεστώς κίνδυνος και σημασία της προγενέστερης δίωξης (άρθρο 4 παράγραφος 4)

Ο όρος «φόβος» αντικατοπτρίζει τη μελλοντοστραφή έμφαση των ορισμών της σύμβασης για τους πρόσφυγες και της ΟΕΑΑ. Η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επεκτείνει την προστασία όχι μόνο στα πρόσωπα που υπέστησαν πραγματικά δίωξη, αλλά και σε εκείνα που διατρέχουν κίνδυνο δίωξης ⁽⁵¹⁸⁾. Αντικατοπτρίζει επίσης την αποδοχή της ιδέας ότι η απειλή δίωξης αρκεί για να διαπιστωθεί ύπαρξη δίωξης. Επομένως, ένα πρόσωπο δεν χρειάζεται να περιμένει να υποστεί διώξεις για να υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, αλλά μπορεί να «φοβάζεται» μελλοντική δίωξη.

Το ΔΕΕ τόνισε τον **μελλοντοστραφή χαρακτήρα του βάσιμου φόβου** στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Υ και Ζ, όπου αποφάνθηκε ότι:

[ο]σάκις οι αρμόδιες αρχές καλούνται να εκτιμήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο γ) αυτής, αν ο αιτών διακατέχεται βασίμως από τον φόβο ότι θα διωχθεί, οφείλουν να διερευνήσουν αν οι στοιχειοθετημένες περιστάσεις συνιστούν ή όχι τέτοια απειλή, ώστε ο ενδιαφερόμενος να φοβείται βασίμως, λαμβανομένης υπόψη της εξατομικευμένης καταστάσεώς του, ότι αποτελεί **πράγματι** αντικείμενο πράξεων διώξεως ⁽⁵¹⁹⁾.

Το ΔΕΕ τόνισε επίσης ότι η «εκτίμηση αυτή της σοβαρότητας του κινδύνου [...], σε κάθε περίπτωση, πρέπει να χωρεί **με προσοχή και σύνεση**» ⁽⁵²⁰⁾ και πρέπει να στηρίζεται μόνο σε «συγκεκριμένη αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων σύμφωνα με τους κανόνες που απαντούν μεταξύ άλλων στο άρθρο 4 [ΟΕΑΑ]» ⁽⁵²¹⁾. Παρότι δεν αναφέρεται σε προσοχή και σύνεση, το ΕΔΔΑ επισημαίνει, στο ίδιο πνεύμα, ότι η εκτίμηση της ύπαρξης πραγματικού κινδύνου παράβασης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ πρέπει οπωσδήποτε να είναι αυστηρή ⁽⁵²²⁾.

Σημαντικό στοιχείο για την εκτίμηση του ενεστώτος κινδύνου δίωξης είναι η **προγενέστερη δίωξη** του αιτούντος. Η σημασία της προγενέστερης δίωξης εξετάζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το οποίο ορίζει τα εξής:

Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί **σοβαρή ένδειξη** ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστεύει κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί ⁽⁵²³⁾.

Είναι σημαντικό ότι η προγενέστερη δίωξη, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), δεν περιλαμβάνει μόνο πράξεις δίωξης, αλλά και απειλές δίωξης ⁽⁵²⁴⁾. Επομένως, τόσο προγενέστερες πράξεις όσο και απειλές δίωξης είναι **«ενδείξεις του βάσιμου φόβου** [του αιτούντος] ότι η επίμαχη δίωξη θα επαναληφθεί σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα καταγωγής» ⁽⁵²⁵⁾. Εάν ο αιτών υποβλήθηκε **ήδη** σε δίωξη ή άμεση απειλή δίωξης, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ, το γεγονός αυτό αποτελεί αφ' εαυτού **«σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος»** ⁽⁵²⁶⁾.

⁽⁵¹⁷⁾ Βλέπε EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽⁵¹⁸⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 74 και 75· και απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 63 και 64. Βλέπε επίσης Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, σκέψη 45.

⁽⁵¹⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 76 (η επισήμανση των συντακτών). Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και Λουτοί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 89· και απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 72.

⁽⁵²⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 77 (η επισήμανση των συντακτών). Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και Λουτοί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 90· και απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 73.

⁽⁵²¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 77.

⁽⁵²²⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 457, σκέψη 96· και ΕΔΔΑ, Saadi κατά Ιταλίας, ό.π., υποσημείωση 516, σκέψη 129.

⁽⁵²³⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

⁽⁵²⁴⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και Λουτοί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψεις 94, 96 και 97.

⁽⁵²⁵⁾ Ό.π., σκέψη 94 (η επισήμανση των συντακτών). Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 64· και Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), I U 411/2015-57, ό.π., υποσημείωση 183, σκέψη 74 (στην οποία τονίζεται η σημασία του όρου «σοβαρή ένδειξη»). Για περαιτέρω ανάλυση του ζητήματος αυτού, βλέπε επίσης Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), απόφαση της 18ης Απριλίου 2014, *Essomba*, I U 1982/2013-45· Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), απόφαση της 24ης Απριλίου 2014, *Mustafa*, I U 1474/2013-26 (αμφότερες παραπέμπουν στην απόφαση που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Koktysh κατά Ουκρανίας* (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2009, προσφυγή αριθ. 43707/07, σκέψη 90).

⁽⁵²⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 75· και απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 64.

Αυτό σημαίνει ότι **δεν υπάρχει προϋπόθεση προγενέστερης δίωξης, αλλά οι αποδείξεις προγενέστερης δίωξης αποτελούν σοβαρή ένδειξη** του βάσιμου φόβου δίωξης του αιτούντος, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να θεωρηθεί ότι η εν λόγω δίωξη δεν θα επαναληφθεί.

Ωστόσο, **η σοβαρή αυτή ένδειξη αποτελεί μαχητό τεκμήριο**. Ειδικότερα, ο φόβος μπορεί να μην είναι πλέον βάσιμος, εάν οι συνθήκες στη χώρα καταγωγής έχουν μεταβληθεί μετά τα συμβάντα της προγενέστερης δίωξης. Για παράδειγμα, η αλλαγή καθεστώτος μπορεί να αποτελεί βάσιμο λόγο για να θεωρηθεί ότι μια τέτοια δίωξη δεν θα επαναληφθεί⁽⁵²⁷⁾. Υπό την έννοια αυτή, τα κριτήρια που προβλέπονται στη ρήτρα παύσης του άρθρου 11 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) έχουν ανάλογη εφαρμογή. Κατά το ΔΕΕ, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla, αυτή η **μεταβολή των συνθηκών** «πρέπει να είναι “ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως”, ώστε ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί διώξεις να μην μπορεί πλέον να θεωρείται βάσιμος»⁽⁵²⁸⁾. Η μεταβολή των συνθηκών είναι «ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 11 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), «όταν οι παράγοντες που προκάλεσαν τον φόβο του προσφεύγοντα ότι θα υποστεί δίωξη μπορούν να θεωρηθούν ως **μονίμως εξαλειφθέντες**»⁽⁵²⁹⁾. Με άλλα λόγια, η αξιολόγηση της ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως της μεταβολής των συνθηκών «προϋποθέτει την απουσία βάσιμου φόβου εκθέσεως σε πράξεις διώξεως, οι οποίες συνιστούν σοβαρή προσβολή θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 της [ΟΕΑΑ]»⁽⁵³⁰⁾. Επομένως, ο όρος «σοβαρή ένδειξη» στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) καθιστά σαφές ότι οι εθνικοί υπεύθυνοι για τη λήψη απόφασης πρέπει να θεωρούν πάντοτε την προγενέστερη δίωξη (και την προγενέστερη σοβαρή βλάβη) σοβαρή ένδειξη του βάσιμου φόβου (και του πραγματικού κινδύνου).

Στην υπόθεση Abdulla, το ΔΕΕ αποφάνθηκε επίσης ότι, όταν, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ [πλέον άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)], ο αιτών προβάλλει προγενέστερες πράξεις ή απειλές δίωξης για να αποδείξει τον βάσιμο φόβο του ότι θα υποστεί διώξεις, πρέπει επίσης να αποδείξει ότι οι εν λόγω πράξεις ή απειλές συσχετίζονται με τον ίδιο λόγο της μελλοντικής δίωξης την οποία φοβάται⁽⁵³¹⁾ (βλέπε **ενότητα 1.5** ανωτέρω, σ. 48, για τους λόγους δίωξης).

Ωστόσο, αιτών ο οποίος, πριν από την αναχώρηση από τη χώρα καταγωγής του, δεν υπέστη διώξεις ούτε απειλήθηκε άμεσα με δίωξη, μπορεί να αποδείξει με άλλα στοιχεία βάσιμο φόβο δίωξης στο προβλέψιμο μέλλον, όπως συνάγεται λογικά από το άρθρο 5 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το οποίο αφορά επιτόπου αιτήσεις διεθνούς προστασίας. Επομένως, η αποδοχή επιτόπου αιτήσεων καθιστά σαφές ότι, κατά την εκτίμηση της σημασίας της προγενέστερης δίωξης, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ αιτούντων που διέφυγαν τη δίωξη και εξακολουθούν να έχουν ενεστώτα βάσιμο φόβο και αιτούντων που εγκατέλειψαν τη χώρα καταγωγής τους και απέκτησαν μόνο αργότερα βάσιμο φόβο δίωξης⁽⁵³²⁾. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ο αιτών μπορεί να υπέστη βλάβη στο παρελθόν, η οποία δεν ισοδυναμούσε με δίωξη, αλλά αποτελεί παρ’ όλα αυτά σχετική απόδειξη για την εκτίμηση βάσιμου φόβου δίωξης στο μέλλον.

1.9.3 Απόδειξη κινδύνου για πρόσωπα σε παρόμοια κατάσταση

Παρότι απαιτείται να έχει ο αιτών «βάσιμο φόβο διώξεώς του»⁽⁵³³⁾, οι **παράγοντες του βάσιμου δεν είναι απαραίτητο να βασίζονται στην εμπειρία του ίδιου του αιτούντος**⁽⁵³⁴⁾. Για παράδειγμα, τα όσα συνέβησαν στην οικογένεια, σε φίλους και άλλα μέλη της φυλετικής ή κοινωνικής ομάδας της οποίας ο αιτών είναι μέλος μπορεί να υποδεικνύουν ότι ο φόβος του είναι βάσιμος, αλλά μπορεί να απαιτούνται και άλλα πραγματικά στοιχεία⁽⁵³⁵⁾.

⁽⁵²⁷⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2008, BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208B10C33.07.0, σκέψεις 40 και 41.

⁽⁵²⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 72.

⁽⁵²⁹⁾ Ο.π., σκέψη 73 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁵³⁰⁾ Ο.π. (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁵³¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 94.

⁽⁵³²⁾ Βλέπε ενότητα 1.9.6 σχετικά με την έννοια του επιτόπου πρόσφυγα, σ. 98.

⁽⁵³³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 51· απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 43. Βλέπε επίσης την προηγούμενη διατύπωση του ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla κ.λπ., ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 57.

⁽⁵³⁴⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, σκέψη 43.

⁽⁵³⁵⁾ Βλέπε συναφώς αιτιολογική σκέψη 36 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), κατά την οποία «[τ]α μέλη της οικογένειας, λόγω της σχέσης τους με τον πρόσφυγα και μόνο, εκτίθενται συνήθως σε διώξεις κατά τρόπον που να μπορεί να αποτελέσει βάση για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα». Βλέπε επίσης ενότητα 1.5.2.4, σ. 54, στην οποία εξετάζεται ο λόγος δίωξης που αφορά την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

1.9.4 Το ζήτημα της διακριτικότητας

Το ζήτημα της διακριτικότητας δεν εξετάζεται ούτε στο κείμενο της σύμβασης για τους πρόσφυγες ούτε σε εκείνο της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), αλλά αναδείχθηκε μέσω αιτήσεων παροχής καθεστώτος πρόσφυγα οι οποίες βασίζονταν σε φόβο θρησκευτικής δίωξης ή δίωξης λόγω γενετήσιου προσανατολισμού. Ο όρος αναφέρεται στην εσφαλμένη αντίληψη ότι μπορεί να αναμένεται από τους αιτούντες να αποκρύπτουν δραστηριότητες που μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να υποστούν δίωξεις, θεμελιώνοντας έτσι άρνηση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. Με άλλα λόγια, μέσω της εσφαλμένης αυτής αντίληψης, υποστηρίχθηκε ότι, εάν οι αιτούντες μπορούν να αποφύγουν τη δίωξη αποκρύπτοντας τις δραστηριότητές τους, ο φόβος τους δεν είναι πλέον βάσιμος.

Το ΔΕΕ **απέρριψε την ύπαρξη τέτοιας προϋπόθεσης επίδειξης διακριτικότητας** στις αποφάσεις που εξέδωσε στις υποθέσεις Y και Z και X, Y και Z. Στην υπόθεση Y και Z, το ΔΕΕ ερωτήθηκε κατά πόσον ο φόβος δίωξης είναι βάσιμος εάν, χωρίς να υποχρεωθεί να εγκαταλείψει ολοσχερώς τη θρησκευτική πρακτική του, ο ενδιαφερόμενος μπορεί «να αποφύγει την έκθεσή του σε δίωξη [...] παραιτούμενος από την [...] άσκηση ορισμένων θρησκευτικών καθηκόντων του»⁽⁵³⁶⁾. Ακολούθως, παρόμοιο ερώτημα υποβλήθηκε στο ΔΕΕ στο πλαίσιο των συνεκδικασθεισών υποθέσεων X, Y και Z, και ειδικότερα το ΔΕΕ ερωτήθηκε κατά πόσον ο αιτών μπορεί να αναμένεται, προκειμένου να αποφύγει τη δίωξη, «να αποκρύπτει την ομοφυλοφιλία του [από τον καθένα στη χώρα καταγωγής του] [...] ή να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου αυτού προσανατολισμού»⁽⁵³⁷⁾.

Στην υπόθεση Y και Z, το ΔΕΕ εξέτασε ακολούθως τους κανόνες του άρθρου 4 της ΟΕΑΑ ως σύνολο, προκειμένου να καθορίσει κατά πόσον μπορεί εύλογα να αναμένεται από τον αιτούντα να παραιτηθεί από θρησκευτικές πρακτικές που τον εκθέτουν σε κίνδυνο δίωξης. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι:

Ουδείς εκ των κανόνων [του άρθρου 4 της ΟΕΑΑ] αναφέρει ότι, κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας του πραγματικού κινδύνου ο αιτών να υποστεί πράξεις διώξεως εντός συγκεκριμένου πλαισίου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητά του να **αποφύγει τυχόν κίνδυνο** διώξεως παραιτούμενος από το να θρησκεύει εμπράκτως και, συνακόλουθα, από την προστασία που η οδηγία σκοπεί να του εξασφαλίσει με την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Ως εκ τούτου, αφ' ης αποδεικνύεται ότι ο ενδιαφερόμενος, αφού επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, θα θρησκεύει εμπράκτως, με αποτέλεσμα να εκτίθεται σε **πραγματικό κίνδυνο** διώξεως, θα πρέπει να του χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα [...]. Το γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο απέχων από ορισμένα θρησκευτικά καθήκοντα δεν είναι, κατ' αρχήν, λυσιτελής. [...] Κατά την εξατομικευμένη εκτίμηση αιτήσεως με την οποία σκοπείται η αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, οι [αρμόδιες] αρχές δεν μπορούν να αναμένουν ευλόγως από τον αιτούντα να απέχει από τα σχετικά θρησκευτικά καθήκοντά του⁽⁵³⁸⁾.

Ωστόσο, είναι λυσιτελής να λαμβάνεται υπόψη η σημασία μιας συγκεκριμένης πρακτικής για τον αιτούντα, όταν καθορίζεται ο βαθμός κινδύνου στον οποίο θα εκτίθεται στη χώρα καταγωγής, όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ:

Το υποκειμενικό στοιχείο ότι η τήρηση ορισμένης θρησκευτικής πρακτικής δημοσίως, αντικείμενο των αμφισβητούμενων περιορισμών, ενέχει ιδιαίτερη σημασία για τον ενδιαφερόμενο, όσον αφορά τη διατήρηση της θρησκευτικής ταυτότητάς του, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο κατά την εκτίμηση του βαθμού του κινδύνου στον οποίο ο αιτών θα εκτεθεί στη χώρα καταγωγής του εξαιτίας της θρησκείας του, έστω και αν η τήρηση της συγκεκριμένης θρησκευτικής πρακτικής δεν συνιστά βασικό στοιχείο για την οικεία θρησκευτική κοινότητα⁽⁵³⁹⁾.

Επιπλέον, όταν εκτιμούν κατά πόσον ο αιτών έχει βάσιμο φόβο δίωξης, οι αρμόδιες αρχές «οφείλουν να διερευνήσουν αν οι στοιχειοθετημένες περιστάσεις συνιστούν ή όχι τέτοια απειλή, ώστε ο ενδιαφερόμενος να φοβείται βασίμως, λαμβανομένης υπόψη της εξατομικευμένης καταστάσεώς του, ότι αποτελεί πράγματι αντικείμενο

⁽⁵³⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 73.

⁽⁵³⁷⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 65.

⁽⁵³⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψεις 78-80 (η επισήμανση των συντακτών). Βλέπε επίσης ενότητα 1.5.2.2, σ. 52, για τη θρησκεία ως λόγο δίωξης.

⁽⁵³⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 70.

πράξεων διώξεως»⁽⁵⁴⁰⁾ και η εκτίμηση αυτής της έκτασης του κινδύνου «στηρίζεται μόνο σε συγκεκριμένη αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων»⁽⁵⁴¹⁾.

Στην υπόθεση Χ, Υ και Ζ, το ΔΕΕ εφάρμοσε ανάλογη προσέγγιση και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούσε εύλογα να αναμένεται από ομοφυλόφιλους **αιτούντες ότι θα επιδεικνύουν συγκράτηση** κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού τους, προκειμένου να αποφύγουν τον κίνδυνο δίωξης⁽⁵⁴²⁾, **με εξαίρεση τις πράξεις που θεωρούνται αξιόποινες** σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία των κρατών μελών της ΕΕ⁽⁵⁴³⁾. Διαφορετικά, για τους σκοπούς του καθορισμού των λόγων δίωξης, δεν υπάρχει περιορισμός όσον αφορά «τη στάση που τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δύνανται να τηρήσουν σχετικά με την ταυτότητά τους ή με τις συμπεριφορές που υπάγονται ή όχι στην έννοια του γενετήσιου προσανατολισμού»⁽⁵⁴⁴⁾. Το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν «αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα, ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκρύψουν»⁽⁵⁴⁵⁾. Επίσης δεν μπορεί να αναμένεται από τον αιτούντα να αποκρύψει τον γενετήσιο προσανατολισμό του, για να αποφύγει τη δίωξη⁽⁵⁴⁶⁾. Το γεγονός ότι ο αιτών θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό⁽⁵⁴⁷⁾.

Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο εφάρμοσε την προσέγγιση βάσει της οποίας δεν μπορεί να αναμένεται καμία συγκράτηση ή διακριτικότητα στην απόφαση που εξέδωσε κατ' εφαρμογή της απόφασης του ΔΕΕ στην υπόθεση Υ και Ζ⁽⁵⁴⁸⁾. Τα προαναφερθέντα συμπεράσματα από τις αποφάσεις που εκδόθηκαν στις υποθέσεις Υ και Ζ και Χ, Υ και Ζ εφαρμόζονται κατ' αναλογία και στις πολιτικές πεποιθήσεις.

1.9.5 Εκτίμηση βάσιμου φόβου σε πλαίσιο γενικευμένης βίας

Η εκτίμηση του βάσιμου φόβου σε πλαίσιο γενικευμένης βίας, η οποία περιλαμβάνει, για παράδειγμα, εμφύλιο πόλεμο, ένοπλη σύρραξη ή συγκρούσεις φυλών, εγείρει πολύπλοκα και ειδικά ζητήματα τα οποία συνδέονται στενά με την επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση)⁽⁵⁴⁹⁾. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι το γεγονός ότι ο αιτών διέφυγε από κατάσταση γενικευμένης βίας δεν σημαίνει ότι δικαιούται μόνο καθεστώς επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση). Σε όλες τις περιπτώσεις, είναι απαραίτητο να εκτιμάται πρώτα κατά πόσον ο αιτών αντιμετωπίζει βάσιμο φόβο δίωξης για έναν ή περισσότερους από τους πέντε λόγους που προβλέπονται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες και στην ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση)⁽⁵⁵⁰⁾. Για παράδειγμα, ενώ η κατάσταση στο Μουκντίσο ήταν γενικά σοβαρή κατά τη δεκαετία του 2000 και ο κίνδυνος δίωξης και σοβαρής βλάβης ήταν πραγματικός για πολλούς, πολλά εξαρτώνταν από τις ιδιαίτερες περιστάσεις⁽⁵⁵¹⁾ των επιμέρους μελών φατριών, και μέλη ορισμένων εθνικών μειονοτήτων στη Σομαλία, όπως οι Shekhal Gandhershe και οι Shekhal Jasira, αποτελούσαν ειδικό στόχο των διώξεων και πληρούσαν, επομένως, τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα⁽⁵⁵²⁾.

⁽⁵⁴⁰⁾ Ο.π., σκέψη 76.

⁽⁵⁴¹⁾ Ο.π., σκέψη 77. Το τσεχικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο υιοθέτησε την προσέγγιση που εφάρμοσε το ΔΕΕ στην υπόθεση Υ και Ζ σε υπόθεση που αφορούσε Ιράν που προσηλυτίστηκε στον χριστιανισμό (απόφαση της 29ης Μαΐου 2014, *ΧΥ κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, Αζς 2/2013–26, η σύνοψη στην αγγλική γλώσσα παρουσιάστηκε και συζητήθηκε στη σύσκεψη εργασίας της IARLJ, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο την 1η Ιουνίου 2015 με τίτλο «Αναγνώριση προσφύγων και διακριτική συμπεριφορά»). Στο πλαίσιο των πληροφοριών για τη χώρα καταγωγής, στις οποίες αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι, παρά τα συνεχιζόμενα σοβαρά μέτρα καταστολής κατά των προσηλυτών στο Ιράν (νομική πρόβλεψη επιβολής της θανατικής ποινής, βασανιστήρια, φυλάκιση), τα ιρανικά δικαστήρια δεν καταδικάζουν τους προσηλυτούς σε θάνατο, εάν αυτοί αποποιηθούν τον προσηλυτισμό τους κατά τη διάρκεια της δίκης, και ότι οι ιρανικές αρχές συνήθως ανέχονται την ομολογία μη μουσουλμανικής θρησκείας κατ' ιδίαν και εφόσον δεν προάγεται σε δημόσιους χώρους, το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο παρέπεμψε στην απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση Υ και Ζ και επανέλαβε ότι ο αιτών διεθνή προστασία δεν μπορεί να υποχρεωθεί να αποφύγει τη δίωξή του στη χώρα καταγωγής του απέχοντας από τη δημόσια εκδήλωση της πίστης του.

⁽⁵⁴²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψεις 74-76.

⁽⁵⁴³⁾ Ο.π., σκέψεις 66 και 67.

⁽⁵⁴⁴⁾ Ο.π., σκέψεις 67 και 68.

⁽⁵⁴⁵⁾ Ο.π., σκέψη 70.

⁽⁵⁴⁶⁾ Ο.π., σκέψη 71.

⁽⁵⁴⁷⁾ Ο.π., σκέψη 75.

⁽⁵⁴⁸⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), *BVerwG 10 C 23.12*, ό.π. υποσημείωση 170, σκέψη 27, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

⁽⁵⁴⁹⁾ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε ΕΑΣΟ, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 436.

⁽⁵⁵⁰⁾ Βλέπε π.χ. UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *AM & AM (Armed Conflict: Risk Categories) Somalia CG*, ό.π., υποσημείωση 386. Βλέπε επίσης J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 174-181.

⁽⁵⁵¹⁾ Για ενδεικτικό κατάλογο των εν λόγω παραγόντων, βλέπε UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *AM & AM (Armed Conflict: Risk Categories) Somalia CG*, ό.π., υποσημείωση 386, σκέψη 160.

⁽⁵⁵²⁾ Ο.π., σκέψη 168.

1.9.6 Ανάγκες παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες ανακύπτουν επιτόπου (άρθρο 5)

Πρόσωπο το οποίο δεν ήταν πρόσφυγας ή δικαιούχος διεθνούς προστασίας, όταν αναχώρησε από τη χώρα καταγωγής του, αλλά καθίσταται πρόσφυγας ή δικαιούχος διεθνούς προστασίας σε **μεταγενέστερη ημερομηνία**, ονομάζεται επιτόπου πρόσφυγας ή επιτόπου δικαιούχος διεθνούς προστασίας. Ένα πρόσωπο καθίσταται **επιτόπου πρόσφυγας**—ή επιτόπου δικαιούχος επικουρικής προστασίας— λόγω σημαντικής μεταβολής των συνθηκών στη χώρα καταγωγής του (για παράδειγμα, λόγω πραξικοπήματος) ή λόγω πράξεων του αιτούντος ή πράξεων που έχουν αντίκτυπο στον αιτούντα οι οποίες τελέστηκαν εκτός της χώρας καταγωγής (για παράδειγμα, λόγω της πολιτικής συμπεριφοράς αντιφρονούντος στη χώρα ασύλου).

Η έννοια του επιτόπου πρόσφυγα ή του επιτόπου δικαιούχου επικουρικής προστασίας ορίζεται στο άρθρο 5 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Όπως φαίνεται στον πίνακα 24 κατωτέρω, κάθε παράγραφος έχει ειδικό προσωπικό πεδίο εφαρμογής.

Πίνακας 24: Άρθρο 5 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) – Προσωπικό πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 5	Φύση της διάταξης	Προσωπικό πεδίο εφαρμογής
«1. Ο βάσιμος φόβος δίωξης ή ο πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης μπορεί να στηρίζεται σε γεγονότα τα οποία επήλθαν μετά την αναχώρηση του αιτούντος από τη χώρα καταγωγής του.»	Αναγκαστικού δικαίου	Αιτούντες: – καθεστώς πρόσφυγα· και – επικουρική προστασία
«2. Ο βάσιμος φόβος δίωξης ή ο πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης μπορεί να στηρίζεται σε δραστηριότητες στις οποίες ο αιτών επιδόθηκε μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής, ιδίως εάν αποδεικνύεται ότι οι δραστηριότητες τις οποίες επικαλείται αποτελούν εκδήλωση και προέκταση πεποιθήσεων ή προσανατολισμών τις οποίες ο αιτών είχε ήδη στη χώρα καταγωγής.»	Αναγκαστικού δικαίου	Αιτούντες: – καθεστώς πρόσφυγα· και – επικουρική προστασία
«3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της σύμβασης της Γενεύης, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν ότι δεν αναγνωρίζεται καταρχήν καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα που υποβάλλει μεταγενέστερη αίτηση, εάν ο κίνδυνος δίωξης βασίζεται σε περιστάσεις που ο αιτών προκάλεσε εσκεμμένως μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής.»	Προαιρετική	Αιτούντες: – καθεστώς πρόσφυγα.

Όπως απεικονίζεται ανωτέρω και συνάγεται από την αιτιολογική σκέψη 25⁽⁵⁵³⁾, είναι σαφές ότι το άρθρο 5 παράγραφοι 1 και 2 είναι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου⁽⁵⁵⁴⁾, ενώ το άρθρο 5 παράγραφος 3 είναι προαιρετική διάταξη. Επομένως, κράτος μέλος το οποίο αρνείται πλήρως τις αιτήσεις επιτόπου πρόσφυγα, βάσει είτε του άρθρου 5 παράγραφος 1 ή του άρθρου 5 παράγραφος 2 είτε αμφοτέρων των διατάξεων, παραβαίνει την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Όπως εξηγείται κατωτέρω, είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι το άρθρο 5 πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), το οποίο απαιτεί κάθε εκτίμηση να λαμβάνει υπόψη:

εάν οι δραστηριότητες του αιτούντος από τότε που εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του ανελήφθησαν με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αίτησης

⁽⁵⁵³⁾ Κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη: «Ειδικότερα, είναι αναγκαίο να καθιερωθεί **κοινή αντίληψη των εννοιών** της επιτόπου ανακύπτουσας ανάγκης παροχής προστασίας, [...]» (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁵⁵⁴⁾ Παρότι τόσο το άρθρο 5 παράγραφος 1 όσο και το άρθρο 5 παράγραφος 2 χρησιμοποιούν τον όρο «μπορεί», δεν είναι προαιρετικές διατάξεις, αλλά σκοπός τους είναι απλώς να παράσχουν ενδεικτικά παραδείγματα μορφών βάσιμου φόβου δίωξης και πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης, που αποτελούν υποχρεωτικά εννοιολογικά στοιχεία για την εφαρμογή της οικείας μορφής καθεστώτος διεθνούς προστασίας. Βλέπε επίσης IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, 2007, σ. 51· και Η. Battjes, ό.π., υποσημείωση 117, σ. 544· αντίθετα, Κ. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1040.

διεθνούς προστασίας, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν ο ενδιαφερόμενος θα εκτεθεί, συνεπεία των εν λόγω δραστηριοτήτων, σε δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε περίπτωση επιστροφής του στην εν λόγω χώρα.

Το ΔΕΕ δεν είχε έως τώρα την ευκαιρία να αποσαφηνίσει την ερμηνεία επιτόπου αιτήσεων οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 5. Ωστόσο, σε αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων εξετάστηκε σε κάποιο βαθμό το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου. Για παράδειγμα, σε σχέση με τα άρθρα 4 και 5 της ΟΕΑΑ, το ΕWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) αποφάνθηκε ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ επιτόπιων δραστηριοτήτων που ασκεί πολιτικός αντιφρονών κατά της κυβέρνησής του στη χώρα στην οποία ζητεί άσυλο, οι οποίες μπορούν να τον εκθέσουν σε κίνδυνο κακομεταχείρισης ή δίωξης, και δραστηριοτήτων που ασκούνται αποκλειστικά με κίνητρο τη δημιουργία ενός τέτοιου κινδύνου⁽⁵⁵⁵⁾. Ωστόσο, έκρινε ότι η ΟΕΑΑ δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να εμποδίζει εκ των προτέρων μια αίτηση με καιροσκοπικά κίνητρα. Αντιθέτως, η ΟΕΑΑ απαιτεί τη διενέργεια εκτίμησης του κατά πόσον οι αρχές στη χώρα καταγωγής είναι πιθανό να παρατηρούν και να καταγράφουν τις δραστηριότητες του αιτούντος και αναγνωρίζει ότι οι εν λόγω αρχές ενδέχεται να αντιληφθούν ή να πειστούν ότι η δραστηριότητα ήταν αναληθής και ο φόβος συνακόλουθης κακομεταχείρισης αβάσιμος⁽⁵⁵⁶⁾.

Το ΕΔΔΑ έχει επίσης εξετάσει την έννοια της επιτόπου ανάγκης παροχής προστασίας στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Στις αποφάσεις που εξέδωσε στις υποθέσεις *S.F. κατά Σουηδίας*⁽⁵⁵⁷⁾, *A.A. κατά Ελβετίας*⁽⁵⁵⁸⁾, *H.S. κ.λπ. κατά Κύπρου*⁽⁵⁵⁹⁾ και *F.G. κατά Σουηδίας*⁽⁵⁶⁰⁾, το ΕΔΔΑ εξέτασε επιτόπιες δραστηριότητες τόσο «συνεχιζόμενες» όσο και «εντελώς νέες» στο πλαίσιο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, τόνισε τα εξής:

Όσον αφορά τις επιτόπιες δραστηριότητες [...], είναι γενικά πολύ δύσκολο να εκτιμηθεί εάν ένα πρόσωπο ενδιαφέρεται πραγματικά για την επίμαχη δραστηριότητα, είτε πρόκειται για πολιτικό σκοπό είτε για θρησκεία, ή εάν το πρόσωπο ασχολήθηκε με αυτήν μόνο για να δημιουργήσει έναν λόγο προς επίκληση μετά την αναχώρησή του⁽⁵⁶¹⁾.

Οι προαναφερόμενες τέσσερις αποφάσεις του ΕΔΔΑ αποτελούν πειστικά επιχειρήματα κατά την ερμηνεία των εννοιών του επιτόπου πρόσφυγα και του επιτόπου δικαιούχου επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, η χρήση της συγκεκριμένης νομολογίας του δικαστηρίου του Στρασβούργου στο πλαίσιο της ΟΕΑΑ θα πρέπει να προσεγγίζεται με επιφύλαξη, καθώς το ΕΔΔΑ δεν ερμηνεύει ούτε τη σύμβαση για τους πρόσφυγες ούτε την ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), αλλά εξετάζει⁽⁵⁶²⁾ μάλλον κατά πόσον κατασκευασμένες δραστηριότητες μπορούν να εκθέσουν τον αιτούντα σε κακομεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, λόγω του απόλυτου χαρακτήρα του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, η διάκριση μεταξύ «καλής πίστης» και «κακής πίστης» δεν είναι ποτέ αποφασιστικού χαρακτήρα για το ΕΔΔΑ⁽⁵⁶³⁾. Επιπλέον, οι αποφάσεις στις υποθέσεις *S.F.*, *A.A.* και *F.G.* αφορούν την προστασία κατά της επαναπρώθησης, ενώ το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) προβλέπει έναν λόγο άρνησης του καθεστώτος πρόσφυγα (πρόκειται για δύο διαφορετικές καταστάσεις)⁽⁵⁶⁴⁾.

1.9.6.1 Αιτήσεις που βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής (άρθρο 5 παράγραφος 1)

Το άρθρο 5 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι διάταξη αναγκαστικού χαρακτήρα: Τα κράτη μέλη πρέπει να αναγνωρίζουν ένα πρόσωπο ως πρόσφυγα ή ως δικαιούχο επικουρικής προστασίας βάσει γεγονότων που επήλθαν μετά την αναχώρησή του αιτούντος από τη χώρα καταγωγής, εάν τα εν λόγω γεγονότα έχουν ως αποτέλεσμα βάσιμο φόβο δίωξης ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης. Το συστηματικό πλαίσιο της διάταξης αυτής υποδεικνύει ότι το άρθρο 5 παράγραφος 1 αφορά γεγονότα τα οποία επέρχονται ανεξάρτητα από τυχόν επακόλουθες δραστηριότητες του αιτούντος⁽⁵⁶⁵⁾. Στα γεγονότα αυτά περιλαμβάνονται καταστάσεις **σημαντικής μεταβολής των συνθηκών στη χώρα καταγωγής** (όπως ένα πραξικόπημα) σε χρόνο κατά τον οποίο ο αιτών

⁽⁵⁵⁵⁾ ΕWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, *YB (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department* [2008] ΕWCA Civ 360, σκέψη 13.

⁽⁵⁵⁶⁾ Ο.π., σκέψεις 14 και 15.

⁽⁵⁵⁷⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 15ης Μαΐου 2012, *S.F. κατά Σουηδίας*, προσφυγή αριθ. 52077/10, σκέψεις 62-71.

⁽⁵⁵⁸⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 7ης Ιανουαρίου 2014, *A.A. κατά Ελβετίας*, προσφυγή αριθ. 58802/12, σκέψη 38-43.

⁽⁵⁵⁹⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Ιουλίου 2015, *H.S. και λοιποί κατά Κύπρου*, προσφυγές αριθ. 41753/10 και 13 άλλες προσφυγές. 277.

⁽⁵⁶⁰⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 29ης Μαρτίου 2016, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *F.G. κατά Σουηδίας*, προσφυγή αριθ. 43611/11, σκέψεις 123 και 144-158.

⁽⁵⁶¹⁾ Ο.π., σκέψη 123 (παραλείπονται εσωτερικές παραπομπές).

⁽⁵⁶²⁾ Επιπλέον, δεν είναι σαφές εάν το ΕΔΔΑ αποδίδει σημασία στο ζήτημα του κατά πόσον οι επιτόπιες δραστηριότητες είναι κατασκευασμένες ή μη. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι το ΕΔΔΑ διαπιστώνει απλώς τον κίνδυνο και, στο πλαίσιο αυτό, σταθμίζει την αυθεντικότητα των δραστηριοτήτων του αιτούντος.

⁽⁵⁶³⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψη 156.

⁽⁵⁶⁴⁾ Βλέπε επίσης ό.π. σκέψεις 125-127.

⁽⁵⁶⁵⁾ *K. Nailbronner* και *S. Alt*, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1040. Με άλλα λόγια, το άρθρο 5 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) αφορά γεγονότα και όχι τις δραστηριότητες του αιτούντος.

βρίσκεται στο εξωτερικό για λόγους που δεν σχετίζονται καθόλου με την ανάγκη προστασίας, όπως διακοπές, σπουδές ή επιχειρηματικοί λόγοι ⁽⁵⁶⁶⁾, καθώς και **καταστάσεις που περιλαμβάνουν δραματική μεγέθυνση προϋφιστάμενων παραγόντων** μετά την αναχώρηση του αιτούντος από τη χώρα καταγωγής του ⁽⁵⁶⁷⁾. Στη δεύτερη περίπτωση, ο αιτών μπορεί να γνώριζε κατά τον χρόνο της αναχώρησής του τα ανησυχητικά γεγονότα στη χώρα καταγωγής του, ή ακόμη και να υποκινήθηκε να αναχωρήσει λόγω των γεγονότων αυτών, αλλά πραγματική πιθανότητα να υποστεί διώξεις ή σοβαρή βλάβη κατά την επιστροφή του υπάρχει μόνο λόγω της κλιμάκωσης των γεγονότων μετά την αναχώρησή του.

Η φράση «γεγονότα τα οποία επήλθαν» στο άρθρο 5 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν σημαίνει κατ' ανάγκη περιορισμούς στα γεγονότα που επέρχονται στη χώρα καταγωγής ⁽⁵⁶⁸⁾. Για παράδειγμα, η δολοφονία υπουργού της κυβέρνησης τρίτης χώρας ή σημαντική μεταβολή των συνθηκών στα κράτη που γειτονεύουν με τη χώρα καταγωγής (π.χ. εμφύλιος πόλεμος) μπορούν επίσης να έχουν σημασία για τις αιτήσεις επιτόπου πρόσφυγα.

Δεν υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ αιτήσεων που βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής (άρθρο 5 παράγραφος 1) και αιτήσεων που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρησή του (άρθρο 5 παράγραφος 2). Πολύ συχνά οι συνθήκες στη χώρα καταγωγής επιδεινώνονται και ταυτόχρονα (ή ακόμη λόγω της επιδείνωσης αυτής) ο αιτών επιδιέδεται σε δραστηριότητες μετά την αναχώρησή του. Το κρίσιμο ερώτημα στις περιπτώσεις αυτές είναι κατά πόσον η μεταβολή των συνθηκών στη χώρα καταγωγής και οι δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση, εξεταζόμενες σωρευτικά, έχουν ως αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να υποστεί ο αιτών διώξεις για πραγματικό ή τεκμαιρόμενο λόγο, ο οποίος παρατίθεται στο άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), ή να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 ⁽⁵⁶⁹⁾. Για παράδειγμα, το γαλλικό αρμόδιο για θέματα ασύλου εθνικό δικαστήριο χορήγησε καθεστώς πρόσφυγα σε αιτούντα από τη Μαυριτανία, ο οποίος ήταν ήδη διάσημος ράπερ στη χώρα καταγωγής του και ο οποίος εμφανίστηκε στο Διαδίκτυο και στο Facebook μετά την αναχώρησή του από τη Μαυριτανία, επειδή οι δραστηριότητές του μετά την αναχώρηση επιδείνωσαν τη θέση του έναντι των μαυριτανικών αρχών ⁽⁵⁷⁰⁾. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ απαιτεί από τον αιτούντα να αποδείξει ότι οι αρχές στη χώρα καταγωγής έχουν ή θα αποκτήσουν γνώση των δραστηριοτήτων του στη Γαλλία, για να θεωρήσει ότι επιδεινώνεται ο κίνδυνος δίωξης ⁽⁵⁷¹⁾.

1.9.6.2 Αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση (άρθρο 5 παράγραφος 2)

Το άρθρο 5 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι διάταξη αναγκαστικού χαρακτήρα. Γίνεται διάκριση μεταξύ **δύο ειδών δραστηριοτήτων μετά την αναχώρηση** του αιτούντος (βλέπε πίνακα 25 κατωτέρω).

Πίνακας 25: Δύο είδη δραστηριοτήτων μετά την αναχώρηση βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)

1	«Συνεχιζόμενες»	δραστηριότητες μετά την αναχώρηση, οι οποίες συνιστούν εκδήλωση και προέκταση πεποιθήσεων ή προσανατολισμών που ο αιτών ήδη είχε στη χώρα καταγωγής
2	«Εντελώς νέες»	δραστηριότητες μετά την αναχώρηση, οι οποίες δεν συνιστούν εκδήλωση και προέκταση και ξεκίνησαν μόνο μετά την αναχώρηση του αιτούντος από τη χώρα καταγωγής

Ο όρος «ιδίως» υποδηλώνει ότι το πρώτο είδος δραστηριοτήτων μετά την αναχώρηση χρησιμεύει για να ενισχύσει μια αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, αλλά αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο το ίδιο να ισχύει και για το δεύτερο είδος δραστηριότητας. Εάν τίθεται ζήτημα κατά πόσον ο αποκλειστικός ή ο κύριος σκοπός που

⁽⁵⁶⁶⁾ Ό.π., σ. 1041. Για συγκεκριμένα παραδείγματα, βλέπε J.C. Hathaway, *The Law of Refugee Status* (Butterworths, 1991) σ. 33 και 34.

⁽⁵⁶⁷⁾ K. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1041. Για συγκεκριμένα παραδείγματα, βλέπε J.C. Hathaway, *The Law of Refugee Status*, ό.π. υποσημείωση 567, σ. 34-35.

⁽⁵⁶⁸⁾ K. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1040.

⁽⁵⁶⁹⁾ Βλέπε, τηρουμένων των αναλογιών, ΕΔΔΑ, S.F. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 558, σκέψεις 67 και 68-την ίδια θέση υιοθέτησε το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Πολωνία), απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2005, II OSK 1081/05.

⁽⁵⁷⁰⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, *MS*, προσφυγή αριθ. 15016079.

⁽⁵⁷¹⁾ Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου (Γαλλία), απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Ms NG*, προσφυγή αριθ. 13005020. Για παρόμοιο συμπέρασμα, βλέπε *EWCA* (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *YB (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 556, σκέψεις 15 και 18.

υποκινεί τις επιτόπιες δραστηριότητες του αιτούντος είναι η δημιουργία προϋποθέσεων ώστε να μπορεί αυτός να τύχει καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας, το άρθρο 5 πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) ⁽⁵⁷²⁾.

Το πρώτο **είδος συνεχιζόμενων μετά την αναχώρηση δραστηριοτήτων** περιλαμβάνει καταστάσεις στις οποίες το χαμηλό επίπεδο δραστηριότητας του αιτούντος στη χώρα καταγωγής δεν επιτυγχάνει αφ' εαυτού το όριο του κινδύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης, αλλά το επιτυγχάνει όταν συνδυάζεται με επιτόπιες δραστηριότητες μετά την αναχώρηση από τη χώρα καταγωγής ⁽⁵⁷³⁾. Ωστόσο, ο όρος «είχε» δεν σημαίνει ότι ο προσανατολισμός ή η πεποίθηση έπρεπε να εκδηλωθούν στη χώρα καταγωγής· αρκεί το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος είχε μια βαθύτερη πεποίθηση ή πίστη, εφόσον η εν λόγω πεποίθηση ή πίστη μπορεί να αποδειχθεί ⁽⁵⁷⁴⁾. Επιπλέον, ο όρος «προσανατολισμός» είναι λιγότερο περιοριστικός από τον όρο «πεποίθηση» ⁽⁵⁷⁵⁾. Οι αιτούντες που μπορούν να αποδείξουν ότι οι δραστηριότητές τους μετά την αναχώρηση συνιστούν εκδήλωση και προέκταση πεποιθήσεων ή προσανατολισμών που είχαν ήδη στη χώρα καταγωγής, είναι σε καλύτερη θέση να αποδείξουν την αξιοπιστία τους και την ειλικρίνεια της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας ⁽⁵⁷⁶⁾. Όσο περισσότερο η στάση έχει ήδη εκδηλωθεί στη χώρα καταγωγής τόσο πιο εύκολα θα αποδεικνύεται ότι οποιεσδήποτε δραστηριότητες μετά την αναχώρηση είναι ειλικρινείς ⁽⁵⁷⁷⁾.

Το δεύτερο **είδος των εντελώς νέων δραστηριοτήτων μετά την αναχώρηση** μπορεί επίσης να επαρκεί για την εκπλήρωση της προϋπόθεσης κινδύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης.

Ωστόσο, υπάρχει σημαντική διχογνωμία μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με το πότε συμβαίνει κάτι τέτοιο. Μερικά κράτη μέλη διακρίνουν μεταξύ καλόπιστων και κακόπιστων «εντελώς νέων» δραστηριοτήτων μετά την αναχώρηση, ενώ άλλα κράτη μέλη όχι ⁽⁵⁷⁸⁾. Απουσία καθοδήγησης στο θέμα αυτό από το ΔΕΕ, δεν υπάρχει συναίνεση για το κατά πόσον η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επιτρέπει αυτή τη διάκριση μεταξύ καλόπιστων και κακόπιστων δραστηριοτήτων ⁽⁵⁷⁹⁾.

Στα κράτη εκείνα στα οποία δεν εφαρμόζεται η προϋπόθεση της «καλόπιστης» δραστηριότητας, αποδίδεται σημασία στο γεγονός ότι το άρθρο 5 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), φαίνεται να υποδεικνύει ότι σκοπός της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν είναι να αποκλείσει το ενδεχόμενο να υπάρχουν «**αυτόκλητοι πρόσφυγες**» ⁽⁵⁸⁰⁾, αλλά ο αιτών που προβάλλει τέτοια επιχειρήματα φέρει σημαντικό βάρος απόδειξης όσον αφορά την αξιοπιστία του ⁽⁵⁸¹⁾.

Αντιθέτως, μερικά κράτη εφαρμόζουν τη διάκριση «καλόπιστες/κακόπιστες» δραστηριότητες και απορρίπτουν τις κακόπιστες επιτόπου αιτήσεις ως δόλιες. Οι **καλόπιστες** εντελώς νέες δραστηριότητες μετά την αναχώρηση αφορούν ιδίως παιδιά, τα οποία δεν είναι ακόμη σε θέση να αποκτήσουν πεποιθήσεις λόγω της ηλικίας

⁽⁵⁷²⁾ Το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) έχει ως εξής: «Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση: [...] εάν οι δραστηριότητες του αιτούντος από τότε που εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του ανελήφθησαν με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν ο ενδιαφερόμενος θα εκτεθεί, συνεπεία των εν λόγω δραστηριοτήτων, σε δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε περίπτωση επιστροφής του στην εν λόγω χώρα.»

⁽⁵⁷³⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, Σ.Φ. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 558, σκέψεις 67 και 68.

⁽⁵⁷⁴⁾ K. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1041.

⁽⁵⁷⁵⁾ Ό.π.

⁽⁵⁷⁶⁾ Ό.π. Βλέπε επίσης, τηρουμένων των αναλογιών, ΕΔΔΑ, Σ.Φ. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 558, σκέψεις 67 και 68· και ΕΔΔΑ, Α.Α. κατά Ελβετίας, ό.π., υποσημείωση 559, σκέψη 41.

⁽⁵⁷⁷⁾ Βλέπε K. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1041.

⁽⁵⁷⁸⁾ Βλέπε J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 88-90· G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 89· και IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 50 και 51.

⁽⁵⁷⁹⁾ Αφενός, τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου [βλέπε EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), YB (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 556, σκέψεις 13-15] απέρριψαν τη διάκριση. Αφετέρου, τα γερμανικά δικαστήρια δέχθηκαν τη διάκριση: βλέπε Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2008, BVerwG 10 C 27.07, BVerwG:2008:181208U10C27.07.0, σκέψεις 14 κ. επ., διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de και Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2009, BVerwG 10 C 25.08, BVerwG:2009:240909U10C25.08.0, σκέψεις 22 κ. επ. Άλλα δικαστήρια [βλέπε, για παράδειγμα, Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (Τμήμα Διοικητικής Δικαιοδοσίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες), απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2016, 201410123/1/V2] δεν έχουν λάβει θέση επί του θέματος αυτού, καθώς ο εθνικός νομοθέτης αποφάσισε να μην μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁵⁸⁰⁾ Ο όρος «αυτόκλητοι πρόσφυγες» (bootstrap refugees) αναφέρεται σε αιτούντες οι οποίες επιδόθηκαν σε ορισμένη συμπεριφορά στο εξωτερικό με αποκλειστικό σκοπό να δημιουργήσουν κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης εάν επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.

⁽⁵⁸¹⁾ Βλέπε π.χ. Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Πολωνία), απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2015, II OSK 769/14, στην οποία, κατά την εξέταση της πέμπτης αίτησης Ρώσου υπηκόου από την Τσετσενία –στην οποία ο αιτών πρόβαλε τον νέο λόγο ότι είχε γίνει μέλος της Εκκλησίας της Σαηεντολογίας μετά την αναχώρηση από τη χώρα καταγωγής του–, το πολωνικό δικαστήριο τόνισε ότι στις προηγούμενες αιτήσεις του (τις οποίες είχε υποβάλει το 2008 και το 2010 αντίστοιχα) ο αιτών δεν ανέφερε ποτέ το γεγονός αυτό. Βλέπε επίσης EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), YB (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department, ό.π., υποσημείωση 556, σκέψη 18, κατά το οποίο: «εάν, για παράδειγμα, οποιαδήποτε πληροφορία [σχετική με τον αιτούντα] η οποία φθάνει στην πρεσβεία αναφέρει ότι ο αιτών που αναγνωρίζεται σε φωτογραφία είναι παρείσακτος και δεν έχει πραγματική προσήλωση στο κίνημα της αντιπολίτευσης, κάτι τέτοιο θα εμπίπτει αυτομάτως στην περίπτωση που επισημαίνεται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της οδηγίας».

τους ⁽⁵⁸²⁾. Ενήλικοι μπορούν επίσης να προσηλυτιστούν ειλικρινώς σε άλλη θρησκεία ή να αλλάξουν πολιτικές πεποιθήσεις ⁽⁵⁸³⁾, ενώ βρίσκονται στο εξωτερικό. Ένδειξη καλής πίστης μπορεί να είναι το πόσο νωρίτερα από την υποβολή αίτησης ασύλου έπραξε κάτι τέτοιο ο αιτών ⁽⁵⁸⁴⁾. Οι **κακόπιστες** εντελώς νέες δραστηριότητες μετά την αναχώρηση αφορούν τους «αυτόκλητους πρόσφυγες» ⁽⁵⁸⁵⁾. Μερικά κράτη απορρίπτουν τέτοιες δόλιες αιτήσεις με το επιχείρημα ότι δεν υποβάλλονται «καλόπιστα», ενώ άλλα όχι ⁽⁵⁸⁶⁾.

Παράγοντες οι οποίοι, εφόσον συντρέχει περίπτωση, θα πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο αιτήσεων που βασίζονται σε δραστηριότητες μετά την αναχώρηση του αιτούντος παρατίθενται στον πίνακα 26 κατωτέρω.

Πίνακας 26: Παράγοντες οι οποίοι πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο αιτήσεων που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση ⁽⁵⁸⁷⁾

i)	το είδος της σχετικής επιτόπιας δραστηριότητας ⁽⁵⁸⁸⁾ .
ii)	ο κίνδυνος να προσδιορίσει η χώρα καταγωγής ή, εάν πρόκειται για ανιθαγενή, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής ότι ο ενδιαφερόμενος επιδίδεται στη συγκεκριμένη δραστηριότητα ⁽⁵⁸⁹⁾ .
iii)	οι παράγοντες που οδηγούν σε έρευνα σχετικά με την επιστροφή του ενδιαφερομένου· και
iv)	ελλείψει καθολικού ελέγχου σε όλα τα πρόσωπα που εισέρχονται στη χώρα, οι παράγοντες που θα οδηγήσουν σε αναγνώριση στον αερολιμένα κατά την επιστροφή ή μετά την είσοδο ⁽⁵⁹⁰⁾ .

Επομένως, τα **τελικά ερωτήματα** είναι κατά πόσον οι αρχές στη χώρα καταγωγής γνωρίζουν ή μπορούν εύλογα να πληροφορηθούν τις επιτόπιες δραστηριότητες του αιτούντος, κατά πόσον είναι εύλογα πιθανό να θεωρήσουν τις εν λόγω δραστηριότητες εχθρικές και κατά πόσον ο κίνδυνος που γεννάται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι αρκούντως σοβαρός, ώστε να ισοδυναμεί με κίνδυνο δίωξης λόγω πραγματικής ή τεκμαιρόμενης πεποίθησης ή κίνδυνο σοβαρής βλάβης ⁽⁵⁹¹⁾. Μια άλλη σχετική διάσταση είναι ο βαθμός στον οποίο κρατικοί υπάλληλοι της χώρας καταγωγής του αιτούντος παρακολουθούν αντιπάλους στη χώρα ασύλου και ο βαθμός στον οποίο εκτιμούν ότι ο αντιφρονών συνιστά σοβαρή απειλή.

Οι αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες μετά την αναχώρηση θεμελιώνονται συνήθως στις δραστηριότητες του αιτούντος, αλλά η αξίωση παροχής προστασίας ενδέχεται να ανακύπτει επίσης έμμεσα από τις πράξεις τρίτων. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν οι πολιτικές πράξεις τρίτων έχουν ως αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος δίωξης του αιτούντος λόγω της σύνδεσής του με τους εν λόγω τρίτους βάσει τεκμαιρόμενων πολιτικών πεποιθήσεων ⁽⁵⁹²⁾. Αυτή η έννοια της απόδοσης εχθρικών πολιτικών πεποιθήσεων από χώρα ιθαγένειας ή χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής έχει επίσης σημασία για τις επιτόπου αιτήσεις, όταν ο αιτών αντιμετωπίζει κίνδυνο δίωξης λόγω αναχώρησης ή παραμονής στο εξωτερικό χωρίς άδεια (**Republikflucht**) ⁽⁵⁹³⁾. Βάσει της συγκεκριμένης θεωρίας, εάν η κύρωση που επισύρει η παράνομη μετάβαση στο εξωτερικό είναι σοβαρή και η χώρα καταγωγής αντιμετωπίζει την αναχώρηση ή την παραμονή στο εξωτερικό ως σιωπηρή πολιτική άποψη που υποδηλώνει

⁽⁵⁸²⁾ Βλέπε Κ. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1041, με παραπομπή στην Κοινή Θέση, της 4ης Μαρτίου 1996, που καθόρισε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ό.π., υποσημείωση 131.

⁽⁵⁸³⁾ Για παράδειγμα, λόγω της επιδεινούμενης κατάσταση στη χώρα καταγωγής ή λόγω έκθεσης σε νέες πληροφορίες, οι οποίες δεν ήταν διαθέσιμες στη χώρα καταγωγής.

⁽⁵⁸⁴⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, Α.Α. κατά Ελβετίας, ό.π., υποσημείωση 559, σκέψη 41.

⁽⁵⁸⁵⁾ Βλέπε υποσημείωση 578 ανωτέρω.

⁽⁵⁸⁶⁾ Βλέπε J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 88-90· G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 89· και IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 50 και 51.

⁽⁵⁸⁷⁾ Βλέπε UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2011, *B.A. (Demonstrators in Britain – Risk on Return) Iran CG* [2011] UKUT 36 (IAC), σκέψη 64 την οποία επικαλέστηκε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση *S.F. κατά Sweden*, ό.π., υποσημείωση 558, σκέψεις 46 και 68-70. Βλέπε επίσης ΕΔΔΑ, F.G. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 141-158.

⁽⁵⁸⁸⁾ Για παράδειγμα, μπορεί να είναι σκόπιμη η διάκριση μεταξύ, αφενός, μελών ή υποστηρικτών αντιπολίτευσης χαμηλού επιπέδου (καθώς σε μερικές χώρες καταγωγής οι κρατικές αρχές δεν επιδιώκουν να προκαλέσουν βλάβη σε χαμηλού επιπέδου αντιφρονούντες ή άτομα που απλώς παρίστανται σε μια συγκέντρωση) και, αφετέρου, σημαντικών προσωπικοτήτων της αντιπολίτευσης (που προσελκύουν σχεδόν πάντοτε το ενδιαφέρον των κρατικών αρχών στη χώρα καταγωγής). Ωστόσο, κάτι τέτοιο εξαρτάται από τις συγκυρίες, καθώς, σε μερικές χώρες καταγωγής, οι κρατικές αρχές μπορεί να θέλουν να στιγματίσουν με τον ίδιο τρόπο ολόκληρη την κοινότητα των εκπατρισμένων. Βλέπε επίσης, τηρουμένων των αναλογιών, ΕΔΔΑ, F.G. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 137 και 141.

⁽⁵⁸⁹⁾ Βλέπε επίσης τηρουμένων των αναλογιών, ό.π., σκέψη 142.

⁽⁵⁹⁰⁾ Βλέπε επίσης τηρουμένων των αναλογιών, ό.π., σκέψη 139.

⁽⁵⁹¹⁾ J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 90. Βλέπε επίσης G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 89· και IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 50-51. Βλέπε επίσης, τηρουμένων των αναλογιών, ΕΔΔΑ, F.G. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 144-158.

⁽⁵⁹²⁾ Βλέπε για παράδειγμα UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 19ης Μαΐου 2008, *HS (Terrorist Suspect – Risk) Algeria CG* [2008] UKAIT 00048, σκέψη 126. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε A. Zimmermann και C. Mahler, ό.π., υποσημείωση 188, σ. 325-329· και J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 77. Βλέπε επίσης ενότητα 1.5.2, σ. 51, με αντικείμενο τους λόγους δίωξης.

⁽⁵⁹³⁾ A. Grahl-Madsen, «*International Refugee Law Today and Tomorrow*», 20 Archiv des Völkerrechts (1982) 411, σ. 421.

απείθεια ή ανυπακοή, τα κριτήρια του ορισμού του πρόσφυγα πληρούνται (⁵⁹⁴). Ομοίως, εάν η χώρα καταγωγής επιβάλλει σοβαρές κυρώσεις στους αιτούντες άσυλο στο εξωτερικό (λόγω πολιτικών πεποιθήσεων οι οποίες συνάγονται από την κατάσταση αίτησης ασύλου στο εξωτερικό), η απλή αίτηση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα μπορεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις να οδηγήσει στην ευδοκίμηση της αίτησης του επιτόπου πρόσφυγα (⁵⁹⁵).

1.9.6.3 Μεταγενέστερες αιτήσεις (άρθρο 5 παράγραφος 3)

Το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει τα εξής:

Με την επιφύλαξη των διατάξεων της σύμβασης της Γενεύης, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν ότι δεν αναγνωρίζεται καταρχήν καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα που υποβάλλει μεταγενέστερη αίτηση, εάν ο κίνδυνος δίωξης βασίζεται σε περιστάσεις που ο αιτών προκάλεσε εσκεμμένως μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής.

Πρόκειται για **προαιρετική διάταξη**, η οποία επιτρέπει στα κράτη μέλη να μην χορηγούν «καταρχήν» καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα που υποβάλλει μεταγενέστερη αίτηση **και** του οποίου ο κίνδυνος δίωξης βασίζεται σε περιστάσεις που προκάλεσε εσκεμμένως μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής (⁵⁹⁶). Οι **δύο προϋποθέσεις** πρέπει να πληρούνται σωρευτικά.

Πρώτον, η εν λόγω διάταξη αφορά μόνο αιτούντες που ζήτησαν προηγουμένως διεθνή προστασία, η οποία δεν χορηγήθηκε, ή των οποίων το καθεστώς διεθνούς προστασίας ανακλήθηκε μεταγενέστερα (⁵⁹⁷).

Δεύτερον, εάν υπήρξε μεταβολή συνθηκών στη χώρα καταγωγής μεταξύ της πρώτης και της μεταγενέστερης αίτησης ασύλου, το άρθρο 5 παράγραφος 3 δεν εφαρμόζεται, δεδομένου ότι η εν λόγω μεταβολή εκφεύγει του ελέγχου του αιτούντος.

Τέλος, από την ερμηνεία του άρθρου 5 παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 παράγραφος 2 και το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ), συνάγεται ότι, εάν οι δραστηριότητες του αιτούντος μεταξύ της πρώτης και της μεταγενέστερης αίτησης ασύλου αποτελούν συνέχιση των προ της αναχώρησης από τη χώρα καταγωγής δραστηριοτήτων του (οι οποίες δεν κρίθηκαν επαρκείς στην πρώτη αίτηση ασύλου), η αίτησή του δεν μπορεί να απορριφθεί βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 3. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο κίνδυνος δίωξης του αιτούντος δεν βασίζεται πράγματι «αποκλειστικά ή κυρίως» σε περιστάσεις τις οποίες αυτός προκάλεσε εσκεμμένως μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής.

Ο όρος «καταρχήν» μπορεί να ερμηνευθεί με δύο τρόπους. Μερικά κράτη μέλη της ΕΕ εκτιμούν ότι η συγκεκριμένη διάταξη θεσπίζει τον κανόνα ότι δεν πρέπει να χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα στον ενδιαφερόμενο, εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 5 παράγραφος 3 (⁵⁹⁸), και έχουν εισαγάγει ένα νόμιμο τεκμήριο κατά της χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα σε περίπτωση μεταγενέστερων κατασκευασμένων επιτόπου αιτήσεων (⁵⁹⁹).

Για παράδειγμα, το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, στηριζόμενο σε μεγάλο βαθμό στην κοινή θέση του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 1996 (⁶⁰⁰), αποφάνθηκε ότι η δημιουργία κινδύνου δίωξης μέσω

(⁵⁹⁴) Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, σ. 77.

(⁵⁹⁵) Βλέπε για παράδειγμα Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2009, αριθ. 22.144· ή EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 13ης Απριλίου 2011, *RM (Zimbabwe) κατά Secretary of State for the Home Department* [2011] EWCA Civ 428. Για διαφορετική άποψη, βλέπε για παράδειγμα UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2005, *AA (Involuntary returns to Zimbabwe) Zimbabwe CG* [2005] UKAIT 00144, σκέψεις 35 και 36. Για παράδειγμα στο οποίο δεν θεωρήθηκε ότι υπήρχε τέτοιος κίνδυνος, βλέπε UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 12ης Αυγούστου 2015, *BM κ.λπ. (Returnees-Criminal and Non-Criminal) DRC CG* [2015] UKUT 293 (IAC). Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε επίσης J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 77-80.

(⁵⁹⁶) Επισημαίνεται ότι ο όρος «μεταγενέστερη αίτηση» και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται σε αυτήν ορίζονται στο άρθρο 33 παράγραφος 2 στοιχείο δ) και στο άρθρο 40 της ΟΔΑ.

(⁵⁹⁷) IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 51.

(⁵⁹⁸) Βλέπε K. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1042. Βλέπε επίσης H. Dörig, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, Art. 5 marginal 12 to 18.

(⁵⁹⁹) Βλέπε Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 27.07, ό.π. υποσημείωση 580, σκέψη 14, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de. Βλέπε επίσης P. Übersax και B. Rudin (επιμ.), *Ausländerrecht* (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009) σ. 542 (όσον αφορά την Ελβετία).

(⁶⁰⁰) Κοινή θέση, της 4ης Μαρτίου 1996, που καθόρισε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ό.π., υποσημείωση 131, παράγραφοι 59 κ. επ.

δραστηριοτήτων μετά την αναχώρηση θα πρέπει να εμπίπτει στην **υπόνοια κατάχρησης**, εάν δημιουργήθηκε μετά την πρώτη διαδικασία ασύλου ⁽⁶⁰¹⁾. Η **κρίσιμη ημερομηνία** για την εφαρμογή του συγκεκριμένου κανόνα είναι η ημερομηνία της (ανεπιτυχούς) λήξης της αρχικής διαδικασίας. Για τους λόγους μετά την αναχώρηση που δημιουργούνται εσκεμμένως από τον ενδιαφερόμενο μετά την εν λόγω ημερομηνία, τεκμαίρεται κατά κανόνα καταχρηστική υποβολή αίτησης παροχής προστασίας πρόσφυγα. Ωστόσο, το νόμιμο αυτό τεκμήριο κατάχρησης **ανατρέπεται**, εάν ο αιτών αντικρούσει την υπόνοια ότι, μετά την απόρριψη της πρώτης αίτησής του, ανέπτυξε ή ενέτεινε δραστηριότητες μετά την αναχώρηση αποκλειστικά ή πρωτίστως με σκοπό την εξασφάλιση καθεστώτος πρόσφυγα ⁽⁶⁰²⁾. Ειδικός κανόνας ισχύει για **νεαρής ηλικίας αιτούντα**, ο οποίος μπορεί επίσης να ανατρέψει το νόμιμο τεκμήριο κατάχρησης, εάν μπορεί να αποδείξει ότι κατά τη διάρκεια της πρώτης διαδικασίας παροχής διεθνούς προστασίας δεν ήταν ακόμη σε θέση –λόγω του νεαρού της ηλικίας και της έλλειψης ωριμότητάς του– να αναπτύξει σταθερές πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις ⁽⁶⁰³⁾. Το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο θεωρεί ότι η θέση αυτή συνάδει με τη σύμβαση για τους πρόσφυγες ⁽⁶⁰⁴⁾.

Από την άλλη πλευρά, μερικά δικαστήρια έχουν υποστηρίξει ότι η ερμηνεία του άρθρου 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) περιορίζεται από την «επιφύλαξη των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης [για τους πρόσφυγες]» και ότι η σύμβαση για τους πρόσφυγες δεν επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ των αναγκών που απορρέουν από αρχική και από μεταγενέστερη αίτηση ⁽⁶⁰⁵⁾. Για παράδειγμα, το αγγλικό EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο) αποφάνθηκε ότι το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ «αναγνωρίζει ότι η καιροσκοπική επιτόπια δραστηριότητα δεν οδηγεί αυτομάτως σε αποκλεισμό από το άσυλο», επειδή:

[Ο αιτών του οποίου η συμπεριφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε πλήρως καιροσκοπική] έχει [...] ήδη γίνει πιστευτός όσον αφορά τη δραστηριότητά του και (πιθανώς) μη πιστευτός όσον αφορά τα κίνητρά του. Επομένως, το κατά πόσον ο επακόλουθος φόβος δίωξης ή κακομεταχείρισης είναι βάσιμος αποτελεί αντικειμενικό ζήτημα. Και, εάν είναι βάσιμος, το να μην γίνεται πιστευτός όταν ισχυρίζεται ότι είναι ένας φόβος που τον διακατέχει πλέον μπορεί να είναι παράλογο ⁽⁶⁰⁶⁾.

Οι πρόσφατες αποφάσεις που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στις υποθέσεις *A.A. κατά Ελβετίας* και *F.G. κατά Σουηδίας* είναι επίσης παραδείγματα της αποδοχής επιτόπου αιτήσεων που βασίζονται αποκλειστικά σε δραστηριότητες στις οποίες επιδόθηκε ο ενδιαφερόμενος μεταξύ της πρώτης και της μεταγενέστερης αίτησης ασύλου ⁽⁶⁰⁷⁾. Ωστόσο, οι αποφάσεις *A.A.* και *F.G.* πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με επιφύλαξη, διότι αφορούν προστασία κατά της επαναπρώθησης, ενώ το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) προβλέπει λόγο άρνησης του καθεστώτος πρόσφυγα (πρόκειται για δύο διαφορετικές καταστάσεις). Επιπλέον, πολλοί αιτούντες μπορούν να μεταβάλουν ή να αναπτύξουν θεμιτά τις απόψεις τους μετά την πρώτη αίτησή τους ⁽⁶⁰⁸⁾. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τους αιτούντες που ήταν ανήλικοι κατά τον χρόνο υποβολής της πρώτης αίτησης ασύλου ⁽⁶⁰⁹⁾. Βάσει της ερμηνείας αυτής, το άρθρο 5 παράγραφος 3 δεν παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να θεσπίζουν τεκμήριο κατά της χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα σε περίπτωση μεταγενέστερων επιτόπου αιτήσεων, αλλά υποδεικνύει απλώς την πρόσθετη δυσκολία ⁽⁶¹⁰⁾ την οποία ένας τέτοιος αιτών –του οποίου η προηγούμενη ή οι προηγούμενες αιτήσεις δεν ευδοκίμησαν– θα αντιμετωπίσει όσον αφορά τη γενική αξιοπιστία του ⁽⁶¹¹⁾. Πιθανώς το συγκεκριμένο σημείο διαφωνίας να μπορεί να επιλυθεί μόνο με προδικαστική παραπομπή στο ΔΕΕ.

⁽⁶⁰¹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 27.07, ό.π. υποσημείωση 580, σκέψη 14, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de

⁽⁶⁰²⁾ Ό.π.

⁽⁶⁰³⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 25.08, ό.π. υποσημείωση 580, σκέψεις 22 κ. επ.

⁽⁶⁰⁴⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), BVerwG 10 C 27.07, ό.π. υποσημείωση 580, σκέψεις 17 κ. επ., διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de

⁽⁶⁰⁵⁾ Βλέπε EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Y.B. (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 556, σκέψη 14, όπου η εν λόγω διάταξη χαρακτηρίζεται «περιεργη». Βλέπε επίσης J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 84· G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 88 και 89· R. Bank, ό.π., υποσημείωση 159, σ. 125· IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 52· H. Storey, «*The EU Qualification Directive: A Brave New World?*», IJRL (2008) σ. 27.

⁽⁶⁰⁶⁾ EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) (Ηνωμένο Βασίλειο), *Y.B. (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 556, σκέψη 13. Βλέπε επίσης Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (Τμήμα Διοικητικής Δικαιοδοσίας του Συμβουλίου της Επικρατείας) (Κάτω Χώρες), 201410123/1/V2, ό.π., υποσημείωση 580.

⁽⁶⁰⁷⁾ ΕΔΔΑ, *A.A. κατά Ελβετίας*, ό.π., υποσημείωση 559, σκέψεις 38-43· και ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 144-158.

⁽⁶⁰⁸⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψη 123.

⁽⁶⁰⁹⁾ Αυτό γίνεται δεκτό ακόμη και από το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, βλέπε π.χ. απόφαση BVerwG 10 C 25.08, ό.π., υποσημείωση 580, σκέψεις 22 κ. επ.

⁽⁶¹⁰⁾ Με άλλα λόγια, ο αιτών οφείλει να εξηγήσει τη μεταβολή ή την εξέλιξη των απόψεών του. Βλέπε επίσης ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 144-158.

⁽⁶¹¹⁾ IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 52. Βλέπε επίσης J.C. Hathaway και M. Foster, ό.π., υποσημείωση 137, σ. 84· G.S. Goodwin-Gill και J. McAdam, ό.π., υποσημείωση 141, σ. 88 και 89· και H. Storey, «*The EU Qualification Directive*», ό.π., υποσημείωση 606, σ. 27 και 28. Για διαφορετική θέση, βλέπε K. Hailbronner και S. Alt, ό.π., υποσημείωση 248, σ. 1042.

1.10 Καθεστώς πρόσφυγα

Μετά την ανάλυση των διαφόρων προϋποθέσεων για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ειδικότερα η έννοια του καθεστώτος πρόσφυγα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων και των ευεργετημάτων που παρέχονται στους πρόσφυγες (ενότητα 1.10.1, σ. 105) και της κατάστασης των μελών της οικογένειας προσφύγων που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα (ενότητα 1.10.2, σ. 109).

1.10.1 Καθεστώς πρόσφυγα (άρθρο 13)

1.10.1.1 Ορισμός του καθεστώτος πρόσφυγα

Κατά το άρθρο 13 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), «[τ]α κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III». Πρόκειται για **διάταξη αναγκαστικού δικαίου** της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Προβλέπει ένα εκτελεστό δικαίωμα για τον ενδιαφερόμενο και εφαρμόζεται σύμφωνα με το κεφάλαιο II (αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας) και το κεφάλαιο III (αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα). Το άρθρο 2 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) ορίζει το «καθεστώς πρόσφυγα» ως την «εκ μέρους κράτους μέλους **αναγνώριση** υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς ως πρόσφυγα» ⁽⁶¹²⁾. Το ΔΕΕ επιβεβαίωσε τον αναγκαστικού δικαίου χαρακτήρα του άρθρου 13 στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Η.Τ. ⁽⁶¹³⁾

Στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) γίνεται διάκριση μεταξύ των κριτηρίων για την αναγνώριση ενός προσώπου ως «πρόσφυγα» και των κριτηρίων για τη χορήγηση «καθεστώτος πρόσφυγα» ⁽⁶¹⁴⁾. Όπως τόνισε η UNHCR:

Παρότι, γενικά, τα πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν «πρόσφυγες» δικαιούνται να τους χορηγηθεί «καθεστώς πρόσφυγα», η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) επιτρέπει στα κράτη μέλη να αποφασίζουν κατ' εξαίρεση να μην χορηγήσουν καθεστώς πρόσφυγα – ή να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα το οποίο έχει ήδη χορηγηθεί σε πρόσφυγες ⁽⁶¹⁵⁾.

Στο άρθρο 14 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) καθορίζονται οι διατάξεις για την ανάκληση, τον τερματισμό ή την άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα. Τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, όταν μπορούν να καταδείξουν σε εξατομικευμένη βάση ότι το εν λόγω πρόσωπο έπαυσε να είναι ή δεν υπήρξε ποτέ πρόσφυγας σύμφωνα με το άρθρο 11 (άρθρο 14 παράγραφοι 1 και 2) και εάν αποδεικνύεται, μετά τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, ότι:

- α) ο υπήκοος τρίτης χώρας θα έπρεπε να είχε αποκλεισθεί ή αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 12·
- β) η εκ μέρους του ενδιαφερομένου διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, υπήρξε αποφασιστική για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα (άρθρο 14 παράγραφος 3).

Εν αντιθέσει προς το άρθρο 14 παράγραφοι 1, 2 και 3, του οποίου οι διατάξεις είναι αναγκαστικού χαρακτήρα, οι διατάξεις του άρθρου 14 παράγραφοι 4 και 5 είναι προαιρετικές και επιτρέπουν στα κράτη μέλη να ανακαλούν,

⁽⁶¹²⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

⁽⁶¹³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ της 24ης Ιουνίου 2015 στην υπόθεση C-373/13, Η.Τ. κατά Land Baden-Württemberg, EU:C:2015:413, σκέψη 63.

⁽⁶¹⁴⁾ Βλέπε επίσης *Σχόλια της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου*, ό.π., υποσημείωση 216, σ. 10 και 11 (η επισήμανση των συντακτών): «[...] ο όρος “καθεστώς πρόσφυγα” μπορεί, ανάλογα με το πλαίσιο, να καλύπτει δύο διαφορετικές έννοιες. Όπως ήδη προαναφέρθηκε στην παράγραφο 14 του προοιμίου της οδηγίας, η παράγραφος 28 του Εγχειριδίου για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων της Υπατης Αρμοστείας αναφέρει [...] “καθεστώς πρόσφυγα” σημαίνει την κατάσταση του ενδιαφερόμενου να είναι πρόσφυγας. Αντίθετα, φαίνεται ότι στην οδηγία χρησιμοποιείται ο όρος “καθεστώς πρόσφυγα” με την έννοια του συνόλου των δικαιωμάτων, των ωφελειών και υποχρεώσεων που απορρέουν από την αναγνώριση του αιτούντα άσυλο ως πρόσφυγα. Κατά την άποψη της Υπατης Αρμοστείας αυτή η δεύτερη έννοια αποδίδεται καλύτερα με τη λέξη “άσυλο” και ως εκ τούτου προτείνεται να υιοθετηθεί αυτή η ερμηνεία κατά την εφαρμογή της οδηγίας».

⁽⁶¹⁵⁾ UNHCR, *The Case Law of the European Regional Courts: The Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: Refugees, Asylum-Seekers, and Stateless Persons*, 2015, σ. 45.

να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα ή να αποφασίζουν να μην χορηγήσουν καθεστώς πρόσφυγα σε ένα πρόσωπο, εάν η σχετική απόφαση δεν έχει ληφθεί ακόμη, όταν:

- α) μπορεί για εύλογους λόγους να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται·
- β) δεδομένου ότι έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού ⁽⁶¹⁶⁾.

Η διατύπωση του άρθρου 14 παράγραφος 4 είναι ίδια με εκείνη της εξαίρεσης στην απαγόρευση επαναπροώθησης που προβλέπεται στο άρθρο 33 παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Το άρθρο 14 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) αναφέρεται σε «καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα» και όχι σε «καθεστώς πρόσφυγα». Κατά την αιτιολογική σκέψη 32 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), όπως αναφέρεται στο άρθρο 14, ο όρος «καθεστώς» μπορεί επίσης να περιλαμβάνει το καθεστώς πρόσφυγα. Επομένως, συνάγεται ότι η φράση «καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα» μπορεί να είναι όρος ο οποίος έχει έννοια ευρύτερη από το καθεστώς πρόσφυγα. Κατά την UNHCR:

Άρα «η χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα» αναφέρεται στο *άσυλο* («καθεστώς») που χορηγείται από το κράτος και όχι στο καθεστώς του πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 [...]. Κατά συνέπεια, τα κράτη υποχρεούνται να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα της Σύμβασης του 1951 που δεν προϋποθέτουν νόμιμη διαμονή και δεν προβλέπουν εξαιρέσεις με την προϋπόθεση ότι ο πρόσφυγας παραμένει στη δικαιοδοσία τους ⁽⁶¹⁷⁾.

Το ΔΕΕ δεν έχει αποφανθεί ακόμη σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 14 παράγραφος 4 ή 5 στο πλαίσιο των υποχρεώσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Ωστόσο, τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 14 παράγραφος 4 ή 5 δικαιούνται παρ' όλα αυτά ορισμένα δικαιώματα τα οποία προβλέπονται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽⁶¹⁸⁾.

Από τη διαδικασία κατάρτισης της ΟΕΑΑ επιβεβαιώνεται ότι ο όρος «καθεστώς πρόσφυγα» αφορούσε καθεστώς που χορηγεί ένα κράτος μέλος σε πρόσωπο που είναι πρόσφυγας και γίνεται δεκτός υπό την ιδιότητα αυτή στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους ⁽⁶¹⁹⁾. Από το ιστορικό της κατάρτισης του άρθρου 13 και του κεφαλαίου IV της ΟΕΑΑ καταδεικνύεται επίσης ότι το καθεστώς πρόσφυγα συνεπάγεται ορισμένα δικαιώματα και ευεργετήματα. Επιπλέον, αφορά ειδική διοικητική διαδικασία που οδηγεί σε συγκεκριμένη απόφαση, η οποία ισχύει για όλες τις δημόσιες αρχές του οικείου κράτους μέλους και αποτρέπει τις αντιφατικές αποφάσεις επί του ζητήματος αυτού ⁽⁶²⁰⁾.

1.10.1.2 Αναγνωριστικός χαρακτήρας του καθεστώτος πρόσφυγα

Κατά την αιτιολογική σκέψη 21 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα είναι **πράξη με αναγνωριστικό χαρακτήρα**. Ο αναγνωριστικός χαρακτήρας της αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα υπονοείται επίσης στο άρθρο 21 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), κατά το οποίο η προστασία κατά της επαναπροώθησης, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, ισχύει ανεξάρτητα από το κατά πόσον ένας πρόσφυγας έχει αναγνωριστεί επισήμως ως τέτοιος. Κατά την UNHCR:

Ένα πρόσωπο είναι πρόσφυγας κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951 μόλις πληροί τα κριτήρια που προβλέπονται στον ορισμό. Αυτό συμβαίνει κατ' ανάγκη πριν από τον χρόνο κατά τον οποίο καθορίζεται τυπικά το καθεστώς του ως πρόσφυγα. Επομένως, η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα δεν τον

⁽⁶¹⁶⁾ Με τη διάταξη αριθ. 5 Azs 189/2015-36 που εξέδωσε στις 16 Ιουνίου 2016 στην υπόθεση *M κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, το τσεχικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο υπέβαλε αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης υποβάλλοντας στο ΔΕΕ το ακόλουθο ερώτημα: Είναι το άρθρο 14 παράγραφος 4 και 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ανίσχυρο ως αντίθετο προς το άρθρο 18 του Χάρτη της ΕΕ, προς το άρθρο 78 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ και προς τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης που απορρέουν από το άρθρο 6 παράγραφος 3 ΣΕΕ; Η εκκρεμής υπόθεση έχει πρωτοκολληθεί στο ΔΕΕ ως C-391/16 *M*.

⁽⁶¹⁷⁾ Σχόλια της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, ό.π., υποσημείωση 216, σ. 31.

⁽⁶¹⁸⁾ Για διεξοδική ανάλυση του άρθρου 14 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), βλέπε ΕΑΣΟ, *End of Protection – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 23.

⁽⁶¹⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Πρόταση ΟΕΑΑ*, ό.π., υποσημείωση 194, άρθρο 2 στοιχείο δ).

⁽⁶²⁰⁾ K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75, σ. 7.

καθιστά πρόσφυγα, αλλά του αναγνωρίζει την ιδιότητα του πρόσφυγα. Δεν καθίσταται πρόσφυγας λόγω της αναγνώρισης, αλλά αναγνωρίζεται επειδή είναι πρόσφυγας ⁽⁶²¹⁾.

Ως εκ τούτου, υπάρχουν διαδικαστικές εγγυήσεις πρόσβασης σε ορισμένα περιορισμένα δικαιώματα πριν από κάθε τυπική αναγνώριση του καθεστώτος. Η ΟΔΑ (αναδιατύπωση) προβλέπει στο άρθρο 9 και στην αιτιολογική σκέψη 25 δικαίωμα παραμονής εν αναμονή της απόφασης από την αποφαινόμενη αρχή. Το άρθρο 46 παράγραφος 5 της ΟΔΑ (αναδιατύπωση) ορίζει ότι τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους αιτούντες να παραμένουν στο έδαφός τους έως την έκβαση της προσφυγής τους ⁽⁶²²⁾. Τέλος, η αναδιατυπωμένη οδηγία 2013/33/ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής προβλέπει κοινωνικά δικαιώματα για τους αιτούντες διεθνή προστασία ⁽⁶²³⁾. Μια περίπτωση στην οποία η αιτιολογική σκέψη 21 μπορεί να έχει πρακτική εφαρμογή είναι, όταν ανακαλείται το καθεστώς πρόσφυγα ή η άδεια διαμονής.

1.10.1.3 Καθεστώς πρόσφυγα, άδεια διαμονής και διεθνής προστασία

Τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα επωφελούνται διεθνούς προστασίας, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο VII της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) («Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας»). Βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), τα πρόσωπα που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες αλλά στα οποία δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα για τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 14 παράγραφος 4 ή 5 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν επωφελούνται διεθνούς προστασίας, αλλά απολαύουν «δικαιωμάτων που προβλέπονται ή είναι ανάλογα των προβλεπόμενων στα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της [σύμβασης για τους πρόσφυγες], εφόσον είναι παρόντα στο κράτος μέλος». Επομένως, σε περίπτωση ανάκλησης του καθεστώτος που χορηγείται σε πρόσφυγα βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 4 ή 5, η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο να απολαύει μόνο ορισμένων δικαιωμάτων πρόσφυγα, όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Η.Τ.:

Στην περίπτωση όπου κράτος μέλος, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 παράγραφος 4 της [ΟΕΑΑ], ανακαλεί, τερματίζει ή δεν ανανεώνει το καθεστώς πρόσφυγα το οποίο έχει αναγνωριστεί σε συγκεκριμένο πρόσωπο, τότε το πρόσωπο αυτό απολαύει, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 6 της εν λόγω οδηγίας, των δικαιωμάτων που απαριθμούνται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 32 και 33 της σύμβασης της Γενεύης ⁽⁶²⁴⁾.

Το άρθρο 24 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει ότι τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος του πρόσφυγα άδεια διαμονής «το συντομότερο» μετά τη χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, εάν δεν υφίστανται επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης περί του αντιθέτου και με την επιφύλαξη του άρθρου 21 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽⁶²⁵⁾. Παρότι τα κράτη μέλη έχουν **υποχρέωση** να εκδίδουν άδεια διαμονής ως συνέπεια της χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, το καθεστώς πρόσφυγα και η αντίστοιχη απόλαυση διεθνούς προστασίας δεν εξαρτώνται από την ύπαρξη άδειας διαμονής, όπως προκύπτει από τη νομολογία του ΔΕΕ. Ο σύνδεσμος μεταξύ καθεστώτος πρόσφυγα, άδειας διαμονής και απόλαυσης διεθνούς προστασίας αποσαφηνίστηκε από το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Η.Τ. ⁽⁶²⁶⁾ Ο πρόσφυγας διατηρεί το καθεστώς πρόσφυγα ακόμη και αν η άδεια διαμονής ανακληθεί, και παρέχεται διεθνής προστασία. Ειδικότερα, το ΔΕΕ τόνισε τα εξής:

[Ο] πρόσφυγας του οποίου η άδεια παραμονής ανακαλείται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/83 εξακολουθεί να απολαύει του καθεστώτος του πρόσφυγα, τουλάχιστον μέχρι να απολέσει, ενδεχομένως, τη συγκεκριμένη ιδιότητα. Συνεπώς, **ακόμη και άνευ άδειας παραμονής, ο ενδιαφερόμενος παραμένει πρόσφυγας και διατηρεί**, υπό την ιδιότητα αυτή, το δικαίωμα στα

⁽⁶²¹⁾ Εγχειρίδιο UNHCR, ό.π., υποσημείωση 107, παράγραφος 28, όπου αναφέρεται με παρόμοιο τρόπο ότι: «Ένα πρόσωπο είναι πρόσφυγας κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951 μόλις πληροί τα κριτήρια που προβλέπονται στον ορισμό. Αυτό συμβαίνει κατ' ανάγκη, πριν από τον χρόνο κατά τον οποίο καθορίζεται τυπικά το καθεστώς του ως πρόσφυγα. Επομένως, η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα δεν τον καθιστά πρόσφυγα, αλλά του αναγνωρίζει την ιδιότητα του πρόσφυγα. Δεν καθίσταται πρόσφυγας λόγω της αναγνώρισης, αλλά αναγνωρίζεται επειδή είναι πρόσφυγας».

⁽⁶²²⁾ Οστόσο, το δικαίωμα ανασταλτικού αποτελέσματος δεν είναι απόλυτο. Για παράδειγμα, δεν απαιτείται να έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα η προσφυγή η οποία ασκείται κατά απόφασης μη εξέτασης μεταγενέστερης αίτησης ασύλου. Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ της 17ης Δεκεμβρίου 2015 στην υπόθεση C-239/14, Abdoulaye Amadou Tall κατά Centre public d'action sociale de Huy, EU:C:2015:824.

⁽⁶²³⁾ Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση) [2013] ΕΕ L 180/96.

⁽⁶²⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Η.Τ., ό.π., υποσημείωση 614, σκέψη 71.

⁽⁶²⁵⁾ Το άρθρο 21 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αρνούνται να χορηγήσουν άδεια διαμονής σε πρόσφυγα στον οποίο εφαρμόζεται το άρθρο 21 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια ή καταδικάστηκε τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος και συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια της κοινωνίας του κράτους μέλους).

⁽⁶²⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Η.Τ., ό.π., υποσημείωση 614, σκέψεις 71 και 72.

ευεργετήματα τα οποία το κεφάλαιο VII της ως άνω οδηγίας εγγυάται για όλους τους πρόσφυγες, όπως τα δικαιώματα που αφορούν την προστασία από την επαναπροώθηση, τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας, τη χορήγηση ταξιδιωτικών εγγράφων, την πρόσβαση στην απασχόληση και στην εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την ιατρική περίθαλψη και την κατοικία, την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό του κράτους μέλους υποδοχής και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης. Με άλλα λόγια, τα κράτη μέλη ουδεμία διακριτική ευχέρεια διαθέτουν ως προς το αν θα συνεχίσουν, ή όχι, να παρέχουν σε έναν πρόσφυγα τα βασικά ευεργετήματα τα οποία εγγυάται αυτή η οδηγία ⁽⁶²⁷⁾.

Επιπλέον, το ΔΕΕ έκρινε ότι το άρθρο 24 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ κάνει λόγο μόνο για τη μη χορήγηση άδειας διαμονής σε πρόσφυγα και για την ανάκλησή της σε περίπτωση που έχει ήδη χορηγηθεί, και όχι για την επαναπροώθηση του πρόσφυγα αυτού ⁽⁶²⁸⁾. Η ανάκληση άδειας διαμονής βάσει του άρθρου 24 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ δεν επιφέρει ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα ⁽⁶²⁹⁾.

Παρότι η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) δεν προβλέπει υποχρέωση κατοχής άδειας διαμονής για την απόλαυση διεθνούς προστασίας, η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι η άδεια διαμονής μπορεί να είναι απαραίτητη για την πρόσβαση σε ορισμένα ευεργετήματα. Κατά την αιτιολογική σκέψη 40 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση):

Εντός των ορίων των διεθνών υποχρεώσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παροχή ευεργετημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την κοινωνική αρωγή, την ιατρική περίθαλψη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης προϋποθέτει την προηγούμενη χορήγηση άδειας διαμονής ⁽⁶³⁰⁾.

Μερικά κράτη μέλη ασκούν τη συγκεκριμένη διακριτική ευχέρεια και προβλέπουν ότι, ανεξάρτητα από τον αναγνωριστικό χαρακτήρα της, η αναγνώριση ενός προσώπου ως πρόσφυγα δεν παράγει αυτομάτως αποτελέσματα όσον αφορά την άσκηση όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από το καθεστώς πρόσφυγα ⁽⁶³¹⁾.

1.10.1.4 Σχέση του καθεστώτος πρόσφυγα με το καθεστώς επικουρικής προστασίας και το άσυλο

Το άρθρο 18 του Χάρτη της ΕΕ προβλέπει **δικαίωμα ασύλου**. Το άρθρο 78 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ διακρίνει μεταξύ ασύλου, επικουρικής προστασίας και προσωρινής προστασίας, πράγμα που σημαίνει ότι ως «άσυλο» νοείται επί του παρόντος μόνο το «καθεστώς πρόσφυγα». Δεν υπάρχει έως τώρα καθοδήγηση από το ΔΕΕ για την αποσαφήνιση της φύσης της σχέσης αυτής και, επομένως, της υποχρέωσης των κρατών να χορηγούν άσυλο βάσει του δικαιίου της ΕΕ και του αντίστοιχου εκτελεστού δικαιώματος των αιτούντων να ζητούν τη χορήγηση ασύλου. Το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας που προβλέπονται στο άρθρο 13 και στο άρθρο 18 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) αντίστοιχα είναι χωριστά καθεστώτα, αλλά συνδέονται στενά μεταξύ τους ⁽⁶³²⁾. Στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) καθορίζεται η υπεροχή του καθεστώτος πρόσφυγα, καθώς το καθεστώς επικουρικής προστασίας μπορεί να χορηγείται μόνο σε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα. Εισάγοντας επικουρική μορφή προστασίας, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε την πρόθεση να παράσχει δυνατότητα επιλογής μεταξύ της μίας ή της άλλης μορφής διεθνούς προστασίας. Σκοπός του είναι να εγγυηθεί την «υπεροχή» της σύμβασης για τους πρόσφυγες αποτρέποντας το ενδεχόμενο οι επικουρικές μορφές προστασίας να αποδυναμώσουν το ουσιώδες περιεχόμενο

⁽⁶²⁷⁾ Ό.π., σκέψη 95 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁶²⁸⁾ Το άρθρο 24 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) παραπέμπει στο άρθρο 21 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), το οποίο ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αρνούνται να χορηγήσουν άδεια διαμονής σε πρόσφυγα στον οποίο εφαρμόζεται το άρθρο 21 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) (συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια ή καταδικάστηκε τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος και συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια της κοινωνίας του κράτους μέλους).

⁽⁶²⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, απόφαση Η.Τ., ό.π., υποσημείωση 614, σκέψεις 73 και 74.

⁽⁶³⁰⁾ Στις παρατηρήσεις του επί της ΟΕΑΑ, το ECRE εξέφρασε προβληματισμό για την εν λόγω διάταξη. Επισήμανε ότι η άδεια διαμονής είναι ουσιαστικά μόνο ένα έγγραφο ταυτότητας το οποίο αποδεικνύει ότι ένα πρόσωπο αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας ή ως δικαιούχος επικουρικής προστασίας και κάθε συναφές δικαίωμα πρέπει να προκύπτει από την απόφαση χορήγησης του καθεστώτος και να μην εξαρτάται από την έκδοση άδειας διαμονής. ECRE, *ECRE Information Note on the Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted*, Οκτώβριος 2004, σ. 14 και 15.

⁽⁶³¹⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0, σκέψη 15.

⁽⁶³²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ της 30ής Ιανουαρίου 2014 στην υπόθεση C-285/12, Aboubacar Diakité κατά Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides, EU:C:2014:39, σκέψη 33· απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λουϊσί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψεις 78 και 79· και απόφαση του ΔΕΕ, Alo και Osso, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψεις 32 και 33. Βλέπε επίσης: Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi της 18ης Ιουλίου 2013 στην υπόθεση C-285/12, *Aboubacar Diakité κατά Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2013:500, σημείο 60 (επισήμανση στο πρωτότυπο)· προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Mazák της 15ης Σεπτεμβρίου 2009 στις συνεδικασθείσες υποθέσεις C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla κ.λπ. κατά Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2009:551, σημείο 51.

της σύμβασης αυτής. Ο σκοπός αυτός συνάγεται σαφώς από τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την έκδοση της ΟΕΑΑ ⁽⁶³³⁾. Ο συμπληρωματικός χαρακτήρας του καθεστώτος επικουρικής προστασίας σε σχέση με το καθεστώς πρόσφυγα έχει επίσης τονιστεί επανειλημμένως στη νομολογία του ΔΕΕ και, επομένως, «αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας δεν πρέπει, καταρχήν, να εξετάζεται, πριν αποφανθεί η αρμόδια αρχή ότι ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν πληροί τις προϋποθέσεις που δικαιολογούν την υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα» ⁽⁶³⁴⁾. Τρίτον, το ΔΕΕ επιβεβαιώνει ότι αποκείται καταρχήν στην εθνική αποφαινόμενη αρχή να εξακριβώσει το είδος της εφαρμοστέας προστασίας και να καθορίσει το καταλληλότερο καθεστώς στο οποίο πρέπει να υπαχθεί η περίπτωση του αιτούντος ⁽⁶³⁵⁾.

Σε περιπτώσεις στις οποίες είναι σαφές ότι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης της ιδιότητας του πρόσφυγα και θεωρείται ότι ζητεί τη χορήγηση επικουρικής προστασίας, το κράτος μέλος μπορεί να επιταχύνει την εξέταση των προϋποθέσεων για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα βάσει του άρθρου 23 παράγραφος 4 στοιχείο β) της ΟΔΑ, πλην όμως ο νομοθέτης της Ένωσης ορθώς δεν απαλλάσσει σε καμία περίπτωση από την υποχρέωση αυτής της προηγούμενης εξέτασης ⁽⁶³⁶⁾.

1.10.2 Μέλη της οικογένειας προσφύγων που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα (άρθρο 23)

1.10.2.1 Παράγωγο καθεστώς

Η αναγνώριση ενός προσώπου ως πρόσφυγα έχει συνέπειες για τα μέλη της οικογένειάς του. Η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν προβλέπει αυτόματο παράγωγο καθεστώς (ίδιο με εκείνο του κύριου αιτούντος), όπως πρότεινε η Επιτροπή σε σχέση με την αρχική ΟΕΑΑ. Από το ιστορικό κατάρτισης της ΟΕΑΑ προκύπτει ότι η πρόταση της Επιτροπής περιλάμβανε διαφορετική διάταξη στο σχέδιο του άρθρου 6. Η διάταξη εγγυόταν την επέκταση της διεθνούς προστασίας στα μέλη της οικογένειας που συνόδευαν τον αιτούντα διασφαλίζοντας ότι έχουν δικαίωμα στο ίδιο καθεστώς με τον αιτούντα διεθνή προστασία, με εξαίρεση τα πρόσωπα που αποκλείονταν από την προστασία. Η εν λόγω διάταξη καθιστούσε σαφές ότι «τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας δικαιούνται καθεστώς ισότιμο με εκείνο που ισχύει για τον βασικό αιτούντα άσυλο και ότι το δικαίωμά τους αυτό απορρέει από αυτό τούτο το γεγονός ότι είναι μέλη της οικογένειας» ⁽⁶³⁷⁾. Το ΔΕΕ δεν έχει αποφανθεί ακόμη σχετικά με το παράγωγο καθεστώς των μελών της οικογένειας του πρόσφυγα. Στην πράξη, αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ προβλέπουν τέτοιο καθεστώς για τα μέλη της οικογένειας προσφύγων ⁽⁶³⁸⁾.

Παρότι υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μεριμνούν για τη διατήρηση της **οικογενειακής ενότητας** (άρθρο 23 παράγραφος 1), η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επιτρέπει τη χορήγηση διαφορετικού καθεστώτος στα μέλη της οικογένειας πρόσφυγα που δεν πληρούν ατομικά τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφοι 2 και 3, τα εν λόγω πρόσωπα δικαιούνται να αιτηθούν τα ευεργετήματα που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 του κεφαλαίου VII της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) (ταξιδιωτικά έγγραφα, άδεια διαμονής και ελευθερία κυκλοφορίας στο εσωτερικό του κράτους μέλους, ειδικά μέτρα για ασυνόδευτους ανηλίκους, πρόσβαση σε απασχόληση, εκπαίδευση, αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων, κοινωνική αρωγή, ιατρική περίθαλψη, πρόσβαση σε κατάλυμα και κοινωνική ένταξη), εκτός εάν το μέλος της οικογένειας αποκλείεται ή θα αποκλείονταν από τη διεθνή προστασία. Κατά το άρθρο 23 παράγραφος 2, το αίτημα παροχής των εν λόγω ευεργετημάτων πρέπει:

- 1) να υποβάλλεται σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες και
- 2) να συμβιβάζεται με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας.

⁽⁶³³⁾ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Βοτ της 7ης Νοεμβρίου 2013 στην υπόθεση C-604/12, *H.N. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2013:714, σκέψη 43, βλέπε επίσης σκέψεις 41 και 44.

⁽⁶³⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Diakité*, ό.π., υποσημείωση 633, σκέψη 33· απόφαση του ΔΕΕ, *H.N.*, ό.π., υποσημείωση 24, σκέψεις 31 και 35, βλέπε επίσης σκέψη 42. Βλέπε επίσης ενότητα 2.1 κατωτέρω, σ. 112 σχετικά με την επικουρική προστασία.

⁽⁶³⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *H.N.*, ό.π., υποσημείωση 24, σκέψη 34· προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ στην υπόθεση *H.N.*, ό.π., υποσημείωση 634, σημείο 48.

⁽⁶³⁶⁾ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ στην υπόθεση *H.N.*, ό.π., υποσημείωση 634, σημείο 45.

⁽⁶³⁷⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Πρόταση ΟΕΑΑ*, ό.π., υποσημείωση 194, σ. 14 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁶³⁸⁾ Για παράδειγμα, η Τσεχική Δημοκρατία παρέχει στα μέλη της οικογένειας πρόσφυγα «άσυλο για οικογενειακούς λόγους», μολοντί βάσει διακριτικής ευχέρειας (νόμος 325/1999, άρθρο 13), η Σλοβακία παρέχει υπό ειδικές προϋποθέσεις παράγωγο καθεστώς πρόσφυγα (άσυλο) στα μέλη της οικογένειας εκείνων στους οποίους χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα για λόγους που προβλέπονται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες (νόμος 480/2002 περί ασύλου, άρθρο 10).

Για παράδειγμα, το βελγικό συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών εξέτασε την προϋπόθεση της συμβατότητας του προσωπικού νομικού καθεστώτος σε υπόθεση επέκτασης του καθεστώτος πρόσφυγα σε παιδιά. Αποφάνθηκε στην περίπτωση παιδιού, του οποίου οι γονείς υπάγονται σε δύο διαφορετικά είδη καθεστώτων και η ιθαγένεια του οποίου δεν μπορεί να διαπιστωθεί, ότι «στο παιδί πρέπει να χορηγηθεί το πιο ευνοϊκό για εκείνο καθεστώς»⁽⁶³⁹⁾. Κρίθηκε ότι ευνοϊκότερο ήταν το καθεστώς του πατέρα και έτσι στο παιδί χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα.

Η αξίωση στα ευεργετήματα ή η απόλαυση των ευεργετημάτων σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) δεν είναι απόλυτη. Τα κράτη μέλη δύνανται να αρνούνται, να περιορίζουν ή να ανακαλούν τα ευεργετήματα που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) για λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης. Επιπλέον, μερικά εθνικά δικαστήρια έκριναν ότι το δικαίωμα στη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας βάσει του άρθρου 23 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), το οποίο δεν τυγχάνει απόλυτης προστασίας, μπορεί να περιορίζεται επίσης για άλλους λόγους, εφόσον αυτό συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 7 σε συνδυασμό με το άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη της ΕΕ)⁽⁶⁴⁰⁾.

1.10.2.2 Η έννοια της οικογενειακής ενότητας [άρθρο 2 στοιχείο ι)]

Το άρθρο 2 στοιχείο ι) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) ορίζει ποιος πρέπει να θεωρείται μέλος της οικογένειας πρόσφυγα (βλέπε πίνακα 27 κατωτέρω).

Πίνακας 27: Η έννοια των μελών της οικογένειας πρόσφυγα βάσει του άρθρου 2 στοιχείο ι) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)⁽⁶⁴¹⁾

1	ο (η) σύζυγος ή ο (η) σύντροφος που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο σε ελεύθερη ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι το δικαίο ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου περί υπηκόων τρίτων χωρών,
2	τα ανήλικα άγαμα τέκνα,
3	ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον άγαμο ανήλικο (ως ανήλικος νοείται ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής ηλικίας κάτω των 18 ετών) ⁽⁶⁴²⁾ .

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό [ο οποίος επεκτάθηκε στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)], ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον ανήλικο αντιμετωπίζονται ως «μέλη της οικογένειας». Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να εφαρμόζουν το άρθρο 23 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) για τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας και σε άλλους στενούς συγγενείς οι οποίοι συγκατοικούσαν με την οικογένεια ως τμήμα αυτής κατά τον χρόνο αναχώρησης από τη χώρα καταγωγής, ήταν δε τότε εξαρτημένοι, εν όλω ή κατά κύριο λόγο, από τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας [άρθρο 23 παράγραφος 5 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)]⁽⁶⁴²⁾. Στο άρθρο 2 στοιχείο ι) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) προβλέπονται δύο περιορισμοί στην έννοια της οικογένειας, οι οποίοι απεικονίζονται στον πίνακα 28 κατωτέρω.

⁽⁶³⁹⁾ «Το άρθρο 23 της ΟΕΑΑ, η οποία δεν παράγει άμεσα αποτελέσματα, δεν δημιουργεί δικαίωμα για το μέλος της οικογένειας δικαιούχου καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας να επωφεληθεί του ίδιου καθεστώτος και υπενθυμίζει στα κράτη μέλη ότι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη νομολογία του ΕΔΔΑ (απόφαση της 30ής Ιουλίου 2010, αριθ. 45.095, 45.096, 45.098).

⁽⁶⁴⁰⁾ Για παράδειγμα, στην απόφαση που εξέδωσε στις 15 Απριλίου 2015 στην υπόθεση *Hassan* (I U 362/2015-7), η οποία επικυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο κατά την αναρετική διαδικασία, το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας απέρριψε αξίωση η οποία εξετάστηκε στο πλαίσιο της οδηγίας του 2003 για την οικογενειακή επανένωση με βάση την αρχή της αναλογικότητας και λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του ΕΔΔΑ (απόφαση της 30ής Ιουλίου 2013, *Bersiha κατά Ελβετίας*, προσφυγή αριθ. 848/12, σκέψη 61· απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2014, *Jeunesse κατά Κάτω Χωρών*, προσφυγή αριθ. 12738/10, σκέψη 121) με παραπομπή στα κριτήρια του «πρόσθετου στοιχείου εξάρτησης» (*Bersiha κατά Ελβετίας*, ό.π., υποσημείωση 641, σκέψη 45) και της «πραγματικής ύπαρξης στενών προσωπικών δεσμών» (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2011, *AH Khan κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 6222/10, σκέψη 150) τα οποία αντλήθηκαν από τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

⁽⁶⁴¹⁾ Άρθρο 2 στοιχείο ια) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση).

⁽⁶⁴²⁾ Το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας στην απόφαση που εξέδωσε στις 15 Μαΐου 2013 (*Musse*, I U 576/2013-7) και σε αρκετές άλλες διαφορές με το ίδιο αντικείμενο χρησιμοποίησε το άρθρο 23 παράγραφος 5 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), προκειμένου να συμβιβάσει τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η οποία δεν βασίζεται σε συγκεκριμένο ορισμό των συγγενών που μπορούν να απαρτίζουν την οικογένεια (απόφαση της 13ης Ιουνίου 1979, *Marckx κατά Βελγίου*, προσφυγή αριθ. 6833/74· απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1994, *Kroon κ.λπ. κατά Κάτω Χωρών*, προσφυγή αριθ. 18535/91· απόφαση της 1ης Ιουνίου 2004, *Lebbink κατά Κάτω Χωρών*, προσφυγή αριθ. 45582/99), και το άρθρο 2 στοιχείο ι) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), το οποίο ορίζει ποια πρόσωπα μπορούν να απαρτίζουν την οικογένεια. Επικαλούμενο την αρχή της αποτελεσματικής και πιστής εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ, το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας αγνόησε την εθνική διάταξη, η οποία όριζε τα μέλη της οικογένειας, χωρίς να μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 23 παράγραφος 5 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), και εφάρμοσε άμεσα το άρθρο 23 παράγραφος 5. Στη μεταγενέστερη υπόθεση με το ίδιο αντικείμενο, το Συνταγματικό Δικαστήριο (απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2013, *Ur-1056/11-15*) επικύρωσε τη λύση που έδωσε το Διοικητικό Δικαστήριο κρίνοντας ότι εθνική νομική διάταξη, η οποία δεν επιτρέπει την οικογενειακή επανένωση με τους συγγενείς που δεν αναφέρονται ρητώς στον νόμο περί διεθνούς προστασίας, αντιβαίνει στο Σύνταγμα και στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.

Πίνακας 28: Δύο περιορισμοί στην έννοια της οικογένειας στο άρθρο 2 στοιχείο ι) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽⁶⁴³⁾

1	η οικογένεια πρέπει να υπήρχε ήδη στη χώρα καταγωγής ⁽⁶⁴⁴⁾ και
2	η οικογένεια πρέπει να είναι παρούσα στο ίδιο κράτος μέλος με τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας.

Επομένως, το άρθρο 23 παράγραφος 2 δεν εφαρμόζεται σε μέλη της οικογένειας τα οποία δεν είναι παρόντα στο ίδιο κράτος μέλος με τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας. Εάν τα μέλη της οικογένειας βρίσκονται σε άλλο κράτος, η **οδηγία του 2003 για την οικογενειακή επανένωση** ⁽⁶⁴⁴⁾ ενδέχεται να παρέχει στα μέλη της οικογένειας πρόσφυγα –αλλά όχι στα μέλη της οικογένειας δικαιούχου επικουρικής προστασίας [άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της οδηγίας για την οικογενειακή επανένωση]– τα οποία είναι παρόντα σε άλλα κράτη τη δυνατότητα να επανενωθούν με τον πρόσφυγα στο κράτος μέλος αναγνώρισης.

Δύο πρόσθετες προϋποθέσεις εφαρμόζονται για τα μέλη της οικογένειας τα οποία δεν είναι σύζυγοι:

- 1) η σχέση τους πρέπει να είναι σταθερή και
- 2) το δίκαιο ή η πρακτική του κράτους μέλους πρέπει να αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου περί υπηκόων τρίτων χωρών.

Η ίση μεταχείριση έγγαμων και άγαμων ζευγών σε σταθερή σχέση έχει θεσπισθεί επί του παρόντος, μεταξύ άλλων, στο Βέλγιο, στη Βουλγαρία, στη Γαλλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ισπανία, στις Κάτω Χώρες, στην Πορτογαλία, στη Σουηδία και στη Φινλανδία, αλλά όχι στην Αυστρία, στη Γερμανία ή στην Ιταλία ⁽⁶⁴⁵⁾.

Τυχόν διαφορές, οι οποίες ενδέχεται να ανακύπτουν μεταξύ των εννοιών της οικογένειας βάσει του παράγωγου δικαίου της ΕΕ και βάσει της ΕΣΔΑ, μπορούν να αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικό τρόπο με τη χρήση της ρήτρας διακριτικής ευχέρειας που προβλέπεται στο άρθρο 23 παράγραφος 5 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Για παράδειγμα, το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει ως οικογενειακή ζωή διάφορες μορφές σχέσης, οι οποίες παρατίθενται στον πίνακα 29 κατωτέρω.

Πίνακας 29: Ενδεικτικός κατάλογος σχέσεων που αναγνωρίζονται ως οικογενειακή ζωή από το ΕΔΔΑ

1	διαζευγμένοι γονείς και το τέκνο τους, παρά το γεγονός ότι διαμένουν χωριστά ⁽⁶⁴⁶⁾
2	γονείς και τέκνα γεννηθέντα εκτός γάμου ⁽⁶⁴⁷⁾
3	ζεύγη του ίδιου φύλου σε σταθερή σχέση συμβίωσης ⁽⁶⁴⁸⁾
4	ανήλικο παιδί και πρόσωπο υπεύθυνο για τη φροντίδα του ⁽⁶⁴⁹⁾

Οι απαιτήσεις όσον αφορά την απόδειξη των οικογενειακών δεσμών δεν εξετάζονται στην παρούσα δικαστική ανάλυση, καθώς θα εξεταστούν στη δικαστική ανάλυση με τίτλο *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the CEAS – A Judicial Analysis* ⁽⁶⁵⁰⁾.

⁽⁶⁴³⁾ Το κείμενο της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) διαφέρει από εκείνο των προτάσεων της UNHCR και των ΜΚΟ που τάχθηκαν υπέρ της εξάλειψης του περιορισμού να υπήρχε ήδη η οικογένεια στη χώρα καταγωγής. Βλέπε ECRE, *ECRE Information Note on the Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted (recast)*, Οκτώβριος 2013, σ. 4.

⁽⁶⁴⁴⁾ Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης [2003] ΕΕ L 251/12.

⁽⁶⁴⁵⁾ H. Dörig, στο K. Hailbronner, D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75.

⁽⁶⁴⁶⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Ιουνίου 1988, Berrehab κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 10730/84.

⁽⁶⁴⁷⁾ ΕΔΔΑ, Marckx κατά Βελγίου, ό.π., υποσημείωση 643.

⁽⁶⁴⁸⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 22ας Απριλίου 1997, X, Y και Z κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 21830/93- απόφαση του ΕΔΔΑ της 24ης Ιουνίου 2010, Schalk και Kopf κατά Αυστρίας, προσφυγή αριθ. 30141/04.

⁽⁶⁴⁹⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 12ης Ιουλίου 2001, K και T κατά Φινλανδίας, προσφυγή αριθ. 25702/94.

⁽⁶⁵⁰⁾ EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

Μέρος 2: Επικουρική προστασία

2.1 Εισαγωγή

Οι κανόνες της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) για το καθεστώς πρόσφυγα συμπληρώνονται από τους κανόνες για την επικουρική προστασία. Η συγκεκριμένη μορφή προστασίας δεν απορρέει από τη σύμβαση για τους πρόσφυγες και είναι μοναδική στο δίκαιο της ΕΕ. Όπως υποδηλώνει ο όρος «επικουρική», η επικουρική προστασία πρέπει να αποτελεί πρόσθετη μορφή διεθνούς προστασίας, συμπληρωματική του καθεστώτος προστασίας των προσφύγων [αιτιολογική σκέψη 33 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)]⁽⁶⁵¹⁾. Ο συμπληρωματικός χαρακτήρας της επικουρικής προστασίας μπορεί ομοίως να αντληθεί από τον ορισμό του «προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία» στο άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Ο εν λόγω ορισμός απαιτεί ο ενδιαφερόμενος να μην «πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας»⁽⁶⁵²⁾. Από τη φράση αυτή προκύπτει ότι επικουρική προστασία πρέπει να χορηγείται σε ένα πρόσωπο μόνο, εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα, με βάση την ιδέα ότι η σύμβαση για τους πρόσφυγες «πρέπει να ερμηνεύεται πλήρως και διεξοδικώς»⁽⁶⁵³⁾. Αυτό τονίζεται επίσης στην απόφαση που εξέδωσε το ΔΕΕ στην υπόθεση H.N.:

«[...] αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας δεν πρέπει, καταρχήν, να εξετάζεται πριν αποφανθεί η αρμόδια αρχή ότι ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν πληροί τις προϋποθέσεις που δικαιολογούν την υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα»⁽⁶⁵⁴⁾.

Τα δενδροειδή διαγράμματα αποφάσεων στο [προσάρτημα Α \(σ. 138\)](#) απεικονίζουν τη σειρά αυτή.

Επιπλέον, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Diakité το ΔΕΕ επιβεβαίωσε ότι:

[...] τα ελάχιστα κριτήρια παροχής της επικουρικής προστασίας πρέπει να καθιστούν δυνατή τη συμπλήρωση της προστασίας των προσφύγων [...] διά του καθορισμού των προσώπων που έχουν πράγματι ανάγκη διεθνούς προστασίας και διά της υπαγωγής τους στο προσήκον καθεστώς⁽⁶⁵⁵⁾.

Παρότι η επικουρική προστασία είναι συμπληρωματική και πρόσθετη του καθεστώτος προστασίας των προσφύγων, η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) επιδιώκει ως επί το πλείστον να εφαρμόζονται τα ίδια κριτήρια στα βασικά στοιχεία της, όπως είναι οι υπεύθυνοι δίωξης ή σοβαρής βλάβης, η εγχώρια προστασία και οι επιτόπου αιτήσεις [με εξαίρεση το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)]⁽⁶⁵⁶⁾.

Η ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να παρέχουν τα δικαιώματα και τα ευεργετήματα που προβλέπονται στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας. Παρότι τα κράτη μέλη πρόβλεπαν κάποιου είδους επικουρική/συμπληρωματική προστασία πριν από την έκδοση της ΟΕΑΑ (πέραν της προστασίας που βασίζεται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες), η εφαρμογή και η φύση της εν λόγω επικουρικής προστασίας διέφερε μεταξύ των κρατών μελών⁽⁶⁵⁷⁾. Θεσπίζοντας ένα κοινό σύνολο κριτηρίων για τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας και προσεγγίζοντας μεταξύ τους τις ρυθμίσεις για την πρόσβαση και τα ευεργετήματα που συνδέονται με την επικουρική προστασία, η ΟΕΑΑ έγινε η πρώτη υπερεθνική νομοθετική πράξη με την οποία καταβλήθηκε τέτοια προσπάθεια⁽⁶⁵⁸⁾.

Οι βάσεις της επικουρικής προστασίας αντικατοπτρίζονται στην αιτιολογική σκέψη 34 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση): «[Τα κριτήρια της επικουρικής προστασίας] θα πρέπει να αντλούνται από τις **διεθνείς υποχρεώσεις** που απορρέουν από νομικές πράξεις περί δικαιωμάτων του ανθρώπου και **τις πρακτικές που υφίστανται στα κράτη μέλη**»⁽⁶⁵⁹⁾. Συναφώς, η υποχρέωση μη επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ –δηλαδή η υπο-

⁽⁶⁵¹⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, H.N., ό.π., υποσημείωση 24, σκέψη 32.

⁽⁶⁵²⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

⁽⁶⁵³⁾ J. McAdam, «The Qualification Directive: An Overview», στο K. Zwaan (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007) σ. 17.

⁽⁶⁵⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, H.N., ό.π., υποσημείωση 24, σκέψη 35.

⁽⁶⁵⁵⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, Diakité, ό.π., υποσημείωση 633, σκέψη 33. Βλέπε επίσης απόφαση του ΔΕΕ, Alo και Osso, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψη 31.

⁽⁶⁵⁶⁾ Βλέπε κεφάλαιο II και αιτιολογική σκέψη 39 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση).

⁽⁶⁵⁷⁾ J. McAdam, «The European Union Qualification Directive: The Creation of a Subsidiary Protection Regime», IJRL (2005), σ. 463-464.

⁽⁶⁵⁸⁾ Ό.π., σ. 462.

⁽⁶⁵⁹⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

χρέωση μη επιστροφής ενός προσώπου σε χώρα στην οποία το εν λόγω πρόσωπο θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης— έχει ιδιαίτερη σημασία ⁽⁶⁶⁰⁾. Η αρχή της μη επαναπροώθησης απορρέει επίσης από το άρθρο 3 της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων ⁽⁶⁶¹⁾ και το άρθρο 7 του ΔΣΑΠΔ ⁽⁶⁶²⁾. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) θεσπίζει το δικό της καθεστώς επικουρικής προστασίας, το οποίο είναι διαφορετικό από εκείνο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και άλλες παρόμοιες υποχρεώσεις βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα ⁽⁶⁶³⁾. Επομένως, ένα πρόσωπο μπορεί να μην τύχει επικουρικής προστασίας, αλλά να εξακολουθεί να προστατεύεται κατά της επαναπροώθησης ⁽⁶⁶⁴⁾. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, όταν δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα, επειδή εμπίπτει στις ρήτρες αποκλεισμού του άρθρου 17 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), ενώ αντίθετα η αρχή της μη επαναπροώθησης στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει απόλυτο χαρακτήρα ⁽⁶⁶⁵⁾.

Επιπλέον, όπως είναι εμφανές από την αιτιολογική σκέψη 16, όλες οι διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) πρέπει να τηρούν τις συγκεκριμένες εγγυήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις αρχές που κατοχυρώνονται στον Χάρτη της ΕΕ. Επομένως, όπως κάθε άλλη διάταξη, οι διατάξεις περί επικουρικής προστασίας της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο που συνάδει με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον Χάρτη της ΕΕ ⁽⁶⁶⁶⁾. Δεν είναι απαραίτητο να αντιστοιχούν σε δικαιώματα της ΕΣΔΑ από κάθε άποψη ⁽⁶⁶⁷⁾.

Σε μεγάλο βαθμό, το δεύτερο μέρος της παρούσας δικαστικής ανάλυσης ακολουθεί τη διάρθρωση του πρώτου μέρους. Αυτό συμβαίνει για τον λόγο που ήδη αναφέρθηκε, και συγκεκριμένα, επειδή, παρότι η επικουρική προστασία είναι συμπληρωματική και πρόσθετη του καθεστώτος προστασίας των προσφύγων, η ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) επιδιώκει να εφαρμόζει, στο μέτρο του δυνατού, τα ίδια κριτήρια στα βασικά στοιχεία τους. Ως εκ τούτου, σε μερικές ενότητες, γίνεται παραπομπή στο πρώτο μέρος που αφορά το καθεστώς προστασίας των προσφύγων για την αποφυγή επαναλήψεων, όταν οι διατάξεις της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) είναι πανομοιότυπες για τα δύο είδη καθεστώτος. Μετά την παρούσα εισαγωγή, το υπόλοιπο του δεύτερου μέρους διαρθρώνεται ως εξής:

- ενότητα 2.2, σ. 113: ποιος δικαιούται επικουρική προστασία;
- ενότητα 2.3, σ. 114: προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής της επικουρικής προστασίας [άρθρο 2 στοιχείο στ)]·
- ενότητα 2.4, σ. 116: ο ορισμός της «σοβαρής βλάβης» (άρθρο 15)·
- ενότητα 2.5, σ. 125: οι υπεύθυνοι σοβαρής βλάβης (άρθρο 6)·
- ενότητα 2.6, σ. 126: οι υπεύθυνοι προστασίας (άρθρο 7)·
- ενότητα 2.7, σ. 127: εγχώρια προστασία (άρθρο 8)·
- ενότητα 2.8, σ. 129: ουσιώδεις λόγοι να πιστευτεί ότι ο ενδιαφερόμενος θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο [άρθρο 2 στοιχείο στ), άρθρο 4 παράγραφος 4 και άρθρο 5]· και
- ενότητα 2.9, σ. 135: το καθεστώς που χορηγείται στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας.

2.2 Ποιος δικαιούται επικουρική προστασία;

Στο άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) ο όρος «πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία» ορίζεται ως εξής:

ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστευτεί ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2, και

⁽⁶⁶⁰⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Ομάδα «Άσυλο», Έγγραφο συζήτησης σχετικά με την επικουρική προστασία, 19 Νοεμβρίου 1999, ΕΕ αριθ. εγγράφου 13167/99 ASILE 41, σ. 2.

⁽⁶⁶¹⁾ Ο.π.

⁽⁶⁶²⁾ Βλέπε για παράδειγμα: Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *General Comment No 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)*, 10 Μαρτίου 1992, παράγραφος 9· Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, απόψεις της 30ής Ιουλίου 1993, *Joseph Kindler κατά Καναδά*, ανακοίνωση αριθ. 470/1991, παράγραφος 13.1· Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *General Comment No 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant*, 26 Μαΐου 2004, παράγραφος 12.

⁽⁶⁶³⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 28· και απόφαση του ΔΕΕ, *Diakité*, ό.π., υποσημείωση 633.

⁽⁶⁶⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M'Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 40.

⁽⁶⁶⁵⁾ ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.4.1, σ. 71-75.

⁽⁶⁶⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *El Kott και λοιποί*, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψη 43.

⁽⁶⁶⁷⁾ ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 2.1.3, σ. 28-32.

που δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας.

Η αξιολόγηση του κατά πόσον ο αιτών πληροί τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση), σε συνδυασμό με το άρθρο 15, πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση), να διενεργείται, μεταξύ άλλων, σε εξατομικευμένη βάση και διά παραπομπής σε ορισμένα σχετικά πραγματικά περιστατικά και περιστάσεις ⁽⁶⁶⁸⁾. Σε αυτά συγκαταλέγονται οι δηλώσεις και τα έγγραφα που υποβάλλει ο αιτών και η ατομική κατάσταση και οι προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος. Το άρθρο 4 προβλέπει την εφαρμογή ταυτώσεων κριτηρίων για την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα και καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

Το άρθρο 15 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) υποδιαιρεί τη σοβαρή βλάβη σε **τρεις διαφορετικές κατηγορίες βλάβης** (βλέπε πίνακα 30 κατωτέρω).

Πίνακας 30: Τρεις μορφές σοβαρής βλάβης στο άρθρο 15 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση)

α)	θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή
β)	βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
γ)	σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

Η πρώτη και η δεύτερη κατηγορία [α] και β)] εξετάζονται κατωτέρω (βλέπε **ενότητα 2.4**, σ. 116). Ωστόσο, στην παρούσα δικαστική ανάλυση δεν εξετάζεται η περίπτωση του άρθρου 15 στοιχείο γ), που αποτελεί ήδη αντικείμενο άλλης δικαστικής ανάλυσης στο πλαίσιο της σειράς εκδόσεων της ΕΑΣΟ για την επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών ⁽⁶⁶⁹⁾.

2.3 Προσωπικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής [άρθρο 2 στοιχείο στ)]

Το άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) ορίζει ότι η επικουρική προστασία εφαρμόζεται σε πρόσωπο το οποίο είναι:

υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστευτεί ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2, και που δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ⁽⁶⁷⁰⁾.

Στην **ενότητα 2.3.1** κατωτέρω (σ. 115) εξετάζεται η πρώτη προϋπόθεση για τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, σύμφωνα με την οποία ο αιτών πρέπει να είναι υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, στο μέτρο που απαιτούνται πρόσθετες διευκρινίσεις σε σχέση με τις παρεχόμενες στις ενότητες 1.3.1 (σ. 25) και 1.3.2 (σ. 27) σχετικά με το καθεστώς πρόσφυγα. Στην **ενότητα 2.3.2** κατωτέρω (σ. 27) εξετάζεται η δεύτερη προϋπόθεση: «εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του» ή «στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του». Η πρόσθετη προϋπόθεση για τη χορήγηση καθεστώτος επικουρικής προστασίας, ήτοι να μην πληροί ο ενδιαφερόμενος τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, εξετάστηκε προηγουμένως στην **ενότητα 2.1** (σ. 112).

⁽⁶⁶⁸⁾ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε ΕΑΣΟ, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, ό.π., υποσημείωση 22.

⁽⁶⁶⁹⁾ Το άρθρο 15 στοιχείο γ) εξετάζεται στο: ΕΑΣΟ, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 436.

⁽⁶⁷⁰⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

2.3.1 Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής

Παρότι η έννοια της επικουρικής προστασίας στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) εμπνέεται σε μεγάλο βαθμό από τη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ ⁽⁶⁷¹⁾, προβλέπει την πρόσθετη προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής. Από την άλλη πλευρά, η προστασία κατά της επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ ισχύει για όλα τα πρόσωπα που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο επιστροφής ⁽⁶⁷²⁾ και, επομένως, δεν περιορίζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών ή στους ανιθαγενείς. Ο προσδιορισμός της χώρας ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας στο πλαίσιο του καθεστώτος επικουρικής προστασίας δεν διαφέρει από τον αντίστοιχο προσδιορισμό στο πλαίσιο της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα. Για τον τρόπο καθορισμού της ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας, βλέπε ενότητες 1.3.1 (σ. 25) και 1.3.2 (σ. 25).

2.3.2 Εδαφικό πεδίο εφαρμογής

Εν αντιθέσει με τον ορισμό του «πρόσφυγα», το άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν προβλέπει ρητώς ότι το πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία θα πρέπει να βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του ή, σε περίπτωση ανιθαγενούς, εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της διατύπωσης «εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του» ή «στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του», ο αιτών επικουρική προστασία είναι επίσης εξ ορισμού πρόσωπο το οποίο βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του ή της χώρας συνήθους διαμονής και αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο επιστροφής. Από τη φράση «εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του» ή «στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του» μπορεί να συναχθεί ότι η αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας περιορίζεται σε καταστάσεις στις οποίες ο ενδιαφερόμενος θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, η οποία ορίζεται στο άρθρο 15 της ΟΕΑΑ, στη χώρα καταγωγής ή προηγούμενης συνήθους διαμονής.

Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 στοιχείο β), αυτό έχει εξεταστεί στην απόφαση που εξέδωσε το ΔΕΕ στην υπόθεση *M'Bodj*. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *M'Bodj* το ΔΕΕ υπενθύμισε ότι οι τρεις μορφές σοβαρής βλάβης που προβλέπονται στο άρθρο 15 της ΟΕΑΑ συνιστούν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την αναγνώριση καθεστώτος επικουρικής προστασίας, όταν, σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ [νυν άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)], «υπάρχουν σοβαροί και βάσιμοι λόγοι να εκτιμάται ότι, **εάν ο αιτών επιστρέψει στην οικεία χώρα καταγωγής** διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί τέτοια βλάβη» ⁽⁶⁷³⁾. Κατά το ΔΕΕ, είναι εμφανές από το γράμμα του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ –το οποίο ορίζει τη σοβαρή βλάβη ως βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία υπηκόου τρίτης χώρας στη χώρα καταγωγής του– ότι αυτό εφαρμόζεται μόνο στη συγκεκριμένη μορφή μεταχείρισης αιτούντος στη χώρα καταγωγής του. «Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης της Ένωσης προβλέπει τη χορήγηση του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας μόνο στις περιπτώσεις που η προαναφερθείσα μεταχείριση λαμβάνει χώρα στη χώρα καταγωγής του αιτούντος» ⁽⁶⁷⁴⁾.

Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι, πρόσωπο, το οποίο δεν πληροί την απαιτούμενη προϋπόθεση να υπάρχει πραγματικός κίνδυνος κακομεταχείρισης στη χώρα καταγωγής προκειμένου να του χορηγηθεί επικουρική προστασία, μπορεί παρ' όλα αυτά να επικαλεστεί την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την εθνική νομοθεσία βάσει της ΕΣΔΑ και/ή άλλων διεθνών πράξεων ⁽⁶⁷⁵⁾.

⁽⁶⁷¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 28.

⁽⁶⁷²⁾ Βλέπε, π.χ., απόφαση του ΕΔΔΑ της 17ης Ιουλίου 2008, *N.A.* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 25904/07, σκέψη 108, στην οποία το ΕΔΔΑ εξέτασε κατά πόσον θα υπήρχε παράβαση του άρθρου 3, εάν συμβαλλόμενο κράτος απέλαυε ένα πρόσωπο σε άλλο κράτος.

⁽⁶⁷³⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

⁽⁶⁷⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M'Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψεις 30-33. Επί του θέματος αυτού, βλέπε περαιτέρω ενότητα 2.4.3.3 κατωτέρω, σ. 124.

⁽⁶⁷⁵⁾ Βλέπε επίσης ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, ενότητα 3.4.1, σ. 75.

2.4 Σοβαρή βλάβη (άρθρο 15)

Το άρθρο 15 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) του 2011 παρέμεινε αμετάβλητο σε σχέση με την ΟΕΑΑ του 2004 και ορίζει τα εξής:

Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:

- α) θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή
- β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
- γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

Στην παρούσα ενότητα η ως άνω διάταξη αναλύεται εξετάζοντας πρώτα το αντικείμενο, τον σκοπό και τη διάρθρωσή της (ενότητα 2.4.1, σ. 116) και ακολούθως την εμβέλεια των σοβαρών βλαβών, και ειδικότερα το άρθρο 15 στοιχείο α) (ενότητα 2.4.2, σ. 119) και το άρθρο 15 στοιχείο β) (ενότητα 2.4.3, σ. 120). Το άρθρο 15 στοιχείο γ) σκοπίμως δεν εξετάζεται αναλυτικά στην παρούσα δικαστική ανάλυση, καθώς αποτελεί αντικείμενο άλλης δικαστικής ανάλυσης (ενότητα 2.4.4, σ. 125) ⁽⁶⁷⁶⁾.

2.4.1 Αντικείμενο, σκοπός και διάρθρωση

Το άρθρο 15 είναι η βασική διάταξη για την επικουρική προστασία. Παρότι ορίζει μόνο τον όρο «σοβαρή βλάβη», σε συνδυασμό με το άρθρο 2 στοιχείο στ), περιγράφει κοινές προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρόσωπα τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθούν ως πρόσφυγες βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και της σύμβασης για τους πρόσφυγες, δικαιούνται ειδική μορφή διεθνούς προστασίας. Πριν από την έκδοση της ΟΕΑΑ το 2004, υπήρχαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά τα πρόσωπα στα οποία παρείχαν προστασία εκτός της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Υπήρχε, ωστόσο, ad hoc συμφωνία ότι ορισμένες κατηγορίες προσώπων αναγνωρίζονται γενικά ότι χρήζουν προστασίας και δικαιούνται, εάν όχι όλα τα δικαιώματα που παρέχονται στους πρόσφυγες βάσει της σύμβασης για τους πρόσφυγες, τουλάχιστον μερικά δικαιώματα παρόμοια με εκείνα που παρέχονται στους πρόσφυγες (βλέπε ενότητα 2.1 ανωτέρω, σ. 112). Στην ΟΕΑΑ κωδικοποιούνται σε ένα νέο καθεστώς –το «καθεστώς επικουρικής προστασίας»– όλες αυτές οι κατηγορίες προσώπων επί των οποίων τα κράτη μέλη μπόρεσαν να συμφωνήσουν. Επομένως, το άρθρο 15 αποτελεί τη βασική διάταξη για τα κριτήρια εκπλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας, δηλαδή τις σοβαρές βλάβες που δικαιολογούν την επικουρική προστασία ⁽⁶⁷⁷⁾.

Ο ορισμός της σοβαρής βλάβης στο άρθρο 15 καλύπτει **τρεις διαφορετικές καταστάσεις**, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στη χορήγηση καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Καθώς είναι επικουρική του καθεστώτος πρόσφυγα (βλέπε ενότητα 2.1 ανωτέρω, σ. 112), η επικουρική προστασία διαφέρει ως προς τις προϋποθέσεις της από το καθεστώς προστασίας των προσφύγων. Μια προφανής διαφορά είναι ότι, εν αντιθέσει προς τη «δίωξη», «σοβαρή βλάβη» μπορεί να υπάρχει (οδηγώντας στη χορήγηση καθεστώτος επικουρικής προστασίας) ανεξάρτητα από οποιονδήποτε λόγο δίωξης ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 10 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), εφόσον υπάρχουν σοβαροί και βάσιμοι λόγοι να εκτιμάται ότι, εάν ο αιτών επιστρέψει στην οικεία χώρα καταγωγής, διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί τέτοια βλάβη ⁽⁶⁷⁸⁾.

Δεν είναι σαφές κατά πόσον υπάρχουν οποιεσδήποτε άλλες διαφορές στην πράξη. Γενικά, η «δίωξη» και η «σοβαρή βλάβη» υποδηλώνουν ένα ορισμένο όριο σοβαρότητας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να εφαρμόζονται στην πράξη οι συγκεκριμένοι ορισμοί τους.

Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 15 ορίζει τη σοβαρή βλάβη διά της γενικής περιγραφής των μορφών μεταχείρισης που ορίζονται περαιτέρω στα στοιχεία α) έως γ). Από τη σαφή διατύπωση προκύπτει ότι **ο ορισμός είναι εξαντλητικός**. Επομένως, η «σοβαρή βλάβη» αφ' εαυτής δεν συνεπάγεται δικαίωμα επικουρικής προστασίας, παρά μόνο εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 15 στοιχεία α), β) ή γ). Επομένως, «παραβίαση ενός ανθρώπινου δικαιώματος τόσο κατάφωρη, ώστε να ενεργοποιεί τις διεθνείς υποχρεώσεις του οικείου κράτους

⁽⁶⁷⁶⁾ ΕΑΣΟ, Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση, ό.π., υποσημείωση 436.

⁽⁶⁷⁷⁾ Η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν μορφές προστασίας του εθνικού δικαίου οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

⁽⁶⁷⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, M'Boj, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 30.

μέλους», όπως προβλεπόταν αρχικά στην πρόταση της Επιτροπής⁽⁶⁷⁹⁾, δεν επαρκεί για τη διαπίστωση σοβαρής βλάβης, εκτός εάν μπορεί να υπαχθεί στην έννοια των στοιχείων α) έως γ).

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι οι καταστάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 15 στοιχεία α) έως γ) **δεν αποκλείουν η μία την άλλη**. Ο αιτών μπορεί, για παράδειγμα, να είναι σε θέση να αποδείξει ότι εμπίπτει τόσο στην περίπτωση του στοιχείου β) όσο και σε εκείνη του στοιχείου γ). Η απαρίθμηση των καταστάσεων υπό τα στοιχεία α), β) και γ) δεν υποδηλώνει ιεραρχική κατάταξη, αλλά, εκτός εάν υπάρχει ιδιαίτερος λόγος για να πράξει κάτι διαφορετικό, είναι πιο εξυπηρετικό για τον υπεύθυνο λήψης της απόφασης να τις εξετάζει διαδοχικά.

Σκοπός του άρθρου 15 είναι να συμπληρώσει, μέσω της επικουρικής προστασίας, την προστασία των προσφύγων «διά του καθορισμού των προσώπων που έχουν πράγματι ανάγκη διεθνούς προστασίας»⁽⁶⁸⁰⁾. Το ΔΕΕ επικαλέστηκε τον συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος απορρέει από τις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας, για να τονίσει ότι το πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ «δεν καλύπτει τα πρόσωπα που επιτρέπεται να διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών για άλλους λόγους, ήτοι βάσει διακριτικής ευχέρειας για λόγους συμπόνοιας ή για ανθρωπιστικούς λόγους»⁽⁶⁸¹⁾. Επομένως, είναι απαραίτητο να εξετάζεται σε κάθε περίπτωση κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις μίας ή περισσότερων από τις τρεις κατηγορίες καταστάσεων που περιγράφονται στο άρθρο 15 στοιχεία α) έως γ).

2.4.1.1 Ρήτρα ευνοϊκότερων διατάξεων

Βάσει του άρθρου 3 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), η εξουσία των κρατών μελών να θεσπίζουν ευνοϊκότερες διατάξεις, για να καθορίζουν, μεταξύ άλλων, το πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία τελεί υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την οδηγία (βλέπε ενότητα σχετικά με τις «ευνοϊκότερες διατάξεις» στη γενική εισαγωγή, σ. 21)⁽⁶⁸²⁾. Σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *M' Bodj* το 2014, η συμβατότητα απαιτεί κατάσταση η οποία **σχετίζεται με τη λογική της διεθνούς προστασίας**⁽⁶⁸³⁾. Η κατάσταση υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενή που πάσχει από σοβαρή ασθένεια, εάν η υγεία του εν λόγω προσώπου θα επιδεινωθεί, επειδή δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπεία στη χώρα καταγωγής του, δεν πληροί κανονικά τις προϋποθέσεις, ώστε να σχετίζεται με τη διεθνή προστασία⁽⁶⁸⁴⁾ (βλέπε επίσης κατωτέρω ενότητα 2.4.3, σ. 120).

Επομένως, συνάγεται ότι το άρθρο 15 στοιχεία α) έως γ) πρέπει να ερμηνεύεται προσεκτικά υπό το πρίσμα του αντικειμένου και του σκοπού της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), όπως προβλέπεται στο άρθρο 3. Το πεδίο εφαρμογής των ως άνω διατάξεων δεν μπορεί να επεκταθεί, ώστε να περιλαμβάνει καταστάσεις στις οποίες παρέχεται προστασία βάσει του εθνικού δικαίου για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους συμπόνοιας, οι οποίες πρέπει να παραμένουν εκτός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας.

2.4.1.2 Συνεκτικότητα σχέσεων μεταξύ των στοιχείων α), β) και γ) του άρθρου 15

Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Elgafaji*, το ΔΕΕ περιέγραψε τη σχέση μεταξύ, αφενός, των στοιχείων α) και β) του άρθρου 15 και, αφετέρου, του στοιχείου γ) του άρθρου 15⁽⁶⁸⁵⁾. Το ΔΕΕ επισήμανε ότι τα στοιχεία α) και β) του άρθρου 15 καλύπτουν καταστάσεις στις οποίες ο αιτών επικουρική προστασία διατρέχει ειδικώς τον κίνδυνο βλάβης συγκεκριμένης μορφής, ενώ το στοιχείο γ) του άρθρου 15 καλύπτει έναν γενικότερο

⁽⁶⁷⁹⁾ Βλέπε σχέδιο άρθρου 15 στοιχείο β) σε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ, ό.π., υποσημείωση 194. Η αρχική πρόταση της Επιτροπής αναφερόταν σε βάσιμο φόβο ότι θα παραβιασθούν άλλα δικαιώματα του ανθρώπου και προβλήθηκε με το επιχείρημα ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει κειμένων περί των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επομένως, τα κράτη μέλη θα έπρεπε να εξετάζουν κατά πόσον η επιστροφή του αιτούντος στη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής του θα είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση ανθρωπίνου δικαιώματος και τη συνακόλουθη πρόκληση σοβαρής αδικαιολόγητης βλάβης και κατά πόσον έχουν εξωεδαφική υποχρέωση παροχής προστασίας (ό.π., σ. 26). Αρκετά κράτη μέλη πρόβαλαν αντηρήσεις στη γενική έννοια της προσβολής ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επικαλούμενα τον μη προσδιορισμό των συγκεκριμένων πράξεων προσβολής ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θα παρείχαν δικαίωμα επικουρικής προστασίας [Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών (ΕΕ αριθ. εγγράφου 9038/02), ό.π., υποσημείωση 211, σ. 2] και τις ενδεχόμενες συνέπειες ενός διευρυμένου πεδίου εφαρμογής της διάταξης (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Στρατηγική επιτροπή για τη μετανάστευση, τα σύνορα και το άσυλο, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 20 Σεπτεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12148/02 ASILE 43, σ. 11).

⁽⁶⁸⁰⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 37· απόφαση του ΔΕΕ, *Diakité*, ό.π., υποσημείωση 633, σκέψη 33.

⁽⁶⁸¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 37.

⁽⁶⁸²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *B και D*, ό.π., υποσημείωση 60, σκέψη 114· απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 42.

⁽⁶⁸³⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 44.

⁽⁶⁸⁴⁾ Ό.π., σκέψη 43.

⁽⁶⁸⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 38.

κίνδυνο βλάβης⁽⁶⁸⁶⁾. Επιπλέον, η βλάβη που ορίζεται στο άρθρο 15 στοιχεία α) και β) πρέπει να εξατομικεύεται σαφώς, ενώ στοιχεία που αφορούν το σύνολο του πληθυσμού αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εφαρμογή του άρθρου 15 στοιχείο γ). Εντούτοις, η ερμηνεία του άρθρου 15 στοιχείο γ) πρέπει να γίνεται λαμβανομένου υπόψη του συστήματος στο οποίο εντάσσεται, δηλαδή σε σχέση με τις λουιτές δύο περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 15 στοιχεία α) και β) και, επομένως, να ερμηνεύεται σε στενή συνάρτηση με την εξατομίκευση αυτή⁽⁶⁸⁷⁾.

2.4.1.3 Απουσία ιεράρχησης και αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των στοιχείων α), β) και γ) του άρθρου 15

Όπως επισημάνθηκε, η χορήγηση επικουρικής προστασίας μπορεί να **βασίζεται σε περισσότερους από έναν από τους λόγους που ορίζονται ως σοβαρή βλάβη στο άρθρο 15 στοιχεία α) έως γ)**. Παρότι η επικουρική προστασία αποκλείει εξ ορισμού να πληροί ένα πρόσωπο τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα, δεν υπάρχει ιεράρχηση μεταξύ των διαφόρων μορφών βλάβης που περιγράφονται στο άρθρο 15⁽⁶⁸⁸⁾. Παρά τις διαφορές που επισημάνθηκαν ανωτέρω όσον αφορά την εξατομίκευση της βλάβης στην οποία θεμελιώνεται η αίτηση, ενδέχεται να υπάρχουν βλάβες που αλληλεπικαλύπτονται.

Αλληλεπικαλύψεις ενδέχεται να υπάρχουν μεταξύ των στοιχείων α) και β) του άρθρου 15. Παρότι είναι αμφίβολο εάν η ίδια η θανατική ποινή μπορεί γενικά να χαρακτηριστεί, κατά το σύστημα της ΕΣΔΑ, απάνθρωπη μεταχείριση⁽⁶⁸⁹⁾, η επιβολή της θανατικής ποινής ενδέχεται να συνιστά απάνθρωπη μεταχείριση. Η επιβολή της θανατικής ποινής ενδέχεται να εγκρίνει ζητήματα απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, όταν, για παράδειγμα, ένα πρόσωπο εκτίθεται σε σοβαρό άγχος και φόβο λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος που περνά στην πτέρυγα των μελλοθανάτων υπό ακραίες συνθήκες⁽⁶⁹⁰⁾ ή λόγω του αυθαίρετου χαρακτήρα της διαδικασίας που οδηγεί στην επιβολή της θανατικής ποινής⁽⁶⁹¹⁾.

Αλληλεπικαλύψεις ενδέχεται να υπάρχουν επίσης μεταξύ των στοιχείων β) και γ) του άρθρου 15. Μια κατάσταση γενικής βίας στη χώρα προορισμού πρέπει να είναι επαρκώς υψηλής έντασης, ώστε να συνεπάγεται ότι κάθε απομάκρυνση σε αυτήν θα συνιστά κατ' ανάγκη παράβαση του άρθρου 15 στοιχείο β), το οποίο αντιστοιχεί κατ' ουσίαν στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ⁽⁶⁹²⁾. Παρότι στη νομολογία του σχετικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το ΕΔΔΑ εκτιμά ότι μια τέτοια προσέγγιση θα εφαρμόζεται μόνο «στις πιο ακραίες περιπτώσεις γενικής βίας»⁽⁶⁹³⁾ και, παρά το γεγονός ότι το ΔΕΕ κατέστησε σαφές ότι δεν πληρούν αυτομάτως τις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) όλες οι περιπτώσεις απαγορευμένης απομάκρυνσης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ⁽⁶⁹⁴⁾, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο μια αίτηση χορήγησης διεθνούς προστασίας να βασίζεται θεμιτά σε αμφότερους τους λόγους⁽⁶⁹⁵⁾.

⁽⁶⁸⁶⁾ Ο.π., σκέψεις 32 και 33.

⁽⁶⁸⁷⁾ Ο.π., σκέψη 38. Βλέπε επίσης ΕΑΣΟ, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 436.

⁽⁶⁸⁸⁾ Βλέπε H. Storey, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 75.

⁽⁶⁸⁹⁾ Το ΕΔΔΑ εξέτασε τη θανατική ποινή πρωτίστως σε σχέση με το δικαίωμα στη ζωή και τις προϋποθέσεις για τον περιορισμό του εν λόγω δικαιώματος ή/και τα πρωτόκολλα υπ' αριθ. 6 και 13: Απόφαση του ΕΔΔΑ της 12ης Μαΐου 2005, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *Öcalan* κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 46221/99, σκέψη 166· απόφαση του ΕΔΔΑ της 2ας Μαρτίου 2010, *Al-Saadoun και Mufdhi* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 61498/08, σκέψεις 115 κ. επ. Πρβλ. C. Grabenwarter, *European Convention of Human Rights, Commentary* (Nomos, 2014) Art. 2, παράγραφοι 7 κ. επ.

⁽⁶⁹⁰⁾ ΕΔΔΑ, *Soering* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 206, σκέψη 99.

⁽⁶⁹¹⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Ιουλίου 2004, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *Ilascu και Λουπόι κατά Μολδαβίας και Ρωσίας*, προσφυγή αριθ. 48787/99, σκέψεις 429-433.

⁽⁶⁹²⁾ ΕΔΔΑ, *N.A.* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 673, σκέψη 115. Βλέπε επίσης ΕΔΔΑ, *Sufi και Elmi* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 218. Πρβλ. H. Lambert, «*The Next Frontier: Expanding Protection in Europe for Victims of Armed Conflict and Indiscriminate Violence*», IJRL (2013) 207-234.

⁽⁶⁹³⁾ ΕΔΔΑ, *N.A.* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 673.

⁽⁶⁹⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M'Boj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 37.

⁽⁶⁹⁵⁾ Ο H. Storey υποστηρίζει ότι η διαφορά περιεχομένου έχει απολέσει τη σημασία της, H. Storey, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 689, Art. 15 Directive 2011/95, παράγραφος 5.

2.4.2 Θανατική ποινή ή εκτέλεση [άρθρο 15 στοιχείο α)]

2.4.2.1 Θανατική ποινή

Το άρθρο 15 στοιχείο α) βασίζεται σε υποχρεώσεις των κρατών μελών, οι οποίες απορρέουν από το άρθρο 1 των πρωτοκόλλων υπ' αριθ. 6 και 13 της ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η επαναπροώθηση προσώπων σε χώρα στην οποία θα αντιμετωπίσουν τη θανατική ποινή ⁽⁶⁹⁶⁾. Το πρωτόκολλο υπ' αριθ. 6, με το οποίο καταργείται η θανατική ποινή εν καιρώ ειρήνης, έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ ⁽⁶⁹⁷⁾. Το πεδίο εφαρμογής του επεκτάθηκε με το πρωτόκολλο υπ' αριθ. 13, το οποίο απαγορεύει τη θανατική ποινή σε όλες τις περιπτώσεις, αποκλείοντας κάθε παρέκκλιση ακόμη και εν καιρώ πολέμου ή εθνικής έκτακτης ανάγκης ⁽⁶⁹⁸⁾. Δεν χρειάζεται να κριθεί κατά πόσον τα δύο πρωτόκολλα επιτρέπουν να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η θανατική ποινή δεν επιτρέπεται πλέον βάσει του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα στη ζωή) ⁽⁶⁹⁹⁾. Ωστόσο, στο πλαίσιο του άρθρου 15 στοιχείο α) η θανατική ποινή θεωρείται αφ' εαυτής και σε κάθε περίπτωση σοβαρή βλάβη η οποία παρέχει στον αιτούντα δικαίωμα στη χορήγηση καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Η ερμηνεία αυτή κατοχυρώνεται περαιτέρω στο άρθρο 19 παράγραφος 2 του Χάρτη της ΕΕ, το οποίο απαγορεύει, μεταξύ άλλων, την επαναπροώθηση προσώπου σε χώρα στην οποία διατρέχει κίνδυνο να του επιβληθεί η θανατική ποινή.

Δεν είναι απαραίτητο η θανατική ποινή να έχει ήδη απαγγελθεί ή αποφασιστεί στη χώρα καταγωγής. Η απλή ύπαρξη πραγματικού κινδύνου ότι, κατά την επιστροφή, ενδέχεται να επιβληθεί στον αιτούντα η θανατική ποινή μπορεί να θεωρηθεί επαρκής προϋπόθεση για τη θεμελίωση αίτησης βάσει του άρθρου 15 στοιχείο α). Ωστόσο, όταν δεν υπάρχει νομική δυνατότητα εκτέλεσης της θανατικής ποινής στην περίπτωση του αιτούντος, λόγω υποχρεωτικής μετατροπής της θανατικής ποινής σε ποινή ισόβιας κάθειρξης, θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον ο αιτών θα αντιμετωπίσει όντως πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 στοιχείο α).

Αξίζει επίσης να επισημανθεί ότι, κατά το ΕΔΔΑ, «η εκ των προτέρων γνώση του αιτούντος ότι θα πεθάνει στα χέρια του κράτους προκαλεί αναπόφευκτα έντονο σωματικό πόνο» ⁽⁷⁰⁰⁾. Εάν ο πραγματικός κίνδυνος εκτέλεσης δεν μπορεί να αποκλειστεί, η απειλή επιβολής της θανατικής ποινής είναι πιθανό να προκαλεί φόβο και αγωνία που μπορούν να συγκριθούν με τη σοβαρή βλάβη που περιγράφεται στο άρθρο 15 στοιχείο β).

2.4.2.2 Εκτέλεση

Το δεύτερο σκέλος της διάζευξης αφορά εκτέλεση με ή χωρίς επίσημη απαγγελία της καταδίκης σε θάνατο. Ως «εκτέλεση» νοείται η σκόπιμη θανάτωση ενός προσώπου από κρατικούς ή μη κρατικούς υπευθύνους που ασκούν κάποιο είδος εξουσίας. Το ερώτημα του κατά πόσον η διάταξη καλύπτει τις εξωδικαστικές θανατώσεις, υπό την έννοια της αυθαίρετης στέρησης της ζωής κατά παράβαση του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, ή κατά πόσον το άρθρο 15 στοιχείο α) περιορίζεται στην απαγγελία της θανατικής ποινής και στην εκτέλεσή της, όπως φαίνεται ότι θεωρούν τα περισσότερα κράτη μέλη, δεν έχει τεθεί ακόμη ενώπιον του ΔΕΕ. Η αναγνώριση στο άρθρο 6 ότι μπορούν να υπάρχουν μη κρατικοί υπεύθυνοι σοβαρής βλάβης και το γεγονός ότι το γράμμα του άρθρου 15 στοιχείο α) περιλαμβάνει τη θανατική ποινή ή την εκτέλεση υποστηρίζουν μια ευρύτερη ερμηνεία ⁽⁷⁰¹⁾. Από την άλλη πλευρά, το συστηματικό πλαίσιο και το ιστορικό κατάρτισης της διάταξης επιβάλλουν να γίνεται διάκριση μεταξύ της απαγόρευσης της θανατικής ποινής, ως ειδικής μορφής απάνθρωπης τιμωρίας, και της γενικής

⁽⁶⁹⁶⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, *Soering* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 206.

⁽⁶⁹⁷⁾ ETS No 114, 28 Απριλίου 1983 (έναρξη ισχύος: 1 Μαρτίου 1985).

⁽⁶⁹⁸⁾ ETS No 187, 3 Μαΐου 2002 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 2003).

⁽⁶⁹⁹⁾ Για την τάση κατάργησης της θανατικής ποινής στην πρακτική των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, βλέπε ΕΔΔΑ, *Öcalan* κατά Τουρκίας, ό.π., υποσημείωση 690, σκέψη 164· ΕΔΔΑ, *Al-Saadoon και Mufdhi* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 690, σκέψεις 115-120. Για κριτική αξιολόγηση, βλέπε C. Grabenwarter, ό.π., υποσημείωση 690, Art. 2, παράγραφος 10.

⁽⁷⁰⁰⁾ ΕΔΔΑ, *Al-Saadoon και Mufdhi* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 690, σκέψη 115.

⁽⁷⁰¹⁾ Βλέπε υπό την έννοια αυτή IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges relating to the European Council Qualification Directive 2004/83/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 33. Για τα λιγοστά κράτη μέλη που αναγνωρίζουν τις εξωδικαστικές εκτελέσεις από μη κρατικούς υπευθύνους ως εμπότιστες στο πεδίο του άρθρου 15 στοιχείο α), βλέπε για παράδειγμα, Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 14ης Μαρτίου 2008, αριθ. 8.758, σκέψη 4.4.1.2, κατά την οποία ο κίνδυνος που απορρέει από βεντέτα κατά της οικογένειας του αιτούντος πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί σοβαρή βλάβη βάσει του άρθρου 15 στοιχεία α) και β). Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 28ης Ιουλίου 2009, L.O. κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 5 Azs 40/2009-74 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL)· και Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Τσεχική Δημοκρατία), απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2009, A.R. κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 1 Azs 107/2008-78 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

προστασίας της ανθρώπινης ζωής. Επομένως, φαίνεται απαραίτητο να απαιτείται τουλάχιστον ένα στοιχείο ηθελημένης επισημοποιημένης τιμωρίας από κρατικούς ή μη κρατικούς φορείς και όχι απλός κίνδυνος να καταστεί ο ενδιαφερόμενος θύμα εξωδικαστικής βίας. Ως εκ τούτου, το άρθρο 15 στοιχείο α) πρέπει να διακρίνεται από τους κινδύνους που ανακύπτουν λόγω γενικής βίας σε ένοπλη σύρραξη.

Παρότι στη γνωστή απόφαση *Soering* η θανατική ποινή δεν θεωρήθηκε αφ' εαυτής ως απάνθρωπη μεταχείριση, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο επιβάλλεται η θανατική ποινή στις Ηνωμένες Πολιτείες («φαινόμενο πτέρυγας μελλοθανάτων») ισοδυναμεί με απάνθρωπη μεταχείριση ⁽⁷⁰²⁾. Το άρθρο 15 στοιχείο α) δεν προβλέπει ότι η εκτέλεση πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις. Κατά το σαφές γράμμα της διάταξης, κάθε εκτέλεση επαρκεί για να δικαιολογείται η εφαρμογή επικουρικής προστασίας, ακόμη και αν η θανατική ποινή επιβάλλεται για ιδιαίτερα ειδικής ένγκλημα. Η διατύπωση αντιστοιχεί σε εξέλιξη η οποία περιγράφεται στην πιο πρόσφατη νομολογία του ΕΔΔΑ ⁽⁷⁰³⁾.

2.4.3 Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του [άρθρο 15 στοιχείο β)]

Εκτός από τη μνεία στη χώρα καταγωγής του αιτούντος (βλέπε ενότητα 2.4.3.3, σ. 124), το άρθρο 15 στοιχείο β) **αντιστοιχεί κατ' ουσίαν στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ**, το οποίο περιλαμβάνεται στις γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ και προβλέπεται αυτοτελώς στο άρθρο 19 παράγραφος 2 του Χάρτη της ΕΕ ⁽⁷⁰⁴⁾. Κατά την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με την ερμηνεία της ΕΣΔΑ πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την ερμηνεία του περιεχομένου του άρθρου 15 στοιχείο β) στο πλαίσιο της έννομης τάξης της ΕΕ ⁽⁷⁰⁵⁾. Βάσει του άρθρου 52 παράγραφος 3 του Χάρτη της ΕΕ, η έννοια και η εμβέλεια των εγγυήσεων που προβλέπονται στον Χάρτη «είναι ίδιες με εκείνες που τους επιφυλάσσει» η ΕΣΔΑ ⁽⁷⁰⁶⁾. Η νομολογία του ΕΔΔΑ παρέχει καθοδήγηση για την ερμηνεία των όρων «βασανιστήρια» και «απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία». Εάν υπάρχει πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με την ερμηνεία των εν λόγω όρων, τεκμαίρεται ότι αυτοί έχουν την ίδια έννοια στην έννομη τάξη της ΕΕ ⁽⁷⁰⁷⁾.

Ωστόσο, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *M' Bodj*, το ΔΕΕ διέκρινε την ερμηνεία του από την ερμηνεία του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ από το ΕΔΔΑ βάσει της ελαφρώς διαφορετικής διατύπωσης του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και του πλαισίου στο οποίο τυγχάνει να εφαρμόζεται το άρθρο 15 στοιχείο β). Σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, το ΕΔΔΑ εφάρμοσε το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ για να απαγορεύσει την απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας που έπασχε από σοβαρή ασθένεια σε χώρα στην οποία δεν υπήρχε διαθέσιμη κατάλληλη ιατρική περίθαλψη ⁽⁷⁰⁸⁾. Το ΔΕΕ αρνήθηκε να ερμηνεύσει το άρθρο 15 στοιχείο β) με τον ίδιο τρόπο. Το ΔΕΕ επισήμανε ότι το γράμμα του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) διαφέρει από εκείνο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο μέτρο που εφαρμόζεται σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος «στη χώρα καταγωγής». Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης της Ένωσης προβλέπει τη χορήγηση του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας μόνο στις περιπτώσεις που η προαναφερθείσα μεταχείριση λαμβάνει χώρα στη χώρα καταγωγής του αιτούντος (βλέπε επίσης ενότητα 2.4.3.3 κατωτέρω, σ. 124). Επιπλέον, το ΔΕΕ επισήμανε ότι ορισμένα στοιχεία του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), καθώς και η *ratio* της συγκεκριμένης οδηγίας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία της συγκεκριμένης διάταξης. Συγκεκριμένα, το άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) απαριθμεί τους φορείς σοβαρής βλάβης, γεγονός που επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι βλάβες αυτές πρέπει να απορρέουν από συμπεριφορά τρίτου και δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να αποτελούν απλώς και μόνο συνέπεια των γενικών ανεπαρειών του συστήματος υγείας της χώρας καταγωγής. Ομοίως, κατά την αιτιολογική σκέψη 26 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται εν γένει ο πληθυσμός ή τμήμα του πληθυσμού μιας χώρας δεν συνιστούν συνήθως, αυτοί καθαυτοί, προσωπική απειλή που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως σοβαρή βλάβη. Λαμβανομένου υπόψη του διαφορετικού αυτού πλαισίου, το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κίνδυνος επιδείνωσης της κατάστασης του πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος απορρέει από την ανυπαρξία κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη χώρα καταγωγής του, δεν αρκεί προκειμένου να χορηγηθεί η επικουρική προστασία, εκτός αν απορρέει από την εκ προθέσεως άρνηση χορήγησης ιατρικής περίθαλψης

⁽⁷⁰²⁾ ΕΔΔΑ, *Soering* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 206.

⁽⁷⁰³⁾ ΕΔΔΑ, *Al-Saadoon και Mufdhi* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 690, σκέψη 115· και ΕΔΔΑ, *Öcalan* κατά Τουρκίας, ό.π., υποσημείωση 690, σκέψη 164.

⁽⁷⁰⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 28.

⁽⁷⁰⁵⁾ Ό.π.

⁽⁷⁰⁶⁾ ΕΑΣΟ, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 3, σ. 72.

⁽⁷⁰⁷⁾ Άρθρο 52 παράγραφος 3 του Χάρτη της ΕΕ.

⁽⁷⁰⁸⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Μαΐου 2008, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, Ν κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 26565/05, σκέψεις 42.

στον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) ⁽⁷⁰⁹⁾. Επομένως, ενώ το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις να αποτρέπει την απομάκρυνση προσώπου σε χώρα στην οποία δεν υπάρχει διαθέσιμη κατάλληλη περίθαλψη, αυτό δεν σημαίνει ότι το εν λόγω πρόσωπο πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) (βλέπε ενότητα 2.4.3.2 κατωτέρω, σ. 123).

2.4.3.1 Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία

Μια πράξη ή ένα μέτρο πρέπει να μπορεί να χαρακτηριστεί βασανιστήριο ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία για να δικαιολογείται αίτηση βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β). Για να μπορεί να χαρακτηριστεί κακομεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, δεν έχει σημασία εάν η πράξη ή το μέτρο εμπίπτει στη μία ή στην άλλη από τις εν λόγω επιμέρους κατηγορίες (βασανιστήρια, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία). Επομένως, για παράδειγμα, μπορεί να αρκεί απλή απόδειξη εξευτελιστικής μεταχείρισης. Ωστόσο, η νομολογία αποδίδει στις τρεις επιμέρους κατηγορίες ειδική έννοια, η οποία απαιτεί ορθή εφαρμογή. Οι μορφές απαγορευμένης μεταχείρισης διακρίνονται ανάλογα με την **ένταση και το κίνητρο της παράβασης**.

2.4.3.1.1 Βασανιστήρια

Το ΕΔΔΑ «στιγματίζει ιδιαίτερα την εκ προθέσεως απάνθρωπη μεταχείριση η οποία προκαλεί πολύ σοβαρή και βάνουση οδύνη» ⁽⁷¹⁰⁾. Το ΕΔΔΑ έχει παραπέμψει επίσης στο άρθρο 1 παράγραφος 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων, στην οποία τα βασανιστήρια ορίζονται ως εξής:

[Κ]άθε πράξη με την οποία, σωματικός ή ψυχικός πόνος ή έντονη οδύνη επιβάλλονται με πρόθεση σ' ένα πρόσωπο, με σκοπό ιδίως να αποκτηθούν απ' αυτό ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορίες ή ομολογίες, να τιμωρηθεί για μια πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο ότι την έχει διαπράξει, να εκφοβηθεί ή εξαναγκασθεί αυτός ή τρίτο πρόσωπο, ή για κάθε άλλο λόγο που βασίζεται σε διάκριση οποιασδήποτε μορφής, εφ' όσον ένας τέτοιος πόνος ή οδύνη επιβάλλονται από δημόσιο λειτουργό ή κάθε πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή με την υποκίνηση ή τη συναίνεση ή την ανοχή του. Δεν περιλαμβάνονται ο πόνος ή η οδύνη που προέρχονται μόνον από πράξεις συμφυείς ή παρεμπόπτουσες προς νόμιμες κυρώσεις ⁽⁷¹¹⁾.

Για να πληρούνται οι προϋποθέσεις της διακεκριμένης και ηθελημένης μορφής βάνουσης, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, η οποία στιγματίζεται ως βασανιστήριο, απαιτείται πράξη με την οποία **επιβάλλονται με πρόθεση σωματικός ή ψυχικός πόνος ή έντονη οδύνη**. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ δεν έχει προσδιορίσει επακριβώς τον απαιτούμενο βαθμό έντασης. Συνεκτιμώνται ο **αντίκτυπος της μεταχείρισης ή οι μακροχρόνιες συνέπειές της και η ύπαρξη συγκεκριμένης πρόθεσης**, όπως η απόσπαση ομολογίας ⁽⁷¹²⁾. Λαμβάνονται υπόψη όλες οι περιστάσεις της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένου του βαθύτερου σκοπού της επιβολής μεταχείρισης που απαγορεύεται βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ ως απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Gäfgen*, το ΕΔΔΑ εξέτασε την απειλή βασανιστηρίων με σκοπό να βρεθεί το θύμα απαγωγέα. Παρότι αναγνώρισε ότι η προειδοποίηση βασανιστηρίων μπορεί να ισοδυναμεί με βασανιστήρια, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι:

[...] η μέθοδος ανάκρισης στην οποία υποβλήθηκε ο απαγωγέας υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης ήταν επαρκώς σοβαρή ώστε να ισοδυναμεί με απάνθρωπη μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 3, αλλά δεν άγγιζε τον βαθμό βαναυσότητας που απαιτείται για να φθάνει στο όριο των βασανιστηρίων ⁽⁷¹³⁾.

Ομοίως, στην υπόθεση *Jalloh*, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η χορήγηση εμετικών φαρμάκων για την πρόκληση εμετού στον ύποπτο συνιστούσε απάνθρωπη μεταχείριση αλλά δεν μπορούσε να στιγματιστεί ως πράξη βασανιστηρίων ⁽⁷¹⁴⁾.

⁽⁷⁰⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *M' Bodj*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψεις 32-36.

⁽⁷¹⁰⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 28ης Ιουλίου 1999, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *Selmouni κατά Γαλλίας*, προσφυγή αριθ. 25803/94, σκέψη 99· απόφαση του ΕΔΔΑ της 18ης Ιανουαρίου 1978, *Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 5310/71, σκέψη 167. Βλέπε επίσης Διοικητικό Δικαστήριο (Δημοκρατία της Σλοβενίας), *Mustafa*, ό.π., υποσημείωση 526, όπου το δικαστήριο ερμήνευσε πράξεις βασανιστηρίων υπό το πρίσμα των κανόνων που διατυπώθηκαν στην υπόθεση *Selmouni* κατά Γαλλίας.

⁽⁷¹¹⁾ 1465 UNTS 85, 10 Δεκεμβρίου 1984 (έναρξη ισχύος: 26 Ιουνίου 1987).

⁽⁷¹²⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 23ης Μαΐου 2001, *Denizci και Λουτοί κατά Κύπρου*, προσφυγές αριθ. 25316-25321/94 και 27207/95, σκέψη 383.

⁽⁷¹³⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 1ης Ιουνίου 2010, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *Gäfgen κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 22978/05, σκέψη 108.

⁽⁷¹⁴⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 11ης Ιουλίου 2006, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, *Jalloh κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 54810/00, σκέψεις 103-107.

Ομοίως, στην υπόθεση Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, το ΕΔΔΑ δεν θέλησε να χαρακτηρίσει βασανιστήρια τις ανακριτικές μεθόδους του Ηνωμένου βασιλείου κατά υπόπτων τρομοκρατών, αλλά θεώρησε ότι ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη μεταχείριση ⁽⁷¹⁵⁾. Ωστόσο, μόνο εκ προθέσεως και ηθελημένες πράξεις μπορούν να χαρακτηρισθούν βασανιστήρια, ενώ η απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ενδέχεται να μην συνοδεύεται από πρόθεση.

2.4.3.1.2 Απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία

Η απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, όπως ορίζεται από το ΕΔΔΑ, καλύπτει ευρύ φάσμα πράξεων κακομεταχείρισης οι οποίες φθάνουν σε ένα **ορισμένο επίπεδο σοβαρότητας**. Το ΕΔΔΑ έχει χαρακτηρίσει μεταχείριση ως «απάνθρωπη», επειδή, μεταξύ άλλων, επιβλήθηκε με προμελέτη για ώρες και προκάλεσε σωματικούς τραυματισμούς ή έντονους σωματικούς ή ψυχικούς πόνους ⁽⁷¹⁶⁾.

Μια μεταχείριση ή τιμωρία ορίζεται από το ΕΔΔΑ ως «**εξευτελιστική**», όταν είναι τέτοια ώστε να προκαλεί στο θύμα αισθήματα φόβου, αγωνίας και κατωτερότητας τα οποία μπορούν να το ταπεινώσουν ή να το υποβαθμίζουν ⁽⁷¹⁷⁾ ή όταν επηρεάζει την προσωπικότητα του προσώπου κατά τρόπο που δεν συνάδει με το άρθρο 3 ⁽⁷¹⁸⁾. Η απουσία κάθε τέτοιου σκοπού δεν μπορεί να συνιστά απόδειξη που αποκλείει τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 3 ⁽⁷¹⁹⁾. Μπορεί να αρκεί το γεγονός ότι το θύμα εξευτελίζεται στα δικά του μάτια, ακόμη και αν δεν εξευτελίζεται στα μάτια άλλων ⁽⁷²⁰⁾.

Ωστόσο, συχνά η νομολογία του ΕΔΔΑ δεν διακρίνει σαφώς μεταξύ βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Αποφασιστικό κριτήριο για να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ είναι να φθάνει η κακομεταχείριση σε ένα **ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας**. Η εκτίμηση του ελάχιστου αυτού επιπέδου σοβαρότητας είναι **σχετική**: εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως τη διάρκεια της μεταχείρισης, τις σωματικές και ψυχικές συνέπειες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος. Άλλοι παράγοντες είναι ο σκοπός για τον οποίο επιβάλλεται η μεταχείριση σε συνδυασμό με την πρόθεση ή το κίνητρο αυτής, καθώς και το πλαίσιο της, όπως ένα κλίμα υψηλής έντασης και έντονων συναισθημάτων ⁽⁷²¹⁾. Επιπλέον, μια τέτοια κατά περίπτωση αξιολόγηση υπαγορεύεται από το άρθρο 4 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Στη Γερμανία, το Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο Βαυαρίας) αποφάνθηκε ότι η απειλή καταναγκαστικού γάμου, διευθετημένου από τους γονείς της γυναίκας, μπορεί να ισοδυναμεί με εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ, ιδίως εάν η νεαρή σουνίτισσα αντιτάχθηκε στην απόφαση του συμβουλίου της οικογένειάς της στο βόρειο Ιράκ διαφεύγοντας στην Ευρώπη ⁽⁷²²⁾.

Συχνά, **μέτρα τα οποία στερούν από ένα πρόσωπο την ελευθερία του** μπορούν να περιλαμβάνουν ένα στοιχείο έντονης σωματικής ή ψυχικής οδύνης το οποίο συνιστά απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Ωστόσο, η εκτέλεση διοικητικής απόφασης, ή η προφυλάκιση, ή η βραχεία διάρκεια κράτησης δεν μπορούν αφ' εαυτών να γείνουν ζήτημα που εμπίπτει στο άρθρο 3. Επίσης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ έχει την έννοια ότι θεσπίζει γενική υποχρέωση αποφυλάκισης κρατούμενου για λόγους υγείας ⁽⁷²³⁾. Μολαταύτα, το κράτος πρέπει να διασφαλίζει ότι ο κρατούμενος στεγάζεται υπό συνθήκες οι οποίες συνάδουν με τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, και ο τρόπος και οι μέθοδοι εφαρμογής ενός μέτρου δεν πρέπει να υποβάλλουν το πρόσωπο σε αγωνία ή ταλαιπωρία των οποίων η ένταση υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι εγγενές στην κράτηση ⁽⁷²⁴⁾. Βασιζόμενο σε παλαιότερη νομολογία του, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Babar Ahmad κ.λπ. το ΕΔΔΑ πρότεινε ενδεικτικό κατάλογο παραγόντων οι οποίοι υπήρξαν αποφασιστικοί για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ η οποία προκύπτει από κακομεταχείριση*

⁽⁷¹⁵⁾ ΕΔΔΑ, Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 711, σκέψη 167.

⁽⁷¹⁶⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 26ης Οκτωβρίου 2000, *Kudla* κατά Πολωνίας, προσφυγή αριθ. 30210/96, σκέψη 92· απόφαση του ΕΔΔΑ της 15ης Ιουλίου 2002, *Kalashnikov* κατά Ρωσίας, προσφυγή αριθ. 47095/99, σκέψη 95· απόφαση του ΕΔΔΑ της 21ης Ιανουαρίου 2011, Τμήμα Ευρείας Σύλληψης, *M.S.S.* κατά Βελγίου και Ελλάδας, προσφυγή αριθ. 30696/09, σκέψη 220.

⁽⁷¹⁷⁾ ΕΔΔΑ, *Kudla* κατά Πολωνίας, ό.π., υποσημείωση 717, σκέψη 92. Βλέπε επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 25ης Απριλίου 1978, *Tyger* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5856/72, σκέψη 30.

⁽⁷¹⁸⁾ ΕΔΔΑ, *Kalashnikov* κατά Ρωσίας, ό.π., υποσημείωση 717, σκέψη 95.

⁽⁷¹⁹⁾ Ό.π. απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Απριλίου 2001, *Peers* κατά Ελλάδας, προσφυγή αριθ. 28524/95, σκέψη 74.

⁽⁷²⁰⁾ ΕΔΔΑ, *M.S.S.* κατά Βελγίου και Ελλάδας, ό.π., υποσημείωση 717, σκέψη 220.

⁽⁷²¹⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 18ης Οκτωβρίου 2012, *Bureš* κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, προσφυγή αριθ. 37679/08, σκέψη 84· ΕΔΔΑ, *Gäfigen* κατά Γερμανίας, ό.π., υποσημείωση 714, σκέψη 88.

⁽⁷²²⁾ Ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο Βαυαρίας, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2016, προσφυγή αριθ. 13a B 15.30241.

⁽⁷²³⁾ ΕΔΔΑ, *Kudla* κατά Πολωνίας, ό.π., υποσημείωση 717, σκέψη 93.

⁽⁷²⁴⁾ ΕΔΔΑ, *Kalashnikov* κατά Ρωσίας, ό.π., υποσημείωση 717, σκέψη 95. Το ίδιο υποστήριξε το ΕWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), (Ηνωμένο Βασίλειο), στην απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2003, *Batagan* κατά *Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1489.

κρατούμενων (βλέπε πίνακα 31 κατωτέρω) ⁽⁷²⁵⁾. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ τόνισε ότι «όλα αυτά τα στοιχεία εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και, επομένως, δεν διαπιστώνονται εύκολα εκ των προτέρων στο πλαίσιο απέλασης ή έκδοσης» ⁽⁷²⁶⁾.

Πίνακας 31: Ενδεικτικός κατάλογος ΕΔΔΑ αποφασιστικών παραγόντων για τη διαπίστωση κακομεταχείρισης κρατούμενων ⁽⁷²⁷⁾

1	ύπαρξη δόλου
2	το μέτρο μπορεί να σχεδιάστηκε με σκοπό να καμφθεί η αντίσταση ή η βούληση του αιτούντος
3	πρόθεση υποβάθμισης ή ταπείνωσης του αιτούντος ή, απουσία τέτοιας πρόθεσης, το γεγονός ότι το μέτρο εφαρμόστηκε κατά τρόπο που προκάλεσε, ωστόσο, αισθήματα φόβου, αγωνίας ή κατωτερότητας
4	απουσία οποιασδήποτε συγκεκριμένης αιτιολογίας για το επιβληθέν μέτρο
5	αυθαίρετος χαρακτήρας τιμωρίας του μέτρου
6	χρονική διάρκεια επιβολής του μέτρου
7	το γεγονός ότι υπήρξε ένας βαθμός αγωνίας ή ταλαιπωρίας με ένταση που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι εγγενές στην κράτηση

Η άσκηση ποινικής δίωξης και η τιμωρία για συνήθη εγκλήματα δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν απάνθρωπη μεταχείριση, εκτός εάν υπάρχουν **ειδικές επιβαρυντικές περιστάσεις** οι οποίες υποστηρίζουν την άποψη ότι η τιμωρία είναι υπερβολικά **δυσανάλογη**. Καταρχάς είναι δικαίωμα του κράτους να καθορίζει την κατάλληλη ποινή για ένα έγκλημα και να επανεξετάζει τις ποινές. Το ΕΔΔΑ έχει χαρακτηρίσει υπερβολικά δυσανάλογη και, επομένως, απάνθρωπη, την ποινή ισόβιας κάθειρξης χωρίς δυνατότητα επανεξέτασης και μείωσης της διάρκειάς της ⁽⁷²⁸⁾.

Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις, πρέπει να πληρούται η προϋπόθεση της σοβαρότητας της μεταχείρισης. Κατ' αναλογία προς τη νομολογία του ΔΕΕ στην υπόθεση Χ, Υ και Ζ ⁽⁷²⁹⁾, ακόμη και η ποινικοποίηση πράξεων ή συμπεριφοράς που προστατεύονται ως ανθρώπινα δικαιώματα ενδέχεται να μην φθάνει το επίπεδο σοβαρής κακομεταχείρισης. Με την επιφύλαξη των όσων εκτίθενται κατωτέρω στην **ενότητα 2.4.3.2** (σ. 123), ακόμη και δυσχερείς οικονομικές και ανθρωπιστικές συνθήκες δεν μπορούν συνήθως να συνιστούν απάνθρωπη μεταχείριση και, επομένως, δεν δημιουργούν τις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής προστασίας ⁽⁷³⁰⁾.

2.4.3.2 Απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) σε περιπτώσεις μη ηθελημένης κακομεταχείρισης

Η εφαρμογή του άρθρου 15 στοιχείο β) προϋποθέτει ένα **στοιχείο ηθελημένης κακομεταχείρισης**. Παρά την παραπομπή του ΔΕΕ στη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και στην υποχρέωση εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) κατά τρόπο που συνάδει με το άρθρο 19 παράγραφος 2 του Χάρτη της ΕΕ (μη επαναπροώθηση, σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) ⁽⁷³¹⁾, το ΔΕΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη διαφορετική διατύπωση του άρθρου 15 στοιχείο β) και διακρίνει μεταξύ του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 3, ως απαγόρευσης επιστροφής προσώπου, και της θεμελίωσης αίτησης επικουρικής προστασίας σε συγκεκριμένες καταστάσεις ⁽⁷³²⁾.

Κατά την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, απόφαση απομάκρυνσης αλλοδαπού υπηκόου, ο οποίος πάσχει από σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια, σε χώρα στην οποία τα μέσα αντιμετώπισης της ασθένειας αυτής είναι

⁽⁷²⁵⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 10ης Απριλίου 2012, Babar Ahmad και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 και 67354/09, σκέψη 178.

⁽⁷²⁶⁾ Ο.π.

⁽⁷²⁷⁾ Ο.π. (παραλείπονται εσωτερικές παραπομπές).

⁽⁷²⁸⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 9ης Ιουλίου 2013, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Vinter και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 66069/09, 130/10 και 3896/10, σκέψεις 104-121. Βλέπε επίσης απόφαση του ΕΔΔΑ της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Trabelsi κατά Βελγίου, προσφυγή αριθ. 140/10, σκέψεις 137-139.

⁽⁷²⁹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 53.

⁽⁷³⁰⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 282.

⁽⁷³¹⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Elgafaji, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 28· απόφαση του ΔΕΕ, El Kott και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 25, σκέψη 43.

⁽⁷³²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, M'Boj, ό.π., υποσημείωση 45.

λιγότερο αποτελεσματικά σε σχέση με τα διαθέσιμα στο συγκεκριμένο κράτος ενδέχεται να προσκρούει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, ήτοι όταν συντρέχουν σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι κατά της απέλασης ⁽⁷³³⁾. Οι όλως εξαιρετικές περιπτώσεις χαρακτηρίζονται από τη σοβαρότητα και τον ανήκεστο χαρακτήρα της βλάβης που μπορεί να προκληθεί από την απομάκρυνση του υπηκόου τρίτης χώρας σε μια χώρα ⁽⁷³⁴⁾.

Ωστόσο, όπως αποφάνθηκε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Μ' Bodj:

[Τ]ο γεγονός ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, δεν είναι δυνατή, δυνάμει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, όπως έχει ερμηνευτεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η απομάκρυνση πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια υπηκόου τρίτης χώρας προς χώρα στην οποία δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπευτική αγωγή δεν σημαίνει ότι είναι υποχρεωτικό να του χορηγηθεί άδεια διαμονής σε κράτος μέλος, δυνάμει του καθεστώτος επικουρικής προστασίας ⁽⁷³⁵⁾.

Διακρίνοντας μεταξύ απαγόρευσης της επαναπροώθησης και επικουρικής προστασίας, το ΔΕΕ επισήμανε ότι το άρθρο 15 στοιχείο β) έχει την έννοια ότι:

[Η] σοβαρή βλάβη [...] δεν καλύπτει περίπτωση κατά την οποία τυχόν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, [...] την οποία ενδέχεται να υποστεί αιτών διεθνή προστασία σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του είναι απόρροια της έλλειψης κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη συγκεκριμένη χώρα, εκτός εάν συντρέχει περίπτωση εκ προθέσεως άρνησης χορήγησης ιατρικής περίθαλψης στον εν λόγω αιτούντα ⁽⁷³⁶⁾.

2.4.3.3 Απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση στη χώρα καταγωγής του αιτούντος

Ο κίνδυνος σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 στοιχείο β), πρέπει, σύμφωνα με τη σαφή διατύπωση της διάταξης, να υφίσταται **στη χώρα καταγωγής του αιτούντος**, προκειμένου να θεμελιώνεται αίτηση επικουρικής προστασίας (βλέπε ενότητα 2.3 ανωτέρω, σ. 114). Δεν αρκεί να διατρέχει ο αιτών κίνδυνο σοβαρής βλάβης στη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής. Η χώρα καταγωγής καθορίζεται καταρχήν βάσει της ιθαγένειας του αιτούντος [άρθρο 2 στοιχείο ιδ) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)] ⁽⁷³⁷⁾. Στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής μπορεί να θεωρηθεί χώρα καταγωγής κατά την έννοια του άρθρου 15 στοιχείο β) [άρθρο 2 στοιχείο ιδ) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)].

Η αποκλειστική αναφορά στη χώρα καταγωγής στο άρθρο 15 στοιχείο β), τόσο στην αρχική ΟΕΑΑ του 2004 όσο και στην ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της συζήτησης σχετικά με την ευρεία ερμηνεία του ευρέος πεδίου εφαρμογής του άρθρου 3 από το ΕΔΔΑ. Η δανική Προεδρία διατύπωσε τον προβληματισμό ότι, προκειμένου το άρθρο 15 στοιχείο β) να αντικατοπτρίζει πλήρως τη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, θα πρέπει να περιληφθούν σε αυτό και περιπτώσεις που βασίζονται αποκλειστικά σε παράγοντες συμμόνιας, όπως αυτή της υπόθεσης D κατά Ηνωμένου Βασιλείου ⁽⁷³⁸⁾ – γνωστής επίσης ως υπόθεσης του Αγίου Χριστόφορου. Στην υπόθεση του Αγίου Χριστόφορου, παρότι η έλλειψη πρόσβασης σε αναπτυγμένο σύστημα υγείας, καθώς και η έλλειψη κοινωνικού δικτύου, δεν θεωρήθηκαν αφ' εαυτών βασανιστήριο ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, η έκθεση στην κατάσταση αυτή ως αποτέλεσμα απέλασης, σε συνδυασμό με τη διακοπή της ιατρικής περίθαλψης που λάμβανε ο D στο Ηνωμένο Βασίλειο, κρίθηκε ότι ισοδυναμούσαν με κακομεταχείριση που απειλούσε τη ζωή του κατά παράβαση του άρθρου 3 ⁽⁷³⁹⁾.

⁽⁷³³⁾ ΕΔΔΑ, N. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 709, σκέψη 42· ΕΔΔΑ, N.A. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 673· ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψεις 217 κ. επ.

⁽⁷³⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Μ' Bodj, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 50.

⁽⁷³⁵⁾ Ο.π., σκέψη 40.

⁽⁷³⁶⁾ Ο.π., σκέψη 41.

⁽⁷³⁷⁾ Όσον αφορά τους κανόνες για τον καθορισμό της ιθαγένειας ή της ανιθαγένειας, βλέπε ενότητα 2.3.1 ανωτέρω, σ. 115.

⁽⁷³⁸⁾ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 2ας Μαΐου 1997, D κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 30240/96. Η υπόθεση αφορούσε ασθενή που έπασχε από AIDS, τον οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο ήθελε να απομακρύνει στον Άγιο Χριστόφορο (χώρα καταγωγής του). Στην απόφασή του, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η απέλασή του, λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης που επικρατούσε στον Άγιο Χριστόφορο, θα συνιστούσε απάνθρωπη μεταχείριση. Η συλλογιστική ήταν ότι ο ασθενής εξαρτιόταν από την ιατρική περίθαλψη στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επιπλέον, δεν μπορούσε να τύχει παρόμοιας περίθαλψης στον Άγιο Χριστόφορο ούτε διέθετε κοινωνικό δίκτυο εκεί. Βλέπε τις εξηγήσεις της δανικής Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Στρατηγική επιτροπή για τη μετανάστευση, τα σύνορα και το άσυλο, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, ό.π., υποσημείωση 680, σ. 6.

⁽⁷³⁹⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Στρατηγική επιτροπή για τη μετανάστευση, τα σύνορα και το άσυλο, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, ό.π., υποσημείωση 680, σ. 4.

Ως εκ τούτου, θεωρώντας ότι σκοπός της οδηγίας δεν ήταν να καλύπτει τέτοιες περιπτώσεις, η δανική Προεδρία πρότεινε να αποφευχθεί η συμπερίληψη περιπτώσεων που βασίζονται σε λόγους συμπόνοιας στο καθεστώς επικουρικής προστασίας περιορίζοντας το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 στοιχείο β) σε πραγματικό κίνδυνο βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ο οποίος υφίσταται **στη χώρα καταγωγής** ⁽⁷⁴⁰⁾. Για την αντιμετώπιση του προβληματισμού αυτού, ο πρόεδρος πρότεινε την εισαγωγή αιτιολογικής σκέψης με διατύπωση παρόμοια με εκείνη που περιεχόταν στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης της Επιτροπής (σημείο 2, παράγραφος 2):

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς των οποίων η παραμονή στο έδαφος των κρατών μελών επιτρέπεται όχι για λόγους οφειλόμενους στην ανάγκη διεθνούς προστασίας, αλλά για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους συμπόνοιας, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ⁽⁷⁴¹⁾.

Η πρόταση αυτή εγκρίθηκε σε μια ελαφρώς τροποποιημένη εκδοχή, ως αιτιολογική σκέψη 9 της ΟΕΑΑ [νυν αιτιολογική σκέψη 15 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)] και αποσαφηνίζει ότι τα πρόσωπα των οποίων η παραμονή επιτρέπεται όχι για λόγους οφειλόμενους στην ανάγκη διεθνούς προστασίας, αλλά βάσει διακριτικής ευχέρειας για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους συμπόνοιας, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας (βλέπε ανωτέρω ενότητα σχετικά με τις ευνοϊκότερες διατάξεις, σ. 21) ⁽⁷⁴²⁾.

2.4.4 Σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης [άρθρο 15 στοιχείο γ)]

Για το άρθρο 15 στοιχείο γ), βλέπε *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση* ⁽⁷⁴³⁾.

2.5 Υπεύθυνοι σοβαρής βλάβης (άρθρο 6)

Το άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) του 2011 προβλέπει κατάλογο υπευθύνων σοβαρής βλάβης, στον οποίο περιλαμβάνονται:

- α) το κράτος·
- β) ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους·
- γ) μη κρατικοί υπεύθυνοι, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι οι υπεύθυνοι που αναφέρονται υπό τα στοιχεία α) και β), περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7.

Η διάταξη αυτή είναι κοινή σε αμφότερες τις μορφές διεθνούς προστασίας. Ως εκ τούτου, η ανάλυση που παρέχεται στην ενότητα 1.6 (σ. 62) ισχύει εξίσου για τους υπευθύνους σοβαρής βλάβης για τους σκοπούς της χορήγησης επικουρικής προστασίας. Επομένως, για λεπτομερή ανάλυση του άρθρου 6, βλέπε ενότητα 1.6 στο πρώτο μέρος (σ. 62).

2.5.1 Το κράτος [άρθρο 6 στοιχείο α)]

Για λεπτομερή ανάλυση του κράτους ως υπευθύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης, βλέπε ενότητα 1.6.1 ανωτέρω (σ. 63).

⁽⁷⁴⁰⁾ Ο.π., σ. 5.

⁽⁷⁴¹⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 7 Οκτωβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12534/02 ASILE 49, σ. 3.

⁽⁷⁴²⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο»/SCIFA/EMA, Αποτελέσματα των εργασιών (ΕΕ αριθ. εγγράφου 13648/02), ό.π., υποσημείωση 133, σ. 22.

⁽⁷⁴³⁾ ΕΑΣΟ, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 436.

2.5.2 Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του [άρθρο 6 στοιχείο β)]

Για λεπτομερή ανάλυση των ομάδων ή οργανώσεων που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του ως υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης, βλέπε ενότητα 1.6.2 ανωτέρω (σ. 65).

2.5.3 Μη κρατικοί υπεύθυνοι [άρθρο 6 στοιχείο γ)]

Για λεπτομερή ανάλυση των μη κρατικών υπευθύνων ως υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης, βλέπε ενότητα 1.6.3 ανωτέρω (σ. 66).

2.6 Υπεύθυνοι προστασίας (άρθρο 7)

Το άρθρο 7 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) αποτελεί **διάταξη αναγκαστικού δικαίου** που εφαρμόζεται τόσο στο καθεστώς πρόσφυγα όσο και στο καθεστώς επικουρικής προστασίας. Ως εκ τούτου, η ανάλυση που αναπτύσσεται στην **ενότητα 1.7** σχετικά με τους υπευθύνους προστασίας (σ. 67) ισχύει επίσης όσον αφορά την προστασία κατά σοβαρής βλάβης. Επομένως, για λεπτομερή ανάλυση του άρθρου 7, βλέπε ενότητα 1.7 στο πρώτο μέρος (σ. 67).

2.6.1 Υπεύθυνοι προστασίας οι οποίοι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία και είναι σε θέση να το πράξουν (άρθρο 7 παράγραφοι 1 και 3)

Για λεπτομερή ανάλυση του άρθρου 7 παράγραφοι 1 και 3, βλέπε ενότητα 1.7.1 ανωτέρω (σ. 69).

2.6.1.1 Το κράτος [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο α)]

Για λεπτομερή ανάλυση του κράτους ως υπευθύνου προστασίας, βλέπε ενότητα 1.7.1.1 ανωτέρω (σ. 70).

2.6.1.2 Ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 3]

Για λεπτομερή ανάλυση των ομάδων ή οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, ως υπευθύνων προστασίας, βλέπε ενότητα 1.7.1.2 ανωτέρω (σ. 72).

2.6.2 Ποιότητα της προστασίας (άρθρο 7 παράγραφος 2)

Το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ορίζει την προστασία στη χώρα ιθαγένειας ή στη χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής βάσει **τριών σωρευτικών προϋποθέσεων**. Ως εκ τούτου, η προστασία πρέπει να είναι:

- 1) αποτελεσματική·
- 2) μη προσωρινή· και
- 3) προσιτή·

Για λεπτομερή ανάλυση των τριών αυτών προϋποθέσεων, βλέπε ενότητα 1.7.2 ανωτέρω (σ. 75).

2.7 Εγχώρια προστασία (άρθρο 8)

Το άρθρο 8 της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) είναι διάταξη η οποία εφαρμόζεται κατά τον καθορισμό **τόσο του καθεστώτος πρόσφυγα όσο και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας**. Επομένως, τα κράτη μέλη έχουν επίσης τη δυνατότητα να καθορίζουν ότι ο αιτών δεν χρήζει επικουρικής προστασίας, εάν υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής του. Επομένως, η ανάλυση που παρέχεται ανωτέρω στην **ενότητα 1.8** (σ. 81) ισχύει εξίσου όταν πρόκειται για την εγχώρια προστασία στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας. Παρότι στην παρούσα ενότητα παρέχονται ορισμένες επιπλέον πληροφορίες σχετικά με το ειδικό πλαίσιο της επικουρικής προστασίας, όπου κρίνεται σκόπιμο, για συνολικότερη ανάλυση βλέπε **ενότητα 1.8** στο πρώτο μέρος (σ. 81).

2.7.1 Ποιότητα της εγχώριας προστασίας (άρθρο 8 παράγραφος 1)

Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Abdulla το ΔΕΕ τόνισε ότι η ΟΕΑΑ θεσπίζει δύο χωριστά καθεστώτα προστασίας, ήτοι το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας ⁽⁷⁴⁴⁾. Ως εκ τούτου, κάθε διάταξη της ΟΕΑΑ (αναδιатύπωση) που αναφέρεται σε δίωξη ή σοβαρή βλάβη πρέπει να θεωρείται ότι έχει δύο κατηγορίες εφαρμογής (ήτοι μία η οποία αφορά τη δίωξη και μία η οποία αφορά τη σοβαρή βλάβη). Επομένως, παρότι το άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α) αναφέρεται σε βάσιμο φόβο δίωξης ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, κατά την αξιολόγηση της επικουρικής προστασίας, λυσιτελής είναι μόνο ο πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης. Για παράδειγμα, εξετάζοντας το δικαίωμα επικουρικής προστασίας, το UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου) εφάρμοσε τις **ίδιες ουσιαστικές απαιτήσεις της ασφάλειας, του εύλογου χαρακτήρα και της δυνατότητας πρόσβασης** στην εγχώρια προστασία χρησιμοποιώντας τη διατύπωση του ορισμού της επικουρικής προστασίας:

Είναι σαφές από τη διάρθρωση του άρθρου 8 της ΟΕΑΑ ότι η εσωτερική μετεγκατάσταση είναι απαραίτητο στοιχείο το οποίο έχει σημασία όχι μόνο για να διαπιστωθεί το δικαίωμα στο καθεστώς πρόσφυγα (βάσει των άρθρων 2 και 9) αλλά και για να διαπιστωθεί το δικαίωμα σε επικουρική [...] προστασία βάσει και των τριών σκελών του άρθρου 15 – άρθρο 15 στοιχεία α), β) και γ). Όσον αφορά τον απαραίτητο χαρακτήρα της εξέτασης της εσωτερικής μετεγκατάστασης για τους σκοπούς του άρθρου 15 στοιχείο γ), το ΔΕΕ επιβεβαίωσε στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Elgafaji ότι ζήτημα σχετικό με το άρθρο 15 στοιχείο γ) μπορεί να ανακύψει σε σχέση όχι μόνο με το σύνολο της χώρας αλλά και με τμήμα(τα) αυτής (σκέψη 43). Εάν θεωρείται ότι στην περιοχή καταγωγής του αμάχου ασκείται βία αδιακρίτως σε επίπεδο άνω του ορίου που προβλέπεται στο άρθρο 15 στοιχείο γ), ο άμαχος εξακολουθεί να μην μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα επικουρικής (ανθρωπιστικής) προστασίας, εκτός εάν είναι σε θέση να αποδείξει είτε συνεχιζόμενο κίνδυνο σοβαρής βλάβης (το σκέλος της ασφάλειας του άρθρου 8 παράγραφος 1) είτε περιστάσεις οι οποίες καθιστούν μη εύλογη την εγκατάστασή του σε άλλη περιοχή (το σκέλος του εύλογου χαρακτήρα του άρθρου 8 παράγραφος 1) ⁽⁷⁴⁵⁾.

Ομοίως, εξετάζοντας το δικαίωμα επικουρικής προστασίας, το γερμανικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο και το ουγγρικό Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο Βουδαπέστης) ανέλυσαν τις έννοιες της «τοπικής δίωξης» και του «μη προσωρινού χαρακτήρα της προστασίας» και κατέληξαν στα ακόλουθα συμπεράσματα: «εάν η ένοπλη σύρραξη δεν έχει εξαπλωθεί σε ολόκληρη την επικράτεια, είναι δυνατή η αξιολόγηση της εγχώριας προστασίας» ⁽⁷⁴⁶⁾. αλλά «οι χώρες που αντιμετωπίζουν ένοπλες συρράξεις δεν μπορούν συνήθως να παρέχουν ασφαλή εγχώρια προστασία, διότι η μετακίνηση των γραμμών του μετώπου μπορεί να καθιστά προηγουμένως ασφαλείς περιοχές μη ασφαλείς» ⁽⁷⁴⁷⁾. Από την ανάλυση αυτή καθίσταται σαφές ότι οι υπεύθυνοι λήψης απόφασης πρέπει να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή (σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2) στα στοιχεία των ενημερωμένων πληροφοριών σχετικά με τη χώρα καταγωγής όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση της βίας και το κατά πόσον υπάρχει πραγματικός κίνδυνος αυτή να μετατοπιστεί ή να επεκταθεί σε περιοχή η οποία είναι επί του παρόντος ασφαλής. Σύμφωνα με το Διοικητικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας, η ποιότητα της εγχώριας προστασίας απαιτεί επίσης να λαμβάνονται υπόψη η ικανότητα του αιτούντος να καλύπτει τις βασικότερες ανάγκες του, όπως τροφή, υγιεινή και κατάλυμα, η ευπάθειά του στην κακομεταχείριση και η προοπτική βελτίωσης της κατάστασής του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ⁽⁷⁴⁸⁾.

⁽⁷⁴⁴⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και Λουϊσί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 78.

⁽⁷⁴⁵⁾ UKUT (Εφετείο διοικητικών διαφορών Ηνωμένου Βασιλείου), AK (Article 15(c)) Afghanistan CG, ό.π., υποσημείωση 177, σκέψη 228.

⁽⁷⁴⁶⁾ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (Γερμανία), απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, 4AFG03MSB.

⁽⁷⁴⁷⁾ Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο Βουδαπέστης (Ουγγαρία), 6.k.34.830/2010/19, ό.π., υποσημείωση 482.

⁽⁷⁴⁸⁾ Διοικητικό Δικαστήριο (Σλοβενία), Rahimi, ό.π., υποσημείωση 351.

Στις υποθέσεις *Salah Sheekh* και *Sufi και Elmi*, το ΕΔΔΑ εφάρμοσε την έννοια της εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου (όπως την αποκαλεί) στο πλαίσιο ένοπλης σύρραξης. Αμφότερες οι υποθέσεις αφορούσαν αιτούντες από τη Σομαλία. Το ΕΔΔΑ αναγνώρισε ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ επιτρέπει στα κράτη να επικαλούνται την εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου. Ωστόσο, η εφαρμογή της πρέπει να τελεί υπό ορισμένες εγγυήσεις. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Salah Sheekh*, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη σχετική περιοχή, να γίνει δεκτός και να εγκατασταθεί εκεί ⁽⁷⁴⁹⁾. Δεδομένου ότι οι διαθέσιμες ασφαλείς περιοχές (*Puntland* και *Somaliland*) δεν πληρούσαν τα ανωτέρω κριτήρια και άλλες περιοχές της Σομαλίας δεν θεωρούνταν ασφαλείς για τον αιτούντα, το ΕΔΔΑ απέκλεισε τη δυνατότητα επίκλησης της εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου στη συγκεκριμένη περίπτωση ⁽⁷⁵⁰⁾. Στην υπόθεση *Sufi και Elmi*, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι οι αιτούντες θα αντιμετώπιζαν κίνδυνο κακομεταχείρισης στις περιοχές που τελούν υπό τον έλεγχο της *Al-Shabaab*, ενώ οι συνθήκες στους καταυλισμούς εσωτερικά εκτοπισθέντων έφθαναν, κατά το ΕΔΔΑ, στα όρια του άρθρου 3 και, επομένως, αυτοί δεν μπορούσαν να θεωρηθούν εναλλακτική δυνατότητα μετεγκατάστασης ⁽⁷⁵¹⁾.

2.7.2 Απαίτηση εξέτασης (άρθρο 8 παράγραφος 2)

Σημαντική ιδιαιτερότητα του καθορισμού της επικουρικής προστασίας στο συγκεκριμένο πλαίσιο του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ είναι η **έννοια της «αναπροσαρμοζόμενης κλίμακας»**, κατά την οποία: «όσο περισσότερο ο αιτών είναι σε θέση να αποδείξει ότι θίγεται ειδικώς λόγω των χαρακτηριστικών της καταστάσεώς του, τόσο μικρότερος θα είναι ο βαθμός της αδιακρίτως ασκούμενης βίας που απαιτείται προκειμένου ο αιτών να τύχει της επικουρικής προστασίας» ⁽⁷⁵²⁾ (βλέπε κατωτέρω ενότητα 2.8, σ. 129). Το αντίστροφο ισχύει επίσης: κατ' εξαίρεση, ο βαθμός βίας μπορεί να είναι τόσο υψηλός, ώστε ένας άμαχος να διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να εκτεθεί σε σοβαρή βλάβη απλώς και μόνο λόγω της παρουσίας του στο έδαφος της επηρεαζόμενης χώρας ή περιοχής ⁽⁷⁵³⁾.

Όπως εξηγείται αναλυτικότερα στη δικαστική ανάλυση με τίτλο *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση* ⁽⁷⁵⁴⁾, η εφαρμογή της έννοιας της «αναπροσαρμοζόμενης κλίμακας» για την αξιολόγηση της εγχώριας προστασίας απορρέει απευθείας από τη θέση του ΔΕΕ στην υπόθεση *Elgafaji* (παρότι το ΔΕΕ δεν χρησιμοποίησε τον συγκεκριμένο όρο):

Επιπλέον, πρέπει να προστεθεί ότι, κατά την προβλεπόμενη στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της οδηγίας εξατομικευμένη αξιολόγηση της αιτήσεως επικουρικής προστασίας, μπορεί, ιδίως, να λαμβάνεται υπόψη:

- η έκταση από γεωγραφικής απόψεως της καταστάσεως αδιακρίτως ασκούμενης βίας, καθώς και ο πραγματικός προορισμός του αιτούντος σε περίπτωση που αυτός επιστρέψει στην οικεία χώρα, όπως προκύπτει από το άρθρο 8 παράγραφος 1 της οδηγίας, και
- η ύπαρξη, ενδεχομένως, σοβαρής ενδείξεως περί πραγματικού κινδύνου, όπως η ένδειξη που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας, υπό το πρίσμα της οποίας η απαίτηση περί αδιακρίτως ασκούμενης βίας, από την οποία εξαρτάται το δικαίωμα του αιτούντος να τύχει της επικουρικής προστασίας, ενδέχεται να είναι λιγότερο αυστηρή ⁽⁷⁵⁵⁾.

Η συλλογιστική αυτή μπορεί βάσιμα να επεκταθεί σε περιπτώσεις γενικευμένης βίας οι οποίες εμπίπτουν στο άρθρο 15 στοιχείο β). Εξετάζοντας την απέλαση στο πλαίσιο του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, το ΕΔΔΑ τόνισε στις υποθέσεις *N.A. κατά Ηνωμένου Βασιλείου και Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* ότι η αξιολόγηση της ύπαρξης πραγματικού κινδύνου σε καταστάσεις γενικευμένης βίας πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες που ενδέχεται να αυξάνουν τον κίνδυνο κακομεταχείρισης. Επομένως, στην υπόθεση *N.A.*, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ως εξής:

Επομένως, παρότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η γενική κατάσταση βίας που επικρατεί επί του παρόντος στη Σρι Λάνκα, το ΕΔΔΑ εκτιμά ότι δεν θα αναιρεθεί η προστασία που παρέχει το άρθρο 3 εάν απαιτηθεί

⁽⁷⁴⁹⁾ ΕΔΔΑ, *Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών*, ό.π., υποσημείωση 349, σκέψη 141.

⁽⁷⁵⁰⁾ Ό.π., σκέψη 148.

⁽⁷⁵¹⁾ ΕΔΔΑ, , ό.π., υποσημείωση 49, σκέψεις 301-304 και 309-312.

⁽⁷⁵²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 39· απόφαση του ΔΕΕ, *Diakité*, ό.π., υποσημείωση 633, σκέψη 31.

⁽⁷⁵³⁾ ΕΑΣΟ, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, ό.π., υποσημείωση 436, σ. 23.

⁽⁷⁵⁴⁾ Ό.π.

⁽⁷⁵⁵⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 40.

από τους Ταμίλ που προσβάλλουν την απομάκρυνσή τους στη Σρι Λάνκα να αποδείξουν την ύπαρξη περαιτέρω ειδικών ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που θα τους θέσουν αντιμέτωπους με πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης κατά παράβαση του εν λόγω άρθρου [...]. [...] το ΕΔΔΑ τονίζει ότι η αξιολόγηση του κατά πόσον υπάρχει πραγματικός κίνδυνος πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες που ενδέχεται να αυξάνουν τον κίνδυνο κακομεταχείρισης. Κατά το ΕΔΔΑ, πρέπει επίσης να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το ενδεχόμενο μερικοί επιμέρους παράγοντες να μην συνιστούν πραγματικό κίνδυνο όταν εξετάζονται χωριστά, ενώ, όταν εξετάζονται σωρευτικά και στο πλαίσιο κατάστασης γενικής βίας και αυξημένης ασφάλειας, οι ίδιοι παράγοντες ενδέχεται να υποδεικνύουν πραγματικό κίνδυνο ⁽⁷⁵⁶⁾.

Στην υπόθεση *Sufi και Elmi*, η οποία αφορούσε την κατάσταση στη Σομαλία το 2011, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι «το επίπεδο βίας στο Μουκντίσο είναι επαρκώς υψηλό ώστε να δημιουργείται πραγματικός κίνδυνος μεταχείρισης η οποία φθάνει το όριο του άρθρου 3 για οποιονδήποτε στην πρωτεύουσα» ⁽⁷⁵⁷⁾. Πρέπει να σημειωθεί ότι, πιο πρόσφατα, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι η κατάσταση στο Μουκντίσο έχει πλέον αλλάξει και δεν φθάνει το όριο του άρθρου 3 ⁽⁷⁵⁸⁾.

2.8 Ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι υφίσταται πραγματικός κίνδυνος

2.8.1 Πραγματικός κίνδυνος [άρθρο 2 στοιχείο στ)]

Η ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) παρέχει τον ορισμό του «προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία» στο άρθρο 2 στοιχείο στ). Σε αντίθεση προς τον ορισμό του πρόσφυγα στο άρθρο 2 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), ο οποίος απαιτεί την ύπαρξη «βάσιμου φόβου» χωρίς άλλη διευκρίνιση, το άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) περιέχει μνεία στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αποδεικνύεται το δικαίωμα σε επικουρική προστασία. Συγκεκριμένα, το άρθρο 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) προβλέπει ότι «υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει [...], θα αντιμετωπίσει **πραγματικό κίνδυνο** να υποστεί σοβαρή βλάβη» ⁽⁷⁵⁹⁾. Η διατύπωση αυτή εφαρμόζει σε μεγάλο βαθμό το μέτρο απόδειξης που ανέπτυξε το ΕΔΔΑ.

Η προϋπόθεση να διατρέχει το πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία «πραγματικό κίνδυνο» να υποστεί σοβαρή βλάβη έχει εξεταστεί έως τώρα μόνο έμμεσα από το ΔΕΕ στην υπόθεση *Elgafaji*, η οποία αφορούσε την ερμηνεία της «σοβαρής βλάβης» στην κατάσταση γενικευμένης βίας που ορίζεται στο άρθρο 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ ⁽⁷⁶⁰⁾. Ωστόσο, η νομολογία του ΕΔΔΑ αποσαφηνίζει σε κάποιο βαθμό το ζήτημα αυτό. Μετά την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Soering* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, το ΕΔΔΑ έχει τονίσει επανειλημμένως ότι το ειδικό μέτρο απόδειξης που απαιτείται σε υποθέσεις μη επαναπροώθησης είναι το ακόλουθο: «υπάρχουν **ουσιώδεις λόγοι** να πιστεύεται ότι, εάν απελαθεί, ο ενδιαφερόμενος θα αντιμετωπίσει **πραγματικό κίνδυνο** να υποβληθεί σε **μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3** στη χώρα υποδοχής» ⁽⁷⁶¹⁾. Το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε επίσης ότι

«για να καθορισθεί κατά πόσον υπάρχει κίνδυνος κακομεταχείρισης, [πρέπει να] εξετάζονται οι **προβλέψιμες συνέπειες** της αποστολής του αιτούντος στη χώρα υποδοχής, λαμβάνοντας υπόψη τη γενική κατάσταση εκεί και τις προσωπικές περιστάσεις του» ⁽⁷⁶²⁾.

Η μελλοντοστραφής αυτή αξιολόγηση του πραγματικού κινδύνου σημαίνει ότι αυτό που έχει σημασία, κατά το ΕΔΔΑ, δεν είναι εάν είναι γνωστό ότι ο αιτών υποβλήθηκε σε κακομεταχείριση μετά την επιστροφή του (η οποία

⁽⁷⁵⁶⁾ ΕΔΔΑ, *N.A.* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 673, σκέψεις 128 και 130.

⁽⁷⁵⁷⁾ ΕΔΔΑ, *Sufi και Elmi* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 248.

⁽⁷⁵⁸⁾ Βλέπε ΕΔΔΑ, *R.H.* κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 350, σκέψη 68.

⁽⁷⁵⁹⁾ Η επισήμανση των συντακτών.

⁽⁷⁶⁰⁾ Βλέπε κατωτέρω ενότητα 2.8.5, σ. 133.

⁽⁷⁶¹⁾ Βλέπε π.χ. ΕΔΔΑ, *Soering* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 206, σκέψη 91 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁷⁶²⁾ ΕΔΔΑ, *Saadi* κατά Ιταλίας, ό.π., υποσημείωση 516, σκέψη 130 (η επισήμανση των συντακτών). Βλέπε επίσης απόφαση του ΕΔΔΑ της 11ης Οκτωβρίου 2011, *Auad* κατά Βουλγαρίας, προσφυγή αριθ. 46390/10, σκέψη 99(γ).

θα μπορούσε να είναι μόνο μια εκ των υστέρων ανάλυση), αλλά κατά πόσον ο υπεύθυνος λήψης της απόφασης μπορούσε εύλογα να προβλέψει τη συγκεκριμένη έκβαση ⁽⁷⁶³⁾.

Όσον αφορά το μέτρο απόδειξης, για να υπάρχει παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ αρκεί και μόνο ο αιτών να εκτίθεται με την απομάκρυνσή του σε «πραγματικό κίνδυνο» κακομεταχείρισης. Αφενός, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Vilvarajah* κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι «απλό ενδεχόμενο» κακομεταχείρισης δεν φθάνει το όριο του «πραγματικού κινδύνου» ⁽⁷⁶⁴⁾. Αφετέρου, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Saadi* κατά Ιταλίας αποφάνθηκε ότι **το όριο είναι κατώτερο του «περισσότερο πιθανό παρά λιγότερο πιθανό»** ⁽⁷⁶⁵⁾. Το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε επίσης ότι το ίδιο όριο ισχύει για όλους τους αιτούντες, ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε στην υπόθεση *Saadi* ότι **το ίδιο κριτήριο «πραγματικού κινδύνου» ισχύει για τους αιτούντες που συνιστούν απειλή για την εθνική ασφάλεια**, υπό την έννοια ότι οι συγκεκριμένοι αιτούντες δεν χρειάζεται να ανταποκρίνονται σε υψηλότερο επίπεδο κινδύνου από εκείνο που ισχύει για άλλους αιτούντες ⁽⁷⁶⁶⁾. Ομοίως, το ίδιο κριτήριο πραγματικού κινδύνου ισχύει ανεξάρτητα από την πηγή της επαπειλούμενης κακομεταχείρισης, μεταξύ άλλων, για παράδειγμα, σε κατάσταση ένοπλης σύρραξης και/ή γενικευμένης βίας (βλέπε κατωτέρω **ενότητα 2.8.5**, σ. 133).

Παρότι το ΔΕΕ δεν έχει ακόμη εξετάσει άμεσα το ζήτημα, φαίνεται ότι κατ' αυτό, το μέτρο του «πραγματικού κινδύνου» σοβαρής βλάβης δεν διαφέρει από το μέτρο που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του «βάσιμου φόβου» δίωξης στον ορισμό του πρόσφυγα (το οποίο είναι «εύλογος φόβος») ⁽⁷⁶⁷⁾, επειδή χρησιμοποιεί εναλλάξ τους όρους «πραγματικός κίνδυνος» και «βάσιμος φόβος» ⁽⁷⁶⁸⁾. Αυτό φαίνεται να υποδηλώνει ότι το ίδιο μέτρο απόδειξης εφαρμόζεται τόσο στον «πραγματικό κίνδυνο» όσο και στον «βάσιμο φόβο». Το **κριτήριο του «εύλογου φόβου/κινδύνου»** σημαίνει ότι, ενώ η απλή ή απομακρυσμένη πιθανότητα δίωξης ή σοβαρής βλάβης δεν επαρκεί για τη θεμελίωση βάσιμου φόβου ή σοβαρής βλάβης, ο αιτών δεν χρειάζεται να αποδείξει ότι υπάρχει σαφής πιθανότητα να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη (για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε **ενότητα 1.9.1.2** ανωτέρω, σ. 93).

2.8.2 Προϋπόθεση ενεστώτος κινδύνου [άρθρο 2 στοιχείο στ)] και σημασία προγενέστερης σοβαρής βλάβης (άρθρο 4 παράγραφος 4)

Ο όρος «κίνδυνος» αντικατοπτρίζει τη μελλοντοστραφή έμφαση του ορισμού του «προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία» στην ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και στη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ, στην οποία βασίζονται οι ορισμοί της επικουρικής προστασίας στην ΟΕΑΑ και στην αναδιατυπωμένη εκδοχή της. Κατά το ΕΔΔΑ, το κατά πόσον η απομάκρυνση θα συνιστά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ καθορίζεται με βάση το κατά πόσον είναι προβλέψιμος ο πραγματικός κίνδυνος κακομεταχείρισης κατά τον χρόνο της ενώπιον του ΕΔΔΑ διαδικασίας (**αξιολόγηση ex nunc**) ⁽⁷⁶⁹⁾. Αυτός ο *ex nunc* κανόνας σημαίνει ότι, για τον εθνικό υπεύθυνο λήψης της απόφασης, κρίσιμος χρόνος για την αξιολόγηση του κινδύνου είναι ο χρόνος της δικαστικής απόφασης. Για παράδειγμα, στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Chahal* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ως εξής:

Δεδομένου ότι [ο προσφεύγων] δεν έχει απελαθεί ακόμη, το κρίσιμο χρονικό σημείο πρέπει να είναι εκείνο της εξέτασης της υπόθεσης από το ΕΔΔΑ. Επομένως, παρότι η ιστορική εξέλιξη παρουσιάζει ενδιαφέρον στο μέτρο που μπορεί να αποσαφηνίσει την παρούσα κατάσταση και την ενδεχόμενη εξέλιξή της, **αποφασιστικής σημασίας είναι οι παρούσες συνθήκες** ⁽⁷⁷⁰⁾.

⁽⁷⁶³⁾ Βλέπε απόφαση του ΕΔΔΑ της 30ής Οκτωβρίου 1991, *Vilvarajah* και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 και 13448/87, σκέψη 112.

⁽⁷⁶⁴⁾ Ο.π., σκέψη 111.

⁽⁷⁶⁵⁾ ΕΔΔΑ, *Saadi* κατά Ιταλίας, ό.π., υποσημείωση 516, σκέψη 140 (η επισήμανση των συντακτών).

⁽⁷⁶⁶⁾ Ο.π., σκέψη 140.

⁽⁷⁶⁷⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, *Y* και *Z*, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 76· απόφαση του ΔΕΕ, *Abdulla* και λοιποί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψη 89· και απόφαση του ΔΕΕ, *X*, *Y* και *Z*, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 72. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε **ενότητα 1.9.1.2**, σ. 93.

⁽⁷⁶⁸⁾ Βλέπε απόφαση του ΔΕΕ, *Y* και *Z*, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψεις 75, 79 και 80. «Πραγματικός κίνδυνος» και «εύλογη πιθανότητα» είναι εξάλλου πολύ παρόμοιοι όροι· βλέπε *IARLJ, A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, ό.π., υποσημείωση 555, σ. 17· και *H. Battjes*, ό.π., υποσημείωση 117, σ. 229.

⁽⁷⁶⁹⁾ Βλέπε για παράδειγμα: ΕΔΔΑ, *Saadi* κατά Ιταλίας, ό.π., υποσημείωση 516, σκέψη 133· ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψη 115.

⁽⁷⁷⁰⁾ ΕΔΔΑ, *Chahal* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 457, σκέψη 86 (η επισήμανση των συντακτών).

Ο συγκεκριμένος κανόνας σχετικά με το χρονικό σημείο για την αξιολόγηση του κινδύνου επαναλαμβάνεται στις αποφάσεις που εκδόθηκαν στις υποθέσεις Saadi κατά Ιταλίας⁽⁷⁷¹⁾, R.H. κατά Σουηδίας⁽⁷⁷²⁾ και, πιο πρόσφατα F.G. κατά Σουηδίας⁽⁷⁷³⁾. Επισημαίνεται ότι, βάσει των διατάξεων που περιλήφθηκαν στο άρθρο 46 παράγραφος 3 της ΟΔΑ (αναδιτύπωση), τα κράτη μέλη οφείλουν πλέον να προβλέπουν πραγματική εθνική προσφυγή η οποία να εξασφαλίζει «πλήρη και ex nunc εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων [...], τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου μέσου ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου».

Σημαντικό στοιχείο για την αξιολόγηση του ενεστώτος κινδύνου σοβαρής βλάβης στο πλαίσιο του άρθρου 15 είναι το κατά πόσον ο αιτών έχει ήδη υποστεί σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας βλάβης. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), το οποίο είναι διάταξη αναγκαστικού δικαίου, το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστεύει κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί. Καθώς το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) αφορά τόσο τη δίωξη όσο και τη σοβαρή βλάβη, καθοδήγηση επί του ζητήματος αυτού είναι διαθέσιμη στη νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με τη σημασία της προγενέστερης δίωξης (βλέπε **ενότητα 1.9.2** ανωτέρω, σ. 94). Είναι σημαντικό ότι η προγενέστερη σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), περιλαμβάνει όχι μόνο πράξεις σοβαρής βλάβης αλλά και απειλές σοβαρής βλάβης⁽⁷⁷⁴⁾ και, εάν ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή άμεσες απειλές σοβαρής βλάβης, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4, αυτό αποτελεί αφ' εαυτού σοβαρή ένδειξη πραγματικού κινδύνου⁽⁷⁷⁵⁾. Το ΔΕΕ επιβεβαίωσε τη θέση αυτή στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας στην υπόθεση *Elgafaji*, στην οποία έκρινε ότι το επίπεδο αδιακρίτως ασκούμενης βίας που απαιτείται για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ μπορεί να είναι κατώτερο, εάν αποδεικνύεται ότι ο αιτών υπέστη ήδη σοβαρή βλάβη, καθώς, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ, το γεγονός αυτό μπορεί αφ' εαυτού να συνιστά σοβαρή ένδειξη πραγματικού κινδύνου⁽⁷⁷⁶⁾.

Παρότι η προσέγγιση σχετικά με την προηγούμενη σοβαρή βλάβη δεν διατυπώνεται στη νομολογία του ΕΔΔΑ με τους ίδιους ακριβώς όρους, είναι σαφές ότι το ΕΔΔΑ λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί απάνθρωπη μεταχείριση στη χώρα καταγωγής. Σε αρκετές πρόσφατες αποφάσεις, το ΕΔΔΑ έλεγξε προσεκτικά τους ισχυρισμούς του αιτούντος σχετικά με προηγούμενη σοβαρή βλάβη και, εφόσον τεκμηριώθηκαν κατάλληλα, απέδωσε σε αυτούς σημαντική βαρύτητα⁽⁷⁷⁷⁾. Ταυτόχρονα, ωστόσο, το ΕΔΔΑ τόνισε επανειλημμένως ότι, «[π]αρότι η ιστορική εξέλιξη παρουσιάζει ενδιαφέρον στο μέτρο που μπορεί να αποσαφηνίσει την παρούσα κατάσταση και την ενδεχόμενη εξέλιξή της, αποφασιστικής σημασίας είναι οι παρούσες συνθήκες»⁽⁷⁷⁸⁾.

Ωστόσο, η σοβαρή αυτή ένδειξη μπορεί να αντικρουστεί, ιδίως εάν οι συνθήκες στη χώρα καταγωγής έχουν μεταβληθεί ουσιαστικά και όχι προσωρινά. Για τα κριτήρια σχετικά με την «ουσιαστική και μη προσωρινή» μεταβολή των συνθηκών, βλέπε **ενότητα 1.9** ανωτέρω (σ. 90).

2.8.3 Απόδειξη κινδύνου για πρόσωπα σε παρόμοια κατάσταση

Παρότι απαιτείται να αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο να υποστεί ο ίδιος σοβαρή βλάβη, η **εξέταση της πραγματικότητας του κινδύνου δεν είναι απαραίτητο να βασίζεται στην εμπειρία του ίδιου του αιτούντος**. Παρότι το ΔΕΕ δεν είχε την ευκαιρία να εξετάσει το ζήτημα αυτό εκτός του ειδικού πλαισίου του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)⁽⁷⁷⁹⁾, το βελγικό Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάνθηκε ότι, εάν τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι μια ομάδα γίνεται συστηματικά στόχος κακομεταχείρισης, η απλή ιδιότητα του μέλους μιας τέτοιας ομάδας μπορεί να συνιστά ουσιώδη λόγο για να πιστεύεται ότι, εάν επιστρέψει,

⁽⁷⁷¹⁾ ΕΔΔΑ, Saadi κατά Ιταλίας, ό.π., υποσημείωση 516, σκέψη 133 in fine.

⁽⁷⁷²⁾ ΕΔΔΑ, R.H. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 350, σκέψη 59.

⁽⁷⁷³⁾ ΕΔΔΑ, F.G. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 561, ιδίως σκέψεις 115 και 156-158.

⁽⁷⁷⁴⁾ Βλέπε, τηρουμένων των αναλογιών, απόφαση του ΔΕΕ, Abdulla και λουτοί, ό.π., υποσημείωση 336, σκέψεις 94 και 96-97.

⁽⁷⁷⁵⁾ Βλέπε, τηρουμένων των αναλογιών, απόφαση του ΔΕΕ, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψη 75· και απόφαση του ΔΕΕ, X, Y και Z, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψη 64.

⁽⁷⁷⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Elgafaji, ό.π., υποσημείωση 45, σκέψη 40.

⁽⁷⁷⁷⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΕΔΔΑ της 17ης Απριλίου 2014, Ismailov κατά Ρωσίας, προσφυγή αριθ. 20110/13, σκέψεις 77 και 86-89· απόφαση του ΕΔΔΑ της 6ης Ιουνίου 2013, M.E. κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 50094/10, σκέψεις 51 και 52· και απόφαση του ΕΔΔΑ της 18ης Απριλίου 2013, Mo.M. κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 18372/10, σκέψεις 39-43. Ωστόσο, βλέπε ΕΔΔΑ, F.G. κατά Σουηδίας, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 131-143.

⁽⁷⁷⁸⁾ Βλέπε επίσης ΕΔΔΑ, Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, ό.π., υποσημείωση 349, σκέψη 136. Βλέπε επίσης ΕΔΔΑ, Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., υποσημείωση 49, σκέψη 215.

⁽⁷⁷⁹⁾ Βλέπε **ενότητα 2.8.5**, σ. 133, σχετικά με την αξιολόγηση της σοβαρής βλάβης στο πλαίσιο γενικευμένης βίας.

ο αιτών θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) ⁽⁷⁸⁰⁾.

Το βελγικό Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε ρητώς τη θέση των βελγικών αρχών ότι ο αιτών πρέπει να αποδείξει περαιτέρω ατομικές περιστάσεις. Τόνισε ότι στην απόφαση *Elgafaji* το άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ εξομοιώνεται με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Ακολούθως έλαβε υπόψη το γεγονός ότι στην υπόθεση *Saadi κατά Ιταλίας* το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η ιδιότητα μέλους ομάδας η οποία αποτελεί συστηματικά στόχο κακομεταχείρισης μπορεί να οδηγήσει σε χορήγηση προστασίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ ⁽⁷⁸¹⁾. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο της Επικρατείας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η προστασία του άρθρου 15 στοιχείο β) παρέχεται σε αιτούντες που είναι μέλη ομάδας η οποία γίνεται συστηματικά στόχος, παρότι οι ίδιοι δεν αποδεικνύουν περαιτέρω ατομικά χαρακτηριστικά ⁽⁷⁸²⁾.

2.8.4 Το ζήτημα της διακριτικότητας

Όπως επισημάνθηκε στην ενότητα 1.9.4 ανωτέρω (σ. 96), ανακύπτει ενίοτε το ζήτημα του κατά πόσον οι αιτούντες έχουν «καθήκον διακριτικότητας», ήτοι μπορεί να αναμένεται ότι θα αποκρύπτονται δραστηριότητες οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε κακομεταχείρισή τους. Με άλλα λόγια, εάν ο αιτών μπορεί να αποτρέψει το ενδεχόμενο να υποστεί σοβαρή βλάβη αποκρύπτοντας τις δραστηριότητές του, τίθεται το ζήτημα του κατά πόσον ο κίνδυνος να υποστεί σοβαρή βλάβη δεν είναι πλέον πραγματικός.

Παρότι δεν είχε την ευκαιρία να αποσαφηνίζει το ζήτημα αυτό στο πλαίσιο αιτήσεων παροχής επικουρικής προστασίας, το ΔΕΕ απέρριψε την έννοια του καθήκοντος διακριτικότητας στις αποφάσεις που εξέδωσε στις υποθέσεις *Υ και Ζ* και *Χ, Υ και Ζ* ⁽⁷⁸³⁾, οι οποίες αφορούσαν τον ορισμό του πρόσφυγα. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξαν και ανώτατα εθνικά δικαστήρια ⁽⁷⁸⁴⁾. Επομένως, είναι εξαιρετικά απίθανο να αποκλίνει το ΔΕΕ από τη θέση αυτή, εάν τεθεί ενώπιόν του ζήτημα καθήκοντος επίδειξης διακριτικότητας στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας.

Η νομολογία του ΕΔΔΑ στο ζήτημα αυτό δεν έχει παγιωθεί ⁽⁷⁸⁵⁾. Στις αποφάσεις που εξέδωσε επί του παραδεκτού στις υποθέσεις *Ζ και Τ κατά Ηνωμένου Βασιλείου* ⁽⁷⁸⁶⁾ (αφορούσε την επιστροφή χριστιανών στο Πακιστάν) και *Γ κατά Ηνωμένου Βασιλείου* ⁽⁷⁸⁷⁾ (αφορούσε την επιστροφή ομοφυλοφίλου στο Ιράν), το ΕΔΔΑ (αξιολογώντας αιτήσεις που βασιζόνταν στα άρθρα 2 και 3) υποδήλωσε έμμεσα ότι μπορούσε ή έπρεπε να αναμένεται ότι οι αιτούντες θα αποκρύψουν τις δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε κακομεταχείρισή τους και, όσον αφορά τις αιτήσεις που βασιζόνταν στα άρθρα 5, 6 και 9 της ΕΣΔΑ, ότι ο αιτών θα πρέπει να αποδείξει τουλάχιστον πραγματικό κίνδυνο κατάφωρης προσβολής της ίδιας της ουσίας των συγκεκριμένων δικαιωμάτων. Ωστόσο, πρόσφατες εξελίξεις θέτουν εν αμφιβόλω την προσέγγιση αυτή. Στην πρόσφατη απόφαση που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Μ.Ε. κατά Σουηδίας* δεν γίνεται μνεία στο κριτήριο της «κατάφωρης άρνησης» στο πλαίσιο της αξιολόγησης του άρθρου 8 ⁽⁷⁸⁸⁾ και η συλλογιστική όσον αφορά το άρθρο 3 βασιζείται πρωτίστως στο σύντομο χρονικό διάστημα διακριτικότητας που απαιτείται από τον αιτούντα και όχι στο ίδιο το καθήκον απόκρυψης ⁽⁷⁸⁹⁾. Επιπλέον, η απόφαση στην υπόθεση *Μ.Ε. κατά Σουηδίας* συνοδεύθηκε από ισχυρή μειοψηφία άποψη της δικαστή Power-Forde και έγινε δεκτή η παραπομπή της υποθέσεως στο Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης. Παρότι διέγραψε τελικά την υπόθεση από το πινάκιο (διότι η Σουηδία χορήγησε στον αιτούντα άδεια διαμονής), το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης αξιολόγησε θετικά την απόφαση του σουηδικού Συμβουλίου Μετανάστευσης ότι «η επιδείνωση της κατάστασης ασφάλειας στη χώρα του θα έθετε τον αιτούντα σε κίνδυνο να υποστεί δίωξη,

⁽⁷⁸⁰⁾ Συμβούλιο της Επικρατείας (Βέλγιο), απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2012, αριθ. 218.075. Βλέπε επίσης UKIAT (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) (Ηνωμένο Βασίλειο), *AM & AM (Armed Conflict: Risk Categories) Somalia CG*, ό.π., υποσημείωση 386· και Εφετείο Μετανάστευσης (Σουηδία), απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2011, UM 10061-09.

⁽⁷⁸¹⁾ ΕΔΔΑ, *Saadi κατά Ιταλίας*, ό.π., υποσημείωση 516.

⁽⁷⁸²⁾ Ό.π.

⁽⁷⁸³⁾ Βλέπε, ιδίως, απόφαση του ΔΕΕ, *Υ και Ζ*, ό.π., υποσημείωση 33, σκέψεις 78-80· και απόφαση του ΔΕΕ, *Χ, Υ και Ζ*, ό.π., υποσημείωση 20, σκέψεις 67-71. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε ενότητα 1.9.4 ανωτέρω, σ. 96.

⁽⁷⁸⁴⁾ Βλέπε για παράδειγμα Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), *HJ (Iran) και HT (Cameroun) κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 346, σκέψεις 92-98· και Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) (Ηνωμένο Βασίλειο), απόφαση της 25ης Ιουλίου 2012, *RT (Zimbabwe) κ.λπ. κατά Secretary of State for the Home Department*, ό.π., υποσημείωση 292.

⁽⁷⁸⁵⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση του ΕΔΔΑ της 28ης Φεβρουαρίου 2006, *Ζ και Τ κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 27034/05· και απόφαση του ΕΔΔΑ της 22ας Ιουνίου 2004, *Γ κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 17341/03· και απόφαση του ΕΔΔΑ της 26ης Ιουνίου 2014, *Μ.Ε. κατά Σουηδίας*, προσφυγή αριθ. 71398/12, σκέψεις 86-89. Βλέπε επίσης L. Bianku, «Roundtable Discussion with the IARL, the CJEU and the ECtHR on Leading Asylum Cases», IJRL (2013), σ. 393.

⁽⁷⁸⁶⁾ ΕΔΔΑ, *Ζ και Τ κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ό.π., υποσημείωση 786.

⁽⁷⁸⁷⁾ ΕΔΔΑ, *Γ κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, ό.π., υποσημείωση 786. Βλέπε επίσης απόφαση του ΕΔΔΑ της 9ης Δεκεμβρίου 2004, I.I.N. κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 2035/04, η οποία αφορά παρόμοια υπόθεση.

⁽⁷⁸⁸⁾ ΕΔΔΑ, *Μ.Ε. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 786, σκέψεις 91-102.

⁽⁷⁸⁹⁾ Βλέπε ό.π. σκέψεις 86-89.

δεδομένου ότι ζούσε ανοικτά ως ομοφυλόφιλος και μπορούσε να αναμένεται ότι θα συνεχίσει να ζει κατ' αυτόν τον τρόπο με την επιστροφή του»⁽⁷⁹⁰⁾.

2.8.5 Εκτίμηση σοβαρής βλάβης σε πλαίσιο γενικευμένης βίας

Η εκτίμηση σοβαρής βλάβης σε πλαίσιο γενικευμένης βίας εγείρει πολύπλοκα και ειδικά ζητήματα τα οποία ενδέχεται να πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο του άρθρου 15 στοιχείο β) ή του άρθρου 15 στοιχείο γ) ή αμφωτέρων των διατάξεων της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Όπως επισημαίνεται στη δικαστική ανάλυση που αφορά το άρθρο 15 στοιχείο γ), είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι τα θύματα γενικευμένης βίας μπορούν ενίοτε να πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα⁽⁷⁹¹⁾.

Το ΔΕΕ εξέτασε τον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης στο πλαίσιο γενικευμένης βίας στην υπόθεση *Elgafaji*⁽⁷⁹²⁾. Γενικά, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι «η ύπαρξη σοβαρής και προσωπικής απειλής κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας του αιτούντος επικουρική προστασία δεν εξαρτάται από την προϋπόθεση της αποδείξεως εκ μέρους του αιτούντος ότι η απειλή τον αφορά ειδικώς λόγω των χαρακτηριστικών της καταστάσεώς του»⁽⁷⁹³⁾. Ωστόσο, το ΔΕΕ πρόσθεσε επίσης ότι «όσο περισσότερο ο αιτών είναι σε θέση να αποδείξει ότι θίγεται ειδικώς λόγω των χαρακτηριστικών της καταστάσεώς του, τόσο μικρότερος θα είναι ο βαθμός της αδιακρίτως ασκούμενης βίας που απαιτείται προκειμένου ο αιτών να τύχει της επικουρικής προστασίας»⁽⁷⁹⁴⁾ – όπως εξηγείται ανωτέρω πρόκειται για την έννοια της «αναπροσαρμοζόμενης κλίμακας». Η ερμηνεία του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) εξετάζεται αναλυτικότερα στη δικαστική ανάλυση με τίτλο *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*⁽⁷⁹⁵⁾.

2.8.6 Ανάγκες παροχής επικουρικής προστασίας οι οποίες ανακύπτουν επιτόπου (άρθρο 5)

Τα πρόσωπα που δεν ήταν δικαιούχοι επικουρικής προστασίας όταν αναχώρησαν από τη χώρα καταγωγής τους, αλλά έγιναν δικαιούχοι επικουρικής προστασίας μεταγενέστερα καλούνται **επιτόπου δικαιούχοι επικουρικής προστασίας**. Κατ' αντιστοιχία προς την έννοια του επιτόπου πρόσφυγα, ένα πρόσωπο καθίσταται επιτόπου δικαιούχος επικουρικής προστασίας λόγω σημαντικής μεταβολής των συνθηκών στη χώρα καταγωγής του (για παράδειγμα, λόγω πραξικοπήματος) ή λόγω πράξεων του αιτούντος ή πράξεων που έχουν αντίκτυπο στον αιτούντα οι οποίες τελέστηκαν ενώ αυτός βρίσκεται ήδη στο εξωτερικό (για παράδειγμα, λόγω της πολιτικής συμπεριφοράς αντιφρονούντος). Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις επιτόπου αιτήσεις, βλέπε ενότητα 1.9.6 ανωτέρω (σ. 98).

Η έννοια του επιτόπου δικαιούχου επικουρικής προστασίας ορίζεται στο άρθρο 5 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)⁽⁷⁹⁶⁾. Το άρθρο 5 αφορά τόσο το καθεστώς πρόσφυγα όσο και την επικουρική προστασία. Ωστόσο, υπάρχει μια σημαντική ειδοποιός διαφορά. Ενώ το άρθρο 5 παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζεται σε πρόσωπα που ζητούν καθεστώς πρόσφυγα καθώς και σε πρόσωπα που ζητούν επικουρική προστασία, το άρθρο 5 παράγραφος 3 εφαρμόζεται μόνο σε πρόσωπα που ζητούν καθεστώς πρόσφυγα και, επομένως, είναι αλυσιτελές για τις αιτήσεις παροχής επικουρικής προστασίας.

Τόσο το άρθρο 5 παράγραφος 1 όσο και το άρθρο 5 παράγραφος 2 είναι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου⁽⁷⁹⁷⁾. Επομένως, κράτος μέλος το οποίο αρνείται πλήρως τις αιτήσεις επιτόπου επικουρικής προστασίας, βάσει είτε του άρθρου 5 παράγραφος 1 ή του άρθρου 5 παράγραφος 2 είτε αμφωτέρων των διατάξεων, παραβαίνει την ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Τέλος, είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί εκ νέου ότι το άρθρο 5 πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ)⁽⁷⁹⁸⁾.

⁽⁷⁹⁰⁾ Ο.π., σκέψη 37.

⁽⁷⁹¹⁾ EASO, Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση, ό.π., υποσημείωση 436. Βλέπε επίσης ενότητα 1.9.5, σ. 97.

⁽⁷⁹²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, *Elgafaji*, ό.π., υποσημείωση 45.

⁽⁷⁹³⁾ Ο.π., σκέψη 43, πρώτη περίπτωση.

⁽⁷⁹⁴⁾ Ο.π., σκέψη 39.

⁽⁷⁹⁵⁾ Βλέπε EASO, Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση, ό.π., υποσημείωση 436.

⁽⁷⁹⁶⁾ Βλέπε ενότητα 1.9.6, σ. 98 (σχετικά με την έννοια του επιτόπου πρόσφυγα) για το κείμενο του άρθρου 5 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση).

⁽⁷⁹⁷⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε ενότητα 1.9.6, σ. 98, σχετικά με την έννοια του επιτόπου πρόσφυγα.

⁽⁷⁹⁸⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε κατωτέρω.

Το άρθρο 5 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) αφορά αιτήσεις που βασίζονται σε γεγονότα που επέρχονται στη χώρα καταγωγής και εκφεύγουν του ελέγχου του αιτούντος, ενώ το άρθρο 5 παράγραφος 2 αφορά αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες στις οποίες επιδίδεται ο αιτών μετά την αναχώρησή του. Το ΔΕΕ δεν είχε έως τώρα την ευκαιρία να αποσαφηνίσει την ερμηνεία του άρθρου 5 παράγραφοι 1 και 2. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ έχει παράσχει κάποια καθοδήγηση σχετικά με τις επιτόπιες δραστηριότητες στις αποφάσεις που εξέδωσε στις υποθέσεις *S.F. κατά Σουηδίας* (⁷⁹⁹), *A.A. κατά Ελβετίας* (⁸⁰⁰) και, κυρίως, *F.G. κατά Σουηδίας* (⁸⁰¹). Πρόσφατα, το Τμήμα Ευρείας σύνθεσης του ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι στις περιπτώσεις επιτόπιου προσηλυτισμού οι εθνικές αρχές πρέπει να «αξιολογούν κατά πόσον ο προσηλυτισμός του αιτούντος είναι ειλικρινής και έχει φτάσει σε ορισμένο επίπεδο πειστικότητας, σοβαρότητας, συνοχής και σημασίας [...], προτού αξιολογήσουν κατά πόσον ο αιτών θα διατρέχει κίνδυνο μεταχείρισης η οποία αντιβαίνει στα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης κατά την επιστροφή του στο Ιράν» (⁸⁰²) και κατέληξε στο εξής συμπέρασμα:

[Ε]άν ο αιτών επιλέξει να μην επικαλεστεί ή να μην αποκαλύψει συγκεκριμένο ατομικό λόγο ασύλου αποφεύγοντας σκοπίμως να τον αναφέρει, ανεξάρτητα από το κατά πόσον πρόκειται για θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις, γενετήσιο προσανατολισμό ή άλλους λόγους, δεν μπορεί να αναμένεται ότι το οικείο κράτος θα ανακαλύψει το ίδιο τον λόγο αυτό. Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του απόλυτου χαρακτήρα των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης και έχοντας υπόψη την ευάλωτη θέση στην οποία βρίσκονται συχνά οι αιτούντες άσυλο, εάν ένα συμβαλλόμενο κράτος λάβει γνώση πραγματικών περιστατικών τα οποία αφορούν συγκεκριμένο πρόσωπο και τα οποία μπορούν να εκθέσουν το εν λόγω πρόσωπο σε κίνδυνο κακομεταχείρισης κατά παράβαση των ως άνω διατάξεων κατά την επιστροφή του στην επίμαχη χώρα, οι υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη βάσει των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης σημαίνουν ότι οι αρχές πρέπει να αξιολογούν αυτεπαγγέλτως τον εν λόγω κίνδυνο (⁸⁰³).

2.8.6.1 Αιτήσεις που βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής (άρθρο 5 παράγραφος 1)

Οι κανόνες που καθορίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 και εφαρμόζονται σε αιτήσεις παροχής καθεστώτος πρόσφυγα οι οποίες βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής εφαρμόζονται τηρουμένων των αναλογιών σε αιτήσεις παροχής επικουρικής προστασίας που βασίζονται σε γεγονότα που επήλθαν στη χώρα καταγωγής (βλέπε ενότητα 1.9.6.1, σ. 99).

2.8.6.2 Αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση (άρθρο 5 παράγραφος 2)

Οι κανόνες που καθορίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 και εφαρμόζονται σε αιτήσεις παροχής καθεστώτος πρόσφυγα οι οποίες βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση εφαρμόζονται τηρουμένων των αναλογιών σε αιτήσεις παροχής επικουρικής προστασίας που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση (⁸⁰⁴) (βλέπε ενότητα 1.9.6.2, σ. 100). Η μόνη διαφορά είναι ότι η νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με τις επιτόπιες αιτήσεις (⁸⁰⁵) –λαμβανομένης υπόψη της στενής σχέσης μεταξύ του άρθρου 15 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) και των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ– αποτελεί ιδιαίτερα πειστικό προηγούμενο στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας.

(⁷⁹⁹) ΕΔΔΑ, *S.F. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 558, σκέψεις 62-71.

(⁸⁰⁰) ΕΔΔΑ, *A.A. κατά Ελβετίας*, ό.π., υποσημείωση 559, σκέψεις 38-43.

(⁸⁰¹) ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561, σκέψεις 123 και 144.

(⁸⁰²) Ό.π., σκέψη 144.

(⁸⁰³) Ό.π., σκέψη 127. Βλέπε επίσης σκέψη 156.

(⁸⁰⁴) Βλέπε για παράδειγμα Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 26ης Ιουνίου 2015, αριθ. 148.663, στην οποία η αίτηση ασύλου Ιρακινής κουρδικής καταγωγής από την κουρδική περιοχή, η οποία υπέβαλε τέταρτη αίτηση ασύλου, δεν θεωρήθηκε αξιόπιστη. Ωστόσο, ενώ βρισκόταν στο Βέλγιο, η αιτούσα απέκτησε μια θυγατέρα (ο πατέρας είναι άγνωστος καθώς, το τέκνο είναι αποτέλεσμα σύντομης σεξουαλικής σχέσης) και, δεδομένης της κατάστασης των Κουρδιστών με παιδιά γεννημένα εκτός γάμου, σε συνδυασμό με τη μαζική εισροή εσωτερικά εκτοπισθέντων στην κουρδική περιοχή και το γεγονός ότι τα παιδιά Ιρακινών που γεννιούνται εκτός γάμου δεν αποκτούν αυτομάτως την ιρακινή ιθαγένεια, χορηγήθηκε σε αυτήν επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση). Βλέπε επίσης Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών (Βέλγιο), απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2015, αριθ. 153.571, στην οποία δεν χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα σε ηλικιωμένο Ιρακινό, αρμένιο χριστιανό από την Αυτόνομη Κουρδική Περιοχή του Ιράκ, καθώς το απλό γεγονός ότι ήταν αρμένιος χριστιανός από την κουρδική περιοχή δεν κρίθηκε επαρκές. Ωστόσο, ο αιτών υπέστη εγκεφαλικό επεισόδιο μετά την πρωτοβάθμια απόφαση, λόγω του οποίου δεν μπορούσε πλέον να ομιλεί κανονικά και ήταν καθηλωμένος σε αναπηρικό αμαξίδιο. Λόγω της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στην Αυτόνομη Κουρδική Περιοχή, της μαζικής εισροής εσωτερικά εκτοπισθέντων και του γεγονότος ότι είναι μέλος θρησκευτικής μειονότητας στην κουρδική περιοχή, χορηγήθηκε στον αιτούντα επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση).

(⁸⁰⁵) Βλέπε ΕΔΔΑ, *S.F. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 558· ΕΔΔΑ, *A.A. κατά Ελβετίας*, ό.π., υποσημείωση 559· και ΕΔΔΑ, *F.G. κατά Σουηδίας*, ό.π., υποσημείωση 561.

2.8.6.3 Μεταγενέστερες αιτήσεις (άρθρο 5 παράγραφος 3)

Όπως επισημαίνεται στην ενότητα 1.9.6.3 (σ. 103), το άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) –το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να καθορίζουν ότι κανονικά δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα σε αιτούντα που υποβάλλει μεταγενέστερη αίτηση η οποία βασίζεται αποκλειστικά σε περιστάσεις τις οποίες ο αιτών δημιούργησε εσκεμμένως μετά την αναχώρηση από τη χώρα καταγωγής του– δεν εφαρμόζεται στην επικουρική προστασία ⁽⁸⁰⁶⁾.

2.9 Καθεστώς επικουρικής προστασίας

Μετά την ανάλυση των διαφόρων προϋποθέσεων για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας, στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ειδικότερα η έννοια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των αδειών διαμονής (ενότητα 2.9.1, σ. 135) και της κατάστασης των μελών της οικογένειας δικαιούχων επικουρικής προστασίας που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας (ενότητα 2.9.2, σ. 136).

2.9.1 Καθεστώς επικουρικής προστασίας (άρθρο 18)

2.9.1.1 Ορισμός του καθεστώτος επικουρικής προστασίας

Το άρθρο 18 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) θεσπίζει την **υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν καθεστώς επικουρικής προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που δικαιούνται επικουρική προστασία σύμφωνα με τα κεφάλαια II και V**. Η μεγάλη σημασία του άρθρου 18 έγκειται στο γεγονός ότι μετατρέπει τις ποικίλες διατάξεις περί συμπληρωματικής προστασίας των εθνικών δικαίων σε έναν κοινό νομικό κώδικα ⁽⁸⁰⁷⁾.

2.9.1.2 Καθεστώς επικουρικής προστασίας και πρόσβαση σε ευεργετήματα (απασχόληση, κοινωνική αρωγή, ιατρική περίθαλψη και υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης)

Τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται καθεστώς επικουρικής προστασίας επωφελούνται διεθνούς προστασίας, όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο VII της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) («Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας»). Όπως επισήμανε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αρχικά θεωρήθηκε ότι η επικουρική προστασία θα έχει προσωρινό χαρακτήρα και, επομένως, η πρώτη ΟΕΑΑ διέκρινε μεταξύ των ευεργετημάτων που παρέχονται σε πρόσωπα στα οποία χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα και εκείνων που παρέχονται σε πρόσωπα στα οποία χορηγείται επικουρική προστασία, αναγνωρίζοντας στα κράτη μέλη τη διακριτική ευχέρεια να παρέχουν στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας χαμηλότερο επίπεδο δικαιωμάτων από ορισμένες απόψεις ⁽⁸⁰⁸⁾. Η πείρα που αποκτήθηκε στην πράξη κατέδειξε ότι αυτή η αρχική υπόθεση δεν ήταν ακριβής. Επομένως, ήταν απαραίτητη η άρση μερικών εκ των περιορισμών των δικαιωμάτων των δικαιούχων επικουρικής προστασίας που δεν μπορούσαν πλέον να θεωρούνται απαραίτητοι και αντικειμενικά δικαιολογημένοι. Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτή η προσέγγιση των δικαιωμάτων μεταξύ τους ήταν αναγκαία για να διασφαλισθεί η πλήρης τήρηση της αρχής της μη διακριτικής μεταχείρισης, όπως ερμηνεύθηκε στη νομολογία του ΕΔΔΑ, ⁽⁸⁰⁹⁾ και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού ⁽⁸¹⁰⁾. Ωστόσο, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να διαθέτουν διακριτική

⁽⁸⁰⁶⁾ Επισημαίνεται ότι ο όρος «μεταγενέστερη αίτηση» και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται σε αυτήν ορίζονται στο άρθρο 33 παράγραφος 2 στοιχείο δ) και στο άρθρο 40 της ΟΔΑ.

⁽⁸⁰⁷⁾ H. Storey, στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), ό.π., υποσημείωση 689.

⁽⁸⁰⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), ό.π., υποσημείωση 243, σ. 8.

⁽⁸⁰⁹⁾ Στις υποθέσεις *Niedzwiecki κατά Γερμανίας* και *Okpizs κατά Γερμανίας*, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι η διαφοροποίηση των κοινωνικών επιδομάτων βάσει του είδους άδειας διαμονής συνιστούσε διακριτική μεταχείριση: Απόφαση του ΕΔΔΑ της 25ης Οκτωβρίου 2005, *Niedzwiecki κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 58453/00, σκέψη 33· απόφαση του ΕΔΔΑ της 25ης Οκτωβρίου 2005, *Okpizs κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 59140/00, σκέψη 34.

⁽⁸¹⁰⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση), ό.π., υποσημείωση 243, σ. 8.

ευχέρεια εφαρμογής περιορισμών σε μερικά ευεργετήματα των δικαιούχων επικουρικής προστασίας, όπως επιβεβαιώνεται στην αιτιολογική σκέψη 39 και στα οικεία άρθρα της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) ⁽⁸¹¹⁾.

Κατά την αιτιολογική σκέψη 40 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση),

«[ε]ντός των ορίων των διεθνών υποχρεώσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παροχή ευεργετημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την κοινωνική αρωγή, την ιατρική περίθαλψη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης προϋποθέτει την προηγούμενη χορήγηση άδειας διαμονής».

Παρότι δεν έχει αποφανθεί ακόμη επί της σχέσης μεταξύ καθεστώτος επικουρικής προστασίας, αδειών διαμονής και δικαιωμάτων των δικαιούχων, το ΔΕΕ έχει κρίνει, σε σχέση με το καθεστώς πρόσφυγα, ότι, όσον αφορά πρόσφυγα του οποίου η άδεια διαμονής ανακαλείται βάσει του άρθρου 24 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση), δεδομένου ότι αυτός διατηρεί το καθεστώς πρόσφυγα (τουλάχιστον έως τον τερματισμό του εν λόγω καθεστώτος), εξακολουθεί να δικαιούται τα ευεργετήματα που εγγυάται η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) και τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν διακριτική ευχέρεια όσον αφορά το κατά πόσον θα συνεχίσουν να παρέχουν ή θα αρνηθούν στον συγκεκριμένο πρόσφυγα τα βασικά ευεργετήματα που εγγυάται η οδηγία ⁽⁸¹²⁾.

2.9.2 Μέλη της οικογένειας δικαιούχων επικουρικής προστασίας που δεν πληρούν τα ίδια τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας [άρθρο 23 και άρθρο 2 στοιχείο ι)]

Όπως και στην περίπτωση των προσφύγων, η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν εγγυάται το ίδιο καθεστώς στα μέλη της οικογένειας δικαιούχου επικουρικής προστασίας, τα οποία δεν πληρούν ατομικά τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της εν λόγω προστασίας. Ωστόσο, το άρθρο 23 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) διασφαλίζει ότι τα μέλη της οικογένειας που συνοδεύουν δικαιούχο επικουρικής προστασίας, τα οποία δεν πληρούν ατομικά τις προϋποθέσεις παροχής διεθνούς προστασίας, λαμβάνουν τα ευεργετήματα που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 του κεφαλαίου VII της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση). Ο **ορισμός των μελών της οικογένειας** στο άρθρο 2 στοιχείο ι) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) δεν διακρίνει μεταξύ προσώπων στα οποία χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα και προσώπων στα οποία χορηγείται επικουρική προστασία (βλέπε [ενότητα 1.10.2](#), σ. 109). Όπως και στην περίπτωση των προσφύγων, τα ευεργετήματα ισχύουν για μέλη της οικογένειας τα οποία είναι παρόντα στο ίδιο κράτος μέλος με τον δικαιούχο επικουρικής προστασίας. Μέλη της οικογένειας τα οποία βρίσκονται εκτός του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας, εν αντιθέσει με τους πρόσφυγες, δεν απολαύουν δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης βάσει της οδηγίας για την οικογενειακή επανένωση ⁽⁸¹³⁾. Το ΔΕΕ δεν έχει αποφανθεί ακόμη επί του καθεστώτος των μελών της οικογένειας προσώπων στα οποία χορηγήθηκε επικουρική προστασία βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

Παρότι η ΟΕΑΑ επέτρεπε στα κράτη μέλη να θέτουν όρους για την απόλαυση ευεργετημάτων στον βαθμό που επρόκειτο για μέλη της οικογένειας δικαιούχων επικουρικής προστασίας (τέτοιοι όροι δεν εφαρμόζονταν στα μέλη της οικογένειας προσώπων στα οποία χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα), η ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) κατήργησε τον συγκεκριμένο περιορισμό ⁽⁸¹⁴⁾. Το άρθρο 24 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) επέκτεινε το ευεργετήμα των αδειών διαμονής στα μέλη της οικογένειας δικαιούχων επικουρικής προστασίας. Αυτά δικαιούνται πλέον άδειες διαμονής υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με το μέλος της οικογένειας στο οποίο χορηγήθηκε καθεστώς επικουρικής προστασίας ⁽⁸¹⁵⁾.

⁽⁸¹¹⁾ Άρθρο 24 παράγραφος 2 (άδειες διαμονής), άρθρο 25 παράγραφος 2 (ταξιδιωτικό έγγραφο) και άρθρο 29 παράγραφος 2 (κοινωνική αρωγή) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

⁽⁸¹²⁾ Απόφαση του ΔΕΕ, Η.Τ., ό.π., υποσημείωση 614, σκέψη 95.

⁽⁸¹³⁾ Άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της οδηγίας για την οικογενειακή επανένωση.

⁽⁸¹⁴⁾ UNHCR, *The Case Law of the European Regional Courts*, ό.π., υποσημείωση 616, σ. 80.

⁽⁸¹⁵⁾ Με τον τρόπο αυτό καλύφθηκε η σιγή της αρχικής ΟΕΑΑ επί του θέματος αυτού, η οποία δεν πρόβλεπε την έκδοση αδειών διαμονής στα μέλη της οικογένειας δικαιούχων επικουρικής προστασίας, εν αντιθέσει με ό,τι ίσχυε για τα μέλη της οικογένειας προσφύγων. C. Bauloz και G. Ruiz, «Refugee Status and Subsidiary Protection: Towards a Uniform Content of International Protection?», στο V. Chetail, P. De Bruycker και F. Maiani (επιμ.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016), σ. 228-229.

Προσάρτημα Α: Δενδροειδή διαγράμματα αποφάσεων

Τα δενδροειδή διαγράμματα αποφάσεων που ακολουθούν βασίζονται στην αξιολόγηση σε δύο στάδια των αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας, την οποία ανέπτυξε το ΔΕΕ στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *M.M.* ⁽⁸¹⁶⁾ Δεδομένου ότι δενδροειδές διάγραμμα αποφάσεων σχετικά με την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων και της αξιολογίας παρέχεται σε άλλη δικαστική ανάλυση ⁽⁸¹⁷⁾, τα παρόντα δενδροειδή διαγράμματα αποφάσεων επικεντρώνονται στην εκ πλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Η εκ πλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης των εν λόγω καθεστώτων πρέπει να αξιολογείται διαδοχικά, ώστε να διασφαλίζεται ότι καθεστώς επικουρικής προστασίας παρέχεται μόνο σε υπηκόους τρίτων χωρών που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να τους χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ⁽⁸¹⁸⁾. Ως εκ τούτου, προβλέπεται ότι τα δικαστήρια αντιμετωπίζουν το ζήτημα της εκ πλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας με την ακόλουθη σειρά:

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΝΔΡΟΕΙΔΟΥΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (διαβάζεται από πάνω προς τα κάτω)	
Στάδιο 1: Διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αίτησης	
A. Εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων	→ Βλέπε <i>Evidence and Credibility Assessment in the Context of the CEAS – A Judicial Analysis</i>
B. Αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων και αξιοπιστίας	→ Βλέπε <i>Evidence and Credibility Assessment in the Context of the CEAS – A Judicial Analysis</i>
Στάδιο 2: Νομική εκτίμηση της εκ πλήρωσης των ουσιαστικών προϋποθέσεων για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας	
A. Δικαιούται ο αιτών καθεστώς πρόσφυγα βάσει του άρθρου 2 στοιχείο δ);	
	A.1 Είναι ο αιτών υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής;
	A.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.1 είναι καταφατική, αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο δίωξης εάν επιστρέψει στην περιοχή καταγωγής στη χώρα καταγωγής του ⁽⁸¹⁹⁾ ;
	A.2.1 Πληρούν οι πράξεις για τις οποίες ο αιτών εκφράζει φόβο τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν πράξεις δίωξης βάσει ενός εκ των δύο σκελών της διάζευξης του άρθρου 9 παράγραφος 1;
	A.2.2 Υπάρχει υπεύθυνος δίωξης όπως ορίζεται στο άρθρο 6;
	A.2.3 Απουσιάζει αποτελεσματική και διαρκής προστασία κατά πράξεων δίωξης στην περιοχή καταγωγής της χώρας καταγωγής του αιτούντος (άρθρο 7);

⁽⁸¹⁶⁾ Απόφαση του ΔΕΕ της 22ας Νοεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-277/11, *M.* κατά *Minister for Justice, Equality and Law Reform*, Ιρλανδίας, *Attorney General*, EU:C:2012:744, σκέψη 64.

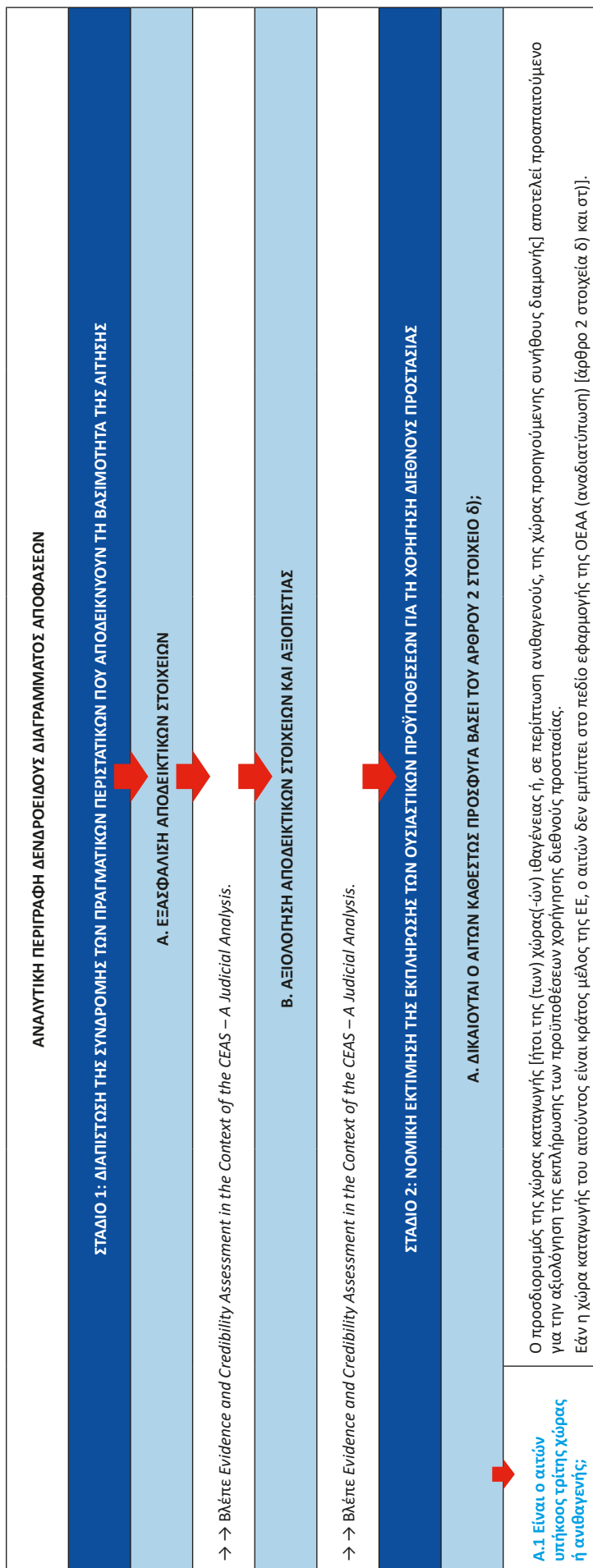
⁽⁸¹⁷⁾ EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.

⁽⁸¹⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΕ της 8ης Μαΐου 2014 στην υπόθεση C-604/12, *H.N.* κατά *Minister for Justice, Equality and Law Reform*, Ιρλανδίας, *Attorney General*, EU:C:2014:302, σκέψη 35.

⁽⁸¹⁹⁾ Για τους σκοπούς των παρόντων δενδροειδών διαγραμμάτων αποφάσεων, ως «χώρα καταγωγής» νοείται (νοούνται) η (οι) χώρα(ε)ς (θα)γένεας ή, σε περίπτωση ανθαγενούς, η χώρα προηγούμενης συνήθους διαμονής.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΝΔΡΟΕΙΔΟΥΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (διαβάζεται από πάνω προς τα κάτω)	
	A.3 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.2 είναι καταφατική, υπάρχει σύνδεση μεταξύ, αφενός, των πράξεων δίωξης, όπως χαρακτηρίζονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1, ή της απουσίας προστασίας κατά των εν λόγω πράξεων και, αφετέρου, ενός ή περισσότερων εκ των λόγων δίωξης οι οποίοι προσδιορίζονται στο άρθρο 10;
	A.4 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.3 είναι καταφατική, και εάν το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8, υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 8;
	A.4.1 Είναι ο αιτών ασφαλής από δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε τμήμα της χώρας;
	A.4.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.4.1 είναι καταφατική, μπορεί ο αιτών να ταξιδέψει νόμιμα και να γίνει δεκτός στο συγκεκριμένο τμήμα της χώρας και μπορεί λογικά να αναμένεται να εγκατασταθεί εκεί;
	Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.4 είναι αρνητική και δεν εφαρμόζονται οι ρήτρες αποκλεισμού, ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα.
	B. Εάν ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, δικαιούται επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 2 (στοιχείο στ);
	B.1 Είναι ο αιτών υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής ^(82d) ;
	B.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.1 είναι καταφατική, αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης κατά την επιστροφή στην περιοχή καταγωγής στη χώρα καταγωγής του;
	B.2.1 Πληροί η βλάβη τις προϋποθέσεις μίας ή περισσότερων εκ των περιπτώσεων σοβαρής βλάβης που απαριθμούνται εξαντλητικά στο άρθρο 15;
	B.2.2 Υπάρχει υπεύθυνος σοβαρής βλάβης όπως ορίζεται στο άρθρο 6;
	B.2.3 Απουσιάζει αποτελεσματική και διαρκής προστασία κατά της σοβαρής βλάβης στην περιοχή καταγωγής της χώρας καταγωγής του αιτούντος (άρθρο 7);
	B.3 Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.2 είναι καταφατική, και εάν το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8, υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 8;
	B.3.1 Είναι ο αιτών ασφαλής από δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε τμήμα της χώρας;
	B.3.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.3.1 είναι καταφατική, μπορεί ο αιτών να ταξιδέψει νόμιμα και να γίνει δεκτός στο συγκεκριμένο τμήμα της χώρας και μπορεί λογικά να αναμένεται να εγκατασταθεί εκεί;
	Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.3 είναι αρνητική και δεν εφαρμόζονται οι ρήτρες αποκλεισμού, ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής προστασίας.

^(82d) Η ερώτηση αυτή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ορισμού του προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία στο άρθρο 2 (στοιχείο στ), αλλά στην πράξη θα έχει ήδη απαντηθεί κατά την αξιολόγηση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα (βλέπε ερώτηση A.1).

<p>Βλέπε πίνακα 6 ο σχετικά με τη δίωξη σ. 31. Ενδεικτικός κατάλογος πράξεων που πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηρισθούν πράξεις δίωξης παρέχεται στο άρθρο 9 στοιχείο 2 για την καθοδήγηση των δικαστηρίων των κρατών μελών.</p>	<p>Α.2.1.1 Είναι η πράξη αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της, ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)]; Η Α.2.1.2 Αποτελεί η πράξη σύμφωνη διαφόρων μετρίων συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή, ούτως ώστε να θίγεται το άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο β)];</p>	<p>Α.2.1.1 Είναι ο υπεύθυνος δίωξης το κράτος; Η Α.2.2.2 Είναι ο υπεύθυνος δίωξης ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του; Η Α.2.2.3 Είναι ο υπεύθυνος δίωξης μη κρατικός φορέας;</p>	<p>Α.2.1 Πληρούν οι πράξεις για τις οποίες ο αιτών εκφράζει φόβο τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν πράξεις δίωξης βάσει ενός εκ των δύο σκελών της διάθευξης του άρθρου 9 παράγραφος 1;</p>
<p>Παρότι ο κατάλογος των υπευθύνων δίωξης ή σοβαρής βλάβης στο άρθρο 6 είναι ενδεικτικός, η δίωξη πρέπει να απορρέει από τη συμπεριφορά τρίτου. Βλάβη η οποία ανακύπτει από τις γενικές συνθήκες στη χώρα καταγωγής χωρίς προσδιορισμό υπεύθυνου δίωξης δεν μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη.</p>	<p>Α.2.2.1 Είναι ο υπεύθυνος δίωξης το κράτος; Η Α.2.2.2 Είναι ο υπεύθυνος δίωξης ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του; Η Α.2.2.3 Είναι ο υπεύθυνος δίωξης μη κρατικός φορέας;</p>	<p>Α.2.3.1 Επιθυμούν και είναι σε θέση το κράτος ή ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης (άρθρο 7 παράγραφος 1); Οι εν λόγω υπεύθυνοι προστασίας απαριθμούνται εξανθητικά στο άρθρο 7 παράγραφος 1. Οι ομάδες ή οργανώσεις, όπως διεθνείς οργανισμοί (συμπεριλαμβανομένων πολυεθνικών δυνάμεων), πρέπει να ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους προκειμένου να θεωρηθούν υπεύθυνοι προστασίας [άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Ο υπεύθυνος πρέπει να επιθυμεί και να είναι σε θέση να παράσχει προστασία. Δεν αρκεί η απλή επιθυμία χωρίς πραγματική ικανότητα παροχής προστασίας. Εάν δεν υπάρχει κανένας υπεύθυνος που επιθυμεί και είναι σε θέση να παράσχει προστασία, τα δικαστήρια συνεχίζουν την αξιολόγηση με την ερώτηση Α.3. Εάν υπάρχει υπεύθυνος που επιθυμεί και είναι σε θέση να παράσχει προστασία, τα δικαστήρια συνεχίζουν την αξιολόγηση με την ερώτηση Α.2.3.2, προκειμένου να εκτιμήσουν το είδος της διαθέσιμης στον αιτούντα προστασίας.</p>	<p>Α.2.2 Υπάρχει υπεύθυνος δίωξης όπως ορίζεται στο άρθρο 6;</p>
<p>Α.2.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση Α.1 είναι καταφατική, αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο δίωξης εάν επιστρέψει στην περιοχή καταγωγής του;</p>	<p>Α.2.3 Απουσιάζει αποτελεσματική και διαρκής προστασία κατά πράξεων δίωξης στην περιοχή καταγωγής της χώρας καταγωγής του αιτούντος (άρθρο 7);</p>	<p>Α.2.3.2 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, είναι η προστασία που παρέχεται από τον συγκεκριμένο υπεύθυνο αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη στον αιτούντα (άρθρο 7 παράγραφος 2); Αποτελεσματική προστασία παρέχεται κατά κανόνα όταν ο υπεύθυνος προστασίας λαμβάνει εύλογα μέτρα για την αποτροπή της δίωξης (άρθρο 7 παράγραφος 2). Ο πρακτικός αυτός κανόνας απαιτεί, καταρχάς, εκτίμηση του κατά πόσον υπάρχει συστηματική αδυναμία ή ανεπάρκεια της κρατικής προστασίας. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, δεν υπάρχει αποτελεσματική προστασία στη χώρα. Εξ αντιδιαστολής, εάν δεν υπάρχει συστηματική αδυναμία ή ανεπάρκεια της κρατικής προστασίας, πρέπει να εκτιμηθεί κατά πόσον παρέχεται προστασία στον αιτούντα λαμβανομένων υπόψη των ατομικών περιστάσεών του. Η προστασία πρέπει να είναι διαρκής, δηλαδή να αποκλείει πραγματικό κίνδυνο δίωξης στο προβλέψιμο μέλλον. Η δυνατότητα πρόσβασης στην προστασία πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη τόσο των νομικών όσο και των πρακτικών εμποδίων που αντιμετωπίζει ο αιτών για να αποκτήσει πρόσβαση σε προστασία. Εάν η προστασία κατά της δίωξης είναι αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη στον αιτούντα, δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα. Εάν, αντιθέτως, δεν παρέχεται τέτοια προστασία στον αιτούντα, τα δικαστήρια συνεχίζουν την αξιολόγηση με την ερώτηση Α.3.</p>	<p>Α.2.3 Απουσιάζει αποτελεσματική και διαρκής προστασία κατά πράξεων δίωξης στην περιοχή καταγωγής της χώρας καταγωγής του αιτούντος (άρθρο 7);</p>

<p>→ A.3 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.2 είναι καταφατική, υπάρχει σύνδεση μεταξύ αφενός, των πράξεων διώξης, όπως χαρακτηρίζονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1, ή της απουσίας προστασίας κατά των λόγων πράξεων και, αφετέρου, ενός ή περισσότερων εκ των λόγων διώξης οι οποίοι προσδιορίζονται στο άρθρο 10;</p>	<p>A.3.1 Αντιμετωπίζει ο αιτών κίνδυνο διώξης για έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους λόγους: φυγή, θρησκεία, ιθαγένεια, πολιτικές πεποιθήσεις ή ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας;</p> <p>Ή</p> <p>A.3.2 Απουσιάζει η προστασία κατά τέτοιων πράξεων διώξης για έναν ή περισσότερους από τους ως άνω λόγους;</p>	<p>Στο άρθρο 10 περιγράφονται αναλυτικά τα στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα δικαστήρια όταν αξιολογούν τους λόγους διώξης.</p>
<p>→ A.4 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.3 είναι καταφατική, και εάν το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8, υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 8;</p>	<p>A.4.1 Είναι ο αιτών ασφαλής από διώξη ή σοβαρή βλάβη σε τμήμα της χώρας;</p> <p>A.4.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση A.4.1 είναι καταφατική, μπορεί ο αιτών να ταξιδέψει νόμιμα και με ασφάλεια και να γίνει δεκτός στο συγκεκριμένο τμήμα της χώρας και μπορεί λογικά να αναμένεται να εγκατασταθεί εκεί;</p>	<p>Η αξιολόγηση βασίζεται σε ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες από σχετικές πηγές και στη δέουσα συνεκτίμηση των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος.</p> <p>Εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται υπό A.4.1 και A.4.2, τα δικαστήρια μπορούν να μην χορηγήσουν καθεστώς πρόσφυγα.</p> <p>Εάν δεν πληρούνται μία ή καμία εκ των προϋποθέσεων που προβλέπονται υπό A.4.1 και A.4.2, τα δικαστήρια χορηγούν καθεστώς πρόσφυγα.</p>
<p>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ</p> <p>Εφόσον ο αιτών δεν αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα δυνάμει του άρθρου 12 της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) (ρήτρες αποκλεισμού):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος δεν εφαρμόζει το άρθρο 8 (μη εφαρμογή της ερώτησης A.4): <ul style="list-style-type: none"> → Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις A.1 έως A.3 είναι καταφατικές, χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα. → Εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες από τις ερωτήσεις A.1 έως A.3 είναι αρνητική, δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα, αλλά τα δικαστήρια συνεχίζουν την αξιολόγηση με το στάδιο Β για να καθορίσουν κατά πόσον ο αιτών δικαιούται επικουρική προστασία. 2) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8 (εφαρμογή της ερώτησης A.4): <ul style="list-style-type: none"> → Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις A.1 έως A.3 είναι καταφατικές και η απάντηση στην ερώτηση A.4 είναι αρνητική (ήτοι δεν υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα. → Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις A.1 έως A.4 είναι καταφατικές (ήτοι συμπεριλαμβανομένης της απάντησης στην ερώτηση A.4 ώστε να υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), μπορεί να μην χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα. → Ανεξάρτητα από την απάντηση στην ερώτηση A.4, εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες από τις ερωτήσεις A.1 έως A.3 είναι αρνητική, δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα, αλλά τα δικαστήρια συνεχίζουν την αξιολόγηση με το στάδιο Β, για να καθορίσουν κατά πόσον ο αιτών δικαιούται επικουρική προστασία. 		

B. ΕΑΝ Ο ΑΙΤΩΝ ΔΕΝ ΠΛΗΡΟΙ ΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ, ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2 ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤ);	
<p>B.1 Είναι ο αιτών υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής;</p>	<p>Ο προσδιορισμός της χώρας καταγωγής (ήτοι της (των) χώρας(-ών) (θαγένειας ή, σε περίπτωση ανιθαγενούς, της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής) αποτελεί προσαπαιτούμενο για την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας. Εάν η χώρα καταγωγής του αιτούντος είναι κράτος μέλος της ΕΕ, ο αιτών δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) [άρθρο 2 στοιχεία δ) και στ)].</p>
<p>B.2 Αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης κατά την επιστροφή στην περιοχή καταγωγής του; Χώρα καταγωγής του;</p>	<p>B.2.1 Πληροί η βλάβη τις προϋποθέσεις μιας ή περισσότερων εκ των περιπτώσεων σοβαρής βλάβης που απαριθμούνται εξαντλητικά στο άρθρο 15;</p> <p>B.2.1.1 Αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο θανατικής ποινής ή εκτέλεσης [άρθρο 15 στοιχείο α)]; Απλός κίνδυνος θανατικής ποινής δεν επαρκεί, εάν δεν συνοδεύεται από τον κίνδυνο εκτέλεσης της απαγγελθείσας θανατικής ποινής. Σε μερικά κράτη μέλη, ο πραγματικός κίνδυνος εξωδικαστικής εκτέλεσης από μη κρατικούς φορείς εμπίπτει επίσης στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 στοιχείο α)· σε διαφορετική περίπτωση, καλύπτεται από το άρθρο 15 στοιχείο β)].</p> <p>B.2.1.2 Αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης στη χώρα καταγωγής του [άρθρο 15 στοιχείο β)]; Για να εμπίπτει στο άρθρο 15 στοιχείο β), η επαπειλούμενη κατά την επιστροφή βλάβη πρέπει να ανταποκρίνεται σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας ώστε να συνιστά τουλάχιστον απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία ή, σε υψηλότερο επίπεδο σοβαρότητας, βασανιστήρια.</p> <p>B.2.1.3.1 Είναι η κατάσταση στην περιοχή καταγωγής του αιτούντος κατάσταση έντολης σύρραξης;</p> <p>B.2.1.3.2 Εάν ναι, χαρακτηρίζεται από αδιάκριτη άσκηση βίας σε βαθμό τόσο υψηλό, ώστε τα πρόσωπα να διατρέχουν πραγματικό κίνδυνο να υποστούν σοβαρή βλάβη απλώς και μόνο επειδή είναι άμαχοι; Αυτή είναι ερώτηση γενικού κινδύνου.</p> <p>B.2.1.3.3 Ακόμη και αν η απάντηση στην ερώτηση B.2.1.3.2 είναι αρνητική, μπορεί παρ'όλα αυτά ο αιτών να αποδείξει ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη επικαλούμενος ειδική βλάβη ή βλάβες που αντιμετωπίζει λόγω προσωπικών περιστάσεων σε συνδυασμό με τις συνθήκες αδιάκριτης άσκησης βίας (σε μικρότερο βαθμό); Αυτή είναι ερώτηση ειδικού κινδύνου: όσο περισσότερο ο αιτών μπορεί να αποδείξει ότι θίγεται ειδικώς τόσο μικρότερος απαιτείται να είναι ο βαθμός αδιάκριτης άσκησης βίας.</p>
<p>B.2 Αντιμετωπίζει ο αιτών πραγματικό κίνδυνο σοβαρής και προσωπικής απειλής κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμέσχυ λόγω αδιάκριτης άσκησης βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής έντολης σύρραξης [άρθρο 15 στοιχείο γ)];</p>	<p>B.2.2.1 Είναι ο υπεύθυνος σοβαρής βλάβης το κράτος; Η</p> <p>B.2.2.2 Είναι ο υπεύθυνος σοβαρής βλάβης ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του; Η</p> <p>B.2.2.3 Είναι ο υπεύθυνος διωξης μη κρατικός φορέας;</p>
<p>B.2 Υπάρχει υπεύθυνος σοβαρής βλάβης όπως ορίζεται στο άρθρο 6;</p>	<p>Παρά το κατέλογο των υπευθύνων διωξης ή σοβαρής βλάβης στο άρθρο 6 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) είναι ενδεικτικός, η σοβαρή βλάβη πρέπει να απορρέει από τη συμπεριφορά τρίτου. Βλάβη που προκύπτει από τις γενικές συνθήκες στη χώρα καταγωγής δεν μπορεί να ισοδυναμεί με σοβαρή βλάβη η οποία μπορεί να οδηγήσει στη χορήγηση επικουρικής προστασίας.</p>

<p>B.3.3 Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.2 είναι καταφατική, και εάν το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8, υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 8;</p>	<p>B.2.3 Απουσιάζει αποτελεσματική και διαρκής προστασία κατά της σοβαρής βλάβης στην περιοχή καταγωγής της χώρας καταγωγής του αιτούντος (άρθρο 7);</p> <p>B.2.3 Απουσιάζει αποτελεσματική και διαρκής προστασία κατά της σοβαρής βλάβης στην περιοχή καταγωγής της χώρας καταγωγής του αιτούντος (άρθρο 7);</p>	<p>B.2.3.1 Επιθυμούν και είναι σε θέση το κράτος ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που ελέγχουν το σημαντικό μέρος του εδάφους του, να παράσχουν προστασία κατά της σοβαρής βλάβης (άρθρο 7 παράγραφος 1);</p> <p>Οι εν λόγω υπεύθυνοι προστασίας απαρθρώνονται εξαντλητικά στο άρθρο 7 παράγραφος 1. Οι ομάδες ή οργανώσεις, όπως διεθνείς οργανισμοί (συμπεριλαμβανομένων πολυεθνικών δυνάμεων), πρέπει να ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του ώστε να θεωρηθούν υπεύθυνοι προστασίας (άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β)).</p> <p>Ο υπεύθυνος πρέπει να επιθυμεί και να είναι σε θέση να παράσχει προστασία. Δεν αρκεί η απλή επιθυμία χωρίς πραγματική ικανότητα παροχής προστασίας. Εάν δεν υπάρχει υπεύθυνος ο οποίος επιθυμεί και είναι σε θέση να παράσχει προστασία, τα δικαστήρια μπορούν να συνεχίσουν την αξιολόγηση με την ερώτηση B.3, εφόσον συντρέξει περίπτωση, και, σε διαφορετική περίπτωση, καταλήγουν σε συμπέρασμα σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας (βλέπε «Συμπέρασμα σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας»).</p> <p>Εάν υπάρχει υπεύθυνος που επιθυμεί και είναι σε θέση να παράσχει προστασία, τα δικαστήρια συνεχίζουν την αξιολόγηση με την ερώτηση B.2.3.2 προκειμένου να εκτιμήσουν το είδος της διαθέσιμης στον αιτούντα προστασίας.</p> <p>B.2.3.2 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, είναι η προστασία που παρέχεται από τον συγκεκριμένο υπεύθυνο αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη στον αιτούντα (άρθρο 7 παράγραφος 2);</p> <p>Αποτελεσματική προστασία παρέχεται κατά κανόνα, όταν ο οικείος υπεύθυνος λαμβάνει εύλογα μέτρα για την αποτροπή της διώξης (άρθρο 7 παράγραφος 2). Ο πρακτικός αυτός κανόνας απαιτεί, κατ'ελάχιστο, εκτίμηση του κατά πόσον υπάρχει συστηματική αδυναμία ή ανεπάρκεια της κρατικής προστασίας. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, δεν υπάρχει αποτελεσματική προστασία στη χώρα. Εξ αντιδιαστολής, εάν δεν υπάρχει συστηματική αδυναμία ή ανεπάρκεια της κρατικής προστασίας, πρέπει να εκτιμηθεί κατά πόσον παρέχεται προστασία στον αιτούντα λαμβανομένων υπόψη των ατομικών περιστάσεών του.</p> <p>Η μη προσωρινή προστασία πρέπει να είναι διαρκής, δηλαδή να αποκλείει μελλοντικό κίνδυνο διώξης στο προβλέψιμο μέλλον.</p> <p>Η δυνατότητα πρόσβασης στην προστασία πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη τόσο των νομικών όσο και των πρακτικών εμποδίων που αντιμετωπίζει ο αιτών για να αποκτήσει πρόσβαση σε προστασία.</p> <p>Εάν η προστασία κατά της σοβαρής βλάβης είναι αποτελεσματική, μη προσωρινή και προσβάσιμη στον αιτούντα, δεν χορηγείται επικουρική προστασία. Εάν, αντιθέτως, δεν παρέχεται τέτοια προστασία στον αιτούντα, τα δικαστήρια μπορούν να συνεχίσουν την αξιολόγηση με την ερώτηση B.3, εφόσον συντρέξει περίπτωση, και, σε διαφορετική περίπτωση, καταλήγουν σε συμπέρασμα σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας (βλέπε «Συμπέρασμα σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας»).</p>	<p>Για να είναι ασφαλές ένα εναλλακτικό τμήμα της χώρας, πρέπει να τεθεί το ερώτημα κατά πόσον είναι τμήμα στο οποίο δεν υπάρχει βέβαιος φόβος διώξης ή πραγματικός φόβος σοβαρής βλάβης για τον αιτούντα ή κατά πόσον ο αιτών έχει πρόσβαση σε αποτελεσματική προστασία κατά της διώξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται στο άρθρο 7.</p> <p>Για να είναι προσβάσιμο το εναλλακτικό τμήμα της χώρας, ο αιτών πρέπει να είναι σε θέση να μεταβεί και να γίνει δεκτός στην περιοχή χωρίς να εμπόδιζε λόγω έλλειψης ασφαλείας ή νομικών ή πρακτικών εμποδίων (π.χ. απαίτηση να διαθέτει συγκεκριμένο είδος εγγράφου ταυτότητας το οποίο δεν μπορεί να εξασφαλίσει, και ασφαλές μέσο και διαδρομή για να φθάσει στην οικεία περιοχή).</p> <p>Για να μπορεί να θεωρηθεί εύλογη η εγκατάσταση του αιτούντος σε εναλλακτικό τμήμα της χώρας, πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον αυτό θα προκάλεσε αδικαιολόγητες δυσχέρειες.</p> <p>Για να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί ο αιτών, πρέπει να διαπιστώνεται ότι υπάρχει δυνατότητα παραμονής σε μη προσωρινή βάση και χωρίς προϋποθέσεις.</p>	<p>Η αξιολόγηση βασίζεται σε ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες από σχετικές πηγές και στη δέουσα συνεκτίμηση των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος.</p> <p>Εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται υπό B.3.1 και B.3.2, τα δικαστήρια μπορούν να μην χορηγήσουν επικουρική προστασία.</p> <p>Εάν δεν πληρούται μία ή καιμία εκ των προϋποθέσεων που προβλέπονται υπό B.3.1 και B.3.2, τα δικαστήρια οφείλουν να χορηγήσουν επικουρική προστασία.</p>
<p>B.3 Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.2 είναι καταφατική, και εάν το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8, υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 8;</p>	<p>B.3.1 Είναι ο αιτών ασφαλής από διώξη ή σοβαρή βλάβη σε τμήμα της χώρας;</p> <p>B.3.2 Εάν η απάντηση στην ερώτηση B.3.1 είναι καταφατική, μπορεί ο αιτών να ταξιδέψει νόμιμα και με ασφάλεια και να γίνει δεκτός σε εκείνο το τμήμα της χώρας και μπορεί λογικά να αναμειχθεί εκεί;</p>	<p>Για να είναι ασφαλές ένα εναλλακτικό τμήμα της χώρας, πρέπει να τεθεί το ερώτημα κατά πόσον είναι τμήμα στο οποίο δεν υπάρχει βέβαιος φόβος διώξης ή πραγματικός φόβος σοβαρής βλάβης για τον αιτούντα ή κατά πόσον ο αιτών έχει πρόσβαση σε αποτελεσματική προστασία κατά της διώξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται στο άρθρο 7.</p> <p>Για να είναι προσβάσιμο το εναλλακτικό τμήμα της χώρας, ο αιτών πρέπει να είναι σε θέση να μεταβεί και να γίνει δεκτός στην περιοχή χωρίς να εμπόδιζε λόγω έλλειψης ασφαλείας ή νομικών ή πρακτικών εμποδίων (π.χ. απαίτηση να διαθέτει συγκεκριμένο είδος εγγράφου ταυτότητας το οποίο δεν μπορεί να εξασφαλίσει, και ασφαλές μέσο και διαδρομή για να φθάσει στην οικεία περιοχή).</p> <p>Για να μπορεί να θεωρηθεί εύλογη η εγκατάσταση του αιτούντος σε εναλλακτικό τμήμα της χώρας, πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον αυτό θα προκάλεσε αδικαιολόγητες δυσχέρειες.</p> <p>Για να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί ο αιτών, πρέπει να διαπιστώνεται ότι υπάρχει δυνατότητα παραμονής σε μη προσωρινή βάση και χωρίς προϋποθέσεις.</p>	<p>Η αξιολόγηση βασίζεται σε ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες από σχετικές πηγές και στη δέουσα συνεκτίμηση των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος.</p> <p>Εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται υπό B.3.1 και B.3.2, τα δικαστήρια μπορούν να μην χορηγήσουν επικουρική προστασία.</p> <p>Εάν δεν πληρούται μία ή καιμία εκ των προϋποθέσεων που προβλέπονται υπό B.3.1 και B.3.2, τα δικαστήρια οφείλουν να χορηγήσουν επικουρική προστασία.</p>	
<p>Εφόσον ο αιτών δεν αποκλείεται από την επικουρική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 8, υπάρχουν οι ακόλουθες ερωτήσεις B.1 και B.2:</p> <p>1) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος δεν εφαρμόζει το άρθρο 8 (μη εφαρμογή της ερώτησης B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 και B.2 είναι καταφατικές, χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. Εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες εκ των ερωτήσεων B.1 και B.2 είναι αρνητική, δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. <p>2) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8 (εφαρμογή της ερώτησης B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 και B.2 είναι καταφατικές και η απάντηση στην ερώτηση B.3 είναι αρνητική (ήτοι δεν υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 έως B.3 είναι καταφατικές (ήτοι συμπεριλαμβανομένης της απάντησης στην ερώτηση B.3 ώστε να υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), μπορεί να μην χορηγηθεί επικουρική προστασία στον αιτούντα. Ανεξάρτητα από την απάντηση στην ερώτηση B.3, εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες εκ των ερωτήσεων B.1 και B.2 είναι αρνητική, δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. 	<p>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ</p>	<p>Εφόσον ο αιτών δεν αποκλείεται από την επικουρική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 17 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) (ρήτρες αποκλεισμού):</p> <p>1) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος δεν εφαρμόζει το άρθρο 8 (μη εφαρμογή της ερώτησης B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 και B.2 είναι καταφατικές, χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. Εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες εκ των ερωτήσεων B.1 και B.2 είναι αρνητική, δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. <p>2) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8 (εφαρμογή της ερώτησης B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 και B.2 είναι καταφατικές και η απάντηση στην ερώτηση B.3 είναι αρνητική (ήτοι δεν υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 έως B.3 είναι καταφατικές (ήτοι συμπεριλαμβανομένης της απάντησης στην ερώτηση B.3 ώστε να υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), μπορεί να μην χορηγηθεί επικουρική προστασία στον αιτούντα. Ανεξάρτητα από την απάντηση στην ερώτηση B.3, εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες εκ των ερωτήσεων B.1 και B.2 είναι αρνητική, δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. 	<p>Εφόσον ο αιτών δεν αποκλείεται από την επικουρική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 17 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) (ρήτρες αποκλεισμού):</p> <p>1) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος δεν εφαρμόζει το άρθρο 8 (μη εφαρμογή της ερώτησης B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 και B.2 είναι καταφατικές, χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. Εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες εκ των ερωτήσεων B.1 και B.2 είναι αρνητική, δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. <p>2) Στην περίπτωση που το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 8 (εφαρμογή της ερώτησης B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 και B.2 είναι καταφατικές και η απάντηση στην ερώτηση B.3 είναι αρνητική (ήτοι δεν υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. Εάν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις B.1 έως B.3 είναι καταφατικές (ήτοι συμπεριλαμβανομένης της απάντησης στην ερώτηση B.3 ώστε να υπάρχει εγχώρια προστασία σε τμήμα της χώρας καταγωγής), μπορεί να μην χορηγηθεί επικουρική προστασία στον αιτούντα. Ανεξάρτητα από την απάντηση στην ερώτηση B.3, εάν η απάντηση σε μία ή περισσότερες εκ των ερωτήσεων B.1 και B.2 είναι αρνητική, δεν χορηγείται επικουρική προστασία στον αιτούντα. 	

Προσάρτημα Β: Πρωτογενείς πηγές

1. Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1.1 Πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ

Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [ενοποιημένη απόδοση όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (έναρξη ισχύος: 1 Δεκεμβρίου 2009)] [2012] ΕΕ C 326/47.

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση [ενοποιημένη απόδοση όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (έναρξη ισχύος: 1 Δεκεμβρίου 2009)] [2012] ΕΕ C 326/13.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 18ης Δεκεμβρίου 2000 [όπως τροποποιήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007 (έναρξη ισχύος: 1 Δεκεμβρίου 2009)] [2007] ΕΕ C 303/01.

Πρωτόκολλο (αριθ. 21) για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το οποίο προσαρτάται στη ΣΛΕΕ, [2012] ΕΕ C 326/295.

Πρωτόκολλο (αριθ. 22) σχετικά με τη θέση της Δανίας, το οποίο προσαρτάται στη ΣΛΕΕ, [2012] ΕΕ C 326/299.

Πρωτόκολλο (αριθ. 24) για το άσυλο των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, [2008] ΕΕ C 115/305.

1.2 Παράγωγη νομοθεσία της ΕΕ: οδηγίες

Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη [2003] ΕΕ L 31/18.

Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης [2003] ΕΕ L 251/12.

Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους [2004] ΕΕ L 304/12.

Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα [2005] ΕΕ L 326/13.

Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών [2008] ΕΕ L 348/98.

Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση) [2011] ΕΕ L 337/9.

Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) [2013] ΕΕ L 180/60.

Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση) [2013] ΕΕ L 180/96.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας [2003] ΕΕ L 50/1.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιאτύπωση) [2013] ΕΕ L 180/31.

2. Διεθνείς συμβάσεις οικουμενικής και περιφερειακής εφαρμογής

2.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών/Κοινωνία των Εθνών

Σύμβαση σχετικά με ορισμένα ζητήματα για τη σύγκρουση νόμων περί ιθαγένειας, 179 LNTS 89, 13 Απριλίου 1930 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 1937).

Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων, 189 UNTS 150, 28 Ιουλίου 1951 (έναρξη ισχύος: 22 Απριλίου 1954).

Σύμβαση περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, 360 UNTS 117, 28 Σεπτεμβρίου 1954 (έναρξη ισχύος: 6 Ιουνίου 1960).

Διεθνής Σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων, 660 UNTS 195, 7 Μαρτίου 1966 (έναρξη ισχύος: 4 Ιανουαρίου 1969).

Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, 999 UNTS 171, 16 Δεκεμβρίου 1966 (έναρξη ισχύος: 23 Μαρτίου 1976).

Πρωτόκολλο για το καθεστώς των προσφύγων, 606 UNTS 267, 31 Ιανουαρίου 1967 (έναρξη ισχύος: 4 Οκτωβρίου 1967).

Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, 1249 UNTS 13, 18 Δεκεμβρίου 1979 (έναρξη ισχύος: 3 Σεπτεμβρίου 1981).

Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, 1465 UNTS 85, 10 Δεκεμβρίου 1984 (έναρξη ισχύος: 26 Ιουνίου 1987).

Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, 1577 UNTS 3, 20 Νοεμβρίου 1989 (έναρξη ισχύος: 2 Σεπτεμβρίου 1990).

Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, 2187 UNTS 3, 17 Ιουλίου 1998 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 2002).

Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη, 2173 UNTS 222, 25 Μαΐου 2000 (έναρξη ισχύος: 12 Φεβρουαρίου 2002).

Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, 2171 UNTS 227, 25 Μαΐου 2000 (έναρξη ισχύος: 18 Ιανουαρίου 2002).

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, 2225 UNTS 209, 15 Νοεμβρίου 2000 (έναρξη ισχύος: 29 Σεπτεμβρίου 2003).

Πρωτόκολλο σχετικά με την πρόληψη, καταστολή και δίωξη της εμπορίας ανθρώπων και ιδιαίτερα γυναικών και ανηλίκων, το οποίο προστίθεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, 2237 UNTS 319, 15 Νοεμβρίου 2000 (έναρξη ισχύος: 25 Δεκεμβρίου 2003).

Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, το οποίο προστίθεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, 2241 UNTS 507, 15 Νοεμβρίου 2000 (έναρξη ισχύος: 28 Ιανουαρίου 2004).

Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, 2515 UNTS 3, 13 Δεκεμβρίου 2006 (έναρξη ισχύος: 3 Μαΐου 2008).

2.2 Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού

Σύμβαση της Γενεύης (ΙV) περί προστασίας των πολιτών εν καιρώ πολέμου, 75 UNTS 287, 12 Αυγούστου 1949 (έναρξη ισχύος: 21 Οκτωβρίου 1950).

2.3 Συμβούλιο της Ευρώπης

Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, 213 UNTS 222, ETS No 005, 4 Νοεμβρίου 1950 (έναρξη ισχύος: 3 Σεπτεμβρίου 1953).

Τέταρτο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών για την εξασφάλιση ορισμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών πέρα από όσα ήδη περιλαμβάνονται στη Σύμβαση και το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής, ETS No 046, 16 Σεπτεμβρίου 1963 (έναρξη ισχύος: 2 Μαΐου 1968).

Έκτο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών σχετικά με την κατάργηση της ποινής του θανάτου, ETS No 114, 28 Απριλίου 1983 (έναρξη ισχύος: 1 Μαρτίου 1985).

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, ETS No 126, 26 Νοεμβρίου 1987 (έναρξη ισχύος: 1 Φεβρουαρίου 1989).

Ευρωπαϊκή σύμβαση για την ιθαγένεια, ETS No 166, 6 Νοεμβρίου 1997 (έναρξη ισχύος: 1 Μαρτίου 2000).

Δέκατο Τρίτο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών σχετικά με την κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλες τις περιστάσεις, ETS No 187, 3 Μαΐου 2002 (έναρξη ισχύος: 1 Ιουλίου 2003).

3. Νομολογία

3.1 Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.1.1 Δικαστικές αποφάσεις

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 27ης Ιουνίου 2006 στην υπόθεση C-540/03, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, EU:C:2006:429.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Φεβρουαρίου 2009 στην υπόθεση C-465/07, Meki Elgafaji και Noor Elgafaji κατά Staatssecretaris van Justitie, EU:C:2009:94.

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 2ας Μαρτίου 2010 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, Aydin Salahadin Abdulla κ.λπ. κατά Bundesrepublik Deutschland, EU:C:2010:105.

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 17ης Ιουνίου 2010 στην υπόθεση C-31/09, Nawras Bolbol κατά Bevánorlási és Állampolgársági Hivatal, EU:C:2010:351.

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 9ης Νοεμβρίου 2010 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-57/09 και C-101/09, Bundesrepublik Deutschland κατά B και D, EU:C:2010:661.

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 21ης Δεκεμβρίου 2011 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-411/10 και C-493/10, N.S. κατά Secretary of State for the Home Department και M.E. και λοιπών κατά Refugee Applications Commissioner και Minister for Justice, Equality and Law Reform, EU:C:2011:865.

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 5ης Σεπτεμβρίου 2012 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-71/11 και C-99/11, Bundesrepublik Deutschland κατά Y και Z, EU:C:2012:518.

Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Νοεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-245/11, K κατά Bundesasylamt, EU:C:2012:685.

- Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-277/11, M. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ιρλανδίας, Attorney General, EU:C:2012:744.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Δεκεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-364/11, El Kott και λοιποί κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, EU:C:2012:826.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Μαΐου 2013 στην υπόθεση C-528/11, Zuheyr Freyeh Halaf κατά Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerski savet, EU:C:2013:342.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Ιουνίου 2013 στην υπόθεση C-648/11, MA, BT και DA κατά Secretary of State for the Home Department, EU:C:2013:367.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Νοεμβρίου 2013 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 έως C-201/12, Minister voor Immigratie en Asiel κατά X, Y και Z κατά Minister voor Immigratie en Asiel, EU:C:2013:720.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 2014 στην υπόθεση C-285/12, Aboubacar Diakité κατά Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides, EU:C:2014:39.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Μαΐου 2014 στην υπόθεση C-604/12, H.N. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General, EU:C:2014:302.
- Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 2ας Δεκεμβρίου 2014 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-148/13 έως C-150/13, A, B και C κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, EU:C:2014:2406.
- Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-542/13, Mohamed M'Boj κατά Βελγικού Δημοσίου, EU:C:2014:2452.
- Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-562/13, Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve κατά Moussa Abdida, EU:C:2014:2453.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 2015 στην υπόθεση C-472/13, Andre Lawrence Shepherd κατά Bundesrepublik Deutschland, EU:C:2015:117.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουνίου 2015 στην υπόθεση C-373/13, H.T. κατά Land Baden-Württemberg, EU:C:2015:413.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 2015 στην υπόθεση C-239/14, Abdoulaye Amadou Tall κατά Centre public d'action sociale de Huy, EU:C:2015:824.
- Απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Μαρτίου 2016 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-443/14 και C-444/14, Kreis Warendorf κατά Ibrahim Alo και Amira Osso κατά Region Hannover, EU:C:2016:127.
- Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 7ης Ιουνίου 2016 στην υπόθεση C-63/15, Mehrdad Ghezlbash κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, EU:C:2016:409.

3.1.2 Προτάσεις γενικών εισαγγελιών

- Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Maduro της 9ης Σεπτεμβρίου 2008 στην υπόθεση C-465/07, Meki Elgafaji και Noor Elgafaji κατά Staatssecretaris van Justitie, EU:C:2008:479.
- Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mazák της 15ης Σεπτεμβρίου 2009 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-175/08-C-179/08, Aydin Salahadin Abdulla και λοιποί κατά Bundesrepublik Deutschland, EU:C:2009:551.
- Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Sharpston της 4ης Μαρτίου 2010 στην υπόθεση C-31/09, Nawras Bolbol κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, EU:C:2010:119.
- Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mengozzi της 1ης Ιουνίου 2010 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-57/09 και C-101/09, Bundesrepublik Deutschland κατά B και D, EU:C:2010:302.
- Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Trstjenjak της 22ας Σεπτεμβρίου 2011 στην υπόθεση C-411/10, N.S. κατά Secretary of State for the Home Department, EU:C:2011:611.
- Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Bot της 19ης Απριλίου 2012 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-71/11 και C-99/11, Bundesrepublik Deutschland κατά Y και Z, EU:C:2012:224.
- Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Bot της 26ης Απριλίου 2012 στην υπόθεση C-277/11, M. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ιρλανδίας, Attorney General, EU:C:2012:253.
- Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Sharpston της 13ης Σεπτεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-364/11, Mostafa Abed El Karem El Kott και λοιποί κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, EU:C:2012:569.

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Sharpston της 11ης Ιουλίου 2013 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 έως C-201/12, X, Y και Z κατά Minister voor Immigratie en Asiel, EU:C:2013:474.

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mengozzi της 18ης Ιουλίου 2013 στην υπόθεση C-285/12, Aboubacar Diakité κατά Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides, EU:C:2013:500.

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Bot της 7ης Νοεμβρίου 2013 στην υπόθεση C-604/12, H.N. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, EU:C:2013:714.

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Sharpston της 17ης Ιουλίου 2014 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-148/13, C-149/13 και C-150/13, A, B και C κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, EU:C:2014:2111.

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Bot της 4ης Σεπτεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-562/13, Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve κατά Moussa Abdida, EU:C:2014:2167.

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Sharpston της 11ης Νοεμβρίου 2014 στην υπόθεση C-472/13, Andre Lawrence Shepherd κατά Bundesrepublik Deutschland, EU:C:2014:2360.

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Cruz Villalón της 6ης Οκτωβρίου 2015 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-443/14 και C-444/14, Kreis Warendorf κατά Ibrahim Alo και Amiro Osso κατά Region Hannover, EU:C:2015:665.

3.2 Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

3.2.1 Αποφάσεις επί του παραδεκτού του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Απόφαση επί του παραδεκτού της 22ας Ιουνίου 2004, F κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 17341/03.

Απόφαση επί του παραδεκτού της 9ης Δεκεμβρίου 2004, I.I.N. κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 2035/04.

Απόφαση επί του παραδεκτού της 28ης Φεβρουαρίου 2006, Z και T κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 27034/05.

Απόφαση επί του παραδεκτού της 18ης Σεπτεμβρίου 2012, Hassan Ahmed Abdi Ibrahim κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 14535/10.

Απόφαση επί του παραδεκτού της 16ης Οκτωβρίου 2012, M.S. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 56090/08.

3.2.2 Αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 1978, Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5310/71.

Απόφαση της 25ης Απριλίου 1978, Tyger κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5856/72.

Απόφαση της 13ης Ιουνίου 1979, Marckx κατά Βελγίου, προσφυγή αριθ. 6833/74.

Απόφαση της 21ης Ιουνίου 1988, Berrehab κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 10730/84.

Απόφαση της 7ης Ιουλίου 1989, Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 14308/88.

Απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 1991, Vilvarajah και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 και 13448/87.

Απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1994, Kroon και λοιποί κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 18535/91.

Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 1996, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 22414/93.

Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1996, Ahmed κατά Αυστρίας, προσφυγή αριθ. 25964/94.

Απόφαση της 22ας Απριλίου 1997, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, X, Y και Z κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 21830/93.

- Απόφαση της 29ης Απριλίου 1997, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *H.L.R. κατά Γαλλίας*, προσφυγή αριθ. 24573/94.
- Απόφαση της 2ας Μαΐου 1997, *D κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 30240/96.
- Απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1997, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Aydin κατά Τουρκίας*, προσφυγή αριθ. 23178/94.
- Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1998, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Osman κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 23452/94.
- Απόφαση της 28ης Ιουλίου 1999, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Selmouni κατά Γαλλίας*, προσφυγή αριθ. 25803/94.
- Απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2000, *Kudla κατά Πολωνίας*, προσφυγή αριθ. 30210/96.
- Απόφαση της 6ης Μαρτίου 2001, *Hilal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 45276/99.
- Απόφαση της 19ης Απριλίου 2001, *Peers κατά Ελλάδας*, προσφυγή αριθ. 28524/95.
- Απόφαση της 10ης Μαΐου 2001, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Κύπρος κατά Τουρκίας*, προσφυγή αριθ. 25781/94.
- Απόφαση της 23ης Μαΐου 2001, *Denizci και λοιποί κατά Κύπρου*, προσφυγές αριθ. 25316-25321/94 και 27207/95.
- Απόφαση της 12ης Ιουλίου 2001, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *K και T κατά Φινλανδίας*, προσφυγή αριθ. 25702/94.
- Απόφαση της 15ης Ιουλίου 2002, *Kalashnikov κατά Ρωσίας*, προσφυγή αριθ. 47095/99.
- Απόφαση της 1ης Ιουνίου 2004, *Lebbink κατά Κάτω Χωρών*, προσφυγή αριθ. 45582/99.
- Απόφαση της 8ης Ιουλίου 2004, *Ilaşcu και λοιποί κατά Μολδαβίας και Ρωσίας*, προσφυγή αριθ. 48787/99.
- Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2004, *Krastanov κατά Βουλγαρίας*, προσφυγή αριθ. 50222/99.
- Απόφαση της 26ης Απριλίου 2005, *Müslim κατά Τουρκίας*, προσφυγή αριθ. 53566/99.
- Απόφαση της 12ης Μαΐου 2005, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Öcalan κατά Τουρκίας*, προσφυγή αριθ. 46221/99.
- Απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2005, *Niedzwiecki κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 58453/00.
- Απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2005, *Okpizs κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 59140/00.
- Απόφαση της 11ης Ιουλίου 2006, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Jalloh κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 54810/00.
- Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2006, *Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου*, προσφυγή αριθ. 13178/03.
- Απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2007, *Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών*, προσφυγή αριθ. 1948/04.
- Απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2007, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *D.H. και λοιποί κατά Τσεχικής Δημοκρατίας*, προσφυγή αριθ. 57325/00.
- Απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Saadi κατά Ιταλίας*, προσφυγή αριθ. 37201/06.
- Απόφαση της 27ης Μαΐου 2008, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *N κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 26565/05.
- Απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 25904/07.
- Απόφαση της 11ης Ιουνίου 2009, *S.D. κατά Ελλάδας*, προσφυγή αριθ. 53541/07.
- Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2009, *Koktysh κατά Ουκρανίας*, προσφυγή αριθ. 43707/07.
- Απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2010, *Muskhadzhiyeva και λοιποί κατά Βελγίου*, προσφυγή αριθ. 41442/07.
- Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, *Al-Saadoon και Mufdhi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 61498/08.
- Απόφαση της 1ης Ιουνίου 2010, Τμήμα Ευρείας Σύμβασης, *Gäfgen κατά Γερμανίας*, προσφυγή αριθ. 22978/05.
- Απόφαση της 15ης Ιουνίου 2010, *S.H. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 19956/06.
- Απόφαση της 24ης Ιουνίου 2010, *Schalk και Korf κατά Αυστρίας*, προσφυγή αριθ. 30141/04.
- Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2011, *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, προσφυγή αριθ. 30696/09.
- Απόφαση της 5ης Απριλίου 2011, *Rahimi κατά Ελλάδας*, προσφυγή αριθ. 8687/08.
- Απόφαση της 28ης Ιουνίου 2011, *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγές αριθ. 8319/07 και 11449/07.
- Απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2011, *Awad κατά Βουλγαρίας*, προσφυγή αριθ. 46390/10.

- Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2011, Kanagaratnam κατά Βελγίου, προσφυγή αριθ. 15297/09.
- Απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2011, A.H. Khan κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 6222/10.
- Απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2012, Othman (Abu Qatada) κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 8139/09.
- Απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2012, Ρορον κατά Γαλλίας, προσφυγές αριθ. 39472/07 και 39474/07.
- Απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2012, Hirsi Jamaa και λοιποί κατά Ιταλίας, προσφυγή αριθ. 27765/09.
- Απόφαση της 10ης Απριλίου 2012, Babar Ahmad και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 και 67354/09.
- Απόφαση της 15ης Μαΐου 2012, S.F. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 52077/10.
- Απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2012, Bureš κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, προσφυγή αριθ. 37679/08.
- Απόφαση της 18ης Απριλίου 2013, Mo. M. κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 18372/10.
- Απόφαση της 6ης Ιουνίου 2013, M.E. κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 50094/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, M.Y.H. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 50859/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, D.N.M. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 28379/11.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, S.A. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 66523/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, N.A.N.S. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 68411/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, N.M.Y. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 72686/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, M.K.N. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 72413/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, N.M.B. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 68335/10.
- Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, A.G.A.M. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 71680/10.
- Απόφαση της 9ης Ιουλίου 2013, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Vinter και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 66069/09, 130/10 και 3896/10.
- Απόφαση της 30ής Ιουλίου 2013, Bersiha κατά Ελβετίας, προσφυγή αριθ. 848/12.
- Απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2013, K.A.B. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 886/11.
- Απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2013, Bouyid κατά Βελγίου, προσφυγή αριθ. 23380/09.
- Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, T.A. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 48866/10.
- Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, T.K.H. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 1231/11.
- Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, B.K.A. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 11161/11.
- Απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2014, A.A. κατά Ελβετίας, προσφυγή αριθ. 58802/12.
- Απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014, F.G. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 43611/11.
- Απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2014, Semikhvoston κατά Ρωσίας, προσφυγή αριθ. 2689/12.
- Απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Tali κατά Εσθονίας, προσφυγή αριθ. 66393/10.
- Απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, W.H. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 49341/10.
- Απόφαση της 3ης Απριλίου 2014, A.A.M. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 68519/10.
- Απόφαση της 17ης Απριλίου 2014, Ismailov κατά Ρωσίας, προσφυγή αριθ. 20110/13.
- Απόφαση της 26ης Ιουνίου 2014, M.E. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 71398/12.
- Απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, S.A.S. κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 43835/11.
- Απόφαση της 8ης Ιουλίου 2014, M.E. κατά Δανίας, προσφυγή αριθ. 58363/10.
- Απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Mugenzi κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 52701/09.
- Απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Tanda-Muzinga κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 2260/10.
- Απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Senigo Longue και λοιποί κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 19113/09.

Απόφαση της 17ης Ιουλίου 2014, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Svinarenko και Slyadnev κατά Ρωσίας, προσφυγές αριθ. 32541/08 και 43441/08.

Απόφαση της 24ης Ιουλίου 2014, Α.Α. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 34098/11.

Απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Trabelsi κατά Βελγίου, προσφυγή αριθ. 140/10.

Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2014, Jeunesse κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 12738/10.

Απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2014, Sharifi και λοιποί κατά Ιταλίας και Ελλάδας, προσφυγή αριθ. 16643/09.

Απόφαση της 8ης Απριλίου 2015, Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, Μ.Ε. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 71398/12.

Απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, Tatar κατά Ελβετίας, προσφυγή αριθ. 65692/12.

Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, J.K. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 59166/12.

Απόφαση της 21ης Ιουλίου 2015, Η.Σ. και λοιποί κατά Κύπρου, προσφυγές αριθ. 41753/10 και 13 άλλες προσφυγές.

Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, R.H. κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 4601/14.

Απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016, Α.Β. και λοιποί κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 11593/12.

Απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016, Α.Μ. και λοιποί κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 24587/12.

Απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016, R.C. και V.C. κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 76491/14.

Απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016, R.K. και λοιποί κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 68264/14.

Απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016, R.M. και λοιποί κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 33201/11.

3.2.3 Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Έκθεση της 14ης Δεκεμβρίου 1973, *Ασιάτες Ανατολικής Αφρικής κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγές αριθ. 4403/70-4419/70, 4422/70, 4423/70, 4434/70, 4443/70, 4476/70-4478/70, 4486/70, 4501/70 και 4526/70-4530/70.

Έκθεση της 12ης Οκτωβρίου 1978, *Arrowsmith κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 7050/75.

3.3 Διεθνές Δικαστήριο/Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης

Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης, συμβουλευτική γνώμη της 7ης Φεβρουαρίου 1923, *Nationality Decrees in Tunis and Morocco*, PCIJ Series B, No 4.

Διεθνές Δικαστήριο, απόφαση της 6ης Απριλίου 1955, *υπόθεση Nottebohm (Liechtenstein v Guatemala)*; *Second Phase*, ICJ Reports 1955.

3.4 Απόψεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Απόψεις της 30ής Ιουλίου 1993, *Joseph Kindler κατά Καναδά*, ανακοίνωση αριθ. 470/1991.

3.5 Δικαστήρια κρατών μελών της ΕΕ

3.5.1 Αυστρία

Δικαστήριο για θέματα ασύλου, απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2012, C16 427465-1/2012 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Δικαστήριο για θέματα ασύλου, απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2013, E1 432053-1/2013 (βλέπε EDAL μετάφραση στην αγγλική γλώσσα).

Συνταγματικό Δικαστήριο, απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, U1674/12 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 16ης Απριλίου 2002, προσφυγή αριθ. 99/20/0483.

3.5.2 Βέλγιο

Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2012, αριθ. 218.075.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 14ης Μαρτίου 2008, αριθ. 8.758.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2008, αριθ. 18.419.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2009, αριθ. 22.175.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2009, αριθ. 22.144.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2009, αριθ. 32.222.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2010, αριθ. 38.977.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 18ης Ιουνίου 2010, αριθ. 45.095.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 18ης Ιουνίου 2010, αριθ. 45.096.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 18ης Ιουνίου 2010, αριθ. 45.098.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2010, αριθ. 45.396 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 30ής Ιουνίου 2010, αριθ. 45.742.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2010, αριθ. 48.327.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2010, αριθ. 49.339.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2010, αριθ. 49.821.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 19ης Μαΐου 2011, αριθ. 61.832 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 9ης Ιουνίου 2011, αριθ. 62.867.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, αριθ. 64.233.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2012, αριθ. 73.344.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 6ης Μαρτίου 2012, αριθ. 76.642.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 14ης Μαρτίου 2012, αριθ. 77.179.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2012, αριθ. 89.927.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, αριθ. 93.324.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2013, αριθ. 96.572.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, αριθ. 109.598.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2014, αριθ. 126.144.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2015, αριθ. 141.198.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 19ης Μαρτίου 2015, αριθ. 141.258.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, αριθ. 143.271.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2015, αριθ. 148.663.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2015, αριθ. 153.571.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2015, αριθ. 156.927.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2015, αριθ. 157.905.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, αριθ. 158.868.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 26ης Απριλίου 2016, αριθ. 166.543.

Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών, απόφαση της 29ης Ιουνίου 2016, αριθ. 170.819.

3.5.3 Τσεχική Δημοκρατία

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2005, *SN κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 6 Azs 235/2004-57 (βλέπε EDAL σύνοψη στην αγγλική γλώσσα).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2007, *TA κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 4 Azs 146/2006-100 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2008, *EM κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 4 Azs 99/2007-93 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2008, *SN κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 66/2008-70 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2008, *IG κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 50/2008-62.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2008, *SICh κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 1 Azs 86/2008-101 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2009, *AR κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 1 Azs 107/2008-78 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 21ης Απριλίου 2009, *SH κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 2 Azs 13/2009-60 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 22ας Μαΐου 2009, *AR κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 7/2009-98 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 28ης Ιουλίου 2009, *LO κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 40/2009-74 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2010, *VS κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 6 Azs 29/2010-85 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2011, *RS κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 6 Azs 36/2010-274 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2011, *DK κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 6 Azs 22/2011 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 2ας Αυγούστου 2012, *HR κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 2/2012-49 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 15ης Μαΐου 2013, *AS κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 3 Azs 56/2012-81 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Ιουλίου 2013, *DB κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 4 Azs 13/2013-34 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2013, *IJ κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 4 Azs 24/2013-34 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 29ης Μαΐου 2014, *Χ.Υ. κατά Υπουργείου Εσωτερικών*, 5 Azs 2/2013-26.

3.5.4 Φινλανδία

Διοικητικό Δικαστήριο Ελσίνκι, απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2013, *Heaho 12/1012/3* (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 18ης Μαρτίου 2011, ΚΗΟ:2011:25.

3.5.5 Γαλλία

- Συνταγματικό Συμβούλιο, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2003, αριθ. 2003-485-DC, σκέψη 17, *Journal officiel*, 11 Δεκεμβρίου 2003, 21085.
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 30ής Δεκεμβρίου 2009, *OFPPA κατά Μ C*, προσφυγή αριθ. 305226.
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 14ης Ιουνίου 2010, *OFPPA κατά Μ Α*, προσφυγή αριθ. 323669 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 27ης Ιουλίου 2012, *Μ Β*, προσφυγή αριθ. 349824.
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2012, *Μs DF*, προσφυγή αριθ. 33249.
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 25ης Ιουλίου 2013, προσφυγή αριθ. 350661.
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 18ης Ιουνίου 2014, προσφυγή αριθ. 362703, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 61-62.
- Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2015, *Μs S*, προσφυγή αριθ. 374167.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 2ας Απριλίου 2008, *Mlle N*, προσφυγή αριθ. 574495, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2008*, Απρίλιος 2009, σ. 59-60.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 6ης Απριλίου 2009, *Μ Κ*, προσφυγή αριθ. 616907.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2009, *Μ Ρ*, προσφυγή αριθ. 643384/09002208, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2009*, 2010, σ. 90-91.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 14ης Απριλίου 2010, *Μ Κ*, προσφυγή αριθ. 09004366 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2010, *Μ Ν*, προσφυγή αριθ. 10004872, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011, σ. 48.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2010, *Μ Δ*, προσφυγή αριθ. 09002572 στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011, σ. 33-36.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2011, *Μ Noumbo*, προσφυγή αριθ. 09012710 C+, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 80.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 30ής Μαρτίου 2011, *Μ Λ*, προσφυγή αριθ. 10013804, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 17-18.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 4ης Ιουλίου 2011, *Μ Khurshid*, προσφυγή αριθ. 11002234 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 90 και 91.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 29ης Ιουλίου 2011, *Μ Watson*, προσφυγή αριθ. 08015548 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 86-87.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2011, *Mlle Megne Mbobda*, προσφυγή αριθ. 11010494 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, σ. 81-82.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2011, *Μ Κ*, προσφυγή αριθ. 10008275 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2012, *Μ et Mme M*, προσφυγές αριθ. 09002796 και 09002797 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013, σ. 55-56.

- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2012, *MD*, προσφυγή αριθ. 11026661.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 12ης Μαΐου 2012, προσφυγή αριθ. 8919247.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2012, *Mlle K*, προσφυγή αριθ. 12015618 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2012, *M Biyack Nyemeck*, προσφυγή αριθ. 12013647 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013, σ. 62-63.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, *M ΥΚ*, προσφυγή αριθ. 12025577 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 83-84.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, *Mme HK épouse G*, προσφυγή αριθ. 12017176 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 72-73.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 23ης Μαΐου 2013, *M U*, προσφυγή αριθ. 11010862 C+, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 71.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 15ης Ιουλίου 2013, *M R*, προσφυγή αριθ. 13000622 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 55-56.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 2013, *M F*, προσφυγή αριθ. 13007332 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 54-55.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2013, *M C*, προσφυγή αριθ. 12024083 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 53-54.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2013, *M A*, προσφυγή αριθ. 13018825 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 59-60.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2013, *M M*, προσφυγή αριθ. 13018952 C+, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, σ. 63-64.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Ms NG*, προσφυγή αριθ. 13005020.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 3ης Ιουνίου 2014, *M Noutemwou Mouaffo*, προσφυγή αριθ. 14000522 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 48-49.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2014, *Mme Douglas*, προσφυγή αριθ. 13023823 C, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 46-47.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2014, *M B*, προσφυγή αριθ. 14007634, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, σ. 30-32.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 24ης Μαρτίου 2015, *Mlle EF*, προσφυγή αριθ. 10012810 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 16ης Μαρτίου 2015, *M Ashfaq*, προσφυγή αριθ. 14032693.
- Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 25ης Μαρτίου 2015, *Ms JE/F*, προσφυγή αριθ. 10012810.

Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2015, *M MS*, προσφυγή αριθ. 14014878.

Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, *M S*, προσφυγή αριθ. 15016079.

Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2016, *M NY*, προσφυγή αριθ. 15024258.

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, σύνοδος ολομέλειας, απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1995, *Ms M*, προσφυγή αριθ. 94006878.

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, σύνοδος ολομέλειας, απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1995, *M A*, προσφυγή αριθ. 94010533.

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1999, *Straracexka*, προσφυγή αριθ. 140222.

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, σύνοδος ολομέλειας, απόφαση της 25ης Ιουνίου 2004, *M B*, προσφυγή αριθ. 446177 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2005, *M S*, προσφυγή αριθ. 519680.

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, απόφαση της 29ης Ιουλίου 2005, *Mlle A*, προσφυγή αριθ. 487336, στο *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Commission des recours des réfugiés, Année 2005*, 2006, σ. 65-66.

Επιτροπή προσφυγών προσφύγων, απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2006, *M V*, προσφυγή αριθ. 580781.

3.5.6 Γερμανία

Διοικητικό Δικαστήριο Μονάχου, απόφαση της 19ης Απριλίου 2016, *M 12 K 16.30473*.

Διοικητικό Εφετείο Σαξονίας, απόφαση της 13ης Μαρτίου 2015, *1 A 349/13.A*.

Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, απόφαση της 2ας Ιουλίου 1980, *1 BvR 147*, 181.

Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, απόφαση της 10ης Ιουλίου 1989, *2 BvR 502/86*, τόμος 80, 315.

Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, απόφαση της 3ης Νοεμβρίου 2009, υπόθεση αριθ. 184/07, *Deutsche Verwaltungsblätter 2010*, 59.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 18ης Ιουλίου 2006, *BVerwG 1 C 15.05*, *BVerwG:2006:180706U1C15.05.0*.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2007, *BVerwG 1 C 24.06*, *BVerwG:2007:010207U1C24.06.0*.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2008, *BVerwG 10 C 33.07*, *BVerwG:2008:070208B10C33.07.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 29ης Μαΐου 2008, *BVerwG 10 C 11.07*, *BVerwG:2008:290508U10C11.07.0*.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2008, *BVerwG 10 C 43.07*, *BVerwG:2008:240608U10C43.07.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2008, *BVerwG 10 C 27.07*, *BVerwG:2008:181208U10C27.07.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2009, *BVerwG 10 C 52.07*, *BVerwG:2009:190109U10C52.07.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2009, *BVerwG 10 C 50.07*, *BVerwG:2009:260209U10C50.07.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 5ης Μαρτίου 2009, *BVerwG 10 C 51.07*, *BVerwG:2009:050309U10C51.07.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 14ης Ιουλίου 2009, *BVerwG 10 C 9.08*, *BVerwG:2009:140709U10C9.08.0*, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2009, BVerwG 10 C 25.08, BVerwG:2009:240909U10C25.08.0.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 27ης Απριλίου 2010, BVerwG 10 C 4.09, BVerwG:2010:270410U10C4.09.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2010, BVerwG 10 C 19.09, BVerwG:2010:091210B10C19.09.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2011, BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 1ης Ιουνίου 2011, BVerwG 10 C 25.10, BVerwG:2011:010611U10C25.10.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2011, BVerwG 10 C 13.10, BVerwG:2011:171111U10C13.10.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, BVerwG 10 C 15.12, BVerwG:2013:300713U1C5.12.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2013, BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 17ης Ιουνίου 2014, BVerwG 10 C 7.13, BVerwG:2014:170614U10C7.13.0.

3.5.7 Ελλάδα

Επιτροπή Προσφυγών (Βύρωνας), απόφαση της 23ης Απριλίου 2013, προσφυγή αριθ. 4/1188365 (βλέπε EDAL).

Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 31ης Δεκεμβρίου 2008, αριθ. 4056/2008.

Ειδική Επιτροπή Προσφυγών, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2011, προσφυγή αριθ. 95/126761 (βλέπε EDAL).

Ειδική Επιτροπή Προσφυγών, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2011, προσφυγή αριθ. 95/52986 (βλέπε EDAL).

Ειδική Επιτροπή Προσφυγών, απόφαση της 20ής Ιουνίου 2012, *ΗΚ κατά Γενικού Γραμματέως Υπουργείου (πρώην) Δημοσίας Τάξης*, προσφυγή αριθ. 95/48882 (βλέπε EDAL).

Ειδική Επιτροπή Προσφυγών, απόφαση της 22ας Ιουνίου 2012, *ΑΓ κατά Γενικού Γραμματέα του πρώην Υπουργείου Δημοσίας Τάξης*, προσφυγή αριθ. 95/56266 (βλέπε EDAL).

Ειδική Επιτροπή Προσφυγών, απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2012, προσφυγή αριθ. 95/48884 (βλέπε EDAL).

3.5.8 Ουγγαρία

Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο Βουδαπέστης, απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2011, 6.k.34.830/2010/19.

Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο Βουδαπέστης, απόφαση της 18ης Ιουνίου 2013, *RY (Afghanistan) κατά Office of Immigration and Nationality*, 17.K.31893/2013/3-IV (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Μητροπολιτικό Δικαστήριο, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2011, *ΚΗ κατά Office of Immigration and Nationality*, 6.K.34.440/2010/20 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Μητροπολιτικό Δικαστήριο, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2013, *ΜΑΑ κατά Office of Immigration and Nationality*, 6.K.31830/2013/6 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

3.5.9 Ιρλανδία

High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 29ης Μαρτίου 2001, *Zgnat'ev κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2001] IHHC 70.

High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2009, *ASO κατά Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2009] IEHC 607.

High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 1ης Μαρτίου 2012, *JTM κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General* [2012] IEHC 99.

High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 25ης Ιουνίου 2012, *WA κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General* [2012] IEHC 251.

High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2014, *MCA κατά Refugee Appeals Tribunal & Ors* [2014] IEHC 504

High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, *KMA (Algeria) κατά Refugee Appeals Tribunal & Ano* [2015] IEHC 472.

3.5.10 Ιταλία

Δικαστήριο Cagliari, απόφαση της 3ης Απριλίου 2013, RG 8192/2012 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Δικαστήριο Ρώμης, απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2013, RG 4627/2010.

3.5.11 Κάτω Χώρες

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Διοικητικής Δικαιοδοσίας, απόφαση της 30ής Ιουλίου 2002, 200203043/1.

Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 5ης Αυγούστου 2008, *AJDCoS*, 200708107/1 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 29ης Μαΐου 2012, *ABRvS*, 201108872/1/V1 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2013, 201105922/1.

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Διοικητικής Δικαιοδοσίας, απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2016, 201410123/1/V2.

3.5.12 Πολωνία

Συμβούλιο προσφύγων (Πολωνία), απόφαση της 23ης Αυγούστου 2012, *RdU-82/8/S/10* (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Περιφερειακό Διοικητικό Δικαστήριο Βαρσοβίας, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2013, *V SA/Wa 2459/11* (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Συμβούλιο προσφύγων (Πολωνία), απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2010, *RdU-439/-1/S/10* (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Περιφερειακό Διοικητικό Δικαστήριο Βαρσοβίας, απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2015, *IV SA/Wa 961/15*.

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2005, *II OSK 1081/05*. Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 8ης Μαΐου 2008, *II OSK 237/07* (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 12ης Μαρτίου 2013, *II OSK 126/07* (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2015, *II OSK 769/14*.

3.5.13 Δημοκρατία της Σλοβενίας

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 16ης Μαρτίου 2005, *U 153/2005-6*.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2006, *Nimanaj*, *U 1731/2006-9*.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2012, I U 42/2012 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 15ης Μαΐου 2013, *Musse*, I U 576/2013-7.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 2014, *Berisha και Pireva*, I U 766/2013, ECLI:SI:UPRS:2014:I.U.766.2013.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 18ης Απριλίου 2014, *Essomba*, I U 1982/2013-45.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Απριλίου 2014, *Mustafa*, I U 1474/2013-26.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2014, I U 1627/2013-17.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2014, *Rahimi*, I U 424/2014-11.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2015, *Hussein*, I U 923/2014-34.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 15ης Απριλίου 2015, *Hassan*, I U 362/2015-7.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Απριλίου 2015, I U 411/2015-57.

Διοικητικό Δικαστήριο, απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2013, Up-1056/11-15.

3.5.14 Ισπανία

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2009, 6894/2005.

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2010, 5051/2006.

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2010, 429/2007 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 15ης Ιουνίου 2011, 1789/2009, ECLI:ES:TS:2011:4013.

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2012, 6426/2011, ECLI:ES:TS:2012:4824.

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2012, 65/2012, ECLI:ES:TS:2012:5907.

Ανώτατο Δικαστήριο, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2012, 75/2012, ECLI:ES:TS:2012:5908.

3.5.15 Σουηδία

Δικαστήριο Μετανάστευσης, Διοικητικό Δικαστήριο Malmö, απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2011, UM 1796-11 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Εφετείο Μετανάστευσης, απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2009, UM 4118-07, MIG:2009:4 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Εφετείο Μετανάστευσης, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2011, UM 10061-09.

Εφετείο Μετανάστευσης, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2011, UM 3363-10 και 3367-10 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Εφετείο Μετανάστευσης, απόφαση της 21ης Απριλίου 2011, UM 7851-10 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

Εφετείο Μετανάστευσης, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2012, UM 1173-12 (βλέπε περίληψη στην αγγλική γλώσσα στην EDAL).

3.5.16 Ηνωμένο Βασίλειο

Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 30ής Ιουνίου 1995, *Savchenkov κατά Secretary of State for the Home Department* [1995] EWCA Civ 47.

Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1997, *Boban Lazarevic κατά Secretary of State for the Home Department* [1997] EWCA Civ 1007.

- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 31ης Ιουλίου 2000, *Revenko κατά Secretary of State for the Home Department* [2000] EWCA Civ 500.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 11ης Μαΐου 2001, *Sepet και Bulbul κατά Secretary of State for the Home Department* [2001] EWCA Civ 681.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2002, *Rolandas Svazas κατά Secretary of State for the Home Department* [2002] EWCA Civ 74.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2003, *Batayav κατά Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1489.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2003, *Bagdanavicius και Anor, R (on the application of) κατά Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1605.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 1ης Ιουλίου 2004, *Michael Atkinson κατά Secretary of State for the Home Department* [2004] EWCA Civ 846.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 31ης Ιουλίου 2007, *EB (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 809.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2007, *JV (Tanzania) κατά Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 1532.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, *YB (Eritrea) κατά the Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 360.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, *AA (Uganda) κατά Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 579.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2008, *PS (Sri Lanka) κατά Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 1213.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, *MA (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department* [2009] EWCA Civ 289.
- Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 23ης Απριλίου 2010, *HH (Somalia) κ.λπ. κατά Secretary of State for the Home Department* [2010] EWCA Civ 426.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 13ης Απριλίου 2011, *RM (Zimbabwe) κατά Secretary of State for the Home Department* [2011] EWCA Civ 428.
- Court of Appeal of England and Wales (EWCA) (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2013, *HF (Iraq) και Ors κατά Secretary of State for the Home Department* [2013] EWCA Civ 1276.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1987, *R κατά Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran and Others* [1988] 1 AC 958.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 25ης Μαρτίου 1999, *Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah, R v* [1999] UKHL 20.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 6ης Ιουλίου 2000, *Horvath κατά Secretary of State for the Home Department* [2001] AC 489 [2000] UKHL 37.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 20ής Μαρτίου 2003, *R κατά Secretary of State for the Home Department, ex p Sivakumar* [2003] UKHL 14.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων) (Ηνωμένο Βασίλειο), της 10ης Μαρτίου 2005, *In re B Regina κατά Special Adjudicator, ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2006, *Januzi κατά Secretary of State for the Home Department*, [2006] UKHL 5.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2006, *Secretary of State for the Home Department κατά K· Fornah κατά Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 46.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2007, *Secretary of State for the Home Department κατά AH (Sudan) and Others* [2007] UKHL 49.
- House of Lords (Βουλή των Λόρδων), απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2010, *Regina κατά Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdanavicius and another* [2005] UKHL 38.

- Immigration Appeal Tribunal (Εφετείο Μετανάστευσης), απόφαση της 19ης Ιουλίου 2000, *Mustafa Doymus κατά Secretary of State for the Home Department* [2000] HX-80112-99.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 9ης Ιουνίου 2000, *Agartha Smith κατά Secretary of State for the Home Department* [2000] UKIAT 00TH02130.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2000, *Gomez (Non-State Actors: Acero-Garces Disapproved) (Colombia)* [2000] UKIAT 00007.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 28ης Ιουνίου 2002, *Muzafar Iqbal (Fair Trial – Pre-Trial Conditions) Pakistan CG* [2002] UKIAT 02239.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2005, *SG (Stateless Nepalese: Refugee? Removal Directions) Buthan* [2005] UKIAT 00025.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 31ης Μαρτίου 2005, *NM κ.λπ. (Lone Women – Ashraf) Somalia CG* [2005] UKIAT 00076.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2005, *AA (Involuntary Returns to Zimbabwe) Zimbabwe CG* [2005] UKAIT 00144.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2007, *AB (Protection – Criminal Gangs – Internal Relocation) Jamaica CG* [2007] UKIAT 00018.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 31ης Ιουλίου 2007, *IM (Sufficiency of Protection) Malawi* [2007] UKAIT 00071.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 19ης Μαΐου 2008, *HS (Terrorist Suspect – Risk) Algeria CG* [2008] UKAIT 00048.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2009, *AM & AM (Armed Conflict: Risk Categories) Somalia CG* [2008] UKAIT 00091.
- Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 12ης Αυγούστου 2015, *BM κ.λπ. (Returnees-Criminal and Non-Criminal) DRC CG* [2015] UKUT 293 (IAC).
- Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο), απόφαση της 7ης Ιουλίου 2010, *HJ (Iran) και HT (Cameroun) κατά Secretary of State for the Home Department* [2010] UKSC 31, [2011] 1 AC 59.
- Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο), απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2011, *ZH (Tanzania) κατά Secretary of State for the Home Department* [2011] UKSC 4.
- Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο), απόφαση της 25ης Ιουλίου 2012, *RT (Zimbabwe) και Ors κατά Secretary of State for the Home Department* [2012] UKSC 38.
- Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο), απόφαση της 25ης Μαρτίου 2015, *Pham κατά Secretary of State for the Home Department* [2015] UKSC 19.
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 2010, *AM και BM (Trafficked women) Albania CG* [2010] UKUT 80 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 8ης Απριλίου 2010, *AZ (Trafficked Women) Thailand CG* [2010] UKUT 118 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2010, *AW (Sufficiency of Protection) Pakistan* [2011] UKUT 31 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2011, *SA (Political Activist – Internal Relocation) Pakistan* [2011] UKUT 30 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2011, *BA (Demonstrators in Britain – Risk on Return) Iran CG* [2011] UKUT 36 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2011, *KK κ.λπ. (Nationality: North Korea) Korea CG* [2011] UKUT 92 (IAC).

- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, *ST (Ethnic Eritrean - Nationality - Return) Ethiopia CG* [2011] UKUT 252 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2011, *AMM and Others (Conflict; Humanitarian Crisis; Returnees; FGM) Somalia CG* [2011] UKUT 445 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 18ης Μαΐου 2012, *AK (Article 15(c)) Afghanistan CG* [2012] UKUT 00163 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2012, *MN κ.λπ. (Ahmadis – Country Conditions – Risk) Pakistan CG* [2012] UKUT 00389 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, *CM (E.M. Country Guidance; Disclosure) Zimbabwe CG* [2013] UKUT 00059 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2013, *MS (Coptic Christians: Egypt) CG* [2013] UKUT 00611 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2014, *MOJ & Ors (Return to Mogadishu) Somalia CG* [2014] UKUT 00442 (IAC).
- Upper Tribunal, Immigration and Asylum Chamber (Εφετείο διοικητικών διαφορών, τμήμα μετανάστευσης και ασύλου), απόφαση της 29ης Μαΐου 2015, *N.A. and V.A. (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India* [2015] UKUT 00432 (IAC).

3.6 Δικαστήρια κρατών εκτός της ΕΕ

- Αυστραλία, Federal Court (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο), απόφαση της 23ης Αυγούστου 2000, *Minister for Immigration & Multicultural Affairs κατά Khawar* [2000] FCA 1130.
- Αυστραλία, High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 13ης Απριλίου 2000, *Chen Shi Hai κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs* [2000] 170 ALR 553.
- Αυστραλία, High Court (Ανώτερο Δικαστήριο), απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, *Minister for Immigration and Multicultural Affairs κατά Haji Ibrahim* [2000] HCA 55.
- Καναδάς, Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο), απόφαση της 30ής Ιουνίου 1993, *Attorney General κατά Ward* [1993] 2 SCR 689.
- Νέα Ζηλανδία, Refugee Status Appeals Authority (Αρχή Προσφυγών Καθεστώτος Πρόσφυγα), απόφαση της 30ής Απριλίου 1992, προσφυγή αριθ. 1/92 *Re SA*.
- Νέα Ζηλανδία, Refugee Status Appeals Authority (Αρχή Προσφυγών Καθεστώτος Πρόσφυγα), απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, προσφυγή αριθ. 76044.

Προσάρτημα Γ: Μεθοδολογία

Μεθοδολογία εκπόνησης της παρούσας ανάλυσης

Παρότι επιδιώχθηκε να τηρηθεί, στο μέτρο του δυνατού, η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της σειράς εκδόσεων για την επαγγελματική εξέλιξη των δικαστικών συνολικά, η εκπόνηση της παρούσας ανάλυσης, η οποία καλύπτει ένα από τα τέσσερα θέματα που εξετάζονται στο πλαίσιο της σύμβασης που συνήφθη μεταξύ της IARLJ-Europe και της EASO για την έκδοση βασικού υλικού κατάρτισης δικαστικών, απαίτησε την υιοθέτηση τροποποιημένης προσέγγισης. Όπως επισημάνθηκε ήδη στην ενότητα για τους συμμετέχοντες (σ. 3), η διαδικασία σύνταξης περιέλαβε δύο κύρια σκέλη: εργασίες σύνταξης από συντακτική ομάδα εμπειρογνομόνων και εργασίες αναθεώρησης, καθοδήγηση και συνολική εποπτεία των εργασιών σύνταξης της εν λόγω ομάδας από ομάδα επιμέλειας, απαρτιζόμενη αποκλειστικά από δικαστές.

Προπαρασκευαστικό στάδιο

Κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο, η ομάδα επιμέλειας εξέτασε και συμφώνησε, στο πλαίσιο διαβούλευσης με τη συντακτική ομάδα, το αντικείμενο, τη δομή και το περιεχόμενο της ανάλυσης. Στη βάση αυτή, η συντακτική ομάδα κατάρτισε τα ακόλουθα:

1. Προσωρινή βιβλιογραφία των σχετικών πηγών και του υλικού που είναι διαθέσιμα σχετικά με το θέμα.
2. Προσωρινή συλλογή σχετικής με το θέμα νομολογίας.
3. Δείγμα της υπό εξέλιξη εργασίας.
4. Προπαρασκευαστική ενημερωτική έκθεση, η οποία περιλάμβανε την προσωρινή λεπτομερή δομή της ανάλυσης και έκθεση προόδου.

Το υλικό αυτό διαβιβάστηκε στην ομάδα επιμέλειας, η οποία παρείχε στη συντακτική ομάδα τόσο γενική καθοδήγηση όσο και ειδικότερες παρατηρήσεις και σχόλια υπό τη μορφή οδηγιών σχετικά με την περαιτέρω εκπόνηση της δικαστικής ανάλυσης και τη συλλογή νομολογίας.

Στάδιο εργασιών σύνταξης

Η συντακτική ομάδα κατάρτισε σχέδιο της δικαστικής ανάλυσης και προέβη σε συλλογή της νομολογίας, σύμφωνα με το εγχειρίδιο σύνταξης κειμένων της EASO, αντλώντας στοιχεία από έρευνες βάσει εγγράφων τεκμηρίωσης και από την ανάλυση της νομοθεσίας, από νομολογία, εκπαιδευτικό υλικό και άλλη σχετική βιβλιογραφία, όπως βιβλία, εκθέσεις, σχόλια, κατευθυντήριες γραμμές και άρθρα από αξιόπιστες πηγές. Υπό τον συντονισμό του επικεφαλής της ομάδας, πραγματοποιήθηκε η ανάθεση της αρχικής σύνταξης ενοτήτων της δικαστικής ανάλυσης και της συλλογής νομολογίας σε μέλη της ομάδας. Ακολούθως, τα εν λόγω προσχέδια εξετάστηκαν από άλλα μέλη της ομάδας, ανταλλάχθηκαν διεξοδικά απόψεις και ακολούθησε ανασύνταξη του κειμένου βάσει των συζητήσεων αυτών.

Το πρώτο σχέδιο που ολοκλήρωσε η συντακτική ομάδα διαβιβάστηκε στην ομάδα επιμέλειας, στην οποία ανατέθηκε ο έλεγχος του σχεδίου με σκοπό να συνδράμει τη συντακτική ομάδα στη βελτίωση της ποιότητάς του. Στο πλαίσιο αυτό, η ομάδα επιμέλειας παρείχε περαιτέρω οδηγίες στη συντακτική ομάδα σχετικά με τη δομή, τη μορφή και το περιεχόμενο της δικαστικής ανάλυσης. Βάσει των οδηγιών αυτών, η συντακτική ομάδα προέβη σε περαιτέρω τροποποιήσεις και υπέβαλε το δεύτερο σχέδιο στην ομάδα επιμέλειας. Το συγκεκριμένο σχέδιο διαβιβάστηκε στην UNHCR, η οποία διατύπωσε τις απόψεις της. Η ομάδα επιμέλειας έλαβε υπόψη τις απόψεις αυτές στο πλαίσιο της αναθεώρησης και επέφερε ορισμένες περαιτέρω τροποποιήσεις, σε συνεργασία με τη

συντακτική ομάδα, με σκοπό την προετοιμασία των κειμένων για εξωτερική διαβούλευση. Ζητήθηκε επίσης η γνώμη της EASO, οι δε παρατηρήσεις της λήφθηκαν υπόψη από την ομάδα επιμέλειας σε όλα τα στάδια της σύνταξης.

Εξωτερική διαβούλευση

Η EASO διαβίβασε το σχέδιο δικαστικής ανάλυσης και τη συλλογή της νομολογίας στο δίκτυο δικαστικών της EASO, στην UNHCR και στα μέλη του συμβουλευτικού φόρουμ της EASO, φορείς οι οποίοι κλήθηκαν να εξετάσουν το υλικό και να διατυπώσουν παρατηρήσεις και σχόλια με σκοπό να βοηθηθεί η ομάδα επιμέλειας στην περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας του έργου. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής ζητήθηκαν και λήφθηκαν οι παρατηρήσεις ενός δικαστή του ΔΕΕ και ενός δικαστή του ΕΔΔΑ.

Η ομάδα επιμέλειας έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις που της υποβλήθηκαν και κατέληξε σε συμπεράσματα σχετικά με τις αναγκαίες επακόλουθες αλλαγές. Η ομάδα εμπειρογνομόνων προέβη στις τελικές αναθεωρήσεις υπό την καθοδήγηση και την εποπτεία της ομάδας επιμέλειας.

Προσάρτημα Δ: Επιλεγμένη βιβλιογραφία

1. Επίσημα έγγραφα

1.1 Ευρωπαϊκή Ένωση

EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia: Country Overview*, Αύγουστος 2014.

EASO, *Άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, Δεκέμβριος 2014.

EASO, *Αποκλεισμός: Άρθρα 12 και 17 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) – Δικαστική ανάλυση*, 2016.

EASO, *End of Protection – A Judicial Analysis*, 2016 (υπό έκδοση).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, της 12ης Σεπτεμβρίου 2001, COM(2001) 510 τελικό.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, της 21ης Οκτωβρίου 2009, COM(2009) 551 τελικό.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση), 23 Οκτωβρίου 2009, COM(2009) 551 τελικό/2.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και προώθηση των νόμιμων οδών προς την Ευρώπη, της 6ης Απριλίου 2016, COM(2016) 197 final.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας και για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 2003/109/ΕΚ, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες, της 13ης Ιουλίου 2016, COM(2016) 466 final.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Tampere*, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999, Tampere, SN 200/99, Βρυξέλλες

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Σημείωμα της Προεδρίας προς την Ομάδα «Άσυλο»*, Έγγραφο συζήτησης σχετικά με την επικουρική προστασία, 19 Νοεμβρίου 1999, 13167/99 ASILE 41.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Σημείωμα της Γενικής Γραμματείας προς την Ομάδα «Άσυλο» του Συμβουλίου*, *Compilation of replies to Questionnaire on Complementary Forms of Protection*, 3 Μαΐου 2001, ΕΕ αριθ. εγγράφου 8378/01 ASILE 27.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Νομική Υπηρεσία*, 15 Νοεμβρίου 2001, ΕΕ αριθ. εγγράφου 14348/02.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», *Αποτελέσματα των εργασιών*, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 24 Απριλίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 7882/02 ASILE 20.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Αποτελέσματα των εργασιών της Ομάδας «Άσυλο»*, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών

και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 17 Ιουνίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 9038/02 ASILE 25.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 9 Ιουλίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 10596/02 ASILE 36.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 9 Σεπτεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 11356/02 ASILE 40.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Στρατηγική επιτροπή για τη μετανάστευση, τα σύνορα και το άσυλο, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 20 Σεπτεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12148/02 ASILE 43.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, Τετάρτη, 25 Σεπτεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12199/02 ASILE 45.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 7 Οκτωβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12534/02 ASILE 49.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο», Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 23 Οκτωβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 12620/02 ASILE 54.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ομάδα «Άσυλο»/SCIFA/EMA, Αποτελέσματα των εργασιών, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 8 Νοεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 13648/02 ASILE 61.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Σημείωμα της Προεδρίας προς την Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, 15 Νοεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. εγγράφου 14308/02 ASILE 65.

1.2 Συμβούλιο της Ευρώπης

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI), *Σύσταση γενικής πολιτικής υπ' αριθ. 7 της ECRI περί εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων*, 13 Δεκεμβρίου 2002.

1.3 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *General Comment No 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)*, 10 Μαρτίου 1992.

Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *General Comment No 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant*, 26 Μαΐου 2004.

Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου, *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, απόφαση 56/83 της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, 12 Δεκεμβρίου 2001.

Συμβούλιο Ασφαλείας, Απόφαση 1820(2008), 19 Ιουνίου 2008, UN Doc S/Res/1820(2008).

1.4 Ηνωμένο Βασίλειο

Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών), *Country Information and Guidance, Syria: Security and Humanitarian Situation*, Δεκέμβριος 2014.

Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών), *Asylum Policy Instruction, Accessing Credibility and Refugee Status*, 6 Ιανουαρίου 2015.

Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών), *Country Information and Guidance, Iraq: Security Situation*, Νοέμβριος 2015.

2. Εκδόσεις

2.1 Υλικό αναφοράς

Battjes H., *European Asylum Law and International Law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2006).

Foster M., *International Refugee Law and Socio-Economic Rights. Refuge from Deprivation* (CUP, 2009).

Goodwin-Gill G.S. και McAdam J., *The Refugee in International Law* (3η έκδοση, OUP, 2007).

Grahl-Madsen A., *The Status of Refugees in International Law* (Vols, I & II, A.W. Sitjhoff, 1966 και 1972).

Hailbronner K., *Immigration and Asylum Law and Policy in the European Union* (Kluwer Law International, 2000).

Hailbronner K. και Thym D. (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law, A Commentary* (2η έκδοση, C.H. Beck, Hart & Nomos, 2016).

Hathaway J.C., *The Rights of Refugees under International Law* (CUP, 2005).

Hathaway J.C. και Foster M., *The Law of Refugee Status* (2η έκδοση, CUP, 2014).

McAdam J., *Complementary Protection in International Refugee Law* (OUP, 2007).

Peers S., Moreno-Lax V., Garlick M. και Guild E. (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law (Text and Commentary): Second Revised Edition. Vol. 3: EU Asylum Law* (2η έκδοση, Brill, 2015).

Zimmermann A., *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees – A Commentary* (OUP, 2011).

2.2 Εκδόσεις UNHCR

UNHCR, *Agents of Persecution – UNHCR Position*, 1995.

UNHCR, *Position Paper on Relocating Internally as a Reasonable Alternative to Seeking Asylum (The So-Called ‘Internal Flight Alternative’ or ‘Relocation Principle’)*, Φεβρουάριος 1999.

UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 1: Δίωξη λόγω γένους στα πλαίσια ερμηνείας του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, UN Doc HCR/GIP/02/01.

UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 2: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, UN Doc HCR/GIP/02/02.

UNHCR, *Sexual and Gender Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons: Guidelines for Prevention and Response*, Μάιος 2003.

UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 4: «Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής» στα πλαίσια του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 23 Ιουλίου 2003, UN Doc HCR/GIP/03/04.

UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 6: Η θρησκεία ως λόγος φόβου δίωξης στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 1 Α (2) της σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 28 Απριλίου 2004, UN Doc HCR/GIP/04/06.

- UNHCR, *Σχόλια της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, «Για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους» (ΕΕ L 304/12 της 20.9.2004)*, Ιανουάριος 2005.
- UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 7: Η εφαρμογή του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων στα θύματα εμπορίας ανθρώπων ή στα πρόσωπα που κινδυνεύουν από την εμπορία ανθρώπων*, 7 Απριλίου 2006, UN Doc. HCR/GIP/06/07.
- UNHCR, *Το άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μελέτη για την εφαρμογή της οδηγίας της ΕΕ για τον καθορισμό του καθεστώτος πρόσφυγα*, Νοέμβριος 2007.
- UNHCR, *Θέσεις της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Επικουρική Προστασία της Οδηγίας της ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα στις περιπτώσεις σοβαρής και προσωπικής απειλής κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας*, Ιανουάριος 2008.
- UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 8: για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου των παιδιών στο πλαίσιο των άρθρων 1(A) 2 και 1 (ΣΤ) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 22 Δεκεμβρίου 2009, UN Doc HCR/GIP/09/08.
- UNHCR, *UNHCR Comments on the European Commission's Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted (COM(2009)551, 21 October 2009)*, Ιούλιος 2010.
- UNHCR, *Safe at Last? Law and Practice in Selected EU Member States with Respect to Asylum-Seekers Fleeing Indiscriminate Violence*, Ιούλιος 2011.
- UNHCR, *Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 1979, επανεκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2011.
- UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 9: για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στον σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή στην ταυτότητα του γένους (φύλου) στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 23 Οκτωβρίου 2012, UN Doc HCR/GIP/12/09.
- UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία αριθ. 10: Ισχυρισμοί αιτημάτων ασύλου που αναφέρονται στη στρατιωτική θητεία στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 12 Νοεμβρίου 2014, UN Doc. HCR/GIP/13/10/Corr.1.
- UNHCR, *Handbook on Protection of Stateless Persons under the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons*, 2014.
- UNHCR, *The Case Law of the European Regional Courts: The Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: Refugees, Asylum-Seekers, and Stateless Persons*, 2015.
- UNHCR, *Εκτελεστική Επιτροπή, Refugee Women and International Protection*, ExCom Conclusion No 39 (XXXVI), 1985.
- UNHCR, *Εκτελεστική Επιτροπή, Refugee Protection and Sexual Violence*, ExCom Conclusion No 73 (XLIV), 8 Οκτωβρίου 1993.

2.3 Εκδόσεις IARLJ

- IARLJ, *Asylum Law*, 1η Διεθνής Δικαστική Διάσκεψη, 1-2 Δεκεμβρίου 1995, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο, 1996.
- IARLJ, *Refugee and Asylum Law: Assessing the Scope for Judicial Protection*, 2η Παγκόσμια Διάσκεψη, 9-11 Ιανουαρίου 1997, Nijmegen, Κάτω Χώρες, 1997.
- IARLJ, *The Realities of Refugee Determination on the Eve of a New Millennium: The Role of the Judiciary / Les réalités de la détermination du statut de réfugié à l'aube du nouveau millénaire: Rôle du système judiciaire*, 3η Παγκόσμια Διάσκεψη, Οκτώβριος 1998, Οτάβα, Καναδάς 1999.
- IARLJ, *The Changing Nature of Persecution / La nature changeante de la persécution*, 4η Παγκόσμια Διάσκεψη, Οκτώβριος 2000, Βέρνη, Ελβετία 2001.

- IARLJ, *Forced Migration and the Advancement of International Protection / Migración forzada y el avance de la protección internacional*, 7η Παγκόσμια Διάσκεψη, 6-9 Νοεμβρίου 2006, Πόλη του Μεξικού, Μεξικό, 2006.
- IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, 2007.
- IARLJ, *Where to Now: Charting the Future Course of International Protection*, Πρακτικά της 8ης Παγκόσμιας Διάσκεψης, 28-30 Ιανουαρίου 2009, Cape Town, Νότια Αφρική, 2009.
- IARLJ, *Assessment of Credibility in Refugee and Subsidiary Protection Claims under the EU Qualification Directive: Judicial Criteria and Standards*, των J. Barnes και A. Mackey, 2013.
- EASO, *Εισαγωγή στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα δικαστήρια – Δικαστική ανάλυση*, Αύγουστος 2016.
- EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.
- EASO, *Access to Procedures governing International Protection and the Non-Refoulement Principle – A Judicial Analysis*, υπό έκδοση.

2.4 Εκδόσεις ΜΚΟ

- ECRE, *ECRE Information Note on the Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted*, Οκτώβριος 2004.
- ECRE, *ECRE Information Note on the Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted (recast)*, Οκτώβριος 2013.
- ECRE, Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland and Hungarian Helsinki Committee, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, 2014.
- ECRE, Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland and Hungarian Helsinki Committee, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative, National Report, Belgium*, 2014.

2.5 Ακαδημαϊκή βιβλιογραφία

- Baldaccini A., «Refugee Protection in Europe: Reconciling Asylum with Human Rights», *Justice Journal* (2004), σ. 117-128.
- Bank R., «The Transposition of the Qualification Directive in Germany», in K. Zwaan (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007), σ. 109-126.
- Battjes H., «Subsidiary Protection and Reduced Rights», in K. Zwaan (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007), σ. 49-57.
- Battjes H., «Subsidiary Protection and Other Alternative Forms of Protection», in V. Chetail και C. Bauloz (επιμ.), *Research Handbook on International Law and Migration* (Edward Elgar Publishing, 2014), σ. 541-561.
- Bauloz C. και Rui, G., «Refugee Status and Subsidiary Protection: Towards a Uniform Content of International Protection?», στο V. Chetail, P. De Bruycker και F. Maiani (επιμ.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016), σ. 216-245.
- Bell M., «Protecting LGBT People Seeking Asylum: Guidelines on the Refugee Status Directive», ILGA-Europe, Οκτώβριος 2005.
- Bianku L., «Roundtable Discussion with the IARLJ, the CJEU and the ECtHR on Leading Asylum Cases», *IJRL* (2013), σ. 382-393.
- Boeles P., den Heijer M., Lodder G. και Wouter, K., *European Migration Law* (2η έκδοση, Intersentia, 2014).

- Carlier J.-Y., «Réfugiés: Identification et statut des personnes à protéger. La directive qualification», στο F. Julien-Laferrrière, H. Labayle και Ö. Edström (επιμ.), *La politique européenne d'immigration et d'asile: Bilan critique cinq ans après le Traité d'Amsterdam / The European Immigration and Asylum Policy: Critical Assessment Five Years after the Amsterdam Treaty* (Bruylant, 2005), σ. 289-322.
- Carlier J.-Y., *Droit d'asile et des réfugiés de la protection aux droits* (Martinus Nijhoff Publishers, 2007).
- Castel J. «*Rape, Sexual Assault and the Meaning of Persecution*», IJRL (1992), σ. 39-56.
- Cherubini F., *Asylum Law in the European Union* (Routledge, 2015).
- Chetail V., «The Implementation of the Qualification Directive in France: One Step Forward and Two Steps Backward», στο K. Zwaan (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publisher, 2007), σ. 87-101.
- Chetail V., «Are Refugee Rights Human Rights? An Unorthodox Questioning of the Relations between Refugee Law and Human Rights Law», στο R. Rubio-Marín (επιμ.), *Human Rights and Immigration* (Collected Courses of the Academy of European Law, OUP, 2014), σ. 19-72.
- Chetail V., De Bruycker P. και Maiani, F. (επιμ.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016).
- Crawford J., Pellet A. και Olleson S. (επιμ.), *The Law of International Responsibility* (OUP, 2010).
- de Groot R., «Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law», CEPS Paper No 57, 2013.
- Dörig H., «*German Courts and their Understanding of the Common European Asylum System*», IJRL (2013), σ. 768-778.
- Dörig H., στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law, A Commentary* (2η έκδοση, C.H. Beck, 2016).
- Durieux J.-F., «*Salah Sheekh is a Refugee: New insights into Primary and Subsidiary Forms of Protection*», Refugee Studies Centre, Working Paper Series No 49, 2008.
- Durieux J.-F., «*Of War, Flows, Laws and Flaws: A Reply to Hugo Storey*», RSQ (2012), σ. 161-176.
- Eaton J., «*The International Protection Alternative under European Union Law: Examining the Recast Qualification Directive*», IJRL (2012), σ. 765-792.
- Errera R., «*La directive européenne du 29 avril 2004 sur le statut de réfugié et la protection internationale et les garanties contenues dans la Convention européenne des droits de l'homme*», *Revue trimestrielle des droits de l'homme* (2008).
- Errera R., «*The CJEU and Subsidiary Protection: Reflections on Elgafaji – and After*», IJRL (2011), σ. 93-110.
- Ferguson Sidorenko O., *The Common European Asylum System: Background, Current State of Affairs, Future Directions* (TMC Asser Press, 2007).
- Foster M., «*The "Ground with the Least Clarity": A Comparative Study of Jurisprudential Developments relating to 'Membership of a Particular Social Group'*», UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, 2012.
- Fripp E., «*International Humanitarian Law and the Interpretation of "Persecution" in Article 1A(2) CSR51*», IJRL (2014), σ. 382-403.
- Fullerton M., «*A Tale of Two Decades: War Refugees and Asylum Policy in the European Union*», Brooklyn Law School Legal Studies, Research Paper No 175, Νοέμβριος 2009.
- Garlick M., «*International Protection in Court: The Asylum Jurisprudence of the Court of Justice of the EU and UNHCR*», RSQ (2015), σ. 107-130.
- Gil-Bazo M.-T., «*Refugee Status, Subsidiary Protection, and the Right to Be Granted Asylum under EC Law*», UNHCR New Issues in Refugee Research, Research Paper No 136, Νοέμβριος 2006.
- Gil-Bazo M.-T., «*The Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Right to Be Granted Asylum in the Union's Law*», RSQ (2008), σ. 33-52.
- Gil-Bazo M.-T., «*Refugee Protection under International Human Rights Law: From Non-Refoulement to Residence and Citizenship*», RSQ (2015), σ. 11-42.

- Gilbert G., «*Is Europe Living Up to its Obligations to Refugees?*», *European Journal of International Law* (2004), σ. 963-987.
- Goodwin-Gill G.S., *The Refugee in International Law* (2η έκδοση, OUP, 1996).
- Goodwin-Gill G.S., «The International Law of Refugee Protection», στο E. Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long και N. Sigona (επιμ.), *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies* (OUP, 2014).
- Goudappel F.A.N.J. και Raulus H.S.R. (επιμ.), *The Future of Asylum in the European Union: Problems, Proposals and Human Rights* (TMC Asser Press, 2011).
- Grabewarter C., *European Convention of Human Rights, Commentary* (Nomos, 2014).
- Grahl-Madsen A., «*International Refugee Law Today and Tomorrow*», *Archiv des Völkerrechts* (1982), σ. 411-467.
- Greenman K., «*A Castel Built on Sand? Article 3 ECHR and the Source of Risk in Non-Refoulement Obligations in International Law*», *IJRL* (2015), σ. 264-296.
- Guild E., «*The Europeanisation of Europe's Asylum Policy*», *IJRL* (2006), σ. 630-641.
- Guild E., Carrera S. και Eggenschwiler A. (επιμ.), *The Area of Freedom, Security and Justice Ten Years On: Successes and Future Challenges under the Stockholm Programme*, CEPS, 2010.
- Guild E. και Minderhoud P. (επιμ.), *The First Decade of EU Migration and Asylum Law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2011).
- Hailbronner K., «Principles of International Law Regarding the Concept of Subsidiary Protection», στο D. Bouteillet-Paquet (επιμ.), *Subsidiary Protection of Refugees in the European Union: Complementing the Geneva Convention?* (Bruylant, 2002), σ. 3-18.
- Hailbronner K. και Alt S., «Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on Minimum Standards for the Qualification and Status of Third Country Nationals or Stateless Persons as Refugees or as Persons Who Otherwise Need International Protection and the Content of the Protection Granted, Articles 1-10», στο K. Hailbronner (επιμ.), *European Immigration and Asylum Law: A Commentary* (Hart, 2010) 1006.
- Hailbronner K., Renner G. και Maaßen H.-G., (επιμ.), *Staatsangehörigkeitsrecht* (3η έκδοση, C.H. Beck, 2010).
- Harvey C., «*The Right to Seek Asylum in the European Union*», *European Human Rights Law Review* (2004), σ. 17-36.
- Harvey C., «*Time for Reform? Refugees, Asylum-Seekers, and Protection under International Human Rights Law*», *RSQ* (2015), σ. 43-60.
- Hathaway J.C., *The Law of Refugee Status* (Butterworths, 1991).
- Hathaway J.C., «*What's in a Label?*», *EJML* (2003), σ. 1-21.
- Hathaway J.C., «*Leveraging Asylum*», *Texas International Law Journal* (2010), σ. 503-536.
- Hathaway J.C. και Foster M., «Internal Protection/Relocation/Flight Alternative as an Aspect of Refugee Status Determination», στο E. Feller, V. Türk και F. Nicholson (επιμ.), *Refugee Protection in International Law, UNHCR's Global Consultations on International Protection* (CUP, 2003), σ. 357-417.
- Hathaway J.C., Haines R.P.G., Kagan M., κ.ά., «*The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground*», *Michigan Journal of International Law* (2002), σ. 211-221.
- Hathaway J.C. και Hicks W.S., «*Is There a Subjective Element in the Refugee Convention's Requirement of "Well-Founded Fear"?*», *Michigan Journal of International Law* (2005), σ. 505-562.
- Jakuleviciene I., «*Is There a Need for an Extension of Subsidiary Protection in the European Union Qualification Directive?*», *Jurisprudence* (2010), σ. 215-232.
- Julien-Laferrrière F., «La compatibilité de la politique d'asile de l'Union européenne avec la Convention de Genève du 28 juillet 1951 relative au statut de réfugié», στο V. Chetail και J. Flauss (επιμ.), *La Convention de Genève du 18 juillet 1951 relative au statut des réfugiés 50 ans après: Bilan et perspectives* (Bruylant, 2001), σ. 257-286.
- Julien-Laferrrière F., Labayle H. και Edström Ö. (επιμ.), *The European Immigration and Asylum Policy: Critical Assessment Five Years after the Amsterdam Treaty* (Bruylant, 2005).
- Juss S., «*Problematizing the Protection of "War Refugees": A Rejoinder to Hugo Storey and Jean-François Durieux*», *RSQ* (2013), σ. 122-147.

- Kälin W., «*Non-State Agents of Persecution and the Inability of the State to Protect*», *Georgetown Immigration Law Journal* (2001), σ. 415-431.
- Kälin W., «Gender-Related Persecution», στο V. Chetail και V. Gowlland-Debbas (επιμ.), *Switzerland and the International Protection of Refugees* (Kluwer Law International, 2002), σ. 111-128.
- Kelley N., «*Internal Flight/Relocation/Protection Alternative: Is It Reasonable?*», *IJRL* (2002), σ. 4-44-.
- Klug A., «*Harmonization of Asylum in the European Union – Emergence of an EU Refugee System?*», *German Yearbook of International Law* (2004), σ. 594-628.
- Kosar D., «*Inclusion before Exclusion or Vice Versa: What the Qualification Directive and the Court of Justice Do (Not) Say*», *IJRL* (2013), σ. 87-119.
- Lambert H., «*The EU Asylum Qualification Directive, Its Impact on the Jurisprudence of the United Kingdom and International Law*», *International and Comparative Law Quarterly* (2006), σ. 161-192.
- Lambert, H., «*The Next Frontier: Expanding Protection in Europe for Victims of Armed Conflict and Indiscriminate Violence*», *IJRL* (2013) 207-234.
- Lambert H., «*Refugee Status, Arbitrary Deprivation of Nationality, and Statelessness within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*», UNHCR, Legal and Protection Policy Research Series, 2014.
- Lauterpacht E. και Bethlehem D., «*The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement: Opinion*», στο E. Feller, V. Türk και F. Nicholson (επιμ.), *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection* (Cambridge University Press, 2003), σ. 87-177.
- Leboeuf L. και Tsourdi E., «*Towards a Re-Definition of Persecution? Assessing the Potential Impact of Y and Z*», *HRLR* (2013), σ. 402-415.
- Lehmann J.M., «*Persecution, Concealment and the Limits of a Human Rights Approach in (European) Asylum Law – The Case of Germany v Y and Z in the Court of Justice of the European Union*», *IJRL* (2014), σ. 65-81.
- Mandal R., «*Protection Mechanisms Outside of the 1951 Convention (“Complementary Protection”)*», UNHCR Legal and Protection Policy, Doc PPLA/2005/02, Ιούλιος 2005.
- Mariño Menéndez F.M., «*Recent Jurisprudence of the United Nations Committee against Torture and the International Protection of Refugees*», *RSQ* (2015), σ. 61-78.
- Marx R., «*The Criteria of Applying the “Internal Flight Alternative” Test in National Refugee Status Determination Procedures*», *IJRL* (2002), σ. 179-218.
- Marx R., *Handbuch zum Flüchtlingsschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie* (2η έκδοση, Wolters/Kluwer Law International, 2012).
- McAdam J., «*Complementary Protection and Beyond: How States Deal with Human Rights Protection*», UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No 118, 2005.
- McAdam J., «*The European Union Qualification Directive: The Creation of a Subsidiary Protection Regime*», *IJRL* (2005), σ. 461-516.
- McAdam J., «*The Qualification Directive: An Overview*», στο K. Zwaan (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007), σ. 7-30.
- McAdam J., «*Regionalising International Refugee Law in the European Union: Democratic Revision or Revisionist Democracy?*», *Victoria University of Wellington Law Review* (2007), σ. 255-280.
- McAdam J., «*The Standard of Proof in Complementary Protection Cases: Comparative Approaches in North America and Europe*», *University of South Wales Faculty of Law Research Series, Paper No 50*, 2008.
- Millibank J., «*From Discretion to Disbelief: Recent Trends in Refugee Determination on the Basis of Sexual Orientation in Australia and the United Kingdom*», *IJRL* (2009), σ. 391-414.
- Mole N. και Meredith C., «*Asylum and the European Convention on Human Rights*», *Human Rights Files No 9*, Council of Europe Publishing, 2010.
- Moreno Lax V., «*Of Autonomy, Autarky, Purposiveness and Fragmentation: The Relationship between EU Asylum Law and International Humanitarian Law*», στο D.J. Cantor και J.-F. Durieux (επιμ.), *Refuge from Inhumanity? War Refugees and International Humanitarian Law* (Brill/Nijhoff, 2014), σ. 295-341.

- Musalo K., «*Conscientious Objection as a Basis for Refugee Status: Protection for the Fundamental Rights of Freedom of Thought, Conscience and Religion*», RSQ (2007), σ. 69-78.
- Noll G., *Negotiating Asylum. The EU Acquis, Extraterritorial Protection and the Common Market of Deflection* (Martinus Nijhoff Publishers, 2000).
- Noll G., «International Protection Obligations and the Definition of Subsidiary Protection in the EU Qualification Directive», στο M.C.D.U. de Sousa, P. De Bruycker και U. Brandl (επιμ.), *The Emergence of a European Asylum Policy* (Bruylant, 2004), σ. 183-194.
- Noll G., «Evidentiary Assessment and the EU Qualification Directive», UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No 117, 2005.
- Noll G., «*Asylum Claims and the Translation of Culture into Politics*», Texas International Law Journal (2006), σ. 491-501.
- O’Nions H., *Asylum – A Right Denied: A Critical Analysis of European Asylum Policy* (Ashgate, 2014).
- O’Sullivan M., «*Acting the Part: Can Non-State Entities Provide Protection under International Refugee Law?*», IJRL (2012), σ. 85-110.
- Pearce H., «*An Examination of the International Understanding of Political Rape and the Significance of Labeling it Torture*», IJRL (2002), σ. 534-560.
- Peers S., *EU Justice and Home Affairs* (3η έκδοση, OUP, 2011).
- Peers S., «*The Revised Directive on Refugee and Subsidiary Protection Status*», Statewatch, 2011.
- Peers S., «*The Second Phase of the Common European Asylum System: A Brave New World – or Lipstick on a Pig?*», Statewatch, 2013.
- Peers S., Guild E., Acosta D., Groenendijk K. και Moreno Lax V., *EU Immigration and Asylum Law (Text and Commentary): Second Revised Edition. Vol. 2: EU Immigration Law* (2η έκδοση, Brill, 2012).
- Pellonpää M., «ECHR Case-Law on Refugees and Asylum Seekers and Protection under the 1951 Refugee Convention: Similarities and Differences», στο IARLJ, *The Changing Nature of Persecution* (IARLJ, 2000), σ. 146-148.
- Phuong C., «*Persecution by Non-State Agents: Comparative Judicial Interpretations of the 1951 Refugee Convention*», EJML (2003), σ. 521-532.
- Piotrowicz R. και Van Eck C., «*Subsidiary Protection and Primary Rights*», International and Comparative Law Quarterly (2004), σ. 107-138.
- Pirjola J., «*European Asylum Policy – Inclusions and Exclusions under the Surface of Universal Human Rights Language*», EJML (2009), σ. 347-366.
- Rodrigues Araújo A.M., «*The Qualification for Being a Refugee under EU Law: Religion as a Reason for Persecution*», EJML (2014), σ. 535-558.
- Storey H., «*The Internal Flight Alternative Test: The Jurisprudence Re-Examined*», IJRL (1998), σ. 499-532.
- Storey H., «*EU Qualification Directive: A Brave New World?*», IJRL (2008), σ. 1-49.
- Storey H., «*Armed Conflict in Asylum Law: The “War-Flaw”*», RSQ (2012), σ. 1-32.
- Storey H., «Persecution: Towards a Working Definition», στο V. Chetail και C. Bauloz (επιμ.), *Research Handbook on Migration and International Law* (Edward Elgar Publishing, 2014), σ. 459-518.
- Storey H., «Qualification for Subsidiary Protection», στο K. Hailbronner και D. Thym (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law Commentary* (2η έκδοση, C.H. Beck, 2016).
- Storey H., «*The Meaning of “Protection” within the Refugee Definition*», RSQ (2016), σ. 1-34.
- Türk V., «Non-State Agents of Persecution», στο V. Chetail και V. Gowlland-Debbas (επιμ.), *Switzerland and the International Protection of Refugees / La Suisse et la protection internationale des réfugiés* (Kluwer Law International, 2002), σ. 95-109.
- Übersax, P., και Rudin, B., (επιμ.), *Ausländerrecht* (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009).
- Vedsted-Hansen J., «*Common EU Standards on Asylum – Optional Harmonization and Exclusive Procedures?*», EJML (2005), σ. 369-376.

Wouters K., *International Legal Standards for the Protection from Refoulement* (Intersentia, 2009).

Zimmermann A. (επιμ.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its Protocol: A Commentary* (OUP, 2011).

Zimmermann A. και Mahler C., «Article 1 A, para. 2 (Definition of the Term “Refugee” / Définition du terme “réfugié”)», στο A. Zimmermann (επιμ.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its Protocol: A Commentary* (OUP, 2011), σ. 281-465.

Zwaan, K. (επιμ.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007).

Προσάρτημα Ε: Συλλογή νομολογίας

ΔΕΕ

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παραιτηθέντες υποθέσεις
<p>ΔΕΕ</p> <p><i>Meki Elgafaji και Noor Elgafaji κατά Staatssecretaris van Justitie</i> υπόθεση C-465/07 ΕΥ:C:2009:94 17/2/2009</p>	<p>Απόφαση εκδόσιμα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Raad van State (Κάτω Χώρες) σχετικά με τη σχέση του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ και του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και την ερμηνεία των όρων «προσωπική απειλή» και «αδιάρκτη άσκηση βίας» στο άρθρο 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ. στοιχείο α) και β) της ΟΕΑΑ – πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης</p> <p>Το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ ως νομική βάση του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ, σκέψη 28: «Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι καίτοι το προστατευόμενο από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ θεμελιώδες δικαίωμα περιλαμβάνεται στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου των οποίων την τήρηση διασφαλίζει το Δικαστήριο και η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου λαμβάνεται υπόψη για την ερμηνεία του περιεχομένου του εν λόγω δικαιώματος στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης, εντούτοις, στο εν λόγω άρθρο 3 αντιστοιχεί, κατ' ουσίαν, το άρθρο 15 στοιχείο β) της οδηγίας. [...]»</p> <p>Σχέση του άρθρου 15 στοιχείο γ) με το άρθρο 15 στοιχείο α) και β) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 32, 33 και 38: «32. Συναφώς, παρατηρείται ότι οι όροι «θανατική ποινή», «εκτέλεση» καθώς και «βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος» του άρθρου 15 στοιχείο α) και β), της οδηγίας, χαρακτηρίζουν περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών επικουρική προστασία διατρέχει ειδικώς τον κίνδυνο βλάβης συγκεκριμένης μορφής. 33. Αντιθέτως, η κατά το άρθρο 15 στοιχείο γ) της οδηγίας βλάβη, καθόσον συνίσταται σε «σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας» του αιτούντος, αναφέρεται σε ένα γενικότερο κίνδυνο βλάβης. [...] 38. Ο εξαιρετικός χαρακτήρας της καταστάσεως αυτής επιρρωννύεται, επίσης, από το γεγονός ότι η οικεία προστασία είναι επικουρική, καθώς και από την οικονομία του άρθρου 15 της οδηγίας, καθόσον η βλάβη, της οποίας τον ορισμό δίνει το άρθρο αυτό υπό τα στοιχεία α) και β), πρέπει να εξαιρουμένηται σαφώς. Μολονότι είναι αληθές ότι στοιχεία που αφορούν το σύνολο του πληθυσμού αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εφαρμογή του άρθρου 15 στοιχείο γ) της οδηγίας, υπό την έννοια ότι σε περίπτωση διεθνούς ή εσωτερικής έντολης σύρραξης, ο ενδιαφερόμενος, όπως και άλλα πρόσωπα, εντάσσεται στον κύκλο των δυνατικών θυμάτων μιας αδιακρίτως ασκούμενης βίας, εντούτοις, η ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως πρέπει να γίνεται λαμβανομένου υπόψη του συστήματος στο οποίο εντάσσεται, δηλαδή σε σχέση με τις λοιπές δύο περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 15 και, επομένως, να ερμηνεύεται σε στενή συνάρτηση με την εξατομίκευση αυτή».</p> <p>Ορισμός του πραγματικού κινδύνου βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ, σκέψη 40: «Επιπλέον, πρέπει να προστεθεί ότι, κατά την προβλεπόμενη στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της οδηγίας εξατομικευμένη αξιολόγηση της αιτήσεως επικουρικής προστασίας, μπορεί, ιδίως, να λαμβάνεται υπόψη: [...] - η ύπαρξη, ενδεχομένως, σοβαρής ενδείξεως περί πραγματικού κινδύνου, όπως η ενδεξή που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας, υπό το πρίσμα της οποίας η απαίτηση περί αδιακρίτως ασκούμενης βίας, από την οποία εξαρτάται το δικαίωμα του αιτούντος να τύχει της επικουρικής προστασίας, ενδέχεται να είναι λιγότερο αυστηρή».</p>	<p>ΕΔΑΑ – Ν.Α. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 25904/07</p>	

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>ΔΕΕ (Τμήμα μεζονος συνθέσεως)</p>	<p><i>Aydin Salahadin Abdulla και λοιποί κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας</i> συνδεόμενες υποθέσεις C-175/08, C-176/08, C-179/08 και C-179/08 ΕΥ: C:2010:105 2/3/2010</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) σχετικά με την πάυση του καθεστώτος πρόσφυγα βάσει του άρθρου 11 της ΟΕΑΑ.</p> <p>προστασία κατά της δίωξης – διεθνείς οργανισμοί – διάρκεια της προστασίας – προγενέστερη δίωξη</p> <p>Προστασία κατά της δίωξης βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ, σκέψη 68-71: «68. Ως εκ τούτου, οι περιστάσεις που καταδεικνύουν τη δυνατότητα ή μη της χώρας καταγωγής να παράσχει προστασία έναντι πράξεων διώξεων συνιστά καθοριστικό στοιχείο της αξιολόγησής, η οποία καταλήγει στη χορήγηση ή, κατά συμπληρωτικό τρόπο, ενδεχομένως στην πάυση του καθεστώτος πρόσφυγα. [...] 70. Προκειμένου να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί δίωξη δεν είναι πλέον βάσιμος, οι αρμόδιες αρχές πρέπει, υπό το πρίσμα του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας, να επαληθεύσουν, λαμβανομένης υπόψη της απομνημόνευσης του πρόσφυγα, ότι ο φορέας ή οι φορείς προστασίας του εν λόγω τρίτου κράτους Έλβαν εύνολγα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη, ότι επιμένουν να συνιστούν δίωξη και ότι ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας θα νομικό σύστημα για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη και ότι ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας θα έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή, σε περίπτωση πάσχεως της υπαγωγής του στο καθεστώς πρόσφυγα. 71. Μέσω της επαληθεύσεως αυτής οι αρμόδιες αρχές αξιολογούν, κυρίως, τις συνθήκες λειτουργίας, αφενός, των θεσμών, των δικησίων και των δυναμένων ασφαλείας, αφετέρου, κάθε ομάδας ή οντότητας της τρίτης χώρας, η οποία ενδέχεται, μέσω ενεργειών ή παραλείψεών της, να προκαλέσει πράξεις διώξεως εις βάρος του προσώπου που απολαύει καθεστώτος πρόσφυγα, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα αυτή. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας, που αφορά την αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων, οι αρχές αυτές μπορούν να συνεκτιμούν, μεταξύ άλλων, τους νόμους και τους κανονισμούς της χώρας καταγωγής, καθώς και του τρίτου εφάρμογής τους, όπως επίσης του μέτρου στο οποίο διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα αυτή.»</p> <p>Διάρκεια της προστασίας (καθοριστική μεταβολή των συνθηκών), σκέψεις 72-73: «72. Το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας ορίζει, εξάλλου, ότι η μεταβολή των συνθηκών που διαπιστώνουν οι αρμόδιες αρχές, πρέπει να είναι «ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως», ώστε ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί διώξεις να μην μπορεί πλέον να θεωρείται βάσιμος. 73. Η μεταβολή των συνθηκών είναι «ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 2, της οδηγίας, όταν οι παράγοντες που προκάλεσαν τον φόβο του πρόσφυγα είναι ότι θα υποστεί δίωξη μπορούν να θεωρηθούν ως μονίμως εξαλειφθέντες. Η αξιολόγηση της ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως της μεταβολής των συνθηκών προϋποθέτει επομένως την απουσία βάσιμου φόβου εκθέσεως σε πράξεις διώξεως, οι οποίες συνιστούν σοβαρή προσβολή θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.»</p> <p>Διεθνείς οργανισμοί ως υπεύθυνοι προστασίας βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ, σκέψη 75: «Όσον αφορά την ως άνω σκέψη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να διασφαλίζεται η προστασία εκ μέρους διεθνών οργανισμών, μεταξύ άλλων, μέσω παρουσίας πολυεθνικής δυνάμεως στο έδαφος της τρίτης χώρας.»</p> <p>Προγενέστερη δίωξη βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ, σκέψη 94: «Η κατάσταση αυτή απαντά, καταρχάς και κυρίως, κατά το στάδιο εξέτασης μιας αρχικής αιτήσεως για χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, όταν ο αιτών προβάλει προγενέστερες πράξεις ή απειλές διώξεως ως ενδείξεις του βάσιμου φόβου του ότι η επίμαχη δίωξη θα επαναληφθεί σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα καταγωγής. Η αποδεικτική ισχύς, την οποία το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας προσάγει σε τέτοιες προγενέστερες πράξεις ή απειλές, θα ληφθεί υπόψη από τις αρμόδιες αρχές υπό την απορρέουσα από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας προϋπόθεση ότι οι εν λόγω πράξεις ή απειλές συσχετίζονται με τον λόγο διώξεως που προβάλλει ο αιτών την παροχή προστασίας.»</p>

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
ΔΕΕ (Τμήμα μείζονος συνθέσεως)	<p><i>Bundesrepublik Deutschland κατά Β και D</i></p> <p>συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-57/09 και C-101/09 EU:C:2010:661 9/11/2010</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) σχετικά με τον αποκλεισμό από το καθεστώς πρόσφυγα βάσει του άρθρου 12 παράγραφος 2 στοιχεία β) και γ) της ΟΕΑΑ.</p> <p>ευνοϊκότερες διατάξεις εκπλήρωσης των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας (άρθρο 3 της ΟΕΑΑ) – αποκλεισμός από το καθεστώς πρόσφυγα</p> <p>Κατά πόσον η εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα μπορεί να επεκταθεί σε αιτούντες που αποκλείονται από το εν λόγω καθεστώς βάσει του άρθρου 3 της ΟΕΑΑ, σκέψεις 115-121: «115. Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού των λόγων αποκλεισμού της οδηγίας, που συνίσταται στη διαφύλαξη της αξιωματικής διεθνούς προστασίας που αυτή προβλέπει, προοιμικής της Σύμβουλος της Γενεύης, η επιφύλαξη του άρθρου 3 της οδηγίας απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις που χορηγούν το προβλεπόμενο από την οδηγία καθεστώς του πρόσφυγα σε πρόσωπο που έχει αποκλειστεί από αυτό δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, 116. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι από το άρθρο 2, στοιχείο ζ', in fine, της οδηγίας προκύπτει ότι αυτή δεν απαγορεύει να ζητήσει κάποιος να προστατευτεί στο πλαίσιο «άλλης μορφής προστασίας», μη εμπιπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της 117. Η οδηγία, όπως και η Σύμβαση της Γενεύης, εκκινεί από την αρχή ότι τα κράτη μέλη υποδοχής μπορούν να παράσχουν, κατά το εθνικό τους δίκαιο, εθνική προστασία που να περιλαμβάνει δικαιώματα των προσώπων, των οποίων η υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα έχει αποκλεισθεί δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας, να διαμένουν στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους, 118. Η παροχή από κράτος μέλος τέτοιου είδους καθεστώτος εθνικής προστασίας για λόγους άλλους από την ανάγκη διεθνούς προστασίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας, ήτοι βάσει διακριτικής ευχέρειας για λόγους συμμόνειας ή για ανθρωπιστικούς λόγους, δεν εμπιπτει, όπως διευκρινίζει η ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, στο πεδίο εφαρμογής της 119. Αυτή η άλλη μορφή προστασίας που τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να παράσχουν δεν πρέπει, όμως, να συγχέεται με το καθεστώς του πρόσφυγα κατά την έννοια της οδηγίας, όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, 120. Επομένως, εφόσον οι εθνικές διατάξεις που αναγνωρίζουν ότι δικαιούνται άσυλο πρόσωπα των οποίων η υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα έχει αποκλεισθεί κατά την έννοια της οδηγίας παρέχουν τη δυνατότητα να διακρίνεται σαφώς η εθνική προστασία από την προστασία που χορηγείται δυνάμει της οδηγίας δεν αντιβαίνουν στο σύστημα που καθιερώνει αυτή, 121. Βάσει των σκέψεων αυτών, πρέπει να δοθεί στο πέμπτο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 3 της οδηγίας έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αναγνωρίζουν δικαιώματα άσυλου βάσει του εθνικού τους δικαίου σε πρόσωπα των οποίων η υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα έχει αποκλεισθεί δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, υπό τον όρο ότι αυτή η άλλη μορφή προστασίας δεν ενέχει κίνδυνο συγχύσεως με το καθεστώς του πρόσφυγα κατά την έννοια της οδηγίας.»</p>	

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παραιτημένες υποθέσεις
<p>ΔΕΕ (Τμήμα μεζ(ζονς συνθέσεως)</p>	<p><i>Bundesrepublik Deutschland κατά Υ και Ζ</i> συνεδικασθείσες υποθέσεις C-71/11 και C-99/11 ΕΥ: C:2012:518 5/9/2012</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) σχετικά με την έννοια της διώξης βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 και του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ.</p> <p>πράξη διώξης (άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ) – προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας – σοβαρότητα – βάσιμος φόβος διώξης – απουσία προγενέστερης διώξης (άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ) – μέτρο απόδειξης – απουσία καθήκοντος διακριτικότητας</p> <p>Προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας ως πράξη διώξης και σοβαρότητα της προσβολής βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ, σκέψεις 57-62 και 65-66: «57. Η θρησκευτική ελευθερία αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα της κοινωνίας και συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου. Ενδεχόμενη προσβολή του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας μπορεί να είναι τόσο σοβαρή ώστε να παρέχει τη δυνατότητα εξομολόγησης της διώξης, για να προσδιοριστεί ποιες πράξεις πρέπει να εκλαμβάνονται ως διώξη. 58. Εντούτοις, τούτο ουδόλως σημαίνει ότι οποιαδήποτε προσβολή του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας που εγγυάται το άρθρο 10, παράγραφος 1, του Χάρτη συνιστά πράξη διώξης η οποία θα υποχρέωνε τις αρμόδιες αρχές να χορηγήσουν το καθεστώς του πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας στον υφιστάμενο την εν λόγω προσβολή. 59. Αντίθετως, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, για να μπορούν να εκληφθούν ως διώξη οι οικείες πράξεις, απαιτείται η συνδρομή «σοβαρής παραβίασης» της εν λόγω ελευθερίας θύματος των ενδιαφερόμενων σημαντικά. 60. Υπό την έννοια αυτή, αποκλείονται ευθές εξ αρχής οι πράξεις οι οποίες συνιστούν περιορισμούς, προβλεπόμενους από τη νομοθεσία, της ασκήσεως του θεμελιώδους δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, του Χάρτη, αλλά δεν παραβιάζουν το συγκεκριμένο δικαίωμα δοθέντος ότι καλύπτονται από το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη. 61. Δεν μπορούν περαιτέρω να εκληφθούν ως διώξη, κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας και του άρθρου 1 Α της Συμβάσεως της Γενεύης, οι πράξεις οι οποίες παραβιάζουν μετά βεβαιότητας το αναγνωριζόμενο από το άρθρο 10, παράγραφος 1, του Χάρτη δικαίωμα, <i>αλλ'</i> η σοβαρότητα των οποίων δεν ισοδυναμεί με εκείνη της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ. 62. Για τον ακριβή προσδιορισμό των πράξεων που μπορούν να εκληφθούν ως διώξη, κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας, στέρεται σημασία η διάκριση μεταξύ των θησυσών ένα «σκληρό πυρήνα» (forum internum) του θεμελιώδους δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας, στον οποίο δεν εμπίπτουν τα ασκούμενα δημοσίως θρησκευτικά καθήκοντα (forum externum), και των μη θησυσών τον αποκλούμενο «σκληρό πυρήνα» πράξεων. [...] 65. Συνεπώς, οι πράξεις οι οποίες, λόγω της ενγενούς σοβαρότητας τους από κοινού με εκείνη των συνεπειών τους για το θησυσό πρόσωπο, μπορούν να εκλαμβάνονται ως διώξη, δεν πρέπει να προσδιορίζονται βάσει του στοιχείου της θρησκευτικής ελευθερίας του μέτρου αλλά βάσει της φύσεως του επιβαλλόμενου στον ενδιαφερόμενο κολασμού και των συνεπειών του [...] 66. Επομένως, η σοβαρότητα των πράξεων και των κυρώσεων που ελήφθησαν ή μπορούν να ληφθούν σε βάρος του ενδιαφερομένου θα είναι καθοριστική για το αν συνιστά διώξη, κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, τυχόν προσβολή του δικαιώματός του με το άρθρο 10, παράγραφος 1, του Χάρτη δικαιώματος.»</p> <p>Ορισμός βασικού φόβου διώξης, σκέψη 70: «Η αξιολόγηση του κινδύνου αυτού προϋποθέτει ότι η αρμόδια αρχή θα συνεκτιμήσει σειρά στοιχείων, τόσο αντικειμενικών όσο και υποκειμενικών. Το υποκειμενικό στοιχείο ότι η τήρηση ορισμένων θρησκευτικής πρακτικής δημοσιώς, αντικείμενο των αμφισβητούμενων περιορισμών, ενέχει ιδιαίτερη σημασία για τον ενδιαφερόμενο, όσον αφορά τη διατήρηση της θρησκευτικής ταυτότητας του, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο κατά την εκτίμηση του βαθμού του κινδύνου στον οποίο ο αιτών θα εκτεθεί στη χώρα καταγωγής του εξαιτίας της θρησκείας του, έστω και αν η τήρηση της συγκεκριμένης θρησκευτικής πρακτικής δεν συνιστά βασικό στοιχείο για την οικεία θρησκευτική κωνσότητα.»</p> <p>Κίνδυνος μελλοντικής διώξης χωρίς προγενέστερη διώξη και μέτρο απόδειξης βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ, σκέψεις 74-76: «74. Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να παρατηρηθεί ότι αφορά περίπτωση κατά την οποία, όπως συμβαίνει στις υποθέσεις της κύριας δίκης, ο αιτών δεν έχει ήδη διωχθεί ή αποτελέσει αντικείμενο άμεσων απειλών διώξεως λόγω της θρησκείας του. 75. Το γεγονός ότι δεν συντρέχει «σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος» των αιτούντων, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 4, της οδηγίας, δικαιολογεί την ανάγκη του αιτούντος δικαστηρίου να λάβει απάντηση επί του ερωτήματος κατά πόσον ο αιτών, αν δεν στηρίζεται τον φόβο του σε διώξη που υπέστη ήδη εξ αιτίας της θρησκείας του, μπορεί θεμιτά να απαιτεί ότι, αφ' ης επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, θα εξακολουθεί να μη διατρέχει στην πραγματικότητα τον κίνδυνο διώξεως. 76. Επ' αυτού, διαπιστώνεται ότι, στο πλαίσιο του συστήματος της οδηγίας, σπάνια οι αρμόδιες αρχές καλούνται να εκτιμήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ', αυτής, αν ο αιτών διακατέχεται βασίμως από τον φόβο ότι θα διωχθεί, σφειλύνει να διερευνήσουν αν οι στοιχειώδεις περιστάσεις συνιστούν ή όχι τέτοια απειλή, ώστε ο ενδιαφερόμενος να φοβείται βασίμως, λαμβανομένης υπόψη της εξατομικευμένης καταστάσεώς του, ότι αποτελεί πράγματι αντικείμενο πράξεων διώξεως.»</p> <p>Απουσία καθήκοντος διακριτικότητας, σκέψεις 78-80: «78. Ουδείς εκ των κανόνων αυτών αναφέρει ότι, κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας του πραγματικού κινδύνου ο αιτών να υποστεί πράξεις διώξεως εντός συγκεκριμένου πλαισίου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα του να αποφύγει τυχόν κίνδυνο διώξεως παραποιόμενος από το να θρησκεύει εμπράκτως και, συνακόλουθα, από την προστασία που η οδηγία σκοπεύει να του εξασφαλίσει με την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα. 79. Ως εκ τούτου, αφ' ης αποδεικνύεται ότι ο ενδιαφερόμενος, αφού επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, θα θρησκεύει εμπράκτως, με αποτέλεσμα να εκτίθεται σε πραγματικό κίνδυνο διώξεως, θα πρέπει να του χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας. Το γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο απέναντι από ορισμένα θρησκευτικά καθήκοντα δεν είναι, κατ' αρχήν, λυσιτελής. 80. Κατόπιν των προσηρηθειών σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο εκάστης των δύο υποθέσεων πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας έχει την έννοια ότι ο φόβος διώξεως του αιτούντος είναι βάσιμος αφ' ης οι αρμόδιες αρχές, λαμβανομένης υπόψη της προσωπικής καταστάσεώς του αιτούντος, εκτιμούν ότι είναι εύλογο να εκάταται ότι, κατά την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του, ο αιτών θα θρησκεύει εμπράκτως, με αποτέλεσμα να εκτίθεται σε πραγματικό κίνδυνο διώξεως του. Κατά την εξατομικευμένη εκτίμηση αιτήσεως με την οποία σκοπεύει η αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, οι εν λόγω αρχές δεν μπορούν να αναμένουν εύλογως από τον αιτούντα να απέχει από τα σχετικά θρησκευτικά καθήκοντά του.»</p>

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
ΔΕΕ	<p><i>El Kott και λοιποί κατά Bevanđorđići és Allampoljgársáđi Hivatal</i></p> <p>υπόθεση C-364/11</p> <p>ΕΥ: C:2012:826</p> <p>19/12/2012</p>	<p>Απόφαση εκδόθηκε κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Γβνάροσι Βιρόσάγ (Ουγγαρία) σχετικά με αποκλεισμό από το καθεστώς πρόσφυγα βάσει του άρθρου 12 της ΟΕΑΑ.</p> <p>ερμηνεία της ΟΕΑΑ [και της ΟΕΑΑ (αναδιαιτύωση)] – υπεύθυνος προστασίας – UNRWA</p> <p>Ερμηνεία της ΟΕΑΑ [και της ΟΕΑΑ (αναδιαιτύωση)], σκέψη 43: «Οι διατάξεις της οδηγίας 2004/83 πρέπει, ως εκ τούτου, να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και του σκοπού της, τηρουμένων της συμβάσεως της Γενεύης και των κατά το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ λοιπών συναφών συμβάσεων. Κατά την ερμηνεία αυτή θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 της ως άνω οδηγίας, ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ο Χάρτης [...]»</p> <p>Αποκλεισμός από το καθεστώς πρόσφυγα λόγω προστασίας από το UNRWA: αναγνώριση του UNRWA ως κατ' αναλογία υπεύθυνου προστασίας, σκέψη 52: «Ός εκ τούτου, στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι στον προβλεπόμενο στη διάταξη αυτή λόγο αποκλεισμού από το καθεστώς του πρόσφυγα εμπέδουν όχι μόνο τα πρόσωπα τα οποία κάνουν σήμερα χρήση της παρεχόμενης από το UNRWA συνδρομής, αλλά επίσης και εκείνα τα οποία, όπως οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, έχουν όπως κάνει χρήση της συνδρομής αυτής, λίγο χρόνο πριν την υποβολή αιτήσεως παραχής ασύλου σε ένα κράτος μέλος, εφόσον βεβαίως η προστασία αυτή δεν έχει παύσει κατά την έναρξη της δεύτερης περιόδου της ως άνω παραγράφου 1, στοιχείο α'.»</p>	<p>ΔΕΕ – C-74/11 και C-90/11</p> <p><i>Bundesrepublik Deutschland</i></p> <p>κατά Υ και Ζ</p>

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
ΔΕΕ	<p><i>Minister voor Immigratie en Asiel</i> κατά <i>X</i> και <i>Y</i> και <i>Z</i> κατά <i>Minister</i> voor <i>Immigratie en Asiel</i></p> <p>συνδεδεικασθείσες υποθέσεις C-199/12, C-200/12 και C-201/12 ΕΥ: C:2013:720 7/11/2013</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Raad van State (Κάτω Χώρες) σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας λόγω γεννητίου προσανατολισμού βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 και του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ.</p> <p>ερμηνεία της ΟΕΑΑ [και της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)] – ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα (άρθρο 10 παράγραφος 1, στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ) – γενετήσιος προσανατολισμός – απουσία καθήκοντος διακριτικότητας</p> <p>Ερμηνεία της ΟΕΑΑ [και της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση)], σκέψη 40: «κατά συνέπεια, η ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας πρέπει να πραγματοποιείται υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και του σκοπού της, τηρουμένων της συμβίσεως και των άλλων συναφών συμβάσεων τις οποίες αφορά το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Επίσης, η ερμηνεία αυτή πρέπει να γίνεται, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας, τηρουμένων των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ο Χάρτης [...]»</p> <p>Ορισμός της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας λόγω γεννητίου προσανατολισμού βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 44-48: «44. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τι συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στην οποία η συμμετοχή δύναται να δημιουργήσει πραγματικό φόβο διώξεως. 45. Κατά τον ορισμό αυτόν, μια ομάδα θεωρείται «ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα» όταν πληρούνται ειδικά δύο σωρευτικές προϋποθέσεις. Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινά ιστορικά παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει. Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην περί ης πρόκειται τρίτη χώρα, επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα. 46. Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι ο γεννητίος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας, από το οποίο προκύπτει ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δύναται να είναι μια ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό έναν γεννητίο προσανατολισμό. 47. Η δεύτερη προϋπόθεση απαιτεί όπως, στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής, η ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν τον ίδιο γεννητίο προσανατολισμό έχει ιδιαίτερη ταυτότητα, επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο η ομάδα αυτή γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική. 48. Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επιμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά αποτελούν χωριστή ομάδα η οποία από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική.»</p> <p>Διώξη λόγω γεννητίου προσανατολισμού, σκέψεις 53-56: «53. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, για να συνιστά μια προσβολή των βασικών δικαιωμάτων διώξη υπό την έννοια του άρθρου 1, τμήμα Α, της Συμβάσεως της Γενεύης, η προσβολή αυτή πρέπει να έχει κάποιο επίπεδο σοβαρότητας. Κατά συνέπεια, κάθε προσβολή των βασικών δικαιωμάτων ενός ομοφυλόφιλου αιτούντος άσυλο δεν θα φθάνει κατ' ανάγκη σε αυτό το επίπεδο σοβαρότητας. 54. Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ευθυσ εξ αρχής ότι τα βασικά δικαιώματα που συνδέονται ειδικά με τον επιμαχο σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών γεννητίου προσανατολισμού, όπως το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το οποίο κατοχυρώνεται με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, στο οποίο αντιστοιχεί το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό, αν παρ'όλα αυτά, με το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ, από το οποίο εμπνύεται το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη, δεν περιλαμβάνονται στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. 55. Υπό τις συνθήκες αυτές, απλώς και μόνον η ύπαρξη νομοθεσίας που ποινικοποιεί ομοφυλοφιλικές πράξεις δεν δύναται να θεωρηθεί πράξη θλίγους τον αιτούντα κατά τόσο σημαντικό τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται το επίπεδο σοβαρότητας που είναι αναγκαίο για να θεωρηθεί ότι η ποινικοποίηση αυτή συνιστά διώξη υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας. 56. Αντιθέτως, η ποινή φυλάκισής ή καθείρξεως με την οποία συνοδεύεται νομοθετική διάταξη η οποία, όπως οι επιμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών, ποινικοποιεί ομοφυλοφιλικές πράξεις δύναται, από μόνη της, να αποτελέσει πράξη διώξεως υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, αρκεί οντως να εφορμάζεται στη χώρα καταγωγής η οποία θέσπισε μια τέτοια νομοθεσία.»</p> <p>Απουσία καθήκοντος διακριτικότητας, σκέψεις 70-71: «70. Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το απαιτείται ότι τα απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γεννητίο προσανατολισμό να αποκτήσουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή τούτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν. 71. Κατά συνέπεια, είναι ανεπίτρεπτο να αναμένεται, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφυγεί διώξη του, να αποκηρύξει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του.»</p>	<p>ΔΕΕ – C-364/11 <i>Mostafa Abed El Karem El Koti</i> και <i>Λουτσι</i> κατά <i>Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i></p>
ΔΕΕ	<p><i>Aboubar Diakité</i> κατά <i>Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i></p> <p>υπόθεση C-285/12 ΕΥ: C:2014:39 30/1/2014</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Conseil d'État (Βέλγιο) σχετικά με την έννοια της «εσωτερικής ένστολης σύρραξης» στο άρθρο 15 (στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ.</p> <p>συμπληρωματικότητα και σκοπός της επικουρικής προστασίας</p> <p>Συμπληρωματικότητα και σκοπός της επικουρικής προστασίας, σκέψη 33: «Εξόλλο, από τις αιτιολογικές σκέψεις 5, 6 και 24 της οδηγίας προκύπτει ότι τα ελάχιστα κριτήρια παροχής της επικουρικής προστασίας πρέπει να καθοριστούν δυνατή τη συμπλήρωση της προστασίας των προσφύγων που θεσπίζεται με τη Σύμβαση περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη 28 Ιουλίου 1951, διά του καθορισμού των προσφύγων που έχουν πράγματι ανάγκη διεθνούς προστασίας και διά της υπαγωγής τους στο προαρκον καθεστώς.»</p>	

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
ΔΕΕ	<p><i>H.N. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</i> υπόθεση C-604/12 ΕΥ: C:2014:302 8/5/2014</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το <i>Supreme Court</i> (Ιρλανδία) σχετικά με τις εθνικές διαδικασίες αιτήσεων διεθνούς προστασίας βάσει του άρθρου 2 στοιχεία ε) και στ) και των άρθρων 15, 18, 20, 28 και 29 της ΟΕΑΑ και της ΟΔΑ.</p> <p>συμπληρωματικότητα της επικουρικής προστασίας</p> <p>Συμπληρωματικότητα της επικουρικής προστασίας, σκέψεις 32-35: «32. Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι η επικουρική προστασία που παρέχεται βάσει της οδηγίας 2004/83 αποτελεί συμπλήρωμα της προστασίας των προσφύγων την οποία κατοχυρώνει η Σύμβαση της Γενεύης. 33. Η ερμηνεία αυτή είναι, εξάλλου, σύμφωνη με τους σκοπούς που καθορίζει το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', ΣΛΕΕ, κατά το οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνουν μέτρα σχετικά με το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και «ενιαίο καθεστώς επικουρικής προστασίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών που χρήζουν διεθνούς προστασίας, χωρίς να τους χορηγείται ευρωπαϊκό άσυλο». 34. Επιπλέον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 46 και 49 των προτάσεων του, δεδομένου ότι ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν έχει κατ' ανάγκη την ικανότητα να εκτιμήσει το είδος προστασίας το οποίο αφορά η αίτησή του και ότι, επιπροσθέτως, βάσει της ιδιότητας του πρόσφυγα παρέχεται ευρύτερη προστασία από την επικουρική, απόκειται, καταρχήν, στην αρμόδια αρχή να καθορίσει το καταλληλότερο καθεστώς στο οποίο πρέπει να υπαχθεί η περίπτωση του αιτούντος. 35. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας δεν πρέπει, καταρχήν, να εξετάζεται πριν αποφανθεί η αρμόδια αρχή ότι ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν πληροί τις προϋποθέσεις που δικαιολογούν την υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα.»</p>	

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παραιτημένες υποθέσεις
<p>ΔΕΕ (Τμήμα μεζ(ονος συνθέσεως)</p>	<p><i>Mohamed M'Boji</i> κατά <i>Βελγικού Δημόσιου</i> υπόθεση C-542/13 EU:C:2014:2452 18/12/2014</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Cour constitutionnelle (Βέλγιο) σχετικά με το δικαίωμα επικουρικής προστασίας για λόγους υγείας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ.</p> <p>Πεδίο εφαρμογής της επικουρικής προστασίας (άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ) – ευνοϊκότερες διατάξεις (άρθρο 3 της ΟΕΑΑ)</p> <p>Πεδίο εφαρμογής της επικουρικής προστασίας / αποκλεισμός λόγων υγείας από το άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 31-33, 37-38 και 40-41: «31. Οι κίνδυνοι επιδεινώσεως της καταστάσεως της υγείας υπηκόου τρίτης χώρας που δεν απορρέουν από εκ προθέσεως άρνηση χορηγίσεως ιατρικής περίθαλψης στον συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας, ως προς τους οποίους η εφαρμοστέα στην υπόθεση της κύριας δίτης εθνική νομοθεσία παρέχει προστασία, δεν καλύπτονται από το άρθρο 15, στοιχείο α' και γ', της εν λόγω οδηγίας, καθόσον οι προσβολές που ορίζει η διάταξη αυτή συνίστανται, αντιστοίχως, σε ποιηθ θάνατο ή εκτελέσεως και σε σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητάς αμέσχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής έντασης σύρραξης. 32. Το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83 ορίζει ως σοβαρή βλάβη την επιβολή σε υπήκοο τρίτης χώρας βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως του. 33. Εντεύθεν προκύπτει σαφώς ότι η διάταξη αυτή τυγχάνει εφαρμογής μόνο σε περίπτωση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως αιτούντος διεθνή προστασία στη χώρα καταγωγής του. Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης της Ένωσης προβλέπει τη χορήγηση του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας μόνο στις περιπτώσεις που η προαναφερθείσα μεταχείριση λαμβάνει χώρα στη χώρα καταγωγής του αιτούντος. [...] 37. Επιπλέον, η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τις αιτιολογικές σκέψεις 5, 6, 9 και 24 της οδηγίας 2004/83, από τις οποίες προκύπτει ότι, για μεν η οδηγία αυτή αποβλέπει στη συμπλήρωση, μέσω της επικουρικής προστασίας, της προστασίας που θεσπίζεται με τη Σύμβαση περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951, διά του καθορισμού των προσώπων που έχουν πράγματι ανάγκη διεθνούς προστασίας [...], πλην όμως το πεδίο εφαρμογής της δεν καλύπτει τα πρόσωπα που επιτρέπεται να διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών για άλλους λόγους, ήτοι βάσει διακριτικής ευχέρειας για λόγους συμμόρφης ή για ανθρωπιστικούς λόγους. 38. Η υποχρέωση ερμηνείας του άρθρου 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83 συμφώνως προς το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη [...], κατά το οποίο κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να απομακρυνθεί προς κράτος στο οποίο υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, και λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο οποίο αντιστοιχεί κατ' ουσία το άρθρο 15 [...], δεν είναι ικανή να ανατρέξει την ερμηνεία αυτή. [...] 40. Εντούτοις, το γεγονός ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, δεν είναι δυνατή, δύναμει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, όπως έχει ερμηνευτεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η απομάκρυνση πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια υπηκόου τρίτης χώρας προς χώρα στην οποία δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπευτική αγωγή δεν σημαίνει ότι είναι υποχρεωτικό να του χορηγηθεί άδεια διαμονής σε κράτος μέλος, δύναμει του καθεστώτος επικουρικής προστασίας που προβλέπει η οδηγία 2004/83. 41. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/83 έχει την έννοια ότι η σοβαρή προσβολή που αυτό διαλαμβάνει δεν καλύπτει περίπτωση κατά την οποία τυχόν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά τα προβλεπόμενα από την εφαρμοστέα στην υπόθεση της κύριας δίτης εθνικής νομοθεσία, την οποία ενδέχεται να υποστεί αιτών αιτών διεθνή προστασία σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του είναι απόρροια της ελλιπίσεως κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη συγκεκριμένη χώρα, εκτός αν συντρέχει περίπτωση εκ προθέσεως αρνήσεως, χορηγίσεως ιατρικής περιθαλψέως στον εν λόγω αιτούντα.»</p> <p>Υπεύθυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης βάσει του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ, σκέψη 35: «Συγκεκριμένα, το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής απαριθμεί τους φορείς σοβαρής βλάβης, γεγονός που επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι βλάβες αυτές πρέπει να απορρέουν από συμπεριφορά τρίτου και δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να αποτελούν απλά και μόνο συνέπεια των γενικών ανεπαρκειών του συστήματος υγείας της χώρας καταγωγής.»</p> <p>Πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 της ΟΕΑΑ σχετικά με τις ευνοϊκότερες διατάξεις, σκέψεις 42-44: «42. Πάντως, το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις για να αποφασίζουν, ιδίως, ποιοι πληρούν τις προϋποθέσεις αναγνωρίσεως τους ως πρόσφυγων και για να καθορίζουν το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την εν λόγω οδηγία [...]. 43. Εντούτοις, η επιφύλαξη του άρθρου 3 της οδηγίας 2004/83 απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις που χορηγούν το προβλεπόμενο από την οδηγία καθεστώς της επικουρικής προστασίας σε υπήκοο τρίτης χώρας πάσχοντα από σοβαρή ασθένεια λόγω του κινδύνου επιδεινώσεως της καταστάσεως της υγείας του συνεπεία της ελλιπίσεως κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη χώρα καταγωγής, καθόσον τέτοιου είδους διατάξεις δεν συνάδουν με τη συγκεκριμένη οδηγία. 44. Ειδικότερα, λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που παρητήθησαν στις σκέψεις 35 έως 37 της παρούσας αποφάσεως, είναι αντίθετη στην όλη οικονομία και τους σκοπούς της οδηγίας 2004/83 η χορήγηση των καθεστώτων που αυτή προβλέπει σε υπηκόους τρίτων χωρών ευρισκόμενους σε καταστάσεις που ουδόλως σχετίζονται με τη λογική της διεθνούς προστασίας.»</p>

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
ΔΕΕ (Τμήμα μείζονος συνθέσεως)	Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve κατά Moussa Abdida υπόθεση C-562/13 ΕΥ: C:2014:2453 18/12/2014	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Cour du travail de Bruxelles (Βέλγιο) σχετικά με το ανασταλτικό αποτέλεσμα των προσφυγών και την παροχή επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης σε διαδικασίες επιστροφής στο πλαίσιο της οδηγίας για την επιστροφή.</p> <p>πεδίο εφαρμογής της επικουρικής προστασίας (άρθρο 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ) – λόγοι υγείας</p> <p>Πεδίο εφαρμογής της επικουρικής προστασίας / αποκλεισμός λόγων υγείας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 32-33: «32. Καταρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα βασίζονται στην παραδοχή ότι οι αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας συνιστούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας 2004/83 και ότι εμπύπτουν στο πεδίο εφαρμογής της 33. Εντούτοις, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 27, 41, 45 και 46 της αποφάσεως M'Boof ([...]), τα άρθρα 2, στοιχείο γ' και ε', 3 και 15 της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι οι αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει της εν λόγω εθνικής νομοθεσίας δεν συνιστούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ', της προαναφερθείσας οδηγίας. Ως εκ τούτου, η περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας που έχει υποβάλει τέτοιου είδους αίτηση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 αυτής.»</p>	ΔΕΕ – C-542/13 <i>Mohamed M'Boof κατά Βελγικού Δημοσίου</i>

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>ΔΕΕ</p> <p>Andri Lawrence Shepherd κατά Bundesrepublik Deutschland υπόθεση C-472/13 ΕΥ: C-2015:117 26/7/2015</p>	<p>Απόφαση εκδόσεως κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Bayerisches Verwaltungsgericht München (Γερμανία) σχετικά με το δικαίωμα στο καθέστως πρόσφυγα και την έννοια των πράξεων διώξης βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχεία β), γ) και ε) της ΟΕΑΑ.</p> <p>πράξη διώξης· άρνηση εκπαλιώσεως στρατιωτικής θητείας (άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχεία β) και γ)</p> <p>Προσωπικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 33-34: «33. Στο πλαίσιο αυτό επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, οι οποίες αφορούν την άρνηση εκπαλιώσεως στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη για τον λόγο ότι η εκπαλιώση της θητείας αυτής θα συνεπαγόταν τη διατήρηση εγκλημάτων, δεν προβλέπουν κανένα περιορισμό ως προς τα πρόσωπα που μπορεί να αφορά η θητεία. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν, κατά τη θέσπιση των διατάξεων αυτών, να μην προβλέψει ότι στις ευεργετικές αυτές διατάξεις θα μπορούσαν να υπαχθούν ορισμένα μόνο από τα πρόσωπα που εκπαλιώνουν στρατιωτική θητεία, σε συνάρτηση π.χ. με τον βαθμό τους στη στρατιωτική ιεραρχία, με τους όρους της στρατολόγησής τους ή έστω με τη φύση των δραστηριοτήτων τους. Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεών της, οι διατάξεις αυτές καλύπτουν ολό το στρατιωτικό προσωπικό, άρα και το προσωπικό που ασκεί καθήκοντα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης. 34. Αν όμως ληφθεί υπόψη ο σκοπός της οδηγίας 2004/83 [...] δηλαδή ο προσδιορισμός των προσώπων που, λόγω των περιστάσεων, έχουν, όντως και νομικά, ανάγκη διεθνούς προστασίας στην Ένωση, η ιδιότητα του στρατιωτικού συνιστά αναγκαία, αλλά όχι επαρκή, προϋπόθεση υπαγωγής στην προστασία που παρέχεται βάσει των διατάξεων του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε'. της οδηγίας αυτής.»</p> <p>Απαίτηση ύπαρξης σύρραξης βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ, σκέψη 35: «Όσον αφορά, πρώτον, τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, επισημειώνεται, κατά πρώτον, ότι η διάταξη αυτή αφορά την περίπτωση στην οποία υπάρχει σύρραξη. Επομένως, στο πεδίο εφαρμογής της δεν εμπίπτει η άρνηση εκπαλιώσεως στρατιωτικής θητείας που προβάλλεται εκτός ένοπλης σύρραξης, όποιος και αν είναι ο λόγος άρνησης. Οι περιστάσεις των οποίων τη σημασία καλείται να αξιολογήσει το Δικαστήριο για να οριοθετήσει το πεδίο εφαρμογής αυτό πρέπει συνεπώς να έχουν άμεση σχέση με συγκεκριμένη σύρραξη.»</p> <p>Κίνδυνος πραγματικής εμπλοκής σε εγκλήματα πολέμου βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 36-39: «36. Κατά δεύτερον, από το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι η διατήρηση εγκλημάτων πολέμου πρέπει να περιλαμβάνεται στην ίδια την εκπαλιώση της στρατιωτικής θητείας. Η διάταξη αυτή δεν καλύπτει μόνο την περίπτωση κατά την οποία ο αιτών αναγκάζεται να ενδοχικώς ως άτομο να διατηρεί τέτοια εγκλήματα. 37. Επομένως, η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να λαμβάνονται αντικειμενικά υπόψη το γενικό πλαίσιο στο οποίο εκπαλιώνεται η εν λόγω στρατιωτική υπηρεσία. Δεν αποκλείονται, συνεπώς, καταρχήν, οι περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών δεν μετέχει παρά έμμεσα μόνο στη διατήρηση των εγκλημάτων αυτών, επειδή π.χ. δεν ανήκει σε ενεργά μάχιμα μονάδα, αλλά σε μονάδα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι κατά το ενδιαφερόμενο δεν θα ήταν δυνατό, λόγω της έμμεσης μόνο συμμετοχής του, να ασκήσει ατομικά δίωξη με βάση τα κριτήρια του ποινικού δικαίου, και ειδικότερα τα κριτήρια που έχει θέσει το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, δεν εμποδίζει την παροχή της προστασίας που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83. 38. Μολονότι πάντως η διεθνής προστασία δεν παρέχεται σε άτομα που μπορούν να αναγκαστούν να τελέσουν ως άτομα πράξεις χαρακτηριστικές ως εγκλήματα πολέμου, όπως είναι ιδίως οι υπαιτιότητες σε ενεργά μάχιμα μονάδες, η προστασία αυτή δεν μπορεί να καλύπτει επίσης παρά μόνο εκείνα τα άλλα πρόσωπα που είναι ευλόγως πιθανό ότι θα μπορούσαν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, να αναγκαστούν, κατά αρκούντως άμεσο τρόπο, να μετέσχουν στην τέλεση τέτοιων πράξεων. 39. Κατά τρίτον, σκοπός του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 είναι η προστασία του αιτούντος που αρνείται την εκπαλιώση της στρατιωτικής θητείας για τον λόγο ότι δεν θέλει να εκτεθεί στον κίνδυνο να διατηρήσει στο μέλλον πράξεις της ίδιας φύσης, με αυτές που αναφέρει το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής. Ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί συνεπώς να επικαλεστεί παρά μόνο την ευλογη πιθανότητα τέλεσης τέτοιων πράξεων. Κατά συνέπεια, οι διατάξεις αυτές της εν λόγω οδηγίας δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι καλύπτουν μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες έχει αποδειχθεί ότι ο αιτών θα εκτεθεί στην οποία ανήκει ο αιτών έχει ήδη διαπράξει εγκλήματα πολέμου. Ούτε επιτρέπεται να επιβληθεί ως προϋπόθεση να έχουν ήδη επιβληθεί κυρώσεις για τις πράξεις της εν λόγω στρατιωτικής μονάδας από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το δικαστήριο αυτό είχε δικαιοδοσία στη συγκεκριμένη υπόθεση.»</p>	<p>ΔΕΕ – C-199/12, C-200/12 και C-201/12 Minister voor Immigratie en Asiel κατά X και Y και Z κατά Minister voor Immigratie en Asiel· ΔΕΕ – C-57/09 και C-101/09 Bundesrepublik Deutschland κατά B και D</p>	

«49. Με αυτό το δεδομένο, επισημειώνεται καταρχάς ότι οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β', γ', της οδηγίας 2004/83 καλύπτουν τις πράξεις των δημοσίων αρχών που [...] εισάγουν διακριτές ή είναι δυσανάλογες σε αρκούντως σοβαρό βαθμό [...] ώστε να συνιστούν προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων η οποία να στοιχειοθετεί δίωξη υπό την έννοια του άρθρου 1, Α, της Σύμβουλης της Γενεύης. 50. [...] για να διαπιστωθεί αν η ποινική δίωξη και οι ποινές που ενδέχεται να επιβληθούν στον προσφεύγοντα της κύριας δίωξης στη χώρα καταγωγής του λόγω της άρνησής του να εκπαλιώσει τη στρατιωτική θητεία του είναι δυσανάλογες, πρέπει προηγουμένως να εξακριβωθεί αν οι εν λόγω πράξεις υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο προκειμένου το ενδιαφερόμενο κράτος να ασκεί το νόμιμο δικαίωμά του να διατηρήσει ένοπλες δυνάμεις.»

Διαθέσιμη εναλλακτική δυνατότητα στην άρνηση εκπαλιώσεως στρατιωτικής θητείας, σκέψη 44: «Τρίτον, αφού οι πράξεις διώξης στις οποίες ισχυρίζεται ότι εκτίθεται ο αιτών την υπαγωγή του στο καθέστως πρόσφυγα πρέπει, σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις της οδηγίας 2004/83, να οφείλονται στην άρνησή του να εκπαλιώσει τη θητεία του, η άρνηση αυτή πρέπει να αποτελεί το μόνο μέσο που έχει στη διάθεσή του ο αιτών αυτός για να αποφύγει τη συμμετοχή του στα κατά τους ισχυρισμούς του τελούμενα εγκλήματα πολέμου. Συνάφως, κατά την αξιολόγησή στην οποία πρέπει να προβούν οι εθνικές αρχές πρέπει να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83, το γεγονός κυρίως ότι εν προκειμένω ο αιτών όχι μόνο κατατάχθηκε εθελοντικά στο στρατεύμα, το οποίο άλλωστε είχε ήδη εμπλακεί στη σύρραξη στο Ιράκ, αλλά και, μετά από μια πρώτη παραμονή στη χώρα αυτή, ανανέωσε τη σύμβασή του για παραμονή του στις ένοπλες δυνάμεις.»

Δικαστήριο	ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>ΔΕΕ</p> <p>Kreis Warendorf κατά Ibrahim Aio και Amira Osso κατά Region Hannover</p> <p>συνδεδικασθείσες υποθέσεις C-443/14 και C-444/14</p> <p>EU:C:2016:127</p> <p>1/3/2016</p>	<p>Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 33 και 29 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση).</p> <p>ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) – σύμβαση για τους πρόσφυγες – επικουρική προστασία</p> <p>Ερμηνεία της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση) υπό το πρίσμα της σύμβασης για τους πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων των κοινών διατάξεων του καθεστώτος πρόσφυγα και της επικουρικής προστασίας, σκέψεις 29-33: «29. Συναφώς, επισημαίνεται ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 23 και 24 της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι η Σύμβαση της Γενεύης αποστέλει τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων και ότι οι διατάξεις της οδηγίας αυτής σχετικά με τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα και σχετικά με το περιεχόμενο του καθεστώτος αυτού θεσπίστηκαν για να βοηθούνται οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της Σύμβασης αυτής στηρίζομενες σε κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια (βλ. κατ' αναλογίαν, απόφαση <i>Abed El Kareem El Kott κ.λπ.</i>, C-364/11, EU:C:2012:826, σκέψη 42).</p> <p>29. Επομένως, οι διατάξεις της οδηγίας αυτής πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και του σκοπού της, και κατά τρόπο σύμφωνο με τη Σύμβαση της Γενεύης και τις λοιπές συναφείς συμβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΝΕΕ. Η ερμηνεία αυτή πρέπει επίσης να γίνεται, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2011/95, τήρουμένων των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. κατ' αναλογίαν, απόφαση <i>Abed El Kareem El Kott κ.λπ.</i>, C-364/11, EU:C:2012:826, σκέψη 43 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). 30. Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2011/95 απορρέει ότι εμπνεόμενος από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Γάμπερε, ο νομοθέτης της Ένωσης αποσκοπούσε να νομοθετήσει ούτως ώστε το ευρωπαϊκό καθεστώς ασύλου, στον καθορισμό του οποίου συμβάλει η εν λόγω οδηγία, να στηρίζεται στην πλήρη και σφαιρική εφαρμογή της Σύμβασής της Γενεύης. 31. Καταρχήν, οι παρατηρήσεις αυτές, καθώς και οι παρατηρήσεις της Γενεύης, ασκούν επιρροή αποκλειστικώς όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορηγίσεως του καθεστώτος του πρόσφυγα καθώς και το περιεχόμενο του εν λόγω καθεστώτος, στο μέτρο κατά το οποίο το καθεστώς που προβλέπει η σύμβαση αυτή εφαρμόζεται μόνο στους πρόσφυγες και όχι στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, η δε προαναφερθείσα προστασία έχει ως αντικείμενο, όπως απορρέει από τις αιτιολογικές σκέψεις 6 και 33 της οδηγίας 2011/95, τη συμπλήρωση της προστασίας των προσφύγων που κατοχυρώνει η εν λόγω Σύμβαση (βλ., συναφώς, τις αποφάσεις στις υποθέσεις <i>Diakité</i>, C-285/12, EU:C:2014:39, σκέψη 33, και <i>N.</i>, C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 31). 32. Πάντως, οι αιτιολογικές σκέψεις 8, 9 και 39 της οδηγίας 2011/95 αναφέρουν ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε, απαντώντας στην πρόκληση του προγράμματος της Σκοτσλάνης, να δημιουργήσει ένα ενιαίο καθεστώς υπέρ του συνόλου των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και, κατά συνέπεια, επέλεξε να χορηγήσει στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας τα ίδια δικαιώματα και ευεργετήματα με αυτά που απολαμβάνουν οι πρόσφυγες, εκτός των εξαιρέσεων που είναι αναγκαίες και αντικείμενα δικαιολογημένες. 33. Πράγματι, το κεφάλαιο VII της οδηγίας αυτής, σχετικά με το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, έχει εφαρμογή, δυνάμει του άρθρου 20, παράγραφος 2, αυτής, και στους πρόσφυγες και στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, εκτός αν ορίζεται άλλως.»</p>	<p>ΔΕΕ – C-364/11 <i>El Kott και λοιποί</i>, κατά <i>Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i></p> <p>ΔΕΕ – C-285/12 <i>Aboubacar Diakité</i> κατά <i>Commissaire general aux réfugiés et aux apatrides</i></p> <p>ΔΕΕ – C-604/12 <i>H.N.</i>, κατά <i>Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland</i>, Attorney General</p>	

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 5310/71 18/1/1978	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Βασανιστήρια και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση – διάκριση Διάκριση μεταξύ βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 167: «[...] Προκειμένου να καθοριστεί κατά πόσον οι πέντε τεχνικές πρέπει επίσης να χαρακτηρισθούν βασανιστήρια, το Δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη τη διάρκεια, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 3, μεταξύ της έννοιας αυτής και της έννοιας της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Κατά το Δικαστήριο, η εν λόγω διάκριση απορρέει κυρίως από τη διαφορά στην ένταση της οδύνης που επιβάλλεται. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, παρότι υφίσταται, αφενός, βία η οποία είναι καταδικαστέα τόσο για ηθικούς λόγους όσο και, στις περισσότερες περιπτώσεις, βάσει του εθνικού δικαίου των συμβαλλόμενων κρατών, αλλά η οποία δεν εμπίπτει στο άρθρο 3 της Σύμβασης, αφετέρου, ότι, με τη διάκριση μεταξύ "βασανιστηρίων" και "απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης", η πρόθεση ήταν, με τον πρώτο όρο, να σταματήσει ειδικά από τη Σύμβαση η σκόπιμη απάνθρωπη μεταχείριση η οποία προκαλεί πολύ σοβαρή και βάνυση οδύνη. Επιπλέον, αυτή φαίνεται να είναι η συλλογιστική στην οποία βασίζεται το άρθρο 1 (in fine) της απόφασης 3452 (XXX) που εξέδωσε η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 9 Δεκεμβρίου 1975, κατά το οποίο: "Τα βασανιστήρια αποτελούν διακεκριμένη και σκόπιμη μορφή βλάβης, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας". Παρότι, οι πέντε τεχνικές, όπως εφαρμόστηκαν συνδυαστικά, ισοδυναμούσαν αναμφίβολα με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, παρότι σκοπός τους ήταν η απόσπαση ομολογιών, η κατονομασία άλλων και/ή η εξασφάλιση πληροφοριών και παρότι χρησιμοποιήθηκαν συστηματικά, δεν προκάλεσαν οδύνη με την ιδιαιτέρη ένταση και βαναυσότητα που συνάγεται από τον όρο βασανιστήρια, όπως αυτός γίνεται αντιληπτός.»	ΕΔΔΑ – Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5310/71
ΕΔΔΑ	Tyrie κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 5856/72 25/4/1978	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία Ορισμός απάνθρωπης μεταχείρισης ή τιμωρίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 30: «Το Δικαστήριο επισημαίνει καταρχάς ότι ένα πρόσωπο μπορεί να ταπεινωθεί από το γεγονός και μόνο ότι καταδικάστηκε για ποινικό αδίκημα. Ωστόσο, αυτό που έχει σημασία για τους σκοπούς του άρθρου 3 είναι ότι θα πρέπει να ταπεινωθεί όχι απλώς και μόνο λόγω της εκτέλεσης του, αλλά λόγω της εκτέλεσης της επιβληθείσας σε αυτό ποινής. Στην πραγματικότητα, στις περισσότερες (έναν όχι σε όλες τις) περιπτώσεις, αυτό μπορεί να είναι ένα από τα αποτελέσματα της δικαστικής ποινής, δεδομένου ότι αφορά τη μη οικειοθελή υπαγωγή στις απαιτήσεις του ποινικού συστήματος. Ωστόσο, όπως επισημάνει το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε στις 18 Ιανουαρίου 1978 στην υπόθεση Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου [...], η προβλεπόμενη στο άρθρο 3 της Σύμβασης απαγόρευση είναι απόλυτη: δεν προβλέπονται εξαιρέσεις και, βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 (άρθρο 15-2), δεν χωρεί παρέκκλιση από το άρθρο 3. Θα ήταν παράλογο να υποστηριχθεί ότι, γενικά, η δικαστική ποινή, λόγω του συνήθους και πιθανώς σχεδόν αναπόφευκτου στοιχείου ταπείνωσης, είναι "εξευτελιστική" κατά την έννοια του άρθρου 3. Πρέπει να γίνεται αντιληπτή η ύπαρξη και κάποιου άλλου κριτηρίου στο γράμμα της διάταξης. Πράγματι, το άρθρο 3 απαγορεύοντας ρητώς την "απάνθρωπη" και "εξευτελιστική" ποινή, υποδηλώνει ότι υπάρχει διάκριση μεταξύ της συγκεκριμένης ποινής και της ποινής εν γένει. Κατά το Δικαστήριο, για να είναι η ποινή "εξευτελιστική" και να αντισταθεί στο άρθρο 3, η ταπείνωση ή ο εξευτελισμός πρέπει να φθάνουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο και πρέπει σε κάθε περίπτωση να μην αφορούν το σύνολο του ταπεινώσεως που αναφέρεται στην προηγούμενη επιμέρους σκέψη. Η αξιολόγηση έχει αναπόφευκτα σχετικά χαρακτηριστικά: εξαρτάται από το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης και, ειδικότερα, από τη φύση και το πλαίσιο της ίδιας της ποινής και τον τρόπο και τη μέθοδο εκτέλεσής της.»	ΕΔΔΑ – Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5310/71
ΕΔΔΑ	Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 14038/88 7/7/1989	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε περίπτωση έκδοσης. απαγόρευση επαναπροώθησης – μέτρο απόδειξης – δικαίωμα σε δικαιο δίκη Μέτρο απόδειξης σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 91: «Εν ολίγοις, η απόφαση συμβαλλόμενου κράτους να εκδώσει φυγόδικο μπορεί να εγείρει ζήτημα βάσει του άρθρου 3 και, ως εκ τούτου, να δημιουργήσει ευθύνη του εν λόγω κράτους βάσει της Σύμβασης, εάν υπάρχουν ουσιαστικοί λόγοι να πιστευτεί ότι, εάν εκδοθεί, ο ενδιαφερόμενος αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία στη χώρα που ζητεί την έκδοσή του. Η διαπίστωση τέτοιου ευθύνης περιλαμβάνει αναπόφευκτα εκτίμηση των συνθηκών στη χώρα που ζητεί την έκδοση σε σχέση με τους κανόνες που τίθενται στο άρθρο 3 της Σύμβασης. Μολαταύτα, δεν τίθεται ζήτημα κρίσης ή διαπίστωσης της ευθύνης της χώρας υποδοχής, βάσει του γενικού διεθνούς δικαίου, βάσει της Σύμβασης ή άλλως. Στο μέτρο που υπάρχει ή ενδέχεται να υπάρξει ευθύνη βάσει της Σύμβασης, η ευθύνη αφορά το συμβαλλόμενο κράτος που εκδίδει τον ενδιαφερόμενο, λόγω της λήψης μέτρων τα οποία έχουν ως άμεση συνέπεια την έκθεση προσώπου σε απαγορευμένη κακομεταχείριση.» Απαγόρευση επαναπροώθησης σε περίπτωση κινδύνου προσβολής του δικαιώματος σε δικαιο δίκη βάσει του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, σκέψη 113: «Το δικαίωμα σε δικαιο δίκη σε ποινική διαδικασία, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 6, κατέχει εξέχουσα θέση σε μια δημοκρατική κοινωνία [...]. Το Δικαστήριο δεν αποκλείει να εγείρει κατ' εξαίρεση ζήτημα βάσει του άρθρου 6 λόγω απόφασης έκδοσης σε περιστάσεις στις οποίες ο φυγόδικος υπάσσει ή κινδυνεύει να υποστεί κατάφωρη στέρηση του δικαιώματος σε δικαιο δίκη στη χώρα που ζητεί την έκδοσή του. Ωστόσο, από τα πραγματικά περιστασιακά της παρούσας υπόθεσης δεν διαφαίνεται τέτοιος κίνδυνος.»	ΕΔΔΑ – Colozza κατά Ιταλίας, προσφυγή αριθ. 9024/80

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΛΔΑ	<p><i>Vinayach και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> προσφυγές αριθ. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 και 13448/87 30/10/1991</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – όριο πραγματικού κινδύνου Όριο πραγματικού κινδύνου για την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 111: «[...] Καθώς η κατάσταση δεν είχε ακόμη διευθετηθεί, υπήρχε το ενδεχόμενο να κρατηθούν και να υποστούν κακομεταχείριση, όπως φαίνεται ότι συνέβη προηγουμένως στις περιπτώσεις μερικών εκ των προσφυνόντων [...]. Ωστόσο, το απλό ενδεχόμενο κακομεταχείρισης, σε τέτοιες περιστάσεις, δεν αρκεί αφ' εαυτού για να οδηγήσει σε παράβαση του άρθρου 3.»</p>	
ΕΛΔΑ	<p><i>Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> προσφυγή αριθ. 22414/93 15/11/1996</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – ενεστώς κινδύνος – εγχώρια προστασία Αξιολόγηση του ενεστώτος κινδύνου σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 86: «Από τις παρατηρήσεις στη σκέψη 74 ανωτέρω συνάγεται ότι, όσον αφορά τη βασισμένη στο άρθρο 3 αιτίαση του προσφυνόντος, το κρισιμο ερώτημα είναι κατά πόσον έχει τεκμηριωθεί ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποβληθεί ο κ. Chahal, σε περίπτωση απέλασής του, σε μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το εν λόγω άρθρο (άρθρο 3). Δεδομένου ότι δεν έχει απελαθεί ακόμη, το κρισιμο χρονικό σημείο πρέπει να είναι εκείνο της εξέτασης της υπόθεσης από το Δικαστήριο. Επομένως, παρότι η ιστορική εξέλιξη παρουσιάζει ενδιαφέρον στο μέτρο που μπορεί να αποσαφηνίσει την παρούσα κατάσταση και την ενδεχόμενη εξέλιξη της, αποφασιστικής σημασίας είναι οι παρούσες συνθήκες.» Εγχώρια προστασία σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 104-105: «104. Παρότι εκτιμά ότι, εάν επιστρέψει στην Ινδία, ο κ. Chahal θα διατρέξει κυρίως κίνδυνο από τις δυνάμεις ασφαλείας του Punjab, οι οποίες δραστηριοποιούνται εντός και εκτός των συνόρων του κράτους, το Δικαστήριο αποδίδει επίσης σημασία στο γεγονός ότι επιβεβαιωμένοι αγριαρμίοι, σχετικά με σοβαρές προσβολές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν διατυπωθεί κατά της αστυνομίας και αλλού στην Ινδία. Συνάφως, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο ειδικός εισηγητής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια χαρακτήρισε "ενδημική" την πρακτική των βασανιστηρίων κατά των προσωπων που τελούν υπό αστυνομική κράτηση και κατήγγελε την ανεπάρκεια των μέτρων για την προσταγή των υπεθύνων ενώπιον της δικαιοσύνης (βλέπε σκέψη 51 ανωτέρω). Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει επίσης επιστήσει την προσοχή στα προβλήματα της διαδόχου, συχνά θανάσιμης, κακομεταχείρισης κρατούμενων και έχει ζητήσει τη συστηματική μεταρρύθμιση της αστυνομίας σε ολόκληρη την Ινδία [...]. 105. Παρότι το Δικαστήριο δεν αμφιβάλλει για την καλή πίστη της κυβέρνησης της Ινδίας όσον αφορά την παροχή των προαναφερθεισών διαβεβαιώσεων [...], φαίνεται ότι, παρά τις προσπάθειες της κυβέρνησης, της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των ινδικών δικαστηρίων να επιφέρουν τη μεταρρύθμιση, η προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ορισμένα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας στο Punjab και αλλού στην Ινδία αποτελεί επίμονο και διαρκές πρόβλημα στη χώρα [...]. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν είναι πεπεισμένο ότι οι ως άνω διαβεβαιώσεις θα παράσχουν στον κ. Chahal επαρκή εγγύηση ασφάλειας.»</p>	ΕΛΔΑ – <i>Cruz Vargas και λοιποί κατά Σουηδίας</i> , προσφυγή αριθ. 15576/89
ΕΛΔΑ	<p><i>Ahmed κατά Αυστρίας</i> προσφυγή αριθ. 25964/94 17/12/1996</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – κίνδυνος από μη κρατικούς φορείς – κρατική προστασία – κατάργηση του κράτους Αναγνώριση μη κρατικών φορέων ως πηγής κινδύνου σε περίπτωση απουσίας κρατικής προστασίας στο πλαίσιο της απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 44: «Σε σχέση με την παρούσα κατάσταση στη Σομαλία, το Δικαστήριο βασίζει την αξιολόγησή του στα πορίσματα της Επιτροπής στην οποία ανατίθεται, πρωτίτως, βάσει της Σύμβασης, τα καθήκοντα της διαπίστωσης και της επαλήθευσης των πραγματικών περιστάσεων [...]. Στην έθεση της 5ης Ιουλίου 1995, η Επιτροπή επισήμανε ότι η κατάσταση στη Σομαλία δεν είχε μεταβληθεί ουσιαστικά από το 1992. Η χώρα βρισκόταν ακόμη σε κατάσταση εμφύλιου πολέμου και οι μαζικές συγχίζονταν μεταξύ ορισμένων φαστριών που αντιμάχονταν η μία την άλλη για τον έλεγχο της χώρας. Δεν υπήρχε καμία ένδειξη ότι ο κίνδυνος στους οποίους θα είχε εκτεθεί ο προσφυνών το 1992 είχαν παύσει να υφίστανται ή ότι οποιαδήποτε δημόσια αρχή θα μπορούσε να τον προστατεύσει.»</p>	ΕΛΔΑ – <i>Cruz Vargas και λοιποί κατά Σουηδίας</i> , προσφυγή αριθ. 15576/89
ΕΛΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	<p><i>H.L.R. κατά Γαλλίας</i> προσφυγή αριθ. 24573/94 29/4/1997</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – κίνδυνος από μη κρατικούς φορείς – κρατική προστασία Αναγνώριση μη κρατικών φορέων ως πηγής κινδύνου σε περίπτωση απουσίας κρατικής προστασίας στο πλαίσιο της απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 40: «Λόγω του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος που κατοχυρώνεται, το Δικαστήριο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να εφαρμόζεται το άρθρο 3 της Σύμβασης επίσης όταν ο κίνδυνος απορρέει από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που δεν είναι δημόσιοι λειτουργοί. Ωστόσο, πρέπει να καταδεικνύεται ότι ο κίνδυνος είναι πραγματικός και ότι οι αρχές του κράτους υποδοχής δεν είναι σε θέση να εξάλειψουν τον κίνδυνο παρέχοντας κατάλληλη προστασία.»</p>	ΕΛΔΑ – <i>Cruz Vargas και λοιποί κατά Σουηδίας</i> , προσφυγή αριθ. 15576/89

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	D κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 30240/96 2/5/1997	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναρρύθμισης – λόγος υγείας Κατ' εξαίρεση απαγόρευση επαναρρύθμισης για λόγους υγείας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 54: «Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο τονίζει ότι αλλοδαποί οι οποίοι εξέτισαν τις ποινές φυλάκισης που τους επιβλήθηκαν και υπόκεινται σε απέλαση δεν μπορούν καταρχήν να επικαλεστούν οποιοδήποτε δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια συμβαλλόμενου κράτους προκειμένου να συνεχίσουν να επωφελούνται ιατρικής, κοινωνικής ή άλλης μορφής βοήθειας, η οποία παρασχέθηκε από το κράτος πριν από την απέλασή τους κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στη φυλακή. Ωστόσο, στις πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις της παρούσας υπόθεσης και δεδομένων των επιτακτικών ανθρωπιστικών σκοπών που διακυβερνούνται, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η εκτέλεση της απόφασης απομάκρυνσης του προσφεύγοντα θα συνιστά παράβαση του άρθρου 3.»	ΕΔΔΑ – Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5310/71 ΕΔΔΑ – Tomasi κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 12850/87 ΕΔΔΑ – Ribitsch κατά Αυστρίας, προσφυγή αριθ. 18896/91 ΕΔΔΑ – Tekin κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 22496/93
ΕΔΔΑ	Seimouti κατά Γαλλίας προσφυγή αριθ. 25803/94 28/7/1999	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο κράτησης από την αστυνομία. απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση – στέριση της ελευθερίας Ορισμός της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης στο πλαίσιο της στέρισης της ελευθερίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 99: «Οι καταγγελθείσες πράξεις ήταν τέτοιες ώστε να προκαλέσουν στον προσφεύγοντα αισθήματα φόβου, αγωνίας και κατωτερότητας τα οποία μπορούσαν να τον ταπεινώσουν και να τον υποβαθμίσουν και ενδεχομένως να κάμψουν τη ψυχική και ψυχική του αντίσταση. Επομένως, το Δικαστήριο εντοπίζει στοιχεία τα οποία είναι αρκούντως σοβαρά ώστε να καθιστούν την εν λόγω μεταχείριση απάνθρωπη και εξευτελιστική [...] Σε κάθε περίπτωση, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, σε σχέση με πρόσωπο το οποίο στερήθηκε την ελευθερία του, η προσφυγή σε σωματική βία η οποία δεν ήταν απολύτως απαραίτητη λόγω της συμπεριφοράς του προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και αποτελεί καταρχήν προσβολή του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 3 [...]»	ΕΔΔΑ – V κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 24888/94 ΕΔΔΑ – Labita κατά Ιταλίας, προσφυγή αριθ. 26772/95 ΕΔΔΑ – Raminon κατά Φινλανδίας, προσφυγή αριθ. 20972/92 ΕΔΔΑ – Tyrer κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5856/72 ΕΔΔΑ – Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 14038/88
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	Kudla κατά Πολωνίας προσφυγή αριθ. 30210/96 26/10/2000	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο στέρισης της ελευθερίας. απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση – στέριση της ελευθερίας Ορισμός της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και πλαίσιο προφυλάκισης, σκέψεις 90-93: «90. Όπως αποδόθηκε επανειλημμένως το Δικαστήριο, το άρθρο 3 της Σύμβασης κατοχυρώνει μια από τις πιο θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατικής κοινωνίας. Απαγορεύει με απόλυτους όρους τα βασανιστήρια ή την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ανεξάρτητα από τις περιστάσεις και από τη συμπεριφορά του θύματος [...] 91. Ωστόσο, η κακομεταχείριση πρέπει να φθάσει σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3. Η εκτίμηση του ελάχιστου αυτού επιπέδου έχει αναπόφευκτα σχετικά χαρακτηριστικά: εξαρτάται από το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης, όπως η φύση και το πλαίσιο της μεταχείρισης, ο τρόπος και η μέθοδος εκτέλεσής της, η διάρκεια, οι σωματικές και ψευσματικές συνέπειές της και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, η ηλικία και η κατάσταση της υγείας του θύματος [...] 92. Το Δικαστήριο έχει χαρακτηρίσει μεταχείριση ως “απάνθρωπη” επειδή, μεταξύ άλλων, επιβλήθηκε με προμελέτη για ώρες και προκάλεσε πραγματικούς σωματικούς τραυματισμούς ή έντονους σωματικούς ή ψυχικούς πόνους. Έκρινε ότι η μεταχείριση είναι “εξευτελιστική” επειδή είναι τέτοια ώστε να προκαλεί στο θύμα αισθήματα φόβου, αγωνίας και κατωτερότητας τα οποία μπορούν και να ταπεινώσουν και να υποβαθμίσουν. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο έχει τονίσει παγίως ότι οι οδύνες και η ταπεινώση πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να υπερβαίνουν το αναπόφευκτο στοιχείο οδύνης και ταπεινώσης που σχετίζεται με δεδομένη μορφή θεμιτής μεταχείρισης ή τιμωρίας [...] 93. Τα στερεοτικά της ελευθερίας μέτρα μπορούν συχνά να περιλαμβάνουν ένα τέτοιο στοιχείο. Ωστόσο, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η εκτέλεση της προφυλάκισης ενέχει αψ' εαυτής ζήτηση βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι το εν λόγω άρθρο θεσπίζει γενική υποχρέωση αποφυλάκισης κρατουμένου για λόγους υγείας ή τοποθέτησής του σε πολιτικό νοσοκομείο ώστε να μπορεί να εξασφαλίσει συγκεκριμένο είδος ιατρικής θεραπείας.»	ΕΔΔΑ – V κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 24888/94
ΕΔΔΑ	Peers κατά Ελλάδας προσφυγή αριθ. 28524/95 19/4/2001	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο στέρισης της ελευθερίας. εξευτελιστική μεταχείριση Ορισμός εξευτελιστικής μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 74: «Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένου δεν αποδεικνύεται βέβαιη πρόθεση ταπεινώσης ή υποβάθμισης του προσφεύγοντος. Ωστόσο, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, παρά το ερώτημα του κατά πόσον σκοπός της μεταχείρισης είναι η ταπεινώση ή η υποβάθμιση του θύματος είναι παράγοντας ο οποίος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, η απουσία κάθε τέτοιου σκοπού δεν αποκλείει άνευ ετέρου τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 3 [...]»	ΕΔΔΑ – V κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 24888/94

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	Hila/ κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 45276/99 6/3/2001	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρνώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>απαγόρευση επαναρνώθησης – εγχώρια προστασία</p> <p>Προϋποθέσεις ενγώριας προστασίας σε περίπτωση επαναρνώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 67-68: «67. Η κυβέρνηση βασίστηκε στην εναλλακτική λύση του "εσωτερικού ασύλου", υποστηρίζοντας ότι, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι ο προσφεύγων διέτρεχε κίνδυνο στη Ζανζιβάρη, η κατάσταση στην ηπειρωτική Τανζανία παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια. Από τα έγγραφα που προσκόμισαν οι διάδοχοι προκύπτει ότι οι προσβολές των ανθρώπινων δικαιωμάτων ήταν πιο διαδεδομένες στη Ζανζιβάρη και ότι τα μέλη του CUF υφίστανται σοβαρότερη δίωξη εκεί [...]. Μολτατούτα, φαίνεται ότι η κατάσταση στην ηπειρωτική Τανζανία δεν είναι ικανοποιητική και φανερώως μακροχρόνια και ενδημική προβληματική κατάσταση όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έχουν αναφερθεί γενικά κακομεταχείριση και βίαιοι θάνατοι κρατούμενων από την αστυνομία στην Τανζανία [...] και επικείμενες μέλυν του CCM της Ζανζιβάρης στην ηπειρωτική χώρα περιγράφονται ως απάνθρωπες και υποστηρικτικών του CUF που βρίσκουν καταφύγιο εκεί [...]. Οι συνθήκες στις φυλακές στην ηπειρωτική χώρα περιγράφονται ως απάνθρωπες και εξευτελιστικές, με ανεπαρκή τροφή και ιατρική περίθαλψη με αποτέλεσμα να απειλείται η ίδια η ζωή [...]. Η αστυνομία στην ηπειρωτική Τανζανία μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδέεται θετικά με την αστυνομία στη Ζανζιβάρη στο πλαίσιο της Ένωσης και δεν μπορεί να παράσχει προστασία κατά των αυθαίρετων ενεργειών (βλέπε Chahal, [...]) όπου ο προσφεύγων, Σιχ στην καταγωγή, διέτρεξε ιδιαίτερο κίνδυνο κακομεταχείρισης στην επαρχία Punjab, ενώ δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι θα είναι ασφαλής αλλού στην Ινδία, καθώς υπήρχαν πληροφορίες ότι και σε άλλες περιοχές η αστυνομία συμπετείχε σε σοβαρές προσβολές των ανθρώπινων δικαιωμάτων). Υπάρχει επίσης δυνατότητα εκδίωξης μεταξύ Τανζανίας και Ζανζιβάρης [...]. 68. Επομένως, το Δικαστήριο δεν είναι πεπεισμένο ότι η εναλλακτική λύση του "εσωτερικού ασύλου" αποτελεί αξιόπιστη εγγύηση κατά του κινδύνου κακομεταχείρισης. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η απέλαση του προσφεύγοντος στην Τανζανία συνιστά παράβαση του άρθρου 3, καθώς ο προσφεύγων θα αντιμετώπιζε σοβαρό κίνδυνο να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση εκεί.»</p>	ΕΔΔΑ – Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 22414/93
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	Κύπρος κατά Τουρκίας προσφυγή αριθ. 25781/94 10/5/2001	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με προσβολές των δικαιωμάτων της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο των στρατιωτικών επιχειρήσεων της Τουρκίας στη βόρεια Κύπρο.</p> <p>εξευτελιστική μεταχείριση – φυλετική διάκριση</p> <p>Η φυλετική διάκριση ως εξευτελιστική μεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 306: «Το Δικαστήριο υπενθυμίζει περαιτέρω ότι, στην απόφαση που εξέδωσε στην προαναφερθείσα υπόθεση Ασιατίες Ανατολικής Αφρικής, η Επιτροπή παρατήρησε, σε σχέση με ισχυρισμό φυλετικής διάκρισης, ότι πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στη διάκριση λόγω φυλής και ότι ο δημόσιος διαχωρισμός ομάδας προσώπων με σκοπό τη διαφορετική μεταχείριση λόγω φυλής μπορεί, υπό ορισμένες περιστάσεις, να συνιστά ιδιαίτερη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Κατά την Επιτροπή, η διαφορετική μεταχείριση ομάδας προσώπων λόγω φυλής μπορεί, επομένως, να συνιστά εξευτελιστική μεταχείριση όταν η διαφορετική μεταχείριση για άλλο λόγο δεν θα δημιουργούσε τέτοιο ζήτημα [...].»</p>	
ΕΔΔΑ	Denizi και λοιποί κατά Κύπρου προσφυγές αριθ. 25316-25321/94 και 27207/95 23/5/2001	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο στήριξης της ελευθερίας.</p> <p>βασανιστήρια και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία – διάκριση</p> <p>Διάκριση μεταξύ βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 383: «Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 κατοχυρώνει μια από τις πιο θεμελιώδεις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών. Ακόμη και στις πιο δύσκολες περιστάσεις, όπως είναι η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η σύμβαση απαγορεύει με απόλυτους όρους τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία [...]. Η κακομεταχείριση πρέπει να φθάσει σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας προκειμένου να εμπέσει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 [...]. Ωστόσο, προκειμένου να καθοριστεί κατά πόσον συγκεκριμένη μορφή κακομεταχείρισης θα πρέπει να χαρακτηρισθεί βασανιστήριο, το Δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη διάρκεια, η οποία περιέχεται στη διάταξη, μεταξύ της συγκεκριμένης έννοιας και της έννοιας της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο στο παρελθόν, φαίνεται ότι, με τη διάκριση αυτή, η πρόθεση ήταν να στιγματιστεί ειδικά από τη Σύμβαση η σκόπιμη απάνθρωπη μεταχείριση η οποία προκαλεί πολύ σοβαρή και βάνανση οδύνη [...].»</p>	ΕΔΔΑ – Seimouni κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 25803/94 ΕΔΔΑ – Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5310/71

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΛΛΑ Καίσιμη κατά Ρωσίας προσφυγή αριθ. 47095/99 15/7/2002	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο στέρισης της ελευθερίας. βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση – στέριση της ελευθερίας Ορισμός των βασανιστηρίων ή της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης και κακομεταχείριση στο πλαίσιο της στέρισης της ελευθερίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 95: «το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης κατοχυρώνει μια από τις πιο θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατικής κοινωνίας. Απαγορεύει με απόλυτους όρους τα βασανιστήρια ή την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ανεξάρτητα από τις περιστάσεις και από τη συμπεριφορά του θύματος [...] Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του, η κακομεταχείριση πρέπει να φθάσει σε ένα ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3. Η εκτίμηση του ελάχιστου αυτού επιπέδου είναι σχετική· εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως τη διάρκεια της μεταχείρισης, τις σωματικές και ψυχικές συνέπειές και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος [...] Το Δικαστήριο έχει χαρακτηρίσει μεταχείριση ως “απάνθρωπη” επειδή, μεταξύ άλλων, επιβλήθηκε με προμελέτη ή ύβρις και προκάλεσε πραγματικούς σωματικούς τραυματισμούς ή έντονους σωματικούς και ψυχικούς πόνους. Έκρινε ότι η μεταχείριση είναι “εξευτελιστική” επειδή είναι τέτοια ώστε να προκαλεί στο θύμα αισθήματα φόβου, αγωνίας και κατωτερότητας τα οποία μπορούν να τα ταπεινώσουν και να τα υποθάλψουν [...] Εξετάζοντας κατά πόσον μια συγκεκριμένη μορφή μεταχείρισης είναι “εξευτελιστική” κατά την έννοια του άρθρου 3, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη κατά πόσον σκοπός της είναι να ταπεινώσει και να υποθάλψει το οικείο πρόσωπο και κατά πόσον, όσον αφορά τις συνέπειες, προσβάλλει δυσμενώς την προσωπικότητά του κατά τρόπο που δεν συνάδει με το άρθρο 3 [...] Οστόσο, η απουσία κάθε τέτοιου σκοπού δεν μπορεί να συνιστά απόδειξη που αποκλείει τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 3 [...] Οι οδύνες και η ταπείνωση, να υπερβάνουν το αναπόφευκτο στοιχείο οδύνης και ταπείνωσης που σχετίζεται με δεδομένη μορφή θειμής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Τα στερεοτικά της ελευθερίας μέτρα μπορούν συχνά να περιλαμβάνουν ένα τέτοιο στοιχείο. Οστόσο, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η προφυλάκιση ενέριθ αφ’ εαυτής ζήτημα βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι το εν λόγω άρθρο θεσπίζει γενική υποχρέωση αποφυλάκισης κρατούμενου για λόγους υγείας ή τοποθέτησης του σε πολιτικό νοσοκομείο ώστε να μπορεί να εξασφαλίσει ειδική ιατρική φροντίδα. Μολαταύτα, βάσει της εν λόγω διάταξης, το κράτος πρέπει να διασφαλίσει ότι ένα πρόσωπο κρατείται σε συνθήκες συμβατές με τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του, ότι ο τρόπος και η μέθοδος εκτέλεσης του μέτρου δεν το υποβάλλουν σε αγωνία ή ταλαιπωρία των οποίων η ένταση υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι εφινές στην κράτηση και ότι, λαμβανομένων υπόψη των πρακτικών απαιτήσεων της φυλάκισης, η υγεία και η ευημερία του διασφαλίζονται καταλλήλως [...] Όταν αξιολογούνται οι συνθήκες της κράτησης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα σωρευτικά αποτελέσματα των εν λόγω συνθηκών, καθώς και οι συγκεκριμένοι ισχυρισμοί που προβάλλει ο προσφεύγων [...]»	ΕΔΔΑ – <i>Lobita κατά Ιταλίας</i> , προσφυγή αριθ. 26772/95 ΕΔΔΑ – <i>Irlandia κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> , προσφυγή αριθ. 5310/71 ΕΔΔΑ – <i>Kudla κατά Πολωνίας</i> , προσφυγή αριθ. 30210/96 ΕΔΔΑ – <i>Raninen κατά Φινλανδίας</i> , προσφυγή αριθ. 20972/92 ΕΔΔΑ – <i>Peers κατά Ελλάδας</i> , προσφυγή αριθ. 28524/95 ΕΔΔΑ – <i>Dougoz κατά Ελλάδας</i> , προσφυγή αριθ. 40907/98	
ΕΛΔΑ Ιλαση και Λοιποί κατά Μολδαβίας και Ρωσίας προσφυγή αριθ. 48787/99 8/7/2004	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. κακομεταχείριση – θανατική ποινή Η θανατική ποινή ως ενδεχόμενη κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 429-433: «429. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί στο παρελθόν ότι, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων του ποινικού δικαίου των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης και των γενικών αποδεκτών κανόνων στον συγκεκριμένο τομέα, η θανατική ποινή μπορεί να εγείρει ζήτημα στο πλαίσιο του άρθρου 3 της Σύμβασης. Όταν απαγγέλλεται η θανατική ποινή, οι προσωπικές περιστάσεις του καταδικασθέντος, η αναλογικότητα του μέτρου προς τη σοβαρότητα του τελεσθέντος εγκλήματος και οι συνθήκες κράτησης εν αναμονή της εκτέλεσης της ποινής είναι παραδείγματα παραγόντων που μπορούν να υπαγάγουν τη μεταχείριση ή την ποινή που επιβάλλεται στον καταδικασθέντα στην καθυστέρηση που προβλέπεται στο άρθρο 3 [...] 430. Για κάθε κρατούμενο που έχει καταδικασθεί σε θάνατο, είναι αναπόφευκτο κάποιο στοιχείο καθυστέρησης μεταξύ της επιβολής και της εκτέλεσης της ποινής και η βίωση έντονου άγχους υπό τις αναγκαίες συνθήκες αυστηρής κράτησης [...] Μολαταύτα, υπό ορισμένες περιστάσεις, η επιβολή τέτοιας ποινής μπορεί να συνεπάγεται μεταχείριση ή οποία βραίνει τίτλαν του οριου που καθορίζεται στο άρθρο 3, όταν, για παράδειγμα, ένα πρόσωπο πρέπει να περάσει εκτέλεσης της θανατικής ποινής [...] 431. Επιπλέον, η αγωνία και η οδύνη που συνεπάγεται μια τέτοια ποινή δεν μπορούν παρά να επιδεινώνονται από τον αυθαίρετο χαρακτήρα της διαδικασίας που οδηγεί σε αυτήν και, επομένως, δεδομένου ότι διακαθίσταται ανθρώπινη ζωή, η ποινή συνιστά παράβαση της Σύμβασης. 432. Η απαγόρευση επικουρώνει με άλλους κρατούμενους για λόγους ασφαλείας, πειθαρχίας ή προστασίας δεν οσοδήποτε αφ’ εαυτής με απάνθρωπη μεταχείριση ή τιμωρία. Από την άλλη πλευρά, η πλήρης ασθητική απομόνωση, σε συνδυασμό με την απόλυτη κοινωνική απομόνωση, μπορεί να καταστήσει την προσωπικότητα και συνιστά μορφή απάνθρωπης μεταχείρισης η οποία δεν δικαιολογείται από τις απαιτήσεις της ασφάλειας ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο [...] 433. Επιπλέον, όταν αξιολογούνται οι συνθήκες της κράτησης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα σωρευτικά αποτελέσματα των εν λόγω συνθηκών και οι συγκεκριμένοι ισχυρισμοί που προβάλλει ο προσφεύγων [...]»	ΕΔΔΑ – <i>Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> , προσφυγή αριθ. 14038/88 ΕΔΔΑ – <i>Paltoratskiy κατά Ουκρανίας</i> , προσφυγή αριθ. 38812/97 ΕΔΔΑ – <i>Messina κατά Ιταλίας</i> , προσφυγή αριθ. 25498/94 ΕΔΔΑ – <i>Dougoz κατά Ελλάδας</i> , προσφυγή αριθ. 40907/98	

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	Krstanov κατά Βουλγαρίας προσφυγή αριθ. 50222/99 30/9/2004	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο στέρισης της ελευθερίας. κακομεταχείριση – στέριση της ελευθερίας – βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση – διάκριση Κακομεταχείριση σε περίπτωση στέρισης της ελευθερίας και διάκριση μεταξύ βασανιστηρίων και απάνθρωπης μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 53: «Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι τραυματισμοί που υπέστη ο προσφεύγων αποδεικνύουν την ύπαρξη σοβαρού σωματικού πόνου και οδύνης. Επιπλέον, αυτοί είχαν διαρκείς συνέπειες στην υγεία του [...] Είναι επίσης σαφές ότι οι πράξεις βίας κατά του προσφεύγοντος τελέστηκαν από τους αστυνομικούς κατά την άσκηση των καθηκόντων τους [...]. Ωστόσο, δεν προκύπτει ότι ο πόνος και η οδύνη προκλήθηκαν σκοπίμως στον προσφεύγοντα προκειμένου, για παράδειγμα, να αναγκαστεί να ολοκληρώσει ένα έγκλημα ή να καμφθεί η σωματική και ψυχική του αντίσταση. Επιπλέον, οι τραυματισμοί προκλήθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα, στη διάρκεια αστυνομικής επιχείρησης για τη σύλληψη υπόπτων παραβατών, η οποία συνοδεύτηκε κατά τα φαινόμενα από υψηλή ένταση [...]. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η καταγλυφείσα κακομεταχείριση ήταν επαρκώς σοβαρή ώστε να θεωρηθεί απάνθρωπη, αλλά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί βασανιστήριο.»	ΕΔΔΑ – <i>Egmez κατά Κύπρου</i> , προσφυγή αριθ. 30873/96
ΕΔΔΑ	N κατά Φινλανδίας προσφυγή αριθ. 38885/02 26/7/2005	Απόφαση του ΕΔΔΑ, σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – προστασία κατά κινδύνου – ικανότητα και προθυμία Ικανότητα και προθυμία του κράτους να παράσχει προστασία κατά κινδύνου κακομεταχείρισης σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 164: «Η περίπτωση του προσφεύγοντος στην παρούσα υπόθεση διαφέρει από εκείνη της υπόθεσης H.L.R. (ειδική προεδρική φρουρά), υπήρξε μέλος του κλειστού κύκλου του πρόεδρου Mobutu και έλαβε μέρος σε διάφορα συμβάντα κατά τα οποία αντράφονταν οι οποίοι θεωρούνταν απειλή για τον πρόεδρο παρενοχλούνταν, φυλακίζονταν και ενδεχομένως εκτελούνταν [...]. Υπό τις περιστάσεις αυτές, μπορεί βέβαια να πιστευτεί ότι η κατάσταση του προσφεύγοντος μπορεί να είναι χειρότερη από εκείνη των περισσότερων άλλων πρώην υποστηρικτών του Mobutu και ότι οι αρχές δεν θα είναι κατ' ανάγκη σε θέση ούτε θα επιθυμούν να τον προστατεύσουν κατά των άνω απειλών.»	ΕΔΔΑ – <i>H.L.R. κατά Γαλλίας</i> , προσφυγή αριθ. 24573/94
ΕΔΔΑ	Niedzwiecki κατά Γερμανίας προσφυγή αριθ. 58453/00 25/10/2005	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων βάσει του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Διάκριση – κοινωνικές παροχές – άδειες διαμονής Διάκριση όσον αφορά την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές λόγω του είδους άδειας διαμονής, βάσει του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ: «33. Το Δικαστήριο δεν καλείται να κρίνει, γενικά, σε ποιον βαθμό δικαιολογούνται οι διακρίσεις, στον τομέα των κοινωνικών παροχών, μεταξύ κατοχών διαφορετικών κατηγοριών άδειών διαμονής. Αντιθέτως, πρέπει να περιοριστεί στο ερώτημα του κατά πόσον η γερμανική νομοθεσία σχετικά με τα επιδόματα τέκνων, όπως εφαρμόστηκε στην παρούσα υπόθεση, προσβάλλει τα δικαιώματα του προσφεύγοντος τα οποία απορρέουν από τη Σύμβαση. Συνάφως, το Δικαστήριο επισημαίνει την απόφαση του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου επί του ίδιου ζητήματος, η οποία εκδόθηκε μετά τη λήξη της διαδικασίας που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας προσφυγής [...]. Όπως και το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, το Δικαστήριο δεν διακρίνει επαρκώς λόγω που να δικαιολογούν τη διαφορετική μεταχείριση όσον αφορά τα επιδόματα τέκνων μεταξύ, αφενός, αλλοδαπών που κατέχουν άδεια μόνιμης διαμονής και, αφετέρου, αλλοδαπών που δεν κατέχουν τέτοια άδεια διαμονής.»	ΕΔΔΑ – <i>H.L.R. κατά Γαλλίας</i> , προσφυγή αριθ. 24573/94
ΕΔΔΑ	Okpiz κατά Γερμανίας προσφυγή αριθ. 59140/00 25/10/2005	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων βάσει του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. διάκριση – κοινωνικές παροχές – άδειες διαμονής Διάκριση όσον αφορά την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές λόγω του είδους άδειας διαμονής, βάσει του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ: «34. Το Δικαστήριο δεν καλείται να κρίνει, γενικά, σε ποιον βαθμό δικαιολογούνται οι διακρίσεις, στον τομέα των κοινωνικών παροχών, μεταξύ κατοχών διαφορετικών κατηγοριών άδειών διαμονής. Αντιθέτως, πρέπει να περιοριστεί στο ερώτημα του κατά πόσον η γερμανική νομοθεσία σχετικά με τα επιδόματα τέκνων, όπως εφαρμόστηκε στην παρούσα υπόθεση, προσβάλλει τα δικαιώματα του προσφεύγοντος τα οποία απορρέουν από τη Σύμβαση. Όπως και το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο στις πλοτικές υποθέσεις [...], το Δικαστήριο δεν διακρίνει επαρκώς λόγω που να δικαιολογούν τη διαφορετική μεταχείριση όσον αφορά τα επιδόματα τέκνων μεταξύ, αφενός, αλλοδαπών που δεν κατέχουν τέτοια άδεια διαμονής, και, αφετέρου, αλλοδαπών που δεν κατέχουν τέτοια άδεια διαμονής. Ως εκ τούτου, υπήρξε παράβαση του άρθρου 14 σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της Σύμβασης.»	ΕΔΔΑ – <i>H.L.R. κατά Γαλλίας</i> , προσφυγή αριθ. 24573/94

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	<i>Jalloh κατά Γερμανίας</i> προσφυγή αριθ. 54810/00 11/7/2006	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>Βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση – διάκριση – ειδικός στιγματισμός των βασανιστηρίων</p> <p>Διάκριση μεταξύ βασανιστηρίων και απάνθρωπης μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και ειδικός στιγματισμός των βασανιστηρίων, σκέψεις 103-107: «103. Καθορίζοντας κατά πόσον, υπό το πρίσμα των εν λόγω αρχών, η ποινική δίκη κατά του προσφεύγοντος μπορεί να θεωρηθεί δίκαιη, το Δικαστήριο επισημαίνει καταρχάς ότι οι αποδείξεις που αποκτήθηκαν μέσω της χορήγησης εμετικών φαρμάκων στον αιτούντα δεν αποκτήθηκαν “παράνομα”, ήτοι κατά παράβαση του εθνικού δικαίου. [...] 104. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ανωτέρω ότι ο προσφεύγων υποβλήθηκε σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, η οποία αντιβαίνει στις ουσιαστικές διατάξεις του άρθρου 3, όταν του χορηγήθηκαν εμετικά φάρμακα για να αναγκαστεί να αποβάλει τα ναρκωτικά τα οποία είχε καταπιεί. Επομένως, οι αποδείξεις που χρησιμοποιήθηκαν στην ποινική δίκη κατά του προσφεύγοντος αποκτήθηκαν άμεσα ως αποτέλεσμα πρόσβολής ενός από τα βασικά δικαιώματα που κατοχυρώνει η Σύμβαση, 105. Όπως επισημάθηκε ανωτέρω, η χρήση σε ποινική δίκη αποδείξεων που αποκτήθηκαν κατά παράβαση του άρθρου 3 ενέχει σοβαρά ζητήματα όσον αφορά την αμεροληψία της διαδικασίας. Το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε εν προκειμένω ότι ο προσφεύγων υποβλήθηκε σε βασανιστήρια. [...] 106. Παρότι η μεταχείριση στην οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων δεν στιγματίζεται ως πράξη βασανιστηρίων, έφθασε υπό τις περιστάσεις στο ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας που εμπνέει στο πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης του άρθρου 3. Δεν μπορεί να αποκλειστεί, βάσει των πραγματικών περιστατικών συγκεκριμένης υπόθεσης, η απόκτηση αποδείξεων με ηβελιμένες πράξεις κακομεταχείρισης οι οποίες δεν ισοδυναμούν με βασανιστήρια να καταστήσει τη δίκη κατά του θύματος άδικη, ανεξάρτητα από τη σοβαρότητα του αδικήματος που εικάζεται ότι τελέστηκε, τη βαρύτητα που αποδίδεται στις αποδείξεις και τις ευκαιρίες που είχε το θύμα να αμφισβητήσει το παραδεκτό και τη χρήση τους στη δίκη του. 107. Εν προκειμένω, το γενικό ερώτημα του κατά πόσον η χρήση αποδείξεων που αποκτήθηκαν μέσω πράξης που χαρακτηρίζεται απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση καθιστά αυτομάτως τη δίκη άδικη μπορεί να μείνει αναπάντητο. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, ακόμη και αν οι αρχές δεν είχαν την πρόθεση να προκαλέσουν πόνο και οδύνη στον προσφεύγοντα, οι αποδείξεις αποκτήθηκαν μέσω μέτρου που προσβάλλει ένα από τα βασικά δικαιώματα που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση [...]»</p>	
ΕΔΔΑ	<i>Mubilanzila Mayeka και Kamiki Mitunga κατά Βελγίου</i> προσφυγή αριθ. 13178/03 12/10/2006	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία – παιδιά – στέριση της ελευθερίας</p> <p>Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία λόγω φυλάκισης αλλοδαπών παιδιών, σκέψεις 55 και 58: «55. Η δεύτερη προσφεύγουσα ήταν πολύ νεαρής ηλικίας, ήταν παράνομη μετανάστρια σε ξένη χώρα και δεν συνοδεύταν από την οικογένειά της από την οποία έχει αποχωρήσει με αποτέλεσμα να είναι ουσιαστικά εντελώς μόνη. Επομένως, βρισκόταν σε εξαιρετικά ευάλωτη κατάσταση. Λαμβανομένου υπόψη του απόλυτου χαρακτήρα της προστασίας που παρέχει το άρθρο 3 της Σύμβασης, είναι σημαντικό να μην παραβλέπεται ότι αυτός είναι ο αποφασιστικός παράγοντας ο οποίος υπερισχύει του γεγονότος ότι η δεύτερη προσφεύγουσα είναι παράνομη μετανάστρια. Επομένως, εμπνέει αμφιβολία στην κατηγορία των εξαιρετικά ευάλωτων μελών της κοινωνίας σε σχέση με τα οποία το βελγικό κράτος οφείλει να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα ώστε να τους παρέχει φροντίδα και προστασία στο πλαίσιο των θετικών υποχρεώσεών του που απορρέουν από το άρθρο 3 της Σύμβασης. [...] 58. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα μέτρα που έλαβαν οι βελγικές αρχές – εν μέρει στην πρώτη προσφεύγουσα για την κατάσταση της δεύτερης, παροχή αριθμού τηλεφώνου στον οποίο μπορούσε να καλέσει τη θυγατέρα της, ορισμός δικηγόρου για την παροχή συνδρομής στη δεύτερη προσφεύγουσα και επικοινωνία με τις καναδικές αρχές και την πρεσβεία του Βελγίου στην Κινσάσα – δεν επαρκούσαν για την εκπλήρωση της υποχρέωσης του βελγικού κράτους να μεριμνήσει για τη φροντίδα της δεύτερης προσφεύγουσας. Επιπλέον, το κράτος είχε πολλά μέσα στη διάθεσή του. Το Δικαστήριο δεν αμφιβάλλει ότι η κράτηση της δεύτερης προσφεύγουσας υπό τις συνθήκες που περιγράφονται ανωτέρω προκάλεσαν σε αυτήν σημαντική αγωνία. Οι αρχές που δέχτηκαν την κράτηση της δεν μπορούσαν να μην γνωρίζουν τις σοβαρές ψυχολογικές συνέπειες που θα είχε η εν λόγω κράτηση σε αυτήν. Κατά το Δικαστήριο, η κράτηση της δεύτερης προσφεύγουσας υπό τέτοιες συνθήκες συνιστούσε έλλειψη ανθρωπιότητας σε βαθμό που ισοδυναμεί με απάνθρωπη μεταχείριση.»</p>	

Δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>ΕΔΔΑ</p>	<p><i>Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών</i> προσφυγή αριθ. 1948/94 11/1/2007</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναρρώθησης – εγκλήματα προστασία – κίνδυνος από μη κρατικούς φορείς – προστασία κατά μη κρατικών φορέων – προστασία φαρτίδας</p> <p>Προϋποθέσεις εσωτερικής μεταγκατάστασης σε περίπτωση επαναρρώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 141 και 145: «141. Στο έγγραφο ανάλυσης της θέσης της του Ιανουαρίου του 2004 και στη συμβολοκετατική έκθεση της του Νοεμβρίου του 2005, η UNHCR δηλώνει την αντίθεση της στην αναγκαστική επιστροφή αυτού των ατόμων λόγω των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε σε περισχές της Σομαλίας από τις οποίες δεν κατάγονται, τονίζοντας ότι στη Σομαλία δεν υπάρχει εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου [...]. [...] το άρθρο 3 δεν εμπόδιζει, απ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να στηρίζονται στην υπαρκτή εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου όταν αξιολογούν το επιχείρημα του ενδιαφερομένου ότι επιστροφή στη χώρα καταγωγής του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από την εν λόγω διάταξη [...]. Οστόσο, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί στο παρελθόν ότι η έμμεση απομάκρυνση αλλοδαπού σε ενδιάμεση χώρα δεν επηρεάζει την ευθύνη του συμβαλλόμενου κράτους που προβαίνει στην απέλαση να διασφαλίσει ότι αυτός δεν εκτίθεται, ως αποτέλεσμα της απόφασης απέλασης, σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης [...]. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν υπάρχει λόγος να αποφανθεί διαφορετικά εάν η απέλαση πραγματοποιείται, όπως εν προκειμένω, όχι σε ενδιάμεση χώρα, αλλά σε συγκεκριμένη περιοχή της χώρας καταγωγής. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι, ως προϋπόθεση για την επίκληση εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου, πρέπει να υφίστανται ορισμένες ενγυρίες: το πρόσωπο που θα απελαθεί πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη σχετική περιοχή, να γίνει δέκτο και να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί, διαφορετικά ενδέχεται να αναγκαστεί ζητήμα βάσει του άρθρου 3, πόσω μάλλον εάν, απουσία τέτοιων ενγυρίσεων, υπάρχει ενδεχόμενο να καταλήξει ο απελαθείς ο καταλήξει σε καταγωγής στο οποίο ενδέχεται να υποστεί κακομεταχείριση. [...] 145. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον, εάν πρόκειται να καταλήξει σε περιοχές της Σομαλίας διαφορετικές από το Somaliland ή το Puntland, ο προσφεύγων θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο να εκτεθεί σε μεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο γνωρίζει ότι η κυβέρνηση δεν θεωρεί περισχές της Σομαλίας "σχετικά μη ασφαλείς" λόγω του κινδύνου που ενδέχεται να διατρέχει κάποιος να υποβληθεί εκεί σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης, αλλά λόγω της συνολικής κατάστασης η οποία είναι τέτοια ώστε, κατά το υπουργό Μεταναστευτικής και Ενωματάωσης, η επιστροφή στις εν λόγω περιοχές να συνιστά εξαιρετικά σκληρό μέτρο.»</p> <p>Κίνδυνος προερχόμενος από μη κρατικούς υπεθύνους διώξης και ύπαρξη προστασίας κατά του εν λόγω κινδύνου σε περίπτωση επαναρρώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 137 και 147: «137. Η κακομεταχείριση πρέπει επίσης να φθάσει σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3. Η εκτίμηση αυτού είναι σχετική και εξαρτάται από το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης [...]. Λόγω του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος που κατοχυρώνεται, το άρθρο 3 της Σύμβασης μπορεί επίσης να εφαρμόζεται όταν ο κίνδυνος απορρέει από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που δεν είναι δημόσιοι λειτουργοί. Οστόσο, πρέπει να καταδεικνύεται ότι ο κίνδυνος είναι πραγματικός και ότι οι αρχές του κράτους υποχρεούνται να ελαττώσουν τον κίνδυνο παρέχοντας κατάλληλη προστασία [...]. [...] 147. Παρότι οι ολλανδικές αρχές ήταν της άποψης ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο προσφεύγων πρέπει να θεωρηθούν συνέπεια της γενικά σταθμής κατάστασης στο πλαίσιο της οποίας εγκληματικές συμπεριφορές εκφοβίζουν και απειλούν ανθρώπους συχνά, αλλά τυχαία [...], το Δικαστήριο εκτιμά ότι αυτό δεν επαρκεί για να μην εμπίπτει η μεταχείριση του προσφεύγοντος στο πεδίο εφαρμογής της οφειλόμενης προστασίας. [...] 148. Οπως προαναφέρθηκε [...], η ύπαρξη της υποχρέωσης μη απέλασης δεν εξαρτάται από το κατά πόσον ο κίνδυνος δυσμενούς μεταχείρισης οφείλεται σε παράγοντες που επιδρούν, άμεσα ή έμμεσα, την ευθύνη των δημοσίων αρχών της χώρας προορισμού και, επομένως, το άρθρο 3 μπορεί να εφαρμόζεται επίσης σε καταστάσεις στις οποίες ο κίνδυνος απορρέει από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που δεν είναι δημόσιοι λειτουργοί [...]. Αυτό που έχει σημασία στο πλαίσιο αυτό είναι, κατά πόσον ο προσφεύγων μπόρεσε να εξασφαλίσει προστασία κατά των πράξεων που τελούνται εναντίον του και να ζητήσει αποκατάσταση για τις πράξεις αυτές. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.»</p> <p>Προστασία φαρτίδας στη χώρα καταγωγής σε περίπτωση επαναρρώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 139: «[...] Το Δικαστήριο έλαβε και εξασφάλισε σημαντικό ρόλο πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση τόσο στο Somaliland όσο και στο Puntland, από τις οποίες διαφάνεται ότι στα εν λόγω εδάφη επικρατεί αναμίχτο, γενικά, περισσότερο σταθερότητα και ηρεμία που επικρατεί στη νύκτα και στην κεντρική Σομαλία. Μολαταύτα, υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ της θέσης, αφενός, προσώπων που προέρχονται από τις εν λόγω περιοχές και έχουν δεσμούς φαρτίδας ή/και οικογενειακούς δεσμούς εκεί και, αφετέρου, προσώπων που προέρχονται από άλλα μέρη της Σομαλίας και δεν έχουν τέτοιους δεσμούς στο Somaliland ή στο Puntland. Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, το ΕΔΔΑ είναι διατεθειμένο να δεχθεί ότι η απέλαση στο Somaliland ή στο Puntland αυτού του σπουδίου του οποίου η αίτηση ασύλου δεν έγινε δεκτή και η οποία ανήκει στην πρώτη ομάδα δεν εκθέτει κατά κανόνα τον ενδιαφερόμενο σε πραγματικό κίνδυνο να υποβληθεί σε μεταχείριση η οποία παραβαίνει το άρθρο 3. Οστόσο, όσον αφορά τη δεύτερη ομάδα, το Δικαστήριο δεν είναι πεπεισμένο ότι η σημασία της προστασίας φαρτίδας στις "σχετικά ασφαλείς" περιοχές μειώθηκε στον βαθμό που ισχυρίζεται η κυβέρνηση. Συνάφως, επισημαίνει ότι όσον αφορά την απέλαση Σομαλίου υπηκόου σε τμήμα της χώρας από το οποίο δεν κατάγεται, η UNHCR εκτιμά ότι "παράγοντες οι οποίοι βασίζονται στο κρατούν σύστημα φαρτίδας είναι καθοριστικής σημασίας" [...]. Επιπλέον, η ιδιότητα μέλους φαρτίδας έχει χαρακτηρισισθεί το σημαντικότερο κοινό στοιχείο προσωπικής ασφαλείας σε ολόκληρη τη Σομαλία [...] και, επομένως, όχι μόνο στις "σχετικά μη ασφαλείς" περιοχές.»</p>

ΕΔΔΑ – *Chahal* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 22414/93

ΕΔΔΑ – *Hilal* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 45276/99

ΕΔΔΑ – *T.I.* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 43844/98

ΕΔΔΑ – *H.L.R.* κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 24573/94

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	D.H. και λοιποί κατά Τσεχικής Δημοκρατίας προσφυγή αριθ. 57325/00 13/11/2007	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με διάκριση λόγω φυλής ή εθνοτικής καταγωγής βάσει του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου.</p> <p>φυλετική διάκριση</p> <p>Ορισμός της φυλετικής διάκρισης, σκέψεις 60-61: «2. Σύσταση γενικής πολιτικής υπ' αριθ. 7 της ΕΚΡΙ περί εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων (εκδόθηκε από την ΕΚΡΙ στις 13 Δεκεμβρίου 2002), σ 60. Οι ακόλουθοι ορισμοί χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της εν λόγω σύστασης: "9[...] β) Με τον όρο "έμμεση φυλετική διάκριση" νοείται οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση βασίζεται σε λόγους όπως η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η ιθαγένεια ή η εθνική ή εθνοτική καταγωγή και η δικαιολόγηση της οποίας δεν είναι αντικειμενική και λογική. Η διαφορετική μεταχείριση δεν δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά, εφόσον ο επιδιωκόμενος στόχος δεν είναι θεμιτός ή δεν υφίσταται λογική σχέση αναλογικότητας μεταξύ των εφαιρζόμενων μέσων και του επιδιωκόμενου στόχου. γ) Με τον όρο "έμμεση φυλετική διάκριση" νοούνται οι περιπτώσεις όπου ένας φαινομενικά ουδέτερος παράγοντας, όπως διάταξη, κριτήριο ή πρακτική, δεν μπορεί να τηρηθεί εύκολα από άτομα τα οποία ανήκουν σε ομάδα που χαρακτηρίζεται διαφορετικά λόγω φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, ιθαγένειας ή εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, ή θέτει σε μειονεκτική θέση τα εν λόγω άτομα, εκτός εάν ο παράγοντας αυτός δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά. Αυτό συμβαίνει όταν ο επιδιωκόμενος στόχος είναι θεμιτός και υφίσταται λογική σχέση αναλογικότητας μεταξύ των εφαιρζόμενων μέσων και του επιδιωκόμενου στόχου." 61. Στην αιτιολογική έκθεση της σύστασης, επιστημονικά (αιτιολογική σκέψη β) και γ) της παραγράφου 1 της σύστασης είναι εμπεριστατωμένοι από τους ορισμούς που αναφέρονται στην οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί εφαιρζής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, στην οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, καθώς και στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.»</p>
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	Saadi κατά Ιταλίας προσφυγή αριθ. 7201/06 28/2/2008	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρπώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>απαγόρευση επαναρπώθησης – πραγματικός κίνδυνος – αξιολόγηση ex nunc – όριο</p> <p>Έννοια του πραγματικού κινδύνου σε περίπτωση απαγόρευσης επαναρπώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 130: «Για να καθοριστεί κατά πόσον υπάρχει κίνδυνος κακομεταχείρισης, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει τις προβλέψιμες συνέπειες της αποστολής του αιτούντος στη χώρα υποδοχής, λαμβάνοντας υπόψη τη γενική κατάσταση που επικρατεί εκεί και τις προσωπικές περιστάσεις του [...]»</p> <p>Πραγματικός κίνδυνος ο οποίος απαιτεί αξιολόγηση ex nunc σε περίπτωση απαγόρευσης επαναρπώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 133: «Όσον αφορά την κρίσιμη ημερομηνία, η ύπαρξη του κινδύνου πρέπει να αξιολογείται πρωτίστως διά παραπομπής σε εκείνα τα πραγματικά περιστατικά τα οποία ήταν γνωστά ή έπρεπε να είναι γνωστά στο συμβαλλόμενο κράτος κατά τον χρόνο της απόφασης. Ωστόσο, εάν ο προσφεύγων δεν έχει ακόμη απελαθεί ή εκδοθεί κατά τον χρόνο εξέτασης της υπόθεσης από το Δικαστήριο, κρίσιμος χρόνος θα είναι εκείνος της έναρξης του Δικαστηρίου διαδικασίας [...]. Η κατάσταση αυτή ανακύπτει συνήθως όταν, όπως εν προκειμένω, η έκδοση ή η απέλαση καθυστερεί λόγω ορισμού προσωρινών μέτρων από το Δικαστήριο βάσει του άρθρου 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου [...]. Ως εκ τούτου, παρότι είναι αληθές ότι τα ιστορικά πραγματικά περιστατικά παρουσιάζουν ενδιαφέρον στο μέτρο που αποσαφηνίζουν την παρούσα κατάσταση και την ενδεχόμενη εξέλιξη της, αποφασιστικής σημασίας είναι οι παρούσες περιστάσεις.»</p> <p>Όριο το οποίο συνεπάγεται η έννοια του πραγματικού κινδύνου σε περίπτωση απαγόρευσης επαναρπώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 140: «Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος των επιχειρημάτων της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι, εάν ο προσφεύγων συνιστά απειλή για τη δημόσια ασφάλεια, πρέπει να προσκομίζονται ισχυρότερες αποδείξεις για την ύπαρξη κινδύνου κακομεταχείρισης [...]. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι μια τέτοια προσέγγιση δεν συνάδει ούτε με τον απόλυτο χαρακτήρα της προστασίας που παρέχει το άρθρο 3. Ισοδυναμεί με τον ισχυρισμό ότι, οποιαδήποτε απόδειξη που ανταποκρίνεται σε απαιτητικότερο μέτρο, η προστασία της εθνικής ασφάλειας δικαιολογεί την ευκολότερη αποδοχή της κακομεταχείρισης του προσώπου. Επομένως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν υφίσταται λόγος προποποίησης του σκέλους μέτρου απόδειξης, όπως προτείνει ο παρεμβατών τρίτος, απαιτώντας να αποδεικνύεται, σε περιπτώσεις όπως η παρούσα, ότι είναι περισσότερο πιθανό να υποβληθεί παρά να μην υποβληθεί ο προσφεύγων σε κακομεταχείριση. Αντιθέτως, το Δικαστήριο επαναβεβαιώνει ότι, για να αντιβεί η προγραμματισμένη αναγκαστική απέλαση στη Σύμβαση, είναι αναγκαίο –και αρκεί– να υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστευτεί ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποβληθεί ο ενδιαφερόμενος στη χώρα απαγορεύεται από το άρθρο 3 [...]»</p>

ΕΔΔΑ – *Vihavajärvi* και *Lautsi* κατά *Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγές αριθ. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 και 13448/87

ΕΔΔΑ – *Chahal* κατά *Ηνωμένου Βασιλείου*, προσφυγή αριθ. 22414/93

ΕΔΔΑ – *Yenkadajalassarua* κατά *Κάτω Χωρών*, προσφυγή αριθ. 58510/00

ΕΔΔΑ – *Matatkalov* και *Askarov*, προσφυγές αριθ. 46827/99 και 46951/99

Παρατιθέμενες υποθέσεις	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.
<p>ΕΔΔΑ – D κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 30240/96</p> <p>ΕΔΔΑ – Airey κατά Ιρλανδίας, προσφυγή αριθ. 6289/73</p> <p>ΕΔΔΑ – Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 14038/88</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>απαγόρευση επαναρρύθμισης – λόγος υγείας</p> <p>Απαγόρευση επαναρρύθμισης για λόγους υγείας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 42-45: «42. Συνοπτικά, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, μετά την απόφαση που εφέδωσε στην υπόθεση D, κατά Ηνωμένου Βασιλείου, εφάρμοξε παγκίως τις ακόλουθες αρχές. Αλλοδαποί οι οποίοι υπόκεινται σε απέλαση δεν μπορούν καταρχήν να επικαλεστούν οποιοδήποτε δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια συμβαλλόμενου κράτους προκειμένου να συνεχίσουν να επωφελοούνται ιατρικής, κοινωνικής ή άλλης μορφής βοήθειας και υπηρεσιών που παρέχει το κράτος που προβαίνει στην απέλασή τους. Το γεγονός ότι οι περιστάσεις του προσφεύγοντος, συμπεριλαμβανομένου του προσδόκιμου ζωής του, θα επιδεινωθούν σημαντικά εάν απομακρυνθεί από το συμβαλλόμενο κράτος, δεν επαρκεί αφ' εαυτού για να υπάρξει παράβαση του άρθρου 3. Η απόφαση απομάκρυνσης αλλοδαπού που πάσχει από σοβαρή ψυχική ή σωματική ασθένεια σε χώρα στην οποία τα μέσα αντιμετώπισης της συγκεκριμένης ασθένειας είναι λιγότερο αποτελεσματικά σε σχέση με τα διαθέσιμα στο συμβαλλόμενο κράτος ενδέχεται να ενέχει ζήτημα βάσει του άρθρου 3, αλλά μόνο σε ολώς εξαιρετικές περιπτώσεις, ήτοι όταν συντρέχουν σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι κατά της απέλασης. Στην υπόθεση D, κατά Ηνωμένου Βασιλείου, οι ολώς εξαιρετικές περιστάσεις συνίσταντο στο γεγονός ότι η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντος ήταν κρίσιμη και φαινόταν να είναι ετοιμοθάνατος, ο προσφεύγων δεν μπορούσε να εξασφαλίσει φροντίδα ή ιατρική περίθαλψη στη χώρα καταγωγής του και δεν διέθετε συγγενείς εκεί οι οποίοι θα ήταν σε θέση ή θα επιθυμούσαν να τον φροντίσουν και να τον παρασχούν αόκητη και το βασικό επίπεδο φροντίδας, καταλύματος ή κοινωνικής στήριξης. 43. Το Δικαστήριο δεν αποκλείει να υπάρχουν και άλλες εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες οι ανθρωπιστικοί λόγοι είναι εξίσου σοβαροί. Ωστόσο, εκτιμά ότι πρέπει να διατηρηθεί το υψηλό όριο που έθεσε στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση D, κατά Ηνωμένου Βασιλείου και εφάρμοσε σε μεταγενέστερη νομολογία, το οποίο θεωρεί καταρχήν ορθό, δεδομένου ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η προβαλλόμενη μελλοντική βλάβη δεν θα απορρέει από εκούσιες πράξεις ή παραλείψεις δημόσιων αρχών ή μη κρατικών φορέων, αλλά αντιθέτως από ασθένεια που επέρχεται με φυσικό τρόπο και από την έλλειψη επαρκών πόρων για την αντιμετώπιση της στη χώρα υποδοχής. 44. Παρότι πολλά από τα δικαιώματα που προβλέπονται σε αυτήν έχουν συνέπειες κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα, η Σύμβαση προσορίζεται κυρίως να προστατεύει ατομικά και πολιτικά δικαιώματα [...]. Επιπλέον, η Σύμβαση στο σύνολό της χαρακτηρίζεται από την επίδωξη επιτεύξης δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας και των απαιτήσεων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου [...]. Η πρόσδος της ιατρικής, σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και οικονομικές διαφορές μεταξύ χωρών, συνεπάγεται ότι το επίπεδο της διαθεσιμής στο συμβαλλόμενο κράτος και στη χώρα καταγωγής θεραπείας μπορεί να διαφέρει σημαντικά. Παρότι, λαμβανομένης υπόψη της θεμελιώδους σημασίας του άρθρου 3 στο σύστημα της Σύμβασης, είναι σημαντικό για το Δικαστήριο να διατηρεί κάποιο βαθμό ευελιξίας για την αποφυγή της απέλασης σε ολώς εξαιρετικές περιπτώσεις, το άρθρο 3 δεν υποχρεώνει το συμβαλλόμενο κράτος να μειώνει τις εν λόγω διαφορές μέσω της παροχής δωρεάν και απεριόριστης υγειονομικής περίθαλψης σε όλους τους αλλοδαπούς που δεν έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια του. Αντίθετη διαπίστωση θα δημιουργούσε υπερβολικές υποχρεώσεις για τα συμβαλλόμενα κράτη. 45. Τέλος, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, παρότι η παρούσα προσφυγή, όπως και οι περισσότερες προαναφερθείσες, αφορά την απέλαση προσώπου που έχει προσβληθεί από τον ιό HIV και πάσχει από AIDS, οι ίδιες αρχές πρέπει να εφαρμόζονται σε σχέση με την απέλαση οποιοδήποτε προσώπου πάσχει από οποιαδήποτε σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια που εκδηλώνεται με φυσικό τρόπο η οποία ενδέχεται να προκαλέσει οδυνηρά και πόνο και να συνεπάγεται μειωμένο προσδόκιμο ζωής, καθώς και να απαιτεί ειδική ιατρική θεραπεία η οποία ενδέχεται να μην είναι τόσο εύκολα διαθέσιμη στη χώρα καταγωγής του προσφεύγοντος ή η οποία μπορεί να είναι διαθέσιμη μόνο με υψηλό κόστος.»</p>	<p>ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)</p> <p>N κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 26565/05 27/5/2008</p>	<p>ΕΔΔΑ – Saadi κατά Ιταλίας, προσφυγή αριθ. 37201/06</p> <p>ΕΔΔΑ – Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 1948/04</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>απαγόρευση επαναρρύθμισης – γενικευμένη βία – ιδιότητα μέλους ομάδας η οποία εκτίθεται συστηματικά</p> <p>Απαγόρευση επαναρρύθμισης σε περίπτωση κινδύνου γενικευμένης βίας και ιδιότητα μέλους του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 115-116: «115. Από την ανωτέρω επισκόπηση της νομολογίας του, προκύπτει ότι το Δικαστήριο δεν απέκλεισε ποτέ το ενδεχόμενο η γενική κατάσταση βίας σε μια χώρα προσορισμού να είναι αρκούντως υψηλού βαθμού ώστε να συνεπάγεται ότι κάθε απομάκρυνση σε αυτήν θα συνιστά απαραίτητες παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Παρόλα αυτά, το Δικαστήριο θα εφαρμόσει μια τέτοια προσέγγιση μόνο στις πιο ακραίες περιπτώσεις γενικής βίας, στις οποίες υφίσταται πραγματικός κίνδυνος κακομεταχείρισης απλώς και μόνον λόγω της έκθεσης ομάδας η οποία εκτίθεται συστηματικά σε πρακτική κακομεταχείρισης, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η προστασία που προβλέπεται στο άρθρο 3 της Σύμβασης παρέχεται όταν ο αιτών αποδεικνύει ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστευτεί ότι η εν λόγω πρακτική υφίσταται και ότι ο αιτών είναι μέλος της σχετικής ομάδας (βλέπε προπαρατεθείσα απόφαση Saadi κατά Ιταλίας, σκέψη 132). Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν επιμένει με το άρθρο 3. Αυτό θα καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη την περιγραφή του αιτούντος και τις πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στη χώρα προορισμού όσον αφορά την εν λόγω ομάδα (βλέπε προπαρατεθείσα απόφαση Salah Sheekh, σκέψη 148). Οι διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην εν λόγω υπόθεση όσον αφορά τη μεταχείριση της φετρίας Ashraf δεν αμφισβητήθηκαν, καθώς και το γεγονός ότι η ιδιότητα του αιτούντος ως μέλους της φετρίας Ashraf δεν αμφισβητήθηκε, ήταν επαρκή στοιχεία για να καταλήξει το Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η απέλασή του θα συνεπαγόταν παράβαση του άρθρου 3.»</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	S.D. κατά Ελλάδα προσφυγή αριθ. 53541/07 11/6/2009	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ λόγω συνθηκών κράτησης. εξευτελιστική μεταχείριση</p> <p>Παράδειγμα εξευτελιστικής μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 51-53: «51. Ακόμα κι αν υποστεί ότι ο προσφεύγων μοιράστηκε ένα σχετικά καθαρό δωμάτιο με ζεστό νερό κατά την παραμονή του στο Σουφλί, όπως επισήμανε η υπεύθυνη του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας κατά την επίσκεψη που πραγματοποιήσε στις 18 Μαΐου 2007, ωστόσο γεγονός είναι ότι έμεινε εκεί δύο μήνες, έγκλειστος σε μια προκατασκευασμένη παράγκα, χωρίς τη δυνατότητα να βγαινει έξω, χωρίς τη δυνατότητα να τηλεφωνεί και χωρίς να έχει στη διάθεση του κομβήρες, καθαρά σεντόνια και επαρκή προίοντα υγιεινής. Οι εν λόγω ισχυρισμοί δεν αμφισβητήθηκαν από την κυβέρνηση και επαληθεύτηκαν από διάφορες εκθέσεις που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο. Ομοίως, στο κέντρο κράτησης αλλοδαπών Αττικής (Πέτρο Ράλλη), ο προσφεύγων περιορίστηκε για έξι ημέρες στο κελί του, χωρίς τη δυνατότητα προαυλισμού. Οι συνθήκες κράτησης στο κέντρο αυτό, όπως περιγράφονται στην έκθεση της CRT κατόπιν της επίσκεψής της τον Φεβρουάριο του 2007, είναι, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, απαράδεκτες. 52. Σε ό,τι αφορά την προσωπική κατάσταση του προσφεύγοντος, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι αυτός υπέστη σοβαρά βασανιστήρια στην Τουρκία, τα οποία είχαν σημαντικές σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις. Το γεγονός ότι αυτή η κατάσταση πιστοποιήθηκε με επίσημο τρόπο –από το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων– μόνο μετά το πέρας της κράτησης του, ουδώς μεταβάλλει την ως άνω διαπίστωση. 53. Λαμβανόμενων υπόψη των ανωτέρω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος, ως πρόσφυγα και αιτούντος άσυλο, σε συνδυασμό με την υπερβολική διάρκεια της κράτησης σε παρόμοιες συνθήκες, αποτελούν εξευτελιστική μεταχείριση.»</p>	
ΕΔΔΑ	Al-Saradon και Mujdhi κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγή αριθ. 61498/08 2/3/2010	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επανατρούθισης σε περίπτωση κινδύνου θανατικής ποινής βάσει των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>απαγόρευση επανατρούθισης – θανατική ποινή</p> <p>Απαγόρευση της θανατικής ποινής σε όλες τις περιπτώσεις βάσει των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 115 και 120: «115. Το Δικαστήριο λαμβάνει ως αφετηρία τη φύση του δικαίωματος ενός προσώπου να μην υποβληθεί στη θανατική ποινή. Η δικαστική εκτέλεση αφορά τη σκόπιμη και προμελετημένη θανάτωση ενός ανθρώπου από τις κρατικές αρχές. Όποια και αν είναι η μέθοδος εκτέλεσης, η αφαίρεση της ζωής συνεπάγεται κάποιον σωματικό πόνο. Επιπλέον, η εκ των προτέρων γνώση ενός προσώπου ότι θα πεθάνει στα χέρια του κράτους προκαλεί αναπόφευκτα έντονη ψυχολογική οδύνη. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν αναγνωρίσει ότι η επιβολή και η χρήση της θανατικής ποινής αναπαύουν θεμελιώδη ανθρωπινα δικαιώματα. Στο προσώπο του πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 13, τα συμβαλλόμενα κράτη δηλώνουν «[η]τελειώμενα ότι το δικαίωμα στην ζωή του καθενός είναι μία βασική αξία σε μία δημοκρατική κοινωνία και ότι η κατάργηση της θανατικής ποινής είναι ουσιώδους σημασίας για την προστασία αυτού του δικαίωματος, και για την πλήρη αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων των όντων». [...] 120. Επομένως, διαπιστώνεται ότι στην υπόθεση Öcalan το Τμήμα Ευρείας Ψήφησης δεν απέκλεισε να είχε ήδη τροποποιηθεί το άρθρο 2 ώστε να αφαιρεθεί η εξάρτηση που επιτρέπει τη θανατική ποινή. Επιπλέον, όπως επισημάνεται ανωτέρω, η θέση έχει εξεληθεί έκτοτε. Μόνο δύο κράτη μέλη δεν έχουν υπογράψει το πρωτόκολλο υπ' αριθ. 13 και μόνο τρία κράτη από εκείνα που το έχουν υπογράψει δεν το έχουν κυρώσει. Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με τη συνετή πρακτική των κρατών όσον αφορά την τήρηση της ανασταλτικής εκτελεστικής θανατικών ποινών, υποδηλώνουν με έμφαση ότι το άρθρο 2 τροποποιήθηκε ώστε να απαγορεύει τη θανατική ποινή σε όλες τις περιπτώσεις. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν θεωρεί ότι το γράμμα του άρθρου 2 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο εξακολουθεί να το εμποδίζει να ερμηνευτεί τη φράση «απάνθρωπος ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση» του άρθρου 3 ως περιλαμβανούσα τη θανατική ποινή [...]»</p>	ΕΔΔΑ – Öcalan κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 46221/99 ΕΔΔΑ – Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 1.4038/88

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	Göbgen κατά Γερμανίας προσφυγή αριθ. 22978/05 1/6/2010	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.</p> <p>κακομεταχείριση – ελάχιστη σοβαρότητα – απειλή βασανιστηρίων – ψυχική οδύνη</p> <p>Ελάχιστη σοβαρότητα της κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 88: «Προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, η κακομεταχείριση πρέπει να φθάσει σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας. Η εκτίμηση του ελάχιστου αυτού επιπέδου εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως τη διάρκεια της μεταχείρισης, τις ψωματικές ή ψυχικές συνέπειες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος [...]. Άλλοι παράγοντες είναι ο σκοπός για τον οποίο επιβάλλεται η μεταχείριση σε συνδυασμό με την πρόθεση ή το κίνητρο αυτής [...], καθώς και το πλαίσιο της, όπως ένα κλίμα ψυχικής έντασης και έντονων συναισθημάτων [...].»</p> <p>Απειλή βασανιστηρίων ως ψυχική οδύνη η οποία ενδέχεται να ισοδυναμεί με βασανιστήρια βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ: «108. Εχοντας υπόψη τους οικείους παράγοντες για τον χαρακτηρισμό της μεταχείρισης στην οποία υποβλήθηκε ο αιτών, το δικαστήριο είναι πεπεισμένο ότι οι πραγματικές και άμεσες απειλές κατά του αιτούντος με σκοπό την απόσπαση πληροφοριών από αυτόν έφεδσαν στο ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας ώστε η καταγγελλόμενη συμπεριφορά να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3. Το δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του [...], η οποία παραπέμπει επίσης στον ορισμό των βασανιστηρίων στο άρθρο 1 της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων [...], και σύμφωνα με τις απόψεις άλλων διεθνών οργανισμών παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων [...], η απειλή βασανιστηρίων μπορεί να ισοδυναμεί με βασανιστήρια, καθώς ο χαρακτηρισμός των βασανιστηρίων περιλαμβάνει τόσο τον σωματικό πόνο όσο και την ψυχική οδύνη. Ειδικότερα, ο φόβος σωματικών βασανιστηρίων μπορεί αφ' εαυτού να συνιστά ψυχικό βασανιστήριο. Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχει ευρεία συνείδηση, και αυτή είναι επίσης η άποψη του δικαστηρίου, ότι ο χαρακτηρισμός του κατά πόσον δεδομένη απειλή σωματικών βασανιστηρίων ισοδυναμεί με ψυχολογικά βασανιστήρια ή με απάνθρωπη ή εξεστρατευτική μεταχείριση εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της δεδομένης υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων ιδίως της σοβαρότητας της ασκούμενης πίεσης και της έκτασης της προκαλούμενης ψυχικής οδύνης. Αντιπροβαλλόντας την περίπτωση του αιτούντος με ανύποπτες περιπτώσεις στη νομολογία του δικαστηρίου στις οποίες διαπιστώθηκε η ύπαρξη βασανιστηρίων, το δικαστήριο εκτιμά ότι η μέθοδος ανάρτησης στην οποία υποβλήθηκε, υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, ήταν αρκούντως σοβαρή ώστε να ισοδυναμεί με απάνθρωπη μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 3, αλλά δεν άγγιζε τον βαθμό βαναυσότητας που απαιτείται για να φθάσει στο όριο των βασανιστηρίων.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Irelandia</i> κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 5310/71</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Jalloh</i> κατά Γερμανίας, προσφυγή αριθ. 54810/00</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Aksoy</i> κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 21987/93</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Ergmez</i> κατά Κύπρου, προσφυγή αριθ. 30873/96</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Krastanov</i> κατά Βουλγαρίας, προσφυγή αριθ. 50222/99</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Seimouli</i> κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 25803/94</p>
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας προσφυγή αριθ. 30696/09 21/1/2011	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ και απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3.</p> <p>απάνθρωπη μεταχείριση – απαγόρευση επαναπροώθησης – εύρος υποχρεώσεων βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ</p> <p>Ορισμός απάνθρωπης μεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 220: «Το δικαστήριο χαρακτηρίζει μια μεταχείριση ως “απάνθρωπη” όταν επιβάλλεται με «προμελέτη για ώρες και προκαλεί σωματικούς τραυματισμούς, έντονες σωματικούς ή ψυχικούς πόνους».</p> <p>Εύρος υποχρεώσεων βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 249: «Το δικαστήριο έχει ήδη υπενθυμίσει τις γενικές αρχές που απορρέουν από την νομολογία του σχετικά με το άρθρο 3 της Σύμβασης και που εφαρμόζονται στην υπό κρίση υπόθεση [...]. Θέωρεϊ γενικώς απαραίτητο να υπενθυμίσει ότι το άρθρο 3 δεν θα πρέπει να ερμηνευθεί ως ότι υποχρεώνει τα Υψηλά Συμβολλόμενα Μέρη να εγγυώνται το δικαίωμα στην κατοικία σε κάθε άτομο που υπάγεται στην δικαιοδοσία τους [...]. Επίσης, από το άρθρο 3 δεν θα πρέπει να αντλείται ένα γενικό καθήκον να δίνεται στους πρόσφυγες οικονομική βοήθεια για να μπορούν να διατηρήσουν ένα ορισμένο βιοτικό επίπεδο [...].»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Kudla</i> κατά Πολωνίας, προσφυγή αριθ. 30210/96</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Charshan</i> κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 27238/95</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Muslim</i> κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 53566/99</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
Ελλάδα	Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου προσφυγές αριθ. 8319/07 και 11449/07 28/6/2011	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – κίνδυνος γενικευμένης βίας – αποτυχία ειδικών διακριτικών γνωρισμάτων – ένταση βίας – σχέση άρθρου 3 της ΕΣΔΑ με το άρθρο 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ – προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας</p> <p>Απαγόρευση επαναπροώθησης σε περίπτωση κινδύνου γενικευμένης βίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ- αποτυχία προϋπόθεσης απόδειξης ειδικών διακριτικών γνωρισμάτων- ένταση βίας- σχέση με το άρθρο 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ, σκέψεις 217-219: «217. Στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Vinrajah κατά Ηνωμένου Βασιλείου, το Δικαστήριο φάνηκε να υπονοεί ότι απλή κατάσταση γενικής αστάθειας συνεπάγεται παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, εάν υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η προσωπική κατάσταση του αιτούντος ήταν χειρότερη από εκείνη άλλων μελών της ομάδας του εν γένει [...]. Ωστόσο, στην υπόθεση N.A. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, το Δικαστήριο εξέτασε ρητάως την προγενέστερη απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Vinrajah κατά Ηνωμένου Βασιλείου και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε να υποχρεώνει τον αιτούντα να αποδείξει την ύπαρξη ειδικών διακριτικών γνωρισμάτων, εάν μπορεί να αποδείξει με άλλον τρόπο ότι το επίπεδο έντασης της γενικής κατάστασης βίας στη χώρα προορισμού είναι αρκούντως υψηλό ώστε να δημιουργείται πραγματικός κίνδυνος ότι κάθε απομάκρυνση στην εν λόγω χώρα θα παραβείνει το άρθρο 3 της Σύμβασης [...]. Η εμμονή, σε τέτοιες περιπτώσεις, στην απόδειξη από τον αιτούντα της ύπαρξης τέτοιων ειδικών διακριτικών γνωρισμάτων θα αναρρούσε την προστασία που παρέχεται με το άρθρο 3 [...]. Επιπλέον, μια τέτοια διαπίστωση θα έθετε εν αμφιβολία τον απόλυτο χαρακτήρα του άρθρου 3, το οποίο απαγορεύει με απόλυτο τρόπο τα βασανιστήρια ή την απάνθρωπη ή εξεπτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. 218. Επομένως, μετά την απόφαση στην υπόθεση N.A. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, το μόνο ζήτημα το οποίο πρέπει να εξετάζει το Δικαστήριο σε υπόθεση απέλασης είναι κατά πόσον, με βάση το σύνολο των περιστάσεων που υποβλήθηκαν σε αυτό, υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστευτεί ότι, εάν απελαθεί, ο ενδιαφερόμενος θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποβληθεί σε μεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης. Εάν διαπιστωθεί η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου, η απομάκρυνση του αιτούντος θα παραβείνει κατ' ανάγκη το άρθρο 3, ανεξάρτητα από το αν ο κίνδυνος απορρέει από γενική κατάσταση βίας, τα προσωπικά χαρακτηριστικά του αιτούντος ή συνδυασμό αμφότερων των λόγων. Ωστόσο, είναι σαφές ότι δεν συνιστάται τέτοιο κίνδυνο κάθε κατάσταση γενικής βίας. Αντιθέτως, το Δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι η ένταση της γενικής κατάστασης βίας είναι αρκούντως υψηλή για τη δημιουργία τέτοιου κινδύνου μόνο "στις πιο ακραίες περιπτώσεις" στις οποίες υπάρχει πραγματικός κίνδυνος κακομεταχείρισης απλώς και μόνο λόγω της έκθεσης ενός προσώπου σε τέτοια βία κατά την επιστροφή του [...]. 219. Ως εκ τούτου, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει κατά πόσον υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι για να πιστευτεί ότι, εάν απελαθούν, οι αιτούντες θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο να υποβληθούν σε μεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3. Για τον σκοπό αυτό, θα εξετάσει πρώτα τη γενική κατάσταση τόσο στο Μουκντίσο, τόσο επιτοπική τους, όσο και στην υπόλοιπη νότια κεντρική Σομαλία πρώτου επικεντρωθεί στις προβλέψεις συνέντευξης της απομάκρυνσης για καθέναν εκ των αιτούντων. Ωστόσο, πρώτο προβλεπεί στην αξιολόγηση του κινδύνου κατά την επιστροφή, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει δύο προκαταρκτικά ζητήματα τα οποία ανέκυψαν στην υπό κρίση υπόθεση: πρώτον, τη σχέση μεταξύ του άρθρου 3 της Σύμβασης και του άρθρου 15 στοιχείο γ) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου και, δεύτερον, τη βεβαιότητα που πρέπει να αποδίδεται στις εκθέσεις χώρας, οι οποίες βασίζονται πρωτίστως σε πληροφορίες από ανώνυμους πηγές.»</p> <p>Προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, βλέπε ειδικότερα σκέψεις 265-267: «265. Το Δικαστήριο επισημάνει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η κυβέρνηση σκόπευε να διατάξει την επιστροφή αμφοτέρων των αιτούντων στο Μουκντίσο. Ωστόσο, δεν μπορεί να περιοριστεί την εξέταση του κινδύνου κατά την επιστροφή στην αξιολόγηση των συνθηκών στο Μουκντίσο, καθώς το αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, παρά την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης στην πρωτεύουσά, είναι δυνατή η εγκατάσταση των αιτούντων σε ασφαλέστερη περιοχή στην κεντρική ή στη νότια Σομαλία. 266. Στο Ηνωμένο Βασίλειο αίτηση παροχής ασύλου ή επικουρικής προστασίας δεν θα εδοκιμάσει εάν ο υπεύθυνος για τη λήψη της απόφασης θεωρεί ότι μπορεί λογικά να αναμένεται ότι ο αιτών θα μετακατασταθεί – χωρίς αυτό να είναι αδικαιολόγητα σκληρό [...]. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 3 δεν εμποδίζει, αφ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να στηρίζονται στην ύπαρξη εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου όταν αξιολογούν το επιχείρημα του ενδιαφερομένου ότι η επιστροφή στη χώρα καταγωγής του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από την εν λόγω διάταξη [...]. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ευθύνη του συμβαλλόμενου κράτους που προβαίνει στην απόφαση να διαφαλίζει ότι ο αιτών δεν εκτίθεται, ως αποτέλεσμα της απόφασης απέλασης, σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος στηρίχθηκε σε εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου [...]. Επομένως, ως προϋπόθεση για την επίκληση εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου, πρέπει να υφίστανται ορισμένες εγγυήσεις: το πρόσωπο που θα απελαθεί πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη σχετική περιοχή, να γίνει δεκτό και να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί, διαφορετικά ενδέχεται να αναωπύει ζήτημα βάσει του άρθρου 3, πόσο μάλλον εάν, απουσία τέτοιων εγγυήσεων, υπάρχει ενδεδειγμένο να καταλήξει ο απελαθείς σε τμήμα της χώρας καταγωγής στο οποίο ενδέχεται να υποστεί κακομεταχείριση [...]. 267. Παρότι είναι σαφές ότι οι Σομαλοί πολίτες δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί στο Somaliland ή στο Puntland παρά μόνο εάν γεννήθηκαν εκεί ή εάν έχουν σπουδάσει σε εκείνη την περιοχή [...]. Το Δικαστήριο δεν γνωρίζει την ύπαρξη οποιωνδήποτε παρόμοιων εμποδίων που θα εμπόδιζαν Σομαλοί επαναπατριζόμενοι να γίνουν δεκτοί σε άλλο τμήμα της νότιας και κεντρικής Σομαλίας. Ωστόσο, λαμβανομένων υπόψη της ανθρωπιστικής κρίσης και των πιέσεων που αυτή ασκεί τόσο στα πρόσωπα όσο και στην παραδοσιακή δομή των φατριών, στην πράξη, το Δικαστήριο δεν θεωρεί ότι ο επαναπατριζόμενος θα μπορούσε να βρει καταφύγιο ή στήριξη σε περιοχή στην οποία δεν έχει στενούς οικογενειακούς δεσμούς [...]. Εάν ο επαναπατριζόμενος είτε δεν έχει τέτοιους δεσμούς είτε δεν μπορεί να ταξιδέψει με ασφάλεια σε περιοχή στην οποία έχει τέτοιους δεσμούς, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογα πιθανό ότι θα πρέπει να αναζητήσει καταφύγιο σε οικισμό εσωτερικά εκποσιθέντων ή προσφυγικό καταλυμίο. Επομένως, όταν εξετάζει την εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου, το Δικαστήριο θα εξετάσει πρώτα και ο επαναπατριζόμενος θα εκτεθεί σε κίνδυνο κακομεταχείρισης είτε κατά τη μεταφορά είτε κατά την εγκατάσταση σε άλλο τμήμα της νότιας και κεντρικής Σομαλίας πρώτου εξετάσει αν θα διατρέχει κίνδυνο κακομεταχείρισης σε καταλυμίο εκποσιθέντων ή προσφύγων λόγω των ανθρωπιστικών συνθηκών που επικρατούν εκεί.»</p>
Ελλάδα	Ελλάδα – Vilvarajah και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγές αριθ. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 και 13448/87 Ελλάδα – N.A. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 25904/07 Ελλάδα – Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών, προσφυγή αριθ. 1948/04 Ελλάδα – Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 22414/93 Ελλάδα – Hilal κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 45276/99 Ελλάδα – T.I. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 43844/98 Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Januzi, Hamid, Gasfar και Mohammed κατά Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 5 Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – AH (Sudan) κατά Secretary of State for the Home Department [2007] UKHL 49	

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	<p><i>Awad κατά Βουλγαρίας</i> προσφυγή αριθ. 46390/10 11/10/2011</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρόθωσης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναρρόθωσης – αξιολόγηση κινδύνου</p> <p>Αξιολόγηση του κινδύνου σε περίπτωση απαγορεύσεως επαναρρόθωσης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψη 99 γ): «Στην υπόθεση Saadi [...] το Δικαστήριο συνόψισε επίσης, με περαιτέρω παραπομπές, τις αρχές που διέπουν τον τρόπο αξιολόγησης του κινδύνου έκθεσης σε μεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3: [...] γ) Για να καθοριστεί κατά πόσον υπάρχει κίνδυνος κακομεταχείρισης, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει τις προβλέψιμες συνέπειες της αποστολής του αιτούντος στη χώρα υποδοχής, λαμβάνοντας υπόψη τη γενική κατάσταση εκεί και τις προσωπικές περιστάσεις του.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Saadi</i> κατά <i>Ιταλίας</i>, προσφυγή αριθ. 37201/06</p>
ΕΔΔΑ	<p><i>Othman (Abu Qatada) κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> προσφυγή αριθ. 8139/09 17/1/2012</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρόθωσης βάσει των άρθρων 3 και 6 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναρρόθωσης – κατάφωρη αρνησιδικία</p> <p>Κατάφωρη αρνησιδικία απαγορεύσεως την επαναρρόθωση βάσει του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 258 και 260: «258. Βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου έχει καθιερωθεί ότι ένα ζήτημα μπορεί κατ' εξαίρεση να εγείρεται με το Άρθρο 6 να εγείρεται από απόφαση απέλασης ή έκδοσης σε περιστάσεις όπου ο φηγός αντιμετώπισε ή κινδύνευσε να αντιμετωπίσει κατάφωρη αρνησιδικία στην αυτούσια χώρα. Η εν λόγω αρχή ορίστηκε αρχικά στην υπόθεση Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου [...] και επιβεβαιώθηκε μεταγενέστερα από το Δικαστήριο σε σειρά υποθέσεων [...]. [...] 260. Είναι αξιωματικό ότι, είκοσι δύο χρόνια μετά την έκδοση απόφασης στην υπόθεση Soering, το Δικαστήριο δεν έκρινε ποτέ ότι μια απέλαση θα συνιστούσε παράβαση του Άρθρου 6. Το γεγονός αυτό, αν ληφθεί υπόψη με τα παραδείγματα που παρατέθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, ενισχύει την άποψη του Δικαστηρίου ότι η «κατάφωρη αρνησιδικία» συνιστά αυστηρή περιττωμένη αρνησιδικία υπερβαίνει κατά πολύ τις απλές παρατυπίες ή την απουσία ασφαλιστικών δικαίων στη δική κατά τρόπο που έχει ως αποτέλεσμα την παράβαση του Άρθρου 6 σε περίπτωση που διατρέπεται στο ίδιο το Συμβαλλόμενο Κράτος. Αυτό που απαιτείται είναι παράβαση των αρχών της δίκαιης δίχης, που κατοχυρώνονται στο Άρθρο 6, η οποία να είναι τόσο θεμελιώδης που να ισοδυναμεί με αναίρεση ή εξέλιψη της ίδιας της ουσίας, του δικαιώματος που εγγυάται το εν λόγω Άρθρο.</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Soering</i> κατά <i>Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγή αριθ. 14038/88 ΕΔΔΑ – <i>Matarakulov</i> και <i>Askarov</i> κατά <i>Τουρκίας</i>, προσφυγές αριθ. 46827/99 και 46951/99 ΕΔΔΑ – <i>Al-Saadon</i> και <i>Mujdhi</i> κατά <i>Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγή αριθ. 61498/08</p>
ΕΔΔΑ	<p><i>Poron κατά Γαλλίας</i> προσφυγές αριθ. 39472/07 και 39474/07 19/1/2012</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. βασανιστήρια ή σπάνθηρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία – παιδιά – στέριση της ελευθερίας</p> <p>Βασανιστήρια ή σπάνθηρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία λόγω φυλάκισης αλλοδαπών παιδιών, ακόμη και αν συνοδεύονται από τους γονείς τους, σκέψεις 91 και 102-103-91. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, όπως και στην υπόθεση <i>Muskhadzhieva</i> και λοιποί, τα αιτούντα άσυλο παιδιά συνοδεύονταν από τους γονείς τους καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησης. Ωστόσο, διαπιστώνει ότι το γεγονός αυτό δεν μπορεί να απαλλάξει τις αρχές από το καθήκον τους να προστατεύουν τα παιδιά και να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα στο πλαίσιο των θετικών υποχρεώσεων που υπέχουν βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης [...] και ότι είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι η εξαιρετικά ευάλωτη θέση του παιδιού αποτελεί τον αποφασιστικό παράγοντα που υπερισχύει άλλων παραγόντων που σχετίζονται με το καθεστώς παράνομου μετανάστη [...]. Επομένως, η οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την υποδοχή των αλλοδαπών μεταχειρίζεται τους ανήλικους, ανεξάρτητα από το αν συνοδεύονται, ως κατηγορία προσώπων που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και χρειάζονται την προσοχή των αρχών [...]. Αντιθέτως, τα παιδιά έχουν ειδικές ανάγκες οι οποίες σχετίζονται ειδικότερα με την ηλικία τους και το γεγονός ότι δεν είναι ανεξάρτητα, καθώς και με το καθεστώς τους ως αιτούντων άσυλο. Επιπλέον, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού περιλαμβάνει τα κράτη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι παιδί το οποίο επιδιώκει να εξασφαλίσει καθεστώς πρόσφυγα απολύει προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, ανεξάρτητα από το αν είναι μόνο ή συνοδεύεται από τους γονείς του [...]. [...] 102. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι συνθήκες κράτησης των παιδιών, επί δεκατέσσερις ημέρες, σε περιβάλλον ενήλικων, με ισχυρή αστυνομική παρουσία, χωρίς καμία δραστηριότητα για να απασχολούνται, ενέτειναν τις δυσκολίες των γονέων και ήταν προδήλως ακατάλληλες για την ηλικία τους. Τα δύο παιδιά, ένα μικρό κορίτσι τριών ετών και ένα βρέφος, βρέθηκαν σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, την οποία δυσχέρανε ο περιορισμός τους. Αυτές οι συνθήκες διαβίωσης δημιούργησαν αναπόφευκτα για αυτά μια κατάσταση έντασης και άγχους, με ιδιαίτερα τραυματικές συνέπειες. 103. Ως εκ τούτου, λαμβανομένης υπόψη της νεαρής ηλικίας των παιδιών, της διάρκειας της κράτησής τους και των συνθηκών του περιορισμού τους σε κέντρο κράτησης, το Δικαστήριο φρονεί ότι οι αρχές δεν έλαβαν υπόψη τη αναπόφευκτα επιβλαβείς συνέπειες για τα παιδιά. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η μεταχείριση των παιδιών από τις αρχές δεν ήταν συμβατή με τις διατάξεις της Σύμβασης και υπερέβη το κατώτατο όριο σοβαρότητας που απαιτείται για την εφαρμογή του άρθρου 3 της Σύμβασης. Ως εκ τούτου, υπιρξέ παράβαση του συγκεκριμένου άρθρου σε σχέση με τα παιδιά.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Mushadzhiyeva</i> και <i>Λουτσι</i> κατά <i>Βελγίου</i>, προσφυγή αριθ. 41442/07 ΕΔΔΑ – <i>Mubilanzila Mayeka</i> και <i>Kaniki Mitunga</i> κατά <i>Βελγίου</i>, προσφυγή αριθ. 13178/03</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΛΔΑ	S.F. κατά Σουλδίας προσφυγή αριθ. 52077/10 15/5/2012	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – επιτόπιες δραστηριότητες</p> <p>Επιτόπιες δραστηριότητες σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 68-69: «68. Εξετάζοντας στη συνέχεια την επιτόπια δραστηριότητα των αιτούντων και συμβάδοντας με την άφιξη τους στη Σουηδία, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι από το 2008 οι αιτούντες έχουν συνεχίσει να ολάνθε εντονότερη πολιτική δραστηριότητα. Εμφανίστηκαν με φωτογραφίες και τα ονόματά τους σε αρκετούς διαδικτυακούς τόπους και τηλεοπτικές εκπομπές, όπου διατύπωσαν, μεταξύ άλλων, τις απόψεις τους σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ιράν και επέκριναν το ισραηλινό καθεστώς. Ανέλαβαν μάλιστα ηγετικούς ρόλους και ο δεύτερος αιτών υπήρξε διεθνής εκπαιδευτής επιτασσής για τη στήριξη των Κούρδων κρατούμενων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ιράν. Διατύπωσαν τις προσωπικές απόψεις τους σε πολλά άρθρα τα οποία δημοσιεύθηκαν σε εξόχοντες κουρδικούς διαδικτυακούς τόπους. Το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αιτούντες συμμετείχαν εκκενρικές και αυθεντικές πολιτικές δραστηριότητες και δραστηριότητες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες είναι λυσιτελείς για τον καθορισμό του κινδύνου κατά την επιστροφή τους στο Ιράν. 69. Για να καθορίσει κατά πόσον οι εν λόγω δραστηριότητες θα εκθέσουν τους αιτούντες σε διώξεις ή σοβαρή βλάβη εάν επιστρέψουν στο Ιράν, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τις σχετικές πληροφορίες χώρας για το Ιράν, όπως προαναφέρθηκε. Από τις πληροφορίες επιβεβαιώνεται ότι οι ιρανικές αρχές παρακολουθούν πραγματικά τις επικινδύνες στο Διαδίκτυο και τους επικριτές του καθεστώτος τόσο εντός όσο και εκτός Ιράν. Επισημαίνεται ότι ειδική μονάδα συλλογής πληροφοριών ασφαλείας στον κυβερνοχώρο στοχεύει τους επικριτές του καθεστώτος στο Διαδίκτυο. Επιπλέον, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, οι Ιρανοί που επιστρέφουν στο Ιράν υποβάλλονται σε έλεγχο κατά την άφιξη τους. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες οι οποίοι υποδεικνύουν ότι οι διαβέσμοι πόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανανέωση των αιτούντων και, συναφώς, το Δικαστήριο θεωρεί επίσης λυσιτελείς τις δραστηριότητες των αιτούντων και τα προβλεπόμενα συμβάντα στο Ιράν. Η σύλληψη του πρώτου αιτούντος το 2003 καθώς και η ιδιότητα του ως μουσικού και εξέχοντος Ιρανού αθλητή αυξάνουν επίσης τον κίνδυνο αναγκωρίας του. Επιπλέον, προβάλλεται ότι οι αιτούντες αναχώρησαν από το Ιράν παράνομα και δεν διαθέτουν έγκυρα έγγραφα εξόδου.»</p>	ΕΔΔΑ – Keenan κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 27229/95 ΕΔΔΑ – Rohde κατά Δανίας, προσφυγή αριθ. 69332/01 ΕΔΔΑ – Renalde κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 5608/05 ΕΔΔΑ – Krastanov κατά Βουλγαρίας, προσφυγή αριθ. 50222/99 ΕΔΔΑ – Wiktorlo κατά Πολωνίας, προσφυγή αριθ. 14612/02 ΕΔΔΑ – Herczegfalvy κατά Αυστρίας, προσφυγή αριθ. 10533/83
ΕΔΔΑ	Bures κατά Τσεχικής Δημοκρατίας προσφυγή αριθ. 37679/08 18/10/2012	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε περίπτωση ψυχασθενών. κακομεταχείριση – ειδική ευάλωτη θέση – ψυχασθενείς</p> <p>Ειδική ευάλωτη θέση ψυχασθενών όταν στερούνται την ελευθερία τους και κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 85-87: «85. Το Δικαστήριο αναγνώρισε την ειδική ευάλωτη θέση των ψυχασθενών στη νομολογία του, και η εκτίμηση του κατά πόσον η οικεία μεταχείριση ή τιμωρία είναι ασυμβίβαστη με τα πρότυπα του άρθρου 3 πρέπει, ειδικότερα, να λαμβάνει υπόψη την εν λόγω ευάλωτη θέση [...]. 86. Σε σχέση με πρόσωπα τα οποία στερούνται την ελευθερία τους, η προσφυγή σε συμβατική βία η οποία δεν κατέστη απολύτως απαραίτητη λόγω της συμπεριφοράς τους προσβάλλει την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και αποτελεί καταρχήν προσβολή του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 3 της Σύμβασης [...]. Στο πλαίσιο κράτησης σε κέντρο αντιμετώπισης της μέθης, εντάσσεται στην κυβέρνηση να δικαιολογήσει τη χρήση μέσων ακινητοποίησης σε κρατούμενο. Όσον αφορά τη χρήση μιάων ακινητοποίησης, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η επιθετική συμπεριφορά του μεθυσμένου μπορεί να απαιτεί την προσφυγή στη χρήση μιάων ακινητοποίησης, εφόσον, βεβαίως, ελέγχεται περιοδικά η καλή κατάσταση του ακινητοποιημένου προσώπου. Ωστόσο, η εφαρμογή τέτοιων μέσων ακινητοποίησης πρέπει να είναι αναγκαία υπό τις περιστάσεις και η διάρκεια της δεν πρέπει να είναι υπερβολική [...]. 87. Η θέση καλύτεροτητας και αδυναμίας που χαρακτηρίζει τους ασθενείς που εγκλείονται σε ψυχιατρικά απαιτεί αυξημένη προσοχή όταν ελέγχεται η συμμόρφωση προς τη Σύμβαση. Μολαταύτα, απόκειται στις ιατρικές αρχές να αποφασίζουν, βάσει των αναγνωρισμένων κανόνων της ιατρικής επιστήμης, τις θεραπευτικές μεθόδους που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, εν ανάγκη διά της βίας, για τη διαφύλαξη της σωματικής και ψυχικής υγείας ασθενών που αδυνατούν πλήρως να λάβουν αποφάσεις για τον εαυτό τους και για τους οποίους οι εν λόγω αρχές είναι, επομένως, υπεύθυνες. Ομολογούμενως, οι καθιερωμένες αρχές της ιατρικής είναι καταρχήν αποφασιστικές σε τέτοιες περιπτώσεις. Κατά κανόνα, μέτρο το οποίο αποτελεί θεραπευτική αναγκαιότητα δεν μπορεί να θεωρείται απάνθρωπο ή εξευτελιστικό. Μολαταύτα, το Δικαστήριο πρέπει να είναι πεπεισμένο ότι η ύπαρξη της ιατρικής αναγκαιότητας αποδείχθηκε με πειστικό τρόπο [...].»</p>	ΕΔΔΑ – Keenan κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 27229/95 ΕΔΔΑ – Rohde κατά Δανίας, προσφυγή αριθ. 69332/01 ΕΔΔΑ – Renalde κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 5608/05 ΕΔΔΑ – Krastanov κατά Βουλγαρίας, προσφυγή αριθ. 50222/99 ΕΔΔΑ – Wiktorlo κατά Πολωνίας, προσφυγή αριθ. 14612/02 ΕΔΔΑ – Herczegfalvy κατά Αυστρίας, προσφυγή αριθ. 10533/83

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	<p><i>M.Y.H. και λοιποί κατά Σουλδίας</i> προσφυγή αριθ. 50859/10 17/6/2013</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης — προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας</p> <p>Προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας στη χώρα καταγωγής σε περίπτωση απαντιρωθώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 62-64 και 66-67: «62. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 δεν εμποδίζει, αφ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να στηρίζονται στην υπαρκτή εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου ή μεταγκατάσταση όταν αξιολογούν το ενδοεπιχειρησιακό κίνδυνο που ενδέχεται να αντιμετωπίσει στην χώρα καταγωγής του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από την εν λόγω διάταξη. Ωστόσο, ως Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ευθύνη του συμβαλλόμενου κράτους που προβαίνει στην απέλαση να διασφαλίζει ότι ο αιτών δεν εκτίθεται, ως αποτέλεσμα της απόφασης απέλασης, σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 δεν επιβάλλεται από το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος στηρίζεται σε τέτοια εναλλακτική λύση. Επομένως, ως προϋπόθεση για την επίκληση εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου ή μεταγκατάστασης, πρέπει να υφίστανται ορισμένες εγγυήσεις: το πρόσωπο που θα απελαθεί πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη σχετική περιοχή, να γίνει δεκτό και να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί, διαφορετικά ενδέχεται να ανακύψει ζήτημα βάσει του άρθρου 3, τόσο μάλλον εάν, απουσία τέτοιων εγγυήσεων, υπάρχει ενδεχόμενο να καταλήξει ο απελαθείς σε τμήμα της χώρας καταγωγής στο οποίο υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποστεί κακομεταχείριση [...]». 63. Τα τρία βόρεια κυβερνεία –Dahuk, Erbil και Sulaymaniyah— τα οποία απαρίζουν το Ιρακινό Κοινοβούλιο είναι, σύμφωνα με διεθνείς πηγές, σχετικά ασφαλής περιοχή. Παρότι υπήρξαν συμβάτα βίας και απειλών, τα δικαιώματα των χριστιανών θεωρείται ότι γίνονται εν γένει σεβαστά. Όπως επισημανείται σε διάφορες πηγές, μεγάλοι αριθμοί χριστιανών έχουν μεταβεί στο Ιρακινό Κοινοβούλιο και έχουν βρει καταφύγιο εκεί. 64. Όσον αφορά τη δυνατότητα εισόδου στο Ιρακινό Κοινοβούλιο, μερικές πηγές αναφέρουν ότι οι έλεγχοι στα σύνορα είναι συχνά ασυνεπείς και διαφέρουν όχι μόνο από κυβερνείο αλλά και από σημείο ελέγχου [...]. Ωστόσο, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ορισμένοι στα σημεία ελέγχου του Ιρακινού Κοινοβουλίου δεν φαίνεται να αφορούν τους χριστιανούς. Αυτό επισήμανε, μεταξύ άλλων, η UNHCR. Αντιθέτως, οι χριστιανοί τυγχάνουν προνομιακής μεταχείρισης σε σύγκριση με άλλα πρόσωπα που επιθυμούν να εισέλθουν στο Ιρακινό Κοινοβούλιο. [...] 66. Η εσωτερική μεταγκατάσταση περιλαμβάνει αναπόφευκτα ορισμένες δυσκολίες, σύμφωνα με διάφορες πηγές, τα πρόσωπα που μεταγκαθίστανται στο Ιρακινό Κοινοβούλιο ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες, για παράδειγμα, όσον αφορά την εξεύρεση κατάλληλων θέσεων εργασίας και στέγης εκεί, κυρίως εάν δεν μιλούν την κοινική γλώσσα. Μολατούτα, από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο συνάγεται ότι υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις εργασίας και ότι τα πρόσωπα που εγκαθίστανται εκεί έχουν πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και τυγχάνουν οικονομικής και άλλης υποστήριξης από την UNHCR και τις τοπικές αρχές. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι οι γενικές συνθήκες διαβίωσης στο Ιρακινό Κοινοβούλιο για έναν χριστιανό που εγκαθίσταται εκεί δεν θα είναι εύλογες ή θα ισοδυναμούν με οποιονδήποτε τρόπο με μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 3. Ούτε υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να καταλήξει σε άλλα τμήματα του Ιράκ. 67. Επομένως, συμπερασματικά, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η μεταγκατάσταση στο Ιρακινό Κοινοβούλιο αποτελεί βιώσιμη εναλλακτική λύση για έναν χριστιανό που φοβάται ότι θα υποστεί δώξεις ή κακομεταχείριση σε άλλα τμήματα του Ιράκ. Επομένως, το γεγονός ότι συμβαλλόμενο κράτος στηρίζεται σε μια τέτοια εναλλακτική λύση δεν εγγυάει, γενικά, ζήτηση βάσει του άρθρου 3.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγές αριθ. 8319/07 και 11449/07</p>
ΕΔΔΑ	<p><i>D.N.M. κατά Σουλδίας</i> προσφυγή αριθ. 28379/11 27/6/2013</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης — προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας – πατρίες και φυλές</p> <p>Προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας στη χώρα καταγωγής σε περίπτωση απαντιρωθώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και επιρροή πατριών ή φυλών, σκέψεις 54 και 57: «54. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 δεν εμποδίζει, αφ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να στηρίζονται στην υπαρκτή εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου ή μεταγκατάστασης όταν αξιολογούν το ενδοεπιχειρησιακό κίνδυνο που ενδέχεται να αντιμετωπίσει στην χώρα καταγωγής του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από την εν λόγω διάταξη. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ευθύνη του συμβαλλόμενου κράτους που προβαίνει στην απέλαση να διασφαλίζει ότι ο αιτών δεν εκτίθεται, ως αποτέλεσμα της απόφασης απέλασης, σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 δεν επιβάλλεται από το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος στηρίζεται σε τέτοια εναλλακτική λύση. Επομένως, ως προϋπόθεση για την επίκληση εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου ή μεταγκατάστασης, πρέπει να υφίστανται ορισμένες εγγυήσεις: το πρόσωπο που θα απελαθεί πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη σχετική περιοχή, να γίνει δεκτό και να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί, διαφορετικά ενδέχεται να ανακύψει ζήτημα βάσει του άρθρου 3, τόσο μάλλον εάν, απουσία τέτοιων εγγυήσεων, υπάρχει ενδεχόμενο να καταλήξει ο απελαθείς σε τμήμα της χώρας καταγωγής στο οποίο υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποστεί κακομεταχείριση [...]». 57. Ειδικότερα, το Δικαστήριο δεν είναι πεπεισμένο ότι οι πληροφορίες που έχει στη διάθεσή του υποστηρίζουν τον ισχυρισμό του αιτούντος ότι οι συγγενείς της γυναίκας έχουν τον τρόπο και τις διασυνδέσεις για να τον βρουν όπου και αν βρίσκεται στο Ιράκ. Εν προκειμένου, το Δικαστήριο επισημανεί καταρχήν ότι από τις διαθέσιμες γενικές πληροφορίες προκύπτει ότι οι εξουσίες φυλών και φατριών ασκούνται σε συγκεκριμένες περιοχές. Έτσι, σε πολλές περιπτώσεις, πρόσωπο το οποίο διώκεται από οικογένεια ή φατρία μπορεί να είναι ασφαλές σε άλλο τμήμα της χώρας. Συναφώς, αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η επιρροή και η εξουσία των φυλών και των φατριών στο Ιράκ διαφέρουν. Ένας παράγοντας ο οποίος αντικρούει ενδεχομένως τον εύλογο χαρακτήρα της εσωτερικής μεταγκατάστασης είναι το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος διώκεται από ισχυρή φατρία ή φυλή, με επιρροή σε κυβερνητικό επίπεδο. Ωστόσο, εάν η εν λόγω φατρία ή φυλή δεν ασκεί ιδιαίτερη επιρροή, η εναλλακτική λύση εσωτερικού ασύλου μπορεί να είναι εύλογη σε πολλές περιπτώσεις. Όσον αφορά την οικογένεια στην υπό κρίση υπόθεση, δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι ασκεί ιδιαίτερη επιρροή η εξουσία, ή ότι έχει διασυνδέσεις με τις αρχές στο Ιράκ. Επιπλέον, ο αιτών δέχθηκε την επίθεση και τις απειλές των γυναικείων. Δεν προδόθηκε αποδοκίμα τα στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι περισσότερα άτομα, για παράδειγμα συγγενείς που ζουν εκτός του Κίρκουκ, εμπλέκονται στις απειλές που διατυπώθηκαν εναντίον του.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγές αριθ. 8319/07 και 11449/07</p>

Παρατιθέμενες υποθέσεις	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΖΔΑ.	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Δικαστήριο
<p>ΕΔΔΑ – <i>Fakhris</i></p> <p>ΕΔΔΑ – <i>T</i> κατά <i>Ηνωμένου Βασιλείου</i></p> <p>ΕΔΔΑ – <i>V</i> κατά <i>Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγή αριθ. 24888/94</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Sawoniuk κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγή αριθ. 63716/00</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Maiorano και Λουίσι</i> κατά <i>Ιταλίας</i>, προσφυγή αριθ. 28634/06</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Χορευτάκης και Χορευτάκη κατά Ελλάδας</i>, προσφυγή αριθ. 46846/08</p>	<p>Δυναμική παράβαση του άρθρου 3 της ΕΖΔΑ λόγω ποινής ισόβιας κάθειρξης η οποία δεν επιδέχεται μείωση, σκέψεις 104, 106-107, 109 και 119-121: «104. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιβολή συγκεκριμένου συστήματος ποινικής δικαιοσύνης από ένα κράτος, συμπεριλαμβανομένων της επανεξέτασης των ποινών και των ρυθμίσεων αποφυλάκισης, δεν εμπόδιζε καταρχήν στο πεδίο της εποπτείας του σκελετού δικαστηρίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εφόσον το σύστημα δεν αντιβαίνει στις αρχές που καθορίζονται στη Σύμβαση [...] [...] 106. Για τους ίδιους λόγους, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει επίσης να παραμένουν ελεύθερα να επιβάλλουν ποινή ισόβιας κάθειρξης σε ενήλικους παραβάτες για ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα όπως η ανθρωποκτονία: η επιβολή μιας τέτοιας ποινής σε ενήλικο παραβάτη δεν απαγορεύεται, αφ' εαυτής από το άρθρο 3 ή οποιοδήποτε άλλο άρθρο της Σύμβασης ούτε είναι ασυμβατή με αυτό [...] Αυτό ισχύει ειδικότερα όταν μια τέτοια ποινή δεν είναι υποχρεωτική, αλλά επιβάλλεται από ανεξάρτητο δικαστή μετά την εξέταση όλων των ελαφρυντικών και των επιβαρυντικών περιστάσεων που υπάρχουν σε οποιαδήποτε δεδομένη υπόθεση. 107. Ωστόσο, όπως αποδείχθηκε επίσης το Δικαστήριο στην υπόθεση <i>Καυκαρή</i>, η επιβολή σε ενήλικο ποινής ισόβιας κάθειρξης η οποία δεν επιδέχεται μείωση ενδέχεται να εγείρει ζήτημα βάσει του άρθρου 3 [...] Η αρχή αυτή περιλαμβάνει δύο ιδιαίτερες αλλά σχετιζόμενες πτυχές, τις οποίες το Δικαστήριο εκτιμά αναγκαίο να τονίσει και να επαναβεβαιώσει. 108. Πρώτον, η ποινή ισόβιας κάθειρξης δεν καθίσταται ανεπίδεκτη μείωσης για τον λόγο και μόνο ότι στην πράξη μπορεί να εκταθεί στο αέρας. Δεν εγείρεται κανένα ζήτημα βάσει του άρθρου 3 εάν η ποινή ισόβιας κάθειρξης είναι <i>de jure</i> και <i>de facto</i> επέλεκτική μείωσης [...] 109. Δεύτερον, όταν καθορίζει κατά πόσον ποινή κάθειρξης μπορεί να θεωρηθεί μη επέλεκτική μείωσης σε μια δεδομένη υπόθεση, το Δικαστήριο επιδιώκει να εσφαλθεί κατά πόσον μπορεί να θεωρηθεί ότι ο καταδικασθείς σε ισόβια κάθειρξη έχει οποιαδήποτε προσωπική αποφυλάκιση. Εάν το εθνικό δίκαιο παρέχει δυνατότητα επανεξέτασης της ποινής ισόβιας κάθειρξης με σκοπό τη μετατροπή, την απονομή χάρτης, τη λήξη της ποινής ή την αποφυλάκιση του κρατούμενου από όρους, το γεγονός αυτό επαρκεί για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 3 [...] 119. Για τους προεκτεθέντες λόγους, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στο πλαίσιο ποινής ισόβιας κάθειρξης, το άρθρο 3 πρέπει να θεωρείται ότι απαιτεί τη δυνατότητα μείωσης της ποινής, υπό την έννοια επανεξέτασης η οποία επιτρέπει στις εθνικές αρχές να εξετάσουν κατά πόσον οποιαδήποτε μεταβολή στη ζωή του κρατούμενου είναι τόσο σημαντική και έχει επηρεάσει τόσο πρόοδος όσο αφορά την αναμόρφωση του κατά τη διάρκεια της ποινής ώστε η συνέχιση της κράτησής του να μην δικαιολογείται πλέον για θεμιτούς ποινικούς λόγους. 120. Ωστόσο, το Δικαστήριο τονίζει ότι, λαμβάνοντας υπόψη τη διακριτική ευχέρεια που πρέπει να αναγνωριστεί στα συμβαλλόμενα κράτη σε θέματα ποινικής δικαιοσύνης και απαγγελίας ποινών [...], δεν είναι καθήκον του να ορίσει τη μορφή (δικαστική ή διοικητική) που πρέπει να έχει η εν λόγω επανεξέταση. Για τον ίδιο λόγο, δεν απαιτείται στο Δικαστήριο να καθορίσει πότε πρέπει να λαμβάνει χώρα η εν λόγω επανεξέταση. Τούτου λεχθέντος, το Δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι, από τα στοιχεία του συγκριτικού και διεθνούς δικαίου που έχει στη διάθεσή του, προκύπτει ότι υποστηρίζεται σαφώς η καθήρση ειδικού μηχανισμού ο οποίος θα διασφαλίζει τη διενέργεια επανεξέτασης το αργότερο είκοσι πέντε χρόνια μετά την επιβολή της ποινής ισόβιας κάθειρξης, με περαιτέρω περιοδικές επανεξετάσεις στη συνέχεια [...] 121. Από το συμπέρασμα αυτό προκύπτει ότι, όταν το εθνικό δίκαιο δεν παρέχει τη δυνατότητα τέτοιας επανεξέτασης, η ποινή ισόβιας κάθειρξης δεν ανταποκρίνεται στα πρότυπα του άρθρου 3 της Σύμβασης.»</p>		<p><i>Vinter και Λουίσι</i> κατά <i>Ηνωμένου Βασιλείου</i></p> <p>προσφυγές αριθ. 66069/09, 130/10 και 3896/10</p> <p>9/7/2013</p>	<p>ΕΔΔΑ</p> <p>(Τμήμα Ευρείας Σύμβασης)</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	K.A.B. κατά Σουηδίας προσφυγή αριθ. 886/11 5/9/2013	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επανασυμμόρφωσης βάσει των άρθρων 2 και 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επανασυμμόρφωσης – προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας</p> <p>Προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας στη χώρα καταγωγής σε περίπτωση απαντιορθώσιμης βλάβης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 80-85: «80. Στις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, το Δικαστήριο επισημαίνει καταρχάς ότι οι σουηδικές αρχές δεν έχουν την πρόθεση να απελάσουν τον αιτούντα στο Μπουκίνο, αλλά στο Somaliland, παρότι δεν φαίνεται να υπήρξε οποιαδήποτε επικοινωνία με τις αρχές του Somaliland ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον ο αιτών θα γίνει δεκτός εκεί. Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με το σημείωμα επιχειρησιακής καθοδήγησης του Ηνωμένου Βασιλείου και την απόφαση του Εφέτειου Μετανάστευσης της 24ης Φεβρουαρίου 2011 [...], η κατάσταση στο Somaliland θεωρείται γενικά σχετικά ασφαλής [...] 81. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 δεν επιδοεί, αφ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να θιγούνται στην υπαρκτή εναλλακτική λύσης εσωτερικού ασύλου. Ωστόσο, πρέπει να υφίστανται ορισμένες εγγυήσεις. Το πρόσωπο πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδεύει στην οικεία περιοχή, να γίνει δεκτό και να εγκατασταθεί εκεί. Σε διαφορετική περίπτωση, ενδέχεται να ειρθείται ζήτημα βίαιου, στο άρθρο 3, πόσω μάλλον εάν, απουσία τέτοιων εγγυήσεων, υπάρχει ενδεχόμενο να καταλήξει ο αιτών σε τμήμα της χώρας καταγωγής στο οποίο μπορεί να υποβληθεί σε κακομεταχείριση [...]. Οι ίδιες παρατηρήσεις ισχύουν όσον αφορά την κατάσταση στην υπό κρίση υπόθεση, στην οποία ο αιτών δεν θα αποσταλεί στην περιοχή καταγωγής του, αλλά απευθείας σε άλλο τμήμα της χώρας καταγωγής του, εν προκειμένω το Somaliland [...] 82. Παραρτέμεντας ειδικότερα στο προαναφερθέν σημείωμα επιχειρησιακής καθοδήγησης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι Σουηδοί πολίτες δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί στο Somaliland παρά μόνο εάν γεννηθήκαν εκεί ή εάν έχουν στενούς δεσμούς φιλίας στην περιοχή, δηλαδή, στην περίπτωση μελών της πλειοψηφίας φατριας, εάν έχουν δεσμούς με τη φατρία Isaaq. Επιπλέον, σύμφωνα με τις καταγεγραμμένες γραμμές της UNHCR σχετικά με την εκπαίδευση των προσυποθέσεων, χωρίς προστασία από τη φατρία θα τελούν υπό "μόνιμη απειλή ξέωσης" [...]. 83. Ο αιτών είναι μέλος της φατριας Sheikh και από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι συνδέεται καθ' οιονδήποτε τρόπο με τη φατρία Isaaq στο Somaliland. Ο μόνος δεσμός που φαίνεται να έχει ο αιτών στην περιοχή είναι ότι τουλάχιστον ένα από τα παιδιά του ζει εκεί. 84. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, δεν είναι εφικτό να συναχθούν συμπεράσματα από τις αντιφατικές πληροφορίες που παρέθεσε ο αιτών σχετικά με το εάν κάποια, και ποια, μέλη της οικογένειάς του διαμένουν επί του παρόντος στο Somaliland. Επιπλέον, ακόμη και αν ο αιτών έχει πράγματι επί του παρόντος συγγενείς στο Somaliland, το Δικαστήριο δεν είναι πεπεισμένο ότι αυτό θα είναι επαρκές ώστε να γίνει δεκτός και να μπορέσει να εγκατασταθεί εκεί. [...] Λαμβάνοντας υπόψη άλλες διαθέσιμες πληροφορίες για τη χώρα, οι οποίες αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι απαιτείται στενότερη σύνδεση από αυτήν που έχει ο αιτών, όπως ισχυρός δεσμός φατριας, προκειμένου να προσώπο που καταγωγής από το Somaliland να μπορέσει να γίνει δεκτό και να εγκατασταθεί εκεί. 85. Επομένως, ακόμη και αν ο σουηδικός αρχές καταφέρναν να απομακρύνουν τον αιτούντα στο Somaliland, αυτό δεν σημαίνει ότι θα μπορούσε ή θα είχε το δικαίωμα να παραμείνει εκεί. Η κυβέρνηση δεν παρείχε καμία πληροφορία επί αυτού. Επομένως, φαίνεται ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να μην υπάρξει άλλη εναλλακτική λύση για τον αιτούντα από τη μετάβασή του σε άλλες περιοχές της Σομαλίας, όπως το Μουκντίσο, πόλη καταγωγής του.»</p>	ΕΔΔΑ – <i>Salah Sheekh κατά Κάτω Χωρών</i> , προσφυγή αριθ. 1948
ΕΔΔΑ	<i>Βουγιιά κατά Βελγίου</i> προσφυγή αριθ. 23380/09 21/11/2013	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε αστυνομικό τμήμα. εξευτελιστική μεταχείριση – ελάχιστη σοβαρότητα – μεμονωμένη μεταχείριση</p> <p>Ελάχιστη σοβαρότητα της μεταχείρισης προκειμένου να επιτύχει 47-52: «47. Ωστόσο, προκειμένου να επιτύχει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, η κακομεταχείριση πρέπει να φθάσει σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας. Η εκτίμηση του ελαχίστου αυτού επιπέδου σοβαρότητας είναι σχετικά εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως τη διάρκεια της μεταχείρισης, τις σωματικές και ψυχικές συνέπειες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θυματός [...]. Άλλοι παράγοντες είναι ο σκοπός για τον οποίο επιβάλλεται η μεταχείριση σε συνδυασμό με την πρόθεση ή το κίνητρο αυτής [...]. 48. Ως εκ τούτου, μερικές μορφές βίας, παρότι μπορεί να είναι καταδικαστέες για ηθικούς λόγους, καθώς και στις περισσότερες περιπτώσεις – αλλά όχι πάντοτε [...] – βάσει του εθνικού δικαίου των συμβαλλόμενων κρατών, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης [...]. 49. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι τους χαστούκισαν ενώ βρισκόνταν στο αστυνομικό τμήμα του Saint-Josse-ten-Noode. [...] Ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι παρέλκει να αποφανθεί επί της αλήθειας ή άλλως των ισχυρισμών των αιτούντων. Κατά την άποψη του, ακόμη και αν υποσέβη ότι αποδεικνύονται αληθείς, οι καταγγελλόμενες από τους αιτούντες πράξεις δεν συνιστούν, υπό τις παρούσες περιστάσεις, μεταχείριση η οποία συνιστά παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. 50. Το Δικαστήριο επισημαίνει καταρχάς ότι αστυνομικοί οι οποίοι χτυπούν πρόσωπα στο πλαίσιο ανάρκτης παραβίασής του, τουλάχιστον, τις δεοντολογικές αρχές και ενεργούν κατά τρόπο απαράδεκτα μη επαγγελματικό. [...] 51. Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση, ακόμη και αν υποσέβη ότι οι αστυνομικοί χαστούκισαν τους ανακρινόμενους, σε αμφότερες τις περιπτώσεις επρόκειτο για μεμονωμένο χαστούκι από αστυνομικό ο οποίος εθροίστηκε από την αυδάη ή προκλητική συμπεριφορά των αιτούντων και δεν επιδίωκε να τους αποσταθεί ομολογίες. Επιπλέον, φαίνεται ότι υπήρχε ένα κλίμα έντασης μεταξύ των μελών της οικογένειας των αιτούντων και αστυνομικών στη γενική τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρότι ένας από τους αιτούντες ήταν μόλις 17 ετών τότε και παρότι είναι κατανοητό ότι, εάν τα γεγονότα διαδραματιζόταν πράγματι όπως τα περιγράφουν οι αιτούντες, αυτοί πρέπει να ένιωσαν βαθιά πικρία, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αγνοήσει το γεγονός ότι επρόκειτο για μεμονωμένα συμβάντα σε μια κατάσταση νευρικής έντασης χωρίς σοβαρή ή μακροπρόθεσμη συνέπεια. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, πράξεις του είδους αυτού, μολονότι απαράδεκτες, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι δημιουργούν επαρκή βαθμό ταπεινώσεως ή εξευτελισμού ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Με άλλα λόγια, σε κάθε περίπτωση, το προαναφερθέν κατώτατο όριο σοβαρότητας δεν έχει επιτευχθεί εν προκειμένω, με αποτέλεσμα να μην ειρθείται ζήτημα παράβασης της εν λόγω διάταξης, είτε από ουσιαστική είτε από δικονομική άποψη. 52. Επομένως, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης δεν υπάρχει παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.»</p>	ΕΔΔΑ – <i>Irlanδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> , προσφυγή αριθ. 5310/71 ΕΔΔΑ – <i>Jalloh κατά Γερμανίας</i> , προσφυγή αριθ. 54810/00 ΕΔΔΑ – <i>El Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας</i> , προσφυγή αριθ. 39630/09 ΕΔΔΑ – <i>Campbell και Cosans κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> , προσφυγές αριθ. 7511/76 και 7743/76 ΕΔΔΑ – <i>Costello-Roberts κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i> , προσφυγή αριθ. 13134/87

Παρατιθέμενες υποθέσεις	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Δικαστήριο
<p>ΕΔΔΑ – <i>Mamatkulov και Askarov κατά Τουρκίας</i>, προσφυγές αριθ. 46827/99 και 26951/99</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Hilal κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγή αριθ. 45276/99</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>H.L.R. κατά Γαλλίας</i>, προσφυγή αριθ. 24573/94</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναπροώθησης – κίνδυνος από μη κρατικούς φορείς – οικογενειακή βεντέτα</p> <p>Απαγόρευση επαναπροώθησης σε περίπτωση κινδύνου που προέρχεται από μη κρατικούς φορείς (π.χ. οικογενειακή βεντέτα) βάσει του άρθρου 3 ΕΣΔΑ, σκέψεις 34 και 42: «34. Η εκτίμηση του κατά πόσον υπάρχουν συνάδεις λόγοι για να πιστευτεί ότι ο αιτών αντιμετωπίζει τέτοιο πραγματικό κίνδυνο απαιτεί αναπόφευκτα από το Δικαστήριο να αξιολογήσει τις συνθήκες στη χώρα υποδοχής σε σχέση με τα πρότυπα του άρθρου 3 της Σύμβασης [...]. Κατά τα εν λόγω πρότυπα, η κακομεταχείριση την οποία ο αιτών υφίσταται εάν επιστρέψει πρέπει να φθάνει σε ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας, προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3. Η εκτίμηση αυτού είναι σχετική και εξαρτάται από το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης [...]. Λόγω του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος που κατοχυρώνεται, το άρθρο 3 της Σύμβασης μπορεί επίσης να εφαρμόζεται όταν ο κίνδυνος απορρέει από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που δεν είναι δημόσιοι λειτουργοί. Ωστόσο, πρέπει να καταδεικνύεται ότι ο κίνδυνος είναι πραγματικός και ότι οι αρχές του κράτους υποδοχής δεν είναι σε θέση να εξαλείψουν τον κίνδυνο παρέχοντας κατάλληλη προστασία [...]. [...] 42. Όσον αφορά την οικογενειακή βεντέτα των συγγενών κατά του αιτούντος, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι ισχυρισμοί του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται και ότι οι νέες δηλώσεις σχετικά με συμβάντα που έλαβαν χώρα το 2012 έχουν μάλλον τον χαρακτήρα εικασίων. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας ότι η εξασφάλιση αποδείξεων σε τέτοια θέματα ενδέχεται να είναι πολύ δύσκολη, το Δικαστήριο δέχεται την αξιολόγηση του κινδύνου στην οποία προέβη το Δικαστήριο Μετανάστευσης και καταλήγει, επομένως, στο συμπέρασμα ότι ο αιτών μπορεί να αντιμετωπίσει κίνδυνο αντιστοίχιων και μεταχείρισης που αντιβαίνει στο άρθρο 3 από τους εν λόγω συγγενείς κατά την επιστροφή του σε ορισμένα τμήματα του Ιράκ, τουλάχιστον στη Βαγδάτη και στη Diyala, όπου έλαβαν χώρα τα συμβάντα.»</p>	<p>Β.Κ.Α. κατά Σουηδίας προσφυγή αριθ. 11161/11 19/12/2013</p>	<p>ΕΔΔΑ</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	Α.Α. κατά Ελβετίας προσφυγή αριθ. 58802/12 7/1/2014	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. απαγόρευση επαναρρύθμισης – επιπτώσεις δραστηριότητες</p> <p>Επίτοπες δραστηριότητες σε περίπτωση απαγόρευσης επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 40-43: «40. Όσον αφορά την κατάσταση των πολιτικών αντιπάλων της σουδανικής κυβέρνησης, το Δικαστήριο εκτιμά, παρ' όλα αυτά, ότι αυτή είναι πολύ επαφελής. Από τις εκθέσεις χώρας και την οικεία προαναφερθείσα νομολογία [...] είναι εμφανές ότι πρόκειται για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι είναι μέλη του SPLM-North, μέλη άλλων κομμάτων της αντιπολίτευσης, ηγέτες της κοινότητας και δημοσιογράφοι συχνά παρενοχλούνται, συλλαμβάνονται, υποβάλλονται σε ξυλοδαρούς, βασανιστήρια και ποινικές δίωξεις από τις σουδανικές αρχές. [...] 41. Στην περίπτωση του αιτούντος, το Δικαστήριο επισημάνει ότι υπήρξε μέλος του SLM-Unity στην Ελβετία επί αρκετά χρόνια. Ωστόσο, η κυβέρνηση αμφισβήτησε την αυθεντικότητα των δραστηριοτήτων του. Συνάφως, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι είναι γενικά πολύ δύσκολο να εκτιμηθεί, σε περιπτώσεις που αφορούν επιπτώσεις δραστηριοτήτων, κατά πόσον ένα πρόσωπο ενδιαφέρεται πραγματικά για τον πολιτικό σκοπό ή συμμετέχει μόνο για να δημιουργήσει λόγους μετά την αναχώρηση. Επομένως, σε παρόμοιες περιπτώσεις το Δικαστήριο έλαβε υπόψη παράγοντες όπως, κατά πόσον ο αιτών ήταν πολιτικός ακτιβιστής πριν αναχωρήσει από τη χώρα καταγωγής του και κατά πόσον διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στη δημοσιοποίηση της υπόθεσης ασύλου του στο καθού η προσφυγή κράτος [...]. Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο λαμβάνει επίσης υπόψη το γεγονός ότι ο αιτών έγινε μέλος του SLM-Unity στην Ελβετία αρκετά χρόνια προτού υποβάλει τη δεύτερη αίτηση ασύλου, σε χρόνο κατά το οποίο μπορεί να μην μπορούσε ακόμη να προβλέψει ότι θα υπέβαλε αίτηση ασύλου στην Ελβετία επί δεύτερη φορά. Επομένως, λόγω της σημασίας που αποδίδει το Δικαστήριο στο άρθρο 3 της Σύμβασης, όπως προαναφέρθηκε [...], και του μη ανατρέψιμου χαρακτήρα της βλάβης που θα προκληθεί εάν υλοποιηθεί ο κίνδυνος βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης, το Δικαστήριο προτιμά να εξετάσει την αίτηση του αιτούντος με βάση τις πολιτικές δραστηριότητες που ποσομιακά διεξήγαγε.</p> <p>42. Συνάφως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η σπουδαιότητα των πολιτικών δραστηριοτήτων του αιτούντος αμείβθηκε με την πάροδο του χρόνου, όπως φαίνεται από τον διορισμό του στη θέση του υπεύθυνου ανθρωπίνων δικαιωμάτων του SLM-Unity στην Ελβετία και τη συμμετογή του σε διεθνείς συναντήσεις σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Σουδάν. Ωστόσο, το Δικαστήριο συντάσσεται με την κυβέρνηση όσον αφορά το γεγονός ότι οι πολιτικές δραστηριότητες του αιτούντος δεν υπήρξαν ιδιαίτερα προβλεψιμμένες. Για παράδειγμα, δεν είχε εκφωνήσει ομιλίες στις εν λόγω διασκέψεις και στη συνέλευση που αναμεταδόθηκε από τον τηλεοπτικό σταθμό της Ανατολικής Ελβετίας δεν είχε αναφέρει τις πολιτικές του δραστηριότητες. Επομένως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εάν ο αιτών απελαθεί εκτός της χώρας στην οποία η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτικών αντιπάλων είναι λιγότερο ανασταχτική από εκείνη στο Σουδάν, δεν θα εκθεθεί, λόγω των πολιτικών του δραστηριοτήτων, σε κίνδυνο μεταχείρισης που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης. 43. Ωστόσο, [...] στο Σουδάν όχι μόνο οι ηγέτες και τα προβλεπόμενα πρόσωπα, αλλά και τα πρόσωπα για τα οποία υπάρχουν ατλάς υπόνοιες ότι υποστηρίζουν κινήματα της αντιπολίτευσης διατρέχουν κίνδυνο μεταχείρισης που αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης. Στην περίπτωση πολιτών του Σουδάν με πολιτική δράση στο εξωτερικό, ιδίως στην περίπτωση εκείνων που προσδιορίστηκαν ως μέλη του SLM στις διεθνείς συναντήσεις στη Γενεύη, διαπιστώθηκε επιπλέον ότι είχαν καταγραφεί από τις σουδανικές αρχές [...] Επομένως, λόγω της συμμετοχής του αιτούντος στις διεθνείς συναντήσεις για τα ανθρωπίντα δικαιώματα, στις οποίες ήταν παρόντες εκπρόσωποι της σουδανικής κυβέρνησης και στις οποίες συμμετέχουν συνήθως μόνο λησασταί πολιτες μιας χώρας με αποτέλεσμα να μπορούν εύκολα να αναγνωριστούν, καθώς και λόγω της διαφωνίας του αιτούντος με τον αδελφό του νυν προέδρου του Σουδάν, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο ο αιτών να προσέλθει, ατομικά, την προσοχή της σουδανικής κυβέρνησης. Καθώς έλαβε επίσης μέρος σε μερικές από τις εν λόγω συναντήσεις για λογαριασμό του SLM-Unity της Ελβετίας, το Δικαστήριο πιστεύει ότι η σουδανική κυβέρνηση μπορεί, τουλάχιστον, να έχει υπόνοιες ότι ο αιτών είναι μέλος κινήματος της αντιπολίτευσης. Επομένως, εκτιμά ότι υπάρχουν ουσιαστικές λόγοι για να πιστευτεί ότι μπορεί να είναι γνωστός στη σουδανική κυβέρνηση και ότι θα διατρέχει κίνδυνο κράτησης, ανάκρισης και υποβολής σε βασανιστήρια μόλις φθάσει στον αερολιμένα στο Σουδάν. Επιπλέον, δεν θα έχει δυνατότητα μεταγκατάστασης. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η εφαρμογή της διαταγής απέλασης που εκδόθηκε κατά το αιτούντος συνεπάγεται παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.»</p>
ΕΔΔΑ	Sermikhovoston κατά Ρωσίας προσφυγή αριθ. 2689/12 6/2/2014	<p>ΕΔΔΑ – S.F. και λοιποί κατά Σουηδίας, προσφυγή αριθ. 52077/10</p> <p>ΕΔΔΑ – N κατά Φινλανδίας, προσφυγή αριθ. 38885/02</p> <p>ΕΔΔΑ – Forbiths κατά Λετονίας, προσφυγή αριθ. 4672/02</p> <p>ΕΔΔΑ – Jasinskis κατά Λετονίας, προσφυγή αριθ. 4544/08</p> <p>ΕΔΔΑ – Z.H. κατά Ουγγαρίας, προσφυγή αριθ. 28937/11</p> <p>ΕΔΔΑ – Vincent κατά Γαλλίας, προσφυγή αριθ. 6253/03</p> <p>ΕΔΔΑ – Engel κατά Ουγγαρίας, προσφυγή αριθ. 46857/06</p>
ΕΔΔΑ	Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ λόγω συνθηκών κράτησης. απάνθρωπη μεταχείριση – συνθήκες κράτησης – άτομα με αναπηρία	<p>Συνθήκες κράτησης ατόμων με αναπηρία ως δυναμική απάνθρωπη μεταχείριση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 72, 74 και 86: «72. Επιπλέον, το Δικαστήριο θεωρεί ότι, όταν οι αρχές αποφασίζουν να θέσουν και να διατηρήσουν ένα άτομο με αναπηρία υπό συνεχή κράτηση, πρέπει να επιδεικνύουν ιδιαίτερη προσοχή ώστε να διασφαλίζονται συνθήκες οι οποίες ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες που οφείλονται στην αναπηρία του [...] 74. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι η κράτηση ατόμου με αναπηρία σε σωφρονιστικό ίδρυμα στο οποίο δεν μπορούσε να μετακινείται και, ειδικότερα, δεν μπορούσε να εγκαταλείψει το κελί του αυτόνομο, ισοδυναμούσε με εξευτελιστική μεταχείριση [...]. Ομοίως, το Δικαστήριο επισήμανε ότι το γεγονός ότι ένα πρόσωπο με σοβαρή σωματική αναπηρία αφέθηκε να στηρίχεται στους συγκρατούμενους του για να το βοηθούν όταν χρησιμοποιεί την τουαλέτα, κάνει υπάνοιο και ντυνεται ή γδύνεται συνέβραλε στη διαπίστωση του ότι οι συνθήκες κράτησης ισοδυναμούσαν με εξευτελιστική μεταχείριση [...] [...] 86. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων και των σωρευτικών συνεπειών τους, το Δικαστήριο αποφανεται ότι οι συνθήκες κράτησης του αιτούντος, λόγω της σωματικής αναπηρίας του και ιδίως της ανικανότητάς του να έχει αυτόνομη πρόσβαση σε διάφορους χώρους του σωφρονιστικού ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένων του εστιατορίου και των εγκαταστάσεων υγιεινής, και υπό τις συνθήκες αυτές η έλλειψη στοιχειωδώς οργανωμένης βοήθειας σε σχέση με την κινητικότητα του στην εγκατάσταση ή τις καθημερινές ανάγκες του, πρέπει να προκάλει στον αιτούντα περιττή ψυχική και σωματική οδύνη η οποία μπορούσε να είχε αποφευχθεί, θύοντας την ανθρώπινη αξιοπρέπεία του, και ότι αυτό ισοδυναμεί με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Ως εκ τούτου, υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.»</p>

Παρατιθέμενες υποθέσεις	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Δικαστήριο
<p>ΕΔΔΑ – <i>Izci κατά Τουρκίας</i>, προσφυγή αριθ. 42606/05</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>All/Guines κατά Τουρκίας</i>, προσφυγή αριθ. 9829/07</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Oya Altaman κατά Τουρκίας</i>, προσφυγή αριθ. 74552/01</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 στο πλαίσιο στέρισης της ελευθερίας, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση – χρήση απολύτως απαραίτητης βίας.</p> <p>Προσφυγή σε μη απολύτως απαραίτητη χρήση βίας ως δυναμική απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ (π.χ. χρήση σπρέι πυριού), σκέψεις 75-82: «75. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξ αρχής ότι έχει επίγνωση των δυσκολιών που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τα κράτη για τη διατήρηση της τάξης και της πειθαρχίας στα σωφρονιστικά ιδρύματα. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο σε περιπτώσεις απειθαρχής συμπεριφοράς επικίνδυνων κρατούμενων, κατάσταση στην οποία είναι σημαντικά να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των διαφόρων κρατούμενων ή μεταξύ των δικαιωμάτων των κρατούμενων και της ασφάλειας των σωφρονιστικών υπαλλήλων. 76. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκόμισε η κυβέρνηση σε σχέση με τον κίνδυνο που αποτελούσε ο αιτών (τις καταδικές του για ανθρωποκτονία, απόπειρα ανθρωποκτονίας ή αμελείας, επιθέσεις κατά σωφρονιστικών υπαλλήλων και άλλων κρατούμενων, πειθαρχικές ποινές και τον χαρακτηρισμό του στα ατομικά σχέδια δράσης, βλ. επεξεργασία 6 ανωτέρω). [...] 77. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι στήριξαν στη χρήση διαφόρων τεχνικών ακινητοποίησης και ειδικού εξοπλισμού όσον αφορά τον αιτούντα. Έτσι, πέραν της σωματικής βίας και των χειροπέδων, χρησιμοποιήσαν επίσης σπρέι πυριού και τηλεσκοπικό ρόπαλο. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα τραύματα του αιτούντος, όπως αιματώματα στο σώμα και αίμα στα ούρα [...] υποδεικνύουν ότι χρησιμοποιήθηκε κατά του αιτούντος κάποιος βαθμός βίας. [...] 78. Όσον αφορά τη νομιμότητα της χρήσης σπρέι πυριού κατά του αιτούντος, το Δικαστήριο παρατηρεί στις ανωτέρω παρατηρήσεις που διατύπωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (ΕΠΒ) σε σχέση με τη χρήση τέτοιων ουσιών κατά την επιβολή του νόμου. Σύμφωνα με την ΕΠΒ, το σπρέι πυριού είναι δυναμικά επικίνδυνη ουσία και δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε κλειστούς χώρους: εάν πρέπει να χρησιμοποιηθεί, κατ' εξαίρεση σε ανοικτούς χώρους, πρέπει να έχουν θεσπιστεί σαφώς καθορισμένα προστατευτικά μέτρα. Το σπρέι πυριού δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ποτέ κατά κρατούμενο ο οποίος έχει ήδη τεθεί υπό έλεγχο [...]». Το Δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι, παρότι το σπρέι πυριού δεν θεωρείται χημικό όπλο και η χρήση του επιτρέπεται για σκοπούς επιβολής του νόμου, μπορεί να έχει συνέπειες όπως αναγνωστικά προβλήματα, ναυτία, έμετο, ερεθισμό της αναπνευστικής οδού, ερεθισμό των δακρυϊκών πόρων και των οφθαλμών, σπασμούς, πόνο στο στήθος, δερματίτιδα και αλλεργίες. Σε υψηλές δόσεις μπορεί να προκαλέσει νέκρωση των ιστών της αναπνευστικής οδού ή του γαστρεντερικού σωλήνα, πνευμονικό οίδημα ή εσωτερική αιμορραγία (αιμορραγία του επινεφριδίου αδένων) [...]. Εχοντας υπόψη τις δυναμικές αυτές σοβαρές συνέπειες της χρήσης σπρέι πυριού σε κλειστό χώρο, αφενός, και τον ενλλακτικό εξοπλισμό στη διάθεση των σωφρονιστικών υπαλλήλων, όπως αλεξίφαρα γιλέκα, κράνη και σπασίδες, αφετέρου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι περιστάσεις δεν δικαιολογούσαν τη χρήση σπρέι πυριού. [...] 81. [...] Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν αποδείχθηκε με πειστικό τρόπο ότι, μετά τη λήξη της σύγκρουσης με τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, ο αιτών –ο οποίος ήταν κλειδωμένος σε πειθαρχικό κελί για έναν μόνο κρατούμενο– συνιστούσε απειλή για τον εαυτό του ή για άλλους, η οποία θα δικαιολογούσε την εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου. Επιπλέον, το διάστημα κατά το οποίο παρέμεινε δεμένος σε κλίνη ακινητοποίησης δεν ήταν σε καμία περίπτωση αμελητέο και η παρατεταμένη ακινητοποίηση του αιτούντος αναμφίβολα προκάλεσε σε αυτόν δυσχέρεια και σωματική δυσφορία. 82. Λαμβανομένων υπόψη των προεκθέντων και των σωρευτικών συνεπειών των μέτρων που χρησιμοποιήθηκαν σε σχέση με τον αιτούντα στις 4 Ιουλίου 2009, το Δικαστήριο αποφαίνεται ότι ο αιτών υποβλήθηκε σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση κατά παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.»</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης – προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας</p> <p>Προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας στη χώρα καταγωγής σε περίπτωση απαγόρευσης επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 68 και 73: «68. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 δεν επιτρέπει, αφ' εαυτού, τα συμβαλλόμενα κράτη να επιτρέψουν στην ύπαρξη εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου ή μεταγκατάστασης όταν αξιολογούν το επιχείρημα του ενδιαφερομένου ότι η επιστροφή στη χώρα καταγωγής του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από την εν λόγω διάταξη. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ευθύνη του συμβαλλόμενου κράτους που προβαίνει στην απέλωση διασφαλίζει ότι ο αιτών δεν εκτίθεται, ως αποτέλεσμα της απόφασης απέλωσης, σε μεταχείριση που αντιβαίνει στο άρθρο 3 δεν επιτρέπεται από το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος στήριχθηκε σε τέτοια εναλλακτική λύση. Επομένως, ως προϋπόθεση για την επίκληση εναλλακτικής λύσης εσωτερικού ασύλου ή μεταγκατάστασης, πρέπει να υφίστανται ορισμένες εγγυήσεις: το πρόσωπο που θα απελευθερωθεί να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη σχετική περιοχή, να γίνει δεκτό και να μπορεί να εγκατασταθεί εκεί, διαφορετικά ενδέχεται να ανακαλύψει ζήτημα βάσει του άρθρου 3, πόσο μάλλον εάν, απουσία τέτοιων εγγυήσεων, υπάρχει ενδεχόμενο να καταλήξει ο απελευθερωθείς σε τμήμα της χώρας καταγωγής στο οποίο υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποστεί κακομεταχείριση [...]». [...] 73. Η εσωτερική μεταγκατάσταση περιλαμβάνει αναπόφευκτα δυσκολίες. Σύμφωνα με διάφορες πηγές, τα πρόσωπα που μεταγκαθίστανται στο Ιρακινό Κορδιστάν ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες, για παράδειγμα, όσον αφορά την εξέγερση κατάλληλων θέσεων εργασίας και στέγης εκεί, κυρίως εάν δεν μιλούν την κοινική γλώσσα. Μολαταύτα, από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο συνάγεται ότι υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις εργασίας και ότι τα πρόσωπα που εγκαθίστανται εκεί έχουν πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και τυγχάνουν οικονομικής και άλλης υποστήριξης από την UNHCR και τις τοπικές αρχές. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι οι γενικές συνθήκες διαβίωσης στο Ιρακινό Κορδιστάν για έναν άρφα συνομήλικό μουσουλμάνο που εγκαθίσταται εκεί δεν θα είναι εύλογες ή θα ισοδυναμούμε με οποιοδήποτε τρόπο με μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 3. Ούτε υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να καταλήξει σε άλλα τμήματα του Ιράκ.»</p>	<p>ΕΔΔΑ</p> <p><i>Tali κατά Εσθονίας</i> προσφυγή αριθ. 66393/10 13/2/2014</p> <p>ΕΔΔΑ</p> <p><i>A.A.M. κατά Σουδίας</i> προσφυγή αριθ. 68519/10 3/4/2014</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	S.A.S. κατά Γαλλίας προσφυγή αριθ. 43835/11 1/7/2014	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με τη γαλλική απαγόρευση χρήσης ειδών ένδυσης που καλύπτουν το πρόσωπο βάσει των άρθρων 3, 8, 9, 10 και 11 της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με το άρθρο 14.</p> <p>περιορισμός βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων – θρησκευτική ελευθερία</p> <p>Περιορισμός της θρησκευτικής ελευθερίας βάσει του άρθρου 9 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 124-126 και 157-158 (όσον αφορά τους περιορισμούς στη χρήση πλήρους καλύπταρι): «124. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 9, η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας είναι ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία "δημοκρατικής κοινωνίας" κατά την έννοια της Σύμβασης. Στη θρησκευτική της διάσταση, η εν λόγω ελευθερία είναι ένα από τα ζωτικότερα στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα των πιστών και την αντίληψή τους για τη ζωή, αλλά είναι επίσης πολύτιμη για τους άθεους, τους αγνωστικιστές, τους σκεπτικιστές και τους αδιόφορους. Ο πλουραλισμός που συνδέεται αναπόσπαστα με μια δημοκρατική κοινωνία, κατάκτηση αγώνων στη διάρκεια πολλών αιώνων, εξαρτάται από αυτήν. Η εν λόγω ελευθερία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ελευθερία του προσώπου να έχει ή να μην έχει θρησκευτικές πεποιθήσεις και να ασκεί ή να μην ασκεί μια θρησκεία [...] 125. [...] Οστόσο, το άρθρο 9 δεν προστατεύει κάθε πράξη που υποκινείται ή εμπνέεται από θρησκεία ή πεποίθηση και δεν εγγυάται πάντοτε το δικαίωμα συμπεριφοράς στον δημόσιο βίο κατά τρόπο που υπαγορεύεται από τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις ενός προσώπου [...] 126. Στις δημοκρατικές κοινωνίες, στις οποίες συνυπάρχουν στον ίδιο πλήθος περισσότερες θρησκείες, ενδέχεται να πρέπει να τεθούν περιορισμοί στην ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, προκειμένου να συμβιβάζονται τα συμφέροντα των διαφόρων ομάδων και να διασφαλίζεται ο σεβασμός της θρησκείας ή των πεποιθήσεων όλων [...]. Αυτό προκύπτει τόσο από το άρθρο 9 παράγραφος 2 όσο και από τις θετικές υποχρεώσεις του κράτους βάσει του άρθρου 1 της Σύμβασης να διασφαλίσει να κάθε πρόσωπο στη δικαιοδοσία του τα δικαιώματά και τις ελευθερίες που ορίζονται στη Σύμβαση [...] 157. Ως εκ τούτου, έχοντας υπόψη ειδικότερα το εύρος της διακρατικής ευχέρειας που παρέχεται στο καθού η προσφυγή κράτος στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η απαγόρευση που επιβλήθηκε με τον νόμο της 11ης Οκτωβρίου 2010 μπορεί να θεωρηθεί αναλογική προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, ήτοι τη διατήρηση των συνθηκών "συμβίωσης" ως στοιχείο της "προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών άλλων". 158. Επομένως, ο καταγγελλόμενος περιορισμός μπορεί να θεωρηθεί "ανάγκαιος σε μια δημοκρατική κοινωνία". Το συμπέρασμα αυτό ισχύει σε σχέση τόσο με το άρθρο 8 όσο και με το άρθρο 9 της Σύμβασης.»</p> <p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.</p>	<p>ΕΔΔΑ – Κοκκινάκης κατά Ελλάδας, προσφυγή αριθ. 14307/88</p> <p>ΕΔΔΑ – Buscarini και λοιποί κατά Αγίου Μαρτίνου, προσφυγή αριθ. 24645/94</p> <p>ΕΔΔΑ - Leyla Şahin κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 44774/98</p> <p>ΕΔΔΑ – Artowasmita κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 7050/75</p> <p>ΕΔΔΑ – Καίλας κατά Τουρκίας, προσφυγή αριθ. 20704/92</p>
ΕΔΔΑ	Mugenzi κατά Γαλλίας προσφυγή αριθ. 52701/09 10/7/2014	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης – απαιτήσεις απόδειξης</p> <p>Οικογενειακή επανένωση προσφύγων και απαιτήσεις απόδειξης βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 54 και 56: «54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η οικογενειακή ενότητα αποτελεί βασικό δικαίωμα των προσφύγων και ότι η οικογενειακή επανένωση συνιστά θεμελιώδες στοιχείο προκειμένου πρόσωπα που διέφυγαν από διώξεις να μπορούν να επανέλθουν σε μια φυσιολογική ζωή [...]. Επιπλέον, υπενθυμίζει ότι έχει επίσης αναγνωρίσει ότι η εξασφάλιση διεθνούς προστασίας αυτού του είδους συνιστά απόδειξη της ευλόγης θέσης των ενδιαφερομένων [...]. Επισημαίνει, εν προκειμένω, ότι η ανάγκη να επωφεληθούν οι πρόσφυγες από μια διαδικασία οικογενειακής επανένωσης περισσότερο ευνοϊκή από εκείνη που προβλέπεται για άλλους αλλοδαπούς αποτελεί αντικείμενο κοινής αντίληψης σε διεθνή και ευρωπαϊκή κλίμακα, όπως προκύπτει από την εντολή και τις δραστηριότητες της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, καθώς και από τους κανόνες που περιλαμβάνονται στην οδηγία 2003/86/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...] 56. [...] το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να λάβει υπόψη τόσο τα πρόσωπα που απορρέουν από τις διεθνείς πράξεις στον συγκεκριμένο τομέα όσο και τις συστάσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων (εφεξής "ΜΚΟ") που ειδικεύονται στο δίκαιο αλλοδαπών. Ως εκ τούτου, επισημαίνει καταρχήν ότι στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παίδιού ορίζεται ότι οι αιτήσεις οικογενειακής επανένωσης από την Επιτροπή Υποψώνων και τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης [...] Όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα, στην οδηγία 2003/86/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...], καθώς και σε διάφορα κείμενα που προέρχονται από διεθνείς πηγές και ΜΚΟ, επισημαίνεται ότι συνιστάται εντόνως στις εθνικές αρχές να λαμβάνουν υπόψη "άλλα αποδεικτικά στοιχεία" της ύπαρξης οικογενειακών δεσμών, σε περίπτωση που ο πρόσφυγας δεν είναι σε θέση να προσκομίσει επίσημα δικαιολογητικά. Η Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, το Συμβούλιο της Ευρώπης και οι ΜΚΟ υπογραμμίζουν με συγκλίνοντα τρόπο τη σημασία της διευρύνσης αυτών των αποδεικτικών μέσων [...], και η οργάνωση Cimade εξέφρασε την επιθυμία οι αρμόδιες γαλλικές αρχές να λαμβάνουν υπόψη τα έγγραφα που χορηγούνται από το γαλλικό Γραφείο Προστασίας Προσφύγων και Απατόρων (OFPRA) και επέχουν θέση πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης, καθώς και τα έγγραφα που έχουν ήδη ελεγχθεί από το εν λόγω Γραφείο [...]. Τέλος, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι σε πολλές εκθέσεις καταγγελλόμαστε πρακτικές οι οποίες παρεμποδίζουν την οικογενειακή επανένωση, λόγω της υπερβολικά μακράς διάρκειας και της πολυπλοκότητας της διαδικασίας χορήγησης θεωρήσεων· τονίζεται δε η ανάγκη συντόμευσης της διαδικασίας με την επίδειξη μεγαλύτερης ευελιξίας όσον αφορά την απαίτηση προσκόμισης στοιχείων που να αποδεικνύουν τους οικογενειακούς δεσμούς [...].»</p>	<p>ΕΔΔΑ – Hirsi Jamaa και λοιποί κατά Ιταλίας, προσφυγή αριθ. 27765/09</p>

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	Tanda-Muzinga κατά Γαλλίας προσφυγή αριθ. 2260/10 10/7/2014	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. πρόσφυγες – οικογενειακή επανένωση – απαιτήσεις απόδειξης</p> <p>Οικογενειακή επανένωση προσφύγων και αιτητήσες απόδειξης βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 75-76: «75. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η οικογενειακή ενότητα αποτελεί βασικό δικαίωμα των προσφύγων και ότι η οικογενειακή επανένωση συνιστά θεμελιώδες στοιχείο προκειμένου πρόσωπα που διώχονται να μπορούν να επανέλθουν σε μια φυσιολογική ζωή (βλέπε την εντολή της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, σημεία 44 και 47 ανωτέρω). Επιπλέον, υπενθυμίζει ότι έχει επίσης αναγνωρίσει ότι η εξασφάλιση διεθνούς προστασίας αυτού του είδους συνιστά απόδειξη της ευλόγης θέσης των ενδιαφερομένων [...]. Επισημιάει, εν προκειμένω, ότι η ανάγκη να επιβεβαιώνεται οι πρόσφυγες από μια διαδικασία οικογενειακής επανένωσης περισσότερο εννοείται από εκείνη που προβλέπεται για άλλους αλλοδαπούς αποδέχεται αντικειμενικά κοινής αντίληψης σε διεθνή και ευρωπαϊκή κλίμακα, όπως προκύπτει από την εντολή και τις δραστηριότητες της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, καθώς και από τους κανόνες που περιλαμβάνονται στην οδηγία 2003/86/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...] Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι εθνικές αρχές οφείλουν να λάβουν υπόψη την ευλόγη θέση και την ιδιαίτερως δυσχερή προσωπική διαδρομή του προσφεύγοντος, να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα κριτήρια για την έκβαση της επίδικης διαδικασίας επιχειρημάτων ταυ, να του γνωστοποιήσουν τους λόγους που συνηγορούσαν κατά της εφαρμογής της οικογενειακής επανένωσης και, τέλος, να εκδώσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα απόφαση σχετικά με τις αιτήσεις χορήγησης θεώρησης. 76. Από την άποψη αυτή, το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να λάβει υπόψη τα πρότυπα που απορρέουν από τις διεθνείς πράξεις στον συγκεκριμένο τομέα, καθώς και τις συστάσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) που ειδικεύονται στο δικαίο αλλοδαπών. Ως εκ τούτου, επισημιάει με καταρχήν ότι στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παίδιού ορίζεται ότι οι αιτήσεις οικογενειακής επανένωσης πρέπει να εξετάζονται με ελαστικότητα και ανθρωπιά. Θεωρεί σημαντικό το γεγονός ότι ο στόχος αυτός έχει υποστηριχθεί και έχει αποσαφηνιστεί από την Επιτροπή Ύψουρων και τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης [...]. Όταν αφορά τα αποδεικτικά μέσα, στην οδηγία 2003/86/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...], καθώς και σε διάφορα κείμενα που προέρχονται από διεθνείς πηγές και ΜΚΟ, επισημιάει ότι συνιστάται εντόνως στις εθνικές αρχές να λαμβάνουν υπόψη "άλλα αποδεικτικά στοιχεία" της ύπαρξης οικογενειακών δεσμών, σε περίπτωση που ο πρόσφυγας δεν είναι σε θέση να προσκομίσει επίσημα δικαιολογητικά. Η Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, το Συμβούλιο της Ευρώπης και οι ΜΚΟ υπογραμμίζουν με συγκλονιστικό τρόπο τη σημασία της διεύρυνσης αυτών των αποδεικτικών μέσων [...]. και η οργάνωση Cimade εξέφρασε την επιθυμία οι αρμόδιες γαλλικές αρχές να λαμβάνουν υπόψη τα έγγραφα που χορηγούνται από το γαλλικό Γραφείο Προστασίας Προσφύγων και Απατάριδων (OFPRA) και επέχουν θέση πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης, καθώς και τα έγγραφα που έχουν ήδη ελεγχθεί από το εν λόγω Γραφείο [...]. Τέλος, είναι σκόπιμο να επισημιάει ότι σε πολλές εκθέσεις καταγγέλλονται πρακτικές οι οποίες παρεμποδίζουν την οικογενειακή επανένωση, λόγω της υπερβολικά μακράς διάρκειας και της πολυπλοκότητας της διαδικασίας χορήγησης θεώρησης - τονίζεται δε η ανάγκη συντόμευσης της διαδικασίας με την επίδειξη μεγαλύτερης ευελιξίας, όσον αφορά την απαίτηση προσκόμισης στοιχείων που να αποδεικνύουν τους οικογενειακούς δεσμούς [...].»</p>	ΕΔΔΑ – <i>Hirsi Jamaa και λοιποί κατά Ιταλίας</i> , προσφυγή αριθ. 27765/09
ΕΔΔΑ (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)	Svinarenko και Slyadnev κατά Ρωσίας προσφυγές αριθ. 32541/08 και 43441/08 17/7/2014	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση κακομεταχείρισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. εξευτελιστική μεταχείριση</p> <p>Τοποθέτηση κατηγορουμένων σε μεταλλικούς κλωβούς όταν εμφανίζονται ενόπιον του δικαστηρίου στο πλαίσιο ποινικής δίκης, ενώ τελούν υπό προφυλάκιση, ως δυνατή εξευτελιστική μεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 119-120: «119. Το Δικαστήριο εξέτασε τα τελευταία χρόνια αρκετές υποθέσεις που αφορούν τη χρήση μεταλλικών κλωβών στην αίθουσα του δικαστηρίου από την άποψη του άρθρου 3. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω μεταχείριση είναι "αυστηρή" και "ταπεινωτική" [...]. Εκτίμησε κατά πόσον μια τέτοια μεταχείριση μπορεί να δικαιολογηθεί για λόγους ασφαλείας υπό τις περιστάσεις συγκεκριμένης υπόθεσης, όπως η προσωπικότητα του αιτούντος [...], η φύση των αδικημάτων για τα οποία κατηγορείται, παρότι ο συγκεκριμένος παράγοντας δεν θεωρείται από εαυτού επαρκής δικαιολογία [...], το ποινικό μητρώο του [...], η συμπεριφορά του [...]. Η άλλες αποδείξεις του κινδύνου για την ασφάλεια στην αίθουσα του δικαστηρίου ή του κινδύνου διαφυγής του αιτούντος [...]. Το Δικαστήριο έλαβε επίσης υπόψη πρόσθετους παράγοντες όπως την παρουσία του κοινού και την κάλυψη της δίκης από τα μέσα ενημέρωσης [...]. 120. Η αδικαιολογητή ή "υπερβολική" χρήση ενός τέτοιου περιοριστικού μέτρου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις οδήγησε στο Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι, στις ως άνω υποθέσεις, η τοποθέτηση μεταλλικού κλωβού στην αίθουσα του δικαστηρίου ισοδυναμούσε με εξευτελιστική μεταχείριση. Ωστόσο, σε μία υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε κατά πλειοψηφία ότι δεν υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 [...].»</p>	ΕΔΔΑ – <i>Ramishvili και Kokhriдзе κατά Γεωργίας</i> , προσφυγή αριθ. 1704/06 ΕΔΔΑ – <i>Ashot Harutyunyan κατά Αρμενίας</i> , προσφυγή αριθ. 34334/04 ΕΔΔΑ – <i>Piruzyan κατά Αρμενίας</i> , προσφυγή αριθ. 33376/07 ΕΔΔΑ – <i>Khadarkovskiy κατά Ρωσίας</i> , προσφυγή αριθ. 5829/04 ΕΔΔΑ – <i>Khadarkovskiy και Lebedev κατά Ρωσίας</i> , προσφυγές αριθ. 11082/06 και 13772/05 ΕΔΔΑ – <i>Sarbat κατά Μολδαβίας</i> , προσφυγή αριθ. 3456/05 ΕΔΔΑ – <i>Titarenko κατά Ουκρανίας</i> , προσφυγή αριθ. 31720/02

Δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
ΕΔΔΑ	<p><i>Trabelsi κατά Βελγίου</i> προσφυγή αριθ. 140/10 4/9/2014</p>	<p>Απόφαση του ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναπροώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε περίπτωση έκδοσης. απαγόρευση επαναπροώθησης – έκδοση – ποινή ισόβιας κάθειρξης</p> <p>Έκδοση με κίνδυνο ποινής ισόβιας κάθειρξης μη επιδεικτικής μείωσης ως παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, σκέψεις 136-139: «136. Το Δικαστήριο εξετάζει τώρα το κεντρικό ζήτημα στην υπό κρίση υπόθεση, το οποίο αφορά τη διαπίστωση του κατά πόσον, πέραν και επιπλέον των παρεχόμενων διασφαλίσεων, οι διατάξεις της νομοθεσίας των Ηνωμένων Πολιτειών σχετικά με τις δυνατότητες μείωσης των ποινών ισόβιας κάθειρξης και οι χάρτες που απονέμει ο Πρόεδρος πληρούν τα κριτήρια τα οποία έχει θέσει για την εκτίμηση της δυνατότητας μείωσης ποινής ισόβιας κάθειρξης και της συμβατότητάς της με το άρθρο 3 της Σύμβασης. 137. Δεν απαιτείται μακρά μελέτη για να απαντηθεί το συγκεκριμένο ερώτημα: το Δικαστήριο πρέπει απλώς να επισημάνει ότι, παρότι οι εν λόγω διατάξεις υποδηλώνουν την ύπαρξη "προσιτικής αποφυλάκισης", κατά την έννοια της απόφασης που εκδόθηκε στην υπόθεση <i>Καυκαρή</i> –ακόμη και αν υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την πραγματικότητα μιας τέτοιας προσιτικής στην πράξη– καμία από τις προβλεπόμενες διαδικασίες δεν ισοδυναμεί με μηχανισμό επανεξέτασης, ο οποίος υποχρεώνει τις εθνικές αρχές να διαπιστώνουν, βάσει αντικειμενικών, προκαθορισμένων κριτηρίων τα οποία ο κρατούμενος γνωρίζει επακριβώς κατά την απαγγελία της ποινής ισόβιας κάθειρξης, κατά πόσον, κατά τη διάρκεια έκτασης της ποινής του, ο κρατούμενος αλλάξει και σημειώσει τέτοια πρόοδο ώστε η συνέχιση της κράτησής του να μην δικαιολογείται πλέον για θεμιτούς ποινικούς λόγους [...]. 138. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η ποινή ισόβιας κάθειρξης η οποία ενδέχεται να επιβληθεί στον αιτούντα δεν μπορεί να περιγραφεί ως επιδεικτική μείωσης για τους σκοπούς του άρθρου 3 της Σύμβασης κατά την έννοια της απόφασης που εκδόθηκε στην υπόθεση <i>Winter και Λαίτολ</i>. Εκθέτοντας τον αιτούντα στον κίνδυνο μεταχείρισης που αντιβαίνει στην εν λόγω διάταξη, το καθού η προσφυγή κράτος κατέστη υπεύθυνο βάσει της Σύμβασης. 139. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η έκδοση του αιτούντος στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ισοδυναμώσε με παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – <i>Καυκαρής κατά Κύπρου</i>, προσφυγή αριθ. 21906/04</p> <p>ΕΔΔΑ – <i>Winter και Λαίτολ κατά Ηνωμένου Βασιλείου</i>, προσφυγές αριθ. 66069/09, 130/10 και 3896/10</p>

Εθνική νομολογία

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p><i>R κατά Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran και λοιποί</i> [1988] 1 AC 958 16/12/1987</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία του «βάσιμου φόβου» διώξης στον ορισμό του πρόσφυγα βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – βásiμος φόβος</p> <p>Ορισμός «βάσιμου φόβου» βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Keith of Kinkiel: «Κατά την άποψή μου, η απαίτηση να είναι βásiμος ο φόβος διώξης του αιτούντος σημαίνει ότι πρέπει να αποδεικνύεται εύλογος πιθανότητας ότι αυτός θα υποστεί διώξη για λόγο που προβλέπεται στη σύμβαση, εάν επιστρέψει στη χώρα του. Στην υπόθεση R κατά Governor of Pentonville Prison, ex p Fernandez [...] η Βουλή των Λόρδων» ερμήνευσε το άρθρο 4(1)(c) του νόμου για τους φυγόδικους παραβάτες του 1967, το οποίο απαιτεί τη μη επιστροφή του προσώπου βάσει του εν λόγω νόμου, εάν διαφαίνεται: «... ότι ενδέχεται, εάν επιστρέψει, να τύχει μεροληπτικής δίξης ή να τιμωρηθεί, να κρατηθεί ή να περιοριστεί η προσωπική ελευθερία του λόγω φυλής, θρησκείας, ιδιαιτεριότητας ή πολιτικών πεποιθήσεων». Κατά τον Λόρδο Diplock [...] «Αξιότιμοι Λόρδοι, έχοντας υπόψη τη σχετική βαρύτητα των συνεπειών της διάψευσης της προδοσίας του δικαστηρίου με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, δεν πιστεύω ότι το κριτήριο για τη δυνατότητα εφαρμογής του στοιχείου (c) είναι ότι το δικαστήριο πρέπει να είναι πεπεισμένο ότι πιθανότητας επαρκεί και δεν θα διαφωτισμό με τον τρόπο με τον οποίο το κριτήριο δηλώθηκε από τον ερηνολογία (magistrate) ή με τον εναλλακτικό τρόπο με τον οποίο διατυπώθηκε από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο (Divisional Court). «Εύλογη πιθανότητα», «ουσιώδεις λόγοι για να πιστευτείτα», «σβαρή πιθανότητα».». Δεν διακρίνω καμία σημαντική διαφορά μεταξύ των διαφορών αυτών προγραφής του βásiμου πιθανότητας της κράτησης ή του περιορισμού του φυγόδικου κατά την επιστροφή του, ο οποίος δικαιολογεί την απόφαση του δικαστηρίου να εφαρμόσει τις διατάξεις του άρθρου 4(1)(c).» Θεωρώ ότι το συγκεκριμένο απόσπασμα διατυπώνει κατάλληλα τον βásiμο πιθανότητας που πρέπει να πληρωθεί προκειμένου να είναι βásiμος ο φόβος διώξης. Ο εκπρόσωπος του Υπατού Αρμιστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες πρόβαλε ένα προσεκτικό και μελετημένο επιχείρημα το οποίο βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στις προπαρασκευαστικές εργασίες της σύμβασης και του πρωτοκόλλου. Οι σχετικές φράσεις που χρησιμοποιούνται στις εν λόγω εργασίες, όπως «βásiμος λόγος», ή «εύλογοι λόγοι» φόβου διώξης, εγείρουν ζητήματα ερμηνείας παρόμοια με εκείνα που αναφέρονται στον αφορά την έννοια του «βάσιμου φόβου» στην ίδια τη σύμβαση.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – R κατά Governor of Pentonville Prison, ex parte Fernandez [1971] 2 All ER 691, [1971] 1 WLR 987</p>
<p>UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p><i>Islam κατά Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal και άλλοι, ex parte Shah, R v</i> [1999] UKHL 20 25/3/1999</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της «ιδιότητας μέλους ιδιαιτέρως κοινωνικής ομάδας» στον ορισμό του πρόσφυγα βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>Α παράγραφος 2 της σύμβασης με λόγο προβλεπόμενο στη σύμβαση – απουσία προστασίας κατά της διώξης – διάκριση – ιδιαιτέρως κοινωνική ομάδα – γυναίκες</p> <p>Σύνθεση του λόγου διώξης με την απουσία προστασίας κατά της διώξης βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Hoffmann: «Εβραίοι καταστηματαρχής δέχεται επίθεση συμφορίας οργανωμένης από ανταγωνιστή εκπρόσωπο της άριας φυλής, η οποία καταστρέφει το κατάστημά του, τον χτυπά και απειλεί τις πράξεις της, εάν αυτές δεν κλείσει το κατάστημά του. Το κίνητρο του ανταγωνιστή και της συμφορίας του είναι η επιχειρηματική αντυπαλότητα και η επιθυμία να τακτοποιήσουν παλιούς προσωπικούς λογαριασμούς, αλλά δεν θα ενεργούσαν όπως ενήργησαν εάν δεν γνώριζαν ότι οι αρχές θα τους επιτρέψουν να δράσουν ατιμώρητα. Ο λόγος για τον οποίο ενήργησαν ατιμώρητα είναι ότι το θύμα είναι Εβραίοι. Διώκεται το θύμα λόγω φυλής; Και πάλι, κατ' εμέ, ναι. Ένα ουσιαστικό στοιχείο της διώξης ή μη παροχή προστασίας από τις αρχές, βασίζεται στη φυλή. Είναι αλήθεια ότι μια απόφαση στο ερώτημα «για ποιον λόγο δέχθηκε επίθεση;» θα είναι «επειδή ένας ανταγωνιστής του ήθελε να του κλείσει το κατάστημά του». Αλλά μια άλλη απάντηση, και κατά την άποψή μου η ορθή απάντηση στο πλαίσιο της σύμβασης, θα είναι «δέχθηκε επίθεση από ανταγωνιστή που γνώριζε ότι δεν θα τύγχανε προστασίας επειδή είναι Εβραίοι».»</p> <p>Ορισμός ιδιαιτέρως κοινωνικής ομάδας βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες με βάση την έννοια της διακριτικής μεταχείρισης, κατά τον Λόρδο Hoffmann: «[...] η έννοια της διακριτικής μεταχείρισης σε υποθέσεις με φόρον θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες κατέχει κεντρική θέση για την κατανόηση της σύμβασης. Δεν αφορά όλες τις περιπτώσεις διώξης, ακόμη και αν περιλαμβάνουν την άρνηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά τη διώξη που βασίζεται σε διάκριση. Στο πλαίσιο μιας πράξης για τα ανθρωπίνια δικαιώματα, διάκριση σημαίνει διακριτική συμπεριφορά η οποία, βάσει των αρχών των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θεωρείται ότι δεν συνάδει με το δικαίωμα κάθε ανθρώπου σε ίση μεταχείριση και σεβασμό. [...] Επιπλέον της χρήσης του γενικού όρου «ιδιαιτέρως κοινωνική ομάδα» αντί της απαρίθμησης συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, οι συντάκτες της Σύμβασης επιχείρησαν, κατά τη γνώμη μου, να συμπεριλάβουν κάθε ομάδα η οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπύπτει στους σκοπούς καταπολέμησης των διακρίσεων της Σύμβασης.»</p> <p>Οι γυναίκες ως ιδιαιτέρως κοινωνική ομάδα βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Craighead: «Οι μη αιμοφιλοπούμενες αποδείξεις στη συγκεκριμένη υπόθεση δείχνουν ότι οι γυναίκες υφίστανται διακρίσεις στο Πακιστάν. Πιστεύω ότι η φύση και η κλίμακα της διάκρισης είναι τέτοια ώστε μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι οι γυναίκες στο Πακιστάν υφίστανται διακρίσεις από την κοινωνία στην οποία ζουν. Ο λόγος για τον οποίο οι προσφύγουσες φοβούνται ότι θα υποστούν διώξη δεν είναι απλώς επειδή είναι γυναίκες. Είναι επειδή είναι γυναίκες σε μια κοινωνία η οποία εφάρμοζει διακρίσεις κατά των γυναικών.»</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης)</p>	<p><i>Agartha Smith κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2000] UKIAT 00TH02130 9/6/2000</p>	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την κατάλληλη προσέγγιση για την απόδειξη της ιθαγένειας στο πλαίσιο αίτησης παροχής καθεστώς πρόσφυγα βάσει της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – ιθαγένεια του αιτούντος</p> <p>Καθορισμός της ιθαγένειας αιτούντος καθεστώς πρόσφυγα βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, σκέψη 55: «Το δικαστήριο συνιμίζει τα συμπεράσματα του επί των γενικών ζητημάτων που εγείρονται στην υπό κρίση προσφυγή ως ακολούθως: α) στις περισσότερες προσφυγές ενώπιον του Special Adjudicator η ιθαγένεια δεν αμφισβητείται, όπως επιστημαίνεται στην παράγραφο 87 του ενγυασιδίου της UNHCR του 1979. Εάν όμως αμφισβητείται, ο Special Adjudicator πρέπει να εξετάσει το ζήτημα. Όταν η ιθαγένεια αποτελεί σαφώς πρόβλημα, ενδέχεται να εξεταστεί ως προκαταρκτικό ζήτημα, παρότι σε μερικές περιπτώσεις ενδέχεται να μην μπορεί να κριθεί χωρίς να εξεταστεί το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζει ο αιτών. β) Η συμμόρφωση προς το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 δεν απαιτεί πάντοτε την διατύπωση θετικού συμπεράσματος σχετικά με την ιθαγένεια (ή την ανίθαγένεια), αλλά πρέπει πάντοτε να επιχειρείται να δοθεί απάντηση στο ζήτημα. Στο πλαίσιο αυτό, ο Special Adjudicator δεν πρέπει να αντιμετωπίζει την ακροαματική διαδικασία περί ασύλου ως δικαστήριο αρμόδιο για ζητήματα ιθαγένειας. Δεν πρέπει επίσης να βασίζεται σε υπερβολικό βαθμό σε οποιαδήποτε ιεράρχηση των πηγών, η οποία μπορεί να είναι κατάλληλη για τους συνήθεις κανόνες περί αποδείξεων σε σχέση με ζητήματα αλλοδαπού δικαίου και αποδείξεις από εμπειρογνώμονες. Όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις μας στην υπό κρίση προσφυγή, ο Special Adjudicator πρέπει επίσης να αποδίδει τη δέουσα βαρύτητα στα κείμενα της νομοθεσίας περί ιθαγένειας ενός κράτους σε συνδυασμό με τις αναγνωρισμένες γενικές αρχές που διέπουν το δικαίο της ιθαγένειας. Επιπλέον, ο Special Adjudicator θα πρέπει να έχει υπόψη ότι είναι καθήκον του να σταθμίσει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, ακόμη και αν αυτά είναι ισχυρά και δεν θα επαρκούσαν για να πειστεί ένα όργανο υπεύθυνο να αποφασίσει για την ιθαγένεια ενός προσώπου λαμβανομένων υπόψη όλων των στοιχείων που προσκομίζει ο αιτών σύμφωνα με τις συνήθεις διαδικασίες του αστικού δικαίου. γ) Εάν, ανεξάρτητα από την εφαρμογή ευέλικτης προσέγγισης για την εξεκρίβωση των πραγματικών περιστατικών, ο προσφεύγων εξακολουθεί να μην μπορεί να αποδείξει την ιθαγένειά του, λόγω, για παράδειγμα, έλλειψης ακόμη και ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων, ο Special Adjudicator οφείλει να καταγράψει την αρνητική διαπίστωση του όσον αφορά την ιθαγένεια. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν ισοδυναμεί με αναγνώριση οποιουδήποτε καθεστώς βάσει του διεθνούς δικαίου: στο διεθνές δικαίο δεν υπάρχει καθεστώς "άγνωστης ιθαγένειας". δ) Ωστόσο, εάν δεν μπορεί να απορριχθεί αρνητική διαπίστωση όσον αφορά την ιθαγένεια, το καθήκον του Special Adjudicator δεν πρέπει πάντοτε να σταματά στο σημείο αυτό. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις οι οποίες στερούνται κάθε αξιοπιστίας και ουσίας, ο Special Adjudicator πρέπει να εκτιμά την αίτηση του προσφεύγοντος διά παραποιημένα στη χώρα στη οποία αυτός ισχυρίζεται ότι υφίσταται δίωξη. Μια τέτοια προσέγγιση "υπόκλητης προστασίας", παρότι δεν απαιτείται αυστηρά βάσει της Σύμβασης, συνάδει περισσότερο με τον πρωταρχικό σκοπό της αποφυγής της επαναπροώθησης προσώπων που εκφράζουν βάσιμο φόβο ότι θα υποστούν δίωξη κατά της οποίας το κράτος δεν μπορεί να τους προστατεύσει.»</p>	
<p>UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p><i>Horwath κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2001] AC 489 [2000] UKHL 37 6/7/2000</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της κρατικής προστασίας σε περίπτωση μη κρατικής δίωξης στον ορισμό του πρόσφυγα βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – προστασία κατά της δίωξης – μη κρατική υπεύθυνη δίωξης – μέτρα για την αποφυγή της δίωξης</p> <p>Κρατική προστασία σε περίπτωση δίωξης από μη κρατικούς φορείς, κατά τον Λόρδο Craighead: «Επομένως, θα έλεγα ότι, στο πλαίσιο ισχυρισμού δίωξης από μη κρατικούς φορείς, ο όρος "δίωξη" υπονοεί την αδυναμία του κράτους να παράσχει προστασία κατά της κακομεταχείρισης ή της βίας που υφίσταται το πρόσωπο στα χέρια των δικτύων του. Βεβαίως, το πρόβλημα δεν τίθεται στην περίπτωση που ο ισχυρισμός αφορά δίωξη από το κράτος ή τους δικούς του φορείς. Τότε είναι σαφές ότι η διεθνής κοινότητα πρέπει να παράσχει υποκατάστατη προστασία. Ωστόσο, στην περίπτωση ισχυρισμού δίωξης από μη κρατικούς φορείς, η αδυναμία του κράτους να παράσχει την προστασία αποτελεί παρ' όλα αυτά σημαντικό στοιχείο. Παράγει τον σύνδεσμο μεταξύ της δίωξης από το κράτος και της δίωξης από μη κρατικούς φορείς, η οποία είναι αναγκαία για λόγους συνοχής του συνολικού συστήματος. [...] Επομένως, ανακεφαλαιώνοντας επί του θέματος αυτού, θεωρώ ότι η υποκείμενη παροχής καθεστώς πρόσφυγα ανακύπτει μόνο εάν το ίδιο το κράτος του αιτούντος δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να εκτελέσει το καθήκον του να προστατεύσει τους πολίτες που πρέπει να αποδεικνύει ότι η δίωξη για την οποία εκφράζει φόβο συνίσταται σε πράξεις βίας ή κακομεταχείρισης κατά των οποίων το κράτος δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να παράσχει προστασία. Ο αιτών ενδέχεται να έχει βάσιμο φόβο απειλών κατά της ζωής του λόγω λιμού, ή εμφύλιου πολέμου, ή μεμονωμένων πράξεων βίας, ή κακομεταχείρισης εναντίον του για λόγο προβλεπόμενο στη Σύμβαση. Ωστόσο, ο κίνδυνος, όσο σοβαρός και αν είναι, και ο φόβος, όσο βάσιμος και αν είναι, δεν του παρέχουν δικαίωμα στο καθεστώς πρόσφυγα. Ο σκοπός της Σύμβασης είναι πιο περιορισμένος και τα όρια καθορίζονται από τον κατάλογο των προβλεπόμενων στη Σύμβαση και από την αρχή της υποκατάστασης.»</p> <p>Εύλογα μέτρα για την αποφυγή της δίωξης, κατά τον Λόρδο Craighead: «Όσον αφορά το τρίτο ζήτημα, η απάντηση σε αυτό βρίσκεται επίσης στην αρχή της υποκατάστασης. Το καθήκον παροχής προστασίας βαρύνει πρωτίτως το κράτος καταγωγής. Αυτό έχει καθήκον να θεσπίζει και να θέσει σε λειτουργία ένα σύστημα προστασίας κατά της δίωξης των πολιτών του. Απουσία τέτοιου συστήματος, η προστασία της διεθνούς κοινότητας είναι διαθέσιμη ως υποκατάστατο. Ωστόσο, η εφαρμογή της αρχής της υποκατάστασης βασίζεται στην παραδοχή ότι, όπως ο υποκατάστατος φορέας δεν μπορεί να επιτύχει πλήρη προστασία κατά μειονομιμμένων και τυχαίων επιθέσεων, δεν μπορεί επίσης να αναμεινεται πλήρης προστασία από το κράτος καταγωγής κατά τέτοιων επιθέσεων. Επομένως, ο κανόνας που πρέπει να εφαρμόζεται δεν είναι κανόνας εξαίρεσης κάθε κινδύνου, ο οποίος θα ισοδυναμούσε με εγγύηση προστασίας στο κράτος καταγωγής. Είναι άλλωστε ένας πρακτικός κανόνας, ο οποίος λαμβάνει δυνάμεις υπόψη το καθήκον το οποίο υπέχει το κράτος προς όλους τους πολίτες του. Όπως επισημαίνει ο Λόρδος Ward στη σ. 446, παραπέμποντας στην παρατήρηση του καθηγητή Hathaway στο βιβλίο του στη σ. 105, δεν αμφισβητείται ότι ζούμε σε έναν ατελή κόσμο. Κάποια επίπεδα κακομεταχείρισης ενδέχεται να υπάρχουν ακόμη και αν λαμβάνονται μέτρα για να αποτραπεί κάτι τέτοιο από το κράτος από το οποίο ζητείται προστασία. Εκτιμώ ότι στην υπό κρίση υπόθεση το δικαστήριο εφάρμοσε τον κατάλληλο κανόνα κατά την εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – <i>Horwath κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2000] INLR 15</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
UK EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)	<i>Revenko κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2000] EWCA Civ 500 31/7/2000	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα από ανιθαγενή ορισμός πρόσφυγα – ανιθαγενείς – προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα</p> <p>Οι ανιθαγενείς υπόκεινται στις ίδιες προϋποθέσεις όσον αφορά τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, σκέψεις 60 και 68: «60. Το γράμμα του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 θα πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τη συνήθη έννοια που αποδίδεται στους όρους του στο πλαίσιο τους και λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο και τον σκοπό της Σύμβασης. Για τον σκοπό αυτό, το δικαστήριο στο οποίο ανατίθεται το καθήκον της ερμηνείας δικαιούται να λαμβάνει υπόψη τις προαναφερθείσες διεθνείς πράξεις και την απόφαση που εκδόθηκε το 1951, σε σχέση με το σχέδιο πρωτοκόλλου σχετικά με το καθεστώς των ανιθαγενών, στην τελευταία συνεδρίαση της διάσκεψης των πληρεξουσίων που συνετάξε τη Σύμβαση του 1951. Από το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 προκύπτει σαφώς ότι οι ανιθαγενείς μπορούν να είναι πρόσφυγες. Είναι επίσης σαφές ότι αναβλήθηκε η εξέταση με συνολικό τρόπο της δύσκολης κατάστασης των ανιθαγενών. [...] 67. Το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο σύνολό του και, κατ' εμέ, καθορίζει ενιαίο κριτήριο για το καθεστώς πρόσφυγα. Σκοπός της επανάληψης στο δεύτερο τμήμα της παραγράφου της φράσης "δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί" του πρώτου τμήματος της παραγράφου ήταν να διευκρινιστεί ολόκληρη η παράγραφος από την αναγκαιότητα διαπίστωσης βάσιμου φόβου δίωξης για λόγο προβλεπόμενο στη Σύμβαση. Η ύπαρξη βάσιμου φόβου προσρίζεται να αποτελεί προσαπαιτούμενο του καθεστώτος πρόσφυγα. Είναι σημαντικό ότι αμφότερες οι κατηγορίες, πολίτες με θιγμένα και ανιθαγενείς, εξετάζονται στην ίδια παράγραφο και, μάλιστα, στην ίδια περίοδο. Δεν μπορεί να καταλήξω στο συμπέρασμα ότι η διαδοχή των λέξεων στο δεύτερο τμήμα της παραγράφου υποδηλώνει πράθεση αποκλεισμού της αναγκαιότητας του φόβου στην περίπτωση μιας δυναμικά ευρείας κατηγορίας προσώπων.»</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παράτιθέμενες υποθέσεις
<p>UK</p> <p>Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης)</p>	<p>Gomez (Non-state actors: <i>Acero-Garcés disappeared</i>) (Colombia) [2000] UKIAT 00007</p> <p>24/11/2000</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων στο πλαίσιο διώξης από μη κρατικούς φορείς: ορισμός πρόσφυγα – πολιτικές πεποιθήσεις – μη κρατικοί υπεύθυνοι διώξης</p> <p>Ερμηνεία της έννοιας της διώξης λόγω «πολιτικών πεποιθήσεων» στο πλαίσιο διώξης από μη κρατικούς υπεύθυνους διώξης βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες σκέψεις 30-46: «30. Η αναγκαιότητα ευρείας ερμηνείας του όρου “πολιτικές πεποιθήσεις” προκύπτει εν μέρει από τον ρόλο της σύμβασης για τους πρόσφυγες στην προστασία θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχουν το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης και συνείδησης, γνώμης και έκφρασης καθώς και τα δικαιώματα του συνέρχου και του συνεταιρίζεσθαι: A. Grah-Madsen, <i>The Status of Refugees in International Law</i>, 1966 ανωτέρω αριθ. 5, 227. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και σε συνθήκες στις οποίες ο φορέας της διώξης μπορεί να είναι απλώς ιδιώτης, εάν οι ενέργειες διώξης κατά του αιτούντος υποκινούνται από πράξη καταστολής των πεποιθήσεων του, οι καταλογιζόμενες πεποιθήσεις μπορούν να θεωρηθούν πολιτικές, τουλάχιστον εάν οι κρατικές αρχές δεν είναι σε θέση να παράσχουν αποτελεσματική προστασία κατά τέτοιων ενεργειών. [...] 37. Επομένως, όταν ο φορέας της διώξης είναι μη κρατικός υπεύθυνος, σημασία αποκτά η αντίληψη που έχει ο φορέας της διώξης για τις πολιτικές πεποιθήσεις του θύματος. 38. Ωστόσο, το γεγονός ότι ακόμη και κρατικοί φορείς οι οποίοι δεν είναι εμφανώς πολιτικοί μπορούν να καταλογίζουν πολιτικές πεποιθήσεις δεν οδηγεί, κατά τη γνώμη μου, στο συμπέρασμα ότι κάθε πεποίθηση η οποία καταλογίζεται από μη κρατικό φορέα πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί πολιτική πεποίθηση. Όπως επισήμανε ο δικαστής Hill, σε προπαρατεθέν απόσταγμα από την απόφαση <i>V κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i>, η έννοια του πολιτικού είναι “... στενότερη από τη χρήση του όρου σε σχέση με την πολιτική επιστήμη, όπου μπορεί να εκτείνεται σχεδόν σε κάθε πτυχή της κοινωνίας”. Επομένως, ακόμη και σε περίπτωση μη κρατικών φορέων, δεν μπορεί κανείς να διανοηθεί εύκολα με ποιον τρόπο οι διάφορες που μπορεί να έχουν με το πρόσωπο που διώκουν μπορούν να χαρακτηρισθούν πολιτικές εάν δεν έχουν ή δεν εκφράζουν οι ίδιοι πολιτική ιδεολογία ή ένα σύνολο πολιτικών στόχων, δηλαδή απόψεις οι οποίες επιδρούν στις σημαντικές συναλλαγές εξουσίας που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση σε μια συγκεκριμένη κοινωνία. Επομένως, το δικαστήριο αμφιβάλλει ότι ο λόγος των πολιτικών πεποιθήσεων που προβάλλεται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες προορίζεται να καλύπτει τις σχέσεις εξουσίας σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. [...] Οι περιπτώσεις στις οποίες ένα πρόσωπο αναγνωρίστηκε ως μη κρατικός φορέας ικανός να καταλογίζει πολιτικές πεποιθήσεις φαίνεται να είναι αυτές στις οποίες το συγκεκριμένο πρόσωπο εφάρμοζε στην πραγματικότητα τις πολιτικές απόψεις είτε του κράτους είτε κάποιου άλλου φορέα με πολιτικούς στόχους και σκοπούς. [...] 40. Εκτός από την αναγκαιότητα υιοθέτησης ευρέος ορισμού του όρου “πολιτικός”, πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι ο όρος είναι εύπλαστος. Στην πολιτική, τα όρια μεταξύ του πολιτικού και του μη πολιτικού μετατοπίζονται στον ιστορικό χρόνο και τότε. Στην υπόθεση <i>Shah και Islam</i>, ο Λόρδος Hoffmann επισήμανε ότι, παρότι οι γυναίκες στο σημερινό Πακιστάν μπορούν να συνιστούν ιδιαίτερα κοινωνική ομάδα, αυτό δεν σημαίνει ότι οι γυναίκες μπορούν να συνιστούν τέτοια ομάδα σπουδαιότερη και οπτατέδρηστε. Φρονώ ότι οι παράμετροι του χρόνου και του ιστορικού τύπου είναι ακόμη πιο σημαντικές σε σχέση με τον λόγο της σύμβασης που αφορά τις πολιτικές πεποιθήσεις. Η αναγκαιότητα να είναι ο ορισμός του επιθέτου “πολιτικός” παντοεπί, σε κάποιο βαθμό, ευπλάστος, προκύπτει από το γεγονός ότι η φύση των σχέσεων και των συναλλαγών εξουσίας που συνδέουν το πολιτικό διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία. Ενίοτε οι πολιτικές πεποιθήσεις μπορεί να εντοπίζονται σε μια συγκεκριμένη μορφή έκφρασης ή δραστηριότητα, π.χ. τη χρήση δυτικών ενδυμάτων σε μια εξαιρετικά φονταμενταλιστική μουσουλμανική χώρα με αυστηρά κοινωνικά ήθη, ενώ άλλοτε όχι. [...] 41. Σημαντική συνέπεια της αναγνώρισης των μετατοπιζόμενων ορίων του πολιτικού σε διαφορετικές κοινωνίες είναι ότι θα είναι σφάλμα να βασίζεται κανείς σε οποιαδήποτε πάγια διάκριση μεταξύ του “πολιτικού” και του “πονητικού”. Όπως επισημάνεται στην απόφαση <i>Jerez-Spring κατά Canada</i> [1981] 2 F.C. 527[F.C.A.], ο “πολιτικός”, χαρακτηρίζεται των ενεργειών ή των πεποιθήσεων του αιτούντος πρέπει να εκτιμάται στο πλαίσιο της χώρας καταγωγής του. [...] 45. Λόγω των μετατοπιζόμενων ορίων του πολιτικού στις διάφορες κοινωνίες και στις διάφορες περιόδους δεν είναι επίσημα εφικτό να προσδιοριστούν σταθερές κατηγορίες προσώπων ή φορέων που θα πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν πολιτικές οντότητες. Η εκτίμηση του κατά πόσον υφίσταται λόγος πολιτικών πεποιθήσεων σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη περίπτωση θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις τοπικές περιστάσεις. 46. Η ως άνω προσέγγιση εξηγεί επίσης για ποιον λόγο, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρόσωπο το οποίο είναι το ίδιο κρατικός υπάλληλος, π.χ. δημόσιος υπάλληλος ή αστυνομικός, ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων εάν οι περιστάσεις είναι τέτοιες ώστε μη κρατικοί φορείς να του καταλογίζουν πολιτικές πεποιθήσεις αντίθετες προς τις δικές τους. Η απόφαση σχετικά με το κατά πόσον ο δημόσιος υπάλληλος διατρέχει κίνδυνο διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων δεν πρέπει ποτέ να λαμβάνεται διά παραπομπής σε εκ προοιμίου επιχείρημα βασισμένο στην πάγια αντίληψη ότι το μόνο που μπορεί να καταλογιστεί σε ένα πρόσωπο σε τέτοια θέση είναι ότι κάνει τη δουλειά του. Θα πρέπει να εξετάζεται πάντοτε κατά πόσον στη συγκεκριμένη χώρα οι κανονικοί δημόσιοι πολιτικοί και διοικητικοί ευθύνες στρεβλώθηκαν από την ιστορία και τα γεγονότα. Η συγκεκριμένη αντίληψη εξηγεί επίσης για ποιον λόγο το προσφυγικό δίκαιο αναγνωρίζει πλέον ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η “ουδετερότητα” μπορεί να συνιστά πολιτική πεποίθηση. [...]»</p>
<p>Αυστραλία, Federal Court (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) – <i>V κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> [1999] FCA 428</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>Shah και Islam</i> [1999] 1 All ER 283</p> <p>Καναδάς, Federal Court of Appeal (Ομοσπονδιακό Εφετείο) – <i>Jerez-Spring κατά Canada</i> [1981] 2 F.C. 527 [FCA]</p> <p>ΗΠΑ, Court of Appeal for the Ninth Circuit (Εφετείο Ένατης Περιφέρειας) – <i>Sanga κατά INS</i>, 103 F.3d 1482 (9th Cir 1997)</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων στο πλαίσιο διώξης από μη κρατικούς φορείς: ορισμός πρόσφυγα – πολιτικές πεποιθήσεις – μη κρατικοί υπεύθυνοι διώξης</p> <p>Ερμηνεία της έννοιας της διώξης λόγω «πολιτικών πεποιθήσεων» στο πλαίσιο διώξης από μη κρατικούς υπεύθυνους διώξης βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες σκέψεις 30-46: «30. Η αναγκαιότητα ευρείας ερμηνείας του όρου “πολιτικές πεποιθήσεις” προκύπτει εν μέρει από τον ρόλο της σύμβασης για τους πρόσφυγες στην προστασία θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχουν το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης και συνείδησης, γνώμης και έκφρασης καθώς και τα δικαιώματα του συνέρχου και του συνεταιρίζεσθαι: A. Grah-Madsen, <i>The Status of Refugees in International Law</i>, 1966 ανωτέρω αριθ. 5, 227. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και σε συνθήκες στις οποίες ο φορέας της διώξης μπορεί να είναι απλώς ιδιώτης, εάν οι ενέργειες διώξης κατά του αιτούντος υποκινούνται από πράξη καταστολής των πεποιθήσεων του, οι καταλογιζόμενες πεποιθήσεις μπορούν να θεωρηθούν πολιτικές, τουλάχιστον εάν οι κρατικές αρχές δεν είναι σε θέση να παράσχουν αποτελεσματική προστασία κατά τέτοιων ενεργειών. [...] 37. Επομένως, όταν ο φορέας της διώξης είναι μη κρατικός υπεύθυνος, σημασία αποκτά η αντίληψη που έχει ο φορέας της διώξης για τις πολιτικές πεποιθήσεις του θύματος. 38. Ωστόσο, το γεγονός ότι ακόμη και κρατικοί φορείς οι οποίοι δεν είναι εμφανώς πολιτικοί μπορούν να καταλογίζουν πολιτικές πεποιθήσεις δεν οδηγεί, κατά τη γνώμη μου, στο συμπέρασμα ότι κάθε πεποίθηση η οποία καταλογίζεται από μη κρατικό φορέα πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί πολιτική πεποίθηση. Όπως επισήμανε ο δικαστής Hill, σε προπαρατεθέν απόσταγμα από την απόφαση <i>V κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i>, η έννοια του πολιτικού είναι “... στενότερη από τη χρήση του όρου σε σχέση με την πολιτική επιστήμη, όπου μπορεί να εκτείνεται σχεδόν σε κάθε πτυχή της κοινωνίας”. Επομένως, ακόμη και σε περίπτωση μη κρατικών φορέων, δεν μπορεί κανείς να διανοηθεί εύκολα με ποιον τρόπο οι διάφορες που μπορεί να έχουν με το πρόσωπο που διώκουν μπορούν να χαρακτηρισθούν πολιτικές εάν δεν έχουν ή δεν εκφράζουν οι ίδιοι πολιτική ιδεολογία ή ένα σύνολο πολιτικών στόχων, δηλαδή απόψεις οι οποίες επιδρούν στις σημαντικές συναλλαγές εξουσίας που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση σε μια συγκεκριμένη κοινωνία. Επομένως, το δικαστήριο αμφιβάλλει ότι ο λόγος των πολιτικών πεποιθήσεων που προβάλλεται στη σύμβαση για τους πρόσφυγες προορίζεται να καλύπτει τις σχέσεις εξουσίας σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. [...] Οι περιπτώσεις στις οποίες ένα πρόσωπο αναγνωρίστηκε ως μη κρατικός φορέας ικανός να καταλογίζει πολιτικές πεποιθήσεις φαίνεται να είναι αυτές στις οποίες το συγκεκριμένο πρόσωπο εφάρμοζε στην πραγματικότητα τις πολιτικές απόψεις είτε του κράτους είτε κάποιου άλλου φορέα με πολιτικούς στόχους και σκοπούς. [...] 40. Εκτός από την αναγκαιότητα υιοθέτησης ευρέος ορισμού του όρου “πολιτικός”, πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι ο όρος είναι εύπλαστος. Στην πολιτική, τα όρια μεταξύ του πολιτικού και του μη πολιτικού μετατοπίζονται στον ιστορικό χρόνο και τότε. Στην υπόθεση <i>Shah και Islam</i>, ο Λόρδος Hoffmann επισήμανε ότι, παρότι οι γυναίκες στο σημερινό Πακιστάν μπορούν να συνιστούν ιδιαίτερα κοινωνική ομάδα, αυτό δεν σημαίνει ότι οι γυναίκες μπορούν να συνιστούν τέτοια ομάδα σπουδαιότερη και οπτατέδρηστε. Φρονώ ότι οι παράμετροι του χρόνου και του ιστορικού τύπου είναι ακόμη πιο σημαντικές σε σχέση με τον λόγο της σύμβασης που αφορά τις πολιτικές πεποιθήσεις. Η αναγκαιότητα να είναι ο ορισμός του επιθέτου “πολιτικός” παντοεπί, σε κάποιο βαθμό, ευπλάστος, προκύπτει από το γεγονός ότι η φύση των σχέσεων και των συναλλαγών εξουσίας που συνδέουν το πολιτικό διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία. Ενίοτε οι πολιτικές πεποιθήσεις μπορεί να εντοπίζονται σε μια συγκεκριμένη μορφή έκφρασης ή δραστηριότητα, π.χ. τη χρήση δυτικών ενδυμάτων σε μια εξαιρετικά φονταμενταλιστική μουσουλμανική χώρα με αυστηρά κοινωνικά ήθη, ενώ άλλοτε όχι. [...] 41. Σημαντική συνέπεια της αναγνώρισης των μετατοπιζόμενων ορίων του πολιτικού σε διαφορετικές κοινωνίες είναι ότι θα είναι σφάλμα να βασίζεται κανείς σε οποιαδήποτε πάγια διάκριση μεταξύ του “πολιτικού” και του “πονητικού”. Όπως επισημάνεται στην απόφαση <i>Jerez-Spring κατά Canada</i> [1981] 2 F.C. 527[F.C.A.], ο “πολιτικός”, χαρακτηρίζεται των ενεργειών ή των πεποιθήσεων του αιτούντος πρέπει να εκτιμάται στο πλαίσιο της χώρας καταγωγής του. [...] 45. Λόγω των μετατοπιζόμενων ορίων του πολιτικού στις διάφορες κοινωνίες και στις διάφορες περιόδους δεν είναι επίσημα εφικτό να προσδιοριστούν σταθερές κατηγορίες προσώπων ή φορέων που θα πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν πολιτικές οντότητες. Η εκτίμηση του κατά πόσον υφίσταται λόγος πολιτικών πεποιθήσεων σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη περίπτωση θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις τοπικές περιστάσεις. 46. Η ως άνω προσέγγιση εξηγεί επίσης για ποιον λόγο, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρόσωπο το οποίο είναι το ίδιο κρατικός υπάλληλος, π.χ. δημόσιος υπάλληλος ή αστυνομικός, ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων εάν οι περιστάσεις είναι τέτοιες ώστε μη κρατικοί φορείς να του καταλογίζουν πολιτικές πεποιθήσεις αντίθετες προς τις δικές τους. Η απόφαση σχετικά με το κατά πόσον ο δημόσιος υπάλληλος διατρέχει κίνδυνο διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων δεν πρέπει ποτέ να λαμβάνεται διά παραπομπής σε εκ προοιμίου επιχείρημα βασισμένο στην πάγια αντίληψη ότι το μόνο που μπορεί να καταλογιστεί σε ένα πρόσωπο σε τέτοια θέση είναι ότι κάνει τη δουλειά του. Θα πρέπει να εξετάζεται πάντοτε κατά πόσον στη συγκεκριμένη χώρα οι κανονικοί δημόσιοι πολιτικοί και διοικητικοί ευθύνες στρεβλώθηκαν από την ιστορία και τα γεγονότα. Η συγκεκριμένη αντίληψη εξηγεί επίσης για ποιον λόγο το προσφυγικό δίκαιο αναγνωρίζει πλέον ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η “ουδετερότητα” μπορεί να συνιστά πολιτική πεποίθηση. [...]»</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)</p>	<p><i>Sepef και Bibul κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2001] EWCA Civ 681 11/5/2001</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων σε περίπτωση αντίθρησης συνείδησης, όσον αφορά την εκπαίδευση στρατιωτικής θητείας βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – πολιτικές πεποιθήσεις – αντίθρηση συνείδησης στην εκπαίδευση στρατιωτικής θητείας – εν μέρει ανιχνριστάς συνείδησης</p> <p>Ερμηνεία της διώξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων στην περίπτωση (εν μέρει) ανιχνριστών συνείδησης βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Laws, σκέψη 82 και 86: «82. Εάν έχω δικίο όσον αφορά την απόλυτη αντίθρηση συνείδησης, τι περιβόριο απομένει στη μερική αντίθρηση συνείδησης ως δυναμική οδό για τη χορήγηση καθεστώς πρόσφυγα; Εως τώρα, δεν εξέτασα το ζήτημα του κατά πόσον η αντίθρηση συνείδησης μπορεί να θεωρηθεί αιωπηρή πολιτική στάση, για τον σκοπό των κατηγοριών των λόγων της Σύμβασης που προβλέπονται στο άρθρο 1 Α παράγραφος 2. Όσον αφορά τον απόλυτο αντίθρηστα συνείδησης ο οποίος υποκινείται από αμυγλές ειρηνιστικές πεποιθήσεις, δυσκολεύομαι κάπως να δωθώ την αυτή, παρότι υποστηρίζεται από τους Hathaway και Goodwin-Gill. Θα έλεγα ότι η θέση του ειρηνιστή είναι φυσικότερο να χαρακτηριστεί θέμα προσωπικής ηθικής παρά διακρατική πολιτική θέση, ρητή ή αιωπηρή. Ωστόσο, είναι αναμφίβολα θέμα πεποιθήσεως και, βεβαίως, ενίοτε είναι θέμα θρησκευτικών πεποιθήσεων. Ωστόσο, εάν δεν πρέπει να θεωρείται ότι ο λαϊκός ειρηνιστής εκφράζει αιωπηρή πολιτική πεποίθηση, η θέση του δεν θα εμπίπτει σε καμία από τις κατηγορίες που προβλέπονται στο άρθρο 1 Α παράγραφος 2 (πιστεύω ότι η "εθδική κοινωνική ομάδα" δεν προσφέρεται), εν αντιθέσει με αυτήν του θρησκευτικού ειρηνιστή και για τον λόγο αυτό δεν μπορεί να είναι υποψήφιος για προστασία από τη Σύμβαση - ανεξάρτητα από τα όσα διαφορετικά ένω αναφέρει σε σχέση με τον απόλυτο αντίθρηστα συνείδησης. Υπό τις περιστάσεις αυτές, παρά τη δυσκολία που αισθάνομαι, η καλύτερη άποψη μπορεί να είναι ότι η Σύμβαση πρέπει να ερμηνεύεται με επαρκώς ευρύ τρόπο ώστε να τοποθετεί στην ίδια βάση, για τους σκοπούς του άρθρου 1 Α παράγραφος 2, τον λαϊκό ειρηνισμό και τον θρησκευτικό ειρηνισμό - για τον σκοπό αυτό πρέπει να αποδίδεται πολιτική αξία στον λαϊκό ειρηνισμό. Πιστεύω ότι μια τέτοια άποψη υποστηρίζεται από την παραπομπή, στο προσέμιο της Σύμβασης, στην "επιπλέον δυνατή άσκηση των θεμελιωδών τούτων δικαιωμάτων και ελευθεριών" και από την απόφαση στην υπόθεση <i>Zoffagharikhanji</i> [1993] 3 CF 540, 550. Οπωσδήποτε, υποστηρίζεται στο παρόν δικαστήριο από τον Λόρδο Hutchison στην υπόθεση <i>Adan</i> [1997] 1 WLR 1107, 1127E-F και από τη συλλογιστική του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου της Αυστραλίας στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση <i>V κατά Minister of Immigration</i> [1999] FCA 428, σκέψη 33, την οποία επικαλέστηκε ο κ. Macdonald στην απάντησή του. [...] 86. Εάν, αντίθετα προς τα συμπεράσματά μου, η παρούσα κατάσταση του δικαίου μπορεί να επιβάλει τη χορήγηση καθεστώς πρόσφυγα σε εν μέρει πολιτικό αντίθρηστα, δεν θεωρώ ότι είναι σαφές ότι θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ πιστών και αξιοπρεπών πολιτικών πεποιθήσεων. Δεν μπορούμε να κατανοήσουμε, πόσω μάλλον να εφαρμόσουμε, τις διάφορες δεοντολογίες της πλουραλιστικής δημοκρατίας εάν δεν αποδεχθούμε ότι το δικαίωμα ελευθερίας σκέψης ισχύει για κάθε σκέψη: ανόητη, σοφή, απεχθή ή αγαθή. Βεβαίως, υπάρχουν κατάλληλα όρια στην πρακτική ή στην άσκηση της. Εάν οι ενέργειες ενός προσώπου του υπάγουν στο άρθρο 1 ΣΤ, η αίτηση ασύλου δεν μπορεί να προχωρήσει περαιτέρω. Ωστόσο, η άρνηση κατάταξης στον στρατό σαφώς δεν συνεπάγεται την εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ, ανεξαρτήτως των πεποιθήσεων του προσώπου. Και ενδέχεται να μην έπραξε τίποτε για να προαναγγεί τις εν λόγω πεποιθήσεις, εκτός από το να τις δηλώσει.»</p>	<p>Καναδάς, Court of Appeal (Εφετείο) – <i>Zoffagharikhanji κατά Canada</i> [1993] 3 CF 540 Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>R κατά Secretary of State for the Home Department</i>, ex parte Adan [1997] 1 WLR 1107 Αυστραλία, Federal Court (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) – <i>V κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> [1999] FCA 428</p>
<p>UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p><i>R κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2003] UKHL 14 20/3/2003</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία του ορισμού του πρόσφυγα βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – συνδυασμός λόγων διώξης</p> <p>Συνδυασμός λόγων διώξης βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Rodger of Earlsferry, σκέψη 40: «Όπως γίνεται δεκτό εδώ και καιρό, οι φορείς διώξης μπορεί να ενεργούν βασίζομενοι σε περισσότερους λόγους. Ο Λόρδος Dyson επέστησε την προσοχή στο γεγονός αυτό όταν επισημάνει στη σκέψη 22 της απόφασης του εφετείου [2001] EWCA Civ 1196, [2002] INLR 310, 317, ότι το γενικό της απόφασης «από τον Λόρδο Laws, σκέψη 82 και 86, μπορεί να υπέστη διώξη για αιωπηρές προμοκρατικές ενέργειες δεν σημαίνει ότι δεν υπέστη διώξη για τις πολιτικές πεποιθήσεις του. Με άλλα λόγια, μπορεί να υπέστη διώξη για αιωπηρές τους λόγους 37η επίσημη σκέψη, ο Λόρδος Dyson διευκρίνισε ότι το καθήκον του προσώπου που εξετάζει μια αίτηση ασύλου είναι "να εκτιμήσει προσεκτικά τον πραγματικό λόγο της διώξης". Με τον τρόπο αυτό, ο Λόρδος Dyson θέλησε να τονίσει ότι, σε πολλές περιπτώσεις, πρέπει να ερευνηθούν κανείς κάτω από την επιφάνεια και να προσδιοριστεί τον πραγματικό λόγο οποιασδήποτε κακομεταχείρισης. Βεβαίως, μπορεί να αποδεχθεί ότι υπάρχουν περισσότεροι "πραγματικοί λόγοι". Τα στοιχεία ενδέχεται να αποδεικνύουν, για παράδειγμα, ότι ο αιτών υπέστη κακομεταχείριση τόσο επειδή ήταν μέλος ιδιαιτέρως εθνικής ομάδας όσο και επειδή υπήρχαν υπόνοιες ότι έλαβε μέρος σε εγκλήματα τρομοκρατίας, τα οποία έλεσαν μέλη της συγκεκριμένης εθνικής ομάδας. Όχι μόνο είναι συχνά δύσκολο να γίνει διάκριση μεταξύ θεμιτής αντιτρομοκρατικής δραστηριότητας της κυβερνήσεως και φυλετικής και πολιτικής διώξης [...] αλλά επιπλέον τα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας ενδέχεται να ενεργούν τόσο για αθέμιτους όσο και για αθέμιτους λόγους. Ξε μια τέτοια περίπτωση, το κατάλληλο συμπέρασμα μπορεί να είναι ότι, εάν ο αιτών επιστρέψει στη χώρα του, θα υποστεί κακομεταχείριση για συνδυασμό λόγων προβλεπόμενων από τη Σύμβαση. Στην περίπτωση αυτή, το πρόσωπο που εξετάζει την αίτηση ασύλου θα καταλήξει ορθώς στο συμπέρασμα ότι ο αιτών έχει βάσιμο φόβο διώξης για τον συγκεκριμένο συνδυασμό λόγων.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – <i>Sivakumar κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2001] EWCA Civ 1196 - [2002] INLR 310 Αυστραλία, Full Court (Ολομέλεια) – <i>Paramanathan κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> (1998) 160 ALR 24</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)</p>	<p><i>Bagdanavicius & Anor, R (on the application of) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2003] EWCA Civ 1605 11/11/2003</p>	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την ερμηνεία του «βάσιμου φόβου διώξης» και της «επάρκειας της κρατικής προστασίας» για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – προστασία κατά διώξης – πρόκληση – ατομικές περιστάσεις αιτούντος</p> <p>Προστασία κατά διώξης (πρόκληση) και σημασία των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος, σκέψη 55: «[...] 4) Επάρκεια κρατικής προστασίας, είτε από κρατικούς υπεύθυνους είτε από μη κρατικούς φορείς, σημαίνει προθυμία και ικανότητα του κράτους υποδοχής να παράσχει μέσω του νομικού του συστήματος εύλογο επίπεδο προστασίας κατά της κακομεταχείρισης για την οποία ο αιτών άσπαστο εκφράζει βάσιμο φόβο. Osman, Horvath, Dhima. 5) Η αποτελεσματικότητα του προβλεπόμενου συστήματος κρίνεται κανονικά από τη συστηματική του ικανότητα να αποτρέπει ή/και να προλαμβάνει τη μορφή διώξης για την οποία υπάρχει κίνδυνος, και όχι απλά να την τιμωρεί εκ των υστέρων. Horvath- Banomona. McPherson και Kinuthia. 6) Ανεξάρτητα από τη συστηματική επάρκεια της κρατικής προστασίας στο κράτος υποδοχής, ο αιτών μπορεί να εξακολουθεί να έχει βάσιμο φόβο διώξης εάν μπορεί να αποδείξει ότι οι αρχές του κράτους γνωρίζουν ή όφειλαν να γνωρίζουν ιδιαίτερες περιστάσεις της περιπτώσεώς του στις οποίες οφείλεται ο φόβος του, αλλά δεν είναι πιθανό να παράσχουν την επιπλέον προστασία που εύλογα απαιτούν οι εν λόγω ιδιαίτερες περιστάσεις. Osman.»</p>	<p>ΕΔΔΑ – Osman κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 23452/94</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Horvath κατά Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Διοικητικό Δικαστήριο – R(Dhima) κατά IAT [2002] Imm AR 394</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – Banomona κατά Secretary of State for the Home Department [2001] EWCA Civ 807</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – McPherson κατά Secretary of State for the Home Department [2002] INLR 139</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – Kinuthia κατά Secretary of State for the Home Department [2002] INLR 133</p>
<p>FR Συνταγματικό Συμβούλιο</p>	<p>2003-485-DC 4/12/2003</p>	<p>Απόφαση σχετικά με τη συμβατότητα τροποποιήσεων του γαλλικού νόμου περί ασύλου της 25ης Ιουλίου 1952 (loi n° 52-893) με τα άρθρα 1, 2, 4, 5, 6 και 10 του γαλλικού Συντάγματος.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – εγχώρια προστασία – σημαντικό τμήμα της χώρας καταγωγής</p> <p>Προϋποθέσεις εγχώριας προστασίας συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε σημαντικό τμήμα της χώρας καταγωγής, σκέψη 17: «Εκτιμώντας, τέλος, ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, το γαλλικό Γραφείο Προστασίας Απατρίδων θα εξετάσει την αίτηση συνεκτιμώντας τις γενικές συνθήκες που επικρατούν στο σχετικό τμήμα του εδάφους καταγωγής, καθώς και την προσωπική κατάσταση του αιτούντος: ότι πρέπει επίσης να λάβει υπόψη τον υπεύθυνο των διώξεων, ανάλογα με το αν υπάγεται στις κρατικές αρχές ή όχι· ότι το βάσιμο κάθε αίτησης θα εξεταστεί χωριστά βάσει των εν λόγω στοιχείων, τα οποία αξιολογούνται την ημερομηνία κατά την οποία αποφασίζεται το Γραφείο· ότι εναπόκειται στο Γραφείο, υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής Προσφύγων των Προσφύγων, να απορρίψει την αίτηση χορήγησης ασύλου για τον λόγο που διατυπώνεται στο νέο άρθρο 2 σημείο III τρίτο εδάφιο του νόμου της 25ης Ιουλίου 1952 μόνον αφού βεβαιωθεί ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί, με κάθε ασφάλεια, να έχει πρόσβαση σε σημαντικό τμήμα της χώρας καταγωγής του, να εγκατασταθεί εκεί και να ζήσει μια φυσιολογική ζωή[...]».</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)	<i>In re B. Regina κατά Special Adjudicator, ex parte Hoxha</i> [2005] UKHL 19 10/3/2005	Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με επιτακτικούς λόγους μη επιστροφής στη χώρα καταγωγής κατόπιν ουσιαστικής αλλαγής των συνθηκών. ορισμός πρόσφυγα – ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα – θύματα εμπορίας ανθρώπων Τα θύματα εμπορίας ανθρωπίνων ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, κατά τη βαρόνη Hale of Richmond, σκέψη 37: «Εάν αυτό που φοβούνται μπορεί να οδονταμεί με δίωξη, πρόκειται για λόγο προβλεπόμενο στη Σύμβαση; Αναμφίβολα μπορεί να συμβαίνει κάτι τέτοιο. Στην υπόθεση R κατά <i>Immigration Appeal Tribunal και άλλου, Ex p Shan</i> [...] η Βουλή των Λόρδων αποφάνθηκε ότι οι γυναίκες στο Πακιστάν συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, επειδή έχουν το κοινό αμετάβλητο χαρακτηριστικό του φύλου και υφίστανται διακρίσεις ως ομάδα σε θέματα θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατά των οποίων το κράτος δεν τους παρέχει κατάλληλη προστασία. Το γεγονός της τρέχουσας δίωξης δεν επαρκεί αφ' εαυτού για να υπαχθεί κοινωνική ομάδα η οποία δεν ορίζεται από κανένα στοιχείο άλλο εκτός από το γεγονός ότι τα μέλη της υφίστανται επί του παρόντος δίωξη δεν πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Ωστόσο, οι γυναίκες οι οποίες υπήρξαν θύματα σεξουαλικής βίας στο παρελθόν συνδέονται από ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό το οποίο είναι, αφενός, ανεξάρτητο από την παρούσα κακομεταχείρισή τους και, αφετέρου, η αιτία αυτής. Μπορούν αναμφίβολα να συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βάσει της Σύμβασης.»	Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – R κατά <i>Immigration Appeal Tribunal και άλλου, Ex p Shan</i> [1999] 2 AC 629
FR Επιτροπή προσφύγων προσφύγων	<i>Mlle A</i> , 487336 29/7/2005	Απόφαση σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. ορισμός πρόσφυγα – μη κρατικοί υπέθυνοι δίωξης – αποουσία προστασίας κατά της δίωξης Μη κρατικοί υπέθυνοι δίωξης και αποουσία προστασίας κατά της δίωξης: «Εκτιμώντας ότι, όπως προκύπτει από την αποδεικτική διαδικασία, η προσφύγουσα υπήρξε θύμα δίωξης λόγω της εθνοτικής καταγωγής της και ότι ευλόγως φοβάται ότι θα υποστεί για τον ίδιο λόγο νέες δίωξεις, ότι οι συγκεκριμένες ενέργειες τελούνται κυρίως από μέλη της φυλής Darou, τα οποία ελέγχουν σήμερα την περιοχή του Gedo και ανήκουν σε φυλές, υποφυλές και φατρίες που εξακολουθούν να μάχονται για τη δημοκρατία ή την επέκταση ζωνών επιρροής στο εσωτερικό επικράτειας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η σομαλική κυβέρνηση, γνωστή ως μεταβατική ομοσπονδιακή κυβέρνηση, η οποία συγκροτήθηκε τον Οκτώβριο του 2004 και εδρεύει στην Κένυα, δεν είναι επί του παρόντος σε θέση να ασκήσει με αποτελεσματικό τρόπο οργανωμένη εξουσία εντός του σομαλικού εδάφους και, υπό αυτές τις συνθήκες, να παράσχει προστασία στα 66 μέλη της φυλής Reer Hamar - ότι καμία άλλη αρχή, όπως ορίζεται στις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου L 713-2 του κώδικα εισόδου και παραμονής αλλοδαπών και του δικαίου για το δουλο, δεν είναι σε θέση να παράσχει προστασία στα μέλη της εν λόγω κοινότητας, ότι, ως εκ τούτου, μπορεί να θεωρηθεί ότι η κυρία Α. έχει βάσιμους λόγους να φοβάται ότι θα υποστεί δίωξεις σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής της, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 1Α παράγραφος 2 της Σύμβασης της Γενεύης [...]»	
CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο	<i>SN κατά Υπουργείου Εσωτερικών</i> , 6 Asz 235/2004-57 21/12/2005	Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία των πολιτικών πεποιθήσεων ως λόγου δίωξης – πολιτικές πεποιθήσεις ορισμός πρόσφυγα – λόγος δίωξης – πολιτικές πεποιθήσεις Ερμηνεία των «πολιτικών πεποιθήσεων» ως λόγου δίωξης, κατά τη διαδέσημη στην EDAL περιληψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Η συμμετοχή σε πολιτικό κόμμα είναι μια (αλλά όχι η μόνη) δυνατότητα συμμετοχής στον δημόσιο βίο και διατύπωσης πολιτικών απόψεων. Το γεγονός ότι ο αιτών δεν ήταν μέλος, αλλά μόνον υποστηρικτής του κόμματος της αντιπλοτεσης, δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν διατύπωσε επαρκώς τις πολιτικές απόψεις του. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο εάν στη συγκεκριμένη χώρα η απλή συμμετοχή σε διαδηλώσεις, τις οποίες οργανώνουν κόμματα της αντιπλοτεσης, οδηγεί συνήθως σε δίωξη από εκπροσώπους της κρατικής εξουσίας. Επομένως, μια εκ των προϋποθέσεων είναι να έχει ο αιτών κάποια πολιτική πεποίθηση, να μπορεί να την παρουσιάσει κατάλληλα και να περιγράψει αξιόπιστα την αδικία που υπέστη εκ του λόγου τούτου.»	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Κράτος μέλος/ δικαστήριο	παρρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p><i>Januzi κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2006] UKHL 5 15/7/2006</p>	<p>Απόφαση σχετικά με τον εύλογο χαρακτήρα της εγκρίσιμης προστασίας για την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα. εγκρίσιμη προστασία – αδικαιολόγητες δυσχέρειες</p> <p>Ερμηνεία της απουσίας αδικαιολόγητων δυσχερειών ως προϋπόθεσης εσωτερικής μετεγκατάστασης, κατά τον Λόρδο Bingham of Cornhill, σκέψεις 15-21: «15. Εκτιμώ ότι χώρας προς τα διεθνή ανθρωπιάτα δικαιώματα στον τόπο μετεγκατάστασης, κατά τον Λόρδο Bingham of Cornhill, σκέψεις 15-21. «15. Εκτιμώ ότι νέας Ζηλανδίας. Πρώτον, δεν υπάρχει καμία διάταξη σε οποιοδήποτε άρθρο της Σύμβασης από την οποία μπορεί να αντληθεί ο συγκεκριμένος κανόνας μέσω οποιασδήποτε ερμηνευτικής διεργασίας. Η Σύμβαση αφορά τα δικαιώματα στη χώρα ασύλου των προσώπων που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες. Δεν αφορά ρητώς τον καθορισμό των δικαιωμάτων στη χώρα. Ιθαγένειες των αιτούντων άσυλο, οι οποίοι ενδέχεται να μπορούν να μετεγκατασταθούν εντός της εν λόγω χώρας σε τόπο στον οποίο δεν έχουν βάσιμο φόβο δίωξης. 16. Δεύτερον, η αποδοχή του εν λόγω κανόνα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπονοείται στη Σύμβαση. Αληθείς, βεβαίως, όπως τονίζουν οι προσφεύοντες, ότι στο προοίμιο της Σύμβασης γίνεται μνεία στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και επιδιώκεται να διασφαλιστεί η ευρύτερη δυνατή άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στις εν λόγω πράξεις. Ωστόσο, η Σύμβαση δίνει έμφαση στη διασφάλιση της δικαιοσύνης και ίσης μεταχείρισης των προσφύγων στις χώρες ασύλου, ώστε να παρέχεται αποτελεσματική προστασία κατά της δίωξης για τους λόγους που προβλέπονται στη Σύμβαση. Με εξαίρεση τη δίωξη, η Σύμβαση δεν αφορά το επίπεδο των δικαιωμάτων που επικρατεί στη χώρα. 17. Τρίτον, ο κανόνας αυτός δεν προβλέπεται στην οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 (ΕΕ L 304.12) για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απτόρων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους. Η συγκεκριμένη πράξη είναι σημαντική, επειδή είναι δεσμευτική για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία δεν μπορούσαν, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη Σύμβαση, να δεσμευτούν να τηρούν κανόνα λιγότερο αυστηρό από τον απαιτούμενο από τη Σύμβαση. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 2: [...] Αυτό επιβάλλει έναν κανόνα σε μεγάλο βαθμό λιγότερο αυστηρό από τον απαιτούμενο. 18. Τέταρτον, όπως διαφαίνεται από τις προαναφερθείσες τυχές, ο κανόνας δεν υποστηρίζεται, επί του παρόντος, από ομοίωμαση διεθνή πρακτική βάσει νομικής υποχρέωσης ούτε από συνάντηση επαγγελματιών και ακαδημαϊκών, όπως θα απαιτούνταν για να καθιερωθεί κανόνας διεθνούς εθνικού δικαίου: υπόθεση <i>Roma Rights</i> [...], σκέψη 23. 19. Πέμπτον, η υποθέτηση του κανόνα θα είχε ως αποτέλεσμα να παράγει η Σύμβαση ένα αποτέλεσμα το οποίο όχι μόνον δεν επιδιώκεται, αλλά έχει επίσης ασύμμελες συνέπειες. Ας υποθέσουμε ότι ένα πρόσωπο υφίσταται στη χώρα. Ιθαγένειάς του δίωξη για λόγους που προβλέπονται στη Σύμβαση. Η χώρα είναι φτωχή. Το επίπεδο κοινωνικής προστασίας είναι χαμηλό. Το επίπεδο στερημένων είναι υψηλό. Ο σεβασμός των ανθρωπιάτων δικαιωμάτων είναι ελάχιστος. Διαφεύγει σε μια πλούσια χώρα όπου, εάν αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, θα απολαύσει όλων των δικαιωμάτων που εγγυάται στους πρόσφυγες η συγκεκριμένη χώρα. Θα μπορούσε, χωρίς φόβο δίωξης, να ζήσει αλλού στη χώρα. Ιθαγένειάς του, αλλά θα υφίστατο εκεί όλα τα μειονεκτήματα της ζωής σε μια φτωχή και καθυστερημένη χώρα. Θα ήταν παράξενο εάν το τυχαίο γεγονός της δίωξης του παρέχει τη δυνατότητα να διαφύγει όχι μόνο από τη συγκεκριμένη δίωξη, αλλά και από τις στερήσεις που γνώριζε η χώρα καταγωγής του. Φυσικά, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά εάν η έλλειψη σεβασμού των ανθρωπιάτων δικαιωμάτων δημιουργούσε απειλές για τη ζωή του ή τον εξέθετε σε κίνδυνο απάνθρωπης ή εξεπληκτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. 20. Επομένως, απορρίπτεται την αμφισβήτηση της απόφασης Ε από τους προσφεύοντες καθώς και τις τέσσερις προσφυγές στο μέτρο που βασίζονται στον συγκεκριμένο λόγο. Ωστόσο, είναι σημαντικό, λαμβανομένης υπόψη της τεράστης σημασίας των αποφάσεων που καλούνται να λαμβάνουν, να παρέχεται στους υπευθύνους λήψης απόφασης κάποια καθοδήγηση σχετικά με την προσέγγιση του εύλογου χαρακτήρα και των αδικαιολόγητων δυσχερειών στο πλαίσιο αυτό. Πολύτιμη καθοδήγηση παρέχεται στο έγγραφο της UNHCR με τίτλο <i>Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων</i> της 23ης Ιουλίου 2003. Στην παράγραφο 71. α) η ανάλυση της εύλογης απαιτήσης για μετεγκατάσταση προσεγγίζεται μέσω της ερώτησης: “Λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες που επικρατούν στη συγκεκριμένη χώρα μπορεί ο αιτών άσυλο να διάνει μια σχετικά φυσιολογική ζωή χωρίς να αντιμετωπίζει υπέρμετρα προβλήματα;” και ακολουθεί το εξής σχόλιο: “Εάν όχι, τότε δεν μπορεί να αναμένεται εύλογα ότι μπορεί να εγκατασταθεί σε αυτήν την περιοχή”. [...] 21. [...] Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις που αφορούν τον αιτούντα και τη χώρα καταγωγής του, ο υπεύθυνος λήψης της απόφασης πρέπει να αποφασίσει κατά πόσον μπορεί λογικά να αναμένεται ότι ο αιτών θα μετεγκατασταθεί ή κατά πόσον θα ήταν αδικαιολόγητα σκληρό να αναμένεται από αυτόν να πράξει κάτι τέτοιο. [...]»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – Ε και άλλος κατά Secretary of State for the Home Department [2003] EWCA Civ 1032, [2004] QB 531</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – R (European Roma Rights Centre and Others) κατά Immigration Officer at Prague Airport και άλλου (United Nations High Commissioner for Refugees intervening) [2004] UKHL 55, [2005] 2 AC 1</p>
<p>DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα. ορισμός πρόσφυγα – μη κρατικοί υπεθιννοί διώξεις</p> <p>Ορισμός μη κρατικών υπεθιννων διώξης, σκέψη 23: «Δεδομένων των ανωτέρω, και όπως ορθώς αναγνώρισε και διαπίστωσε το Εφετείο, η παράμετρος που αφορά τις διώξεις κατά των Χριστιανών στο Ιράκ από φονταμενταλιστές Μουσουλμάνους και άλλους ιδιώτες πρέπει να συνεξετάζεται και να αξιολογείται στο πλαίσιο της πάντοτε αναγκαίας συνολικής εξέτασης όλων των σπεδών που συνεπείγονται παροχή ασύλου. Αναρτήτως προς την απόψη της εναγομένης πλευράς και προς τις γνώμες της νομολογίας και της βιβλιογραφίας στις οποίες αναφέρεται, στην παράγραφο 60 σημείο 1 (περίοδος 4 στοιχείο γ) του γερμανικού Νόμου περί Διαμονής (Aufenthaltsgesetz) συμπεριλαμβάνονται, με συγκεκριμένη διατύπωση, όλοι οι μη κρατικοί παράγοντες χωρίς κανέναν περιορισμό, τουτέστιν και μεμονωμένα πρόσωπα, στο μέτρο που προβαίνουν σε πράξεις δίωξης υπό την έννοια της περιόδου 1.»</p>	<p>DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)	Secretary of State for the Home Department κατά K. Farnah κατά Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 46 18/10/2006	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της «ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας» προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα – φύλο (άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ)</p> <p>Ερμηνεία της ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας όπως ορίζεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ, κατά τον Λόρδο Bingham of Cornhill, σκέψη 16: «Η οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, η οποία ισχύει από τις 10 Οκτωβρίου 2006, αποσκοπεί στη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων μεταξύ των κρατών μελών για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και στη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας. Στις αιτιολογικές σκέψεις αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα για ελάχιστες απαιτήσεις και κοινά κριτήρια κατά την αναγνώριση των προσφύγων και για κοινή εννοιολογική αντίληψη του λόγου διώξης που στηρίζεται στην "ιδιότητα μέλους συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας". Η οδηγία επιτρέπει ρητώς στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν στον αιτούντα διατάξεις ευνοϊκότερες από τις ελάχιστες προβλεπόμενες απαιτήσεις. Στο άρθρο 10 προβλέπεται ότι [...] Η γραμματική ερμηνεία της διατάξης, συνάδει με την τάση της διεθνούς εξουσίας. Όταν εκτιμούν αίτηση η οποία βασίζεται στην ιδιότητα μέλους ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας, οι εθνικές αρχές πρέπει σπουδαιότερα να λαμβάνουν υπόψη τα απαριθμούμενα θέματα. Δεν αμφιβάλλω ότι μια ομάδα πρέπει να θεωρείται ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα όταν πληρούνται, ειδικότερα, αμφότερα τα κριτήρια που προβλέπονται στα στοιχεία i) και ii). Το στοιχείο iii) δεν μου φαίνεται απολύτως σαφές, αλλά φαίνεται να εφετάζει εν μέρει μια διαφορετική πτυχή. Εάν, ωστόσο, το συγκεκριμένο άρθρο ερμηνευθεί ως έχον την έννοια ότι κοινωνική ομάδα πρέπει να αναγνωρίζεται ως ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα για τους σκοπούς της Σύμβασης μόνο όταν πληροί τα κριτήρια αμφοτέρων των στοιχείων i) και ii), τότε εκτιμώ ότι διατυπώνει ένα κριτήριο αυστηρότερο από αυτό που απαιτεί η διεθνής εξουσία. Στα δημοσιευμένα σχολιά της σχετικά με την εν λόγω οδηγία (Ιανουάριος 2005), η UNHCR εμμένει στη θέση της ότι τα κριτήρια υπό τα στοιχεία i) και ii) πρέπει να αντιμετωπίζονται διαζευκτικά, επιτρέποντας την αναγνώριση ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας όταν πληρούνται οποιοδήποτε εξ αυτών χωρίς να απαιτείται να πληρούνται σωρευτικά. [...]»</p> <p>Σύνθεση της πράξης διώξης με βάσιμο φόβο διώξης βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της Σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Bingham of Cornhill, σκέψη 17: «Το γράμμα του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της Σύμβασης καθιστά σαφές ότι ένα πρόσωπο δικαιούται να ζητήσει να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας μόνο όταν η μεταχείριση που συνιστά διώξη, για την οποία ο αιτών εκφράζει βάσιμο φόβο συνδέεται αιτιωδώς με τον λόγο της Σύμβασης τον οποίο επικαλείται ο αιτών. Ο λόγος που επικαλείται ο αιτών δεν είναι απαραίτητο να είναι ο μόνος ούτε ο πρωταρχικός λόγος της διώξης την οποία φοβάται. Αρκεί ο προβαλλόμενος λόγος να είναι πραγματικός. Η μεταχείριση που συνιστά διώξη δεν χρειάζεται να υποκινείται από εχθρότητα, κακία ή αρνητική διάθεση εκ μέρους του υπευθύνου της διώξης, του οποίου τα δηλωθέντα ή φανερωμένα κίνητρα ενδέχεται να αποτελούν ή να μην αποτελούν τον πραγματικό λόγο της διώξης. Αυτό που έχει σημασία είναι ο πραγματικός λόγος. Όταν αποφασίζεται κατά πόσον υφίσταται αιτιωδής σύνδεσμος, δεν αρμόζει η απλή εφαρμογή κριτηρίου "τι θα συνέβαινε σε διαφορετική περίπτωση": η Σύμβαση απαιτεί μια πιο εξειδικευμένη προσέγγιση, κατάλληλη για το συγκεκριμένο πλαίσιο, η οποία λαμβάνει υπόψη όλα τα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη περίπτωση.»</p> <p>Οι γυναίκες στη Σιέρα Λεόνε ως ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της Σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τον Λόρδο Bingham of Cornhill, σκέψη 31: «Αποκλιώνοντας από το επιχείρημα που αναπτύσσεται κατωτέρω, αλλά με την υποστήριξη της UNHCR, η κ. Webber υποστηρίζει, για λογαριασμό της δεύτερης προσφεύγουσας, ότι "οι γυναίκες στη Σιέρα Λεόνε" είναι η ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα της οποίας είναι μέλος η δεύτερη προσφεύγουσα. Το επιχείρημα αυτό πρέπει να εκτιμηθεί στο πλαίσιο της κοινωνίας της Σιέρα Λεόνε όπως προκύπτει από τις μη αμφισβητούμενες αποδείξεις και χωρίς προσφυγή σε εξωτερική γενίκευση. Βάσει των εν λόγω αποδείξεων, εκτιμώ ότι είναι σαφές ότι οι γυναίκες στη Σιέρα Λεόνε αποτελούν ομάδα προσώπων με ένα κοινό χαρακτηριστικό, το οποίο, χωρίς θεμελιώδη μεταβολή των κοινωνικών ηθών, είναι αμετάβλητο και συνιστάται ειδικότερα στην κοινωνικά κατώτερη θέση σε σύγκριση με τους άνδρες. Η κοινωνία τις αντιλαμβάνεται ως κατώτερες. Αυτό ισχύει για όλες τις γυναίκες, εκείνες που αποδέχονται ή ασπάζονται με τη θέλησή τους την κατώτερη θέση τους και εκείνες που δεν την αποδέχονται. Ο ορισμός της ομάδας κατ' αυτόν τον τρόπο δεν είναι ορισμός διά παρασιμπίης στην καταγεγραμμένη διώξη: είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο θα υπήρχε ακόμη και χωρίς την πρακτική του ακρωτηριασμού των γυναικών γεννητικών οργάνων, παρότι αυτή αποτελεί ακραία και πολύ βάνουση εκδήλωση της ανδρικής υπεροχής. Δεν σκεί επιρροή το γεγονός ότι ο ακρωτηριασμός των γυναικών γεννητικών οργάνων στη Σιέρα Λεόνε εκτελείται από γυναίκες: το ίδιο συνέβαινε συνήθως στο Καμερούν (GZ, αντεώρο) και ενίοτε στη Νιγηρία (IRRT N97/19046, αντεώρο), αλλά η αίτηση ασύλου της προσφεύγουσας έγινε δεκτή. [...] Υπάρχει ένα κοινό χαρακτηριστικό μη ακρωτηριασμού. Η κοινωνία αντιλαμβάνεται τις εν λόγω γυναίκες ως ιδιαιτέρη ομάδα. Και δεν είναι μια ομάδα η οποία ορίζεται λόγω διώξης: θα ήταν μια αναγνωρισμένη ομάδα ακόμη και αν ο ακρωτηριασμός των γυναικών γεννητικών οργάνων ήταν απολύτως οικειοθελής, δεν τελούσαν διά της βίας ή ως αποτέλεσμα κοινωνικών πιέσεων.»</p> <p>Ερμηνεία της ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας, κατά τη βαρόνη Hale of Richmond, σκέψη 110: «Δεν μπορεί να έχει σημασία το γεγονός ότι εκτελείται από γυναίκες σε γυναίκες και κορίτσια. Αυτά που ήδη υπέστησαν διώξεις αναμένεται συχνά ότι θα συνεχίσουν τη διώξη των εσόμενων γενιών [...]»</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παραιτηθείσες υποθέσεις
<p>UK</p> <p>Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης)</p>	<p>AB (Protection – criminal gangs – internal relocation) Jamaica CG [2007] UKAIT 00018</p> <p>22/2/2007</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την επάρκεια της προστασίας κατά της διώξης (άρθρο 7 της ΟΕΑΑ) ορισμός πρόσφυγα – προστασία κατά της διώξης (άρθρο 7 της ΟΕΑΑ)</p> <p>Ορισμός της επάρκειας της προστασίας κατά της διώξης βάσει του Ηνωμένου Βασιλείου και, κατ' επέκταση, βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας ΟΕΑΑ, σκέψη 143: «Πρώτον, σε προφύγες σχετικές με άσυλο, οι δηλώσεις σχετικά με την επάρκεια της προστασίας δεν είναι δηλώσεις σχετικά με το κατά πόσον μπορεί να παρασχεθεί καθολική προστασία σε όλους τους πολίτες χωρίς εξαιρέσεις. Όπως προκύπτει από το γράμμα του κανονισμού 4 των κανονισμών περί προστασίας (και του άρθρου 7 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου), οι δηλώσεις αφορούν το σύστημα προστασίας και το κατά πόσον, στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος, μπορεί να παρασχεθεί «κατά κανόνα» προστασία. Δεύτερον, το κριτήριο της προστασίας έχει πρακτικό χαρακτήρα. Για να υπάρχει αποτελεσματική προστασία δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει απόλυτη εγγύηση προστασίας, αποτελεσματική προστασία δεν σημαίνει την εξάλειψη κάθε κινδύνου. Τρίτον, το κριτήριο επικεντρώνεται στο κατά πόσον υπάρχει πραγματική προστασία εντός του κράτους: η προστασία μπορεί να παρέχεται γενικά χωρίς περιορισμούς όσον αφορά τον τύπο ή τη μορφή της προστασίας ή τις πηγές της, με εξαίρεση την απειλή ύπαρξης αποτελεσματικού νομικού συστήματος. Παρότι, όπως προκύπτει από το γράμμα του κανονισμού 4, για να υπάρχει, κανόνες προστασίας απαιτείται αποτελεσματικό νομικό σύστημα, δεν απαιτείται να διατηρούνται τα επίπεδα σοβαρής εγκληματικότητας σε συγκεκριμένο επίπεδο. Καθώς σε πολλά κοινοκρατικά κράτη παρατηρούνται συχνά πρωτόγνωρα επίπεδα εγκληματικότητας, θα ήταν παράξενο να θεωρείται ότι αποδίδεται, απλώς και μόνο διά παραπομπής στα υψηλά αυτά στοιχεία για την εγκληματικότητα, ότι οι αρχές στα εν λόγω κράτη δεν είναι σε θέση να παράσχουν προστασία. Επιπλέον, παρότι απαιτεί αποτροπή (εντοπισμό, ποινική δίωξη και κολασμό των πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη), το κριτήριο δεν περιορίζει την παρεχόμενη από το νομικό σύστημα προστασία στο σύστημα του ποινικού δικαίου: Αυτό είναι σημαντικό, επειδή, όπως επισημαίνουν οι Lordοι Sedley και Arden, το αστικό δίκαιο (π.χ. διαταγές απαγόρευσης της παρενόχλησης) μπορεί να διαδραματίζει κάποιο ρόλο στο συνολικό σύστημα προστασίας. Είναι σημαντικό καθώς από τις παρατηρήσεις αυτές να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της Τζαμάικας. Τέταρτον, όπως επισήμανε ο Lordος Auld στη σκέψη 6 της απόφασης <i>Bagdanavicius</i>: “Ανεξάρτητα από τη συστημική επάρκεια της κρατικής προστασίας στο κράτος υποδοχής, ο αιτών μπορεί να εξετασθεί να έχει βάσιμο φόβο διώξης εάν μπορεί να αποδείξει ότι οι αρχές του κράτους γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν ιδιαίτερες περιστάσεις της περίπτωσης του στις οποίες οφείλεται ο φόβος του, αλλά δεν είναι πιθανό να παράσχουν την επιπλέον προστασία που εύλογα απαιτούν οι εν λόγω ιδιαίτερες περιστάσεις. <i>Osman</i>.”»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Regina κατά Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdanavicius και άλλου [2005] UKHL 38</p> <p>ΕΑΑΑ – <i>Osman</i> κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 23452/94</p>
<p>CZ</p> <p>Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>TA κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 4 Azs 146/2006-100</p> <p>28/2/2007</p>	<p>Απόφαση σχετικά με προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης σε περίπτωση μη κρατικών υπευθύνων διώξης/σοβαρής βλάβης.</p> <p>προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης</p> <p>Έκταση στην οποία οι αιτούντες πρέπει να ζητούν προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης, κατά τη διαθεσίμηση στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι, όταν εκθέσει σχετικά με τη χώρα καταγωγής αποδεικνύουν ότι η μειοπλησία της οποίας είναι μέλος ο αιτών είναι στόχος διακριτικής μεταχείρισης και διώξης και την αστυνομία, το γεγονός ότι ο αιτών δεν ζήτησε την προστασία των αρχών της χώρας καταγωγής του και δεν εξάντλησε όλα τα νόμιμα μέσα δεν μπορεί να συνιστά λόγο μη χορήγησης ασύλου.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Horvath κατά Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489 [2000] UKHL 37</p>
<p>UK</p> <p>Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης)</p>	<p>IM (Sufficiency of protection) Malawi [2007] UKAIT 00071</p> <p>31/7/2007</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της προστασίας κατά της διώξης για την εκ πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος ασύλου.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – προστασία κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης (άρθρο 7 ΟΕΑΑ)</p> <p>Ερμηνεία της προστασίας κατά της διώξης βάσει των κανονισμών περί προστασίας του Ηνωμένου Βασιλείου και του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ, σκέψεις 49-50: «49. Η διατύπωση είναι ουσιαστικά ίδια με εκείνη του γράμματος του άρθρου 7 της οδηγίας, με εξαίρεση το γεγονός ότι στον κανονισμό 4 παρέχεται κατά κανόνα όταν οι φορείς της παραγράφου 1 λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή”. 50. Ένα χαρακτηριστικό του κανονισμού 4 το οποίο αναδεικνύουν τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης είναι ότι το γράμμα του κανονισμού 4 παράγραφος 2 ενισχύει την επισήμανση που θεωρούμε ότι αναδείχθηκε στη νομολογία μετά την απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση <i>Horvath</i>. Το γράμμα της υποπαραγράφου είναι αναμφίβολα πειστικό: “[μ]πορεί να θεωρείται ότι παρέχεται προστασία κατά κανόνα ...” (η επισήμανση του συντάκτη). Δεν δηλώνεται ότι η λήψη “εύλογων μέτρων για να αποτραπεί η δίωξη ... με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος ...” θα ισοδυναμεί με την παροχή κατάλληλης προστασίας σε κάθε περίπτωση, παρότι αναφέρεται ότι αυτό θα συμβάλει κατά κανόνα. Εάν υπήρχε οποιαδήποτε αμφιβολία ότι η νομολογία μετά την απόφαση <i>Horvath</i> καθορίζει το ορθό νομικό κριτήριο για την προστασία, μπορούμε πλέον να πούμε ότι η αμφιβολία αυτή διασκεδάστηκε με τον κανονισμό 4 παράγραφος 2, το οποίο το γράμμα αντικατοπτρίζει πιστά αυτό το κριτήριο που θεσπίστηκε μετά την απόφαση <i>Horvath</i>, όπως ο ερμηνεύσαμε. Από τις 9 Οκτωβρίου 2006, ο κανονισμός 4 περιέχει, βεβαίως, τη νομοθεσία που πρέπει να εφαρμόσουμε.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Horvath κατά Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489 [2000] UKHL 37</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK</p> <p>Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)</p>	<p><i>EB (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2007] EWCA Civ 809 31/7/2007</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της διώξης για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος ασύλου. ορισμός πρόσφυγα – διώξη – μεροληπτική στήριξη ιθαγένειας</p> <p>Μεροληπτική στήριξη ιθαγένειας ως διώξη βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της Σύμβασης για τους πρόσφυγες κατά τον Λόρδο Pill, σκέψη 54, και κατά τον Λόρδο Jacob, σκέψη 75: «54. Είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι περιστάσεις υπό τις οποίες επήλθε η ανιθαγένεια. Δεν είναι διατεθειμένος να υποστηρίξω ότι η στήριξη ιθαγένειας, είτε de facto είτε de jure, οδηγεί κατ' ανάγκη αφ' εαυτής στη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα. Ομοίως, η εθελούσια αναχώρηση, η οποία δεν συνδέεται με διώξη και ακολουθείται από άρνηση επανασόδου, δεν οδηγεί κατ' ανάγκη στη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, παρότι μπορεί να συνιστά παράβαση του διεθνούς δικαίου. Απαιτείται ανάλυση των περιστάσεων συμπεριλαμβανομένων της απώλειας των δικαιωμάτων στη συγκεκριμένη υπόθεση και των συνεπειών αυτής. Δεν προδικάζω ενδεχόμενες μελλοντικές εξακριβώσεις πραγματικών περιστάσεων στην υπό κρίση υπόθεση, αλλά όταν το προβαλλόμενο είδος διώξης οδηγεί στην αναχώρηση από το κράτος συνήθους διαμονής, το οποίο ακολουθεί είτε αρνείται να επιτρέψει την επανέσοδο είτε την επιτρέπει μόνο υπό περιστάσεις στις οποίες οι προηγούμενες συνθήκες θα συνεχιζότανε, ενδέχεται να μπορεί να αναγνωριστεί καθεστώς πρόσφυγα. Στην πρώτη περίπτωση, η διώξη αφορά την απώλεια και τη συνεχιζόμενη απώλεια πολιτικών δικαιωμάτων και, στη δεύτερη, τον φόβο ότι η εν λόγω μεταχείριση θα συνεχιστεί με την επιστροφή. [...] 75. Όταν ο αιτών καθεστώτος πρόσφυγα αποδεικνύει ότι η χώρα καταγωγής του του αφαιρέσει την ιθαγένειά λόγω φυλής, εκτιμώ ότι απέδειξε εκ πρώτης όψεως ότι δικαιούται το εν λόγω καθεστώς. Είναι αλήθεια ότι ο υπεύθυνος λήψης της απόφασης πρέπει να θέσει το ερώτημα: Θα έχει βάσιμο φόβο διώξης εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής σήμερα; Ωστόσο, αποσιωπά αποδείξεις περί του αντίθετου, πράγμα το οποίο στερήθηκε την ιθαγένειά του λόγω φυλής θα βρισκείται, εάν επιστρέψει, σε κατάσταση σχεδόν πλήρους αδυναμίας – αδυναμία συμμετοχής σε εκλογές, αναχώρησης από τη χώρα, ακόμη και εργασίας. Είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίζεται ως παρίας ακριβώς επειδή του αφαιρέθηκε η ιθαγένειά του. Άπλωσαν το δικαίωμα να έχουν δικαιώματα.» (γκραφική έκφραση του δικαστή Warren) Και βρίσκονται ήδη σε θέση στην οποία το κράτος καταγωγής τους δεν τους επιτρέπει την είσοδο στη χώρα – δεν μπορούν καν να επιστρέψουν στη χώρα τους.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – <i>Baban Lazarovic κατά Secretary of State for the Home Department</i> [1997] EWCA Civ 1007</p>
<p>UK</p> <p>EWCA (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)</p>	<p><i>JV (Tanzania) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2007] EWCA Civ 1532 7/11/2007</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα.</p> <p>καθεστώτος πρόσφυγα – πράξη διώξης – άρνηση ιθαγένειας</p> <p>Αναγνώριση της άρνησης ιθαγένειας ως πράξης διώξης, σκέψη 10: «Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η άρνηση ιθαγένειας μπορεί να ισοδυναμεί με διώξη, είναι σαφές από την υπόθεση <i>Lazarovic</i> (και <i>καταρχήν</i>) ότι αυτό μπορεί να συμβεί μόνο εάν η άρνηση οφείλεται σε λόγο προβλεπόμενο στη Σύμβαση: πολιτικές πεποιθήσεις ή, βεβαίως, οποιοδήποτε από τα άλλα θέματα που προσδιορίζονται στο άρθρο 18 παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Εξετάζοντας τα πραγματικά περιστατικά, το πρωταρχικό ερώτημα στην υπό κρίση υπόθεση είναι: για ποιον λόγο απέρριψαν οι αρχές της Τανζανίας την αξίωση περί ταζανικής ιθαγένειας του προσφύγοντος; Ο καθού Secretary of State παρέπεμψε, μέσω των συνοπτικών επιχειρημάτων του εκτροπισμού του, σε εκτενή αλληλογραφία, η οποία ήταν διαθέσιμη στο Asylum and Immigration Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης, AIT). Δεν είναι απαραίτητη η διεξοδική εξέταση της νομοθεσίας από τις αρχές και όχι για οποιοδήποτε άλλο απολύτως σαφές ότι η αξίωση του προσφύγοντος απορρίφθηκε λόγω της ερμηνείας της νομοθεσίας από τις αρχές και όχι για οποιοδήποτε άλλο λόγο, και οπωσδήποτε όχι για αυθαίρετο ή μεροληπτικό λόγο. Οι αρχές είχαν παροτρύνει τον προσφύγοντα να υποβάλει αίτηση κτήσης ιθαγένειας μέσω πολιτογράφησης. Είχαν χορηγήσει ιθαγένεια λόγω καταγωγής σε τέσσερα από τα αδέρφια του προσφύγοντος. Είχαν αναγνωρίσει αμφότερους τους γονείς του ως πολίτες της χώρας. Τόσο η Βρετανική Υπηρεσία όσο και το Legal and Human Rights Centre (LHRC) φαίνεται ότι θεώρησαν ότι η υποβολή αίτησης κτήσης ιθαγένειας μέσω πολιτογράφησης θα είναι (ή θα ήταν) κατάλληλη λύση. Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι υπερβολικό να πούμε ότι μια ένσταση μεροληψίας πολύ δύσκολα μπορεί να ευδοκιμήσει. Και, παρότι δεν νομίζω ότι ο κ. Hoagbeets δέχεται κάτι τέτοιο, βάσει των εγγράφων, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η διαπίστωση του AIT στη σκέψη 37 ότι υπήρξε σφάλμα ερμηνείας εν προκειμένω και όχι σκόπιμη άρνηση ιθαγένειας. [...]»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – <i>Baban Lazarovic κατά Secretary of State for the Home Department</i> [1997] EWCA Civ 1007</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p>Secretary of State for the Home Department κατά AH (Sudan) και Λοσιών [2007] UKHL 49 14/11/2007</p>	<p>Απόφαση σχετικά με τον κίνδυνο διώξης και ερμηνεία της εγχώριας προστασίας. εγχώρια προστασία – αδικαιολόγητες δυσχέρειες Ορισμός εγχώριας προστασίας και αδικαιολόγητων δυσχερειών στη χώρα καταγωγής, σκέψεις 3 και 5: «3. Η απόφαση της Βουλής των Λόρδων στην υπόθεση Januzi [2006] 2 AC 426 αφορούσε επίσης το πρόβλημα της εσωτερικής μεταγκατάστασης αιτούντων άσυλο που είχαν βέσιμο φόβο διώξης σε τμήμα του κράτους καταγωγής τους, αλλά οι οποίοι, όπως αναφέρθηκε, μπορούσαν εύλογα και χωρίς αδικαιολόγητες δυσχέρειες να επιστρέψουν και να μεταγκατασταθούν σε άλλο τμήμα του εν λόγω κράτους. Το κοινό ζήτημα στις προσφυγές (βλέπε σκέψη 1) ήταν κατά πόσον, κρίνοντας τον εύλογο χαρακτήρα και την απουσία αδικαιολόγητων δυσχερειών στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη οποιαδήποτε απόκλιση μεταξύ των αστικών, πολιτικών και κοινωνικοοικονομικών δικαιωμάτων που θα απέλασε ο αιτών βάσει των κορυφαίων διεθνών συμβάσεων και συμφωνιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και εκείνων που θα απολάμβαιε στον τόπο μεταγκατάστασης. Το σαφές συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η Βουλή των Λόρδων ήταν ότι, με εξαίρεση προβαλλόμενες θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτά που προστατεύονται από τα άρθρα 2 και 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μια τέτοια απόκλιση δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη: σκέψεις 20, 23, 45-46, 61, 67, 70. [...] 5. [...] Παρότι αφορούν συγκεκριμένα δεύτερον ζήτημα της υπόθεσης, οι παρατηρήσεις αυτές είναι σαφώς γενικής εφαρμογής. Δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς με ποιον τρόπο ο κανόνας θα μπορούσε να διατυπωθεί πιο απλά ή με μεγαλύτερη σαφήνεια. Είναι, ή θα πρέπει να είναι, πρόδηλο ότι η έρευνα πρέπει να αφορά την κατάσταση του συγκεκριμένου αιτούντος, του οποίου η ηλικία, το φύλο, η υγεία, οι δεξιότητες και οι οικογενειακοί δεσμοί μπορούν κάλλιστα να έχουν μεγάλη σημασία. Δεν υπάρχει λόγος να αποκλειστεί η εξέταση του τρόπου ζωής του αιτούντος στον τόπο διώξης, αλλά ούτε και να δοθεί προτεραιότητα στην εν λόγω εξέταση. Δεν υπάρχει λόγος να αποκλειστεί η εξέταση των συνθηκών που επικρατούν γενικά στη χώρα καταγωγής, αλλά ούτε και να δοθεί προτεραιότητα στην εν λόγω εξέταση. Δεν υποτίθεται τη δυσκολία της λήψης αποφάσεων σε μερικές περιπτώσεις. Ωστόσο, η δυσκολία έγκειται στην εφαρμογή του κριτηρίου, όχι στη διατύπωσή του. Ο ανθρωπιστικός σκοπός της σύμβασης για τους πρόσφυγες είναι να εξασφαλίσει ένα εύλογο μέτρο προστασίας για τα πρόσωπα που έχουν βέσιμο φόβο διώξης στη χώρα καταγωγής τους ή σε κάποιο τμήμα αυτής· δεν είναι να επιτύχει γενική εξομώωση του βιστικού επιπέδου ανά τον κόσμο, όσο επιθυμητό και αν είναι, βεβαίως, κάτι τέτοιο.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Januzi κατά Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 5</p>
<p>DE Διοικητικό Δικαστήριο Augsburg</p>	<p>Au 6 S 08.30005 10/1/2008</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την αξιολογία αιτούντος καθεστώς πρόσφυγα. υπεύθυνος προστασίας – διεθνείς οργανισμοί – UNMIK – KFOR Διεθνείς οργανισμοί (UNMIK και KFOR) ως υπεύθυνοι προστασίας, σκέψη 56: «Στην περίπτωση της βενετίας, δεν πρόκειται για πολιτική ή άλλη ομαδική διώξη αναφερόμενη στην παράγραφο 60 σημείο 1 του γερμανικού Νόμου περί Διαμονής (Aufenthaltsgesetz), διότι ο αιτών – ακόμα και αν στην περίπτωση του όντως επισπελιέται βενετία – θα μπορούσε να απευθυνθεί στις δυνάμεις ασφαλείας του Κοσσυφοπέδιου, την UNMIK και την KFOR, οι οποίες είναι κατά βάση ικανές και πρόθυμες να παρέχουν προστασία, ή να διαφύγουν της απειλής αλλόζωντας διαμονή σε άλλη περιοχή της Σερβίας. [...] Σε τέτοιες περιπτώσεις μπορεί ενδεχομένως να γίνει αναφορά σε «ομαδική διώξη». Άλλωστε έχει σίγουρη εναλλακτική διαφυγή στο εσωτερικό της υπαλλήτου Σερβίας – ακόμη και μετά από ενδεχόμενη διακήρυξη ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπέδιου – καθώς είναι Σέρβος υπήκοος που έλαβε σχολική εκπαίδευση και ασκεί επάγγελμα. Αυτό ισχύει και βάσει των άρθρων 8, 9 και 10 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ όπως έχουν ενσωματωθεί στην παράγραφο 60 του Νόμου περί Διαμονής. Εξάλλου η UNMIK και η KFOR είναι κατά βάση φορείς ικανοί και πρόθυμοι να παρέχουν προστασία, υπό την έννοια της παραγράφου 60 σημείο 1 περίοδοι 4 του Νόμου περί Διαμονής, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ. Πλήρης προστασία χωρίς κενά είναι πρακτικός ανέφικτη και νομικός αδύνατο να ζητηθεί.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Januzi κατά Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 5</p>
<p>CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>EM κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 4 Azs 99/2007-93 24/1/2008</p>	<p>Απόφαση σχετικά με εγχώρια προστασία. εγχώρια προστασία – ατομικές περιστάσεις Σημασία των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος όσον αφορά την εγχώρια προστασία, κατά τη διαθεσιμότητα στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Όσον αφορά την ύπαρξη εναλλακτικής λύσης εγχώριας προστασίας, το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι είναι απαραίτητο να εξεταστεί το ζήτημα το κατά πόσον ο αιτών μπορεί να έχει πρόσβαση στην εν λόγω προστασία και κατά πόσον η συγκεκριμένη προστασία είναι αποτελεσματική. Επιπλέον, το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι δύο προηγούμενες αποφάσεις δεν έλαβαν υπόψη το γεγονός ότι η αιτούσα ήταν άγαμη γυναίκα.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – Januzi κατά Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 5</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παρρατιθέμενες υποθέσεις
DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο	BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208B10C33.07.0 7/2/2008	<p>Απόφαση σχετικά με την ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα κατόπιν ουσιαστικής μεταβολής των συνθηκών στη χώρα καταγωγής κατά τα άρθρα 11 και 14 της ΟΕΑΑ και το άρθρο 1 Γ της σύμβασης για τους πρόσφυγες.</p> <p>σημασία προγενέστερης δίωξης/σοβαρής βλάβης – μεταβολή συνθηκών</p> <p>Σημασία προγενέστερης δίωξης και μεταβολής των συνθηκών μετά την αναχώρηση, σκέψεις 40 και 41, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de: «(40) [β] Επικλείει, πράξει να αποσφραγιστεί κατά πόσον το ευκολότερο μέτρο απόδειξης που προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας εφαρμόζεται σε μια τέτοια κατάσταση – με άλλα λόγια, σε περιπτώσεις στις οποίες δεν υπάρχει εσωτερική σύνδεση μεταξύ των περιπτώσεων υπό τις οποίες το πρόσωπο αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας και του προβολαζόμενου ενδεχόμενου στην επιστροφή κινδύνου. Αυτή είναι η ουσία του ερωτήματος 3 β). Βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 4 της οδηγίας, το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί παράδειγμα εφόσον ο φάκελος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βίσιμοι λόγοι για να πιστευτεί ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί. [41] Κατά την άποψη του δικαστηρίου, η περιστασιακή διατύπωση "τέτοια δίωξη" – στα γερμανικά, "solcher Verfolgung" –, η οποία απαντάται και στην αγγλική ("such persecution") και στη γαλλική ("cette persécution") εκδόση, υποδεικνύει ότι το ευκολότερο μέτρο απόδειξης δεν εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις υλοποίησης ή άμεσα απειληθείσας δίωξης, αλλά προϋποθέτει μάλλον εσωτερική σύνδεση μεταξύ υλοποίησης ή άμεσα απειληθείσας δίωξης και της περιστάσεως που θα μπορούσε να οδηγήσει σε επανάληψη της δίωξης σε περίπτωση επιστροφής. Η θέση αυτή επιρροώνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι η δίωξη απειλείται ακόμη ή θα απειληθεί εκ νέου, με τη σχετική αντίστροφη του βάρους απόδειξης, απολογείται τελικά όχι από το γεγονός ότι το πρόσωπο έχει ήδη υποστεί δίωξης, αλλά μάλλον από το γεγονός ότι, υπό τις ίδιες συνθήκες, η ήδη υλοποιηθείσα ή άμεσα απειληθείσα δίωξη υποδηλώνει τον κίνδυνο επανάληψης της δίωξης. Το τεκμήριο αυτό παύει να υφίσταται όταν οι περιστάσεις υπό τις οποίες ο πρόσφυγας αναγνωρίστηκε έχουν παύσει να υφίστανται. Στις περιπτώσεις αυτές, η προγενέστερη δίωξη δεν είναι ενδεικτική σε πραγματικό επίπεδο όσον αφορά νέου, διαφορετικού κινδύνου δίωξης οι οποίοι συνδέονται με άλλους λόγους, και προέρχονται επίσης ενδεχομένως από άλλους φορείς δίωξης (για παράδειγμα, δίωξη από ιδιώτες στο πλαίσιο θρησκευτικών διαφορών αντί προγενέστερης κρατικής δίωξης λόγω επικριτικής του καθεστώτος συμπεριφοράς), και οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση με την προγενέστερη δίωξη. [...] Το επακόλουθο σχέδιο της Επιτροπής προβλεπεται αρχικά, στο άρθρο 7 στοιχείο γ), μόνο ότι, κατά την αξιολόγηση του φόβου του αιτούντος ότι θα διωχθεί ή ότι θα υποστεί άλλη σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη, τα κράτη μέλη συνεκτιμούν το κατά πόσον ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξης ή άλλη σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη ή έχει δεχθεί άμεσες απειλές ότι θα διωχθεί ή ότι θα υποστεί άλλη σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη. Το στοιχείο αυτό αποτελεί σοβαρή ένδειξη για την πιθανότητα να υποστεί ο αιτών δίωξη ή να του προκληθεί παρόμοια βλάβη στο μέλλον. Ωστόσο, η επιφύλαξη ότι αυτό δεν ισχύει όταν έχει επέλθει ριζική και σημαντική μεταβολή των συνθηκών στη χώρα καταγωγής του αιτούντος ή στις σχέσεις του με τη χώρα καταγωγής, διατυπώθηκε στο σχολιασμό των άρθρων από την Επιτροπή (βλέπε σ. 16). Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συνεδρίασης της 25ης Σεπτεμβρίου 2002 (Έγρ. 12.199/02, σ. 9), η συγκεκριμένη επιφύλαξη προστέθηκε αργότερα στο άρθρο 7 παράγραφος 4 ("το γεγονός ότι... αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής και αδικαιολόγητης βλάβης, εκτός αν έκτοτε έχει επέλθει ριζική μεταβολή των συνθηκών στη χώρα καταγωγής του αιτούντος ή στις σχέσεις του με τη χώρα καταγωγής"), αλλά, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της 12ης Νοεμβρίου 2002 (έγρ. 14083/02, σ. 9), η διατύπωση τροποποιήθηκε εκ νέου και υιοθετήθηκε τελικά η παρούσα διατύπωση. Από το διαθεσίμο υλικό δεν είναι σαφές για ποιον λόγο συνέβη αυτό. Ωστόσο, από την πορεία των συζητήσεων μπορεί να υποτεθεί ότι ο όρος "τέτοια" δεν προστέθηκε τυχαία, αλλά μάλλον σκόπιμα και, επομένως, έπρεπε να διαπιστωθεί σχέση με συγκεκριμένη δίωξη, είτε υλοποιηθείσα είτε άμεσα απειληθείσα.»</p>
BE Συμβούλιο έθνικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών	8.758 14/3/2008	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας λόγω κινδύνου που απορρέει από οικογενειακή βεντέτα.</p> <p>επικουρική προστασία – σοβαρή βλάβη (άρθρο 15 στοιχεία α) και β)) – οικογενειακή βεντέτα</p> <p>Κίνδυνος από οικογενειακή βεντέτα ο οποίος πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού του ως σοβαρής βλάβης βάσει του άρθρου 15 στοιχεία α) και β) της ΟΕΑΑ, σκέψη 4.4.1.2: «Εν προκειμένω, το Συμβούλιο εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο απειλής κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας της προσφεύγουσας, λόγω της βεντέτας σε βάρος της οικογένειάς της, σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα της [...]. Διαπιστώνει, συνεπώς, ότι συντρέχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι, εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής της, διατρέχει πραγματικό κίνδυνο πρόκλησης σοβαρής βλάβης κατά την έννοια του άρθρου 48/4 παράγραφος 2 στοιχείο α) και β) του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980.»</p>
FR Εθνικό δικαστήριο αριμόδο για θέματα ασύλου	Mlle N, 574495 2/4/2008	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω ακρωτηριασμών γυναικείων γεννητικών οργάνων και καταναγκαστικού γάμου.</p> <p>προστασία κατά της δίωξης – ανικανότητα του κράτους</p> <p>Ανικανότητα του κράτους να παράσχει προστασία κατά της δίωξης: «Εκτιμώντας [...] ότι, όπως προκύπτει από την αποδεικτική διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη των εθιμικών κανόνων και νόμων σχετικά με την κλειτορικότομη και τον καταναγκαστικό γάμο που ισχύουν στην πολιτεία Rivers της Νιγηρίας, και παρά την εκ του νόμου απαγόρευση αυτών των πρακτικών από το ομοσπονδιακό κράτος, αλλά και από την πολιτεία Rivers από το 2001, όσον αφορά την κλειτορικότομη, οι νυνάϊκες θυμάται στις ανθρωπίνες περιοχές δεν μπορούν να ζητήσουν προστασία από τις αρχές της εν λόγω πολιτείας, με αποτέλεσμα η συμπεριφορά τους να θεωρείται παραβατική από τα μέλη της κοινότητάς τους, ότι, υπό αυτές τις συνθήκες, οι εν λόγω νυνάϊκες αποτελούν κοινωνική ομάδα κατά την έννοια του άρθρου 1Α παράγραφος 2 της Σύμβασης της Γενεύης ότι, συνεπώς, η κυρία N. έχει βάσιμους λόγους να φοβείται ότι θα υποστεί δίωξης λόγω της ιδιότητάς της ως μέλους της συγκεκριμένης ομάδας [...]».</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK</p> <p>Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)</p>	<p>YB (Eritrea) [2008] EWCA Civ 360 15/4/2008</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα βάσει επιπτώτων δραστηριοτήτων. Μεταγενέστερη αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας (άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ) – επιτόπιες δραστηριότητες.</p> <p>Ερμηνεία της επακόλουθης αίτησης βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 3 της ΟΕΑΑ και των επιπτώτων δραστηριοτήτων κατά τον Λόρδο Sedley, σκέψεις 13 και 14: «13. Επομένως, αναγνωρίζεται σημαντική διαφορά μεταξύ, αφενός, δραστηριοτήτων στη συγκεκριμένη χώρα οι οποίες, παρότι δεν είναι απαραίτητες, ασκούνται νόμιμα από πολιτικό αντιφρονούντα κατά της κυβέρνησης του και ενδέχεται να τον εκθέτουν σε κίνδυνο καινοεφεύρεσης κατά την επιστροφή του και, αφετέρου, δραστηριοτήτων που ασκούνται με κίνητρο όχι τη διατύπωση διαφωνίας, αλλά τη δημιουργία ή την επιδείνωση τέτοιου κινδύνου. Ωστόσο, η διαφορά, παρότι σημαντική, δεν είναι κρίσιμη, δεδομένου ότι και οι τρεις διατυπώσεις αναγνωρίζουν ότι η καιροσκοπική επιδίωξη δραστηριότητα δεν αποκλείει αυτομάτως τη χορήγηση ασύλου. Η δυσκολία έγκειται στον προσδιορισμό των περιπτώσεων στις οποίες η χορήγηση ασύλου τελικά αποκλείεται. Το συμπέρασμα, όπως στην υπόθεση Darian, ότι, συνενεμία της διατύπωσης ότι η δραστηριότητα του αιτούντος στο Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε τελείως καιροσκοπική, “η αξιολόγηση του είναι πιθανό να είναι χαμηλή” οδηγεί στο ερώτημα: αξιολογείται ως προς τι; Βάσει της υπόθεσης, έχει ήδη γίνει πιστευτός όσον αφορά τη δραστηριότητά του και (πιθανώς) δεν έχει γίνει πιστευτός όσον αφορά το κίνητρό του. Επομένως, το κατά πόσον ο επακόλουθος φόβος διώξης ή καινοεφεύρεσης είναι βάσιμος αποτελεί αντικειμενικό ζήτημα. Και, εάν είναι βάσιμος, το να μην γίνεται πιστευτός όταν ισχυρίζεται ότι είναι ένας φόβος που τον διακατέχει πλέον μπορεί να είναι παράλογο. 14. Η οδηγία δεν εξετάζει άμεσα το συγκεκριμένο πρόβλημα, για παράδειγμα, αποκλείοντας απλώς τις αμυνώς καιροσκοπικές αιτήσεις. Ο μόνος επιτρεπόμενος σκοπός της είναι η θέσπιση κοινών ελαχίστων απαιτήσεων για την εφαρμογή της σύμβασης της Γενεύης και είναι πιθανό να μην μπορούσε να προβληθεί έναν τέτοιο κανόνα κατά τρόπο συνεπή με τον ορισμό του πρόσφυγα που τη διέπει και προβλέπεται στο άρθρο 1 Α της Σύμβασης. Ωστόσο, παραδόξως ίσως, με το άρθρο 5 παράγραφος 3, επιτρέπεται, τον αποκλεισμό “μεταγενέστερων” –δηλαδή, υποθετούμε, επαναλαμβανόμενων– αιτήσεων, εάν αυτές βασίζονται σε επιτόπια δραστηριότητα, καιροσκοπική ή μη.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal (Εφετείο) – <i>Darian κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2000] Imm AR 96</p>
<p>PL</p> <p>Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>OSK 237/07 8/5/2008</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα βάσει ενδοοικογενειακής βίας.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – διώξη – ενδοοικογενειακή βία – προστασία κατά της διώξης – ποιότητα προστασίας</p> <p>Ενδοοικογενειακή βία ως δυναμική πράξη διώξης βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες και του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ, κατά τη διαθήση στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Βία, ξυλοδαρμοί και εκφοβισμός συνιστούν διώξη κατά την έννοια της σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων (η σύμβαση για τους πρόσφυγες) και της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου.»</p> <p>Προστασία κατά της διώξης και ποιότητα της προστασίας, κατά τη διαθήση στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Η αιτούσα δεν ήταν υποχρεωμένη να εξαντλήσει όλα τα διαθέσιμα μέσα προστασίας που παρέχει το κράτος. Πρέπει να καθοριστούν κατά πόσον, υπό τις δεδομένες συνθήκες, θα είχε εξασφαλίσει βοήθεια από το κράτος εάν την είχε ζητήσει. Ένας πρώτος σημαντικός παράγοντας είναι κατά πόσον το νομικό σύστημα στην οικεία χώρα προβλέπει την παροχή τέτοιας προστασίας (δηλαδή, κατά πόσον υπάρχουν κατάλληλες διαδικασίες), αλλά ένας δεύτερος σημαντικός παράγοντας είναι κατά πόσον η αιτούσα έχει πρόσβαση σε τέτοια προστασία (δηλαδή, κατά πόσον υπάρχει πραγματική δυνατότητα να τη ζητήσει).»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>AH (Σουδάν) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2007] 3 WLR 832</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>Januzi κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2006] 2 AC 426</p>
<p>UK</p> <p>Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας)</p>	<p>AA (Uganda) κατά Secretary of State for the Home Department [2008] EWCA Civ 579 22/5/2008</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας «αδικαιολόγητα σκληρόν» για τον σκοπό της εγχώριας προστασίας.</p> <p>εγχώρια προστασία – αδικαιολόγητα σκληρό – ατομικές περιστάσεις – ειδική ευάλωτη θέση</p> <p>Ερμηνεία της προϋπόθεσης να μην είναι αδικαιολόγητα σκληρή η ενγώρια προστασία λαμβανόμενης υπόψη της ειδικής ευάλωτης θέσης του αιτούντος, σκέψεις 22 και 23: «22. Ακόμη και αν τα προεκτεθέντα δεν είναι ορθά και το Asylum and Immigration Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μεταναστεύσης, ΑΙΤ) μπορούσε να αποφανθεί ότι δεν θα είναι αδικαιολόγητα σκληρή η επιστροφή νεαρών γυναικών εν γένει στην Καμπότζα, πρέπει παρ’ όλα αυτά να εξεταστεί κατά πόσον η ΑΑ εμφανίζει χαρακτηριστικά τα οποία καθιστούν την επιστροφή της αδικαιολόγητα σκληρή στην ιδιαίτερη περίπτωση της [...] 23. Τα δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ΑΑ τα οποία επικαλέστηκε για να προβάλει την ιδιαίτερα ευάλωτη θέση της ήταν, πρώτον, ότι δεν έχει κανένα τυπικό προόν και, δεύτερον, ότι έχει υποστεί ψυχικά τραύματα και πάσχει από άγχος και κατάθλιψη. Υπενθυμίζεται, σύμφωνα με τα αποσπάσματα που παρατίθενται στη σκέψη 9 ανωτέρω, ότι ο δρ Nelson επικαλέστηκε τα δύο αυτά ζητήματα για να καταδείξει ότι η ΑΑ θα είναι ακόμη πιο ευάλωτη από την ευρύτερη ομάδα ασυνόδευτων νεαρών γυναικών στην Καμπότζα.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>AH (Σουδάν) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2007] 3 WLR 832</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>Januzi κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2006] 2 AC 426</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο	BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508/10C11.07.0 29/5/2008	<p>Απόφαση σχετικά με εγχώρια προστασία.</p> <p>εγχώρια προστασία – προσωρινή μη διαθεσιμότητα ασφαλών περιοχών – βάρος απόδειξης</p> <p>Εφαρμογή εγχώριας προστασίας σε περίπτωση προσωρινά μη διαθέσιμων ασφαλών περιοχών, σκέψη 20: «Έχει επίσης αποφασιστεί ότι δεν χρήζει προστασίας βάσει της νομοθεσίας περί ασύλου όποιος κατά την επιστροφή στην πατρίδα του δεν μπορεί μεν να προσεγγίσει σε ασφαλείς περιοχές της χώρας από το εσωτερικό, μπορεί όμως απευθείας από το εξωτερικό. Σε τέτοιες περιπτώσεις δεν εμπιπεται στη νομοθεσία περί ασύλου η προσωρινή μόνο αδυναμία προσέγγισης στις ασφαλείς περιοχές, φερ' ειπείν, έχουν διακοπεί οι συγκοινωνιακές συνδέσεις ή εμφανίζονται συνθήκες ανιμετωπίσιμες δυσκολίες στον εφοδιασμό με ταξιδιωτικά έγγραφα και θεωρημένες άδειες διέλευσης. Η αναγνώριση ότι το άτομο χρήζει ασύλου σύμφωνα με το άρθρο 16α του Γερμανικού Συντάγματος απολογείται επαρκώς μόνον όταν είναι βέβαιο ότι είναι αδύνατη επί μόνιμου βάσεως η επιστροφή του ενδιαφερομένου σε ασφαλή περιοχή της πατρίδας του πλήρως κατά τα άλλα όλες τις απαιτήσεις ενός εναλλακτικού προσορισμού εσωτερικής μετανάστευσης.»</p> <p>Βάρος απόδειξης σε περιπτώσεις εγχώριας προστασίας, σκέψη 22: «Για να μην αποτελεί η δυνατότητα εσωτερικής μετανάστευσης μόνο θεωρητική επιλογή αλλά να προσφέρεται πραγματικά στον αιτούντα άσυλο ως δυνατότητα ενδογώριας προστασίας, απαιτούνται αξιόπιστες εκτιμήσεις των πραγματικών γεγονότων, ώστε να διαγνωστεί ως εφικτή και να αξιολογηθεί ως ρεαλιστική η δυνατότητα μετακίνησης. Μόνον εάν είναι πολύ αξιόπιστη η διάγνωση και αν κατά την αξιολόγηση του εύλογου χαρακτήρα της μετακίνησης συνεξετάστηκαν επαρκώς οι περιστάσεις που αφορούν συγκεκριμένα τον ενδιαφερόμενο, μόνον τότε, και με δεδομένη την επικουρικότητα του δικαιώματος ασύλου, δικαιολογείται απόρριψη της αίτησής του για την προστασία στη Γερμανία την οποία εγγυάται το άρθρο 16α του Γερμανικού Συντάγματος.»</p>	Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 9 C 16.00
CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο	SW κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 5 Azs 66/2008-70 30/9/2008	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω διώξης από μη κρατικούς φορείς, μεταξύ άλλων, για θρησκευτικούς λόγους.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – λόγοι διώξης</p> <p>Μη αμοιβαίως αποκλειστικοί λόγοι διώξης, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο δέχθηκε ότι η παράνομη αστυνομική διαδικασία μπορεί να μην υπαγορεύθηκε μόνο από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του αιτούντος. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι διώξης συχνά καθοδηγούνται από περισσότερα κίνητρα. Η πολυπλοκότητα των λόγων των αρχών δεν σημαίνει ότι ο αιτών δεν πληροί τους λόγους διώξης και ότι πρέπει να αποκλεισθεί από το καθεστώς πρόσφυγα. Δεν χρειάζεται να είναι η φυγή, η θρησκεία, η θάλασσα, η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, οι πολιτικές πεποιθήσεις ή το φύλο οι μόνοι και αποκλειστικοί λόγοι για τους οποίους διώκεται ο αιτών. Αρκεί ένας εξ αυτών να είναι ο αποφασιστικός λόγος για την πρόκληση σοβαρής βλάβης ή την άρνηση προστασίας. Στην παρούσα υπόθεση διαπιστώθηκε η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ διώξης και λόγων διώξης.»</p>	
CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο	SfCh κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 1 Azs 86/2008-101 18/12/2008	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα για θρησκευτικό λόγο.</p> <p>μη κρατικοί φορείς διώξης (άρθρο 6 της ΟΕΑΑ) – αποτελεσματικότητα και προσβασιμότητα της προστασίας κατά της διώξης (άρθρο 7 της ΟΕΑΑ)</p> <p>Μη κρατικοί φορείς διώξης βάσει του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ και προστασία κατά της διώξης βάσει του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Επιπλέον, το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αμφισβήτησε τη συλλογιστική του Περιφερειακού Διοικητικού Δικαστηρίου και ειδικότερα το γεγονός ότι ο αιτών υποχρεώθηκε να αποδείξει άμεση διώξη από κρατικές αρχές ή διώξη υποστηρίξιμη από κρατικές αρχές. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, κατά το άρθρο 6 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου, εάν οι φορείς της διώξης είναι μη κρατικοί φορείς, αρκεί το γεγονός ότι οι κρατικές αρχές δεν είναι σε θέση να παράσχουν προστασία στον αιτούντα κατά της εν λόγω διώξης. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας, προκειμένου να παρέχει προστασία, το νομικό σύστημα της χώρας καταγωγής πρέπει να είναι αποτελεσματικό και προσβάσιμο.»</p>	
SE Εφετείο Μετανάστευσης	MIG 2009:4 (UM 4118-07) 14/1/2009	<p>Απόφαση σχετικά με εγχώρια προστασία.</p> <p>εγχώρια προστασία – βάρος απόδειξης – συγκεκριμένη περιοχή στη χώρα καταγωγής</p> <p>Βάρος απόδειξης κατά την εκτίμηση της εγχώριας προστασίας, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το Εφετείο Μετανάστευσης έκρινε ότι, ακόμη και εάν το βάρος απόδειξης της προβαλλόμενης ανάγκης προστασίας φέρει πρωτίτως ο αιτών, το βάρος απόδειξης μετατίθεται κανονικά στο Συμβούλιο Μετανάστευσης όσον αφορά την ύπαρξη εγχώριας προστασίας.»</p> <p>Προσορισμός συγκεκριμένης περιοχής για τον σκοπό της εγχώριας προστασίας, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Ποσό, το Εφετείο Μετανάστευσης έκρινε ότι το Συμβούλιο Μετανάστευσης υποχρεούται κατ' ελάχιστο, να προσδιορίσει συγκεκριμένη περιοχή (παραιομπί σε "μεγαλύτερες πόλεις" δεν αρκεί) καθώς και να καταδείξει ότι η εγχώρια προστασία στη συγκεκριμένη περίπτωση (στην προσδιορισμένη περιοχή) αποτελεί τόσο εύλογη όσο και δυνατή εναλλακτική λύση. Στη συλλογιστική του, το δικαστήριο έλαβε υπόψη δηλώσεις της UNHCR, προηγουμένη νομολογία και την οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (η οποία δεν είχε ακόμη μεταφερθεί στη σουηδική νομοθεσία τότε). Το δικαστήριο τόνισε ότι θα πρέπει να δοθεί βεβαιότητα στο φύλο, στην ηλικία και στην υγεία του προσώπου καθώς και στις δυνατότητες βιοπορισμού του. Η παραπομπή σε εγχώρια προστασία δεν θεωρήθηκε δυνατή, εάν οι επαναπαριζόμενοι θα αντιμετώπιζαν σοβαρές δυσχέρειες από ανθρωπιστική άποψη.»</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>UK</p> <p>Immigration and Asylum Tribunal (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μεταναστευσης)</p>	<p>AM & AM (<i>armed conflict: risk categories</i>) <i>Somalia CG</i> [2008] UKAIT 00091 27/1/2009</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας (καθεστώς πρόσφυγα, επικουρική προστασία και απαγόρευση επαναρνώθησης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ). υπεύθυνοι προστασίας – φαρτρίες Οι φαρτρίες ως δυνάμει υπεύθυνοι προστασίας κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης, σκέψη 164: «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα πρόσφατα γεγονότα μετέβαλαν σε σημαντικό βαθμό τον χαρακτήρα και τη δυναμική των δραστηριοτήτων των φατριών και επιμέρους φατριών στη Σομαλία. Είναι αλήθεια ότι, σε σύγκριση με τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η προστασία από τις φατρίες δεν είναι πλέον όσο αποτελεσματική ήταν τότε. Είναι βέβαιο ότι ο Matt Bryden έχει δίκιο και ότι: "η πολιτική και φατρίες δεν συγκλίνουν πλέον στον ίδιο βαθμό" (αποδείξεις Νάϊρόμπι). Γίνεται επίσης δεκτό ότι οι συγκρούσεις για τους λιγαστούς πόρους έχουν περιληφθεί την κατάσταση καθιστώντας την απρόβλεπτη. Δεν μπορούμε, όμως, να συμφωνήσουμε με τον κ. Tolal ότι οι φατρίες ή οι επιμέρους φατρίες έπαιξαν κατά κάποιον τρόπο να αποτελούν την πρωταρχική οντότητα στην οποία απευθύνονται για προστασία τα πρόσφυγα.»</p>	
<p>BE</p> <p>Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών</p>	<p>22.175 28/1/2009</p>	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την εγχώρια προστασία. προστασία κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης – εγχώρια προστασία – κρατικός υπεύθυνος διώξης/σοβαρής βλάβης Τεμπίριο ανυπαρξίας προστασίας κατά διώξης/σοβαρής βλάβης ή εγχώριας προστασίας σε περίπτωση κρατικού υπεύθυνου διώξης/σοβαρής βλάβης, σκέψη 3-3: «Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο της προσβαλλόμενης απόφασης, το Συμβούλιο διαπιστώνει καταρχάς ότι η αιτιολόγηση της προσβαλλόμενης απόφασης είναι εν προκειμένω ανεπαρκής. Πράγματι, ο συγκεκριμένος λόγος της προσβαλλόμενης απόφασης παραπέμπει ρητά στην εναλλακτική έννοια της εσωτερικής προστασίας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 48/5 παράγραφος 3 του νόμου και έχει, καταρχήν, εφαρμογή όταν η απειλή προέρχεται από μη κρατικό φορέα [...]. Δεδομένου ότι η απειλή διώξης, την οποία ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι φοβάται, προέρχεται από κρατικό φορέα, η αντίδικη πλέον θα πρέπει, τουλάχιστον, να εκθέσει στην αιτιολογία της τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι το άρθρο 48/5 παράγραφος 3 του νόμου είχε μολταστά εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση.»</p>	
<p>CZ</p> <p>Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>AR κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 1 Asz 107/2008-78 11/2/2009</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής επικουρικής προστασίας ως προδιήλωτης αβασίμης, εάν υποβλήθηκε για να καθυστερήσει την εκτέλεση προηγούμενης απόφασης απομάκρυνσης. επικουρική προστασία – σοβαρή βλάβη (άρθρο 15 στοιχείο α)) – εκτέλεση Ερμηνεία του άρθρου 15 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ ως καλύπτοντος εξωδικαστικές εκτελέσεις, κατά τη διαθεσίμηση στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, όταν ο νόμος, περί ασύλου θεωρεί ότι ένα πρόσωπο διατρέχει κίνδυνο σοβαρής βλάβης η οποία συνίσταται στη θανατική ποινή και στην εκτέλεση της θανατικής ποινής, σύμφωνα με το άρθρο 15 στοιχείο α) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου, η σοβαρή βλάβη δεν συνίσταται μόνο στη θανατική ποινή, αλλά και στην εκτέλεση. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο όρισε την εκτέλεση ως ευρύτερη έννοια από την εκτέλεση της θανατικής ποινής, επειδή η εκτέλεση δεν είναι απαραίτητο να βασίζεται σε επίσημη απόφαση ως αποτέλεσμα νόμιμης διαδικασίας.»</p>	
<p>ES</p> <p>Ανώτατο Δικαστήριο</p>	<p>6894/2005 16/2/2009</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώς πρόσφυγα. προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης – ανικανότητα του κράτους Ανικανότητα του κράτους να παράσχει προστασία κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης βάσει των διατάξεων των άρθρων 6 και 7 της ΟΕΑΑ, σκέψη 10: «Στην ίδια απόφαση της 2ας Ιανουαρίου 2009 διατυπώσαμε την άποψη ότι, βάσει του άρθρου 6 στοιχείο γ) της προαναφερόμενης ευρωπαϊκής οδηγίας 83/2004, της 29ης Απριλίου, η προστασία εκτείνεται σε πράξεις διώξης που διαπράττονται από «μη κρατικούς φορείς, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι οι φορείς που αναφέρονται υπό στοιχεία α) και β) (το κράτος και ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή ουσιαστές μέρος του εδάφους του κράτους), περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της διώξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7». Στην περίπτωση αυτή, όπως συνάγεται από την έκθεση της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, οι αιτούντες ασύλο εμπόδιζαν σε δύο από τις ομάδες κινδύνου που υπήρχαν στην Κολομβία, και συγκεκριμένα στην ομάδα προσφύγων που υφίστανται διώξη από οργανώσεις αντάρτων και στην ομάδα προσφύγων που υφίστανται διώξη από παραστρατιωτικές οργανώσεις, οι οποίες δρούσαν χωρίς κανέναν έλεγχο, ενώ καμία από τις εν λόγω ομάδες δεν λάμβανε αποτελεσματική προστασία από το κράτος»..</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>DE</p> <p>Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>BVerwG 10 C 50/07, BVerwG:2009:260209U10C50.07.0 26/2/2009</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω στέρισης, ιθαγένειας, ορισμής πρόσφυγα – σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ) – στέριση ιθαγένειας – συνήθης διαμονή ανιθαγενών (άρθρο 2 στοιχεία γ) και ε) της ΟΕΑΑ)</p> <p>Στέριση ιθαγένειας ως δυναμικά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων η οποία ισοδυναμεί με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ, σκέψεις 18-19, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de: «18. Το κρατικό μέτρο δίωξης δεν είναι απαραίτητο να συνίσταται αποκλειστικά σε παράβαση στη ζωή, στη σωματική ακεραιότητα και στην ελευθερία. Προσβολές άλλων δικαιωμάτων προστασίας και ελευθερίας ενδέχεται επίσης να πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν στοιχεία δίωξης, ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης. Όταν αφορά την ένταξη της παρέμβασης, δίωξη πρέπει να διαπιστώνεται επίσης όταν ένα κράτος αφαιρεί τα ουσιαστικά δικαιώματα της ιθαγένειας από έναν πολίτη, αποκλειόντας τον από το γενικό σύστημα ειρήνης της εθνικής μονάδας [...]». Αυτό ισχύει επίσης λαμβανόμενου υπόψη του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/83/ΕΚ της 29ης Απριλίου 2004 (η «οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου»), της οποίας η εφαρμογή επιβάλλεται βάσει του άρθρου 60 παράγραφος 1 πέμπτο εδάφιο του Νόμου περί Διαμονής. Δε εκ τούτου, η δίωξη που αφορά το άσυλο περιλαμβάνει πράξεις οι οποίες είναι αρκούντως σοβαρές λόγω της φύσης ή της επανληψής τους ώστε να συνιστούν σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ. Παρότι είναι αλήθεια ότι η στέριση της ιθαγένειας δεν προσβάλλει δικαίωμα το οποίο διατηρείται ακόμη και σε περιπτώσεις δημόσιου κινδύνου, κατά την έννοια της ΕΣΔΑ, κάτι τέτοιο δεν είναι απαραίτητο, καθώς το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας το αναφέρει μόνον ως ενδεικτικό παράδειγμα. Παραβάνει ωστόσο το άρθρο 15 της Ομοσπονδιακής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 10ης Δεκεμβρίου 1948 [...]», κατά το οποίο: Άρθρο 15 (1) Καθώς έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας. (2) Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια. 19. Κατά την άποψη του δικαστηρίου, ο κρίσιμος παράγοντας όσον αφορά τη σοβαρότητα της προσβολής των δικαιωμάτων που συνεπάγεται η στέριση της ιθαγένειας, κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας, είναι ότι το κράτος στερεί από τον ενδιαφερόμενο το θεμελιώδες καθεστώς του πολίτη και, επομένως, αρνείται κατ' ανάγκη την προστασία της διαμονής καθιστώντας κατ' αυτόν τον τρόπο το πρόσωπο ανιθαγενές και απροστατέυτο – με άλλα λόγια: το αποκλείει από το σύστημα προστασίας και ειρήνης του κράτους. Η νομολογία άλλων ευρωπαϊκών κρατών θεωρεί ομοίως τη στέριση της ιθαγένειας, όταν συνδέεται με χαρακτηριστικά που σχετίζονται με το άσυλο, πράξη δίωξης [...].»</p> <p>Ερμηνεία της έννοιας της «συνήθους διαμονής» ανιθαγενούς στον ορισμό του πρόσφυγα/πρόσφυγα που δικαιούται επικουρική προστασία βάσει του άρθρου 2 στοιχεία γ) και ε), αντίστοιχα, σκέψεις 31-33, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de: «31. Αντίθετα προς την άποψη του δικαστηρίου κατωτέρω, η συνήθης διαμονή, κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, δεν προϋποθέτει ότι η διαμονή του ανιθαγενούς πρέπει να είναι νόμιμη. Αντιθέτως, αρκεί το γεγονός ότι ο ανιθαγενής επικεντρώνει πραγματικά τη ζωή του στη συγκεκριμένη χώρα και, επιπλέον, δεν παρέμεινε εκεί απλώς προσωρινά, ενώ οι αρμόδιες αρχές δεν έλαβαν κανένα μέτρο για να θέσουν τέλος στη διαμονή του. 32. Στην απόφαση του δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1993 - Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο 1 C 45/90 [...] σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 2 του νόμου για την εφαρμογή της Σύμβασης για τη μείωση των περιπτώσεων των ανιθαγενών της 29ης Ιουνίου 1977 [...] το Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο επισήμανε ήδη ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της διάρκειας της διαμονής του ανιθαγενούς και της νομιμότητάς της διαμονής του. Βάσει του άρθρου 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Σύμβασης για τη μείωση των περιπτώσεων των ανιθαγενών, ένα κράτος μπορεί να χορηγήσει ιθαγένεια σε ανιθαγενή εφόσον το πρόσωπο έχει τη «συνήθη διαμονή» του στην επικράτεια του κράτους για διάστημα πέντε έως δέκα ετών. Το άρθρο 2 παράγραφος 2 του γερμανικού νόμου για την εφαρμογή της Σύμβασης για τη μείωση των περιπτώσεων των ανιθαγενών της 29ης Ιουνίου 1977 απαιτεί «διαρκή διαμονή» στην Γερμανία για διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών. Το Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο όρος «διαρκής διαμονή» στον νόμο περί εφαρμογής της Σύμβασης για τη μείωση των περιπτώσεων των ανιθαγενών έχει ουσιαστικά την ίδια έννοια με τον όρο «συνήθης διαμονή» της σύμβασης περί του καθεστώτος των ανιθαγενών και της σύμβασης της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων («σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες»). Στη γερμανική έκδοση της Σύμβασης για τη μείωση των περιπτώσεων των ανιθαγενών, η δεσμευτική διατύπωση της σύμβασης στην αγγλική και στη γαλλική γλώσσα (μαζί με άλλες γλώσσες) – «has habitually resided» και «ait résidé habituellement» – μεταφράζεται «dauernd Aufenthalt gehabt» («είχε διαρκή διαμονή»). Εξ αντιδιαστολής, στη σύμβαση της Γενεύης, η διατύπωση του πρωτότυπου κειμένου, «habitual residence/residence habituelle», η οποία βασίζεται στην ίδια ετυμολογία, μεταφράζεται ορθώς στα γερμανικά «gewöhnlicher Aufenthalt» (βλέπε άρθρο 14 πρώτη περίοδος, άρθρο 16 παράγραφος 2 της σύμβασης περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, άρθρο 1 Α παράγραφος 2 δευτερο ήμισυ της περιόδου της σύμβασης της Γενεύης για τους πρόσφυγες). Υπό τις συνθήκες αυτές, μπορεί να θεωρηθεί ότι η φράση «διαρκής διαμονή», κατά την έννοια του άρθρου 2 του νόμου περί εφαρμογής της Σύμβασης για τη μείωση των περιπτώσεων των ανιθαγενών, έχει ουσιαστικά την ίδια έννοια με τον όρο «συνήθης διαμονή» που χρησιμοποιείται στο προσφυγικό δίκαιο [...]. Η διαρκής αυτή διαμονή δεν απαιτεί επίσημη συγκατάθεση της αρμόδιας για τους αλλοδαπούς αρχής. Η εν λόγω συγκατάθεση απαιτείται, καταρχήν, μόνο για την απόκτηση νόμιμης διαμονής. Η νομιμότητα πρέπει να διακρίνεται από τη διάρκεια της διαμονής. Για τη διαρκή διαμονή, αρκεί το γεγονός ότι, ανεξάρτητα από τις νομικές επιλογές της, η αρμόδια για τους αλλοδαπούς αρχή δεν θέτει τέλος στη διαμονή του ανιθαγενούς, για παράδειγμα, επειδή θεωρεί έναν τέτοιο τεμαχισμό αδικαιολόγητο ή ανέφικτο (απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1993, ό.π., σκέψη 125). 33. Καί στην αλλοδαπή νομολογία, η έννοια της συνήθους διαμονής, κατά την έννοια της σύμβασης της Γενεύης για τους πρόσφυγες, σημαίνει ότι η de facto διαμονή αρκεί, εφόσον χαρακτηρίζεται από ορισμένη διάρκεια. Για παράδειγμα, το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο του Καναδά θεμελιώθηκε την απόφαση που εφέδωσε στις 13 Δεκεμβρίου 1993 [...] στην παραδοχή ότι απαιτείται κάτι περισσότερο από μια προσωρινή διαμονή, συγκεκριμένα, ο ανιθαγενής πρέπει να έχει βρει μια διαμονή [...] στην προστικτική ορισμένη διάρκεια («με σκοπό συνεχή διαμονή με κάποια διάρκεια»). Επιπλέον, πρέπει να έχει περάσει σημαντική περίοδος de facto διαμονής στην οικεία χώρα («σημαντική περίοδος de facto διαμονής»). Το δικαστήριο παραπέμπει στην άποψη του Hathaway ότι διαμονή διάρκειας ενός έτους μπορεί να θεωρηθεί χρήσιμος κανόνας για τον καθορισμό της περιόδου. Δεν απαιτείται να είναι η διαμονή νόμιμη.»</p>
		<p>Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 9 C 3/95</p> <p>Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 1 C 45/09</p> <p>Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 1 C 45/90</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – EB (Ethiopia) κατά Secretary of State for the Home Department [2007] EWCA Civ 809</p> <p>Καναδάς, Federal Court (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) – Maatouf κατά Καναδά [1994] 1 FC 723</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>DE</p> <p>Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>BVerwG 10 C 51.07, ECLI:DE:BVerwG:2009:050309U10C51.07.0 5/3/2009</p>	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την ερμηνεία της διώξης για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος ασύλου. ορισμός πρόσφυγα – παράξ διώξης – παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων – σοβαρότητα</p> <p>Το άρθρο 9 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ δεν περιορίζεται σε δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρεκκλιση εφόσον η προσβολή του δικαιώματος είναι σοβαρή, σκέψη 11, διατίθεται στη γλώσσα της ΕΖΔΑ, πρέπει να τεκμαίρεται ότι υπάρχει διώξη εάν η προσβολή του δικαιώματος είναι σοβαρή κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας. Η παραπομπή στο εν λόγω άρθρο στα δικαιώματα που απαριθμούνται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΖΔΑ είναι ενδεικτική, όπως συνάγεται από τον όρο "ειδικά" του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας. [...]</p> <p>Αυτόματο τεκμήριο σοβαρότητας της παράξ διώξης σε περιπτώση δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρεκκλιση, σκέψη 11, διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwge.de: «Σε περίπτωση προσβολής της συμμαχικής ακεραιότητας ή της φυσικής ελευθερίας, πρέπει να τεκμαίρεται αυτομάτως σοβαρή διώξη, υπό τον όρο ότι η προσβολή καλύπτεται από το άρθρο 3 της ΕΖΔΑ.»</p>
<p>FR</p> <p>Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου</p>	<p>M K, 616907 6/4/2009</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα λόγω γενετήσιου προσανατολισμού.</p> <p>προστασία κατά της διώξης – ανικανότητα και απροθυμία του κράτους</p> <p>Ανικανότητα και απροθυμία του κράτους να παράσχει προστασία κατά της διώξης: «Εκτιμώντας ότι, όπως προκύπτει από την αποδεικτική διαδικασία, παρότι η νομοθεσία του Κοσσυφοπέδιου, και συγκεκριμένα ο "νόμος κατά των διακρίσεων" που θεσπίστηκε το 2004 από τη Συνέλευση του Κοσσυφοπέδιου, απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, στην πράξη τα άτομα που δηλώνουν δημόσια την ομοφυλοφιλία τους και την εκδηλώνουν στην εξωτερική τους συμπεριφορά αποτελούν συνήθως θύματα παρενόχλησης και διακρίσεων, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να επικαλεστούν την προστασία των αρχών, οι οποίες υποστηρίζουν συχνά εσφαλμένα ότι η ομοφυλοφιλία είναι παράνομη[...]».</p>
<p>CZ</p> <p>Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>AR κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 5 Azs 7/2009-98 22/5/2009</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα για θρησκευτικό λόγο.</p> <p>φορέας διώξης – κρατικοί φορείς οι οποίοι ενεργούν καθ' υπέρβαση της εξουσίας του κράτους (ultra vires)</p> <p>Κρατικοί φορείς διώξης οι οποίοι ενεργούν ultra vires, κατά τη διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ, αφενός, τέτοιων ενδεχόμενων καταστατικών ενεργειών εκ μέρους αρχών ασφάλειας ή άλλων κρατικών φορέων οι οποίες αποτελούν προφανείς υπερβάσεις των επιτρεπόμενων από τον νόμο και οι οποίες ενδέχεται, είτε μεμονωμένα είτε σωρευτικά με άλλες διατάξεις, να στοχεύουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο και να φθάνουν σε ένταση τη διώξη, και, αφετέρου, της νόμιμης απαίτησης καταχώρισης θρησκευτικής ομάδας και επιβολής αυτής με τη χρήση μέτρων που επιτρέπονται από τον νόμο και εύλογων μέσων. Το υπουργείο δεν συνέλεξε επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί εάν πρόκειται για μεμονωμένο συμβάν υπέρβασης της εξουσίας της αστυνομίας ή για διαδοχόμενη πρακτική η οποία γίνεται ανεκτική από τα κυβερνητικά όργανα. Επομένως, το υπουργείο θα πρέπει να επικεντρωθεί στην επαλήθευση των προβλλόμενων απειλών από τον πλαίσιο περαιτέρω διαδικασίας. Η λεπτομερής αυτή έρευνα και εξέταση δεν μπορεί να αποφευχθεί αναφέροντας απλώς ότι ο προσφύγων είχε καταρχάς τη δυνατότητα να ζητήσει προστασία κατά της διώξης (ή να εξαντλήσει τα διαθέσιμα μέσα προστασίας) στη χώρα καταγωγής. Οι περιπτώσεις διώξης από το κράτος (ή από φορείς διώξης που υποστηρίζονται από το κράτος) πρέπει να εξετάζονται με διαφορετικό τρόπο από τις περιπτώσεις διώξης που αποδίδονται απλώς σε μη κρατικούς φορείς διώξης. Στην πρώτη περίπτωση, είναι σημαντικό να εξετάζεται προσεκτικά κατά πόσον όργανα των προσαναφερόμενων φορέων ή άλλοι φορείς προστασίας είναι σε θέση και επιθυμούν να παράσχουν αποτελεσματική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου. Εάν η απάντηση είναι αρνητική, δεν μπορεί να ζητηθεί από τον προσφεύγοντα να αποταθεί στους εν λόγω φορείς.»</p>
<p>CZ</p> <p>Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>LO κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 5 Azs 40/2009 22/7/2009</p>	<p>Απόφαση σχετικά με εγχώρια προστασία.</p> <p>επικουρική προστασία (άρθρο 15 στοιχείο α)) – εκτέλεση</p> <p>Ερμηνεία του όρου «εκτέλεση» βάσει του άρθρου 15 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ ως καλύπτοντος εξωδικαστικές εκτελέσεις, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιληψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Οι διατάξεις του άρθρου 14 α) 2) του νόμου περί ασύλου πρέπει να ερμηνευονται σύμφωνα με το άρθρο 15 στοιχείο α) της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2004/83/ΕΚ). Το άρθρο 15 στοιχείο α) ορίζει ότι η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε "θανατική ποινή ή εκτέλεση". Ωστόσο, ο όρος "εκτέλεση" έχει ευρύτερη έννοια από τον όρο "θανατική ποινή", επειδή η εκτέλεση μπορεί να λάβει χώρα χωρίς δική και χωρίς οποιαδήποτε επίσημη απαγγελία θανατικής ποινής, ενώ παράλληλα η εκτέλεση μπορεί να επιβληθεί από μη κρατικούς φορείς.»</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
FR Εθνικό δικαστήριο αριμόδιο για θέματα ασύλου	M P, 643384 27/11/2009	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω στέρισης, ιθαγένειας, ορισμός πρόσφυγα – παράη διώξης – στέριση ιθαγένειας Η στέριση ιθαγένειας ως παράη διώξης βάσει του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες: «Εκτιμώντας [...] ότι είναι αδικοκυβερτήριο το γεγονός ότι οι πρακτικές που εφαρμόζουν οι αρχές του Μπουτάν –ιδίως μετά την εγκαθίδρυση, δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιανουαρίου 1989, του "Driglam Namza", που σημαίνει "η οδός της συνειδητής αρμονίας" – έχουν οδηγήσει στον αποκλεισμό από την απόκτηση της ιθαγένειας του Μπουτάν υπηκόων της εν λόγω χώρας που είναι μέλη μιας μειονότητας στην οποία ανήκει και ο προσφεύγων-ότι, ως εκ τούτου, ο προσφεύγων πρέπει να θεωρηθεί υπήκοος του Βασιλείου του Μπουτάν, το οποίο αποτελεί και τη μοναδική χώρα έναντι της οποίας πρέπει να εξεταστούν οι φόβοι του- ότι οι εν λόγω πρακτικές των αρχών του Μπουτάν μπορούν να χαρακτηριστούν ως διώξεις διότι βασίζονται σε έναν από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 1Α παράγραφος 2 της Σύμβασης της Γενεύης- ότι, επιπλέον, παρά τις διεθνείς διαπραγματεύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί, οι αρχές του Μπουτάν επιμένουν να αρνούνται την επιστροφή ατόμων τα οποία, λόγω στέρισης της ιθαγένειάς τους, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το Μπουτάν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 [...]».	παρατιθέμενες υποθέσεις
IE High Court (Ανώτερο Δικαστήριο)	ASO κατά Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform [2009] IE HC 607 9/12/2009	Απόφαση σχετικά με την ύπαρξη προστασίας στη χώρα καταγωγής σε περίπτωση αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα. προστασία κατά της διώξης/σβαρής βλάβης – ποιότητα προστασίας Ποιότητα της προστασίας κατά της διώξης/σβαρής βλάβης, σκέψη 12: «Το δικαστήριο δέχεται το επιχείρημα του εκπροσώπου του αιτούντος ότι αυτό δεν συνιστά διαπίστωση ότι υπάρχει διαθέσιμη κρατική προστασία υπό τις συνθήκες αυτές στη Νιγηρία. Πρόκειται για παραπομπή στην ύπαρξη εραρχικής δομής για την υποβολή καταγγελιών κατά της παράλειψης των τοπικών αστυνομικών να ερευνηθούν καταγγελθέντα εγκλήματα. Κατά τη σαφή πάντα συναφή νομολογία, το κατά πόσον υπάρχει διαθέσιμη κρατική προστασία δεν εξαρτάται από την ύπαρξη διαδικασίας υποβολής καταγγελίας στην αστυνομία, αλλά από τη διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της τρέχουσας πρακτικής στη χώρα καταγωγής, υπάρχει αποτελεσματικό σύστημα για τον εντοπισμό, τη διερεύνηση, την ποινική δίωξη και την καταδίκη για εγκλήματα του είδους που αποτελούν αντικείμενο της καταγγελίας. [...]»	παρατιθέμενες υποθέσεις
UK Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)	AM και BM (Trafficked women) Albania CG [2010] UKUT 80 (IAC) 18/2/2010	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω εμπορίας ανθρώπων. προστασία κατά της διώξης – ατομικές περιστάσεις του αιτούντος – ανικανότητα και απροθυμία του κράτους Η προστασία κατά της διώξης καθορίζεται σε ατομική βάση, ανικανότητα και απροθυμία του κράτους ως παράγοντες, σκέψη 182: «[...] θεωρούμε ότι τα επίπεδα διαφοράς στην Αλβανία και η στάση της κοινωνίας απέναντι στις γυναίκες, ιδίως αυτές που θεωρούνται "kurva", είναι τέτοια ώστε δεν είναι δυνατό να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα ότι υπάρχει σε κάθε περίπτωση επαρκής προστασία κατά των πρώην εμπορών για ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων. Συμπεραίνουμε ότι, για κάθε πρόσωπο, η εκτίμηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους ιδιαίτερους παράγοντες που αφορούν το συγκεκριμένο πρόσωπο. Σε αυτούς συγκαταλέγονται η ηλικία, το κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο, το δίκτυο υποστήριξης που ενδέχεται να έχει, το κατά πόσον έχει τέκνο εκτός γάμου και τον τρόπο με τον οποίο υπήρξε θύμα εμπορίας ανθρώπων στο παρελθόν. Εάν το θύμα διατρέχει πραγματικό κίνδυνο διώξης από την οικογένεια ή τον "ουζούγο" της, τότε ελάχιστα είναι οι ενδείξεις ότι το κράτος θα παρέμβει, ιδίως στα βάρεια της χώρας.»	παρατιθέμενες υποθέσεις
ES Ανώτατο Δικαστήριο	429/2007 24/2/2010	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα για πολιτικό λόγο. ορισμός πρόσφυγα – καταλογιζόμενες πολιτικές πεποιθήσεις – αντίληψη υπευθύνου διώξης Καταλογιζόμενες πολιτικές πεποιθήσεις και αντίληψη υπευθύνου διώξης, σκέψη 4: «Το κρίσιμο στοιχείο είναι η αντίληψη που έχει ο φορέας διώξης για το πρόσωπο που υφίσταται δίωξη και τις δραστηριότητες πολιτικού χαρακτήρα που του καταλογίζει, καθώς και η εκτίμηση του αιτούντος, ο οποίος έχει βίσιμο φόβο διώξης λόγω των πολιτικών πεποιθήσεων που του καταλογίζουν οι μαροκινές αρχές, πεποιθήσεις οι οποίες διατυπώνονται σε εφημερίδες του Μαρόκου και μπορεί να οδηγήσουν τις αρχές να οδηγήσουν τις αρχές να τον θεωρήσουν ως απειλή, συνεισφέροντας στην περίπτωση αυτή είναι η σπινθηρική του φέρρα διώξης όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον αιτούντα ως αντίπαλο, δηλαδή η πιθανότητα ο φορέας διώξης να προβεί σε πράξεις κατά του προσώπου που θεωρείται ως αντίπαλος, περίπτωση στην οποία το δυναμικό θύμα θα πρέπει να τύχει προστασίας, για όλους τους ανωτέρω λόγους, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν βασίστηκε σε εσφαλμένη ερμηνεία, όπως καταγγέλλει ο γενικός εισαγγελέας (Abogado del Estado) στον μοναδικό λόγο ανάρσεως που προβάλλει κατά αυτής».	παρατιθέμενες υποθέσεις
UK Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)	AZ (Trafficked women) Thailand CG [2010] UKUT 118 (IAC) 8/4/2010	Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο εμπορίας ανθρώπων. ορισμός πρόσφυγα – ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα – θύματα εμπορίας ανθρώπων – σεξουαλική εκμετάλλευση Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ, σκέψη 140: «Ωστόσο, πιστεύουμε ότι η προσφεύγουσα εμπήκε σε μια στενότερη κοινωνική ομάδα- αυτήν των "νεαρών γυναικών που υπήρξαν θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση". Δεν επιδιώκουμε να ορίσουμε μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, αλλά είναι σαφές ότι η προσφεύγουσα, γυναικά στα πρώτα χρόνια της τρίτης δεκαετίας της ζωής της όταν αποτέλεσε αντικείμενο εμπορίας, μπορεί να χαρακτηριστεί νεαρή. Υιοθετούμε τα όσα ανέφερε η βαρόνη Hale στην υπόθεση <i>Hoxha</i> και πιστεύουμε ότι "οι γυναίκες οι οποίες υπήρξαν θύματα σεξουαλικής βίας στο παρελθόν συνδέονται από ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό το οποίο είναι, αφενός, ανεξάρτητο από την παρούσα κακομεταχείριση τους και, αφετέρου, η αιτία αυτής. ... μπορούν οπωσδήποτε να συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βάσει της Σύμβασης" [...].»	παρατιθέμενες υποθέσεις

Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων)
– *In re B Regina κατά Special Adjudicator*, ex parte Hoxha [2005] UKHL 19

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
FR Εθνικό δικαστήριο αριμόδιο για θέματα ασύλου	M K, 09004366 14/4/2010	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω γενετήσιου προσανατολισμού. προστασία κατά της δίωξης – απροθυμία του κράτους Απροθυμία του κράτους να παράσχει προστασία κατά της δίωξης: «Εκτιμώντας ότι, όπως προκύπτει από την αποδεικτική διαδικασία, παρά τη νομοθεσία του Κοσσυφοπέδιου, και συγκεκριμένα ο "νόμος κατά των διακρίσεων" που θεσπίστηκε το 2004 από τη Συνέλευση του Κοσσυφοπέδιου, απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, στην πράξη τα άτομα που δηλώνουν δημόσια την ομοφυλοφιλία τους και την εκδηλώνουν στην εξωτερική τους συμπεριφορά αποτελούν συνήθως θύματα παρενόχλησης και διακρίσεων, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να επικαλεστούν την προστασία των αρχών, οι οποίες υποστηρίζουν συχνά εσφαλμένα ότι η ομοφυλοφιλία είναι παράνομη[...]».	
FR Συμβούλιο της Επικρατείας	OFPRA κατά M A 323669 14/6/2010	Απόφαση με την οποία ακυρώνεται προηγούμενη απόφαση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα λόγω απουσίας λόγου δίωξης. ορισμός πρόσφυγα – πολιτικές πεποιθήσεις Πολιτικές πεποιθήσεις βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ: «Εκτιμώντας, κατά δεύτερον, ότι λαμβανομένων υπόψη των ίδιων διατάξεων [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας για την ανανύριση], δεν μπορεί να θεωρείται ότι οι πολιτικές πεποιθήσεις που ενδέχεται να θεμελιώνουν δικαίωμα προστασίας απορρέουν από τη συμμετοχή σε θεσμικό όργανο του κράτους παρά μόνον εάν το όργανο αυτό συναρτά την πρόσβαση προσώπων σε απασχόληση στο εσωτερικό του με την υιοθέτηση τέτοιων απόψεων η ενεργεί μόνον βάσει αυτών ή αντιμετώπιζει αποκλειστικά και μόνο κάθε άτομο που αντιτίθεται στις εν λόγω πεποιθήσεις[...]».	
BE Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών	45.095 18/6/2010	Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας. Άρθρο 23 της ΟΕΑΑ – οικογενειακή ενότητα Εφαρμογή του άρθρου 23 της ΟΕΑΑ, σκέψη 4.6: «Η αρχή της οικογενειακής ενότητας, την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα πλευρά, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να επιφέρει παρέκκλιση από την εφαρμογή του κανόνα που διατυπώνεται ανωτέρω, ο οποίος απορρέει από το γράμμα του νόμου και το άρθρο 1Α παράγραφος 2 της Σύμβασης της Γενεύης. Πράγματι, η χορήγηση έμμεσης προστασίας σε μέλος της οικογένειας πρόσφυγα κατ'εφαρμογή της αρχής αυτής δεν είναι δυνατή εάν η προσωπική κατάσταση του συγκεκριμένου ατόμου συνιστά εν ποικεμένω φασαγισμό, κυρίως επειδή διαθέτει άλλη ιθαγένεια. Ως προς το σημείο αυτό, η προσφεύγουσα πλευρά επικαλείται αλυστελώς το άρθρο 23 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της ΕΕ, το οποίο ορίζει ως εξής: "Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας, που δεν πληρούν ατομικά τις προϋποθέσεις για την ανανύριση των καθεστώτων αυτών, να δικαιούνται να αιτηθούν τα ευεργετήματα των άρθρων 24 έως 34, σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες και καθόσον αυτό συμβιβάζεται με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας." Πέραν του γεγονότος ότι βάσει της ως άνω διατάξης, η οποία δεν έχει άμεση εφαρμογή, δεν νεννείται για μέλος της οικογένειας δικαιούχου του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας δικαίωμα υπαγωγής του στο ίδιο καθεστώς, υπενθυμίζεται στα κράτη μέλη η ανάγκη να λαμβάνουν υπόψη το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας. [...]».	
BE Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών	45.742 30/6/2010	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα. άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ (αναδιτύπωση) – υπεύθυνοι προστασίας – μη κυβερνητικές οργανώσεις Μη κυβερνητικές οργανώσεις ως υπεύθυνοι προστασίας μόνο εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του, σκέψη 5.8 και 5.8.1: «5.8. Τρίτον, το Συμβούλιο εξετάζει τη δυνατότητα παροχής αποτελεσματικής προστασίας από τις αλβανικές αρχές. Στον βαθμό που η προσφεύγουσα φοβάται διώξεις από μη κρατικό φορέα, δηλαδή από τον πρώην σύζυγό της, είναι σκόπιμο να διερευνηθεί κατά πόσον έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε προστασία παρεχόμενη από τις αρχές της χώρας της. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 48/5 παράγραφος 1 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 48/3 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 μπορεί να προέρχει ή να προκαλείται από μη κρατικούς φορείς, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι ούτε το κράτος ούτε κόμματα ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό τμήμα της επικράτειάς του, περιλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης. Στην παράγραφο 2 της ίδιας διάταξης διευκρινίζεται ότι προστασία κατά την έννοια του άρθρου 48/3 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 παρέχεται όταν οι φορείς που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή αποτελεσματικού δικαστικού συστήματος, το οποίο επιτρέπει τον εντοπισμό, την άσκηση ποινικών διώξεων και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη, και όταν ο αιτών έχει πρόσβαση στην εν λόγω προστασία. 5.8.1. Από τη μία πλευρά, η προσφεύγουσα πλευρά ορκίζεται ότι οι ΜΚΟ δεν εμπτύουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48/5 παράγραφος 2 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980. Δεν μπορούν να θεωρηθούν φορείς προστασίας παρά μόνον εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό τμήμα της επικράτειάς του, κάτι που δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση.».	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Κρίση
<p>UK</p> <p>Ανώτατο Δικαστήριο</p>	<p><i>HI (Iran) και HT (Cameroun) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2010] UKSC 31 7/7/2010</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω γενετήσιου προσανατολισμού.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – βάσιμος φόβος διώξης – μέτρο απόδειξης – γενετήσιος προσανατολισμός – απουσία καθήκοντος διακριτικότητας</p> <p>Μέτρο απόδειξης βάσιμου φόβου διώξης, σκέψη 89: «Επιπλέον, η έρευνα δεν είναι σε καμία περίπτωση εξ ολοκλήρου υποκειμενική. Η αναγκαιότητα να είναι ο φόβος του αιτούντος βάσιμος εισάγει ένα πολύ σημαντικό αντικειμενικό στοιχείο. Διάφορες διαδικασίες έχουν υιοθετηθεί διαφορετικές προεγγυήσεις για την αξιολόγηση του "κατάστατο ορίου ανασυγκής", κατά τον καθηγητή James C Hathaway (Hathaway, The Law of Refugee Status (1991) σ. 75-80). Όταν δημοσιεύθηκε το ως άνω έργο, το κριτήριο που είχε εγκριθεί η Βουλή των Λόρδων στην υπόθεση <i>R κατά Secretary of State for the Home Department Ex p Sivakumaran</i> (και συνεκδικασθείσες προσφυγές) [1988] AC 958 ήταν ότι πρέπει να υπάρχει "εύλογος βαθμός πιθανότητας" (Λόρδος Keith, σ. 994) ή "πραγματική και σημαντική απειλή" (Λόρδος Templeman, σ. 996) ή "πραγματικός και σημαντικός κίνδυνος" (Λόρδος Goff, σ. 1000) διώξης για λόγο προβλεπόμενο στη Σύμβαση. Αυτό παραμένει το κριτήριο. [...] Εκτιμώ ότι η λέξη "κίνδυνος" ("risk") είναι η καλύτερη, επειδή (όπως εξηγείται στην επόμενη σκέψη) λαμβάνει υπόψη τόσο την πιθανότητα βλάβης όσο και τη σοβαρότητά της.»</p> <p>Απουσία καθήκοντος διακριτικότητας στο πλαίσιο αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, σκέψεις 92, 94 και 96: «92. Η ιδέα ότι ένας ομοφυλόφιλος άνδρας θα μπορούσε (και επομένως, θα έπρεπε) να αποφύγει τα προβλήματα υιοθετώντας έναν "διακριτικό" τρόπο ζωής (ή ζώντας μια ζωή χωρίς κανένα σύντροφο) δεν περιορίζεται στο πλαίσιο του δικαίου του ασύλου. Με τον τρόπο αυτό ζούσαν εκατοντάδες χιλιάδες ομοφυλόφιλοι άνδρες στην Αγγλία πριν από την ψήφιση του νόμου περί σεξουαλικών αδικημάτων του 1967. Ωστόσο, η ιδέα απέκτησε ιδιαίτερη σημασία στο δικαίο του ασύλου, καθώς οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες αναγνωρίζονται γενικά ως ιδιαίτερα κοινωνική ομάδα για τους σκοπούς της Σύμβασης. [...] 93. Η προσέγγιση αυτή εγκαταλείφθηκε, για τους σκοπούς του αυστραλιανού δικαίου του ασύλου, με την απόφαση της πλειοψηφίας του High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) της Αυστραλίας στην υπόθεση <i>Appellant S395/2002 κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> (2003) 216 CLR 473. [...] 94. Θεωρώ ότι η κοινή απόφαση των δικαστών Gummow και Haynes είναι διαφωτιστική και πεσιτική. Ο Λόρδος Hope και ο Λόρδος Rodger παρέθεσαν αποστάγματα των σκέψεων 81 και 82, αλλά θεωρώ σκόπιμο να παραθέσω ολόκληρη την ενότητα (σκέψεις 78-83) υπό τον τίτλο "Διακριτικότητα", και "διακριτική συμπεριφορά": "1. [...] Εάν ο αιτών έχει πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται θετικά στη χώρα καταγωγής του, οι πιθανότητες να υποστεί ο αιτών αρνητικές συνέπειες κατά την επιστροφή του στη συγκεκριμένη χώρα κανονικά θα αυξηθούν εάν, με την επιστροφή του, οι αιτών επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι έχει τις συγκεκριμένες πεποιθήσεις. Ωστόσο, δεν μπορεί να δοθεί στην αίτηση του αιτούντος προστασία πρόσφυγα η απάντηση ότι οι εν λόγω αρνητικές συνέπειες θα μπορούσαν να αποφευχθούν εάν ο αιτών απέκρυπτε το γεγονός ότι έχει τις επιμαχίες πεποιθήσεις. Το ίδιο νόημα, σε πιο ήπιο τόνο, θα είχε η παράτρηση προς τον αιτούντα να είναι "διακριτικός", σχετικά με τα εν λόγω θέματα. Το ερώτημα που πρέπει να εξεταστεί, όταν εκτιμάται κατά πόσον ο φόβος διώξης του αιτούντος είναι βάσιμος, είναι τι μπορεί να συμβεί εάν ο αιτών επιστρέψει στη χώρα ιθαγενούς του. Δεν είναι εάν ο αιτών θα μπορούσε να ζήσει στη συγκεκριμένη χώρα χωρίς να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες. [...] 96. [...] Το βασικό ερώτημα στις περιπτώσεις αυτές είναι κατά πόσον ο αιτών έχει βάσιμο φόβο διώξης επειδή είναι ομοφυλόφιλος εάν επιστρέψει στη χώρα του, ακόμη και αν ο φόβος του (ενδεχομένως σε συνδυασμό με άλλους λόγους, όπως τα ασιθήματα της οικογένειάς του) θα τον οδηγήσει να μεταβάλει τη συμπεριφορά του προκειμένου να μειώσει τον κίνδυνο.»</p>
<p>PL</p> <p>Συμβούλιο Προσφύγων</p>	<p>RDU-439-1/5/10 8/9/2010</p>	<p>Απόφαση σχετικά με καθεστώς πρόσφυγα σε περίπτωση εμπορίας ανθρώπων.</p> <p>μη κρατικός υπεύθυνος διώξης – απουσία προστασίας</p> <p>Ορισμός μη κρατικών υπευθύνων διώξης, κατά τη διαβίωση στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το Συμβούλιο τόνισε επίσης ότι, παρότι φυσικά πρόσωπα τα οποία ενεργούν για ίδιο λογαριασμό δεν αποτελούν τυπικούς δράστες διώξης, ενδέχεται να θεωρηθούν υπεύθυνοι διώξης κατά την έννοια της Σύμβασης σε περιπτώσεις στις οποίες οι δημόσιες αρχές δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να προστατεύσουν ένα πρόσωπο κατά των δραστηριοτήτων τους.»</p>
<p>UK</p> <p>House of Lords (Βουλή των Λόρδων)</p>	<p><i>Regina κατά Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdanavicius και άλλοι</i> [2005] UKHL 38 11/10/2010</p>	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την απαγόρευση επαναρρύθμισης βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε περίπτωση κινδύνου που απορρέει από μη κρατικούς φορείς και επάρκεια κρατικής προστασίας.</p> <p>απαγόρευση επαναρρύθμισης – κίνδυνος από μη κρατικούς φορείς</p> <p>Κίνδυνος ο οποίος απορρέει από μη κρατικούς φορείς, κατά τον Λόρδο Brown of Eaton-under-Heywood, σκέψη 24: «Η αλήθεια είναι ότι το επιχείρημα αναφέρθηκε στο σύνολο του λόγω αδυναμίας κατανοήσης της διάκρισης, σε περιπτώσεις μη κρατικών φορέων, μεταξύ, αφενός, του κινδύνου σοβαρής βλάβης και, αφετέρου, του κινδύνου μεταχείρισης που αντβαίνει στο άρθρο 3. Σε περιπτώσεις στις οποίες ο κίνδυνος "απορρέει από πράξεις των δημοσίων αρχών στη χώρα υποδοχής" (κατά τη σκέψη 49 της απόφασης στην υπόθεση D κατά Ηνωμένου Βασιλείου 24 ECHR 423, 447), οι όροι είναι εναλλακτικοί: οι τελευταίες εκ προθέσεως πράξεις θα συνιστούν άνευ ετέρου την απαγορευμένη μεταχείριση. Ωστόσο, όταν ο κίνδυνος απορρέει από μη κρατικούς φορείς, αυτό δεν ισχύει: κάθε βλάβη η οποία προκαλείται από μη κρατικούς φορείς δεν θα συνιστά κακομεταχείριση βάσει του άρθρου 3 παρά μόνο εάν, επιπλέον, το κράτος δεν παρέχει εύλογη προστασία. Εάν κάποιος υποστεί εύλογο και σοβαρή σωματική βλάβη από εγκληματική συμπεριφορά, το κράτος μέλος θα παραβιάσει το άρθρο 3 μόνο εάν δεν άσκησε το θετικό καθήκον του να παράσχει εύλογη προστασία κατά των εν λόγω αξιότιμων πράξεων. Αυτή είναι η απάντηση στην επίκληση από τον κ. Nicol της υποχρέωσης που υπέχει το Ηνωμένο Βασίλειο βάσει του άρθρου 3 ως αρνητικής και, επομένως, απολύτης, υποχρέωσης. Από τη μεταχείριση αυτή προκύπτει το βασικό σημείο ερώτημα του ποιος συγκεκριμένος κίνδυνος θέτει σε εφαρμογή την υποχρέωση. Είναι απλώς ο κίνδυνος βλάβης ή είναι ο κίνδυνος απαγορευμένης μεταχείρισης; Κατά τη γνώμη μου, είναι ο δεύτερος. [...] Οι μη κρατικοί φορείς δεν υποβάλλουν πρόσωπα σε βασανιστήρια ή σε άλλες απαγορευμένες μορφές κακομεταχείρισης, όσο βίαια και αν τα μεταχειρίζονται: ωστόσο, το στοιχείο που μετατρέπει την εν λόγω βίαιη μεταχείριση σε κακομεταχείριση που εμπίπτει στο άρθρο 3 είναι η παράλειψη του κράτους να παράσχει εύλογη προστασία εναντίον της.»</p>

συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία

παρατιθέμενες υποθέσεις

Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων)
– *R κατά Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran* και λοιποί [1988] 1 AC 958
Αυστραλία, High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) – *Appellant S395/2002 κατά Minister for Immigration and Multicultural Affairs* (2003) 216 CLR 473

EADA – D κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή αριθ. 30240/96

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Κράτος μέλος/ δικαστήριο
<p>BE</p> <p>Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών</p>	<p>49.821</p> <p>20/10/2010</p> <p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθιστώτος πρόσφυγα. υπεύθυνου προστασίας – μη κυβερνητικές οργανώσεις – ανικανότητα του κράτους</p> <p>Μη κυβερνητικές οργανώσεις ως δυναμικοί υπεύθυνοι προστασίας εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του, σκέψη 4.8.2: «Από τη μία πλευρά, η προσφεύγουσα πλευρά ορθώς ισχυρίζεται ότι οι ΜΚΟ δεν εμπιπτούν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48/5 παράγραφος 2 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980. Δεν μπορούν να θεωρηθούν φορείς προστασίας παρά μόνον εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό τμήμα της επικράτειάς του, κάτι που δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση.»</p> <p>Ανικανότητα του κράτους να παράσχει προστασία λόγω διαφορών, σκέψη 4.8.3: «Από την άλλη πλευρά, συντρέχουν λόγοι να διερευνηθεί κατά πόσον η προσφεύγουσα πλευρά μπορεί να καταδείξει ότι το κράτος της ΠΓΔΜ δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να της παράσχει προστασία κατά της εικαζόμενης δίωξης. [...] Το Συμβούλιο διαπιστώνει επίσης ότι τα έγγραφα που προσώφισε η καθ' ης όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της προστασίας που χορηγούν οι αρχές της ΠΓΔΜ παρέχουν μάλλον ασαφείς ενδείξεις σε σχέση με το σκεπτικό της προσβαλλόμενης απόφασης. Από την ανάλυση των εν λόγω εγγράφων προκύπτει ότι, παρά τις επίπονες προσπάθειες που έχει καταβάλει πράγματι η ΠΓΔΜ για την καταπολέμηση των δικτύων εμπορίας ανθρώπων, το φαινόμενο αυτό εξακολουθεί να ακιμάει και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η προστασία που παρέχεται από τις αρχές μπορεί να είναι ανεπαρκής ή ανύπαρκτη, κυρίως λόγω της διαφοράς κρατικών φορέων, κατάσταση που δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό τις προσπάθειες των αρχών της ΠΓΔΜ [...] Στο συγκεκριμένο έγγραφο αναφέρονται επίσης επιχειρήσεις που διεξάγονται σε σχέση με αστυνομικούς ή τελωνειακούς υπαλλήλους οι οποίοι διευκολύνουν τη δράση δικτύων εμπορίας ανθρώπων.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>Honvath κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2001] 1 AC 489</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, <i>Asylum and Immigration Tribunal</i> (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) – <i>AH</i> (Sufficiency of Protection – Sunni Extremists) <i>Pakistan CG</i> [2002] UKIAT 05862</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών) – <i>ΚΑ και Λουτσί</i> (Domestic Violence – Risk on Return) <i>Pakistan CG</i> [2010] UKUT 216 (IAC)</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – <i>R (Bagdanavicius) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2005] EWCA 1605</p>
<p>UK</p> <p>Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας.</p> <p>Επάρκεια προστασίας κατά δίωξης/σφοδρής βλάβης – ατομικές περιστάσεις αιτούντος</p> <p>Επάρκεια προστασίας κατά δίωξης/σφοδρής βλάβης στη χώρα καταγωγής βάσει του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ ως πρακτικό κριτήριο, σκέψη 22: «Αφετηρία για την εξέταση του κατά πόσον υπάρχει επαρκής προστασία πρέπει να είναι οι κανονισμοί 4 των κανονισμών σχετικά με τους πρόσφυγες ή τα πρόσωπα που χρίζουν διεθνούς προστασίας (εκπλήρωση προϋποθέσεων) του 2006 (για την εφαρμογή του άρθρου 7 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου), ο οποίος θεωρείται ότι αποτυπώνει τις αρχές που καθόρισε η Βουλή των Λόρδων στην υπόθεση <i>Honvath</i> [...], όπου η Βουλή των Λόρδων αποφάνθηκε ότι το κατά πόσον η προστασία είναι επαρκής αποτελεί έναν "πρακτικό κανόνα ο οποίος λαμβάνει δέοντως υπόψη το καθήκον που υπέχει το κράτος προς τους πολίτες του..." και ότι "η επάρκεια της κρατικής προστασίας δεν κρίνεται από την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου κατάχρησης δικαιώματος, αλλά από τη διαθεσιμότητα συστήματος για την προστασία του πολίτη και ειλογής προθυμίας του κράτους να το θέσει σε λειτουργία".»</p> <p>Σημασία των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος όταν εκτιμάται η επάρκεια της προστασίας στη χώρα καταγωγής, σκέψεις 24, 34 και 35: «24. Επομένως, παρότι θα έχει πάντοτε σημασία να τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η προστασία στη χώρα είναι γενικά επαρκής, το κρίσιμο ερώτημα θα παραμείνει παρ' όλα αυτά σε υπόθεση ασύλου όπως τίθεται στην έκτη πρόταση του Λόρδου Auld και σε υπόθεση που αφορά το άρθρο 3 όπως τίθεται στη δέκατη πέμπτη πρόταση. Επομένως, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, ο δικαστής πρέπει να εξετάσει, ανεξάρτητα από τη γενική επάρκεια της προστασίας σε μια χώρα, τις ατομικές περιστάσεις του προσφεύγοντος και να θέσει στον εαυτό του τα παραναφερθέντα ερωτήματα. [...] 34. Αφετηρία για την εκτίμηση του κατά πόσον ο προσφεύγων θα τύχει επαρκούς προστασίας εάν επιστρέψει στο Πακιστάν είναι να εξεταστεί κατά πόσον υπάρχει συστηματική ανεπάρκεια κρατικής προστασίας, σε σχέση με το Πακιστάν, έχοντας υπόψη την υπόθεση <i>AH</i> καθώς και την υπόθεση <i>ΚΑ και Λουτσί</i> [...], δεν διαπιστώνεται τέτοια γενική ανεπάρκεια κρατικής προστασίας. Κανένας εκ των διαδίκων δεν υποστήριξε κάτι τέτοιο ούτε διαπιστώνεται τέτοια ανεπάρκεια από τα γενικά αποδεικτικά στοιχεία στη διάθεση του δικαστηρίου. 35. Ωστόσο, όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, το θέμα δεν λήγει εδώ, αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη οι προσωπικές περιστάσεις του προσφεύγοντος με σκοπό να απαντηθούν τα ερωτήματα που παρατίθενται στην έκτη και στη δέκατη πέμπτη πρόταση του Λόρδου Auld στην υπόθεση <i>Bagdanavicius</i> [2005] EWCA 1605.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – <i>Honvath κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2001] 1 AC 489</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, <i>Asylum and Immigration Tribunal</i> (Δικαστήριο αρμόδιο για υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης) – <i>AH</i> (Sufficiency of Protection – Sunni Extremists) <i>Pakistan CG</i> [2002] UKIAT 05862</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών) – <i>ΚΑ και Λουτσί</i> (Domestic Violence – Risk on Return) <i>Pakistan CG</i> [2010] UKUT 216 (IAC)</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, Court of Appeal of England and Wales (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας) – <i>R (Bagdanavicius) κατά Secretary of State for the Home Department</i> [2005] EWCA 1605</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο	BVerwG 10 C 19.09, ECLI:DE:BVerwG:2010:091210B 10C19.09 10/12/2010	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία της διώξης στο πλαίσιο παραβίασης της θρησκευτικής ελευθερίας (βασικές πυλές έναντι δημόσιας εκδήλωσης πίστης).</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – πράξη διώξης (άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ) – βασικά ανθρώπινα δικαιώματα – θρησκευτική ελευθερία</p> <p>Παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας ως δυνατική σοβαρή παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνιστά δίωξη βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ, σκέψη 20. Διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwge.de: « Το δικαστήριο εκτιμά ότι παρέμβαση στη θρησκευτική ελευθερία μπορεί να συνιστά σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/83/ΕΚ. Είναι αδήφια ότι σκοπός της συγκεκριμένης διάταξης είναι ειδικότερα να καλύπτει παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα οποία δεν χρεϊ παρέκκλιση κατά το άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ. Η θρησκευτική ελευθερία δεν συγκαταλέγεται σε αυτά. Ωστόσο, η παραπομπή στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/83/ΕΚ στα δικαιώματα που απαριθμούνται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ δεν είναι εξαντλητική, όπως υποδεικνύει ο όρος 'ειδικά'. Στη νομολογία του, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει τονίσει επανειλημμένως τη θεμελιώδη σημασία της θρησκευτικής ελευθερίας σε μια δημοκρατική κοινωνία (βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση της 5ης Απριλίου 2007 – 18147/02, Εκκλησία της Σηηντολογίας κατά Ρωσίας – Marginal [...]). Είναι επίσης πρόδηλο από την ποικίλη προστασία του συγκεκριμένου δικαιώματος σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο ότι η θρησκευτική ελευθερία κατέχει κεντρική σημασία στα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, η θρησκευτική ελευθερία καταγράφεται ως ανθρώπινο δικαίωμα όχι μόνο σε πολλά εθνικά συντάγματα (βλέπε, στη Γερμανία, άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 του Βασιικού Νόμου), αλλά και στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ), στο άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών του 1948 και στο άρθρο 18 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966. Για τον λόγο αυτό, ακόμη και πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2004/83/ΕΚ, κατά πάγια νομολογία του παρόντος δικαστηρίου παραβιάσεις της θρησκευτικής ελευθερίας –τουλάχιστον όταν αφορούν βασική πτυχή η οποία είναι θεμελιώδους σημασίας για τη θρησκευτική ταυτότητα ενός προσώπου– θεωρούνται δικαιολογημένα δίωξη η οποία είναι λυσιτελής στο δικαίο του ασύλου [...]. Το ίδιο έχει αποφασθεί σε σχέση με το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας [...]. Επιπλέον, στη νομολογία του σχετικά με την προστασία κατά της απελάσεως σε περιπτώσεις παραβίασης της ΕΣΔΑ (πλέον άρθρο 60 παράγραφος 5 του νόμου περί διαμονής), το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι σοβαρή παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας μπορεί να συνιστά λόγο απαγόρευσης της απελάσεως της από το άρθρο 9 της ΕΣΔΑ [...].»</p>	<p>ΕΔΔΑ – Εκκλησία της Σηηντολογίας Μόσχας κατά Ρωσίας, προσφυγή αριθ. 18147/02</p> <p>Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 1 C 9.03</p> <p>Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 10 C 51.07</p> <p>Γερμανία, Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο – BVerwG 9 C 34.99</p>
UK Upper Tribunal (Εφέτειο διοικητικών διαφορών)	SA (political activist – internal relocation) Pakistan [2011] UKUT 30 (IAC) 26/4/2011	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την ύπαρξη ενχώριας προστασίας.</p> <p>εγχώρια προστασία (άρθρο 8 της ΟΕΑΑ) – απουσία καθήκοντος διακριτικότητας</p> <p>Απουσία απαίτησης διακριτικότητας για την εκτίμηση ενχώριας προστασίας βάσει του άρθρου 8 της ΟΕΑΑ, σκέψη 15: «Κατά την άποψή μας επίσης, ο μόνος τρόπος για να επιτύχει ασφάλεια ο προσφύγων διά της μετεγκατάστασης του θα είναι να αποφασίσει ουσιαστικά να ζει κρυμμένος ή ως πολιτικός εξόριστος. Στο δικαίο του ασύλου του Ηνωμένου Βασιλείου, η απαίτηση από έναν πολιτικό ακτιβιστή να ζήσει μακριά από την περιοχή καταγωγής του προκειμένου να αποφύγει τη δίωξη στα χέρια των πολιτικών αντιστατών του δεν θεωρήθηκε ποτέ κατάλληλη εφαρμογή της αρχής της εσωτερικής μετεγκατάστασης: βλέπε π.χ. δικαστής Nolan στην υπόθεση R κατά Immigration Appeal Tribunal, ex p. Jonah [...]. Επιπλέον (από τον Οκτώβριο του 2006) μια τέτοια απαίτηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνάδει με την παράγραφο 3390 των κανόνων περί μεταναστευσης (άρθρο 8 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου). Πράγματι, οι παγίδες της απαίτησης από ένα πρόσωπο να ενεργεί κατά τρόπο αντίθετο προς την κανονική συμπεριφορά του, προκειμένου να αποφύγει τη δίωξη, έχουν τονισθεί επίσης από το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) στην απόφαση HJ(Iran) [2010] UKSC 31.»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, High Court (Ανώτερο Δικαστήριο) – R κατά Immigration Appeal Tribunal, ex parte Jonah [1985] 1 All ER 7</p>
UK Upper Tribunal (Εφέτειο διοικητικών διαφορών)	BA (Demonstrators in Britain – risk on return) Iran CG [2011] UKUT 36 (IAC) 1/2/2011	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με αίτηση παροχής καθεστώς πρόσφυγα βάσει δραστηριοτήτων του αιτούντος μετά την αναχώρηση.</p> <p>δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση</p> <p>Παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε αιτήσεις που βασίζονται σε δραστηριότητες του αιτούντος μετά την αναχώρηση, σκέψη 64: «Στο πλαίσιο ανακουφισίας πρόθεσης λήψης μέτρων κατά Ιρανών αντιστατών των στο εξωτερικό, πρέπει να λάβουμε απόφαση σχετικά με τον κίνδυνο διατρέχει Ιρανοί κατά την επιστροφή του, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων δραστηριοτήτων του. Στο συγκεκριμένο είδος υπόθεσης, οι παράγοντες που καθορίζουν τον κίνδυνο είναι χρήσιμο να ταξινομηθούν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες: i) είδος της οικείας επιπτώσεως δραστηριοτήτων: ii) κίνδυνος να αναγνωριστεί το πρόσωπο που την ασκεί: iii) παράγοντες που ενεργοποιούν την έρευνα κατά την επιστροφή του προσώπου: και iv) απουσία καθολικού ελέγχου όλων των προσώπων που εισέρχονται στη χώρα, παράγοντες που θα οδηγήσουν στην αναγνώριση στον αερολιμένα κατά την επιστροφή ή μετά την είσοδο στη χώρα. Για «κάθε παράγοντα υπάραξη ένα φάσμα κινδύνου. Ο κατάλογος των παραγόντων δεν είναι εξαντλητικός και ενδέχεται να υπάρχει αλληλεπικάλυψη.»</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Κατηγορία
<p>UK Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)</p>	<p>ΚΚ και Λοισαί (Nationality: North Korea) Korea CG [2011] UKUT 92 (IAC) 21/2/2011</p>	<p>Κατηγορία: Καθολισμός</p>
<p>DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>BVerwG 10 C 3.10. BVerwG:2011-240211U10C3.10.0 24/2/2011</p>	<p>Κατηγορία: Καθολισμός</p>
<p>Κατηγορία: Καθολισμός</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα σε περίπτωση διπλής ιθαγένειας. Προσωπικό πεδίο εφαρμογής της διεθνούς προστασίας – υπήκοος τρίτης χώρας – καθολισμός ιθαγένειας</p> <p>Καθολισμός ιθαγένειας για την εκλήρωση των προϋποθέσεων χορηγησης καθεστώτος πρόσφυγα, σκέψεις 79-82: «79. Ξεκινώντας τον καθορισμό αυτό επιστρέφουμε στην προσοχή σε τρία ενδεχόμενα σενάρια για την ερμηνεία των διατάξεων περί πολλαπλής ιθαγένειας του άρθρου 1 Α παραγράφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες. Ενα πρόσωπο μπορεί να έχει την επίμαχη ιθαγένεια - ή μπορεί να μην την έχει, αλλά να τη δικαιούται - ή μπορεί να είναι διηρητικός δικαιούχος χορήγησης σε αυτόν της επίμαχης ιθαγένειας βάσει διακριτικής ευχέρειας. Οι προσφεύγοντες εμπύπτουν στην πρώτη κατηγορία σε σχέση με τη Νότια Κορέα και, επομένως, δεν είναι απολύτως απαραίτητο να εξεταστούν οι Λοισαί κατηγορίες. Ωστόσο, ενόψει των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν πρέπει να εκτεθούν συνοπτικά τα ακόλουθα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, εάν η κτήση της ιθαγένειας από ένα πρόσωπο εξαρτάται από την άσκηση διακριτικής ευχέρειας από το κράτος του οποίου την ιθαγένεια επιδιώκει να αποκτήσει, δεν μπορεί να θεωρηθεί άνευ ετέρου, για τους σκοπούς της σύμβασης για τους πρόσφυγες, ότι το εν λόγω πρόσωπο έχει την επίμαχη ιθαγένεια. 80. Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από τις αποφάσεις που εκδόθηκαν στις υποθέσεις MZXLIT, NAGV και Καίκονα σχετικά με τον ισραηλινό νόμο περί επιστροφής. Ο νόμος περί επιστροφής, ο οποίος ψηφίστηκε από το Κνεσέτ (κοινοβούλιο του Ισραήλ) το 1950, παρέχει σε όλους τους Εβραίους το δικαίωμα να μεταναστεύσουν στο Ισραήλ, αλλά δεν καθιστά πολίτες του Ισραήλ λόγω της συγκεκριμένης πράξης ούτε καν του Εβραϊσμού που επιδιώκουν να εγκατασταθούν στο Ισραήλ: υπάρχουν διατάξεις, αρχικά, σχετικά με τη χορήγηση θεωρήσεων και, έπειτα, σχετικά με τον καθολισμό του κατά πόσον θα χορηγηθεί ιθαγένεια. Η διαπίστωση του δικαστή Μακκωον στην υπόθεση Καίκονα ήταν ότι "ο νόμος περί επιστροφής παρέχει ευρεία διακριτική ευχέρεια στον ισραηλινό υπουργό Εσωτερικών να απορρίπτει αιτήσεις χορήγησης ιθαγένειας". Ως εκ τούτου, τα δικαστήρια έκριναν (μολονότι όχι σε κάθε περίπτωση, όπως καθίσταται εμφανές από τη συζήτηση στην υπόθεση Καίκονα) ότι πρόσωπο το οποίο ενδέχεται να μπορεί να αποκτήσει την ιθαγένεια του Ισραήλ βάσει του νόμου περί επιστροφής δεν πρέπει να θεωρείται πολίτης του Ισραήλ. Ομοίως, πιστεύουμε ότι δεν υπάρχει γενική βάση για να αντιμετωπίζουμε πρόσωπα ως πολίτες ενός κράτους του οποίου δεν είναι επί του παρόντος πολίτες και στην ιθαγένεια του οποίου δεν έχουν επί του παρόντος δικαίωμα. 81. Από την άλλη πλευρά, ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η κτήση ιθαγένειας η οποία δεν έχει αποκτηθεί ακόμη δεν είναι ζήτημα διακριτικής ευχέρειας, αλλά δικαίωμα και απλή διατύπωση. Η ρωσική ιθαγένεια αποκτήθηκε βάσει δικαιώματος από τους αιτούντες στην υπόθεση Βουλιανονα κατά ΜΕΙ (1993) 81 FTR 74 και Ζάδανον κατά ΜΕΙ (1994) 81 FTR 246. Πρόκειται για καναδικές υποθέσεις στις οποίες οι αιτούντες ήταν πρόσωπα που ισχυρίστηκαν ότι ήταν ανιθαγενείς, αλλά, όπως ανέφερε ο δικαστής Rothstein στην υπόθεση Βουλιανονα στη σκέψη [76] (όπως παρατίθεται από τον δικαστή Μακκωον στην υπόθεση Καίκονα): "Κατά τη άποψή μου, καταθέτοντας απλώς αίτηση και υποβάλλοντας το διαβατήριό της να σφραγιστεί, η αιτούσα γίνεται πολίτης της Ρωσίας. Βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που έχω στη διάθεσή μου, οι Ρώσοι υπάλληλοι δεν έχουν κανένα διακριτικό χέρι να αρνηθούν τη ρωσική ιθαγένειά της. Δεν πιστεύω ότι η αναγκαιότητα κατάθεσης αίτησης, η οποία υπό τις περιστάσεις αυτές είναι μια απλή διατύπωση, σημαίνει ότι ένα πρόσωπο δεν έχει χώρα ιθαγένειας απλώς και μόνο επειδή επέλεξε να μην καταθέσει μια τέτοια αίτηση." 82. Ανακεφαλαιώνοντας, για τους σκοπούς της σύμβασης για τους πρόσφυγες, εάν ένα πρόσωπο έχει ήδη ιθαγένεια (ακόμη και αν δεν έχει κανένα έγγραφο που να την αποδεικνύει) το θέμα λήγει εδώ: είναι πολίτης της οικείας χώρας. Εάν δικαιούται την ιθαγένεια, υπό την προϋπόθεση και μόνο της κατάθεσης σχετικής αίτησης, πρέπει να θεωρείται επίσης πολίτης της οικείας χώρας. Εάν όμως δεν είναι πολίτης και οι αρχές ενδέχεται να αρνηθούν την ιθαγένειά του, δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πολίτης της οικείας χώρας. Με την επιφύλαξη ζητημάτων σχετικών με την "αποτελεσματικότητα" της ιθαγένειας, η ίδια αρχή εφαρμόζεται στο δικαίωμα δεύτερης ιθαγένειας όπως και στο δικαίωμα πρώτης ιθαγένειας.»</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την ανάκληση καθεστώτος πρόσφυγα (παύση). Ουσιαστική μεταβολή των συνθηκών – μη προσωρινή – διαρκής προστασία κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης</p> <p>Ορισμός μη προσωρινού χαρακτήρα της ουσιαστικής μεταβολής των συνθηκών βάσει του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ (σκέψη 20), διατίθεται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση www.bverwg.de: «y) Κατ' εφαρμογή των απαιτήσεων που απορρέουν από το άρθρο 11 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ και της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαστήριο κατωτέρω ορθώς αποφάνθηκε τελικώς ότι η απειλή διώξης βάσει της οποίας είχε χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα στους προσφεύγοντες είχε παύσει να υφίσταται. Οι προσφεύγοντες αναγνωρίστηκαν ως πρόσφυγες από το Ομοσπονδιακό Γραφείο με την απόφαση του της 26ης Φεβρουαρίου 2002, επειδή την εποχή εκείνη το Ομοσπονδιακό Γραφείο υποστήριξε ότι οι ιρακινές αρχές θεωρούσαν πράξη πολιτικής εναντίωσης ακόμη και την απλή κατάθεση αίτησης ασύλου σε άλλη χώρα. Το γεγονός αυτό, στο οποίο βασίζονταν ο φόβος των προσφευγόντων ότι θα υποστούν διώξη από το κράτος, έχει παύσει μόνιμα να υφίσταται, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του δικαστηρίου κατωτέρω. Σύμφωνα με τις εν λόγω διαπιστώσεις, η ανακροτήση του δικτάτορα Saddam Hussein και η πτώση του καθεστώτος του είναι μη αναστρέψιμες. Η επάνοδος του καθεστώτος του Μπασάφ θεωρείται αδύνατη. Ούτε η νέα ιρακινή κυβέρνηση ούτε άλλοι φορείς συνδέουν μέτρα διώξης με την κατάθεση αίτησης ασύλου σε άλλη χώρα [...]. Επομένως, δεδομένου ότι είναι σαφές ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν πλέον λόγο να φοβούνται διώξεις από οποιαδήποτε πλευρά από Ιρακί λόγω της αίτησης ασύλου που κατέθεσαν, επιβεβαιώνεται η διαπίστωση ότι υφίσταται κρατικός φόρος προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 7 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ, με τη μορφή της νέας ιρακινής κυβέρνησης, η οποία κατάρτησε τις προηγούμενες κυρώσεις και καταργήσε τον φόρο που ασφράδ τις αιτήσεις ασύλου και, επομένως, έλαβε επαρκή κατάλληλα μέτρα για τη μόνιμη πρόληψη της διώξης στην οποία βασίζονταν η αναγνώριση καθεστώτος πρόσφυγα.»</p>

συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία

παρατιθέμενες υποθέσεις

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	Παρατιθέμενες υποθέσεις
SE Εφετείο Μετανάστευσης	UM 3363-10 και 3367-10 9/3/2011	<p>Απόφαση σχετικά με βία για λόγους τιμής και απουσία προστασίας σε περίπτωση αίτησης παροχής επικουρικής προστασίας.</p> <p>προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης – ατομικές περιστάσεις αυτούτος</p> <p>Σημασία της συνεκτίμησης των ατομικών περιστάσεων του αιτούντος για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της προστασίας κατά σοβαρής βλάβης στη χώρα καταγωγής, κατά τη διαδόση στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το ερώτημα ήταν τότε εάν οι τοπικές αρχές στη χώρα καταγωγής μπορούσαν να παράσχουν στους αιτούντες αποτελεσματική προστασία. Το Εφετείο Μετανάστευσης αναγνώρισε ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής, τέτοια προστασία είναι αναμφίβολα διαθέσιμη (ιδίως για τις γυναίκες), αλλά πρόκειται για λεπτή κατάσταση. Επομένως, το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορεί να ειπωθεί γενικά ότι η παρεχόμενη προστασία είναι αποτελεσματική. Πρέπει πάντοτε να διενεργείται εξατομικευμένη αξιολόγηση. Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση, το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, λαμβανόμενων υπόψη της κοινωνικής θέσης του πατέρα του κοριτσιού, των ληστών διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τη διαθέσιμη προστασία για νεορά κορίτσια κατά των γονέων τους, της περιορισμένης πρόσβασης σε προστασία για τους άνδρες που υπόκεινται σε βία για λόγους τιμής, καθώς και του γεγονότος ότι αμφότεροι οι αιτούντες είναι ανήλικοι, δεν είναι εύλογο να απαιτείται από τους αιτούντες να είχαν αναζητήσει την προστασία των τοπικών αρχών. Θεωρήθηκε ότι δεν μπορούσε να εφαρμοστεί εγχώρια προστασία.»</p>
SE Εφετείο Μετανάστευσης	UM 7851-10 21/4/2011	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώτος πρόσφυγα λόγω φύλου.</p> <p>μη κρατικοί υπεύθυνοι διώξης/σοβαρή βλάβη – συγγενείς</p> <p>Συγγενείς ως μη κρατικοί υπεύθυνοι διώξης, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Λεομένου ότι η αιτούσα κατέδειξε ότι είναι πιθανό να εκτεθεί, με την επιστροφή της στο Kismayo, σε κακομεταχείριση από άρρενες συγγενείς, σε συνεργασία με την Al Shabaab, επειδή ως γυναίκα δεν τήρησε τους κρατούμενες κανόνες, και δεδομένου ότι οι δυνατότητες να εσφαλώσει η αιτούσα αποτελεσματική προστασία στη συγκεκριμένη περιοχή ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες, η αιτούσα είχε δικαίωμα προστασίας ως πρόσφυγα λόγω φύλου. Ωστόσο, αυτό προϋποθέτει ότι δεν μπορεί να εξασφαλιστεί προστασία σε κανένα άλλο τμήμα της Σομαλίας.»</p>
BE Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών	62.867 9/6/2011	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με αποτελεσματική προστασία και εσωτερική μεταγκάτασταση για την εκκλιρίωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα.</p> <p>υπεύθυνοι προστασίας – μη κυβερνητικές οργανώσεις – αποτελεσματική προστασία κατά της διώξης – ανεπάρκεια απλής παικτικοποίησης</p> <p>Μη κυβερνητικές οργανώσεις ως δυνατικοί υπεύθυνοι προστασίας εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του, σκέψη 4.8.2: «Εκ προοισίου, το Συμβούλιο συντάσσεται με την άποψη της προσφεύγουσας πλειοπία και υπενθυμίζει ότι οι ΜΚΟ δεν εμπιπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48/5 παράγραφος 2 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980. Δεν μπορούν να θεωρηθούν φορείς προστασίας παρά μόνον εάν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό τμήμα της επικράτειάς του, κάτι που δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση. Κατά συνέπεια, η επιχειρηματολογία της καθ' ης όσον αφορά την ένωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων TIMIDRIA δεν είναι επαρκής για τη στήριξη της προσβαλλόμενης απόφασης επί του θέματος αυτού.».</p> <p>Η παικτικοποίηση ορισμένων συμπεριφορών χωρίς αποτελεσματική εφαρμογή δεν αρκεί για να ισοδυναμεί με αποτελεσματική προστασία κατά της διώξης στη χώρα καταγωγής, σκέψεις 4.8.3-4.8.5: «4.8.3. Επομένως, το κύριο ερώτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι το εξής: μπορεί να καταδείξει η προσφεύγουσα ότι το κράτος του Νίγηρα δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να της χορηγήσει προστασία κατά της διώξης; Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι απειλήθηκε, εις μάτην, στις τοπικές αστυνομικές αρχές, καθώς και σε μια ισλαμική οργάνωση, η οποία την απέπειψε λέγοντάς της, σύμφωνα με τις δηλώσεις της, ότι "η ποιή μου πρέπει να είναι ο θάνατος. Ο μαρμαριπού έιπε ότι εξαιτίας ανθρωπίνων εμάς δεν έρχεται η βροχή στη χώρα μας" [...]. Φαίνεται ότι η καθ' ης ανταπεφύχεται τα ανωτέρω και εμμένει στη σημασία της ένωσης ανθρωπίνων δικαιωμάτων TIMIDRIA, η οποία δραστηριοποιείται ενεργά στον τομέα της καταπολέμησης της δουλείας. Η προσφεύγουσα, από την πλευρά της, παραμένει στην προσφυγή της προσηλωμένη στην αναποτελεσματικότητα των νομικών διατάξεων που απαγορεύουν τη δουλεία, στην έλλειψη παροχής βοήθειας από τις αρχές της χώρας της και στην αδράνεια των δικαστικών και δικαστικών αρχών όσον αφορά τα θύματα δουλείας. Επισυνάπτε δε στον δικαστικό φάκελο εκθέσεις διεθνών οργανισμών που υποστηρίζουν την ίδια άποψη, 4.8.4. Από αντικειμενικές πληροφορίες που κατατέθηκαν στον δικαστικό φάκελο, τόσο από την προσφεύγουσα όσο και από την καθ' ης, προκύπτει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή της παικτικής διάταξης με την οποία παικτοποιείται η δουλεία είναι κατά τα φαινόμενα δυσχερής και ότι ο φόβος αντιποιών από τους κυρίαρχους αφέντες είναι ενίοτε τόσο μεγάλος, με αποτέλεσμα να υποβάλλονται ελαχίστες καταγγελίες [...]. 4.8.5. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα αποδεικνύει ότι, στη δική της περίπτωση, το δικαστικό σύστημα του Νίγηρα δεν άσκησε διώξεις ούτε επέβαλε κυρώσεις κατά των πράξεων που συνιστούν διώξη εις βάρος της. Το Συμβούλιο εκτιμά, συνεπώς, ότι η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση σε αποτελεσματική προστασία κατά την έννοια του άρθρου 48/5 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980.».</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>DE Διοικητικό Δικαστήριο Augsburg</p>	<p>Au 6 K 30092 16/6/2011</p>	<p>Απόφαση σχετικά με δίωξη λόγω φύλου για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα. ορισμός πρόσφυγα – λόγος δίωξης – ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα (άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ) – γυναικείο – μη κρατικοί υπεύθυνοι δίωξης/σοβαρή βλάβη – ανικανότητα και απροθυμία του κράτους να παράσχει προστασία κατά της δίωξης</p> <p>Γυναίκες οι οποίες παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα κατά τις διατάξεις του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ, σκέψη 5: «Οι λόγοι δίωξης με τους οποίους συνδέεται η επαπειλούμενη ενέργεια κατά της αιτούσας είναι η ιδιότητα του φύλου της και η συμμετοχή της σε «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» (άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας 2004/83/ΕΚ): ανήταν γυναικείο από οικογενειακές παραδοσιακών αντήλιφσεων που υπαγορεύουν ακόμα και τον εξαναγκασμό σε γάμο- εξάτις αυτού απειλούνται επί του παρόντος, αν όχι η ζωή, οπωσδήποτε η σωματική ακεραιότητα και η ελευθερία της.»</p> <p>Πρόσωπα ως μη κρατικοί υπεύθυνοι δίωξης, σκέψη 6: «Η επαπειλούμενη ενέργεια κατά της αιτούσας προέρχεται από μη κρατικούς παράγοντες υπό τον έννοια της παραγράφου 60 σημείο 1, περίοδος 4 στοιχείο γ) του Νόμου περί Διαίονης (Aufenthaltsgesetz). Στους εν λόγω μη κρατικούς παράγοντες συμπεριλαμβάνονται μεμονωμένα πρόσωπα, μεταξύ των οποίων και ο πατέρας της αιτούσας.»</p> <p>Ανικανότητα και απροθυμία του κράτους να παράσχει προστασία κατά της δίωξης στη χώρα καταγωγής, σκέψη 6: «Δεν διασφαλίζεται επαρκής προστασία της αιτούσας από τον επαπειλούμενο εξαναγκασμό σε γάμο. Το αφγανικό κράτος εκτιμάται ότι δεν έχει ούτε τη δυνατότητα ούτε την πρόθεση να προστατεύσει την αιτούσα από την εναντίον της ενέργεια [...]».</p>	<p>Γερμανία, Διοικητικό Δικαστήριο Κολωνίας – Az 14 K 7186/09 A</p>
<p>BE Συμβούλιο ένδικων διαφορών δικαίου αλλοδαπών</p>	<p>64.233 30/6/2011</p>	<p>Απόφαση σχετικά με εγχώρια προστασία για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα.</p> <p>Εγχώρια προστασία – ατομικές περιστάσεις αιτούντος – ειδική ευάλωτη θέση</p> <p>Ειδική ευάλωτη θέση του αιτούντος ως ατομική περίπτωση η οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση της εγχώριας προστασίας, σκέψη 5.4.2: «[...] Λαμβανομένων υπόψη αυτών των γενικών συνθηκών και της προσωπικής κατάστασης της προσφύγουσας, η οποία, όπως αναφέρεται μάλιστα και στην έκθεση του πραγματογνώμονα συμβούλου του Γενικού Επιτρόπου, πάσχει από σοβαρά ψυχοπαθολογικά και ψυχολογικά προβλήματα – κατάσταση που επιβεβαιώνεται από την ταρική έκθεση αξιολόγησης της 9ης Μαρτίου 2011 που έχει καταθέσει η προσφύγουσα στον φάκελό της διαδικασίας –, το συμβούλιο εκτιμά ότι ευλόγως δεν μπορεί να αναμένεται από εκείνη να παραμείνει σε άλλες περιοχές της Γερμανίας. Ως εκ τούτου, το άρθρο 48/5 παράγραφος 3 δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση.».</p>	
<p>ES Ανώτατο Δικαστήριο</p>	<p>1789/2009 ECLI:ES:TS:2011:4013 15/6/2011</p>	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα.</p> <p>καθεστώς πρόσφυγα – λόγοι δίωξης – άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση) – ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας – φύλο</p> <p>Αναγνώριση των γυναικών ως ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας λόγω φύλου, σκέψεις 5 και 6: «Επιπλέον, θεωρούμε ότι η απόφαση του δικαστηρίου συνάδει με τη νομολογία του παρόντος Τμήματος Διοικητικών Διαφορών του Ανώτατου Δικαστηρίου (Sala de lo Contencioso-Administrativo del Tribunal Supremo), το οποίο έκρινε, στις αποφάσεις της 15ης Φεβρουαρίου 2007 (RC 9036/2003) και της 11ης Μαΐου 2009 (RC 3155/2006), ότι σε περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώνεται η ύπαρξη «επαρκών ενδείξεων», βάσει των περιστάσεων της εκάστοτε υπόθεσης, ότι μια γυναίκα υφίσταται δίωξη λόγω φύλου, ότι εφαρμόζονται σε βάρος της πρακτικές αντιθέτες με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, όπως ο καταναγκαστικός γάμος ή ο οικειοθυσιασμός των γεννητικών οργάνων, και ότι το νομικό πλαίσιο της χώρας καταγωγής δεν παρέχει αποτελεσματική ένομη προστασία, χορηγείται δικαίωμα ασύλου σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 3 και 8 του νόμου 5/1984, της 26ης Μαρτίου, ο οποίος δέπει το δικαίωμα ασύλου και το καθεστώς πρόσφυγα. [...] Σε αυτό το κανονιστικό πλαίσιο, η μεταρρύθμιση της ισπανικής νομοθεσίας για το άσυλο, η οποία επήλθε με τον οργανικό νόμο 3/2007, επιτρέπει να χαρακτηρίζονται ως πρόσωπα που χηρύνουν προστασίας γυναικείοι οι οποίες υφίστανται παραβιάσεις των απαράγλυτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και, συγκεκριμένα, γυναικείοι οι οποίες υφίστανται σοβαρές διακρίσεις στη χώρα καταγωγής τους, λόγω της αναγνώρισης νομικού καθεστώςτος υποταγής, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, και οι οποίες δεν τυγχάνουν αποτελεσματικής ένομης προστασίας έναντι σοβαρών πράξεων πλάγιου ή ενδοκοινωνιακής βίας που παραβιάζουν την αξιοπρέπεια και τη σωματική και ψυχική ακεραιότητα»...</p>	<p>ES, Ανώτατο Δικαστήριο – 9036/2003 ES, Ανώτατο Δικαστήριο – 3155/2006</p>
<p>PL Μητροπολιτικό Δικαστήριο</p>	<p>KH κατά Office of Immigration and Nationality, 6.K. 34.440/2010/20 5/10/2011</p>	<p>Απόφαση σχετικά με ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και αιτούσια αποτελεσματικότητας προστασίας στη χώρα καταγωγής για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα.</p> <p>προστασία κατά της δίωξης/σοβαρή βλάβη – αποτελεσματικότητα – πρόληψη</p> <p>Η προστασία στη χώρα καταγωγής είναι αποτελεσματική εάν παρεμποδίζει επίσης τη μελλοντική δίωξη, κατά τη διαβέβηση στην EDAL περιληψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «[Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η κρατική προστασία μπορούσε να θεωρηθεί αποτελεσματική μόνο εάν υπήρχαν μηχανισμοί για την πρόληψη της τέλεξης πράξεων δίωξης (ή σοβαρά μεροληπτικών πράξεων) και όχι μόνο για τη δίωξη των δραστών συμβάντων του παρελθόντος.»</p>	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο	DK κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 6 As 22/2011 27/10/2011	Απόφαση σχετικά με εγκώρια προστασία και αποτελεσματική προστασία για την εκπαίδευση των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας. υπεύθυνοι προστασίας – μη κυβερνητικές οργανώσεις Μη κυβερνητικές οργανώσεις ως υπεύθυνοι προστασίας κατά δίωξης/σοβαρής βλάβης εάν ελέγχουν το σημαντικό μέρος του εδάφους του, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περίπτωση στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Για τους σκοπούς της εκτίμησης της ικανότητας και της προθυμίας πρόληψης της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης από μη κρατικούς φορείς, πρέπει να εξετάζεται η ενδεχόμενη προστασία η οποία παρέχεται από το κράτος, ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το σημαντικό μέρος του εδάφους του. Δεν μπορεί να παρασχεθεί αποτελεσματική προστασία από μη κυβερνητικές οργανώσεις οι οποίες δεν ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του.»	
UK Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)	AMM και Δοιποί (conflict; humanitarian crisis; returnees; FGM) Somalia CG [2011] UKUT 445 (IAC) 25/11/2011	Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας. εγκώρια προστασία – βέλος απόδειξης Βέλος απόδειξης κατά την εκτίμηση της εγκώριας προστασίας, σκέψη 225: «Δεν θεωρούμε ότι η νομολογία που επικαλούνται οι προσφεύγοντες αποδεικνύει ότι ο καθού φέρει το νόμιμο βέλος της απόδειξης ότι υπάρχει μέρος στη χώρα ιθαγένειάς του προσφεύγοντος, ο οποίος απέδειξε ότι έχει βάσιμο φόβο σε περιοχή της εν λόγω χώρας, στο οποίο θα μπορούσε λογικά να αναμείνεται ότι ο προσφεύγων θα μεταβεί και θα ζήσει. Το πρόσωπο που ζητεί διεθνή προστασία φέρει το νόμιμο βέλος της απόδειξης ότι δικαιούται την προστασία αυτή. Ωστόσο, το περιεχόμενο του εν λόγω βέλους αποδειξης εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης. Στην πράξη, το ζήτημα της εναλλακτικής λύσης εσωτερικής μεταγκατάστασης πρέπει να ενγείρεται από τον υπουργό, είτε στην επιστολή άρνησης είτε (με την επιφύλαξη ζητημάτων διαδικαστικής αμεροληψίας) κατά τη διαδικασία προσφυγής. Σε πολλές περιπτώσεις, ο καθού θα επισιμάνει αποδείξεις όσον αφορά τις γενικές συνθήκες στον προτεινόμενο τόπο μεταγκατάστασης. Τότε ο προσφεύγων θα πρέπει να αποδείξει τον ισχυρισμό ότι, ανεξάρτητα από τις εν λόγω συνθήκες, δεν θα είναι λογικό να μεταγκατασταθεί εκεί. Οι σχετικοί λόγοι ενδέχεται να είναι λόγοι τους οποίους μόνον ο προσφεύγων μπορεί να γνωρίζει· για παράδειγμα, κατά πόσον ζουν στην περιοχή προτεινόμενης μεταγκατάστασης άνθρωποι οι οποίοι ενδέχεται να αναφέρουν την παρουσία του προσφεύγοντος στα πρόσωπα τα οποία φοβάται στην περιοχή καταγωγής του. Είναι πρόβλημα ότι ο υπουργός δεν μπορεί να προβάλει αποδείξεις επί ενός τέτοιου θέματος.»	
DE Διοικητικό Δικαστήριο Στουτγάρδης	A 11 K 2066/11 30/12/2011	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα. υπεύθυνοι προστασίας – τοπικοί φορείς Τοπικοί φορείς (ήτοι, δημοτικο γραφείο καταχώρισης) ως δυνατικοί υπεύθυνοι προστασίας εάν είναι σε θέση και επιθυμούν να παράσχουν αποτελεσματική προστασία κατά δίωξης/σοβαρής βλάβης, σκέψη 10: Ο αιτών δεν έτυχε επαρκούς προστασίας από την καταπίεση δικαιωμάτων που υπέστη στο Ιράν. Ναι μεν, όπως εξέθεσε ο αιτών και όπως τεκμηριώσε προσκομίζοντας έγγραφα, η αρχή έκδοσης αδειών της πόλης Μασάντ υποχρεώθηκε στην έκδοση προσωπικών εγγράφων για τον ίδιο και την οικογένειά του έπειτα από δικαστική διαδικασία που κίνησε και έφερε εις πέρας ο πατέρας του. Όπως όμως αξιόπιστα εξήγησε, η εν λόγω αρχή δεν εκπλήρωσε την δικαστικώς επιβληθείσα υποχρέωσή της, παρά τις εντολές εκτέλεσής που της απέστειλε ο δικηγόρος του οποίο εξουσιοδότησε ο πατέρας του. Δεδομένης της κατάστασης, δεν διασφαλίζεται αποτελεσματική προστασία υπό την έννοια του άρθρου 7 παράγραφος 2 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ.»	
FR Εθνικό δικαστήριο αρχείο για θέματα ασύλου	M και Mme M, 09002796 και 09002797 C 6/2/2012	Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα για θρησκευτικό λόγο. προστασία κατά της δίωξης/σοβαρής βλάβης – ανικανότητα του κράτους – ένσπλη σύμβαση Ανικανότητα του κράτους να παράσχει προστασία εν καιρώ ένσπλης σύμβασης: «Εκτιμώντας [...] ότι, υπό αυτές τις συνθήκες, είναι αδιανόητο να σκεφτεί κανείς ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικαλεστούν ουσιαστικά την προστασία των αρχών της χώρας τους, παρά τις προσπάθειες των τοπικών αρχών για αποκατάσταση της δημόσιας τάξης, κυρίως δε μετά την αναχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων, όπως προκύπτει από την ανάλυση της 27ης Δεκεμβρίου 2011 την οποία διεξήγαγε η υπηρεσία ανθρωπιστικών εδρήσεων και αναλύσεων του Γραφείου συντονισμού ανθρωπιστικών υποθέσεων (Bureau de la coordination des affaires humanitaires) του OHE [...]».	

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παρattiθέμενες υποθέσεις
FR Εθνικό δικαστήριο αριμόδιο για θέματα ασύλου	MD, 11026661 13/7/2012	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα λόγω πολιτικών πεποιθήσεων. υπεύθυνοι διώξης/σοβαρής βλάβης – de facto κρατικοί υπεύθυνοι</p> <p>Ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους ως de facto κρατικοί υπεύθυνοι: «Εκτιμώντας ότι, με βάση τα στοιχεία του φακέλου και τις ακριβείς και προσωπικές δηλώσεις του προσφεύγοντος, κατέστη εφικτό να διακριθώθει ότι ο προσφεύγων γεννήθηκε στον καταυλισμό προσφύγων της Smaira, ο οποίος βρίσκεται σε αλγερινό εδαφικό πλαίσιο του Tindouf, και ότι διέμενε πάντα εκεί, ότι προσκομίζει προς τούτο δελτίο ταυτότητας που έχει χορηγηθεί από την αυτοανακηρυχθείσα Αραβική Λαοκρατική Δημοκρατία της Σαχάρας, ότι από την αποδεδεικτική διαδικασία προκύπτει επίσης ότι οι καταυλισμοί προσφύγων της Σαχάρας εγκαταστάθηκαν από το 1976 στα δυτικά του μεγάλου Νάτου της Αλγερίας, σε τμήμα εδάφους που παραχωρήθηκε από τις αλγερινές αρχές και στο οποίο βρισκόταν η έδρα της αυτοανακηρυχθείσας Αραβικής Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Σαχάρας, στις αρχές της εξορίας των Σαχάρων· ότι η Αραβική Λαοκρατική Δημοκρατία της Σαχάρας υποστηρίχθηκε από την Αλγερία αμέσως μετά την αυτοανακήρυξή της το 1976 [...]· ότι οι καταυλισμοί· τελούν υπό τη διαχείριση των αρχών των Σαχάρων, οι οποίες ορίζονται από τους πρόσφυγες και ασκούν διοικητικές, αστυνομικές, δικαστικές, στρατιωτικές και πολιτικές εξουσίες με την πλήρη συναίνεση των αλγερινών αρχών· ότι οι εν λόγω αρχές ασκούν εκ των πραγμάτων αποκλειστική εξουσία επί του εδάφους· ότι, εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν έχει ούτε μαροκινή ούτε αλγερινή ιθαγένεια· ότι πρέπει, συνεπώς, να προσδιοριστεί, ο τόπος συνήθους διαμονής του· ότι από την αποδεδεικτική διαδικασία προκύπτει ότι διέμενε αποκλειστικά στο εδαφός που τελεί υπό τον έλεγχο των αρχών της αυτοανακηρυχθείσας Αραβικής Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Σαχάρας· ότι από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο κ. D., καταγωγής Σαχάρας, μπορεί να θεωρηθεί κάτοικος της Αραβικής Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Σαχάρας, η οποία αποτελεί την εκ των πραγμάτων αρχή· ότι, συνεπώς, οι φόβοι που εκφράζει πρέπει να εξεταστούν έναντι της Αραβικής Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Σαχάρας [...]».</p>
SI Διοικητικό Δικαστήριο	I U 42/2012 14/7/2012	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής καθεστώςτος πρόσφυγα από παιδί. ορισμός πρόσφυγα – ιδιαίτερα κοινωνική ομάδα – παιδιά</p> <p>Τα παιδιά ως δυναμικά μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, κατά τη διαθήκη στην ΕΔΑΔ περιληψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Ένα παιδί στο Αφγανιστάν μπορεί να είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, στο Αφγανιστάν η ιδιότητα του νέου χωρίς καμία επαφή με τους γονείς του αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ταυτότητας ενός προσώπου και, επομένως, τα συγκεκριμένα πρόσωπα δεν θα πρέπει να εξαναγκάζονται να παρατούνται από την ταυτότητά τους, καθώς δεν είναι δυνατή η πλήρης αποποίηση της συγκεκριμένης ταυτότητας. Εκτός αυτού, είναι επίσης σαφές, πέραν πάσης αμφιβολίας, ότι η προαναφερθείσα ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στο Αφγανιστάν, καθώς οι Ταλιμπάν αντιστασιακοί είναι εν λόγω παιδιά υπό τη συγκεκριμένη ιδιότητά τους και τα χρησιμοποιούν για τους στρατιωτικούς και πολιτικούς σκοπούς τους, ενώ εγκληματικές ομάδες τα χρησιμοποιούν για άλλους παράνομους σκοπούς, όπως εμπόριο λευκής οπικής, σεξουαλική βία, εμπόριο ναρκωτικών και άλλα εγκλήματα. Επομένως, ο ατών μπορεί να υποστεί διώξεις επειδή είναι μέλος ευάλωτης ομάδας παιδιών με ή χωρίς γονείς.»</p>
BE Συμβούλιο της Επιτροπής	218.075 16/7/2012	<p>Απόφαση σχετικά με την ερμηνεία πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης (εξατομίκευση) για την εκπαίδευση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας.</p> <p>πραγματικός κίνδυνος – αποδείξεις για πρόσωπα που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση</p> <p>Αποδείξεις πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης για πρόσωπα που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση: «[...] κρίνοντας ότι ο προσφεύγων “δεν προβάλει κανένα στοιχείο, ισχυρισμό ή προσωπικό λόγο που να αποδεικνύει ότι διατρέχει τέτοιο κίνδυνο”, το Συμβούλιο επιλύσης ενδίκων διαφορών αλλοδαπών (Conseil du contentieux des étrangers) προβαίνει σε ερμηνεία η οποία δεν συνάδει με το άρθρο 48/4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980· ότι το εν λόγω άρθρο μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο το άρθρο 15 στοιχείο β) της προαναφερθείσας οδηγίας 2004/83/ΕΚ το οποίο ορίζει ως εξής: “Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε α) [...] β) βασανιστήρια ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του ατόμου στην χώρα καταγωγής του· ή γ) [...]”, ότι αποφαινόμενα σχετικά με την έκταση της διάταξης αυτής, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπενθύμισε ότι οι έννοιες των “βασανιστηρίων ή της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας του ατόμου σχετικά με το άρθρο 3 της Σύμβασης για την Πρόσωση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών· εκτιμή εν προκειμένω (απόφαση Saadi κατά Ιταλίας της 28ης Φεβρουαρίου 2008) ότι οποιοσδήποτε επικαλείται παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης πρέπει να αποδεικνύει ότι τόσο η γενική κατάσταση στη χώρα καταγωγής του όσο και οι προσωπικές του περιστάσεις τεκμηριώνουν τον κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του, εκτός εάν καταδείξει η ιδιότητα μέλους ομάδας η οποία εκτίθεται συστηματικά σε πρακτικές κακομεταχείρισης στην τελευταία περίπτωση, είναι ευθύνη του ενδιαφερόμενου να καταδείξει ότι συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι οι οποίοι στοιχειοθετούν την ύπαρξη της επίμαχης πρακτικής και την ιδιότητα μέλους της προαναφερθείσας ομάδας· συνάγεται ότι καθόσον το Συμβούλιο επιλύσης ενδίκων διαφορών αλλοδαπών δεν αρνήθηκε, εν προκειμένω, στον προσφεύγοντα την ιδιότητα ατόμου που έχει αποκτήσει την ιθαγένεια XXX και ότι ο προσφεύγων υποστήριξε ότι διέτρεχε κίνδυνο κακομεταχείρισης τον οποίο διατρέχουν πρόσωπα που βρίσκονται σε ανάλογη κατάσταση, ο δικαστής δεν μπορεί να απαιτήσει από τον προσφεύγοντα να προβάλει “στοιχείο, ισχυρισμό ή προσωπικό λόγο που να αποδεικνύει ότι διατρέχει τέτοιο κίνδυνο”, χωρίς να έχει αποφανθεί, εκ των προτέρων, ότι η κατηγορία ατόμων άσυλο που έχουν στερηθεί την ιθαγένεια XXX δεν εκτίθεται σε πρακτική κακομεταχείριση [...]».</p>

ΔΕΕ – C-465/07 *Meki Elgafai*
κατ
Noor Elgafai κατά
Staatssecretaris van Justitie
ΕΔΔΑ – *Saadi* κατά *Italiá*,
προσφυγή αριθ. 37201/06

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
<p>IE</p> <p>High Court (Ανώτερο Δικαστήριο)</p>	<p><i>JTM κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General</i></p> <p>[2012] IEHC 99</p> <p>1/3/2012</p>	<p>Απόφαση, μεταξύ άλλων, σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ (φορείς σοβαρής βλάβης) για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας.</p> <p>φορείς σοβαρής βλάβης (άρθρο 6 της ΟΕΑΑ) – μη εξαντλητικός κατάλογος</p> <p>Ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ ως παρεμφερους μη εξαντλητικό κατάλογο των φορέων σοβαρής βλάβης/διώξης, σκέψεις 32-34 και 46: «32. Το δικαστήριο δεν θεωρεί ότι, είτε στην οδμήια [δηλαδή στο άρθρο 6 της ΟΕΑΑ] είτε στους κανονισμούς, ο όρος “σοβαρή βλάβη” πρέπει να ορίζεται κατά τρόπο ώστε η “σοβαρή βλάβη” να μπορεί να έχει προκληθεί μόνο από φορείς σοβαρής βλάβης. 33. Το κατά πόσον συγκεκριμένη πράξη τελέστηκε από “φορέα σοβαρής βλάβης” είναι λυσιτελής στο πλαίσιο της οδηγίας καθώς και για τον Ιρλανδο υπεύθυνο λήψης αποφάσεων (διαφορετικά ο ορισμός θα ήταν περιττός), αλλά δεν οδηγεί κατ’ ανάγκη στον αποκλεισμό από το ενδεχόμενο χορήγησης επικουρικής προστασίας ενός προσώπου του οποίου η βλάβη προκλήθηκε από άλλο πρόσωπο και όχι από φορέα σοβαρής βλάβης. Εάν σκοπός της οδηγίας ή των κανονισμών ήταν να έχουν αυτό το νόημα, θα το ανέφεραν. 34. Το δικαστήριο εκτιμά ότι η έννοια των ορισμών είναι σαφής: “σοβαρή βλάβη” σημαίνει ακριβώς αυτό και η έννοια δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε βλάβη που προκαλείται από φορείς σοβαρής βλάβης. [...] 46. Δεν είναι ο ρόλος του δικαστηρίου να κάνει εκκασίες σχετικά με την τελική απόφαση του υπουργού. Αρκείται στον υπουργό να αποφασίσει κατά πόσον ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής προστασίας. Όταν καταλήγει στο συγκεκριμένο συμπέρασμα, ο υπουργός δεν πρέπει να αποκλείει από τους παράγοντες που λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ο αιτών υπέστη “σοβαρή βλάβη” για τον λόγο ότι η “σοβαρή βλάβη” δεν προκλήθηκε από φορέα σοβαρής βλάβης. Το κατά πόσον η βλάβη προκλήθηκε ή όχι από φορέα σοβαρής βλάβης μπορεί να είναι λυσιτελής όταν εξετάζεται το ζήτημα του δικαιώματος επικουρικής προστασίας, αλλά το γεγονός ότι η βλάβη που υπέστη ο αιτών δεν προκλήθηκε από φορέα σοβαρής βλάβης δεν καθιστά τη βλάβη λιγότερο “σοβαρή” ούτε την αποκλείει από τον ορισμό της “σοβαρής βλάβης”, όπως παρατίθεται στους κανονισμούς.»</p>	
<p>UK</p> <p>Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)</p>	<p><i>AK (Article 15(c))/Afghanistan κατά Secretary of State for the Home Department, CG</i></p> <p>[2012] UKUT 00163 (IAC)</p> <p>18/5/2012</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων παροχής επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ) της ΟΕΑΑ.</p> <p>εγκύβρια προστασία – εκτίμηση στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας, βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ)</p> <p>Εκτίμηση εγκύβριας προστασίας στο πλαίσιο δικαιώματος επικουρικής προστασίας βάσει του άρθρου 15 στοιχείο γ), σκέψη 228: Είναι σαφές από τη διάθρωση του άρθρου 8 της οδηγίας ότι η εσωτερική μετεγκατάσταση είναι απαραίτητο στοιχείο το οποίο έχει σημασία όχι μόνο για να διαπιστωθεί το δικαίωμα στο καθεστώς πρόσφυγα (βάσει των άρθρων 2 και 9) αλλά και για να διαπιστωθεί το δικαίωμα σε επικουρική (ανθρωπιστική) προστασία βάσει και των τριών σκελών του άρθρου 15 – άρθρο 15 – στοιχείο α), β) και γ). Όταν αφορά τον απαραίτητο χαρακτήρα της εξέτασης της εσωτερικής μετεγκατάστασης για τους σκοπούς του άρθρου 15 στοιχείο γ), το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) επιβεβαίωσε στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση <i>Eigafai</i> ότι ζήτημα σχετικό με το άρθρο 15 στοιχείο γ) μπορεί να ανακύψει σε σχέση όχι μόνο με το σύνολο της χώρας αλλά και με τμήμα(τα) αυτής: βλέπε σκέψη 43. Εάν θεωρείται ότι στην περιοχή καταγωγής του αμάχου σκεπάζεται βία αδιακρίτως σε επίπεδο άνω του ορίου που προβλέπεται στο άρθρο 15 στοιχείο γ), ο άμαχος εξακολουθεί να μην μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα επικουρικής (ανθρωπιστικής) προστασίας, εκτός εάν είναι σε θέση να αποδείξει είτε συνεχίζόμενο κίνδυνο σοβαρής βλάβης (το σκέλος της “ασφάλειας” του άρθρου 8 παράγραφος 1) είτε περιστάσεις οι οποίες καθιστούν μη εύλογη την εγκατάστασή του σε άλλη περιοχή (το σκέλος του “εύλογου χαρακτήρα” του άρθρου 8 παράγραφος 1).</p>	<p>ΔΕΕ – C-465/07 <i>Mekki Eigafai</i> και <i>Noor Eigafai</i> κατά <i>Staatssecretaris van Justitie</i></p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παραιτηθείσες υποθέσεις
<p>IE High Court (Ανώτερο Δικαστήριο)</p>	<p>WA κατά Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General [2012] IEHC 251 25/6/2012</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας. Άρθρα 6 και 7 της ΟΕΑΑ – μη κρατικοί φορείς διώξης ή σοβαρής βλάβης – κρατικός φορέας προστασίας Συμπληρωματικός χαρακτήρας του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ (φορείς διώξης/σοβαρής βλάβης) και του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ (φορείς προστασίας), σκέψη 36: «Κατά την άποψη του δικαστηρίου, ο σκοπός και το αποτέλεσμα του ορισμού του όρου “φορείς διώξης ή σοβαρής βλάβης”, όπως παρατίθενται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού του 2006 που θέτουν σε ισχύ το άρθρο 6 της οδηγίας, πρέπει να εξετάζονται υπό αυτό το πρίσμα και αντικείμενο. Το δικαστήριο εκτιμά ότι είναι εσφαλμένη η επικέντρωση στον ορισμό μεμονωμένα, επειδή αυτός πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σε συνδυασμό με τον ορισμό της “σοβαρής βλάβης” και τους ορισμούς του “προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία” και της “προστασίας κατά της διώξης ή σοβαρής βλάβης” που προβλέπονται στον κανονισμό 2 παράγραφος 1 βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας (“φορείς προστασίας”).»</p> <p>Μη κρατικοί φορείς ως φορείς διώξης ή σοβαρής βλάβης βάσει του άρθρου 6 της ΟΕΑΑ, σκέψη 40: «Η μεία στην απόφαση ότι “σοβαρή βλάβη” μπορεί να προκληθεί μόνο από “φορείς σοβαρής βλάβης”, κατά την έννοια του κανονισμού 2 παράγραφος 1, είναι ορθή, επειδή, από πρακτική άποψη, εάν ο ισχυρισμός περί κινδύνου σοβαρής βλάβης βασίζεται σε αιτία, ή απορρέει από πηγή, διαφορετική από το ίδιο το κράτος (θανάσιος και τις δυνάμεις και τις υπηρεσίες του ή ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το συγκεκριμένο κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του, θεωρείται ότι υπάρχει διαθέσιμη εθνική προστασία και, επομένως, η διεθνής προστασία δεν είναι απαραίτητη, εφόσον αποδεικνύεται ότι οι “κρατικοί φορείς” λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να παρεμποδίσουν την οικεία σοβαρή βλάβη όταν προκαλείται από “μη κρατικούς φορείς”, “μη κρατικοί φορείς” μπορούν να γίνουν “φορείς σοβαρής βλάβης” μόνο όταν [...] αποδεικνύεται ότι το κράτος (θα) ανέμενε ότι οι “φορείς” θα επιθυμεί να αποτρέψει τη βλάβη που προκαλείται από μη κρατικούς φορείς.»</p> <p>Το κράτος ως παραδοσιακός φορέας προστασίας κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης, σκέψη 34: «Η δέσμευση των συμβαλλόμενων στη σύμβαση για τους πρόσφυγες του 1951 κρατών και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως αποδεκτών της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου για παράχου διεθνή προστασία σε πρόσφυγες και σε πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της συμπληρωματικής μορφής επικουρικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στην παραδοχή ότι στο διεθνές δίκαιο είναι πρωταρχικό καθήκον κάθε κυρίαρχου κράτους να προστατεύει τους πολίτες του, διά των θεσμών του και, μέσω των δυναμένων ασφαλείας και των υπηρεσιών του, τόσο από εξωτερική επίθεση όσο και από εσωτερική βία και βλάβη. Η διεθνής κοινότητα αποδέχεται να επιβαρύνει τις εσωτερικές σχέσεις του κράτους και των πολιτών του και πράττει κάτι τέτοιο μόνο εάν ο μεμονωμένος ατών βρισκείται εκτός της χώρας (θανάσιος ή σοβαρής βλάβης εναντίον του σε αυτήν και επειδή η κυβέρνηση και οι υπηρεσίες της επίμαχης χώρας δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν εύλογη προστασία στους πολίτες τους υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες. Διεθνής προστασία παρέχεται μόνο εάν δεν παρέχεται εθνική προστασία στη χώρα καταγωγής. [...]).»</p>
<p>UK Ανώτατο Δικαστήριο</p>	<p>RT (Zimbabwe) & Ors κατά Secretary of State for the Home Department [2012] UKSC 38 25/7/2012</p>	<p>Απόφαση σχετικά με καταλογιζόμενες πολιτικές πεποιθήσεις για την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος ασύλου. ορισμός πρόσφυγα – λόγοι διώξης – ανθρωπινή αξιοπρέπεια Σημασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας για τον προσδιορισμό του (των) λόγου (-ων) διώξης, σκέψη 39: «Οι μορφές προστασίας που παρέχει η Σύμβαση για τους πρόσφυγες βασίζονται στο δικαίωμα στην αξιοπρέπεια: βλέπε <i>Καναδάς (Attorney General) κατά Ward</i> [1993] 2 SCR 689, όπου επιβεβαιώνεται η θέση του καθηγητή Hathaway, <i>Law of Refugee Status</i> (1991), σ. 108: “Γιατί, ο κριτής αποψήφισμα είναι ότι το προσφυγικό δίκαιο πρέπει να έχει ως αντικείμενο πράξεις οι οποίες αρνούνται την ανθρωπινή αξιοπρέπεια με οποιοδήποτε βασικό τρόπο και ότι το κατάλληλο κριτήριο είναι η διαρκής ή συστηματική άρνηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.”»</p>
<p>FR Συμβούλιο της Επικρατείας</p>	<p>M B, 349824 27/7/2012</p>	<p>Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων παραοχής καθεστώςτος πρόσφυγα λόγω γενετήσιου προσανατολισμού. προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης – απροθυμία του κράτους Απροθυμία του κράτους να παράσχει προστασία όταν το κράτος ανέχεται ή επιτρέπει τη διώξη, σκέψη 3: «Εκτιμώντας [...] ότι το γεγονός ότι οι ιδιότητα μέλους κοινωνικής ομάδας δεν αποτελεί αντικείμενο καμία ειδικής ποινικής διάταξης της οδηγίας του νόμου δεν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του πραγματικού χαρακτήρα των διώξεων λόγω αυτής της ιδιότητας μέλους που μπορεί, απουσία ειδικής ποινικής διάταξης, να βασίζεται είτε σε διατάξεις του κοινού δικαίου εφαρμοζόμενες καταχρηστικά στην εν λόγω κοινωνική ομάδα είτε σε συμπεριφορές προερχόμενες από τις αρχές τις οποίες οι εν λόγω αρχές ενθαρρύνουν, ευνοούν ή απλά ανέχονται [...]».</p>
<p>CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο</p>	<p>HR κατά Υπουργείου Εσωτερικών, 5 As 2/2012-49 2/8/2012</p>	<p>Απόφαση σχετικά με αποκλεισμό από το καθεστώς πρόσφυγα και ορισμός ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. ορισμός πρόσφυγα – ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα Ορισμός ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, κατά τη διαθεσίμωση στην EDAL περίληψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Επομένως, συνάγεται ότι ο αιτών μπορεί να χαρακτηρισθεί μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Η συγκεκριμένη ομάδα μπορεί να οριστεί ευκολα, καθώς πρόκειται για τα πρόσωπα τα οποία, πριν από την πτώση του καθεστώς του Saddam Hussein, ήταν μέλη του ιρακινού στρατού και άλλων ένοπλων σωμάτων ή είναι αυτοί που συμμετείχαν στην άσκηση της εξουσίας. Για τον λόγο αυτό, γίνονται πληθυσμιακά ως υποστρατικτές ή εκπρόσωποι του πρώην καθεστώτος, ιδίως εάν είναι συνυφισμένοι στο θρήσκευμα. Είναι επίσης μια ομάδα προσώπων που μπορούν να αναγνωριστούν με ακρίβεια καθώς έχουν ταυτότητα ή παρόμοιο καθεστώς και τα εν λόγω πρόσωπα θα μπορούσαν να κερδίσουν με την προαναφερθείσα σύσταση της UNHCR, σε κίνδυνο διώξης από ένοπλες ομάδες και επιθέσεις, κατάσταση την οποία η ιρακινή κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να εμποδίσει επί του παρόντος.»</p>

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Όνομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
PL Περιφερειακό Διοικητικό Δικαστήριο Βαρσοβίας	V SA/Wa 2459/11 5/2/2013	<p>Απόφαση σχετικά με την απονομή προστασίας κατά της διώξης για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος ασύλου.</p> <p>προστασία κατά διώξης/σοβαρή βλάβη – απονομή απαιτητής εξάντλησης των εγχώριων μέσων προσφυγής</p> <p>Η απονομή προστασίας κατά της διώξης δεν απαιτεί την εξάντληση των εγχώριων μέσων προσφυγής, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Επιπλέον, το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι αρχές ερμήνευσαν εσφαλμένα το άρθρο 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης της Γενεύης όσον αφορά την αξιολόγηση της παράλειψης της αιτούσας να ζητήσει προστασία κατά των πράξεων μη κρατικών φορέων διώξης από τις οικείες αρχές στη χώρα της. Δεν μπορεί να γίνει δεκτή η θέση ότι ο αιτών πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποδεικνύει ότι εξάντλησε κάθε διαθέσιμη μορφή προστασίας στη χώρα καταγωγής του. Η προϋπόθεση της απονομής κρατικής προστασίας δεν πρέπει να θεωρείται σε κάθε περίπτωση ότι σημαίνει απόλυτη υποχρέωση εξάντλησης όλων των εγχώριων διαδικασιών. Το γεγονός ότι, όπως είχε αποδείξει η αιτούσα, η αστυνομία δεν έχει καμία βάση για να κινήσει έρευνα υποδηλώνει ότι η αιτούσα ζήτησε πράγματι προστασία από τις κρατικές αρχές, αλλά δεν της παρασχέθηκε καμία προστασία.»</p>	παρατιθέμενες υποθέσεις
DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο	BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0 20/2/2013	<p>Απόφαση σχετικά με τη δημόσια εκδήλωση θρησκευτικής πίστης ως διώξη για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώςτος πρόσφυγα.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – πράξη διώξης [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)] – δημόσια εκδήλωση θρησκευτικής πίστης – σοβαρή παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας</p> <p>Άπαρση δημόσιας εκδήλωσης θρησκευτικής πίστης ως σοβαρή παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας η οποία ισοδυναμεί με διώξη bverwg.de: «Σε συμφωνία με τις απαιτήσεις της ομοσπονδιακής νομοθεσίας, το δικαστήριο κατωτέρω αποφαίνεται ότι η απαγόρευση της δημόσιας εκδήλωσης θρησκευτικής πίστης αποτρέπει αφ' εαυτής κατάλληλο λόγο σοβαρής παραβίασης του δικαιώματος θρησκευτικής ελευθερίας κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [...]. Το δικαστήριο αποφάνεται –σε συμφωνία με την απόφαση του ΔΕΕ της 5ης Σεπτεμβρίου 2012– ότι το πεδίο της προστασίας της θρησκευτικής ελευθερίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 της οδηγίας περιλαμβάνει επίσης τη δημόσια εκδήλωση της θρησκευτικής πίστης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διάδοσης της πίστης μέσω προσήλυτισμού και πειθούς άλλων να την αποδεχθούν [...]. Ομοίως, το δικαστήριο θεωρεί τις απαγορεύσεις του πακιστανικού ποινικού κώδικα κατά των Αχιάντι ως πράξη διώξης κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας, εάν ο μεμονωμένος πιστός εμποδίζεται να ολοκληρώσει την πίστη του με τόσο σοβαρό τρόπο ώστε να παραβιάζεται, κατ' αυτόν τον τρόπο το ελάχιστο πρότυπο ανθρωπίνων δικαιωμάτων [...]. Λόγω της φύσης της υπόθεσης, κατ' ελάχιστο παραπέμπει στη σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας. Τέτοιες σοβαρές προσβολές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν επίσης, κατά την ορθή άποψη του δικαστηρίου κατωτέρω, να έχουν τη μορφή σημαντικών περιορισμών ή απαγορεύσεων της δημόσιας εκδήλωσης πίστης, εάν η εν λόγω εκδήλωση είναι «θεμελιώδους σημασίας», κατά την ερμηνεία της συγκεκριμένης θρησκείας ή κατά την ερμηνεία του μεμονωμένου πιστού – ερμηνείες οι οποίες δεν συμπίπτουν κατ' ανάγκη απόλυτα [...].»</p>	παρατιθέμενες υποθέσεις
PL Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο Βαρσοβίας	II OSK 126/07 12/3/2013	<p>Απόφαση σχετικά με την οικογένεια ως ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα.</p> <p>ορισμός πρόσφυγα – ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα – μέλη οικογένειας</p> <p>Μέλη οικογένειας ως δυναμική ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα κατά την έννοια του άρθρου 1 Α παράγραφος 2 της σύμβασης για τους πρόσφυγες, κατά τη διαθέσιμη στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Επομένως, στην εξετασθείσα υπόθεση οι αρχές θεώρησαν εσφαλμένα ότι το γεγονός ότι είχε χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα στον κουνιάδο του αιτούντος δεν μπορούσε να επηρεάσει την απόφαση χορήγησης καθεστώςτος πρόσφυγα στον αιτούντα. Έκριναν ότι η διώξη δεν αφορούσε τον αιτούντα. Επισημαίνεται ότι η σύμβαση της Γενεύης συνδέει την αναγνώριση του καθεστώςτος πρόσφυγα με βάσιμο φόβο διώξης για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτήν. Ένας τέτοιος λόγος είναι η ιδιότητα μέλους ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας. Επομένως, η αναγνώριση ότι ο αιτών είναι μέλος ομάδας η οποία διατρέχει κίνδυνο διώξης σημαίνει ότι η διώξη έχει ατομικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, εάν υπάρχουν λόγοι να πιστευτεί ότι η ιδιότητα μέλους οικογένειας αναγνωρισμένου πρόσφυγα πληροί την προϋπόθεση της ιδιότητας μέλους ιδιαιτέρης κοινωνικής ομάδας, η απόρριψη της αίτησης μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο εάν αποδειχθεί η έλλειψη βάσιμου φόβου διώξης για τον συγκεκριμένο λόγο.»</p>	παρατιθέμενες υποθέσεις
AT Συνταγματικό Δικαστήριο	U1674/12 12/3/2013	<p>Απόφαση σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας.</p> <p>εγχώρια προστασία – εκτίμηση</p> <p>Αξιολόγηση κινδύνου για τον καθορισμό εγχώριας προστασίας βάσει του πραγματικού προορισμού του αιτούντος, σκέψη 2.1: «Για να εξεταστεί η ανάγκη παροχής επικουρικής προστασίας είναι απαραίτητο να εκτιμηθεί ο κίνδυνος που προκύπτει σε περίπτωση επιστροφής του καταγγέλλοντος στον συγκεκριμένο τόπο προορισμού του, σε συνθήκες εστιασμένων ενσπλών συγκρούσεων. Εφόσον ο τόπος καταγωγής του καταγγέλλοντος δεν μπορεί να είναι ο τόπος προορισμού του εξαιτίας του κινδύνου που συνεπάγεται για αυτόν, θα πρέπει ο καταγγέλων να σταλεί σε άλλη περιοχή της χώρας εφόσον εξετασθούν οι γενικές περιστάσεις που επικρατούν στην συγκεκριμένη περιοχή και η ατομική κατάσταση του (βλ. παράγραφος 11 σημείο 2 του νόμου περί ασύλου 2005, Συνταγματικό Δικαστήριο 11.10.2012, αριθμ. απόφασης U677/12)».</p>	παρατιθέμενες υποθέσεις

Αυστρία, Συνταγματικό
Δικαστήριο – U677/12

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	παρρατιθέμενες υποθέσεις
CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο	AS κατά Υπουργείου Εσωτερικών, Asz 56/2012-8 15/5/2013	Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο έκδοσης για πανικούς λόγους. μη κρατικοί φορείς διώξης/σοβαρής βλάβης – προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης Υπογραφή εξέτασης της ύπαρξης προστασίας κατά της διώξης σε περίπτωση μη κρατικού φορέων διώξης, κατά τη διαθεσιμότητα στην EDAL περίληψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Το δικαστήριο επισημάνει επίσης ότι, εάν ο αιτών υποστηρίζει ότι ο φόβος σοβαρής βλάβης οφείλεται στις πράξεις ιδιωτών, ήτοι, μη κρατικών φορέων διώξης, είναι απαραίτητο να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα της προστασίας που παρέχεται από τις ρωσικές αρχές κατά τέτοιων πράξεων.»
FR Εθνικό δικαστήριο αριμόδιο για θέματα ασύλου	M R, 13000622 C 15/7/2013	Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. προστασία κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης – υποχρέωση του αιτούντος να ζητήσει προστασία Υπογραφή του αιτούντος να ζητήσει προστασία κατά της διώξης από τη χώρα του: «Εκτιμώντας [...] ότι, επιπλέον, δεν μπορεί να επικαλεστεί λυστέλιος την Ελληνική παροχή προστασίας από τις αρχές, δεδομένου ότι δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα: ότι έπεται, ως εκ τούτου, ότι ο κ. R. δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι, σε περίπτωση επιστροφής, διατρέχει κίνδυνο διώξεων, για θρησκευτικούς λόγους, κατά την έννοια των προαναφερόμενων διατάξεων του άρθρου 1Α, παράγραφος 2 της Σύμβασης της Γενεύης [...]».
FR Συμβούλιο της Επιτροπείας	350661 25/7/2013	Απόφαση σχετικά με την έννοια της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας για την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. ορισμός πρόσφυγα – ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα – ιδιαίτερη ταυτότητα Ιδιαίτερη ταυτότητα κοινωνικής ομάδας κατά την έννοια της σύμβασης για τους πρόσφυγες, σκέψη 5: «Εκτιμώντας ότι οι γυναίκες που αποτελούν θύματα δικτύων εμπόρων ανθρώπων και είχαν καταβάλει ενεργές προσπάθειες να διαφύγουν από τον έλεγχο τους συνιστούσαν κοινωνική ομάδα, χωρίς να διερευνηθεί αν, πέραν των δικτύων μαστροπείας που τις απειλούσαν, η περιβάλλουσα κοινωνία ή οι θρησμοί θεωρούσαν ότι οι γυναίκες αυτές έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, βάσει των οποίων εντάσσονται σε κοινωνική ομάδα κατά την έννοια της Σύμβασης, το Cour nationale du droit d' asile [Εθνικό δικαστήριο αρμόδιο για θέματα ασύλου] υπέθεσε σε νομικό σφάλμα [...]».
CZ Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο	UJ κατά Υπουργού Εσωτερικών, 4 Asz 24/2013-34 20/9/2013	Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. εγχώρια προστασία – νομική και πραγματική διαθεσιμότητα Νομική και πραγματική διαθεσιμότητα εγχώριας προστασίας, κατά τη διαθεσιμότητα στην EDAL περιλήψη στην αγγλική γλώσσα της υπόθεσης: «Όσον αφορά τη δυνατότητα εσωτερικής μετεγκατάστασης, το δικαστήριο επισήμανε, διά παραπομπής σε προηγούμενη νομολογία του, ότι η εσωτερική μετεγκατάσταση πρέπει να προσιμείται πριν από την αναχώρηση από τη χώρα και ότι, επομένως, η διαθεσιμότητα αυτής πρέπει λογικά να εξετάζεται στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου. Ωστόσο, πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον είναι διαθέσιμη από νομική και πραγματική άποψη σε σχέση με τη συγκεκριμένη κατάσταση του αιτούντος.»
UK Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)	MS (Coptic Christians: Egypt) CG [2013] UKUT 611 (IAC) 3/12/2013	Απόφαση σχετικά με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας. αποτελεσματική προστασία κατά διώξης/σοβαρής βλάβης – κατάσταση έκτακτης ανάγκης – δικαιώματα της ΕΣΔΑ από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση Αποτελεσματική προστασία κατά της διώξης/σοβαρής βλάβης σε περίπτωση κατάστασης έκτακτης ανάγκης, σκέψη 151: «Ξε σχέση με χώρα ευρισκόμενη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης που επηρεάζει τη ζωή του έθνους, η οποία λαμβάνει μέτρα που απαιτούνται αυστηρά λόγω της κατάστασης, η ικανότητά της να παράσχει επαρκή προστασία βάσει της οδηγίας 2004/83/ΕΚ (οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου) πρέπει να αξιολογείται διά παραπομπής στη γενική διασφάλιση των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση, όπως προβλέπεται στην ΕΣΔΑ.»
DE Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο	BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0 13/2/2014	Απόφαση σχετικά με την επιστροφή κοινωνικών παροχών που χορηγήθηκαν στην αδελφή αιτούντος. δικαίωμα διαμονής (άρθρο 24 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση)) – αναγνωριστικός χαρακτηρισμός καθεστώτος πρόσφυγα – μη αναδρομική εφαρμογή Παρά τον αναγνωριστικό χαρακτήρα της αναγνώρισης καθεστώτος πρόσφυγα, το δικαίωμα διαμονής (άρθρο 24 της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση)) σχετικά με τις άδειες διαμονής) δεν έχει αναδρομική ισχύ με την εκκλήρωση των προϋποθέσεων για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας βάσει της ΟΕΑΑ (αναδιאτύπωση), σκέψη 15: «Σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 1 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, «[η] συντομότερο μετά τη χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας», «τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος του πρόσφυγα άδεια διαμονής»: βάσει αυτού προκύπτει ότι το δικαίωμα διαμονής του αναγνωρισμένου πρόσφυγα συνδέεται, βάσει της ενωσιακής νομοθεσίας, με τη χορήγηση του καθεστώτος προστασίας πρόσφυγα, το οποίο δεν έχει συνολικότερη αναδρομική ισχύ, ασχέτως του δηλωτικού χαρακτήρα της αναγνώρισης. Κατά τα λοιπά, η έννομη σχέση μεταξύ της ενάγουσας πλευράς, ως εγγυήτριας, και της εναγομένης πλευράς δεν επηρεάζεται από τις διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης για τους Πρόσφυγες ούτε από την οδηγία 2011/95/ΕΕ. Και από την άποψη αυτή, λοιπόν, σαφώς δεν απαιτείται παραπομπή του ζητήματος στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.»

Κράτος μέλος/ δικαστήριο	Ονομασία υπόθεσης/ κωδικός αναφοράς/ ημερομηνία	συνάφεια/Λέξεις-κλειδιά/κύρια σημεία	παρατιθέμενες υποθέσεις
UK Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών)	NA and VA (Protection: Article 7(2) Qualification Directive) India [2015] UKUT 00432 (IAC) 29/5/2015	<p>Απόφαση επί αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας.</p> <p>άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιαιτύπωση) – υπεύθυνη προστασίας – ποιότητα προστασίας</p> <p>Ερμηνεία του άρθρου 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιαιτύπωση), σκέψεις 13-17: «13. Θεωρούμε ότι η απόσταση που χωρίζει τους διαδίκους στο ζήτημα του “μεταξύ άλλων” είναι μικρή. Εκτιμούμε ότι συνέτεια της συμπεριλήψης της φράσης “μεταξύ άλλων” στο άρθρο 7 παράγραφος 2 είναι ότι δίνεται έμφαση στη φράση “κατά κανόνα”. Η συγκεκριμένη απλή φράση έχει, χωρίς αμφιβολία, την έννοια του κανονικά ή γενικά. Επομένως, λαμβάνει υπόψη το ενδεχόμενο τα συγκεκριμένα μέτρα που ακολουθούν να μην είναι επαρκή, σε μια μεμονωμένη περίπτωση, για να συνιστούν “προστασία”. Επομένως, η λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την άσκηση, δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη και (δική μας η επισήμανση) η πρόσβαση στο σύστημα αυτό από τον αιτούντα ενδέχεται να μην ισοδυναμούν με προστασία, σε μια δεδομένη περίπτωση. [...] 14. Επομένως, η ουσία του γράμματός του άρθρου 7 παράγραφος 2, το οποίο επιλέχθηκε αναμφίβολα με προσοχή και πρόθεση, μετά τη συνήθη διαδικασία δηλώσεων, διαπραγματεύσεων και συζητήσεων μεταξύ κρατών μελών, είναι ότι δεν έχει επιτακτικό χαρακτήρα. Η διαδοχική χρήση των φράσεων “κατά κανόνα” και “μεταξύ άλλων” έχει ορισμένες άλλες συνέπειες. Πρώτον, αναγνωρίζεται σαφώς η επίλογη, η διακριτική ευχέρεια, του ενδιαφερόμενου κράτους. Το άρθρο 7 παράγραφος 2 δεν υποχρεώνει ένα κράτος να ανταποδίδει οποιoδήποτε συγκεκριμένο μέτρο προστασίας. Δεύτερον, το άρθρο 7 παράγραφος 2 δεν θέτει ούτε ελάχιστες ούτε μέγιστες απαιτήσεις. Επομένως, σε ορισμένα κράτη, μπορεί να θεωρηθεί ότι πρακτική και αποτελεσματική προστασία μπορεί να παρέχεται με μέτρα και ρυθμίσεις που, υπό το πρίσμα προηγμένης χώρας του πρώτου κόσμου, δεν ισοδυναμούν με αποτελεσματικό νομικό σύστημα για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και την πρόσβαση σε αυτό από τον ενδιαφερόμενο. Για παράδειγμα, ένα μέτρο απλής αποτροπής ή πρόληψης το οποίο βασίζεται στον φόβο ανυποταξίας από φεαρία ή οικογένεια ενδέχεται να πρέπει να αναγνωριστεί σε ένα δεδομένο πλαίσιο. Αυτό συνάδει με τον εγγενώς ατομικό χαρακτήρα κάθε περίπτωσης και το ευαίσθητο προς τα πραγματικά περιστατικά πλαίσιο στο οποίο θα σταφεί η δικαστική έρευνα. 15. Η χρησιμοποίηση διατύπωση έχει ακόμη μια συνέπεια, η οποία αξίζει επίσης να σχολιαστεί. Το άρθρο 7 παράγραφος 2 αναφέρεται στους “υπευθύνους της παραγράφου 1”. Αυτοί δεν περιορίζονται σε κρατικές υπηρεσίες. Καταρχήν, σε πολλές χώρες του κόσμου, δεν φαίνεται πιθανό ότι τα μέτρα που ακολουθούν τη φράση “μεταξύ άλλων” θα σχεδιαστούν ή θα παρασχεθούν από “ομάδες” ή “οργανώσεις” του προβλεπόμενου είδους. Ως εκ τούτου, μέτρα τα οποία μπορεί να φανούν ασυνήθιστα, μη συμβατικά ή ανорθοδοξα σε αναπτυγμένα κράτη ενδέχεται, καταρχήν, να συνιστούν, ή να συμβάλουν σε, αποτελεσματική προστασία κατά της δίωξης. Αυτό αποτυπώνεται στην πρόσφατη απόφαση που εξέδωσε το Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών) στην υπόθεση MOJ και Λουίτο. (Return to Mogadishu) Somalia CG [2014] UKUT 00442 (IAC), στην οποία, εξετάζοντας το ζήτημα της επάρκειας της προστασίας, το δικαστήριο προσδιόρισε αυτό που περιέγραψε ως έναν “μικρονομοθετικό” για τους αμάχους, ο οποίος περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία: τις ενοπλές δυνάμεις, τις δυνάμεις της αστυνομίας, την τοπική αστυνομία η οποία απαρίζεται κυρίως από μέλη της κυρίαρχης φατρίας, την “πυρηνική οικογένεια”, ένοπλους ιδιωτικούς φρουρούς και μια λειτουργική κεντρική κυβέρνηση [...]. Αυτό συνάδει με το εγχειρίδιο της UNHCR [65]. Επομένως, για να αναφέρουμε άλλο ένα παράδειγμα, η διαθεσιμότητα καταφυγίων για τις γυναίκες στο Πακιστάν, τα οποία φυλάσσονται από ένοπλους ασφαφύλακες, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν εκτιμάται το συνολικό σύστημα προστασίας. 16. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του άρθρου 7 παράγραφος 2 της οδηγίας για τις ελπίδες απαιτήσεις ασύλου, το οποίο αξίζει να αναδειχθεί στο παρόν πλαίσιο, είναι το πρότυπο των “εύλογων μέτρων”. Αυτό εμπεριέχει τις οικείες έννοιες της διακριτικής ευχέρειας και της αναλογικότητας [...]. Επιπλέον, δημιουργεί άμεσο σύνδεσμο μεταξύ του συγκεκριμένου μέτρου του δικαίου της ΕΕ και της ΕΣΔΑ, ιδίως του άρθρου 2 αυτής και της αρχής “Osman” (κατωτέρω). 17. Τα “εύλογα μέτρα” που απαιτούνται για την παροχή αποτελεσματικής προστασίας μπορούν, καταρχήν, να περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα μέτρων. Έτσι, ενώ στην προκειμένη περίπτωση δίνεται έμφαση στην αναγκασιότητα ύπαρξης ενός αποτελεσματικού συστήματος προστασίας μετρίων, μπορεί να απαιτούνται και άλλα μέτρα, ανάλογα με το επιμέρους πλαίσιο: για παράδειγμα, δικαστική ασφάλεια, ενισχυμένη αστυνομική προστασία: απλές προειδοποιήσεις και συμβουλές ασφάλειας στον ενδιαφερόμενο: χορήγηση άδειας οπλοφορίας ή, ως ύστατη λύση, τη γνώση στο Ηνωμένο Βασίλειο ως συνολική δέσμη μέτρων μετεγκατάστασης, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει αλλαγή ταυτότητας συνδεδεμένη από κατάλληλη οικονομική και πρακτική στήριξη. Στο δικαιο, το συγκεκριμένο είναι το παν: κατά τον Λόρδο Steyn στην υπόθεση R (Daly) κατά Secretary of State for the Home Department [...]. Επιπλέον, θα τονίσουμε τη σχετική αρχή σύμφωνα με την οποία ο αιτών πρέπει να προσκομίζει σαφείς και πειστικές αποδείξεις για την ανικανότητα του κράτους κατοχής του να παράσχει αποτελεσματική προστασία στον πολίτη του. Αυτή απορρέει από τη βαθύτερη λογική της διεθνούς προστασίας ως υποκατάστατης προστασίας, η οποία τίθεται σε εφαρμογή ως ύστατη λύση: βλέπε Κανάδας (Attorney General) κατά Ward [...].»</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο, Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών) – MOJ και Λουίτο (Return to Mogadishu)</p> <p>Somalia CG [2014] UKUT 00442 (IAC)</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο, House of Lords (Βουλή των Λόρδων) – R (Daly) κατά Secretary of State for the Home Department [2001] 2 AC 532</p> <p>Κανάδας, Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) – Κανάδας (Attorney General) κατά Ward [1993] 2 SCR 689</p>

Επικοινωνία με την ΕΕ

Αυτοπροσώπως

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα πληροφόρησης Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σε σας κέντρου στον δικτυακό τόπο <http://europa.eu/contact>

Τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτήν την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696 ή
- μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον δικτυακό τόπο <http://europa.eu/contact>

Εύρεση πληροφοριών σχετικά με την ΕΕ

Στο διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο Europa: <http://europa.eu>

Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να τηλεφορτώσετε ή να παραγγείλετε δωρεάν και επί πληρωμή εκδόσεις της ΕΕ από το βιβλιοπωλείο της ΕΕ στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://publications.europa.eu/eubookshop>. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο πληροφόρησης (βλ. <http://europa.eu/contact>).

Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1951 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον δικτυακό τόπο EUR-Lex, στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu>

Στα δημόσια δεδομένα από την ΕΕ

Η Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://data.europa.eu/euodp>) παρέχει πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων από την ΕΕ. Τα δεδομένα μπορούν να τηλεφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς.

Υπηρεσία Εκδόσεων